

Bárdos Kornél
SZÉKESFEHÉRVÁR zenéje

1688–1892

AKADÉMIAI
KIADÓ
BUDAPEST

Székesfehérvár zenéje
1688 – 1892

Készült a Magyar Tudományos Akadémia
Zenetudományi Intézetében

Bárdos Kornél

Székesfehérvár zenéje

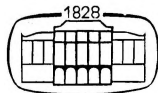
1688 – 1892

A színházi zene fejezetért írta

Gupcsó Ágnes

A művek tematikus jegyzékét összeállította

Vavrinecz Veronika

Akadémiai Kiadó, Budapest

ISBN 963 05 6506 4

Kiadja az Akadémiai Kiadó

1117 Budapest, Prielle Kornélia u. 19—35.

Első magyar nyelvű kiadás: 1993

© Bárdos Kornél, 1993

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a nyilvános előadás, a rádió- és televízióadás, valamint a fordítás jogát, az egyes fejezeteket illetően is.

Printed in Hungary

MTA ZENETUDOMÁNYI
INTÉZET

95

I-182h1/94.

R12

Tartalomjegyzék

Bevezetés	7
I. A székesfehérvári zene kerete	9
II. A plébánia, majd székesegyház zenéje	10
A jezsuiták korszaka (1688—1776)	10
A korszak története	10
1714—1731: Osswald János György	14
1731—1740: Jäntschke Domonkos	16
1740—1748: Jäntschke Ferenc Antal	20
1748—1771: Hoffer Pál	25
1771—1778: Neichel Tamás	29
A korszak ünnepeinek zenei adatai	32
Rendszeres ünnepek	32
Rendkívüli ünnepek	47
A káptalan korszaka (1777—1892)	50
1778—1816: Frank Vencel	51
1816—1827: Hanner Makár	62
1828—1836: Vogel Miklós	69
1837—1886: Janny József	76
1886—1889: Emmerth Henrik	117
1890—1892: Lányi Ernő	122
III. A városi zenészek külső templomi szereplései	128
Felsővárosi plébánia	128
Ferencesek	132
Karmeliták	135
IV. Az iskolák zenéje	137
Gimnázium	137
Jezsuiták	137
Pálosok	140
Ciszterciek	145

Főreáliskola és kereskedelmi iskola	152
Városi polgári leányiskola	155
Nőnevelő intézet	157
Papnevelő intézet	159
Izraelita, görögkeleti, református és evangélikus egyházak és iskolák	163
V. A polgárság zenéje	167
Városi zenészek	167
Tánc és szórakozás	172
Dalegyletek	181
Katonazene	189
Színházi zene	192
VI. Muzsika a város ünnepein, hangversenyek	228
VII. Székesfehérvári muzsikusok és zeneszerzők (1688—1892)	266
VIII. A művek tematikus jegyzéke	286
A források rövidítései	470
Irodalom	472
Zusammenfassung	475
Név- és tárgymutató	477
Melléklet	495

Bevezetés

A Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézetében készülő ötkötetes Magyarország Zenetörténete második kötetében (16—17. század) részletes levéltári kutatás alapján a korabeli szabad királyi városokat és mezővárosokat megkülönböztető zenei struktúráról számolhattunk be.¹ Ezen áttekintő összefoglalásunkhoz lényeges segítséget nyújthattak közben megjelent városmonográfiáink, amelyek a mind gazdagabban kibontakozó zeneélet bemutatása mellett a zenei struktúrának 18—19. századi alakulását is nyomon követik, s egyúttal a készülő harmadik és negyedik zenetörténeti kötet (18—19. század) mondanivalójának megalapozói.²

Ez alkalommal ismét dunántúli szabad királyi várossal, Székesfehérvárral foglalkozunk, amely a százötven éves török megszállás alatt középkori művészeti és zenei értékeit csaknem teljesen elvesztette. (E korszakot csupán a középkori bazilika egy része és a középkori káptalani iskolának tulajdonított s Grácban őrzött híres gregorián kódex, az ún. Codex Albensis vészelte át.) Így 1688-ban a város teljesen újrakezdte történelmét. A török kiűzése után 1703-ban ismét megszerezte szabad királyi városi rangját, amelynek értelmében közvetlenül a királynak adózott s mentesült a vármegyei és a földesúri uralomtól. Szabad királyi városi zenei struktúrája azonban sajátos volt a 18—19. században. Országos hagyomány szerint a város zenészeinek hármaskörét tovább őrizte: zenészei játszottak a város saját ünnepein; részt vettek a templomok, az iskolák, sőt a színház együttesében s a hangversenyéletben; végül pedig a szórakoztató zene területén és természetesen a családi ünnepeken is elsőbbséget élveztek a magánzenészekkel szemben. Eltérően azonban a korabeli országos hagyománytól: toronyzene sohasem hangzott fel a városban a 18—19. században. Ezért zenészeikre a városi iratokban s az anyakönyvekben sohasem a toronyzenész (Thurner) elnevezést, hanem az egyébként másutt is használatos városi zenész (musici civitatis, Stadtmusiker) kifejezést használták.³

Munkánkban az eddigi módszerünket követtük. Átvizsgáltuk a székesfehérvári megyei, püspöki, káptalani levéltárak anyagát. Kutatásokat végeztünk a Magyar Országos Levéltárban, az Országos Széchényi Könyvtárban, a budapesti Egyetemi Könyvtárban és a székesfehérvári Szent István király Múzeumban. Az irodalmi

¹ MagyarZt II; lásd még részletesen: BárdosKassa; BárdosToronyzenészek; BárdosStruktúra; BárdosDisszertáció; BárdosKisváros I.

² Lásd BárdosPécs; BárdosTata; BárdosGyőr; BárdosSopron; BárdosEger.

³ Lásd részletesen: BárdosSzékesfehérvár.

adatokon kívül felhasználtuk a korabeli újságok, folyóiratok, házinaplók és hasonló feljegyzések leírásait és adatait.

A korabeli zeneélet igazolására nagyon fontos fennmaradt kottaanyag tematikus jegyzékének összeállítását ismét Vavrincz Veronika, a színházi zene fejezet rész megírását pedig Gupcsó Ágnes vállalta.

A város zenei múltjával foglalkozó szerzők (Dormuth Árpád, Enge János, Kállay István, Lauschmann Gyula, Milcsinszky Alajos, Somkuti Éva és Szigeti Kilián) eredményeit tisztelettel használjuk fel kötetünkben.

Köszönettel tartozunk Sulyok Ignác Jánosnak a káptalani és a püspöki, Farkas Gábornak és munkatársainak a megyei levéltárban nyújtott segítségükért, lektorunknak, Legány Dezsőnek értékes tanácsaiért és kiegészítő adataiért, Galván Károlynak a katonazenét érintő segítségéért, Galavics Gézának pedig a képmelléklet összeállításáért.

I. A székesfehérvári zene kerete

Az ősi koronázó város történetének általunk körülhatárolt két évszázada alsó határáként a töröktől való felszabadulást jelöltük meg, amelytől kezdve a középkorítól elűtő zenei keret alakult ki. A felső határnak Kneifel Ferenc székesegyházi karnagynak 1892-ben történt kinevezését vettük. Működésével a 19. században Európa-szerte divatossá vált ceciliánus mozgalom új zenei stílusa vált uralkodóvá Székesfehérvárott is. Ám ez egyúttal a szabad királyi város két évszázados zenei struktúrájának fokozatos elhalását is jelentette!

A 18. században a zenélés két központja a jezsuiták vezetése alatt álló városi plébánia, valamint a saját templomuk és gimnáziumuk volt. A plébániatemplomban és a jezsuiták templomában s iskolájukban is a szabad királyi város zenészei muzsikáltak. Amikor pedig a székesfehérvári egyházmegye alapításával 1777-től a plébániatemplom lett a káptalan és a püspökség székesegyháza, a zene szempontjából a helyzet nem változott. A székesegyházban még a 19. század folyamán is a város zenészei működtek közre, miképpen szerepüket a jezsuiták feloszlása után a közben a pálosok, majd ciszterciek vezetése alatt álló templomban és gimnáziumban is megőrizték. Ugyanezek a városi zenészek a 18. században — a szabad királyi városok stílusának megfelelően — a polgárság ünnepein és szórakozásain való zenélés jogához is ragaszkodtak s a város megvédte jogaikat a magánzenészekkel szemben. E téren a 19. század elején változás történt. A város zenészei átengedték a szórakoztató zenélést az egyre gyakrabban fellépő cigányzenészeknek, maguk pedig hangversenyeken, magán-zenetanításban és a színházban találták meg „mellesleg” zenei jövedelmeiket.

Városi zeneiskola ugyan nem működik a 19. században, de az 1849-es Entwurf iskolatörvénynek megfelelően a gimnáziumban, a reáliskolában a század második felében értékes hangszeres zeneiskolát szerveznek, emellett a polgári leányiskolában és a nőnevelő intézetben folyó zenei nevelésről is jó adatok szólnak. Ugyanezen időben a színházban az európai repertoár zenés művei hangzanak fel. Az egész országban divatossá váló dalárdamozgalom e városban is az önkéntes kórusénekelés élményét nyújtja a polgárság széles rétegének. A 19. században a városi zenészek a székesegyházi együttesben a heti liturgikus szolgálattal párhuzamosan évente többször oratóriumok előadására is vállalkoznak. Ezekben, továbbá az egyre sűrűbbé váló hangversenyeken aktív szerep jut a városban állomásozó katonazenekarnak is, sőt a katonazenekar önálló koncerteket is tart. A század második felében sok országos híró koncertező művész jár a városban, de a helyi zenetanárok és zeneértők is színesítik a hangversenyeket szóló- és kamarazenéjükkel.

II. A plébánia, majd székesegyház zenéje

A jezsuiták korszaka (1688—1776)

A korszak története

Amikor Széchényi Pál veszprémi püspök a töröktől való szabadulás örömeire 1688-ban a város piacán ünnepélyes Te Deumot énekel, a város egyetlen temploma sem használható. Legelőször a középkori Szent Péter és Pál-plébániatemplomot hozzák úgy rendbe, hogy istentiszteletet tarthassanak benne. (A IV. Béla által épített templomban folyt a török idők előtt a királykoronázás szertartásából az ítélkezés és a lovagvá utés.) A felszabadító sereggel városba érkező jezsuiták 1689. aug. 19-én kelt királyi rendelet alapján veszik át a plébánia vezetését a rájuk bízott anyagi javakkal együtt.¹ Közben az újraeledő prépostság is igyekszik jogát érvényesíteni a plébánia felett, de csak kevés eredménnyel, mert az új esztergomi érsek, Kollonich Lipót 1695-ben azonnal az esztergomi főegyházmegye joghatósága alá vonja Székesfehérvárt a tizedszedési joggal és a jezsuitákat megerősíti a plébánia vezetésében.²

A plébániatemplomot már 1693-ban Szent István-templomnak nevezik és 1702. aug. 30-án a renovált toronyban elhelyezett iraton Szepőlötelen Szűz és Szent István király tiszteletére szentelt templomról szólnak.³ A jezsuiták saját templomuk céljára egy dzsámit, rendházuk és iskolájuk számára néhány házat a belvárosban kaptak. Areyzaga városparancsnok a külvárosi Mohai út mentén lévő dzsámit, amelyet az itt élő reformátusok kezdtek használni, a melléte elterülő kerttel és néhány házzal együtt a jezsuitáknak adta. Az előbbit Szepőlötelen Szűz, az utóbbit Szent József tiszteletére szentelték fel.⁴

Ettől kezdve a plébániatemplomnak és a jezsuiták templomának lekipásztori munkája, így zenéje is szorosan kapcsolódik egymáshoz. A jezsuita házfőnök a szabad királyi város plébánosa. A plébánián a magyaroknak, a jezsuiták templomában a német híveknek és diákjaiknak viselik gondját.

Ezt a sajátos kapcsolatot Magyarországon két szabad királyi városban tapasztaltuk: Kőszegen 1675-től 1697-ig a jezsuita atya a város plébánosa. A Szent Jakab-templomban a német hívekkel, a jezsuiták Szent Imre-templomában a magyarokkal foglalkoznak. Lőcsén 1674-től a század végéig szintén jezsuita a város plébánosa. A Szent Jakab-plébániatemplomban a németekkel, a jezsuiták templomában a szlovákokkal foglalkoznak. A város zenészei, a toronyzenészek Kőszegen is, Lőcsén is mindkét templomban muzsikálnak.⁵ Székesfehérvárott

¹ OL E Acta Jes Fasc 4 Resid Alba Reg 4 d.

² FényiBazilika I. 53—54; NémethEgyház 21.

³ Vjk 1693. jún. 3., 51. (96.) l.; uo. 1742. máj. 25., 71. l.

⁴ NémethEgyház 11—12.

⁵ BárdosDisszertáció 107—108, 148—150.

viszont csaknem nyolc évtizedig tart ez a helyzet, hiszen a jezsuiták 1773-as feloszlata után Vailand Ferenc volt jezsuita házfőnök-plébános továbbra is a város plébánosa.

Éppen a jelzett kapcsolat miatt a továbbiakban a két templom zeneéletét együtt vizsgáljuk. Rámutatunk azokra az ünnepekre, amelyeket az egyik avagy a másik templomban tartották. Közben vizsgáljuk, hogyan oldották meg a városi zenészek a két templom zenéjének ellátását. Ebben értékes segítségünk a fennmaradt hat jezsuita házinapló, amelyekben határozottan megkülönböztetik a két templom liturgikus életét és kapcsolatukat is pontosan jelzik. Az iskolák zenéje (IV. fejezet) Gimnázium fejezet részében viszont már csak szorosan az iskolájukhoz kapcsolódó zenei adatokat foglaljuk össze.

E fejezet rész második szakaszában a jelzett naplók alapján a két templom rendszeres és rendkívüli zenés ünnepeinek színes és gazdag történetét állítjuk össze. A valódi életet tükröző leírásaikból bőségesen bizonyított, hogy a naplók írásának kezdetén, 1701-ben már rendszeresen szerepelt a városi zenészek együttese a két templomban. Ennek hangsúlyozása azért lényeges, mert ezekből az évekből fennmaradt levéltári anyag nagyon hiányos, sőt e korai években még a városi jegyzőkönyv sem foglalkozik a zenészek ügyeivel olyan részletesen, mint a 18. század közepétől végig a 19. században is. Mindez figyelmeztet bennünket arra, hogy ne e hiányos adatok alapján ítéljük meg a korabeli helyzetet és vonjunk le negatív következtetéseket a zenei életéről akkor, amikor kezünkben van az egész országban egyedülálló forrásanyag: Székesfehérvárott a jezsuita naplók nem csupán a saját életükről számolnak be, hanem a város plébániájának és szinte az egész városnak a zeneéletéről tudósítanak a korabeli szemtanú hitelességével.

Előljáróban még egy helyi sajátosságra kell gondolnunk. 1926-ban egy hírlapi cikk nosztalgiaiával szól arról, hogy a 19. században az elemi iskolák tanítói városukban szinte kivétel nélkül részt vettek még a székesegyházi, ill. a plébániák zenei együtteseiben.⁶ Megállapítását mi nem csupán a 19. századra, de kezdettől fogva az egész 18. századra is érvényesnek tartjuk. Csaknem valamennyi iskolamester és segédtanító tagja a templomi kórusnak akár énekesként, akár hangszeresként, gyakran egyúttal városi zenészi minőségben is.

A városi tanács két városi-plébániái elemi (triviális) iskolát szervez és tart fenn a plébániatemplom közelében: a németek és a magyarok iskoláját. A regens chori (karnagy) tisztét hagyományosan a német iskolamester viseli a városi zenészekből és tanítókból álló együttesben. Az első levéltári szórványos adatokból még nem világos, melyik iskola mesteréről van szó: 1690-ben két idősebb diákot, a trencsényi Horoski Jánost és a turóczi Rutkay Miklóst veszi fel a városi tanács. Fizetésük 30 ft készpénz, 10 mérő gabona és a tanulóktól járó pénz. 1692-ben ugyancsak két idősebb tanuló felvételét jelzik: a Sárvárról való Czobor Pált és a kecskeméti Kovács Ferencet alkalmazták. Járandóságuk 20 ft és nyolc köböl búza. (Tanúkihallgatás alkalmával Kovács Ferencet 17 évesnek mondják.)⁷ 1693-ban a városi tanács 60 ft-ért és egy mérő búzáért a Szent István-templom mellett házat vesz iskola céljára.⁸

⁶ Fejérmegyei Hírlap 1926. szept. 24., 2. l.

⁷ Vjk 1690. ápr. 25.; uo. 1692. jan. 24., 26. és szept. 29.; KállayKormányzat 139—140; KállayFehérvár 285.

⁸ Vjk 1693. jún. 2.

1696 júniusában a helybeli iskolamester Kirschlag Ádám Kristóf esküvőjét tartja a plébániatemplomban. Maga is, felesége Weigelhoffer Mária is felső-ausztriai származású.⁹ 1696 szeptemberében pedig felveszik iskolamesternek Angyal Istvánt. Felvételénél előírják számára, hogy segédtanítót tartson. Róla még 1698-ban tudunk: keresztszülőként szerepel feleségével az anyakönyvben.¹⁰ Talán nem tévedünk, ha Kirschlagot a németek, Angyalt pedig a magyarok iskolamesterének tartjuk.

Bonyolult ügy kerekedik Fidicen Pálnak, a komáromi harmincados hivatal tisztviselőjének, és társának, Sartor Istvánnak panaszából 1700-ban. A városi tanácshoz, majd a Magyar Kamarához fordulnak követelésükkel. Ismerjük a városi tanácshoz 1700. jún. 29-én írt soraikat is, de sérelmük okát világosabban fogalmazzák meg a Magyar Kamarához írt levélben szept. 15-én: „... Székesfehérvár szabad királyi város új bírója . . . harmincnál több heti szorgalmas és hűséges szolgálatom díjával fizeték, mivel mint magyar iskolamester a Szent István-templomban saját költségetem kántort is tartottam. Amikor megérkezett az új orgona, új iskolamestert és orgonistát neveztek ki, távozni akartunk. Ám a közeledő húsvéti ünnepek miatt maradni kényszerültem. Müller Lipót jezsuita házfőnök jelenlétében azt ígérte, ha legalább a húsvéti ünnepek alatt vállalom a templomi szolgálatot, megfelelő anyagi elégtételt fog adni. Amikor viszont az ünnepek után kértem az ígért összeget — nem tudom milyen okból — durva szavakkal illetett. Ennek ellenére többször fordultam hivatalos levéllel is a bíró úrhoz, mégsem teljesítette követelésemet.”¹¹ Bár a komáromi harmincados hivatal vezetője is ír érdekükben a városi tanácshoz, közbenjárásának eredménye mégsem lesz. Meglepő ugyanis a városi tanács válasza a Magyar Kamarához: Nem hajlandó a követelt 60 ft félévi elmaradt fizetés kifizetésére többek között azért, mert a tanács semmiképpen sem akarta felvenni őket, hiszen szükség sem volt rájuk. Így „a fizetés ígérete nélkül végezték szolgálatukat; nem bérért voltak alkalmazva, csupán az ittmaradás engedélyezésének érdekében önként vállalták munkájukat”. Öt pontban részletezik, milyen bőségesen részesültek az iskolai és a templomi szolgálattal járó mellékesekből. Viszont gyakran ittasan értek a templomba és a vesperásokról idő előtt távoztak.¹²

⁹ BEa 1696. jún. 11., 157. l.

¹⁰ Vjk 1696. szept. 30., 121v (234.) l.; BKa 1698. szept. 17., 31. l.

¹¹ FML Tanácsi iratok 1/64. sz. 1700. máj. 20. és 1/55. sz. jún. 29.: levelek a tanácshoz; uo. 1/56. sz. szept. 5.: „... Domini Judicis moderni Liberae Regiaeque Civitatis Albae-Regalensis, qui pro triginta et ultra septimanarum servitio, sedulo ac fideliter ibidem praestito secundum appromissum salarium tenetur me contentare, qua Scholae Hungaricae Magistrum, qui et Cantorem in Templo Sancti Stephani Hungarico propriis sumptibus intertenui, verum cum allato novo organo, novum etiam Magistrum et Organistam conduxisset, me una cum Cantore discedere volentem et vel maxime imminentibus Festis Paschalibus debitor permanens, post Festa sufficientem satisfactionem mihi praestitutum se obligatum reddidit, et quidem praesente R. Patre Leopoldo Müller Superiore Albensi Soc. Jesu, dummodo ad minus per Festa Paschalia Divina peragam curasque Templi absolvam: his omnibus ad amissum peractis petii post eadem Festa appromissam mihi solutionem, verum pro solutione (non scio qua ex Causa) verbis indecentibus ab eodem correptus, attamen non obstante eo saepius eundem Dominum Judicem per literas officiose, ast irritus obtestabar, quatenus mihi debitam praestet satisfactionem, sed demum omnia in cassum.”

¹² Uo. 1/56. sz. 1700. szept. 21.: a harmincados hivatal vezetőjének levele; uo. 1/56. sz. valószínű 1700. év, dátum nélkül: a tanács válasza a Magyar Kamarához: „... absque compromisso solarío servitii sua praestiterint, hoc non mercede conducti, sed ob solam mansionem sponte concedendum fecerunt.”

A zavaros ügynek néhány adata lényeges számunkra: 1700-ban új orgonát állítottak fel a Szent István-templomban, és az énekes vesperásokra is konkrét utalást olvasunk. Bár nevük egyelőre homályban marad, mégis itt találjuk bizonyítékát és forrását annak, hogy ebben az évben új magyar iskolamestert és orgonistát neveztek ki a plébániatemplom számára. A városi jegyzőkönyv ugyanis hiányzik ebben az évben. Semmi közelebbit nem tudunk meg a városi jegyzőkönyv 1702. júl. 11-i adatából sem: az orgonista és az iskolamester megjelent a tanács előtt, s a megbeszélés eredményeként az orgonista 50 ft-ot, az iskolamester 25 ft-ot fog kapni fizetésként.¹³ A városi számadáskönyvből csupán annyi tudható, hogy 1703 tavaszáig Szomolányi Ferenc Antal a magyar iskolamester és orgonista, s fizetése 34 ft. De alkalmazásának kezdetéről nincs adat. Az ő utóda Stribay (Strébay, Strbaj) Ignác Sámuel az első magyar iskolamester és orgonista, akinek szolgálati évei pontosan behatárolhatók: 1703. máj. 4-én veszik fel. A jezsuita naplóíró máj. 5-én bejegyzi, hogy az új orgonista Pestről érkezett. 1706-ig ismerjük a fizetését, amely évi 75 ft és nyolc mérő gabona. 1709 őszén 40 éves korában halt meg.¹⁴

Stribay segédtanítója a Gyöngyösről való Malik Ferenc 1704-ben tartja esküvőjét. A következő években is csak gyermekei születésével kapcsolatban hallunk róla.¹⁵ 1716-ban a tanács évi 12 ft-ot ad számára azon feltétel alatt, hogy nagyobb szorgalmat tanúsít a tanításban és a templom kórusán énekel. 1717-ben hivatkozva hosszas szolgálatára, amelyet remélhetőleg hűségesen fog továbbra is ellátni, 20 ft-ra emelik fizetését és két mérő búzát adnak neki, de a tanításban való javulását is elvárják tőle, és azt is, hogy vegyen fel több tanulót az iskolába.¹⁶ 1722-ben felszólítják, hogy a plébániatemplomban a prédikáció után énekeljen minden alkalommal magyar éneket.¹⁷ 1728-ban még mint aktív magyar segédtanítónak a természetbeni járandóságát 15 mérő gabonára emelik fel.¹⁸ Utolsó adatunk róla 1733-ból való: Malik Ferenc volt magyar kántor kérésére — tekintettel öreg korára — a városi pénztárból segélyként évi 12 ft-ot és nyolc mérő gabonát fog kapni.¹⁹

1702-ben kerül sor a plébániatemplom első renoválására. Máj. 25-én kihirdetik, hogy emiatt az istentiszteleteket a jezsuiták templomában fogják tartani. A naplóíró szerint nov. 19-én volt újra szertartás a Szent István-templomban. Wirth Ferenc házfőnök plébános a harmincados hivataltól is kér segítséget az építkezéshez.²⁰ 1706-ban naplóírónk hasonló hírrrel jelentkezik: máj. 30-án bejegyzi naplójába, hogy befejezik a szentély felújítását a Szent István-templomban.²¹

Bár naplóírónk szerint a város nyomorúságos állapota Heister tábornoknak és csapatának bevonulásával (1704. ápr. 9.) vette kezdetét,²² sem e napokban, sem

¹³ Vjk 1702. júl. 11.: „... ist der organist undt Schulmaister vor einem Stadt Rath erschienen undt alda ihrer khünftigen Besoldung halber... worüber man dem organisten 50 f., dem Schulmaister 25 f. zur Besoldung versprochen.”

¹⁴ FML Kamarási számadások 1703—1706; Vjk 1703. máj. 4.; Diar I, 1703. máj. 5., 47. l.: „Advenit novus organista Pestino.”; BHa 1709. okt. 12.

¹⁵ BEa 1704. jún. 24., 176. l.; BKa 1707. febr. 1., 82. l.; uo. 1708. okt. 4., 95. l.

¹⁶ Vjk 1716. máj. 13., 447. (448.) l.; uo. 1717. szept. 17., 493. (494.) l.; KállayKormányzat 139.

¹⁷ Vjk 1722. máj. 9., 628. (629.) l.

¹⁸ Uo. 1728. júl. 23., 1039. (40.) l.

¹⁹ Uo. 1733. jún. 26., 129v (259.) l.

²⁰ Diar I, 1702. év 21. és 36. l.; FML Tanácsi iratok 1/79. sz. 1702. aug. 3.

²¹ Diar I, 1706. 102v.

²² Uo. 65v.

később nem tapasztalunk nagy nehézséget az istentiszteletek tartásában. 1707. máj. 7-én ugyan arról olvasunk, hogy sem délelőtt, sem délután nem működtek közre a zenészek. Ennek okát azonban nem a kuruc-labanc időikkel járó nehézségekben kell keresnünk. Azért nem muzsikáltak, mert a város háromnegyed évi fizetésüket nem fizette ki. Nem muzsikáltak a május 19-i felszabadulási körmeneten, sem a keresztjáró körmeneteken, csak június 11-én, pünkösöd vigíliáján szerepelnek ismét.²³

1710-ben a pestis évében nem magával a zenekarral akad nehézség. A jezsuiták naplójából ismeretes, hogy febr. 20-án is szerepeltek a két templomban. A bajt az okozza, hogy jan. 31-én a német iskolamester és orgonista — nevét egyelőre nem ismerjük — véglegesen Veszprémbe távozott. Mivel pedig Stribay magyar iskolamester és orgonista előző októberben fiatalon meghalt, egyelőre egyik templomban sincs orgonista. Jóllehet Fläschker állatorvos és a ferences testvér egyszer-egyszer orgonál, a kérdés ezzel nincs megoldva.²⁴ 1711. júl. 1-jén Fakanovics János jelentkezik Budáról orgonistának és iskolamesternek, próbajátékra is hajlandó és várja a városi tanács választát.²⁵ A tanács nem vette fel. A helyzet azonban egyre súlyosabb. 1712. dec. 1-jén a tanácsi ülésen foglalkoznak az ügygel: „Mivel az annyira fontos gyermeknevelésre nincs megfelelő iskolamesterünk, egy olyanról, aki a zenében is jártas, gondoskodnunk kell . . . és arról, hogy a jövőendő iskolamester megfelelő fizetéssel rendelkezék.”²⁶

1714—1731: Osswald János György

A kérdés csak 1714 őszén oldódik meg azzal, hogy Osswald János György győrszigeti iskolamestert veszik fel, akit a városi tanács szívesen fogad, miként kérvényéből is kitűnik: „ . . . Valóban úgy értesültem, hogy az Önök messze földön híres iskolájában üresedés van. Az iskolamestert és orgonistát (nem lévén megfelelő) szolgálatából elbocsátották. Ennek alapján úgy hallottam, Uraságoknál szívesen vennék, ha megpályáznám teljes bizalommal az állást azzal a biztosítékkal, hogy — mivel én különböző iskolában nem csupán a számolás és az írás tanításában, de a zenében is folyamatos gyakorlatot szereztem, az említett városnak belém vetett bizalma semmi kárt sem szenvedne, ha csekélységemet megfelelőnek tartanák. Alázattal kérem, közöljék velem rövid válaszukat és döntésüket, mivel az évem a következő Szent Mihálykor lejár . . . ”²⁷

²³ Uo. 1707. máj. 7., 117v; uo. 1707. jún. 11., 119. l.

²⁴ Uo. 148v—149. l.

²⁵ FML Tanácsi iratok 32. sz. 1711. júl. 1.

²⁶ Vjk 1712. dec. 1., 280. (281.) l.: „Weillen zur höchst nothwendiger Khindter Zucht khein anständiger Schuell oder Lehr maister vorhanden, umb einen so auch der Music erfahren geschrüben . . . iederzeit bewilliget sein solle, damit er khünftiger Schuellmaister ehrlichen subsistiren khene.”; KállayKormányzat 139.

²⁷ FML Tanácsi iratok 1/41. sz. 1716. szept. 16.: „ . . . massen ich allerdings verständiget worden, das Ihre weithberühmbte Stadtschulle vacant und gedachter Schullmaister und Organist (weillen selbiger nicht allerdings anständig) seine Dienst dimittiert werden solte. Dannhero habe gehört: Bey Ihro Gestreng und Herrlichkeit mich insinuiren wollen, ob das ich desfahls suplicando umb dahero diensten halber einzukommen mich getrauen dörfte mit der Versicherung, dass, weillen ich in unterscheidlichen Schullen mich so wohl in rechnen und schreiben, also in der Music etlich Jahr her unaussgesetzt geübet, die Liebe gedachtes Ohrts keinen mangel leiden solte, noch dörfte, wann deme

1716-ban kétszer is foglalkozik kérésével a tanács. Az első panasza reális kérdésre kér választ. Szerződése szerint a plébániatemplomi szolgálatra vették őt fel, viszont egyformán ellátja a zenei szolgálatot itt is és a jezsuitáknál is, ezért fizetésének javítását kéri. A válasz: „Ismételten hangsúlyozzuk, hogy bár a plébániai szolgálatra vették fel, azért mégis lássa el ezt a jezsuitáknál is. A jezsuita atyák ezért elégedettek vele, de elsősorban majd a város részéről fogják módját találni annak, hogy szorgalmát és szolgálatát megfelelő jutalomban részesítsék.”²⁸ Az ígéretet szeptemberben már teljesítik, amikor segédtanítója ügyében fordul Osswald karnagy ismét a városi tanácshoz: „Tanácsi határozat alapján a kérvényező eddigi fizetését 15 ft-tal felemeljük. Így évi fizetése az idei Mihály-naptól kezdve 90 ft lesz.”²⁹

1720-tól kezdve írják be a városi jegyzőkönyvekbe azoknak a városi zenészeknek felvételét is, akik — úgy tűnik — tanítással nem foglalkoznak, kizárólag zenével. 1720 novemberében Gál Gábor és Gaiszler Ferenc alkalmazásakor a templomi szolgálatukat is hangsúlyozzák. Mindkettőjükéről még 1722-ben gyermekük születése alkalmával hallunk, többször nem.³⁰ A számadáskönyvben 1722-ben Planckl (Panck) városi zenész nevét olvassuk. Talán egyezik az anyakönyvben 1724-ben szereplő Panckl Andrással. Róla sincs több adatunk.³¹

1724-ben egyszerre három városi zenész kezdi működését: Amon István, Gabriel Keresztély és Zuber Nándor (Sándor). Fizetésük évi 25 ft és négy mérő búza. „Figyelmeztetik őket, amennyiben nem kívánnak tovább szolgálni, negyedévvél korábban jelezniök kell, csak ez esetben veszik figyelembe felmondásukat.”³² Amont ugyan feslett erkölcsű és veszekedő természete miatt már 1725 februárjában sürgősen elbocsátják állásából, de júliusban már Vízkeleti Ferencet veszik fel helyébe évi 20 ft fizetéssel.³³ Mindhárman hűséges tagjai lesznek több évtizeden át az Osswald és utódai által vezetett együttesnek. Gabriel esküvőjét ebben az évben tartja, s megtudjuk az anyakönyvből, hogy a morvaországi Langendorfból való. Vízkeleti 1727-ben nősül meg. Mivel itt nem jelzik származásának helyét, holott ezekben az években mindenkinél beírják, feltehető, hogy székesfehérvári. Zuberről viszont 1744-ben polgárságának megszerzése alkalmával derül ki, hogy Győrből való.³⁴

um also und mein weniges subjecto anständig und taüglich mechte sein. Bitte hiemit unterthl. mich mit einer Kleinen Antwortt oder Resolution mich zuerfreuen, weillen künftige Michaelii Zeit mein Jahr verflossen. . . .”

²⁸ Vjk 1716. máj. 8., 445—446. l.: „Dem Supplicanten wiederumb hinaus zu geben mit der Verbscheidung, dass er zwar zu der Pfarr Kirch aufgenommen, iedoch aber auch den Gotes Dienst bey denen PP Jesuiten verrichten solle; wesswegen ihme Supplicanten die gedachte PP Jesuitae das contento zu machen, seine Fleisse und Dienste erster aber werde man von seithen der Stadt mit einer Discretion zu remuneriren wissen.”

²⁹ Uo. 1817. szept. 18., 467. (468.) l.: „. . . verbschaidet mit Ratschl. hiemit werden dem Supplicanten zu seiner vorhin aussgeworffenen Besoldung annoch 15 f. verwilliget, dahin die jährliche Besoldung von Michaeli diss gegenwärtigen Jahres mit 90 f. anfang solle.”

³⁰ Vjk 1720. nov. 4., 570. (571.) l.; BKa 1722. júl. 13., 144. l.; uo. szept. 21., 150. l.

³¹ FML Kamarási számadások 1723. év; BKa 1724. nov. 14., 205. l.

³² Vjk 1724. nov. 10., 739. (740.) l.: „Zugleich auch erindert werden, wann es ein oder andern nicht gefallte künftigt zu dienen, sie ein viertl Jahr vorhero solliches der Statt ankinden, widrigens die aufkündung nicht angenomben werden solle.”

³³ Uo. 1725. febr. 16. és 20., 754 (755)—755. (756.) l.; uo. júl. 13., 779. (780.) l.

³⁴ BEa 1725. jún. 17., 122. l.; uo. 1727. máj. 25., 132. l.; Vjk 1744. máj. 23., 168v (337.) l.

Osswald kórusának még három tagjáról tudunk: Osswald kérésére a városi tanács 1719-ben Schubert Ferenc féléves zenekari szolgálatáért hét ft-ot utal ki, s további szolgálatának jutalmazására a jövőben gondoskodni fognak.³⁵ Dankó István magyar iskolamester felvételének időpontját nem ismerjük. Azt sem tudjuk, vajon az 1709-ben elhunyt Stribay helyére kit vettek fel Dankó előtt. 1721-ben öt ft-tal növelik a fizetését, s így 20 ft-ot kap egy évre.³⁶ 1726-ban templomi szolgálata miatt hat pozsonyi mérő kevert gabonával növelik jövedelmét, 1728-ban segédtanítójának a javára nyolc mérő kevert gabonáról lemond. 1729-ben viszont a harangozásért külön évi nyolc ft-ot juttatnak számára.³⁷ A harmadik muzsikusról szóló egyetlen adatunk azért lényeges, mert a 18—19. században egyaránt élő szokásnak első levéltári adata. A városi zenészeken kívül dilettánsok, önkéntes muzikusok és énekesek is részt vettek az együttesben, akik hol semmit, hol valami csekély összeget kaptak közreműködésükért: 1731-ben Baltiesz József zenésznek kérésére „eddig bugzó templomi szolgálatáért a városi kamarási hivatal pénztárából nyolc ft-ot fognak kifizetni”.³⁸

Osswald karnagy 1730-ban 27 éves feleségét temeti el. Majd huzamosabb betegség után 1731. okt. 31-én maga is meghal. A jezsuita naplóíró dicsérettel emlékezik meg a tizenhét évig tartó orgonista és iskolamesteri működéséről. Nov. 1-jén délután a plébániatemplom kriptájába temették el.³⁹ Nov. 27-én 16 mérő kevert gabonával jutalmazták Gabriel Keresztély városi zenészt azért, mert Osswald betegsége alatt helyette orgonált.⁴⁰ 1732 tavaszán Osswald karnagy hagyatékából a város megvesz két hegedűt, szekrényt a plébániatemplom kottái számára, valamint néhány éneket és misét 25 ft értékben.⁴¹

1731—1740: Jäntschke Domonkos

Osswald karnagy halála után egy héttel már 1731. nov. 9-én kinevezik utódának a fiatal (23 éves) pesti orgonistát, Jäntschke Domonkost, aki nov. 20-án bemutatja elbocsátó levelét Pest városától.⁴²

Az elbocsátó levelet Isoz közli. A pesti városi tanács a városi plébániatemplom két éve működő orgonistáját értékes zenésznek és embernek tartja.⁴³ A budai jezsuiták (Mátyás-templom!) zenészeinek névjegyzékében kb. 1730-ban szerepel Jenske nevű hegedűs (Jenske Violinista). Talán egyezik Jäntschke Domonkossal.⁴⁴

³⁵ Vjk 1719. febr. 10., 525. (526.) l.; KállayKormányzat 140. 1720-ra is jelzi tanítói működését.

³⁶ Vjk 1721. máj. 23., 250. l.

³⁷ Uo. 1726. júl. 12., 870. (871.) l.; uo. 1728. júl. 23., 1039. (1040.) l.; uo. 1729. máj. 13., 4. (8.) l.; KállayKormányzat 139.

³⁸ Vjk 1731. aug. 14., 79. (158.) l.: „... auf gehorsambes und schriftliches Anlagen Josephi Balties Musicanten... in Ansehung seiner biss dato geleistete eyfrigen Kirchen Dienste auss gemeiner Statt Cammer ambt Cassa 8 f. resolviret.”

³⁹ BHa 1730. júl. 14.; Diar 3, 17: „... qui laudabiliter 17 annis Organistam et Ludirectorem Germanicum egerat.”

⁴⁰ Vjk 1731. nov. 27., 87v (175.) l.

⁴¹ Uo. 1732. márc. 7., 93. (186.) l.: „Dito seynd von des Organistae Osswald seel. seiner Verlassenschaft erkhaufft worden 2 Geigen ein Kasten zu anservirung der Musicalien in der Statt Pfahr Kirchen sambt etwelchen gessänge und messen pr. 25 fl.”

⁴² Uo. 1731. nov. 9., 85. (170.) l.; uo. 1731. nov. 20., 85v (171.) l.

⁴³ IsozMűv 61 és 178—179. (Adattár 20. sz.)

⁴⁴ RennernéBuda II. 4.

Mint elődjének, neki is gondoskodnia kell segédtanítóról is, aki nem csupán az iskolai munkában, de a kórusi szolgálatban is segítségére legyen. Fizetése évi 80 ft. 1732-ben 100 ft-ra emelik fizetését és 1733-ban még 15 ft-tal kiegészítik diszkantisták tartása céljából.⁴⁵

1732. szept. 26-tól 30-ig tartja Berényi Zsigmond segédpüspök Esterházy Imre esztergomi érsek megbízásából a hivatalos vizitációt Székesfehérvárott. A jezsuiták naplóírója részletesen beszámol az ünnepélyes szertartásokról. A plébániatemplomban szept. 26-án a zenekar kíséretével Veni Sanctével kezdte munkáját. Meglátogatta a jezsuiták, a ferencesek, a karmeliták templomát, a prépostság Nagyboldogasszony-kápolnáját és a Szent Anna-kápolnát is. Közben ünnepélyes harangszentelést végzett és bérmált. Mindennap ünnepélyes misét tartott, amelyeken Jäntschke vezetésével a városi zenészek együttese is közreműködött. A városi és a vármegyei tanács jelen volt a fogadásán és meg is vendégelte a vizitációt végző püspököt.⁴⁶ A plébániai vizitáció fennmaradt iratában Horváth János külvárosi (in suburbio) magyar iskolamestert is említik. Erről az iskoláról a városi jegyzőkönyvekben még nem szólnak ezekben az években.⁴⁷

A jezsuiták naplóírója ugyan már 1730. dec. 26-án sajnálattal írja, hogy elmaradt az ünnepi mise az orgonista (bizonyára Osswald) betegsége és a többi zenész távolléte miatt. Őket ugyanis a Hochburg leány lakodalmára hívták meg.⁴⁸ Ez esetben nem kifogásolja távollétüket. Nem így történt 1733-ban. Nov. 11-én ugyanis a városi tanács engedélyével ugyan, de nem a városplébános — azaz a jezsuita házfőnök — beleegyezésével, Jäntschke Domonkos vezetésével az egész együttes elutazott a Sopron megyei Széplakra a gróf Széchényi leány és Schמידegg Frigyes báró lakodalmára. Naplóírónk éktelenül mérges a zenészekre joggal, hisz két hétig kénytelenek nélkülözni őket éppen többek között Szent Szaniszló- és Cecília-ünnepeken is. Csak nov. 24-én érnek haza, s egy szóval sem kérnek elnézést az esetért.⁴⁹

A tervezettnél hosszabbra nyúlt úttal kapcsolatban gróf Széchényi Zsigmond nov. 18-án Széplakról levelet ír a városi tanácshoz és védelmébe veszi a zenészeket: „A hely jelentős távolsága miatt is csak később indulhattak vissza. Maga az ünnepség is a reméltnél hosszabbra nyúlt el. Uraságotok ezért barátilag kérem a következők megfontolására. Az említett szempontok figyelembe vételével kérem elnézésüket a városi zenészekkel kapcsolatban. Biztosak lehetnek abban is, hogy muzsikusaik nem csupán megfelelően, de igen dicséretesen szerepeltek a misén is, az említett lakodalmi ünnepségen is.”⁵⁰

⁴⁵ Vjk 1732. nov. 20., 85v (171.) l.; uo. 1732. nov. 26., 110v (221.) l.; uo. 1733. ápr. 10., 122. (244.) l.

⁴⁶ Diar 3, 25v—26v.

⁴⁷ Plt Visitatio Can. 1817. kötet 170. l.: Nr. 22. Kivonata az 1732-es plébániai vizitációnak.

⁴⁸ Diar 3, 10v.

⁴⁹ Uo. 37—37v.

⁵⁰ FML Tanácsi iratok 1/59. sz. 1733. nov. 18.: „...unde siquidem partim ob loci notabiliorem distantiam, partim vero viarum eo deducientium incommoditatem tardius ipsos reverti contigisset ac praeterea etiam antelata solennitas sperato longius protracta exstitisset; proinde praetitulatas Dominationes Vestras amice duxi praesentibus requirendas: quatenus eosdem dictos Suos Musicos Civitatenses motivis et ex respectibus praedeclearatis benevole excusatos habere velint et dignentur: Certi in eo, quod iidem Musici Sui non tantum congrue, sed omnino laudabiliter tum sub sacrificiis Missae tum vero praememorata sub solennitate fecerint sibi incumbentia.”

1737-ben újra nézeteltérése akadtt Jäntschke orgonistának a jezsuita házfönök-plébánossal. Az ő tiltása ellenére ugyanis decemberben magyar kántorként szerepeltetett egy számunkra ismeretlen muzsikust. Mivel Jäntschke félvállról vette az ügyet, a plébános a városi tanácstól követel elégtételt, sőt az esztergomi érsekig is elviszi az ügyet, ha a tanács nem oldja meg megnyugtatóan a kérdést. A városi tanács megígéri az ügy elintézését, Jäntschke pedig elnézést kér a plébánostól.⁵¹

A plébániai magyar kántori állás betöltése nem sikerült megfelelően ezekben az években. Az értékes és hosszan szolgáló Malik Ferencnek, aki a magyar iskola segédtanítója volt, 1734-ben Tatai János volt az utóda.⁵² 1737. máj. 14-i keltezéssel ismerjük Tatai Horvát János iskolamester kérvényét a városi tanácshoz, amelyben fizetése javítását kéri mondván: „láttják az urak, hogy kevés gyermek jár iskolában. . .” Őt inkább az 1732-es vizitációban említett budai külvárosi tanítónak tartjuk éppen a kevés tanulóra való hivatkozása miatt.⁵³ 1738-ban is csak kisegítő magyar kántorról szólnak, „aki a magyar nép vigaszára a plébániatemplomban énekelt”, és négy ft jutalomban részesült.⁵⁴ 1739-ben a városi tanács még mindig csak keres magyar kántort. Ez év júniusában Dankó István magyar iskolamesternek kötelességeként ismétlik meg, hogy magyar segédtanítót, azaz magyar kántort tartson. Fizetését ezért 60 ft készpénzben, 10 mérő búzában és 20 mérő kevert gabonában állapítják meg. Úgy tűnik, még ekkor sincs véglegesen betöltve a kántori állás.⁵⁵

1737-ben alapították a jezsuiták ifjúsági Mária-kongregációját, amelyet ez év áprilisában hagytak jóvá Rómában.⁵⁶ Mi Terstyanszki János jezsuitának, a kongregáció prézesének csak okt. 11-i, második levelét ismerjük, amelyben újabb tíz forintos segítséget kér a tanácstól a kongregáció főünnepei zenéjéhez.⁵⁷ Bizonyára már az első levél hatására született meg a tanácsi határozat ez ügyben 1737. aug. 27-én: „Vizkeleti Ferenc, Zuber Sándor és Hoffer Pál városi zenészeknek — alázatos kérésükre — évi fizetésüket személyenként 50 ft-ra emeljük fel. Miként minden adódó városi szolgálatukat, így az újonnan alapított Nagyboldogasszonyról elnevezett ifjúsági Mária-kongregációnak három főünnepén Gyertyaszentelő, Gyümölcsoltó és Nagyboldogasszony vesperása és ünnepi miséje, valamint az új tagok felvétele ünnepének zenéjét is kötelesek vállalni s a kongregációtól ezekért külön díjazást nem várnak el.” Okt. 22-én aztán maga Jäntschke Domonkos is fizeteskiegészítést kap négy mérő búza értékben a városi tanácstól.⁵⁸ Ez a határozat azért lényeges, mert a városi zenészek a jezsuiták saját ünnepeiért és iskolájuk

⁵¹ Diar 3, 1737. dec. 14—18., 72—72v.

⁵² Vjk 1734. jan. 19., 130v (301.) l.

⁵³ FML Tanácsi iratok 1/57. sz.

⁵⁴ Vjk 1738. nov. 14., 365. (732.) l.: „. . . Dass selbiger zu Consolation der Hungarischen Nation in der allhiesigen Pfarckirche gesungen.”

⁵⁵ Uo. 1739. ápr. 28., 392. (786.) l.; uo. 1739. jún. 23., 401v (805.) l.

⁵⁶ FML Tanácsi iratok 72. és 73. sz.

⁵⁷ Uo. 80. sz. 1737. okt. 11.; HistMiss 1737. 24v.

⁵⁸ Vjk 1737. aug. 27., 307v (615.) l.: „Auf gehorsamb Anlangen Francisci Vizkeleti, Alexandri Zuber und Pauli Hoffer Stadt Musicanten ist derselben jährliches salarium einen jeden auf 50 f. dergestalten adaugiret worden, dass selbige sowohl alle vorfallende Stadt-Dienste, als auch an den 3 Festtügen der neu aufgerichten Marianae Studiosorum Sodalitatis sub titulo gloriosissimae in Coelos assumptae Deiparae, als Annuntiatione, Purificatione et Assumptione unter denen Wespem und Hoch Ambtern, wie auch bei Promotion deren Tyronen solenniter zubefördern verbunden seyn und dies falls von besagter Sodalität keine weithere Bezahlung zugewarthen haben sollen.”; uo. okt. 22., 313v (627.) l.

zenéjéért — a naplók tanúsága szerint — vagy kaptak bizonyos összeget, vagy megvendégelték őket hálaból. Csupán a templomnak hivatalos, azaz a német hívek istentiszteleteinek zenéjét várták el eddig a városi zenészektől minden anyagi viszonzás nélkül.

A tanácsi határozatban szereplő Hoffer Pál városi zenésznek felvételi időpontját még nem ismerjük. 1736. dec. 4-én már Katalin nevű leányát keresztelik Székesfehérvárott.⁵⁹ 1740 tavaszán írt kérvényében — mint látni fogjuk — azt írja, hogy hetedik éve szolgál a két templomban. Tehát 1734-től számíthatjuk zenészi éveit.

A korszak ünnepeinek zenei adatai c. fejezetrészünkben a Rendkívüli ünnepek cím alatt szólunk részletesen arról, hogy az 1739-ben pestis miatt a városi tanács felépítteti az új Szent Sebestyén-kápolnát. A pestis miatt természetes, hogy a városban ez idő alatt csökken a zenés családias vagy nyilvános táncos ünnep is. Ez a háttére a városi tanács 1739. júl. 21-i határozatának, amely szerint „tekintettel arra, hogy városi zenészeinknek a megzavart nyilvános zenélés miatt mellékes jövedelem nem jut”, pótlásul négy mérő tiszta búzát kapnak ebben az évben. 1740. febr. 1-jén „tekintettel arra, hogy az elmúlt évben mellékes jövedelme nem volt, ugyanakkor német segédtanítóról mégis gondoskodnia kell”, Jäntschke karnagnak hat mérő búzát adnak. 1740. febr. 1-jén a városi zenészek újabb kérvénye alapján a városi tanács ebben az évben öt mérő búzát ad nekik segítségül mellékeik pótlására. Ugyanakkor — bizonyára megvolt rá a kellő ok — felhívja a tanács a figyelmüket arra, „hogy hetente egyszer vegyenek részt a német iskolában zenekari próbán és ezt hiányzás nélkül folyamatosan tegyék”.⁶⁰

Még két, a zenével kapcsolatos ügyet találtunk a fiatalon meghalt Jäntschke karnagy működése idejéből: 1739. márc. 24-én diszkantistának veszik fel a fiatal Osswald Ignácot, elődjének, Osswald Györgynek a fiát a szokásos élelem- és ruhajáradékkal.⁶¹

Bonyolultabb ügygel kapcsolatban kellett nyilatkoznia, amikor a ferencesek kifogásolták 1738 decemberében, hogy a városi zenészek a nyilvános körmenetekben és temetéseken megelőzik a ferenceseket és a karmelitákat, holott konzisztóriummal rendelkezők ezt tiltja. 1739 áprilisában újra tiltakoznak, de maga Jäntschke is a városi tanács határozatára hivatkozik: itt a városban a városi zenészeknek ez régi hagyománya, ők e határozatnak engedelmeskednek továbbra is. A városi tanács is ennek szellemében nyilatkozik 1739. ápr. 17-én: „... az itt bevett megelőzési rend más hasonló városban is szokásban van”. Közben az ügyet felterjesztették az esztergomi érsekhez véleményadásra. Esterházy Imre hercegprímás 1739. máj. 14-én Meltz Zsigmond jezsuita házfőnök-plébánosnak válaszol a kérdésben. Ennek szövegét nem ismerjük, csupán azt tudjuk, hogy Meltz máj. 26-án a városi tanács ülésén beszámol tartalmáról. Hivatkozva arra, hogy a városi tanács tagjai jó néhányan nincsenek jelen az ülésen, a zenészek sorrendjére vonatkozólag nem adnak választ. A jegyzőkönyvben többet nem találunk adatot e kérdésre, de

⁵⁹ BKa 1736. dec. 4., 225. l.

⁶⁰ Vjk 1739. júl. 21., 405. (812.) l.: „In erwegung, dass die allhiesigen Stadt Musici wegen gestörter öffentlichen Music an accidentien keinen Verdienst haben...”; uo. 1740. febr. 1., 434. (871.) l.: „... dass selbiger das verflossene Jahr keine accidentien gehabt und doch forthin zu ehre Gottes einen Praeceptor gehalten, zu einer Beyhülff 6 Metzen Waitzen... resolviret.”; uo. 1740. febr. 15., 438. (881.) l.: „... wochentlich einmahl in der teutschen Schuell die Musicalischen Exertitia zumachen und unausbleiblich fortsetzen auferlegt worden.”

⁶¹ Uo. 1739. márc. 24., 385v (773.) l.

ismerjük Esterházy Imrének 1739. jún. 18-án a városi tanácshoz intézett, Pozsonyban kelt sorait, amelyeket a zenészek körmenetbeli öltözékével kapcsolatban ír, de a sorrendre is megadja a végső választ: „A zenészek öltözetére vonatkozó konzisztórium döntésünket nem változtathatjuk meg, ez megfelel a többi város közös szokásának és annak a gyakorlatnak, hogy a zenészek nyilvános körmeneten a szerzetes papság után haladnak kivéve, ha karingben vonulnak, mert ilyen öltözetben a világi papság közé számítjuk őket.”⁶²

Jäntschke Domonkos 1737-ben nősült, 1738-ban megszületett Zsigmond nevű fia, és 1740. febr. 26-án — az anyakönyv szerint — 33 éves korában meghalt.⁶³

1740—1748: Jäntschke Ferenc Antal

1740. ápr. 29-án Hoffer Pál városi zenész benyújtja kérvényét a német iskolamesteri és orgonista, azaz regens chori állásra: „...csekély személyem bátorkodik kérni a Nemes Város Tanácsát, kegyeskedjék figyelembe venni a hívek nagy részének megelégedésére a két templomban hetedik éve végzett szorgalmas szolgálatomat és azt, hogy az alsó osztályos tanulókat olvasásra, írásra és számolásra tudom tanítani, miként ezt itt már ötödik éve, de másutt is gyakorlatban bebizonyítottam.”⁶⁴

Meltzl Zsigmond házfőnök-plébános is Hoffer Pál kinevezését kéri a városi tanácstól: „...tanúsítom, hogy a kiváló Hoffer Pál plébániai zenész hivatalát megelégedésemre látta el, nem csupán hivatalos szolgálatával, de az önként vállalt munkájával is megnyerte tetszésemet, odaadásával mások épülésére is szolgált, miként ez az egész városban közismert...”⁶⁵

Hamarosan jelentkezik kérvényével Jäntschke Domonkos testvére, Jäntschke Ferenc Antal, az Esterházyak mezővárosának, Purbachnak (Feketeváros) iskolamestere és orgonistája is: „Az én kedves testvérem, Jäntschke Domonkos ottani iskolamester és orgonista az örökkévalóságba költözött. Úgy látom, állása azóta is szabad. Nem kételkedem abban, hogy ismét értékes személlyel fogják helyét

⁶² Diar 3, 1738. dec. 2., 87v; uo. 1739. ápr. 14., 92v; uo. ápr. 25., 93. l.; Vjk 1739. ápr. 17., 388v (779.) l.: „...quod hic loci usu receptus procedendi Ordo in aliis quoque huic similibus Civitatibus servaretur.”; uo. 1739. máj. 26., 397. (796.) l.; FML Tanácsi iratok 1/59. sz. 1739. jún. 18.: „Dispositio-nem Consistorii nostri circa vestitum Musicorum immutare non possumus, conformis est enim communi usui aliarum Civitatum et praxi, quod Musici clerum Regularem in Processionibus et aliis publicis conductionibus nisi quando linteati sunt, subsequuntur, cum taliter induti, pars Cleri saecularis censentur.”

⁶³ BEa 1737. jan. 13., 205. l.; BKa 1738. jan. 16., 260. l.; BHa 1740. febr. 26.

⁶⁴ FML Tanácsi iratok 1/51. sz.: „... habe ich mir diese Kühnheit genohmen, mein wenige Person Einem Löbl. Statt Magistrat wird ein güettige Reflection tragen auff meine bisshero schon in dass 7. Jahr ihm beeden Gottes Haissern gelaiste fleissige Diensten, wo nicht zu aller, doch meistens Zufriedenheit, und auch mich ihm Standt befinde die kleine Jugendt nicht allein ihm Lessen, sondern auch Schreiben und Rechnung zu unterweisen, wie ichs auch schon 5. Jahr alhier so wohl alls anderwärtig in Praxi gezeuget.”

⁶⁵ Uo. 1/50. sz. 1740. ápr. 29.: „... praesentibus testor et confirmo: Egregium Paulum Hoffer Musicum Parochialem in suo servitio mihi satisfacisse, non solum in illis, quae ex obligatione sui servitii illi peragenda incumbabant, verum etiam in supererogatoriis obsequiis sive sponte, sive ad nutum meum susceptis, et cum devotione ad aedificationem peractis: prout non mihi solum, sed toti insuper Civitati notum est.”

betölteni. Én nem csupán tanult művészetemre építem bizakodásomat, de Nemes Uraságtokra bízom, hogy csekély személyemet méltónak és képesnek tartják arra, hogy az említett üresedésben levő iskolamesteri és orgonista állást kegyesen nekem juttatják. . . ”⁶⁶

A városi tanács máj. 20-i gyűlésén az ő személye mellett dönt: „Ha a kérvényező testvérének Jäntschke Domonkosnak halálával megüresedett iskolamesteri, orgonista, valamint basszista állásra vállalkozik, a városi tanács a szokásos javadalmakkal együtt szívesen rábízza azzal a kötelezettséggel, hogy megérkezéséig küld egy zenészt, aki egyúttal énekes is, s addig is biztosítja a templomi és iskolai szolgálatot. Megfelelő fizetéséről természetesen a város gondoskodik.”⁶⁷

1740. máj. 26-án a jezsuiták naplójában az ügyre vonatkozó meglepő és érdekes bejegyzést találunk: „Mivel a Házfőnök atya ismételt javaslata alapján sem vett fel a városi tanács német iskolamestert, pedig az elődje meghalt, a segédtanító beteg, sőt az özvegyet is az iskolaházban megtartani kívánták, ezért Házfőnök atya saját tekintélyére építve beiktatta Hoffer Pált az iskolamesteri állásba, akit tiltakozásuk ellenére is fizetniök kell.”⁶⁸

A városplébános eljárását természetesen jogtalannak tartjuk, hiszen a szabad királyi város tanácsának joga az orgonista iskolamester kinevezése. Nem is találjuk az ügynek nyomát a levéltári anyagban. Ámde a kényszerű helyzetben Meltzl plébános elhatározása is érthető. Semmi nyomát nem találjuk ugyanis annak, hogy megérkezett volna a kért helyettes zenész, így átmenetileg elnőzte a tanács, hogy Hoffer vezesse a német iskolát.

Jäntschke Ferenc Antal jún. 9-én jelentkezik újabb kérésével: „A városi jegyző úr által megkaptam jún. 1-jén jóindulatú és kegyes határozatukat és a jegyzőkönyvi kivonatot. . . Az az alázatos kérésem, hogy október végéig szíveskedjenek türelemmel várni, én pedig ezalatt megfelelő segédtanítót fogok keresni.”⁶⁹ A városi tanács

⁶⁶ Uo. 1/60. sz. dátum nélkül, az irat hivatalos dátuma 1740. máj. 20.: „Weillen ich erfahren, dass mein lieber Bruder Dominicus Jäntschke gewester Schullmaister und organist aldorthen in die ewige Glückseeligkeit abgefordert worden sein solte, und nunmehr ihre Schull- und Organisten Stelle würrklich vacant. Wo nicht zu zweiffeln, es werde solche Stelle widerumb durch ein ander fähiges subjectum hinwiderumb zu ersetzen sein, und ich dass gutte Vertrauen nicht allein zu meiner erlährnten Kunst, sondern auch zu eüre gestreng und herrligkeiten Grossgünstigen Gewogenheit trage, sich werden meine wönige Persohn hierzu vor Capable und fähig ermessem, mithin zu besagte vacante schull- und organisten Stelle grossgünstig zu befördern belieben.”

⁶⁷ Vjk 1740. máj. 20., 459v (921.) l.: „Wann Herr Supplicant vermög seiner Einbekäntnuss den durch absterben seines Herrn Bruders Dominici Jäntschke vacant wordenen Schuell- und Organisten Dienst zu administriren sich getrauet und mit seiner Persohn sowohl die Orgel, alls auch zugleich die Passtimm zu versehen sich in standt bestündet, hat Ein Löbl. Statt Magistrat diesen vacanten Schuell- und Organisten Dienst ihme Herrn Supplicanten mit denen gewöhnlichen Beneficium und dargegen zu praestiren habenden Schuldigkeit zu conferirn kein Bedenckhen, damit aber die Kirchen und Schuell biss seiner Anherokunft versehen werden könne, solle Herr Supplicant unter dessen einen Musicanten, so ein singer ist, herabschicken, welcher seine Verpflegung und Salarium von der Stadt zuempfangen haben wird.”

⁶⁸ Diar 3, 1740. máj. 26., 111v: „Cum ad iteratam praesentationem P. Superioris magistratus nullum Ludi Magistrum germanicum susceperit, priore defuncto, praeceptore infirmo, sed viduam perseverare in Scholis volebant, P. Superior autoritate sua installavit Paulum Hoffer pro Ludi Magistro, quem post murmura solvere debent.”

⁶⁹ FML Tanácsi iratok 1/66. sz. 1740. jún. 9.: „. . . dero angenehme und begnadte antworth durch Herrn Notarii habe den 1 ten Juni nebst Magistratualischen Resolution und Prothocoll Extract zu rechten erhalten. . . worauf meine unterthäniges Bitte, wann mir diese Stelle vergünstiget, biss Ende October Gedult zu tragen, werde indesten umb einen guten Praeceptor umb sehen.”

aug. 30-án nevezi ki Jäntschkét: „Alázatos kérésére az eddig üresedésben álló iskolamesteri és organista állásra felvettük, ám azzal a feltétellel, hogy a legközelebbi Szent Mihály-napig el kell foglalnia állását.”⁷⁰

Nem tudjuk, küldött-e helyettest végül is, sem azt, hogy valóban elfoglalta-e állását szeptember végén. Az első adatunk működéséről 1740. nov. 8-ról van: két diszkantista eltartásáért évi 61 ft-ot szavaz meg Jäntschke karnagy részére a városi tanács.⁷¹

1740-ben még kétszer foglalkozik a városi tanács a tanítók ügyével. Nov. 29-én Prinkhel Antal német segédtanítónak az organista helyettesítéséért és a maga betegségével kapcsolatban segély címén nyolc ft-ot utalnak ki.⁷² Jún. 25-én a magyar iskolamester és segédtanítója anyagi vitájában döntenek: A segédtanító az iskolamester fizetésének és terményjáradékának felét kapja, de a harangozási pénz csak az iskolamestert illeti továbbra is. A segédtanítónak viszont ezentúl magának kell gondoskodnia az élelmezéséről.⁷³ Azt tudjuk, hogy 1743-ig Dankó István az iskolamester, de segédtanítójának a neve — számadáskönyv híján — ismeretlen marad. 1741-ben már halálára hivatkoznak, de nevét most sem írják be. Utódának, segédtanítónak ekkor a Győr vármegyei Hédervárról való Ankely Józsefet veszik fel a meghalt előd fizetésével: 30 ft készpénzt, öt mérő búzát, tíz mérő gabonát kap egy évre, valamint az iskolai, temetési és templomi mellékesek felét, de itt is hangsúlyozzák, hogy a harangozási díj az iskolamestert illeti teljes egészében.⁷⁴

Jäntschke karnagy működésének évei elég mozgalmasak az építkezések miatt is. 1742. jún. 20-án szentelték fel az új fogadalmi Szent Sebestyén-kápolnát a budai külvárosban. 1740 decemberében egy szélvihar tönkretesz a plébániatemplom tornyait, óráját. A mindezekkel kapcsolatos zenei eseményekkel A korszak ünnepeinek zenei adatai c. fejezetrészünkben Rendkívüli ünnepek cím alatt még foglalkozunk. 1740 decemberében már ismerteti a városi tanács az új jezsuita rendház építésének tervét és anyagi segítséget ígér hozzá.⁷⁵ Mint ismeretes, a rendházat 1744—1745-ben építik fel. 1745-ben elkezdi a Nepomuki Szent Jánosról elnevezett új jezsuita templom építését is, s a jezsuiták megveszik az 1688-tól működő városi patikát is ugyanebben az évben, amelyet az új rendházban helyeznek el.⁷⁶

Feltűnő, hogy az anyagi kiadásokkal igen megterhelt években is milyen gonddal törődik a városi tanács a városi zenészek együttesének ügyeivel. A pestist követő években 1741-től hét éven át az együttes valamennyi tagja évi 4-6 mérő búzát kap rendkívüli segélyként, de azért a tanács lelkükre köti, hogy szorgalmasak legyenek és egymással békében éljenek. 1744-ben ennek a segélynek kiutalásával kapcsolatban hegedűk vásárlásáról is intézkednek, de hangsúlyozzák, hogy ezeket a hangszereket csak a templomokban használják. Mivel pedig a próbákat a német iskolá-

⁷⁰ Vjk 1740. aug. 30., 470v (943.) l.: „... auf sein gehorsambes Anlangen die bisshero vacant geweste Schuellmeister und Organisten Stelle conferiret worden jedoch mit dieser Bedingung, dass er biss nechts künftigen St. Michaelistag sich anhero verfügen solle.”

⁷¹ Uo. 476v (955.) l.

⁷² Uo. 1740. nov. 29., 479. (960.) l.

⁷³ Uo. 1740. jún. 25., 464v (931.) l.

⁷⁴ Uo. 1741. jún. 9., 24v (49.) l.

⁷⁵ Vjk 1740. dec. 23., 481v (965)—484. (970.) l.

⁷⁶ HistMiss 1744. év, 34. l.; 1745. év, 36. l.

ban tartják, próba után ne hagyják ott a trombitákat, mert a tanulók megrongálják azokat.⁷⁷

A városi tanács 1742-ben részletes utasítást ad zenészeinek mellékes jövedelmeik ügyében, azaz szórakoztató zenélésük bevételeinek elosztásáról. (Az V. fejezetben közöljük a rendelkezés szövegét.) Ugyanezen alkalommal az együttes fegyelmének megtartására is figyelmeztetik őket: „Egyébként is a zenészek a megillető tiszteletet tanúsítsák az iskolamester és karnagy úr iránt, előírásait különösen a város templomi szolgálata terén a lehetőségekhez mérten tökéletesen tartsák be; járjanak szorgalmasan a próbákra, miként eddig is szokásban volt a tanács előírásainak megfelelően. Ellenkező esetben hiába panaszkodnak. Az ilyen veszekedő egyént megfosztják a tanács kegyétől és a városi állásától.”⁷⁸

Az 1740-es években nem csupán a szórakoztató zene területén vannak veszteségeik a városi zenészeknek, de az elszaporodó zugiskolák is elvonják a tanulókat, s kárt okoznak a tanítással is foglalkozó városi zenészeknek. Jäntschke karnagy és német iskolamester 1743 júliusában igen határozott hangon kéri a városi tanácsot ezek megszüntetésére, mert két segédtanítóról és három énekesfiúról is gondoskodnia kell. Ezek eltartása az anyagi veszteség miatt szinte lehetetlen. A városi tanács a jogos panasz hatására már szeptemberben intézkedik: „Kérésükre a mai naptól megszüntetjük a zugiskolák működését.”⁷⁹

1743-ból fennmaradt egy részletesebb városi kamarási számadáskönyv. Adatai a zenészekre vonatkozólag:⁸⁰

Név	Kézpénz (ft)	Búza	Gabona
		(mérő)	
Jäntschke Ferenc Antal német iskolamester és organista	100	4	6
Vízkeleti Ferenc	50	4	6
Zuber Sándor	50	4	6
Hoffer Pál	50	4	6
Dankó István magyar iskolamester	30	5	10
Ankely Antal [helyesen József] magyar segéd-tanító 9 hónapra	22	3	8
Egy tanuló, ki három hónapon át énekelt	8		

⁷⁷ Vjk 1741. szept. 19., 33v (67.) l.; uo. 1742. ápr. 17., 67v (133.) l.; uo. 1743. ápr. 9., 112v (225.) l.; uo. 1743. ápr. 20., 113v (227.) l.; uo. 1743. aug. 9., 125v (126.) l.; uo. 1744. márc. 31., 160. (320.) l.; uo. 1744. szept. 18., 181v (363.) l.; uo. 1745. márc. 23., 200v (401.) l.; uo. 1746. márc. 17., 241v (482.) l.; uo. 1747. márc. 10., 271. (541.) l.; uo. 1747. szept. 15., 287. (573.) l.; uo. 1748. márc. 22., 303. (605.) l.

⁷⁸ Uo. 1742. nov. 20., 92. (184.) l.: „Dann übrighens haben sie Musici dem Herrn Schullemeister und Chor-regens gebührenden Respect zugeben nach dessen Verordnung, absonderlich aber in denen Stadtkirchen Diensten alles nach möglichkeit zuvollziehen, in Exertiis fleissig sich üben, gleich wie schon vorhin gebräuchlich, und Magistratualisch beschlossen ware; Wiedrigen fahls klagen sich eraigeten, wird ein solcher stänker von der Magistratualischen Gnad und denen Stadt Diensten beraubet.”

⁷⁹ FML Tanácsi iratok 1/100. sz. 1743. júl. 9.: „Wann nun diese Wünkh Schullen nach längers sollen in Schwung gehen, welche niemahlen erlaubet, kündte ich mit meinen 2 Praeceptores und 3 Sing Knaben unmöglich leben.”; Vjk 1743. szept. 24., 134. (286.) l.: „Des teutschen Schuelmeisters und sammentlichen Stadt Musicanten Resolution. Auf deren supplicanten Anlangen werden die Wienkel Schullen von heuth dato cassiret.”

⁸⁰ FML IV-A Kamarási számadások 1743.

A névsorból hiányzik a német segédtanító: Prinkhel Antalról csak 1740-es adat alapján tudunk szólni. Lehetséges, hogy Hoffer Pál városi zenész ezt a szolgálatot is ellátta ezekben az években. Ankely segédtanító utódjáról sem találtunk bejegyzést. 1743 decemberében Pribék István palotai [Várpalota!] iskolamestert nevezik ki magyar iskolamesternek és kántornak azzal a kötelezettséggel, hogy segédtanítót tart. Fizetése 40 ft, öt mérő búza, 25 mérő gabona, továbbá a temetési, iskolai és templomi járulékok s „a szokásos évi háromszori ünnepi kántálás”. Hűséges tagja lesz az együttesnek, mert 1775-ben megy nyugdíjba és 1782-ben hal meg a városban. Ugyanakkor elődjéről, Dankó Istvánról is intézkednek. Mint a templom sekrestyése évi 36 ft készpénzt, öt mérő búzát és tíz mérő gabonát fog kapni. A harangozásból származó mellékes keresetet továbbra is biztosítják a számára. Ugyanitt említik a számadáskönyvben is szereplő tanulót is, aki Szent Györgynapig énekel a templomban. Dankórol többet nem hallunk.⁸¹ Nem szerepel a számadáskönyvben az 1724-től városi zenész Gabriel Keresztély sem. Utolsó adatunkat az 1731-ben való helyettesítéssel kapcsolatban említettük. Azt azonban tudjuk, hogy 1748-, 1749-, 1750-ben négy mérő gabonát kap segélyként templomi szolgálataiért. 1748-ban már volt városi zenésznek mondják. Az 1750-es bejegyzés szerint a segélyt kifejezetten a kórusbeli szolgálataért kapja, így kíségitő zenészként tovább is működött az együttesben.⁸²

A számadáskönyvek minden évben 60 ft-ot jeleznek a diszkantista és altista eltartására. Jäntschke kérésére 1747 márciusában „Isten nagyobb dicsőségére még egy diszkantista felvételét határoztuk el a szokásos tartásdíjjal”.⁸³ A következő évben ennek megfelelően a számadáskönyvben 60 ft helyett 90 ft-ot találunk beírva a két diszkantista és altista részére. 1747 szeptemberében az eddigi diszkantista és altista nevét is beírják, miután már megszűnt a szolgálatuk: Meyer Mihály volt altistának útiköltséget adnak Bécsbe, Purtzler József volt diszkantistának pedig két forintot és övet adnak.⁸⁴ Nem tudjuk, kiket vettek fel, de arról részletesen intézkednek 1748 márciusában, hogy három énekesnek még külön ruhapénzt is utaljon ki a városi pénztár: „A diszkantisták és altisták eltartására vonatkozó helyesebb rend érdekében és ruházatuk jobbítása céljából mindegyik fiúnak évi 24 ft-ot fizetnek a szükséges ruha beszerzésére. Ez a rend 1748 januárjától érvényes. Amennyiben már valamelyik részére felvettek pénzt, azt le kell vonni az évi összegből. A három fiúról való atyai gondoskodást és erkölcsös nevelésüket a karnagy úrra bizzuk. A ruhapénz kifizetése a helyettes városi jegyző dolga, az egy-egy fiú eltartásáért járó 30 ft-ot pedig a karnagy úr a városi kamarástól vegye fel.” Említik még azt is, hogy a városi tanács gondoskodni fog a plébániatemplom orgonájának hangolásáról is.⁸⁵

⁸¹ Vjk 1743. dec. 31., 145v (289.) l.: „... sambt dem gewönl. durch das Jahr hindurch dreymahlige Feuertäg-Cantus.”

⁸² Vjk 1748. jún. 21., 312v (624.) l.; uo. 1749. aug. 8., 351. (707.) l.; uo. 1750. szept. 1., 398. (795.) l.

⁸³ Uo. 1747. márc. 10., 271. (541.) l.: „Zu grösserer Ehre Gottes wird noch ein Discantist mit gewöhnlichem Gehalt aufnehmen resolviret.”

⁸⁴ Uo. 1747. szept. 30., 259. (577.) l.

⁸⁵ Uo. 1748. márc. 22., 303. (605.) l.: „Zur Einpflanzung einer besseren Ordnung unter denen Discantisten und Altisten, und damit auch dieselbe ihr Gewandel künftighin besser in obacht nehmen, ist nach gemachten Überschlag jeden Knaben jährl. 24 fl. auf das nöthige Gewand resolviret worden dergestalten zwar, dass von 1ten Januarii 748 diese Ordnung ihren anfang nehmen, und dasjenige wass ein oder ander Knab schon empfangen von der gebühr defalciret werde, daher drey Knaben dem

Jäntschke Ferenc Antal karnagynak ez volt az utolsó zenei ügye a városi tanácsal. — Tudjuk, hogy 1743-ban özvegy emberként vette feleségül Székesfehérvárott Karmesin Katalint. 1745-ben Ferenc fiuk, 1747-ben Teréz leányuk született. 1748. aug. 20-án, az anyakönyv szerint 47 éves korában halt meg ugyanitt. Özvegyének a városi tanács négy havi városi zenészi fizetésnek megfelelő 20 ft-ot és három mérő gabonát adott.⁸⁶

1748—1771: Hoffer Pál

Amilyen mértékben 1740-ben a városi tanács ellene volt Hoffer Pál kinevezésének, olyannyira melléje állt most. Jäntschke halála után már egy hét múlva bejelentik határozatukat a tanácsi gyűlésen: „Döntés Hoffer Pál városi zenész ügyében: Sógorának, Jäntschke Ferenc Antal német iskolamesternek és orgonistának halálával szabaddá vált állását a kérelmezőnek adjuk azzal a meghagyással, hogy miként eddig is, a jövőben is megfelelő segédtanítójával együtt ugyanolyan szorgalommal lássa el az iskola és a templom szolgálatát; a felvett három énekesfiút gonddal tanítsa, és mindenki épülésére folytassa életútját. Szokásos fizetését és az iskolai munkájával, valamint az orgonista állásával járó mellékes jövedelmét szeptember 1-től kapja a városi tanácstól.”⁸⁷

Együttesében az első személyi változásra még 1748 decemberében sor került. Az Esztergomból való Christen (Kriszten) Antal Jánost veszi fel városi zenésznek a tanács. 1749 februárjában költözéséhez hét forintot utalnak ki számára.⁸⁸ Haláláig, 1779-ig hűséges tagja lesz a zenekarnak.

A városi jegyzőkönyvben már 1747 decemberében arról olvassuk, hogy Schirmer János György a Bethlen-gyalogezred szállásosinálója kéri felvételét a kórusba. A városi tanács a sok kiadásra hivatkozva utasítja el kérését. Úgy tűnik, mégis részt vesz — legalább kisegítőként — a kórus munkájában, mert 1749 októberében basszista szolgálatáért három ft-ot kap a várostól.⁸⁹ Többet nem hallunk róla.

1751 tavaszán huszonöt évi szolgálat után meghal 44 éves korában Vízkeleti Ferenc városi zenész.⁹⁰ Helyébe azonnal felveszik városi zenészi státusba Neichel Tamás segédtanítót azzal a feltétellel, hogy példaadóan él, zenében magát gyako-

Herrn Chor regenten zu vätterlichen Obsorg und sittlichen auferziehung anbefohlen werden, das resolvirte Kleidungs-Quantum aber aus handen unsers V. Notarii nach und nach auszuzahlen kommet. Nichtminder hat Herr Supplicant das resolvirte Kostgeld vor jeden Knaben 30 fl. bey Herrn Stadt Kammerer Peter Franz Vincenti auch künftighin zuerheben — Wegen stimmung der Pfarrkirchen Orgel wird Ein Löblicher Stadt-Magistrat die Veranstaltung machen.”

⁸⁶ BEa 1742. júl. 3.; BKa 1745. máj. 21.; uo. 1747. aug. 21.; BHa 1748. aug. 20.; Vjk 1748. aug. 27. 312. (633.) l.

⁸⁷ Vjk 1748. aug. 27., 312. (633.) l.: „Des Paul Hoffer Stadt Musicanten Resolution: Nach absterben seines Schwagers Franz Anton Jäntschke allhier gewesten Organisten und Schullmeisters wird dem Supplicanten der Vacant wordene Schull-Organisten Dienst dergestalt conferiret, damit er wie bisshero seinen Fleiss sowohl bey der Schull, als auch Kirchen Diensten nebst einen tauglichen Praeceptor ohnermüdet fortsetze, auch auf die aufgenommenen drey Singknaben nebst nöthiger Instruirung gutter Obsorg trage und zu jedermännlichen Vergnügen einen auferbaulichen Lebens-wandel führe. Das gewöhnliche Organisten Salarium aber sambt andern Schull- und Organisten Accidentien lauffet ihme von 1ten Sept. Anni Currentis.”

⁸⁸ Vjk 1748. dec. 20., 327. (653.) l.; uo. 1749. febr. 21., 333. (665.) l.

⁸⁹ Uo. 1747. dec. 15., 259. (589.) l.; uo. 1749. okt. 14., 357v (714.) l.

⁹⁰ BHa 1751. márc. 17.

rolja és hetenként kétszer társaival együtt az iskolamester karnagnál próbát tartanak.⁹¹ Személyében nem csupán Hoffer karnagy halála után utóda, de az együttesnek a 19. század elejéig működő értékes hegedűse kezdte el munkáját. Azt azonban nem tudjuk a felvételi szövegből megállapítani, hogy melyik iskolában tanított mind ez ideig és mióta élt a városban. Esküvőjét is ugyanitt tartotta hamarosan, 1752 elején.⁹²

Az 1754-es és 1761-es plébániai vizitáció szövege vajmi keveset segít bennünket újabb adatokhoz. Az első nem is említi a Szent István-plébániatemplom orgonáját, csupán fából készült kórusról szól. 1761-ben „megfelelő” orgonát említenek („organum commodum”), de regisztereinek számát nem tudjuk meg. Hoffer Pál német és Pribék István magyar iskolamester fizetését részletesen jelzik, de a segédtanítók nevét nem írják be, csak a fizetésüket.⁹³ Az 1755-től 1761-ig fennmaradt számadáskönyvek is adósak a segédtanítók nevével. 1755-ben Christen Antal János és Neichel Tamás évi 61 ft készpénzt s terményjáradékot, Zuber Sándor és Breyer József városi muzsikások 30-30 ft-ot és a terményjáradék felét kapják. 1756-tól Zuber Sándor nem szerepel már a számadáskönyvben.⁹⁴ Az 1724-től városi zenész Zuber Sándor 1755-ben megvakulása miatt kénytelen megválni az együttestől. Róla még kétszer hallunk: 1759-ben fia születik és 1764-ben 45 éves korában hal meg. — 1755. jún. 17-én helyébe veszik fel városi zenésznek Breyer Józsefet. Felvételi szövegében a szokás szerint megjegyzi, hogy hetenként kétszer a regens chori vezetésével vegyen részt az együttes próbáin. Annál is inkább kell ezt most hangsúlyozniok, mert e téren az utóbbi időben hibák fordultak elő.⁹⁵

1755. dec. 12-én a zenészek kérésére a városi zenészek helyzetének javítása céljából mindegyiknek 10 ft-tal felemeljük a fizetését — olvassuk a jegyzőkönyvben —, de a jövőben előadódó alkalmakkor az újévi házalást abba kell hagyniok.⁹⁶ A dec. 16-i gyűlésen Hoffer karnagyról és segédtanítójáról is intézkednek a következő megoldással: „Jól lehet az mult sessionak [gyűlésnek] alkalmatosságával az város 3 Muzsikussainak Uj esztendőbeli köszöntés helyett Instantiajokra [kérésükre] 30 ft resolváltattak [fizettettek] ki, de mivel azon Instantiajokban az Chori Regens Urat simpliciter el hallgatták és így az Principálisoknak praeceptorjával edgyütt tapasztalni való rövidségire igyekeztek jární, azért ugy rendeltetett: Hogy az resolvált 30 ftoK mindenkor az Chori Regensnek mint Principálisnak kezében adassanak, abbul először az Praeceptorinak részére 4 ft adassék, az 26 ftoK pedig Chori Regens Ur a 3 Musicasokal[!] egyaránt osztozzék.”⁹⁷

Az ügy mögött országos jellegű helytartótanácsi rendelet áll, amelyet a korabeli racionalista felfogásnak megfelelően 1755 novemberében adtak ki először, majd 1771 októberében még határozottabban hangsúlyoztak. A rendelet szövegét a városi jegyzőkönyvben nem találtuk, de a győri jegyzőkönyv szövegét ismerjük. Az előírás a népszokásokat s azok keretében fellelhető túlzásokat, ill. pénzkoldulási

⁹¹ Vjk 1751. márc. 20., 414. (827.) l.

⁹² BEa 1752. jan. 31., 119. l.

⁹³ Plt Nr. 13. Csáky Miklós vizitációja 1754. szept. 11—13.; uo. 1761. évi vizitáció.

⁹⁴ FML Kamanási számadáskönyvek IV-A-1003 passim.

⁹⁵ Vjk 1755. jún. 17., 118. (237.) l.; BKa 1759. okt. 23.; BHa 1764. márc. 28.

⁹⁶ Vjk 1755. dec. 12., 126. (253.) l. „Denen Supplicanten werden zu einer besseren Existenz einen jedern Salarium in das künftige Beygelegenheith dess neuen Jahr von häusiren abstehen.”

⁹⁷ Uo. 1755. dec. 16., 127v (255.) l.

lehetőségeket akarja megszüntetni. Az igen részletes rendelet első pontjának kíván ez alkalommal a székesfehérvári városi tanács eleget tenni: „Ennek utánna, Kará-cson és Uj Esztendő Ejszakának Idein, Éneklésekkel és Musikával eddig Practicál-tatott nyukhatatlanságok ezután semmiképpen ell ne követtessenek.”⁹⁸

A korszak ünnepeinek zenei adatai c. fejezetrészen Rendszeres ünnepek cím alatt a jezsuita naplók alapján szólunk arról, hogy a 18. század első felében szokásos volt, hogy a városi zenészek Szilveszter éjszakáján vagy Újév délben muzsikával kívántak boldog új évet a város előkelő házáinál, de maguknál a jezsuitáknál is. Ez a „házaság” — ahogy a városi jegyzőkönyvben olvastuk — a régi kántálás hagyományának őrzője, amellyel természetesen pénz vagy megvendégelés járt. A városi tanács a rendelkeznek megfelelően a még élő szokást megszünteti, de a zenészek veszteségét fizetésemeléssel pótolja.

1758. máj. 9-i dátummal fennmaradt a „purgerság”, azaz a városi polgárság levele a tanácshoz, amelyet a plébániatemplom újjáépítése ügyében írtak: „... az Parochialis Ecclesia ujonnan ex Fundamento építtessék”.⁹⁹ Erre valóban hamarosan sor került. A korszak ünnepeinek zenei adatait ismertetve a rendkívüli ünnepek között beszámolunk az 1759. szept. 5-i alapkövetétel-ünnepről, majd az 1771. szept. 1-jei felszentelési ünnepségről is. 1768-ban a jezsuita naplóról röviden utal arra, hogy bécsi festő végezte a templom festését. Bizonyára Joh. Ignatz Czymbalról szól, aki a Szent Istvánról készült három mennyezetfreskót készítette ebben az évben.¹⁰⁰ Az építkezés alatt — mint a naplókban kitűnik — a szertartásokat eléggé folyamatosan végezték az átépítés alatt álló templomban. 1770 tavaszán a városi tanács a mesterlegényeknek az oratóriumokban való elhelyezéséről is részletes utasítást ad: „Mivel tapasztaltattnak, hogy az Böjti és más egyéb Predikációkra Ezen Nemes Város Parochiale Templomában az számossabban eöszve gyülekezendő Nép Templomon kivüli szorulni kentelenítettnek, egyedül azért, hogy az Mester Legények az sziket [széket] elfoglalni, az Paraszt Legények ellenben az ajtó felé szorulni és az Oltárokat támogatni szokták, legottan nevetkezvén és vörsönyögvén. Ehez képest Birői hatalommal rendeltetik, hogy az sekrestye fölött levő Oratoriumban ennek utánna az Szücs és Czizmadia Czéhbeli, az Bal részrül valóban pedig minden más Czéhbeliek tehetség szerént takarodgyanak avagy ha nem teczenék a' föl menés, tehát a' székeken kívül minden Czéhbeliek az magok Czéhe zászlója alatt tartozkodgyanak, az Oratoriumban pediglen Fejér Népen kívül akarki szabadon mehessen. Az Paraszt Legények pediglen az ajtóktul kitelhető képpen tavozanak és az Sanctuarium [szentély] fele előre takarodgyanak. Különben, ha ennek utánna is készakartva[!] az ajtó felé szorulni, avagy az oltárokat tamosztani tapasztaltattnak, minden bizonyal az Nemes Magistratus kemény büntetését el nem fogják kerülni.”¹⁰¹

Szólunk arról, hogy Berényi Zsigmond 1732-es vizitációja említést tett a budai külvárosi tanítóról. Csak 1745-ből találtunk egy kérvényt, amelyben a „Budai Külső Városbeli Purgerság” kérésével a városi tanácshoz fordul, „hogy a Kisded Gyermekek... ne legyenek kénytelenek az várbeli iskolába járni be, az Magyar

⁹⁸ Lásd részletesen: Bárdos Győr 79.

⁹⁹ FML Tanácsi iratok 1/80. sz.

¹⁰⁰ HistMiss 87; FitzSzékesfehérvár 65.

¹⁰¹ Vjk 1770. márc. 5., 624. (1249.) l.

Mester tartson az mi Fölső Városunkban egy Praeceptort, a' ki az Templomban való szolgálatott végben vigye és Kisdéd Gyermeket oktassa".¹⁰²

1762-ben a városi jegyzőkönyvben arról írnak, hogy a tanácsi rendelkezés ellenére újra megnyitott budai külvárosi zugiskola működését ismételten tiltják, de a kérdés megoldásáról nem szólnak.¹⁰³ 1766. nov. 6-án végre megnyílik az új budai külvárosi iskola, miként erről a jezsuita naplóban olvasunk: „A magyar és német tanulók részére minap emelt budai külvárosi elemi iskola ez év november 6-án megnyílt. Oly sok gyermek özönlött ide, hogy december közepén már 150 lett a létszám.”¹⁰⁴ Az iskolamester Fabó János lett, akit a város 40 ft fizetéssel alkalmazott, majd 1769-ben két mérő tiszta búzával emelte jövedelmét.¹⁰⁵

Az 1769-i városi számadáskönyvben (az 1764-től 1769-ig tartó évfolyamok hiányzanak) már szerepel Fabó János is, de a segédtanítók nevét és fizetését most sem írják be, miként a következő években sem.¹⁰⁶

Név	Késpénz (ft)	Búza	Gabona
		(mérő)	
Hoffer Pál orgonista és német iskolamester	100	5	35
Bauer Gottfrid zenész	70	5	6
Frank Vencel zenész	70	5	6
Christen (Kriszten) Antal zenész	70	5	6
Neichel Tamás zenész	70	5	6
Standl József basszista	—	6	6
Pribék István magyar iskolamester	100	5	35
Fabó János budai külvárosi iskolamester	40	4	24

Két új értékes városi zenész szerepel a listán, akiket 1768-ban vettek fel: Bauer Gottfrid és Frank Vencel. Az előbbi a meghalt Breyer József helyébe alkalmazták. Frank Vencel majd a káptalani korszak első karnagy orgonistája lesz, Bauert pedig már felvételi szövegében is zenei tudása miatt dicsérik, majd 1770-ben „mivel tudásával a többi között kiemelkedik és főleg a buzgó templomi szolgálatáért” 70 ft-ról 100 ft-ra emelik fizetését.¹⁰⁷ Standl József 1780-ig, haláláig basszistája az együttesnek. Nem szerepel a számadáskönyvben a három diszkantista és altista eltartásáért a személyenként járó 30 forint és a fejenkénti 24 ft ruhapénz, pedig ezekről másutt folyamatos bejegyzéseket találunk. 1770-ben Hoffer Pál kérésére a tanács felemeli a neki járó összeget: „Különös Consideratioban [megfontolásba]

¹⁰² FML Tanácsi iratok 62/a sz. 1745. máj. 2.

¹⁰³ Vjk 1762. nov. 12., 324v (651.) l.

¹⁰⁴ HistMiss 82v: „Scholis in Suburbio Budensi pro Juventute Hungarica et Germanica nuper erectis datum initium hoc anno 6 Novembris tanto Parvulorum affluxu, ut ad dimidium Dec. 150 Scholares numerarentur.”

¹⁰⁵ FML Tanácsi iratok 157. sz. 1769. okt. 24.; Vjk 1769. jan. 21., 568v (1138.) l.; uo. 1769. nov. 17., 609v (1220.) l.

¹⁰⁶ FML Kamarási számadások IV-A-1003.

¹⁰⁷ Vjk 1768. jún. 14., 542v (Frank felvétele); uo. jún. 17., 542v (1086.) l.; uo. 1770. jan. 29., 618v (1238.) l.

vévén azt, hogy a Suplicans [kérvényező] az Mostanyi Esztendőök mostohasága miatt az 3 Discantista Gyermekeket egyiket 30 ft számlálván Esztendőöt által Asztalánál ell nem tarthatná, ahoz képest az Suplicansnak könnyebbségére minden Gyermek tartásáért a' 1^a January 1770 40 forintok fognak fizetetni.”¹⁰⁸

Néhány nap múlva 1770. márc. 16-án választ kap az együttes a jezsuiták templomában való közreműködésük kérdésére is: „Mivel eddig általános szokás volt, hogy a városi zenészek vasárnap és ünnepnap a jezsuita atyák templomában a zenés istentiszteleteken muzsikáltak, ezért figyelmeztetjük őket határozottan, hogy ameddig a városi tanács jónak látja, e kötelességüknek tegyenek eleget. Ami pedig a rendkívüli ünnepeket illeti, mivel ezek nem tartoznak hivatali kötelességükhöz, maguk dönthetnek a részvételről.”¹⁰⁹

Hoffer Pál 1771. júl. 3-án 62 éves korában halt meg. Jún. 28-án súlyos betegen, de teljes öntudattal iratja meg részletes végrendeletét. Élő gyermekei az első házasságából Anna, Imre, Mihály és József. A végrendelet 5. pontjában Mihály fiáról külön szól, aki Rókus néven ciszterci szerzetespap Zircen: Tekintettel arra, hogy ő szerzetes pap, valamint taníttatása is tetemes összegbe került, az apa jogosnak tartja, hogy a reá eső részt Hoffer Pál felesége és a testvérek között osszák szét.¹¹⁰ Az első házasságából való három fia muzsikus lett. Az 1738-ban született Mihály Rókus 1766-tól Zircen a zsolozsma vezetője, majd 1793-tól kántor és énekkarvezető, 1804-ben Zircen halt meg;¹¹¹ Imréről és Józsefről pedig még szólunk részletesen. Hoffer Pál hagyatéki leltárát 1771. júl. 8-án készítették el. Számunkra azért értékes, mert bár kottáit a leltár nem részletezi — csupán használható és használhatatlan megkülönböztetéssel utal az anyagra —, felsorolja a birtokában levő hangszereket: 1 öreg cselló, 1 trombita, 2 régi oboa, 2 klarinét, 1 fagott, 2 pár vadász-kürt, 2 hegedű, 1 brácsa, 1 zongora (clavier), 1 cimbalom.¹¹²

1771—1778: Neichel Tamás

Hoffer Pál karnagy halála után néhány nappal fia, Imre kéri maga számára az orgonista állást. A tanács júl. 15-én már határoz az ügyben: „Tekintettel édesapja hűséges szolgálatára elválasztva az iskolamesteri és karnagyi munkától az orgonista állást neki adjuk, hogy karácsonyig gyakorolva az ígért zirci állásra magát alkalmassá tegye és aztán az újévben elfoglalhassa állását.”¹¹³ A mindössze 19 éves Hoffer Imre a zirci állást mégsem kapja meg, az együttes tagja marad és még

¹⁰⁸ FML Kamarási számadások passim; Vjk 1770. márc. 12., 625. (1251.) l.

¹⁰⁹ Vjk 1770. márc. 16., 625v (1252.) l.: „Weillen bis anhero jederzeit gebraichlich ware, dass die Stadt Musici am Sonn- und Feyer Tügen bey denen St. E. St. PP. Jesuitis Musikalische Ambten gehalten, daher wirdt auch ferners vor guth erachtet, dass die selbe in so lang es Einem Löbl Magistrath gefällig sein wirdt, solche zu halten verbunden sein sollen. Was aber die Extra Festivitäten anbetrifft, weillen solche ausser Schuldigkeit seyndt, werden solche denen Musicis zu halten frey gestellet.”

¹¹⁰ FML Tanácsi iratok 1/2. sz. 1771. jún. 28.; lásd részletesen: SomkutiHoffer.

¹¹¹ SchematismusCist 201.

¹¹² FML Tanácsi iratok 1/2. sz.; lásd részletesen: SomkutiHoffer.

¹¹³ Vjk 1771. júl. 15., 24. (48.) l.: „Consideratis Instantis Genitoris fidelibus servitiis organistae minus segregatis tamen Ludi Magistri ac Chori Regentis functionibus ita Eidem conferri, ut pro Exercitio usque festa Natalicia Zircii (prout apromittitur) eo habiliorem semet reddendo cum adventu Novi Anni in Actualitatem Isthuc se transferre valeat.”

csaknem egy évig orgonistaként működik.¹¹⁴ A német iskolamesteri és karnagyitisztre a kórus régi tagját, Neichel Tamást nevezik ki.¹¹⁵

Neichel négy évvel korábban szerezte meg a polgárjogát és saját háza is volt a városban. A városi jegyzőkönyvbe azt is beírták, hogy az alsó-ausztriai Aichenbrunn[?]-ből való.¹¹⁶ 1772 januárjában a tanácsi gyűlésen jelentik, „hogy Neichel Tamás német iskolamester egyezséget kötött Bauer Gottfrid városi zenésszel. Bauer Gottfrid neki visszavonhatatlanul megígérte, hogy jövedelméből évi 20 ft-ot átad azzal a feltétellel, hogy Neichel Tamás minden funkciót magára vállal azzal a fizetéssel, amelyet boldogult Hoffer Pál élvezett.”¹¹⁷ A szövegből nem világos, hogy milyen feladatok átvállalásáról van szó az egyezségben.

Az együttes beosztásának végleges rendezésére 1772 decemberében kerül sor: Az 1742-ben hozott rendelkezéseket 1757-ben 6. és 7. ponttal toldotta meg a városi tanács (a szöveget lásd az V. fejezetben), most pedig 8—10. pontokkal egészítik ki: „8. A karnagyit állást a jövőben is Neichel Tamás tölti be. Tekintettel azonban arra, hogy a templomi és a világi zenében egyaránt gyakran fordultak elő hibák, a jövőben Frank Vencel lesz az állandó orgonista, Hoffer Imre pedig szorgalmasabban gyakoroljon vonós és fúvós hangszereken. Az együttes valamennyi tagja odaadóan figyeljen az egyházi és világi zenélés alkalmával is az első hegedűsre. Ellenkező esetben az engedetlen és makacsul viselkedő egyén elveszti állását. 9. Bauer Gottfrid és Neichel Tamás egyezségében biztosított 20 ft kifizetése továbbra is Bauer Gottfrid kötelezettsége, a temetéseken való fúvós zenélésből származó bevételeket pedig egyenlően kell elosztaniok. 10. A dobokat a templomból külső szereplésre, sőt a városon kívülre csak a városbíró úr tudtával vitetheti el a karnagyit úr. Ezen alkalmakon szerzett pénzekről évente el kell számolni.”¹¹⁸

1773. okt. 18-án a városi tanács gyűlésén közlik a jezsuiták feloszlásáról szóló rendeletet, okt. 22-én pedig intézkednek, hogy a gimnáziumban dec. 1-jén kezdjék az új tanévet.¹¹⁹ Tekintettel arra, hogy a kezdeti időben általában mindenütt a volt jezsuiták tanítanak az iskolában, hasonlóképpen a városplébánia vezetése is az eddigi jezsuita házfőnök-plébános Vailand Ferenc tiszte marad itt Székesfehérvá-

¹¹⁴ BKa 1752. okt. 16.

¹¹⁵ Vjk 1771. szept. 27., 30v (60.) l.

¹¹⁶ Uo. 1766. márc. 3., 430. (846.) l.

¹¹⁷ Uo. 1772. jan. 12., 41. (81.) l.: „... dass Thomas Neichl deutscher Schull Meister in gegenwarth Ihrer theil mit Godefrido Bauer Stadt Musico verglichen, und Ihme Godfrid Bauer von seinen Einkünfften alljährlich 20 f. zu bezahlen unwiderruflich versprochen habe, jedoch mit dieser Condition, dass Thomas Neichl alle Functionen nebst dem Salario wie es der seel. Paul Hoffer genossen haben und beybehalten solle.”

¹¹⁸ Uo. 1772. dec. 18., 89. (178.) l.: „... 8° Es würdt die Regens Chori Stelle auch künfftighin bey Thoma Neichl zwar sein Verbleiben haben, allein weillen er erachtet würde, dass die Music biss anhero so wohl in Kirchen, als weltlichen Diensten öfters sehr übel ausgefallen, so würdt anbefohlen, dass künfftig Wentzl Franckh beständig bey der Orgel verbleiben und Emrich Hoffer sich in der geigen und blasenden Instrumenten fleissiger üben. Alle Musici aber insgesambt auf den Premier Geiger so wohl in geistlichen, als weltlichen Diensten eifrich obacht haben sollen, widrigenfalls der übertretter und underspántztige ohne Gnadt seines Dienstes entlödiget sein würdt. 9° Die zwischen Gottfridt Bauer und Thoma Neichl pactirte 20 f. werden auch künfftig hin dem Gottfridt Bauer völlig erfolgen zu lassen anbey auch die einkünften deren Waldthörner bey Gelegenheith derer Leichen allgemein und gleich zu theillen kommen. 10° Die Paucken würdt künfftig hin Regens Chori ohne Vorbewust Herr Stadt Richters ausser Kirchen Dienste weder ihn noch ausser der Stadt zu gebrauchen unterfangen, und über die von solchen einkommende Gelder alljährlich Rechnung zulegen verbunden sein.”

¹¹⁹ Uo. 1773. év 122v (1245.), 123v (247.) l.

rott. Egyébként is küszöbön áll Mária Terézia rendelete alapján a székesfehérvári egyházmegye, vele a káptalan megszervezése. Így a következő négy év alatt a muzsika szempontjából sem várható lényeges változás.

1774-ből ismerjük a számadáskönyv adatait zenészeinkre vonatkozólag.¹²⁰

Név	Készpénz (ft)	Búza	Gabona
		(mérő)	
Neichel Tamás regens chori és német iskolamester	100	5	35
Frank Vencel orgonista	70	5	6
Christen (Kriszten) Antal zenész	70	5	6
Bauer Gottfrid zenész	85	5	6
Hoffer Imre zenész	70	5	6
Standl József basszista	—	6	6
Pribék István magyar iskolamester	100	5	35
Fabó János budai külvárosi iskolamester	60	2	24

A segédtanítók nevét és fizetését most sem írják be a számadáskönyvbe, de a diszkantistákét sem. Krantauf József 14 éves diszkantista nevét is csak a halotti anyakönyvből ismerjük.¹²¹

Két helytartótanácsi leirat is foglalkozik 1775-ben Pribék István magyar iskolamester nyugdíjazási ügyével. Az elsőben úgy dönt, hogy maradjon meg állásában, de teljes fizetéssel állítsanak melléje segitőt, aki utóda is lesz. Novemberben azonban — tekintve betegségére — a nyugdíjazását is engedélyezik. A tanács nov. 27-én úgy dönt, hogy a belvárosi iskola épületéből költözzék át a budai külvárosi iskola épületébe, ahol kényelmes otthona lesz. Ugyanakkor Fabó János budai külvárosi iskolamestert, aki két éve minden fizetség nélkül helyettesítette a beteg Pribéket, belvárosi magyar iskolamesternek nevezik ki. Az ő utóda viszont 1776 februárjától a budai külvárosban a Sopron megyéből származó Szalay István lesz a szokásos 60 ft készpénzzel és terményjáradékkal.¹²² 1776 márciusában viszont — a magyar hívek panaszára — a városi tanács felszólítja Fabó János magyar iskolamestert, hogy minél előbb gondoskodjék szépen énekelni tudó segédtanítóról.¹²³ A budai külvárosi iskola ügye azonban csak 1777-ben oldódott meg: Szalay Istvánt ugyanis 1777 januárjában csalás és egyéb valódinak bizonyult vádak alapján három nap leforgása alatt állásából elbocsátották, de febr. 17-én Rozovits Ferencet vették fel helyébe, aki viszont évtizedeken át mint városi zenész is értékes tagja lesz az együttesnek.¹²⁴ Pribék István nyugdíjas magyar kántorról még egyszer szólnak

¹²⁰ FML Kamarási számadások IV-A-1003.

¹²¹ BHa 1773. dec. 17.

¹²² FML Tanácsi iratok 2/167. sz. 1775. szept. 25.; uo. 1/194. sz. 1775. nov. 10.; Vjk 1775. okt. 20., 239v (480)—240. (481.) l.; uo. nov. 27., 248v (498)—249. (499.) l.; uo. 1776. febr. 5., 43. (86.) l.

¹²³ Vjk 1776. márc. 4., 51v (103.) l.

¹²⁴ Uo. 1777. jan. 7., 112. (223.) l.; uo. febr. 17., 122v (244.) l.

1777-ben. A külvárosi iskolában levő lakására szükség van, ezért a városi tanács szept. 12-én úgy dönt, hogy a városi ispotályban kap otthont. A városnak 1743 óta hűséges zenésze és tanítója aztán 1782-ben, 74 éves korában itt hal meg.¹²⁵

A korszak ünnepeinek zenei adatai

A levéltári anyag is, de a jezsuiták naplói is igazolják, hogy a század elejétől fogva mindkét templomban vasárnap és gyakran ünnepeken is rendszeresen zenés istentiszteletet tartottak. A következőkben adventtől adventig a rendszeres ünnepek zenéjének történetét foglaljuk össze a hat jezsuita napló alapján, majd szólunk a rendkívüli ünnepekről is.¹²⁶

Rendszeres ünnepek

1. *Adventi roráték* 1701. advent első vasárnapjától (ez évben nov. 27.) kezdve végig követhető a változatlan hagyomány: vasárnap és ünnepeken (Xav. Szent Ferenc, Szeplőtelen fogantatás) a jezsuitáknál reggel 6-kor zenés misét énekelnek, hétköznapokon csak csendes misét tartanak, a plébániatemplomban viszont csak hétköznapokon hangzik fel énekes rorate ugyanazon órában. Egyetlen kivételre találtunk adatot a naplóban: 1708. advent első vasárnapján a ferencesek elkérik a zenészeket saját rorátéjukra. 1733-ban bejegyzik a naplóba, hogy az első hétköznapi rorátén — az előző évek szokása szerint — egy forintot fizetnek a zenészeknek reggeli (jenticulum) címén a plébánia pénztárából.

2. *Xavéri Szent Ferenc (dec. 3.)* A jezsuiták második legnagyobb szentjének ünnepét természetesen csak a saját templomukban ünneplik. 1701. dec. 2-án délután zenés vesperás vezeti be az ünnepet. (A vesperás után jó borral koccintanak [Haustus] köszönetképpen a zenészekkel.) Dec. 3-án a már jelzett zenés rorátén kívül két zenés misén a magyar, ill. a német hívek külön ünnepelnek. Az ebédet — amelyen sokan a vendégük — du. 3-kor zenés vesperás követi. 1721-től novénává (kilencedre) szélesítik ki az ünneplést. Mindegyik délután zenés litániát tartanak. 1726-tól a novéna végén ebédet, ill. vacsorát adnak a zenészeknek. 1737-ben — mivel a novéna alatti litániákat önként vállalták — a szokásos két forintot valamivel megtoldják részükre. Mivel 1739-ben a város a pestis ellen patrónusának választotta a szentet,¹²⁷ a plébánián is tartanak novénás megemlékezést, de erről csak ebben az évben olvasunk. Az 1740-es évektől a rétor és a poéta osztályok ünnepélyes bevonulását jelzik dec. 2—3-án a vesperás és ünnepi mise alkalmával. E decemberi novénás ünneplésen kívül 1758-ban és 1759-ben a rétor és a poéta osztályok újabb — más városokban eddig számunkra ismeretlen — ájtatosságáról számol be a naplóíró: „A rétorok és poéták tíz pénteken át tartanak Xavér-ájtatosságot. Úgy kezdik el, hogy a virágvasárnap előtti pénteken fejezzék be.” Zenei utalást csak a befejezés alkalmával találunk: A diákok miséjén trombiták és dobok kíséretében zenés litániát énekelnek. Du. 2-kor (Fájdalmas péntek ünnepe) kör-

¹²⁵ Uo. 1777. szept. 12., 171. (341.) l.; KállayKormányzat 139; BHa 1782. jún. 25.

¹²⁶ Lásd részletesen: Diar 1, Diar 2, Diar 3, HistMiss, Diar 4, Diar 5. Mivel adataink a dátumok alapján megtalálhatók a naplókból, lábjegyzetet csak más források használata esetén adunk.

¹²⁷ Vjk 1739. nov. 27., 428v (859.) l.

menetben vonulnak ki a kálváriára. Hazaérkezve fél négykor részt vesznek a böjti pénteken szokásos zenés Misererén, „és így fejezik be ezt az ünnepet és a Xavér-ájtatosságot”.¹²⁸

3. *Szeplőtelen fogantatás* (dec. 8.) Kezdetől végig a jezsuiták templomának búcsúja. Az 1745—1751 között épült kéttornyú, Nep. Szent János tiszteletére szentelt új templomukban is megünneplik a régi, kis templomuk búcsúját is. A naplók szerint 1701-től kezdve a plébániatemplom nyolcórás miséje után körmenetben vonulnak át a jezsuiták templomába. Itt ünnepi mise következik, majd visszatérnek a Szent István-templomba. Délután a jezsuitáknál vesperás zárja be az ünnepet. 1701-ben és 1703-ban a rákok is részt vettek pópájukkal a körmeneten. 1705-től jelzik, hogy trombiták és dobok kíséretével vonulnak. 1721-ben és 1733-ban arról is szólnak, hogy a plébánia nyolcórás miséje a csizmadiák céhének zenés miséje, bizonyára jó néhány éven át. 1739-ben a zenészek is részt vesznek az ünnepi ebéden. — A naplóíró 1768. dec. 13-án beszámol arról, hogy a jezsuita diákok miséjén először énekelték a Maria Mater gratiae kezdetű új éneket a Szeplőtelen Szűz tiszteletére, amelyre a principisták tanára [M. Meszlényi József] tanította meg a fiúkat. A kottája nyomtatásban is megjelent. Ám hangsúlyozza naplóírónk, hogy csak a négy felső osztályos diákok énekeljék, mert a principisták és a parvisták még elrontanák hiányos tudásukkal az éneküket.¹²⁹

4. *Karácsony* 1720-ig dec. 24-én éjjel fél tizenkettőkor a jezsuiták templomában éneklék a zsolozsma III. nokturnusát, a hozzátartozó Te Deumot, majd az éjféli misét, a plébániatemplomban pedig csak éjféli misét tartanak. 1721-től végig felcserélik a szokást. A jezsuitáknál ezután a plébániai kántor orgonál az egyik tanító énekének kíséretével az éjféli misén. A zsolozsmát a plébános, azaz jezsuita házfőnök néhány idősebb, a gregoriánban jártas diákkal éneklé váltakozva a kóruson levő zenészekkel, akik hangszereikkel kísérik a Te Deumot és az éjféli misét is. 1769-ben az utóbbiról részletesebben is hallunk: „Azután következő énekes mise, miként az ünnep nagyszerűsége és a zenészeknek a betlehemi pásztorokat kitűnően idéző kellemes muzsikája sok kegyelmet és jókedvet adott az ünnepléshez.”¹³⁰ A naplók többször említik, hogy mindkét templomban díszes betlehemi jászolt is állítottak. Arra is utalnak, hogy a nép kívánságára a külvárosi Szent József-kápolnában is tartanak énekes éjféli misét, persze csak népénekekkel. Dec. 25-én és 26-án mindkét templomban ünnepélyes zenés mise — a plébánián magyar, a jezsuitáknál német prédikáció — és délután zenés vesperás hangzik fel. Csupán két alkalommal találunk kivételt. 1730. dec. 26-án az orgonista betegsége, valamint a zenészeknek a Hochburg-család lakodalmán való szereplése miatt — miként említettük — a plébánián népénekes, a jezsuitáknál csupán csendes misét tartanak. Ugyanez megismétlődött 1769-ben is ezen a napon, de a zenészek távollétének okát nem említik.

5. *Szilveszter* (dec. 31.) és *újév* (jan. 1.) Évvégi hálaadó istentiszteletet, zenés vesperást és Te Deumot 1725-től tartanak a jezsuiták templomában. A hagyo-

¹²⁸ Diar 4, 18: „Devotionem Xaverianam decem dierum Veneris faciunt Rhetore et Poetae. Hanc vero sic inchoant, ut die Veneris, quae Dominicam Palmarum antecedit ultima, absolvant.”; uo. 29v: „Sicque finierunt hoc Festum et Devotionem Xaverianam.”

¹²⁹ Diar 4, 136—137v.

¹³⁰ Uo. 138: „... Post hoc solemne Cantatum uti et Festi Magnitudo et Musicorum suavis concertus Bethlehemicos Pastores belle fingentes, multum gratiae et leporis addiderunt.”

mányhoz évtizedeken át ragaszkodnak. 1764-től viszont a plébánián tartják, diákjaik is ide vonulnak át. 1768-tól aztán mindkét templomban felhangzik a zenés Te Deum. Itt említjük a városi zenészeknek 18. század eleji szokását: 1721-től 1726-ig mindegyik évben arról ír a naplóíró, hogy Szilveszter éjszakáján az előkelőbb családok háza előtt — így a jezsuitáknál is — muzsikáltak. 1723-ban valamilyen okból nem éjszaka, hanem újév napján a déli órákban került erre sor. 1728-ban jan. 1-jén a jezsuitáknál az ebéd alatt kívántak zenészeik újévet szokásos muzsikájukkal: „... sub quo musici nostri consueta musica apprecati sunt novum annum.” 1738-ban bejegyezték a naplóba, hogy ugyanezért egy forintot adtak a zenészeknek: „Sub prandio venerunt figurales Musici, quibus datum est fl. 1.”

Újév napján a század elejétől kezdve minden évben mindkét templomban — a plébánián nyolckor, a jezsuitáknál tízkor — zenés misével és délután vesperással kezdik az új évet.

6. *Vizkereszt (jan. 6.)* Mindkét templomban ünnepélyes misét és vesperást énekelnek minden évben.

1701-től 1773-ig követhető a naplók alapján az ünneppel kapcsolatos hagyományos szokás: A jan. 5-i vesperás után több napon át estefelé két csoportban tanítók, orgonista és diszkantisták kíséretében énekes házszentelést végeznek a városban — a század elején a városházán is — és saját otthonukban s iskolájukban.

7. *Szent Sebestyén (jan. 20.)* 1702-ben a jezsuiták templomában levő szobránál tartanak diákjaikkal ájtatosságot a szent tiszteletére. A napló zenei adatot nem jelez. Az anyakönyvből tudjuk, hogy 1711. dec. 27-én szentelte fel Kretschmer János jezsuita plébános a Budai kapun kívül a temetőben épült Szent Sebestyén-kápolnát a pestis emlékére igen sok hívő jelenlétében.¹³¹ 1716. jan. 20-án a kápolnában megemlékezést tartanak, de a nagy hideg miatt a zenészek nem működnek közre. 1722-ben — bizonyára már hagyományosan — a plébániatemplomból körmenetben vonulnak a kápolnába. Itt az orgonista elkésett s az evangéliumtól kezdve orgonált, a végén német népénekeket is énekeltek.

Szóltunk már a városi tanácsnak 1739-ben tett ünnepélyes fogadalmáról: A kápolnát újjáépítik és Szent Sebestyénnek, Szent Rókusnak, Xavéri Szent Ferencnek és Szent Katalinnak mint a pestis védőszentjeinek tiszteletére szentelik fel. Ebben az évben a pestis miatt elmaradt a Kisasszony napján szokásos bodajki plébániai körmenet. Szept. 8-án körmenetben vonultak a kápolnához. Itt elvégezték az új kápolna alapkövetételének szertartását, majd a bodajki ünnep helyett itt tartották a kisasszony napi ünnepet: Te Deumot, Magnificatot énekeltek a zenekar kíséretében („inter clangorem tubarum et tympanorum strepitus symphoniaci concinuerunt”). Majd körmenetben visszatértek a plébániatemplomba.¹³²

1740-ben azért maradt el jan. 20-án a körmenet, mert a város parancsnoka — bár a pestis már elmúlt — még nem engedélyezte a körmenet kivonulását a város kapuján. Így csak a plébánián volt mise, Te Deum és délután vesperás. 1742. jan. 20-án az új kápolna ünnepélyes felszentelésére vonultak, amelyre a városi tanács az egész város lakosságát meghívta.¹³³ A hagyományos körmeneten 1757-ben a diákok is részt vettek, 1768-ban is zenés körmenetben vonultak a kápolnához a város fogadalmi ünnepén.

¹³¹ BHa 1711., 63. l.

¹³² HistMiss 27v.

¹³³ Vjk 1742. jan. 13., 46. (92.) l.

8. *Gyertyaszentelő Boldogasszony (febr. 2.)* Az előírt gyertyaszentelési szertartást és a templom körüli körmenetet mindegyik évben a plébániatemplomban végzik a zenészek kíséretében. 1722-ben veszprémi újmiséis ekkor tartja itt a primíciáját, ezért a mise előtt Veni Sanctét is énekelnek. A jezsuitáknál csak énekes misét és vesperást énekelnek. 1738-tól a nemrég alapított ifjúsági Mária-kongregáció ünnepén febr. 1-jén délután, 2-án délelőtt és délután zenészó mellett vonulnak be a diákok minden évben a templomba.

9. *Farsangvégi szentségimádás* Országszerte saját ünnepe ez a jezsuitáknak, de 1702-től kezdve már az egész város magyar és német hívei népszerű, zenés ájtatossága volt. A negyvenórás szentségimádásban óránkénti beosztásban 1702-ben és 1731-ben közlik a résztvevő céheket. Köztük 11-től 12-ig és 12-től 1-ig a syntaxista és grammatista, majd a principista és parvista diákok is beosztást kaptak. Ötvened vasárnapon, hétfőn és kedden zenés mise, vesperás és litánia a kerete, amelyet kedden körmenet fejez be. Jó idő esetén a budai városkapuig vonulnak s a ferencesek mellett vissza a templomukba, ahol Te Deum zárja az ünnepet. A zászlókkal és fáklyákkal vonuló céhek után az énekesek és zenészek következnek. Négy szenátor viszi az Oltáriszentséget védő baldachint a katonaság sorfala között. 1738-tól a nemrég alakult ifjúsági Mária-kongregáció is zászlójával vesz részt a menetben. 1726-ban és 1741-ben jelzik, hogy húshagyókedden délben megvendégeklik a zenészeket is.

10. *Miserere* 1702-ben már él a szokás: böjti szerdákön a plébániatemplomban magyar prédikáció után, pénteken pedig a jezsuitáknál német prédikáció után éneklük a Misererét, még nagyhéten is a lamentációk után. Ez 1710-ben hamvazó szerdán az orgonista híján elmaradt, de pénteken a jezsuitáknál meg tudták tartani, mert a ferences laikus orgonista vállalta ez alkalommal az orgonálást. Országos hagyomány szerint általában több szólamban zenekari kísérettel éneklük. Naplórónk kifejezetten csak 1733-ban nagyszerdán utal a zenészek szerepére.

11. *Szent József (márc. 19.)* Az első misét 1701. dec. 6-án tartották a rácvárosi kápolnában. A restaurálás után 1728. nov. 28-án volt benne az első mise. 1702-től végig hagyományos a körmenet Szent József napján a kápolnába a plébániáról és vissza. 1704-ben nagyszerdára esik, mégis megtartják a körmenetet. 1730-ban 18-án délután háromkor a diákok kompletóriumot énekelnek a kápolnában, de másnap ők is részt vesznek a körmeneten. 1734-től többször olvassuk a „cum tubis” és „tympanis” szokásos kifejezést a zenekar közreműködésére vonatkozólag.

12. *Gyümölcsoltó Boldogasszony (márc. 25.)* Az iskola naplójának hiánya miatt csak 1757-től tudjuk, hogy az ifjúsági Mária-kongregáció második ünnepén (festum tit. sec.) 24-én délután és 25-én délelőtt és délután is ünnepélyesen vonultak be a diákok trombiták és dobok kíséretében a jezsuiták templomába. 1757-ben márc. 25-e péntekre esett, így a vesperást a böjtből szokásos zenés Miserere követte. 1758-ban márc. 25-én tartották a XIII. Kelemen pápa megválasztása alkalmával előírt jubileumi körmenetet. Ezért e napon a jezsuiták templomából a plébániára induló körmeneten az ünnepi misén és vesperáson a diákok is részt vettek. A kongregáció saját ünnepeként ebben az évben csak a márc. 24-i vesperást tartotta meg zenés bevonulással.

13. *Feketevasárnap (böjt 5. vasárnapja)* Az Agoniae Christi azaz Krisztus halál-tusája elnevezésű kongregáció működését 1734-ben hagyta jóvá Róma. A nagy létszám miatt a magyarok kongregációját 1736-ban a plébániának adják át, a

jezsuiták templomában a németekét vezetik továbbra is. Mindkettőnek főünnepét feketevasárnap tartják. Már 1733-ban szólnak az ünnepről. 1734-ben délután a jezsuiták templomából a kálváriára vonulnak körmenetben, itt litániát énekelnek és visszatérnek saját templomukba, ahol német énekeket énekelnek. 1735-ben és a következő években is a dobokat fekete posztóval vonják be, a trombitákat hangfóval tompítják a gyász kifejezésére.

1757-ben a diákok nagy hívő tömeg közepette a kálvárián Krisztus szenvedéséről énekes jelenetet adnak elő: „Elöl haladtak a megszemélyesített zsidók, követte őket a római katonák csapata, majd a Megváltó vállán a keresztet hordozta. A sort a szenvedés eszközeit vivő angyalok zárták. A litánia eléneklése után a körmenet visszatért a mi templomunkba [a jezsuiták templomába!], és a zenekar oratórium előadásával fejezte be a könyörgő ajtatosságot.”¹³⁴ 1759-ben is említik, hogy a végén oratóriumot ad elő a zenekar. 1762-ben már szombaton is zenés litániát énekelnek a jezsuitáknál. 1768-ban a rossz idő miatt a körmenet elmarad, de a templomukban a zenekar kíséretével ünnepelnek. 1770-ben hangsúlyozzák, hogy a magyarok és németek kongregációja közösen üli meg a főünnepet.

Fennmaradt a magyarok kongregációjának számadáskönyve 1741-től. Ebben az évben részletesen leírják a feketevasárnapi körmenetet a kálváriára. Kifejezetten szólnak arról, hogy a zenészek a kálvária kápolnájában a litániát, a Stabat Mater himnuszt és az Ave Regina áriát zenekari kísérettel éneklük. Ezen az ünnepen minden évben 8 ft-ot fizetnek a kongregáció pénztárából a városi zenészeknek, a magyar iskolamesternek pedig a kántorböjti és az évente szokásos gyászmise orgonakíséretéért általában 4-4 ft-ot fizetnek. Ünnepeiket a jezsuiták felosztatása (1773. okt. 15.) után is hasonlóképpen tartják 1784. nov. 24-ig, a kongregációnak II. József által történt felosztatásáig.¹³⁵

14. *Virágvasárnap előtti szombat* Az 1670-es években Lőcsén volt szokásban, hogy a jezsuita diákok ezen a szombaton körmenetben vonultak ki a városból barkáért („pálmáért”) a másnapi barkaszentelés céljából. Visszafelé menet a Szent Jakab-plébániatemplom tornyából a városi toronyzenészek muzsikával fogadták az ünnepélyesen vonuló diákokat.¹³⁶ Hasonló zenés hagyomány Székesfehérvárott 1702-től 1772-ig követhető a naplók alapján. Kezdetől fogva a plébánia ünnepe volt ez, a barkák beszerzéséről is a város gondoskodott. Már 1702-ben sok magyar és német hívő kíséretében a jezsuita diákok a plébániatemplomból délután fél háromkor indultak el körmenetben a Budai kapun át a temetőbe. Itt már várták őket barkával a triviális azaz elemista tanulók. A Gloria tibi Domine kezdetű éneket kezdték el az énekesek. Majd elöl haladva az elemisták harangszó mellett vonultak be a városba a Szent István-templomba. A főoltárra helyezték a barkákat és ünnepélyes litániát énekeltek a kóruson. 1706-ban a kurucok közelsége miatt maradt el a körmenet, 1708-ban pedig azért, mert a városi tanács nem gondoskodott barkáról. 1721-ben a Szent Sebestyén-kápolnához vonultak az elemistákkal és

¹³⁴HistMiss 57: „, praecedebant nimirum personati Judaei, dein Romanorum militum cohors, quam crucem in humeris gestans Salvator sequebatur, claudebant agmen Angeli instrumenta Passionis deferentes, ubi decantatis Litanii ad Nostrum Templum reducta est supplicatio ac Oratorio Musico denique terminata.”

¹³⁵Plt Liber continens Benefactorum Congregationis Agoniae Nationis Ungaricae. Belül: Liber Rationum Congr. Agoniae Nat. Ung. Anno 1741 procuratus 5. Kéziratok könyvek (eredeti szám: 5902).

¹³⁶OL P 478 Diarium Residentiae Soc. Jesu Leuchoviensis I. 1673—1692. fol. 46.; MagyZt II. 31.

visszafelé — itt nem lévén toronyzenészek — a városi zenészek muzsikája kíséretében jöttek be a belvárosba és fejezték be a körmenetet zenés litániával. 1725-ben a jezsuita diákok ismét részt vettek a menetben. Az ünnep kerete később sem változott.

15. Nagyhét

a) *Passió, lamentáció, prófécia* Szinte változatlan a kialakult szokás a két templomban 1773-ig: Barkaszentelő körmenetet a templom körül virágvasárnap csak a plébánián tartanak. Itt ezen a napon és nagypénteken is magyarul éneklük a passiót, a jezsuitáknál az első évtizedben latinul, majd németül. Mindkét helyen több szólamban éneklük a zenészek a turbákat, a tömegjeleneteket. 1727-ben később kell kezdeni a jezsuita templomban a szertartásokat nagypénteken, mert a zenészek később énekel át a plébániáról. — Nagyszerdán, nagycsütörtökön és nagypénteken a plébánián csupán a szorosan vett Jeremiás-siralmakat, a lamentációkat éneklük magyarul, a jezsuitáknál viszont a gyászsolozsma első noktornusát a hozzá tartozó lamentációkkal és a laudest latinul éneklük a diákok és a jezsuita plébános váltakozva a kóruson levő zenészekkel. (Nagyszerdán a plébánián, nagypénteken a jezsuitáknál a szokásos böjti Miserere egészíti ki a délutáni szertartást!) — A nagyszombati jövendöléseket, próféciaikat délelőtt a szertartásokban szintén a zenészek éneklük. 1726-ban és 1727-ben ismét késve érnek át a jezsuitákhoz. Ezért az egyik magister kénytelen elkezdni az éneklésüket.

b) *Feltámadási körmenet* 1702-ben nagyszombaton a plébánia körmenete este hétkor, a jezsuitáké fél nyolckor kezdődik. Az utóbbiról szólnak részletesebben: Az új iskola felé a Budai kapuig vonulnak, visszafelé a rendházuk mellett a templomba. A körmeneten a tanulók, a katonaság is részt vesznek. A végén a Regina coeli után a Christ ist erstanden c. énekkel fejezik be. 1705-ben a zenekar közreműködésére is utalnak. 1704-ben a plébániai körmenet útját csak röviden jelzik. A téren át az elemi iskola mellett haladva a temetőn keresztül a templomba érnek vissza. Bővebbet később sem tudunk meg, 1770-ben viszont kiemelik a katonaság díszes részvételét a menetben. Az időpontok közben némileg változnak. Sokáig hatkor, ill. hétkor a plébánián, nyolckor a jezsuitáknál kezdik a szertartást.

16. *Búzaszentelő körmenet (ápr. 25.)* Reggel nyolckor a plébániatemplomban énekes misét tartanak, majd a Budai kapun át a mezőkre vonulnak ki énekelve. Visszaérkezve a templomba a zenészek a kóruson a Te Deumot éneklük. 1757-ben a diákok részvételét is jelzik.

17. *Keresztjárom körmenetek (áldozócsütörtök előtti három nap)* 1702-től 1773-ig változatlanul a plébániatemplomból hétfőn a karmelitákhoz, kedden a ferencesekhez, szerdán a jezsuitákhoz vonul a körmenet. A körmenet előtt a plébániatemplomban reggel hétkor misét tartanak, amelyen a zenészek litániát énekelnek legalábbis 1733-tól kezdve. („Nb. sub quo per hoc triduum decantanda sunt Litanía a Musicis.”) Zenés mise, prédikáció után visszatérve a Szent István-templomba a zenekar kíséretével a Regina coeli és a Te Deum következik. Gyakran olvassuk a naplókban, hogy szerdán a körmenet után a jezsuiták rendházába ebédre hívják meg a zenészeket.

18. *Tisztújítás, bíróválasztás* A szabad királyi város a restaurációt a 18. sz. elején januárban, majd az 1730-as évektől kezdve általában április végén tartotta. 1702-ben ez alkalommal még csak misét és ünnepélyes Te Deumot jeleznek a plébániatemplomban. 1724-ben szólnak a bíró eskütételéről is. 1727-ben a később is szokásos formáját írják le: A városi tanács tagjai reggel nyolckor misén és Veni Sanctén

vesznek részt a plébánián, majd ünnepélyesen átvonulnak a restauráció megtartására a városházára. Ennek végeztével tizenegy óra körül ismét átvonulnak a templomba. Az új bíró esküt tesz, majd zenés Te Deum zárja az ünnepet. 1735-ben két nappal később (ápr. 28.) a jezsuita városplébánost és társát az új bíró ebéden látja vendégül, miközben a trombiták asztali zenéje szól. 1748-tól — az új rendelkezés szerint — magyarul és németül is elmondja a bíró az esküszöveget a templomban.

19. *Szent Flórián (máj. 4.)* A tűzvész védőszentjét minden évben fogadalmi misével ünnepelték. 1704-ben leírják, hogy a plébániatemplomból a Palotai kapun át vonult a körmenet a Szent József-kápolnába. A fogadalmi mise eléneklése után visszatérve a plébánián Te Deumot énekeltek. 1734-től rendszeresen jelzik a zenekar közreműködését.

20. *Nepomuki Szent János (máj. 16.)* Vánossi Lőrincné alapítványa biztosította 1727-től az ünnepélyes emlékezést. A jezsuita templomban máj. 15-én és 16-án zenés litánia, 16-án ünnepi mise hangzik fel. 1735-ben naplóírónk utal arra, hogy a zenészek öt forintot kapnak a jelzett alapítványból. 1741-től kezdve novénává szélesítik az ünnepet. Ebben az évben máj. 22-én a ferencesek bodajki körmenete miatt csak a német iskolamester marad itthon egy társával a litánia éneklésére. Máj. 23-án, a novéna befejező litániájára vonatkozólag pedig a jezsuita házfőnök-plébános úgy rendelkezik, hogy a zenészek korábban jöjjenek vissza Bodajkról. A befejező zenés litánia után aztán a hazaérkező zarándokok elé mennek és zenével kísérik őket a ferencesek templomába. 1753-tól az új jezsuita templom búcsújaként továbbra is novénával ünnepelnek. 1766-ban még a mozsarak durrogása is emeli a barokk ünnep fényét. 1769-ben a német hívek ünnepeként jelzik búcsújukat. Ez azért lényeges, mert a plébánia magyar hívei 1757-től az ünnep előtt máj. 8-án kezdik a szent ünnepelését. Az 1704-ben készült és a városkapun kívül álló Nep. Szent János-szobornál végzik naponta a zenés litániájukat. Ez a szobor ma a Szent Sebestyén-templomnál áll. Vajon hol állott ezekben az években, pontosan nem határozható meg a naplóból, mert csak „in porta Civitatis” (1759-ben) és „ultra portam praesidii” (1760-ban) kifejezéssel utal a helyére. Arról sem olvasunk, hogy körmenetben vonultak-e a szoborhoz, és arról sem, hogy melyik templomból indultak el és érkeztek vissza.

21. *A töröktől való szabadulás ünnepe (máj. 19.)* 1688. máj. 19-én szabadult fel a város. Széchényi Pál veszprémi püspök ennek örömeire a Fő téren misét tartott és Te Deumot énekelt hálából a győzelemért.¹³⁷ A nagy esemény emlékezetét a város minden évben megünnepelte. — A jezsuita napló 1702-es leírása szerint úgy tűnik, hogy már hagyományos a körmenet. Bár megjegyzi, hogy máj. 19-én kellett volna tartani, de 1702-ben és 1703-ban számunkra ismeretlen ok miatt máj. 29-én került rá sor. Mivel 1702-ben ekkor éppen renoválták a Szent István-templomot, kivételesen a jezsuiták templomából indult a menet a Budai kapuig, majd a karmeliták templomáig és vissza a jezsuitákhoz. 1706-ban kiemeli naplóírónk, hogy a zenekar cum tubis et timpanis a plébánián nyolckor tartott misén s a körmenetben is részt vett. A végén a plébánián Te Deumot énekeltek. A későbbi években is ugyanaz maradt az útvonal. A céhek, az iskolák, a városi tanács, a katonaság, a szerzetesrendek képviselői között a zenészek is vonulnak a hálaadó ünnepen. Naplóírónk még 1771-ben is szól a hagyományos ünnepről.

¹³⁷ PauerHist 151.

22. *Szentháromság vasárnapi körmenet* A Szent István-plébániatemplom renoválása miatt 1702-ben a jezsuiták templomából vonultak ki a Budai kapun át a kertek mellett a pestis miatt emelt Szentháromság-szoborhoz. Itt tábori misét és litániát tartottak. 1722-ben a fogadalmi ünnepen a város gondoskodott a felállított oltár körül zöld ágakról. A naplóíró helyesebbnek gondolja, ha a misét a szeles idő miatt a plébániatemplomban tartanák csak a litániát a szobornál. Úgy tűnik, tanácsát hamar megfogadták: 1730-ban s a következő években is a misét visszatérve a Szent István-templomban énekelték zenekari kísérettel. 1757-ben is hasonló volt a szokás.

23. *Úrnap körmenetek*

a) *Úrnapja* A plébániatemplomból indult a menet. 1702-ben a templom renoválása miatt kivételesen a jezsuitáknál tartották ezt az ünnepet is. A Budai kapuig vonultak, majd a karmelitáig és a plébániatemplom mellett vissza hozzájuk. Oltárokat a ferenceseknél, a főispán házánál, a karmelitáknál és a plébániatemplom előtt állítottak fel. A mise után elinduló körmenetben elől haladtak a rácok, az iskolások, a ferencesek, a zenészek, angyali öltözetben a kisdíákok. 1703-ban az eső miatt a külső körmenet elmaradt, a Szent István-templomban tartották a körmenetet. 1704-ben a szél miatt nem állítottak fel oltárokat, de a körmenet a szokásos útvonalon haladt. 1705-ben hasonló idő miatt az oltárokat a ferencesek, a jezsuiták, a karmeliták templomában és a plébániatemplomban díszítették fel és énekelték az előirt evangéliumokat. 1707-ben részletesen felsorolják a résztvevőket: „... elől haladtak az elemisták, követték őket a rácok zászlójukkal, majd a céhek szintén zászlóikkal, a mi iskolásaink [jezsuita diákok], két rác pópa papi díszben, a zenekar tagjai, ferencesek, karmeliták, 12 génusz [valószínű angyali öltözetű kisdíákok], ministránsok, a szertartást végző pap az Oltáriszentséggel, két oldalán 12 díszbe öltözött katona.”¹³⁸ Naplóírónk 1722-ben említi, hogy az iskolások magyar és német verseket recitálnak az oltároknál. 1728-ban latinul, németül és magyarul hangzanak fel a versek bizonyára azért, mert 1724-től ismét működik a jezsuita gimnázium. 1729-ben vita támad a recitálás körül. A döntés szerint úrnapján a magyar és német triviális (elemi) iskola tanulói szerepelnek az oltároknál, a gimnazisták pedig a jezsuiták körmenetén. Az oltárok helye 1730-ban: 1. A jezsuiták temploma közelében a Kovács-ház előtt, 2. a ferenceseknél, 3. a karmelitáknál, 4. a megyeházánál. Ez évben az elemisták magyarul és németül recitálnak az oltároknál. A baldachint négy városi szenátor hordozza a díszben vonuló katonák sora között. A nyolcad alatti litániákat a magyar iskolamester tartja.

b) *Úrnap nyolcada alatti vasárnap* A jezsuiták templomából indul a körmenet. Már 1702-ben kialakul az a formája, amelyen később sem változtatnak. A Budai kapuig mennek fel és a városházáig jönnek le. Az oltárok helye a városparancsnok háza, a városház, a magtár és a főispán háza előtt. 1706-ban leírják a résztvevők sorrendjét: elől az elemisták haladtak, majd három céh a zászlójával, a gimnázium tanulói, a zenekar, a ferencesek, nyolc angyali öltözetű iskolás, akik virágot szórtak az Oltáriszentség előtt, majd a nép, Nádasdy főispán és a katonatisztek. 1722-ben meghívják ebédre a zenészeket a magyar iskolamesterrel együtt. 1723-ban az oltárok előtt először ének hangzik fel, majd éneklük az evangéliumot s utána az elemisták két nyelven verset recitálnak és az áldás következik. Aztán zeneszó

¹³⁸ Az 1702-es és 1707-es körmenet latin szövegét közli KiliánSzinjáztság 211 és 253.

kíséretében folytatják útjukat. 1730-tól — a jelzett 1729-es döntésnek megfelelően — diákjaik latinul, németül és magyarul mondanak verseket az oltárok előtt. Visszatérve templomukba a zenekar kíséretével *Te Deum* hangzik fel. Ugyanezen évtől kezdve tíz szintaxista osztályú diákjuk a katonai akadémisták egyenruhájában vonul az Oltáriszentség két oldalán. Erről 1734-ben is írnak. 1738-ban színesítette ünnepüket az, hogy ugyanekkor tartotta primíciáját Kovács László győri újmisé. A mise előtt a *Veni Sanctét* énekelték. A mise alatt az újmisé tiszteletére hangszeres művet és áriát adott elő a kórus. („*Sacrum solenne fecerunt Musici cum sonata de Sacerdote Primitias celebrante et Aria.*”) Majd következett a körmenet. A díszlövésekhez a puskaport a város ingyen adta, hétfőn pedig megvendégelték a zenészeket. 1759-ben úrnapi október 4-én a diákok a *Sacris solemnibus et Pange lingua c. gregorianis* úrnapi himnuszokat énekelik a misén és litánián „*elegantissime*”.

c) *Úrnapi nyolcada* Ismét a plébánián tartották a körmenetet, kivéve 1702-ben, amikor a templom renoválása miatt a jezsuitáknál. Ők ekkor a Budai kapuig vonulnak és le a városházáig, de a következő évek útvonalát nem ismerjük pontosan. Csupán annyit tudunk, hogy megkerülik a ferencesek templomát és rendházát. A lényeges különbség az, hogy ezen a napon nem állítanak fel oltárokat, így a versek recitálása is elmarad. Az ünnepi misén és a körmeneten is a zenekar szerepel végig.

24. *Regis Szent Ferenc (jún. 16.)* Az igen szűkszavú bejegyzéseket tartalmazó napló 1716-ban nem szól a boldoggá avatás ünnepéről, holott ezt a jezsuiták másutt is megünnepelték.¹³⁹ 1730-ban zenés misét tartanak tiszteletére. Igen részletesen számol be két napló is szentté avatásának 1738. júl. 13-tól 15-ig tartott helyi ünnepségéről. Reggel misét tartottak a Szent József- és a Szent Sebestyén-kápolnában. Mindkét kápolnából a Palotai, ill. a Budai kapun át vonultak körmenetben a plébániára. Itt zenés mise, prédikáció következett, majd elindult a menet a jezsuitákhoz. Az elemistákat követték a céhek zászlóikkal, a gimnazisták, a gimnázium Mária-kongregációja zászlójával és az első zenekar *cum tubis et tympanis*. A szent erényeit megszemélyesítő hat géniusz következett. Négy ferences atya dalmatikába öltözve hordozta a szent szobrát. Ismét hat ifjú következett a szent erényeit megszemélyesítve. Ezután vonult a második zenekar trombitákkal és dobokkal. Mögöttük szerzetesek: ferencesek, kapucinusok, karmeliták, jezsuiták, virágot hintő kisleányok, egyházmegyei papok, ministránsok, papi segédkezők és az Oltáriszentséget vivő budai jezsuita rektor. A baldachint négy városi szenátor hordozta. Kétoldalt katonák és fáklyát vivő diákok kísérték az Oltáriszentséget. Majd hosszú sorokban a hívő nép zárta a menetet. Az útvonal a karmeliták, a prépostság és a Budai kapu mellett a jezsuiták templomáig tartott. A város új hat mozsarából díszlövések hangzottak fel, amikor a templomhoz értek. Itt ünnepi zenés mise, prédikáció, majd délután ünnepi vesperás következett. Hétfőn és kedden is zenés mise, vesperás, majd kedden a vesperás végén *Te Deum* zárta a triduumot. A mozsarak újra megszólaltak és a két zenekar együtt muzsikált. Hétfőn délután a jezsuiták vendégül látták a budai jezsuitáktól jött zenészeket és a fehérváriakat is. 1740-ben máj. 24-én tartották ünnepét. A keddi keresztyáró körmenetet ekkor a jezsuitákhoz vezették kivételesen és szerdán a karmelitákhoz. A szent ünneplését

¹³⁹ Lásd Bárdos Győr 168; Bárdos Sopron 223.

összekötötték a keresztháró körmenettel. 1759-ben és a többi évben is jún. 16-án emlékeztek meg a jezsuita szentről a saját templomukban.

25. *Szent Alajos (jún. 21.)* A jezsuiták nagy szentjének tisztelete folyamatos. 1704-ben az iskola patrónusaként ünneplik. 1724-ben ebédre hívják a zenészeket. 1726. júl. 7-én ünnepi misével és Te Deummal emlékeznek meg arról, hogy pápai rendelet jelent meg Koszthka Szaniszló és Gonzaga Alajos jezsuiták szentté avatásáról. Bár olyan részletes beszámolót nem ismerünk, mint Regis Szent Ferenc szentté avatásának helyi ünnepéről, naplójárók 1727. aug. 4-én a két jezsuita helyi ünnepségről úgy nyilatkozik, hogy amennyire képesek voltunk, olyan pompával ünnepeltünk („qua potuimus pompa celebravimus”). A plébániáról körmenetben vonultak a jezsuitákhoz. Az ünnepést novénává szélesítették, s a végén aug. 31-én a szomszédos utcákon át körmenetet tartottak és zenés Te Deummal fejezték be az ünnepüket. 1734-ben 20-án délután, 21-én délelőtt és délután a szintaxista és grammatista diákok zeneszó mellett lépnek be a templomba, miként a következő években is. Kivétel csak 1735. Valamilyen nézeteltérés miatt zeneszó nélkül („sine ullis tubis et tympanis”) vonulnak be a templomba a diákok. 1736-ban azonban ismét a zenekar kíséretében ünnepelnek. Jún. 21-én a principisták és parvisták Szent Imréről adnak elő darabot a kertben, amelyet a 4. felvonásnál az eső megzavar, de aztán mégis befejezhetik az előadást. 1758-tól hat vasárnapon át zenés litániát énekelnek. 1759-ben jelzik, hogy az ünnep előtt három és az ünnep után szintén három vasárnap tartják a litániákat. Ebben az évben jún. 21-én a diákok Szent Alajos ünnepe miatt az erre a napra eső úrnapi oktavája körmenetén nem vesznek részt.

26. *Sarlós Boldogasszony (júl. 2.)* 1723-ban a város fogadalmi ünnepének mondják. Zöld ág beszerzéséről a tábori oltár részére, valamint a hordozható orgona (pozitív) és más szükséges kellékek kocsin való szállításáról a városi tanács gondoskodik. 1727-ben megtudjuk, hogy a szőlők közelében levő Mária-szoborhoz vonulnak a plébániatemplomból. Itt zenés tábori misét énekelnek, a végén a zenészek a Sub tuum praesidium kezdetű antifónát éneklük, majd a körmenet visszatér a plébániára. 1768-ban már reggel hatkor zenés litánia hangzik fel a plébániai misén. A szobrot a Budai úton állítják fel („in via Budensi collocata”). 1770-ben a szokásos ünneptől függetlenül a jezsuitáknál a Mária-kongregáció ünnepélyes tagfelvételét tartják. Fél tizenkettőkor kezdik el, mert a zenészeknek három órákor vesperáson kell szerepelniük a Szent István-templomban.

27. *Szent Anna (júl. 26.)* A plébániatemplom mellett álló s a középkorban épült Szent Anna-kápolna búcsúját a 18. század első évtizedeiben a plébánia tartotta ünnepélyes keretek között. 1706-ban naplójárók már ünnepi misét jelez, amelyen a generális is részt vett a város előkelőségeivel együtt. 1707-ben hétkor zenés kismise, kilenckor ünnepi mise és délután fél négykor zenés litánia az ünnep kerete. A hívek részére sátor állítanak fel a kápolna előtt. 1722-ben hasonló az ünneplés. 1725-ben júl. 25-én trombiták zenéjével litánia vezet be az ünnepet, júl. 26-án kilenckor ünnepi mise és háromkor litánia következik. A sátorhoz szükséges gallyakról a város gondoskodik. Naplójárók többet nem foglalkozik ezzel az ünnepel, bizonyára azért, mert 1733-tól nem a plébánia hatáskörébe tartozik a kápolna, hanem a ferencesek látják el benne a lelkipásztori szolgálatot.

28. *Szent Ignác (júl. 31.)* A jezsuiták alapítójának ünnepét kezdetől pompával tartották. Feltűnő azonban, hogy a naplók nem szólnak egy alkalommal sem ünnepélyes prémiumosztásról. 1702-ben az ünnep kerete a szokásos. Júl. 30-án

zenés vesperás, 31-én ünnepi mise és vesperás. 1706-ban júl. 31-én templomukban a nyolcórás mise alatt magyar ének szól, és ezt magyar prédikáció követi. Az ünnepi mise kilenckor kezdődik német prédikációval. 1721-ben júl. 30-tól a novéna alatt mindennap zenés litániát énekelnek. 1722. aug. 17-én Szent Ignác ünnepének és a novénának zenéjéért hálaból ebédre hívják meg a városi zenészeket, majd kimennek velük a Szent József-kápolna melletti kertjükbe. 1730. aug. 6-án a novéna utolsó litániája után a szintaxisták iskoladrámát adnak elő. 1731-től minden évben jelzik a szintaxisták és a grammatisták ünnepi bevonulását a vesperásokra és az ünnepi misére. 1735-ben júl. 30-án a vesperáson a Budán készült Szent Ignác-képet helyezik el a templomban. A bevonuláson kivételesen hiányzik a zenekar, miként ebben az évben Szent Alajos ünnepén is. 1736-ban és 1738-ban megvendégelik a zenészeket. 1739-ben az ünnepi mise alatt a fúvósok hármaskara szól. A városi zenészek ezért külön három körmöci aranyat kapnak. 1747-ben júl. 31-én helyezik el ünnepélyesen a jezsuiták új templomának két tornyára a keresztet. 1771-ben az ünnep kerete ugyanaz, csupán júl. 31-én reggel hétkor kell tartani az ünnepi misét, mert a zenészeknek Pentelére kell menniök ünnepségre.

29. *Szent Donát (aug. 7.)* Először 1731. júl. 3-án találunk bejegyzést a naplóban a szent tiszteletéről. Reggel fél hétkor a plébánián ünnepélyes fogadalmi misét tartanak, amelynek megtartásáról minden évben a város szokott gondoskodni („quod in Parochia curat singulis annis Civitas”). 1734. aug. 8-án, pünkösöd utáni nyolcadik vasárnapon naplóírónk lelkesedve számol be az új kápolna felszenteléséről: „Ebben az évben ma először kezdődött a sajátos ünnep, amelyet a város költségén a szőlőkben újonnan épített izléses Szent Donát-kápolnával kapcsolatban tartottak.”¹⁴⁰ Reggel hatkor a plébánián tartott zenés mise után sok hívő kíséretében — a diákok is magisztereikkel — körmenetben vonultak az új kápolnához. A felszentelés után trombiták és dobok zenéje kíséretében ünnepi misét énekeltek. Majd visszatértek a plébániára. A város költségén ünnepi ebéd következett. Este a budai külváros szőlőiben tűzijátékkal fejezték be az ünnepet. 1735-ben az aug. 7-én tartott körmeneten kívül aug. 14-én a városbíró és a városplébános engedélyével a szőlők hegyőrei (vinearum custodes) zenélésre kaptak engedélyt a szőlőkben, amelyre ünnepélyesen vonultak ki puskával az oldalukon. A ferences házfőnök a Szent Donát-kápolnában misét is tartott számukra. 1736-ban aug. 12-én volt a körmenet trombiták és dobok zenéjének kíséretében és ez a következő években megismétlődött. 1740-ben a naplóíró nehezményezi, hogy Vízelety Ferenc városi zenész és a német segédtanító a délutáni litánián vadászkürtjükkel nem vettek részt, holott ez kötelességük lett volna!

30. *Nagyboldogasszony (aug. 15.)* A középkori királyi bazilika romjai között megmaradt kápolnában a 18. században működő prépostság (praepositura) megőrizte középkori búcsújának napját.¹⁴¹ 1702-ben a naplóban nem olvasunk e búcsúról, csupán arról, hogy a plébániatemplom renoválása miatt a jezsuiták templomában aug. 14-én vesperást, aug. 15-én ünnepi misét és vesperást tartanak. A napló 1722-ben foglalkozik először a búcsúval, bizonyára az előző években is megünnepelték a prépostság kápolnájában. A plébánián 15-én reggel csak énekes

¹⁴⁰ Diar 3, 44v: „Solennitas hodie specialis hoc primum anno coepta ob Neo-erectam in vineis elegantem Capellam S. Donati potissimum sumptibus Civitatis.”

¹⁴¹ Lásd részletesen: FényiBazilika II.

misét tartanak prédikáció nélkül, a jezsuitáknál pedig nincs ünnepi szertartás. A zenészek 14-én délután a plébánián, majd a prépostsági kápolnában vesperáson, 15-én a prépostságon nyolckor misén és délután vesperáson vesznek részt. Ez a hagyományos keret később sem változik, követhető a naplókban. A század hetvenes éveiben a század végéig, amikor már a karmeliták látták el a prépostsági kápolnában a lelkipásztori szolgálatot, akkor is fizettek a városi zenészeknek a nagyboldogasszonyi zenélésükért. 1750-ben a kápolnában fából készült kóruson kis orgona, azaz pozitív állott.¹⁴² A naplók hiánya miatt nem tudjuk, melyik évtől kezdte ünnepelni főünnepként (festum titolare primarium) a gimnázium ifjúsági Mária-kongregációja Nagyboldogasszony napját. 1757-ben írnak róla először, de aztán rendszeresen beszámolnak a zenés ünnepről: Aug. 14-én a vesperásra, 15-én a misére és a vesperásra zenészó mellett vonulnak be az új jezsuita templomba. Ekkor tartják a kongreganisták tagfelvételét is, amelyet a Magnificat éneklésével fejeznek be.

31. *Szent István király (aug. 20.)* Mivel a középkori Péter és Pál plébániatemplom a török idők után Szent István király tiszteletére lett felszentelve, a búcsút ezen a napon tartották. 1702-ben a templom renoválása miatt a vesperást és a misét is a jezsuitáknál énekeltek. 1705-ben már előttünk áll az ünnep kerete: Fél nyolckor a jezsuitáknál a kismisén zenés litánia hangzik fel, majd a Budai kapuig s onnan le a plébániatemplomba vonul a körmenet. Szűz Mária szobrát is hordozzák a menetben. Megérkezve az ünnepi misére, magyar és német prédikációt is mondanak, majd visszatérnek körmenetben a jezsuitákhoz. Az utóbbit 1707-től elhagyják. Délután kettőkor a plébánián, háromkor a jezsuitáknál zenés vesperást énekelnek. Ez a keret később sem változik. 1721-ben a céhek is felvonulnak zászlóikkal. 1736-ban a zenészek kettős kórusának szerepére is utalnak. 1771-ben a plébánián a nyolcas misén új Szent István-éneket énekelnek („sub quo cantilena nova de S. Stephano a populo decantata est”). Ennek végeztével megérkezik a szokásos körmenet a jezsuitáktól és folytatják a hagyományos megemlékezést.

32. *Szent Rókus (aug. 16.)* 1724-ben röviden olvasunk arról, hogy a Szent Rókus- és Szent Sebestyén-kápolnában misét tartanak. A kis orgona, azaz pozitív szállításáról a város gondoskodik („Positivum curavit efferri Civitas...”), tehát fogadalmi ünnepnek tekinthetjük ezekben az években is. Naplóírónk még egy adatot megőrzött 1730-ból: reggel hétkor a Szent Sebestyén-kápolnában misét tartanak a kőműveseknek, amelyet ezen a napon szoktak mindig tartani a patrónusuk tiszteletére („in sacello S. Sebastiani pro Murariis, quod haberi semper solet hac die utpote in Festo S. Rochi, Patroni eorundem”). Többször nem írnak róla. 1739-ben — mint már említettük — a város fogadalma szerint az új Szent Sebestyén-templomot Szent Rókus és Xavéri Szent Ferenc — a pestis védőszentjei — nevének tiszteletére is felszentelik. Ezután már külön Rókus-körmenetről nem írnak.

33. *Templomszentelési évforduló* A jezsuita naplók nem szólnak a régi plébániatemplom és a jezsuiták templomának szentelési évfordulójáról. A jezsuiták új

¹⁴² OL Helyt It C 38 Acta Cassa Parochorum 8. cs. Dioeces. Albensis 12. l.: Specification über alle Auslage 1777., 5. Denen PP Carmeliten im Stuhlweissenburg wegen Verrichtungen deren Gottes Diensten in der Probstei sambt denen Musicanten und denen Ministranten 200 fl.”; OL E 152 Acta Jes Irreg B 371 fasc 1 Alba Reg I. t. 20. sz. 1750. október: Inquisitio facta ratione Praepositurae B. V. de Alba Regali 6¹⁰ Chorus totus ligneus, in quo organellum seu positivum.

templomának ezen ünnepéről 1757-ben találunk először bejegyzést. A pünkösdi utáni tizenegyedik vasárnap ünnepelték. Kerete zenés mise és vesperás volt. 1768-ban nyolccaddal kötik egybe az ünnepést. 1772-ben a naplóíró szól arról, hogy az 1771. szept. 1-jén felszentelt új plébániatemplom hasonló évfordulós ünnepét a püspök rendeletére a pünkösdi utáni 12. vasárnapon kell tartani. Ebben az évben azonban kivételesen a 13. vasárnapon ünnepelnek.

34. *Őrangyalok ünnepe (szept. 3.)* Az első években a jezsuiták templomában a principisták és a parvisták bevonulása előzte meg a vesperást és misét, amelyeket a zenekar kíséretében énekeltek. 1720-ban nem jelzik pontosan a helyét. Úgy tűnik, a plébánián tartották az ünnepet, ahol a városi elemisták egyike angyali jelmezben vonult, egy másik pedig az animát, azaz a lelket személyesítette meg. Előttük négy fáklyás fiú haladt. A mise végén az őrangyalról szóló himnuszt énekeltek.¹⁴³ 1728-tól 1735-ig szombaton és vasárnap a jezsuita templomban diákjaik, a principisták és a parvisták olyan bevonulását írják le ismét, mint a század elején, amikor szintén volt saját iskolájuk. 1757-től két ünnepről hallunk. Diákjaik a régi szokás szerint ünnepélyesen vonulnak be templomukba a vesperásra és a misére. Ettől függetlenül az ünnep délutánján a plébánián az utolsó kateketikai óra után ünnepélyes körmenetet tartanak az őrangyalok tiszteletére és a végén Te Deumot énekelnek. 1757-ben a részletesen leírt körmenetben Szent István király, Szűz Mária, Xavéri Szent Ferenc és Szent Ignác szobrát is hordozzák zenész mellett.

35. *Bodajki körmenet (szept. 7–8.)* A ferencesek által vezetett húsvéthétfői körmenetről, amelyen a városi zenészek is részt vettek, a ferencesekről szóló fejezet-részben számolunk be.

A plébánia egyik legnépszerűbb zarándoklatáról 1720 előtt csak három adatot ismerünk. Mint utaltunk rá, 1702-ben a Szent István-templom renoválása miatt ez évben a zarándoklatot is a jezsuitáktól vezetik és ide érkeznek vissza. 1702-ben és 1703-ban még Sarlós Boldogasszonykor tartják. 1704-ben a hadiállapot („ob tumultus”) miatt marad el, miként bizonyára a következő években is. 1702. júl. 1-jén délelőtt latinul éneklék a Loretói litániát és viszik Szűz Mária szobrát. A Palotai kapu előtt levő temetői keresztnél rövid prédikációt hallgatnak meg. Útközben Moha és Csurgó mellett megpihennek és körmenetben vonulnak be Bodajkra. Júl. 2-án este hatra érnek vissza a jezsuita templomba, ahol a kóruson litániával zárják a zarándoklatot. Nem tudjuk, mikor tértek át az új dátumra, Kisasszony ünnepére. Ez lesz végig a zarándoklat időpontja, kivéve egy évet: 1733-ban Szűz Mária nevenapján, szept. 12-én mentek Bodajkra. 1720-ban már a zenészek szerepét is hangsúlyozzák. Szept. 7-én a plébániatemplomban a mise alatt zenés litánia hangzik fel. A temetőben álló Rókus- és Sebestyén-kápolnáig kíséri el számos hívó a zarándokokat. Pihenőt Keresztesnél és Csurgónál tartanak visszafelé is. Szept. 8-án este hétkor a jezsuita városplébános zászlókkal és zenészővel eléjük megy sok hívó kíséretében, majd a Szent István-templomban Salve Reginával fejezik be az ünnepet. Lényegében ez lesz a kerete később is az útnak. 1723-ban Bodajkra érve zenészeink zenés litániát tartanak és muzsikálnak 8-án az ünnepi misén is. Itt szólnak a később is érvényes szokásról: a város 3-4 kocsirol gondosko-

¹⁴³ KiliánSzinjatszás 211 és 254. Az 1719-es dátum sajtóhiba. Nem is lehet 1719. év, mert ez az év a naplóban hiányzik, miként a naplóíró 1720-ban megjegyzi: „Ab 11 Febr 1719 non est scriptum Diarium per negligentiam usque ad 20 (29?) exclusive Augusti 1720.” Az első bejegyzés 1720. aug. 20. (Diar 1, 181v.)

dik a zarándoklatot vezető pap, a zenészek, a kis orgona, azaz pozitív és egyéb hangszerek részére. A zenészek élelmezését azonban eddig a plébánia fizette. Naplóírónk ezt kifogásolja, mondván: ez is a város kötelessége lenne, hiszen ez a város fogadalmi zarándoklata. Ám a következő években is csak kocsikról fog gondoskodni. 1727-ben a plébánia három ft-ot ad a zenészeknek élelemre és egy ft-ot a két magyar kántornak. 1770-ben szept. 7-én a kálvária közelében levő Mária-szobornál a magyaroknak, a kálvária lábánál a németeknek prédikálnak, majd a város határáig kísérik őket zenészó mellett. Itt ülnek aztán kocsira a zenészek, így folytatják útjukat Bodajkra. Szept. 8-án a hívek a kálváriánál várják a zarándoklatot és zenészóval vonulnak be a plébániatemplomba.

36. *Borgia Szent Ferenc (okt. 10.)* Bár a jezsuiták kedvelt szentjének ünnepe a vakációra esik, családias ünnepüket mégis minden évben megünneplik. 1702-ben és a következő években zenés misét és litániát énekelnek. 1728-tól kezdve csak zenés misét tartanak templomukban. 1731-ben, 1737-ben és 1738-ban naplójukba bejegyezték, hogy a városi zenészeket, akik ezen az ünnepükön muzsikáltak, ebéden, ill. vacsorán látták vendégül.

37. *Szent Vendel (okt. 20.)* 1732-ben jún. 16-án írnak először az ünnepléséről. Mivel egy idő óta sok állat beteg és elpusztult, a következő ájtatosságot rendelték el: A plébániatemplomban reggel hatkor tartott mise után körmenetben vonultak Szent Vendel apátnak, a beteg állatok védőszentjének a budai külvárosban levő kápolnához. Ezt a városplébános megáldotta és ünnepi misét tartott előtte. Befejezése után a zenészek a védőszentről németül litániát énekeltek, majd visszatért a körmenet a plébániára. Ugyanezen évben okt. 20-án a szentnek ünnepén is ünnepi mise volt a plébániatemplomban a városi tanács kérésére. Naplóírónk még 1734-ben szól ugyanerről: jún. 17-én és okt. 20-án — szintén a városi tanács kérésére — körmenetet és ünnepi misét tartottak tiszteletére.

38. *Halottak napja (nov. 2. és nov. 3.)* A plébániatemplomban már mindenszentek napján (nov. 1.) délután a vesperás után a halottak szolozsmáját énekeltek. Figyelemre méltó hagyományos szokás élt itt az egész században: Nov. 2-án reggel körmenetben vonultak a temetőbe. A síroknak szentelt vízzel való megáldása alatt a zenészek a Misererét énekeltek. Visszatérve a plébániára következett az ünnepélyes gyászmise, majd a Libera. Bár a jezsuiták templomában nov. 2-án is volt gyászmise, nov. 3-án a zenekar kíséretével ugyanezt a rendi halottakért ajánlották fel. 1737-től ezt a szolgálatot a zenészek ingyen vállalják náluk azzal a megjegyzéssel, hogy valamelyik közeli napon a plébániatemplomban az elhunyt zenészekért is tartanak gyászmisét. Naplóírónk még 1768-ban és 1769-ben is szól erről a szép hagyományról.

39. *Veni Sancte (nov. elején)* A jezsuiták gimnáziumának első Veni Sanctéját templomukban 1702. jan. 2-án reggel kilenckor tartották. Ezen igen sokan vettek részt, és sok vendégük volt az ebéden is. Ugyanezen évben nov. 6-án volt a következő — most már teljes — tanév megnyitója. 1703-tól 1708-ig a naplók jelzik a megtartását, bár mindig kevesebb a tanuló. 1724. nov. 6-án csaknem 20 év után („post 20 fere annos Scholas interruptas. . .”) reggel kilenckor trombiták és dobok zenéjének kíséretében újra felhangzott az iskola Veni Sanctéja. Jelen voltak a városi tanács tagjai is, sőt „az ebédre zenészeiket is meghívták”. („In prandio. . . et Musicos suos hac citaverunt.”) Ez a nap lesz végig a Veni Sancte napja kivéve 1740-t, amikor a pestis miatt márc. 29-én énekeltek a Veni Sanctét és nyitották meg a pestis elmúltával iskolájukat. 1728-ban méltatlankodva jegyzi meg a naplóíró,

hogy „zenészeink ezért pénzt igényelnek” („pro quo Musici nostri praetenderunt solutionem”). Céljukat elérték, mert 1729-ben „fizettünk érte a zenészeknek, mivel igényelték” („quod solutum est Musicis ita praetendentibus”). 1732-ben az összeget is jelzik: „Zenészeknek adtunk érte egy forint 50 dénárt.” („Musicis datum fl. 1 d 50.”)

40. *Kosztka Szent Szaniszló (nov. 13.)* 1702-ben csak röviden említik, hogy tiszteletére a plébániatemplomban, 1702-ben a jezsuiták templomában énekes mise hangzott fel. 1703-ban már a principista osztályuk ünnepének mondják. Gonzaga Alajos és Kosztka Szaniszló jezsuiták szentté avatásának 1724. aug. 24-i helyi ünnepségéről Szent Alajossal kapcsolatban beszámoltunk. 1729-ben kialakult Szent Szaniszló ünnepének maradandó zenés kerete: nov. 12-én háromkor a vesperásra trombiták és dobok zenéje kíséretében vonulnak a principisták, nov. 13-án a vesperásra és a misére ugyanúgy. 1733-ban a városi zenészek — mint szólunk róla — a városi tanács engedélyével Széplakra utaztak a Széchényi leány lakodalmára. Ezért ünnepükön csak a diákok énekelnek orgonakíséret nélkül. 1738-ban a zenészek egy forintot kapnak a közreműködésért. 1756-ban kettős sorban vonulnak gyertyával a kezükben a diákok, elől két előénekes. Majd zenés litánia következik. Nov. 13-án ugyanígy mennek a misére és a litániára. 1758-ban nov. 12. vasárnapra esik. A zenészeknek háromkor a plébániatemplomban vesperáson kell énekelniök. Ezért csak fél négy után kezdik a litániát, hogy a zenészek átérezhesenek a jezsuitákhoz. 1764-ben a bevonulási intrádáért két forintot kapnak a zenészek. 1768-ban oktávával ünneplik a szentet, de nem szólnak részletesebben az ünnepről. 1769-ben énekpróbát tartanak a diákokkal. A litániát több szólamban éneklük, de a fúvósok kíséretét mellőzik ebben az évben. Ezt szándékosan hagyták el, hogy a diákok ne érezzék kötelességüknek a zenészek fizetéséhez hozzáadni valamit a sajátjukból. Különben is csak 11 garas jött össze a diákok pénzéből.¹⁴⁴ Ez a furcsa pedagógiai megoldás szerencsére nem maradandó, mert 1772-ben trombiták és dobok kíséretével vonulnak be a templomba. Ám itt is találunk naplóbéli megjegyzést: „Figyelmeztettük a zenészeket, hogy nem teljesítik kötelességüket, ha egyik vagy másik közülük elkésik.”¹⁴⁵

41. *Boldogasszony bemutatása (nov. 21.)* Miután 1724-ben újra megnyílik a jezsuiták iskolája, 1725-től ez az ünnep is a diákok sajátja lesz. Zenés mise és litánia a kerete. Érdekes a kapcsolat a városi zenészekkel. Ingyen vállalják 1737-ben a közreműködést ezen a napon azzal a feltétellel, hogy nov. 22-én Cecília napján a jezsuita atyák a zenészek miséjének tartását ígérik meg. E megoldás hagyományossá válik a következő évtizedekben is. 1758-ban ugyan hivatalosan távol vannak a zenészek, de a nov. 21-i ünnepet pótolják nov. 27-én, miként a Cecília-misét nov. 28-án.

42. *Szent Cecília (nov. 22.)* A zenészek védőszentjének ünnepe kezdettől végig hagyományos zenés ünnep. Csaknem minden évben találunk bejegyzést a naplókban, de a helye gyakran változik, hol a jezsuitáknál, hol a plébánián tartják a misét. 1732-ben szombatról vasárnapra, nov. 23-ra helyezik át az ünneplést, s mindkét

¹⁴⁴ Diar 4, 135v: „... figurales Lytaniae, sed sine Tubis. . . Tubarum intonationem industrie omisimus, ne putent discipuli id esse obligationes, etsi ipsi pecuniam non ferant. Universim contulerint 11 grossos.”

¹⁴⁵ Uo. 155: „Ante sacrum ingressus, sed praemoniti quoque Musici non fecere officium nectente moras uno alterove.”

templomban megemlékeznek a szentről ünnepélyesen. A jezsuitáknál képét is kihelyezik a főoltárra. 1733-ban az emlékezetes Széchenyi-lakodalomban vannak a zenészek Széplakon, így a plébánián csak a magyar kántor orgonál, a jezsuita diákok pedig kíséret nélkül népéneket énekelnek templomukban. 1758-ban viszont — mint az előző ünnepel kapcsolatokban említettük — a zenészek nov. 28-án pótolják a Cecília-misé. Egyszer, 1724-ben olvasunk arról, hogy a plébánián a félnyolcas mise alatt zenés litániát énekelnek a magyar zenészek („ungarici Musici”), a jezsuitáknál a kilencórai ünnepi misén pedig a többi zenész muzsikál. Ebben az évben, de a következőkben is a regens chori, azaz a német iskolamester ebédre hívja meg hálából a jezsuitákat. Hangversenyszerű megemlékezésről ezekben az évtizedekben nem találunk adatot a naplókban.

43. *Szent Katalin* (nov. 25.) 1701-ben és 1702-ben röviden jelzik, hogy mindkét templomban zenés mise hangzik fel e napon. (A Szent István-templomban az említett renoválást nov. 19-re befejezték!) 1738-ban és a későbbi években is az iskola védőszentjeként tisztelik: nov. 24-én a litániára, nov. 25-én a zenés misére és litániára a rétor, majd később a rétor és poéta osztályok zeneszó mellett ünnepélyesen vonulnak be a jezsuiták templomába.

Rendkívüli ünnepek

A plébániai együtttest alkotó városi zenészek szerepléseinek gyakori alkalmai voltak a 18. század elejétől fogva azok a Te Deumok és ünnepi misék, amelyeket a város tanács írt elő felsőbb utasításra egy-egy hadieseményvel vagy az uralkodóház tagjaival kapcsolatban. Ezek helye természetesen a szabad királyi város plébániatemploma volt. Jó néhány adatot találtunk a naplókban, ill. a városi levéltárban. Ezeken az ünnepeken természetesen a városi tanács és a katonaság is részt vett. Csak rövid rendelkezési szövegből tudjuk, hogy a városi tanács 1704. aug. 21-re rendel el Te Deumot a bajor és francia seregek felett aug. 13-án Hőchstädtnél aratott győzelem miatt.¹⁴⁶ Naplóírónk számol be a lényegről, az 1706. jún. 22-én és 24-én tartott ünnepéről. A városparancsnok kérésére a franciák és a spanyolok feletti (bizonyára a máj. 23-i) győzelem öröme Te Deumot és Szentháromság-misé tartanak trombiták és dobok zenéje és ünnepi díszlövészek mellett. Az utóbbiak a Glória és az Úrfelmutatás, valamint a Te Deum alatt hangzanak fel.¹⁴⁷ Azonos módon ünnepelték 1725. júl. 8-án a spanyolokkal ápr. 30-án létrejött bécsi békekötést is.¹⁴⁸ Naplóírónk a hercegprímási rendeletre hivatkozik, de a városi tanács is elrendeli az 1741. ápr. 3-i ünnepséget. A József főherceg születése öröme tartott megemlékezésről már bővebbet hallunk: Reggel hétkor a jezsuitáknál és a külvárosi Szent Sebestyén-kápolnában egy időben tartott mise után körmenetben vonulnak be a város főterére, ahol a hívek találkozási zeneszóval együtt érnek a plébániatemplomba. A szokásos Szentháromság-mise, Te Deum következik díszlövészek kíséretében. A misét és Te Deumot a vármegye kérésére ápr. 30-án megismételték.¹⁴⁹ Károly főherceg születéséről 1745. márc. 13-án, 14-én emlékeznek meg

¹⁴⁶ FML Tanácsi iratok 1704. aug. 21.

¹⁴⁷ Diar 1, 102v.

¹⁴⁸ Diar 2, 83.

¹⁴⁹ Vjk 1741. márc. 23. és 28., 10v (20.) l.; Diar 3, 126—127.

Székesfehérvárott. Ennek a városi jegyzőkönyvben megörökített részletes szövegét a VI. fejezetben közöljük.¹⁵⁰ Csupán az ünnep elrendeléséről és dátumáról van adatunk: 1745. nov. 25-én Lotharingiai Károly okt. 4-i frankfurti német-római császári koronázása miatt, 1754. jún. 28-án Ferdinánd főherceg és 1757. jan. 9-én Miksa főherceg születése örömeire hangzik fel ünnepi mise és Te Deum.¹⁵¹ Naplórónk szól röviden az 1757. júl. 10-én tartott Te Deumról, amelyet a poroszok felett jún. 18-án aratott kolini győzelemmel kapcsolatban énekeltek. (E győzelemben Nádasdy Ferenc gr. huszárjainak is komoly érdemei voltak.) Ugyanitt olvasunk az 1764. máj. 6-i Te Deumról is. Erre József főhercegnek Frankfurtban ápr. 3-án végbement római királlyá való koronázása adott alkalmat.¹⁵²

Az egész város lakosságát érintő zenés ünnepre került sor az egyház által valamilyen aktuális eseménnyel kapcsolatban meghirdetett, ún. jubileumi körmenetekben, amelyek rendszerint több napon át megismétlődtek. Naplórónk nem jelzi a jubileum hátterét, csupán a körmenetről számol be 1724. nov. 12-én: Reggel a félnyolcas mise után a jezsuitáktól indul a zenés körmenet. Az Oltáriszentséget védő baldachint a városi tanács négy tagja viszi. Hozzájuk csatlakozik a városparancsnok és a kapitány. A plébániatemplomba érve ünnepi mise, magyar és német prédikáció következik. Ugyanez megismétlődött 1731. jan. 21-én és 1741. márc. 5-én.¹⁵³ 1738. ápr. 6-án, húsvét keddjén hasonló körmenetet tartottak a monarchia csapatainak sikeres harcai érdekében, amelyet Mehmed nagyvezír török serege ellen vívtak a délvidéken. A zenészek késése miatt a jezsuitáknál a zenés litánia a mise alatt elmaradt. A Budai kapuig, majd onnan a plébánia felé haladó körmenetben azonban már részt vettek a város vezetősége és az iskolások sorai között.¹⁵⁴ XIII. Kelemen pápa koronázása után szerencsés uralkodásáért az első jubileumi körmenetre 1759. márc. 25-én került sor. Kerete ugyanaz volt, mint az előzőké. A jubileum befejezése ápr. 8-án virágvasárnap délután volt. A körmenet végén a plébánia-templomban ötkor zenés litániát és Te Deumot énekeltek.¹⁵⁵

A város közös ügye, a pestis a kiváltó oka az 1739. júl. 22-én a kálváriára vezetett könyörgő körmenetnek, amelyben szinte a város minden lakója jelen volt. Ez a plébánia hétórás miséje után kezdődött. Elöl mentek a német, majd a magyar elemisták. Követték őket a férfiak énekelve, imádkozva. A gimnazisták mögött haladt a városplébános a segédlettel, a város vezetősége és előkelősége, végül a nők énekelve, imádkozva. A kálvárián németül, a Mária-szobornál magyarul prédikáltak. Aztán felhangzott a zenekar kíséretében a többszólamú litánia. Visszatérve a plébániára áldással fejezték be a könyörgő ájtatosságot. Nagyszabású körmenetet rendeztek a pestis elmúltával is. 1740. márc. 13-án reggel hétkor misét tartottak a két külvárosi kápolnában (a Szent József- és a Szent Sebestyén-kápolnában), valamint a jezsuiták templomában. A külvárosi hívek két körmenetével a város főterén a jezsuiták templomából indulók találkoztak és trombiták és dobok zenéje kíséretében érkeztek a plébániatemplomba. Itt hálaadó Te Deum, magyar prédiká-

¹⁵⁰ Vjk 1745. márc. 5. és 16., 197 (394)—200v (401.) l.

¹⁵¹ Uo. 1745. nov. 6., 225v (450.) l.; uo. 1754. jún. 21., 91. (122.) l.; uo. 1757. jan. 7., 154. (310.) l.

¹⁵² Diar 4, 11 és 80v.

¹⁵³ Diar 2, 73v; Diar 3, 11 és 124v.

¹⁵⁴ Uo. 77v.

¹⁵⁵ Diar 4, 28v—30.

ció, ünnepi mise és német prédikáció következett. Másnap, márc. 14-én a plébánián zenés gyászmisét énekeltek a pestis áldozataiért.¹⁵⁶

Néhány zenés adatunk akad a céhek szokásos miséivel kapcsolatban is. 1721. dec. 4-én a Borbála-mise alkalmával a vargák céhe tíz garast adott a miséző papnak, de a zenészeknek semmit. Naplóírónk nem tartja ezt helyesnek. A jövőben, akik hasonló misét kívánnak tartani, kötelesek előre tíz garast fizetni a zenészeknek is. („Imposterum, qui similia habere volunt, adigendi sunt anticipato ad solvendos grossos 10 Musicis.”) A vargák céhe okult az esetből, mert 1723. dec. 4-én ugyanezen alkalommal 50 dénárt adott a zenészek részére.¹⁵⁷ 1725. máj. 28-án a plébános mise keretében a plébániatemplomban megáldotta négy céhnek, a hentesek, a kerékgyártók, a kádárok és a szabók céhének zászlóját. A szertartást külön-külön végezte, közben pedig állandóan szólt a trombiták és dobok zenéje.¹⁵⁸

A templomok építésével, javításával kapcsolatos ünnepek első zenés adatát az új Szent Sebestyén-kápolna alapkövének elhelyezési ünnepén nyerjük. 1739-ben Kisasszony napján a pestis miatt nem engedélyezik a szokásos bodajki zarándoklaltot. Helyette szept. 8-án az említett ünnepen vesznek részt a plébánia hívei a városi tanács tagjaival. A szertartást a városplébános végzi. Az elhelyezett iratban szerepel az, hogy a város fogadalomból építteti a kápolnát a pestis védőszentjeinek, Szent Sebestyénnek, Szent Rókusnak, Xavéri Szent Ferencnek és Szent Rozáliának a tiszteletére. „A szertartás végén a Mária-ünnep tiszteletére a Te Deumot és a Magnificatot trombiták és dobok zenekari kíséretével énekeltek el.” Majd ünnepi menetben visszatértek a plébániára.¹⁵⁹ A kápolna felszenteléséről leírást nem ismerünk, csupán a városi jegyzőkönyv bejegyzését. Elhatározza a városi tanács, hogy 1742. jan. 20-án ünnepi körmenet, mise, magyar és német prédikáció keretében legyen a felszentelés, és erre a város közönségét ünnepélyesen meghívja.¹⁶⁰ Ugyanezen év jún. 12-én a Szent Sebestyén-kápolna két új harangját (Szent Sebestyén tiszteletére a kisebbet, Xavéri Szent Ferenc tiszteletére a nagyobbat) és a Donát-kápolna részére készítettet, amelyeket Győrött a püspök megszentelt, ünnepélyesen elhelyezték a két kápolnában.¹⁶¹

Rövidebb feljegyzés szól a régi plébániatemplom tornyával kapcsolatos ünnepéről. 1740. dec. 20-án szélvihar ledöntötte az 1702. máj. 30-ra felépített templom tornyát. 1742. máj. 23-án a torony aranyozott gombjába behelyezték a régi és az újabb ereklyéket, valamint a történeti feljegyzést, amely szerint 1702. aug. 30-án a Szeplőtelen Szűz és Szent István tiszteletére szentelték a templomot. Trombiták és dobok zenéje kíséretével elhelyezték a toronyra a gombot. Ugyanígy történt 1745. szept. 16-án a másik torony gombjának az elhelyezése zenészó mellett.¹⁶² Naplóírónk számol be az új plébániatemplom alapkövének elhelyezéséről is. 1759. szept. 5-én reggel hét órára a gimnázium diákjai is a plébániára mentek. Stocker Ignác városplébános papi segédlettel az új, a Szent István magyar király tiszteletére

¹⁵⁶ Diar 3, 97, 108v.

¹⁵⁷ Diar 2, 20v, 56.

¹⁵⁸ Diar 2, 81v.

¹⁵⁹ HistMiss 27v: „Peractis cerimoniis propter diem Marianum pro Hymno Ambrosiano Canticum B. V. Magnificat inter clangores Tubarum et Tympanorum strepitus symphoniaci concinere.”

¹⁶⁰ Vjk 1742. jan. 13., 44. (92.) l.

¹⁶¹ Uo. 1742. jún. 12., 74v (149)—75. (150.) l.

¹⁶² Uo. 1742. máj. 25., 71. l.; uo. 1745. szept. 18., 221v (442.) l.

épitendő plébániatemplom alapkövét trombiták és dobok zenéje mellett helyezte el. Az ünnepi mise, a magyar és német prédikáció növelte az ünnep fényét. Délben a városi tanács ebédet adott az ünnep tiszteletére.¹⁶³ Szintén a naplóból ismerjük az új templomnak 1771. szept. 1-ji felszentelését: Aug. 30-án délután fél négykor harangzúgás és zeneszó kíséretében fogadták a templom szentelésére érkező gróf Révai nagyszombati segédpüspököt. Szept. 1-jén reggel nyolckor kezdte papi segédlettel a szentelés szertartását, majd fél tizenegykor az ünnepi misét. Az ebédet — amelyen a városi és vármegyei tanács is jelen volt — asztali zene kísérte. („Prandium intra Musicos concentus.”)¹⁶⁴

Bizonyára hagyományos volt a jezsuiták rendházában a házfőnök-városplébános névnapjára felkötés. Több esetet feljegyzett a naplóíró. 1728. szept. 11-én névnapjának előestéjén a rendház udvarán muzsikával köszöntötték a házfőnök-plébánost („... vesperi in nostra area facta est musica ob crastinum diem nominis P. Superioris”).¹⁶⁵ 1734. márc. 18-án névnapjának előestéjén ünneplik P. Turóczi Józsefet muzsikával. („Cui vesperi solemnior Musica facta est.”)¹⁶⁶ 1738. ápr. 30-án Meltz Zsigmond névnapjának előestéjén „este 9 óra körül ünnepi muzsikát tartottak trombiták és dobok kíséretével a házfőnök atya névnapja alkalmával, hallhatta az egész város”).¹⁶⁷

Részletes leírásokat ismerünk a gimnázium tanárainak névnapjával kapcsolatban. Ezek azonban nem a plébániához, hanem szorosan a gimnáziumhoz tartoznak. Ezért a Gimnázium fejezetében közöljük őket.

A káptalan korszaka (1777—1892)

Mária Terézia 1777-ben alapította a székesfehérvári egyházmegyét. A püspökség és a káptalan alapító levelét febr. 17-én adta ki, VI. Pius pápa apostoli bullája pedig jún. 17-én jelent meg. A káptalan hat tagjának ünnepélyes beiktatására aug. 14-én, a székesfehérvári születésű Sélyei Nagy Ignác (1777—1789) püspök ünnepélyes bevonulására aug. 20-án, majd Szent István király fejereklyéjének ünnepélyes áthozatalára 1778 áprilisában került sor. Mindhárom ünnepről — amelyeken a városi zenészek is részt vettek — beszámolunk a VI. fejezetben korabeli leírások alaján.

Az előző korszakkal ellentétben a Nepomuki Szent János — volt jezsuita, most már a pálos — templom nem tartozik a plébániához, ezért zenéjével is a IV. fejezetben foglalkozunk. Az újjáépített Szent István-plébániatemplom egyúttal székesegyház is. Mivel pedig 1778-ban létrehozzák a Szent Sebestyén-templomban a felsővárosi plébániát, a székesegyházban ezután a belvárosi plébánia fog működni a káptalannal együtt. (A felsővárosi plébánia zenéjével a III. fejezetben foglalkozunk.)

¹⁶³ Diar 4, 35v.

¹⁶⁴ Diar 5, 19.

¹⁶⁵ Diar 2, 127v.

¹⁶⁶ Diar 3, 40.

¹⁶⁷ Uo. 79: „Vesperi jam circa 9. fecerunt solemnem Musicam cum tubis et tympanis propter diem Nominis Patri Superiori, poterat audire tota Civitas.”

A szabad királyi városi tanács a patronátusi jog alapján eddig is gondoskodott a város plébániájáról, iskoláiról, zenéjéről, mégpedig saját városi zenészei által. Ha a plébániával kapcsolatban továbbra is vállalja e gondoskodást, természetesnek tartjuk. Pozsonyban is pl. a társas káptalan Szent Márton-dómjában működő városi plébániáról a város gondoskodik, saját toronyzenészeit szerepelteti az istentiszteleteken.¹⁶⁸

Székesfehérvárott ennél többről van szó. Mária Terézia az esztergomi érsekség által élvezett tizedszedési jogot átadja az új székesfehérvári káptalannak. Mivel pedig e jogot a káptalannal való megegyezés szerint a város bérli, nem csupán a plébánia, de a káptalan székesegyházi zenéjéről is gondoskodik a vele kötött egyezségben rögzített arányban. Ilyen módon egészen szorossá válik a káptalan-püspökség és a városi tanács kapcsolata a zenészek kinevezése és eltartása körül olyannyira, hogy a káptalan és a püspök ajánlja, de a város nevezi ki a zenészeket és a zenei együttesben résztvevő tanítókat. Az új jelentkezőnek a városhoz kell beadnia kérvényét és vele kapcsolatban a végső szót a káptalannal és a püspökkel való tárgyalás után a város mondja ki. Tehát a szabad királyi város zenészei muzsikálnak a székesegyházban a 18—19. században.¹⁶⁹

1778—1816: Frank Vencel

1778 nyarán vagy őszén nyújtja be dátum nélküli kérvényét a városi tanácshoz Frank Vencel városi zenész a karnagyi és iskolamesteri állásra: „Nem is oly rég múlt, hogy Neichel Tamás itteni német iskolamester a Nemes Tanács előtt lemondott iskolai állásáról és a vele kapcsolatos elfoglaltságairól. Úgy gondolom, és magától Neichel Tamástól is hallottam, a Nemes Tanács az általa feltárt okok alapján lemondását el is fogadta. Erre való tekintettel bátorkodom alázatos kérésemet benyújtani, hogy amennyiben a Nemes Tanács más személlyel kívánja az állást betölteni és engem erre megfelelőnek tart, szíves döntésük után nekem juttatni méltóztassanak.”¹⁷⁰

1778. nov. 3-án a tanács kinevezi Frank Vencelt: „Neichel Tamás eddig viselt regens chori állásáról annak rendje és módja szerint lemondott. A szabad királyi város Frank Vencel városi zenészt nevezi ki helyébe ugyanazon fizetéssel és feltételek mellett, mint ahogy Neichel Tamás viselte tisztét.”¹⁷¹ A lemondás hátterét nem ismerjük. Mint városi zenész, Neichel továbbra is hűséges tagja marad az együttes-

¹⁶⁸ MagyZt II. 24—25, 46.

¹⁶⁹ Lásd BárdosSzékesfehérvár; KállayFehérvár 331—332.

¹⁷⁰ FML IV A 1002/b Acta pol. et jur., lajstromozatlan iratok: „Es ist nicht eine so geraume Zeit, dass Thomas Neichl alhieriger deutscher Stadt Schull Meister in gegenwarth eines Löbl. Maigistrats seinem Schull Dienst und dessen übrigen Anhängigkeiten resignieret habe, gleich wie ich wohl vermuthe und auch durch Ihme Thomas Neichl selbsten vernohmen hab, dass ein Löbl. Magistrat aus einigen etwan durch Ihme vorgewendeten Ursachen die resignation zu acceptiren geruhet, in wessen Ansehung mich unterfange meine unterthänigste Bitt an mit bezubringen, dass in so fern Ein Löbl. Magistrat diese Stelle mit einem anderen vorzuziehen geruhen möchten und mich zu dieser vortauglich zuerachten geruhen möchten diese Stelle nach Hoch derselben beliebigen erachten mit gütigest zu conferiren.”

¹⁷¹ Vjk 1778. nov. 3., 101. l.: „Thomas Neichel gestum hucusque Regentis Chori officium condecen- ter resignante, in locum porro hujus Venceslaum Frank Lib. Reg. Civitatis hujus Musicum cum salario et conditionibus iisdem, quibus Thomas Neichel gesserat, pro Chori Regente assumendum determina- ri.”

nek. Frank Vencel viszont ettől kezdve a kórus karnagya, orgonistája és a német iskola mestere, miként ez a 18. században általános hagyomány volt.

Hamarosan újabb személyi változásról hallunk: 1779. jún. 18-án az elhunyt Christen (Kriszten) Antal városi zenész állásába Rozovics Ferenc felsővárosi (budai külvárosi) kántor iskolamestert nevezik ki.¹⁷²

1779 őszén Bauer Gottfrid városi zenésznek a helytartótanácsig eljutott ügyéről tárgyal a városi tanács. Mint ismeretes, 1773 és 1775 között Mária Terézia segítségével készült el a székesegyház és plébániatemplom szentélye Franz Anton Hillebrandt udvari főépítész tervei alapján. A városi jegyzőkönyv okt. 16-i szövegéből tudjuk, hogy Bauer Gottfrid is részt vett az aranyozási munkában a városi tanács ajánlatára: „Ha ő járhatlan lenne mesterségében, a városi tanács nem ajánlotta volna Hillebrandt főépítésznek és következőképpen a plébániatemplom aranyozási munkálatait nem bízta volna rá. Hasonlóképpen gróf Batthyány Imre és ifj. gróf Nádasdy Ferenc a tökéletesen elvégzett munkájáról nem adott volna ki tanúsítványt számára.” Linzer György Anzelm fehérvári polgár és festő ugyanis azért jelentette fel Bauert, mert csak festő végzettsége lévén mint aranyozó nem fizetett adót, így kontárnak tekintendő. A városi tanács elismeri, hogy mint aranyozó nem fizet adót, de mint festő sem teszi ezt egyszerűen azért, „mert Bauer Gottfrid szerződéses városi zenész lévén mindennemű adózástól mentes”. A helytartótanács nov. 22-én kelt válaszát nem ismerjük, de a városi tanácsnak 1780. jan. 3-i gyűlésén erre hivatkozva közlik, „hogy ezen leirat jóváhagyja a városi tanács véleményét s így Bauer Gottfridnak engedélyezi továbbra is a festő és aranyozó munkát”.¹⁷³ A döntés számunkra megnyugtató, mert az együttesnek kezdettől fogva kiemelt fizetéssel működő kiváló zenészét újabb értékes oldaláról ismerjük meg, s ezt a munkáját éppen ebben a templomban végezte, amelyben rendszeresen muzsikált.

Sélyei Nagy Ignác püspök 1780. aug. 29-én adta ki a káptalanra vonatkozó konstitúcióját, amelyben többek között már a zsolozsma és a zenészek ügyeivel is foglalkozik. A káptalan hat tagja közül Grubanovits Zsigmond nagyprépost előzőleg Veszprémben volt éneklő- (kántor-) kanonok, jelenleg pedig a volt jezsuita Szegedy Pál a fehérvári káptalan kántorkanonokja.

Mint mindenütt, a kántorkanonok itt is a zsolozsma, valamint az ének-, zenekar közvetlen felügyelője, intézi a zenészek személyi ügyeit is: „... A zsolozsma végzéséről úgy gondoskodjék, hogy minden a maga idejében, rendben történjék. Gondoskodjék arról, hogy a stallumok, pulpitusok, martirológiumok, breviáriumok, graduálék rendben legyenek és a zenészek hangszereire is felügyeljen. Beszerzésükre, javításukra szükség szerint a káptalannak az örkanonokkal javaslatot tegyen. Ügyeljen arra is, hogy az orgona és a hangszerek játékaival a hívek áhítatát növeljék, ne csupán gyönyörködtetésüket szolgálják. Az ének, az orgona és a többi hangszer muzsikája ne legyen világias és könnyed stílusú, hanem komoly

¹⁷² Uo. 1779. jún. 18., 238. l.

¹⁷³ Uo. 1779. okt. 16., 308–310. l.: „Quod Magistratus hicce Civicus, si idem Artis Inauratoriae ignarus fuisset, Eundem Suplicantem Domino Archi-tecto Hillebrand non commendasset, ac subseque labores in Parochiali Ecclesia Artem Inauratoriam respicientes Eidem non concedisset; Exellentissimus item Comes Emericus condam de Bottyán prout et Illustrissimus Dominus comes Junior Franciscus de Nádasd super rite perfectis laboribus Eundem Testimonialibus non providisset. . . Quod dictus Godefridus Pauer, qua Civitatis Musicus Persona qua conventionatus, nihil solvat in eo. . .”; uo. 1780. jan. 3., 365. l.: „. . . facta Magistratis determinatio rati habetur, adeoque Godefrido Pauer liberum pingendi et inaurandi exercitium admittitur.”

és mérsékelte. Ha előfordulna e téren hiba és vakmerő módon, meggondolatlanul szinte színházias módon kezdenének muzsikálni, szüntesse meg a hibát és állítsa vissza a zene régi komolyságát és méltóságát. Legyen gondja a zenészek erkölcsös életére, hibáikat javítsa meg. Ne engedje könnyen, hogy a templomi hangszereket kivigyék és világi szereplésen használják. Ha új zenészt kell felvenni, igyekezzék megfelelő találni és a felvételre tegyen javaslatot a káptalannak. Mivel pedig még nem alakult ki megfelelő arány az ünnepek nagysága és zenéjük között, állítsa össze az ünnepek fokozatait, és beszélje meg a regens chorival, hogy ennek megfelelően készülhessen fel kórusával. Az antifónákat a papi talárba öltözött zenészek vagy prebendista papok mondják. Nagyobb ünnepeken, amikor a püspök is jelen van az énekes matutinumon, a reszponzóriumokat — hacsak nem a zenészek vagy prebendisták éneklik — a kanonokok felváltva mondják.”¹⁷⁴

Sélyei püspök rendelkezése már jó néhány új feladatára utal az eddig plébániai, most már káptalani keretben működő zenészeknek. Nevezetesen a legfontosabbra, a zsolozsmán való részvételükre, de nem határozza meg pontosan, hogy az együttes hány tagja vesz részt naponta a zsolozsmán, és éneklik vagy csak recitálják azt. Arról sem találunk adatot, hogy zenészeink ezekben az években részt vesznek a hétköznapi káptalani misén vagy csupán egyikük orgonakísérettel gregoriánt vagy népéneket énekel. Pedig ez a 19. században gyakran lesz vitás kérdés. Arról sem tudunk, hogy a belvárosi plébánia saját istentiszteletein milyen a zenekar szerepe.

A püspökség alapításának évében, 1777-ben jelent meg Mária Terézia tanügyi reformja a Ratio Educationis, amely előírja a nemzeti vagy normáliskola felállítást. A városi tanács ugyan tárgyal már ebben az évben az ügyről, de csak 1778-ban nevez ki két karmelitát tanárnak, majd 1779 elején még két civil státust állít fel. Eleinte a karmelitáknál tanítanak, de 1779-ben új iskola építéséről tárgyalnak, miután a főigazgató kifogásolta a tanács lassúságát a kérdés megoldásában.¹⁷⁵ A mi szempontunkból érdekes, hogy Fabó János magyar iskolamester, a kórus tagja 1777 végén és 1778 elején Budán elvégezte az előkészítő tanfolyamot. Ehhez a várostól 10 ft, a püspöktől 50 ft segílyt is kapott, mégsem lett a nemzeti iskola

¹⁷⁴ Plt Acta Eccl. Alba Reg. Anno 1778—80. 5901 Nr 2. 339—411. l. Constitutiones V. Cap Cath. Eccl. Alba Reg.: „... Circa Horam vero Canoniarum persolutionem pari curabit solertia, ut omnia et suis temporibus et recte ordinateque fiant. Noviter accedentes ne quid turbent, modum chori instinet Stallorum, Pulpitorum, Martyrologii, Breviariorum Choro deputatorum Psalterii, Gradualis, sed et Musicorum Ecclesiae Instrumentorum vigilem curam habeat: Si quid in his procurandum aut reparandum erit, de talis rei procuracionis seu reparacionis necessitate Capitulo insinuata post ex ejus sententia de tali reprocuranda vel reparanda cum Custode agat. Cavebit ne in organo aliisque Instrumentis Musicis fidelium animi, qui ad pietatem excitandi sunt, magis ad voluptatem sensualem provocentur. Unde Cantus et organi caeterorumque Instrumentorum sonus non sit profanus et mollis, sed gravis et modestus. Si quid autem fractius et solutius temere imprudenterque ac quasi comice fuerit introductum curabit, ut eo sublato Musica ad pristinam gravitatem dignitatemque restituatur. . . Moribus musicorum invigilabit eosque corriget. Ut Instrumenta Ecclesiae Musicalia ad usus profanos efferantur facile non admittet, si novus conducendum esset, de bono inveniundo sollicitus erit, eumque conducendum Capitulo proponet. Et quia nulla proportio fuit hucusque solennitatis Musicae ad solennitates festivarum, harum varias classes conficiet et Regenti Chori admanuabit, ut ille congrue ad has Chorum ordinare possit. . . Antiphonae dicantur a Musicis clerica indutis vel Praebendaristis. . . Et hae quidem Lectiones, quando praesente Sua Exc. Episcopali in Cantu Matutinum solennius persolvetur in medio Chori. . . Responsoria Lectionum nisi per Musicos vel Praebendaristas absolvuntur, alternative per Chorum Canonicorum dicentur.”

¹⁷⁵ Vjk 1777. júl. 7., 158 (317)—158v (318.) l.; uo. júl. 14., 161. (321.) l.; uo. aug. 1., 162v (324.) l.; uo. 1778. máj. 11., 21. l.; uo. júl. 3., 43—44. l.; uo. 1779. febr. 1., 147. l.

tanára. Viszont Hoffer József, Hoffer Pál karnagy másik fia is elvégezte, s őt 1779 nyarán — hivatkozva édesapja érdemeire — kinevezték tanárnak.¹⁷⁶

Miként Bozóky Mihály énekeskönyvét Vácott, Szentmihályi Mihályét pedig a 18. század végén Egerben adták ki, az új székesfehérvári egyházmegyében is szükség volt hasonlóra.¹⁷⁷ Sélyei püspök 1783 májusában körlevelben jelenti be az énekeskönyv megjelenését. Hivatkozik arra, hogy a kántorok gyakran olyan énekeket énekelnek, amelyek inkább botránkozást, sőt nevetést, mint áhítatot keltenek a hívekben. „Ezért ellenőrizték azokat az énekeket, amelyeket a kántorok énekelni szándékoznak. Közben Isten segítségével összeállítani szándékozzunk olyan énekeskönyvet, amely méltó a keresztény hithez és áhítathoz s ezt közös használatra szánjuk.”

1783. okt. 23-án már a mű elkészültéről hallunk, amikor a püspök a plébániákhoz fordul: „Elküldjük a magyar és német nyelvű énekeket kellő mennyiségben. Ezek a mise részeinek misztériumára utalnak, alkalmasnak tartjuk, hogy a nép közös éneklésével a lelkeket a mise megértésére segítsék. A dallamokat a kántor tanítsa meg a népnek, férfiakkal, nőkkel és iskolásokkal. A jobb hallásúak segítségével a többiek is merjék énekelni. Hangozzanak fel vasárnap és ünnepeken orgonakísérettel. A zenekari szereplést a nagyobb ünnepekre korlátozzuk. Azokon a plébániákon, ahol a hívek többnyelvűek, keressenek költői képességű egyént, s az fordítsa le az énekeket. Mindegyik plébániának két példányt küldünk, kottásat és kotta nélkülit. Jelezzék a püspöki hivatalban, hány példányra van szükségük, bekötve vagy kötés nélkül.” 1784. máj. 28-án aztán Munier törökbálinti plébánosnak — levél kíséretében — a horvát nyelvű példányt is elküldi. A munka szerkesztésére vonatkozólag értékes magyar költők segítségére hivatkozik: „Mindegyik vasárnapra és azokra az ünnepekre, amelyek kedveltek hazánkban, a napi evangélium tanításából vettük az énekek szövegét és a legjobb magyar költők és lírikusok segítségével és ítélete szerint átdolgozva adjuk át a magyar egyház számára.” Mátray Gábor szerint Ányos Pál, Pintér Jenő szerint még Virág Benedek és Kreskay Imre működtek közre az énekek szerzésében.¹⁷⁸

¹⁷⁶ Uo. 1777. nov. 7., 181v (362.) l.; uo. 1778. jan. 5., 201v (402.) l.; uo. 1779. júl. 30., 261. l.; uo. 1779. szept. 3., 284. l.

¹⁷⁷ BárdosEger 35—39.

¹⁷⁸ Plt Prot. Actorum Episcopatus A. R. Ab Anno 1783—1786. 5901. Nr. 4., 1783. máj. 5., 78. l.: „...Unde oportebit canendas ejusmodi cantiones revidere prius, quoadusque perficere poterimus adjutorio Dei, ut pias et gravitatem Christianam redolentes, pro universali usu Cantilenas, quales sine ullius offensione deinde praecinere queant, proximius submittere valeamus.”; uo. 1783. okt. 23., 170—171. l.: „...ejusmodi Cantilenae exemplaria Ungarica et Germanica lingua sufficienti numero vobis submittimus, quae cum ad singularum Missae partium Mysteria alludat, aptissima censetur, quae communi plebis modulatione cunctorum animos ad tanti Sacrificii Venerationem pie et devote commoveat. Ad hujus ergo melodiam percipiendam unusquisque Ludi Rectorum non tantum semet, sed et ex populo utriusque sexus amoeniores vocis, nec non scholares suos adaptet, ut sic cum peritioribus Cantoribus imperitiores quoque una modulari possunt. Exit itaque hujus Cantilenae usus diebus Dominicis et Festis cum adaptato organi pulsu, ita quidem, quod sub toto Cantato Sacro aliud quidpiam canere prohibitum sit; nec Instrumentorum Musicorum concertus permittendus, nisi specialissimus Loci et Ecclesiae Festivitatibus. Pro illis autem locis, in quibus diversae ab his linguae vigent, solliciti sint eorum Parochi, ut haec Cantilena per aliquem ex peritioribus Lyricum quantocumque in vernaculam eorum linguam transponatur. . . Pro qualibet Parochia vobis submittimus duo exemplaria Cantionum, unum cum Nottis, alterum sine Nottis: ex quibus singulus Vestrum quotnam exemplaria habere velit, Cancellariae nostrae significet. . . in Compactura. . . sine Compactura. . .”; uo. 1784. máj.

Az 1780-as években még egy személyi változásról tudunk a városi zenészek együttesében: 1780. dec. 22-én meghalt Standl József székesegyházi basszista, helyébe az együttes tagjainak kérésére Spaczirer Lőrincet nevezik ki utódának, aki ezt a tiszteletet 1799-ig, haláláig tölti be 18 ft fizetéssel.¹⁷⁹

1790-ben újra a zenekar első hegedűsével, Bauer Gottfriddal adódik baja a városi tanácsnak. 1785-ben ugyan megadták számára a polgárjogot, 1790. jan. 16-án mégis kénytelenek szigorúan figyelmeztetni kötelességének teljesítésére: „Bauer Gottfrid városi zenészt hivatalosan figyelmeztetjük, hogy az istentiszteleteken szorgalmasabban működjk közre. Amennyiben kötelességének nem tesz kellő mértékben eleget, szolgálatairól kénytelenek leszünk lemondani.”¹⁸⁰ Bizonyára nem szívesen hozta meg határozatát a városi tanács, hisz értékes zenészcsoportról volt szó! Az ügy folytatását az 1790. aug. 9-i gyűlés jegyzőkönyvében olvassuk: „Kiss György bíró úr jelentette, hogy Bauer Gottfrid első hegedűs városi zenész kb. nyolc héttel ezelőtt személyesen felkereste és át akarta nyújtani lemondó levelét. A felmondást nem fogadta el azért, hogy gondolja meg döntését, és erre haladékat adott számára. Mivel azonban e naptól kezdve a legcsekélyebb mértékben sem tett eleget kötelességének és kitartott lemondó szándéka mellett, azért a mai tanácsülésre behívtuk. Hivatalos kérdéseinkre, vajon valóban szándéka lemondani hivataláról, azt válaszolta, hogy a legteljesebb mértékben. — Lemondását így tudomásul vettük.”¹⁸¹

Bauer lemondó levelét nem találtuk meg, így az ő oldaláról nem ismerjük elhatározásának okát. Az viszont érdekes, hogy tíz nappal később visszavonta elhatározását: „Jóllehet Bauer Gottfrid városi zenész lemondott állásáról, megbánván tettét, visszafogadását kérte. — Tékintettel hosszabb szolgálatára, amennyiben kötelességének pontosan eleget szándékozik tenni, kérését teljesítjük.”¹⁸² A városi tanács bölcsen járt el, hogy a hibát elkövetett és megsértődött kiváló zenészcsoportról nem szívesen mondott le, és azonnal visszafogadta szolgálatába, amelynek — úgy látjuk — most már zökkenő nélkül eleget tett 1804-ig, haláláig.

28., 242. l.: „Literae Rev. Domino Chrysostomo Munier Parocho Török Balinthensi, quibus Cantilenaе Illyrico Idiomate Typus excusae, pro usu Parochianorum Török Balanthesium transmittantur.”; NémethSélyei 68 és 74.

¹⁷⁹ Vjk 1780. dec. 22., 618. l.

¹⁸⁰ Uo. 1785. jan. 14., 14. l.: „Godefridus Pauer Musicus Civitatis Loco Kisschein [I]lex Imperio, Catholicus.”; uo. 1790. jan. 16., 77. sz. 31. l.: „Gottfried Bauer Stadt Musicus wird gerichtlich ermahnet, dem Gottes Dienste fleissiger beywohnen und wofern derselbe sein obliegenheit führohin nicht genüße leisten wird, er von seiner Bedienung ohne weiters abgeseht wird.”

¹⁸¹ Uo. 1790. aug. 8., 777. sz. 329—330. l.: „Illustr. D. Judex Georgius Kiss retulit, qualiter ante circiter octo Hebdomadas coram me personaliter comparando servitio suo scripto valedicere voluerit, verum non acceptata ejus resignatione ut Factum suum bene perpenderet, Respirationem eidem assignaverit. Quoniam autem praefatus Godefridus Bauer ab eo tempore officio suo ne in minima parte satisfecisset, taliterque ultronee etiam primevae declarationi suae inhaerere velle videretur, hunc posteaquam sub hodierno ad sessionem Magistratuaem vocatus fuisset, ac super eo, utrum realiter officium suum resignare cuperet, interrogatus exstitisset, siquidem se plenarie servitio renunciare declaravit. — Resignationem ejus acceptavi.”

¹⁸² Uo. 1790. aug. 19., 802. sz. 338. l.: „Etsi Godefridus Bauer Musicus Civitatis servitio suo sub No. 777. valedixisset, quoniam nihilominus eundem facti paenituerit, denuoque pro eodem supplicaret. — Habita longioris servitii reflexione dummodo obligationi suae ad amussim satisfacere noverit, petito ejusdem deferri.”

Szólnunk kell a zenekar másik értékes tagjáról, Rozovics Ferencről is. Mint tudjuk, 1777-ben külvárosi kántortanító, 1779-től pedig a székesegyházi zenekar tagjaként működik mint városi zenész. 1777-től a város szállásmestere is. 1793-ban viszont a városi gyámhatósági állásra pályázik. Az állást ugyan nem kapja meg s továbbra is tagja lesz még jó ideig a zenekarnak, de kérvényének egyik pontját érdemes idéznünk: „Mivel a közjót ezután is rendületlenül kívánom szolgálni, gondolva arra, hogy a városi zenészek jelenlegi együttesének létszáma nem kielégítő, s a kórus így nem megfelelő erősségű, nem csupán olyan utódról gondoskodom, akivel mindenki elégedett lesz, de ezen felül megígérem, hogy vasárnap és ünnepnap életem végéig ingyen részt veszek a zenekar munkájában.”¹⁸³

Az ingyen (gratis) közreműködési szándéka a lényeges számunkra, mert a 18. századi gyakorlat továbbélésére utal, vagyis, hogy önkéntes, nem fizetett zenészek is muzsikálnak a zenekarban, mint látni fogjuk, a 19. század végéig folyamatos hagyomány marad ez a városi zenészek székesegyházi együttesében.

Hamarosan magával az együttes karnagyával is gondja van a városi tanácsnak. Frank Vencel ugyanis felveszi a városi pénztárból a diszkantisták tartásáért és tanításáért járó összeget, de nem tart előírt számú énekesfiút és nem törődik kellő módon zenetanításukkal. A tanácsi előírások pontos betartására figyelmeztetik, és azt is elvárják tőle, hogy minden szombaton kivétel nélkül tartson próbát a zenekarral. Mindezek felügyeletével Braun József városi tanácsost bízzák meg.¹⁸⁴

Az együttesnek a székesegyházi szolgálata körül is akadtak hibái. Ezért a városi tanács a fegyelem biztosítása céljából szigorúbb intézkedést hoz 1795-ben: „Mivel azt tapasztaljuk, hogy városi zenészeink kötelességüket lanyhán és igen hanyagul teljesítik, ezért bírói úton felszólítjuk őket, hogy feladataikat pontosan végezzék. Amennyiben kellő ok nélkül hiányoznak az istentiszteletről, a regens chori jegyezze fel a távollévők nevét, s ezen napokért járó összeget vonják le a fizetésükből.”¹⁸⁵

1789—1798 között a kamarási számadáskönyv feltünteti a városi zenészeknek a várostól kapott évi fizetését:

Frank Vencel regens chori és német iskolamester	152 ft
3 énekesfiú eltartására és ruházatára	192 ft
Bauer Gottfrid első városi zenész	116 ft
Neichel Tamás városi zenész	86 ft
Rozovics Ferenc városi zenész	86 ft
Hoffer Imre városi zenész	86 ft
Fabó János magyar iskolamester és kántor	152 ft
Spaczirer Lőrinc városi basszista	18 ft

¹⁸³ FML Tanácsi iratok 568. sz. 1793. ápr. 26.: 3° Actu quoque sequaciter Publico prodesse cupit, utpote, cum modernus Civitatis Musicorum Chorus ex paucis individuis constaret, atque adeo non sufficienter firmus esset, non solum in locum sui unum ad contentum omnium subjectum proponere, sed insuper diebus Festis et Dominicis gratis musicalibus, ad dies vitae servire appromittit.”; uo. 1259. sz. 1792. szept. 11.: A városi tanács tanúsítványa Rozovics kettős állásáról, amelyeket becsülettel látott el addig.

¹⁸⁴ Vjk 1793. szept. 27., 1291. sz. 361-362. l.

¹⁸⁵ Uo. 1795. jún. 12., 725. sz. 275. l.: „Quandoquidem observatum haberetur Musicos Civitatis Muniis suis languidi, uno nimium etiam negligenter obsequi. — Ideo iisdem in figuram Judicii citatis serio injunctum est, ut servitiis sibi admensis omnimode satisfaciant, casum in contrarium, si ex Divino quempiam eorum sine legali ratione emanere contigerit, annotatis per Chori Regentem absentationis Diebus, singulum Diem e Salario certo certius sibi detrahendam sciat.”

Meg kell jegyeznünk, arról nincs feljegyzés ezekből az évekből, hogy mennyit kaptak ugyanezek a káptalantól, s azt sem tudjuk, kik szerepeltek még az együttesben, akik csak a káptalantól kaptak bizonyos összeget avagy fizetség nélkül vettek részt a kórus munkájában.

Az együttesben a következő személyi változást Spaczirer Lőrinc basszista 1799-ben bekövetkezett halála okozza. 1799. aug. 23-án Kaiser Ignác kéri maga számára az állást. Hivatkozik zenei tudására, de arra is, hogy tíz éve fizetés nélkül folyamatosan részt vesz a székesfehérvári templomok, elsősorban a Szent Sebestyén-plébániatemplom kórusában. A tanács méltányolja érdemeit, s kinevezi őt Spaczirer utódának.¹⁸⁶ Újabb kérvényét 1804-ben nyújtja be a tanácshoz s most már a teljes fizetésű városi zenészi állásra pályázik. Bauer Gottfrid ugyanis ez évben 68 éves korában meghal,¹⁸⁷ és helyére öten pályáznak. Hivatkozik Kaiser ismét a tízéves ingyenes és négyéves basszista szolgálatára. Mivel hegedülni nem tud, szerényen a negyedik helyre pályázik s mint basszista és fúvós zenész el tudná látni a szolgálátot. Az első hegedűsi helyre Bauer utódának viszont Rozovics Ferencet ajánlja.¹⁸⁸ Az utóbbi gondolata megalapozott, mert Rozovics maga is kéri a jobb fizetéssel járó első hegedűsi állást. Hivatkozik huszonhét éves szolgálatára s arra, hogy betegsége idején gyakran helyettesítette Bauer Gottfridet.¹⁸⁹ Frank Imre, Frank Vencel regens chori fia kérvényében édesapjának harmincöt éves értékes városi szolgálatára hivatkozik. Különösen a fiatalok énektanításában szerzett érdemeit emeli ki. Arról is szól, hogy hegedű-, fagott-, klarinét- és fuvolajátékban és zeneelméletben is kellően képzett, s kiegészítőként már a tanításban is működik.¹⁹⁰ Fornágyi Ferenc martonvásári tanító és jegyző soraiban elmondja, hogy jól képzett vonós zenész, kompozíciói is vannak s azelőtt katonakarmester volt. Mindezeket Stradl Félix igazolni tudja.¹⁹¹ Anderle Vencel arra utal, hogy gyermekkorát is itt a városban töltötte. Zenei tudása s érdeme a magán-zenetanításban közismert a városban.¹⁹²

Végül Hanner Makár, a verebi Végh család házi zenetanára is beadja kérvényét Bauer állására. Hat pontban számol be zenei tudásáról, amelynek alapján méltónak érzi magát a felvételre: 1. Éneklésben, hegedülésben és orgonálásban olyan tudással rendelkezik, hogy a legnehezebb műveket is mindenki meglegedésére első látásra elő tudja adni. 2. A regens chori betegsége esetén őt helyettesíteni képes. 3. Tekintve, hogy Neichel zenész eléggé gyenge állapotban van, bármikor hajlandó őt az éneklésben helyettesíteni. 4. Hegedűtudásáról próbajáték útján szívesen számot adna. 5. Az említett hangszereken kívül elsősorban zongorázásban a közönségnek valóban élvezetet nyújt és zongoratanításban is jártas. 6. Ha szükséges, tudásáról tanúsítványokat szívesen beszerez, amelyek ajánlani fogják őt a városi tanács jóindulatába.¹⁹³

¹⁸⁶ Vjk 1799. aug. 23., 988. sz. 319. l.; FML Tanácsi iratok 1799. év, 988. sz. irat.

¹⁸⁷ BHa 1804. jan. 15.

¹⁸⁸ FML Tanácsi iratok 311. sz. 1804. jan. 19.

¹⁸⁹ Uo. 1804. év, 313. sz. irat.

¹⁹⁰ Uo. 1804. év, 310. sz. irat.

¹⁹¹ Uo. 1804. év, 310. sz. irat.

¹⁹² Uo. 1804. év, 314. sz. irat.

¹⁹³ Uo. 1804. év, 312. sz. irat: „...^{mo} Dass selber abbesagter massen so wohl von Singen. als auch von Violin und Orgl Spielen derley Känntnisse besitzt, dass er ohne unterschied der Stärke deren Musigalien, welche mer[?] Gattung Stücke zur Probe sich auflegen lässt und solche zur allgemeiner

A városi tanács a márc. 5-i gyűlésén dönt a pályázók ügyében — természetesen a káptalannal való megbeszélés alapján. Rozovics Ferencet nevezi ki első hegedűsnek, az ő státusába pedig Hanner Makárt.¹⁹⁴

A tanács döntésébe csupán Kaiser Ignác basszista nem nyugodott bele. 1804 áprilisában tanúsítványt kér és kap a városi tanácstól fehérvári működéséről s lemond állásáról. Még egyszer hallunk róla. Mint a Pestbudai színház zenésze az időközben meghalt Neichel Tamás városi zenész állására pályázik 1805 januárjában. A tanács azonban — érthető módon — elutasítja kérését.¹⁹⁵ Márciusban Neichel Tamás helyére Hampl Ferdinándot nevezik ki városi zenésznek, aki 1809-ig tölti be az állást, Kaiser Ignác basszista státusába pedig a csehországi Hohenkrugból való Mazura Ferencet nevezik ki, aki 1820-ig énekel a kórusban.¹⁹⁶

1808-ban két régi tagja hal meg a kórusnak. Fabó János magyar iskolamester és kántor februárban, Hoffer Imre városi zenész pedig májusban.¹⁹⁷ Frank Vencel karnagy két fia kapja meg állásukat. Frank Jakab kérvényében apja negyvenéves érdemei mellett hivatkozik arra, hogy Fabó Jánosnak négy éven át segítségére volt a tanításban és az elmúlt ösztől helyettesítette, a normáliskolai tanításra pedig képesítése van: „Hozzájárul, hogy többnyire minden Muzsikaszerhez értvén, kiváltképpen az Orgonához, a' muzsikális Kórusnak szükséges segedelmére lehet, a' mint eddig is volt.” A városi tanács febr. 8-án nevezi ki, és lelkére köti, hogy megfelelő segédtanítót tartson, munkáját becsületesen végezze és „ezenkívül a városi zenészeknek a templomi kórusban folyamatosan segítségükre lenni köteles”.¹⁹⁸ Frank Imrét már az 1804. évi pályázatból ismerjük. 1808. máj. 23-án beadott kérvényében utal arra, hogy Hoffer Imre néhány napja meghalt. Betegsége idején öt éven át a legkisebb mulasztás nélkül helyettesítette, s ez idő alatt hangszer-

Zufriedenheit abspielen werden, woraus natürlicher weise flüßet, dass ein solches Individuum allhier um so gewisser nöthig und nothwendig ist. 2^{tens} Als bey Gelegenheit der Erkrankung des Regentis Chori gar keiner vorhanden wäre, dieser die in denen Städtischen Kirchen vorhanden Orgl zu regiren im Stande wäre hier zu würket. 3^{tens} Die Sänger Kunst nicht wenig dann zu Gut ist es dem Löbl Magistrat bekannt, dass an Sing Stimmen das Orchester sehr oft nicht wenig noth erleidet, besonders wenn der Alte H. Neichl sich in kränklichen Umstände befinden mag und 4^{tens} Was das violin spielen anbelangt, hierinfall findet der Supplicans für überflüssig eine Känntnisse hie durch an das Tag licht zu geben, sondern offerirt die obbemelte Probe, woraus so dann seine Fähigkeit bestens zu ersehen sein wird. 5^{tens} Nebst den obangeführte Instrumenten sind Ihme noch mehrerern bekannt, besonders Clavier, mit welcher Instrument er sich ein würkliches Vergnügen macht einstens dem Publico Dienste leiste, das ist Instruction geben zu können. Endlich 6^{tens} Was bisherige Aufführung des Bittwerben den anbelangt hierüber werd der supplicant in fall es nothwendig wären, so frey seyn das bestättigung Attestat im balden auf zu weissen, der übrigens die Ehre und das Vergnügen hat sich und seine unterthänigste Bitte an zuempfehlen und mit aller Ehrfurcht zu sein Einer Löbl. Magistrath.”

¹⁹⁴ Vjk 1804. márc. 5., 309—314. sz. 76. l.; SzigetiSzékesfehérvár 180 szerint Hanner 1777-ben született és 1802—1804 között volt a Végh család zenetanára. A családhoz fűződő jó kapcsolatára utal, hogy 1806-ban és 1807-ben Ignác és János nevű fia keresztapaságát Végh Ignác vállalja. (BKa 1806. jan. 23.; uo. 1807. okt. 9.) — SzabolcsiLex II. 104-en nevét Hahner-nek írják.

¹⁹⁵ Vjk 1804. ápr. 3., 441. sz. 122. l.; uo. 1805. jan. 18., 243. sz. 53. l.; FML Tanácsi iratok 243. sz. 1805. jan. 8.; „Ignatz Kayser theatral' Musicus zu Ofen und Pest.”; BHa 1804. dec. 30., 70. l.: Neichel halála, 75 éves.

¹⁹⁶ Vjk 1805. márc. 16., 379. sz. 83. l.; Kamarási számadások 1805. március; Klt N 1500/n Rationes Cath. Eccl. 1805.

¹⁹⁷ BHa 1808. febr. 1.: 71 éves; uo. 1808. máj. 22., 122. l.: 57 éves.

¹⁹⁸ Vjk 1808. febr. 8., 205. sz. 81. l.: „... insuper Musicis Civitatensibus in Ecclesiae Choro continuo adjutorio esse teneatur.”; FML Tanácsi iratok 203. sz. 1808. febr. 8.

játékban való tudását bizonyítani tudta. A tanács máj. 27-én nevezi ki fizetett városi zenészeknek.¹⁹⁹

Néhány nappal később Hübel (Hiebl) Alajos székesfehérvári zongoratanár is benyújtja kérvényét Hoffer Imre állására. Jelzi, hogy jól hegedül és orgonál is. „Alulírott kötelezi magát, hogy néhány egyházi művet a templom használatára komponál. Néhányat már tetszéssel fogadtak és a templomnak ajándékozta, de jó néhány művét már városszerte jól ismerik.” Azt is elmondja, hogy két éven át Végh Ignác zenésze volt Vereben s jelenleg 18 hónap óta itt a városban Novák József vármegyei főorvos megalégedésére működik. Novák főorvos tanúsítványát is mellékeli a kérvényéhez. Novák igazolja, hogy 18 hónapja gyermekeinek zongoratanára. Dicséri munkáját, emberi értékeit és kompozícióit is. A tanács máj. 27-i gyűlésén foglalkozik ügyével. Tekintettel arra, hogy már betöltötték az állást, kérésének jelenleg nem tudnak eleget tenni.²⁰⁰

Csak rövid bejegyzésből tudjuk, hogy 1810-ben Hampl Ferdinánd helyére Nivik Mátyást nevezik ki városi zenészeknek, aki a század közepéig tagja az együttesnek s mint csellós aktívan részt vesz a hangversenyéletben is. Nem ismerjük Frank Jakab további életútját 1814-től. 1812-ben előbb gyermeke, majd decemberben 28 éves felesége is meghal.²⁰¹ A káptalani konventmisék orgonálásáért járó évi 30 ft-ját 1814-től testvére, Imre kapja, a magyar iskolamesteri állását pedig Amön Jeromosnak adja a városi tanács, sőt, még 1814-ben fizetését is felemelik.²⁰² Ő már előbb segédtanító volt a városban, 1810-től pedig a normáliskolában tanított.²⁰³ A zenekarnak 1851-ben bekövetkezett haláláig tagja.

A napóleoni háborús idők gazdasági nehézségeit a székesegyházi együttes is érezte. Már 1801 novemberében kéri a városi tanácsot fizetésük javítására, hivatkozva a jelen idők megélhetési nehézségeire. Frank regens chori, Bauer Gottfrid, Rozovics Ferenc, Hoffer Imre és Neichel Tamás városi zenészek írják a kérvényt. A tanács azonban elutasítja kérésüket.²⁰⁴ Komolyabban foglalkoznak újabb kérésükkel 1805-ben. Fizetésük javításán kívül az együttes létszámának növelését is kéri. A tanács válasza: a kérdést megbeszéljük a káptalannal. Úgy tűnik, hogy a káptalan pártolta a zenészek kérését, mert az ügy tárgyalását a tanács a városi gazdasági gyűlés elé terjeszti. Itt a következő javaslat születik: „Tekintettel arra, hogy a városi zenészek jelenlegi létszáma valóban kevés és különösen az élelem drágasága miatt az eddigi fizetésből nehéz megélni, javasolja a bizottság, emeljék fel hatra a létszámot, s mindegyik zenész fizetését egészítsék ki 120 ft-ra. Kéri a városi tanácsot, terjessze fel a javaslatot a Királyi Kamarához, mert ez illetékes a döntésre.”²⁰⁵ A városi tanács javaslatát a Királyi Kamara azonban elutasítja. A

¹⁹⁹ Vjk 1808. máj. 27., 700. sz. 294. l.; FML Tanácsi iratok 1808. máj. 23., 700. sz. irat.

²⁰⁰ Vjk 1808. máj. 27., 702. sz. 294. l. FML Tanácsi iratok 702. sz. 1808. máj. 26.; „3. Verpflichtet sich der Endesgenannte einige Kirchen Stücke selbst und eigen für die Kirche zu componieren, wovon er schon einige, die mit Beifall aufgenommen worden, der Kirche schenkte, und sich durch mehreren hier bekannten, selbst componierte Stücke auszeichnete.”

²⁰¹ FML Kamarási számadások 1810. (Nivik kinevezése); BHa 1812. szept. 3. és dec. 12.

²⁰² Plt 1515 fasc., Rationes Cath. Eccl. Salarium Musicorum 1814. dec. 31.; Vjk 1813. okt. 16., gazdasági gyűlés, 1302. sz. 356. l.; uo. 1814. okt. 6., gazdasági gyűlés, 1516. sz. 401. l.

²⁰³ Vjk 1810. ápr. 6., 596. sz. 166. l.

²⁰⁴ Uo. 1801. dec. 7., 1610. sz. 512. l.; FML Tanácsi iratok 1801. nov. 17.

²⁰⁵ Vjk 1805. jan. 7., 27. sz. 512. l.; uo. jan. 18., 244. sz. 53. l.; uo. márc. 18., 408. sz. 89. l.; uo. júl. 6., 903. sz. 210. l.: „Spectato eo, quod modernus No 4 Musicorum numerus omnino exiguus foret, ob caritiam autem et adactum omnium rerum, praesertim vero victualium pretium subsistere vix possit,

júl. 10-i tanácsülésen olvassák fel a döntést. Sem a fizetés felemelését, sem a létszám bővítését nem engedélyezik, sőt hangsúlyozzák, „mivel a város a regens chorin kívül négy énekes és ugyanennyi hangszeres muzsikust fizet, s feltehetőleg ünnepeken más értékes zenészek is kisegítik az együtttest — másutt sincs több tagja a kórusnak —, ezért kérésüket nem teljesíthetjük.”²⁰⁶

1808-ban újra foglalkozik a városi tanács a létszám emelésének kérdésével, mivel az egyházi és világi zene alkalmával nemegyszer egy-egy zenész akadályozva van a részvételben, ezért javasolják a Királyi Kamarának, engedélyezze a létszám kettővel való emelését.²⁰⁷ Az aug. 12-i gyűlésen már felolvassák a Királyi Kamara lakonikus válaszát: „A korális zenészek számának emelése az adózók megkárosítása nélkül nem lehetséges.”²⁰⁸ Frank Vencel regens chori ugyan 1810-ben saját magának próbál fizetésemelést kérni hivatkozván arra, hogy az énekesfiúk eltartása súlyos gondot jelent számára. Néhány éve a saját fiai a diszkantisták. Növekedésükkel több a gond és a követelmény. A városi tanács nem teljesíti kérését, majd csak azt engedélyezi, hogy az ünnepi temetéseken 45 x-t, az egyszerű temetéseken 30 x-t kérhet a hívektől a maga számára.²⁰⁹

A várostól kapott fizetések 1800 elején lényegében egyeznek a már közölt 18. század végi összegekkel. 1802-től 1806-ig s 1812-től folyamatosan ismerjük a székesegyházi pénztárból, a káptalantól kapott összegeket is.²¹⁰ 1802-ben e pénztárból összesen 270 ft-ot, 1804-től azonban évi 400 ft-ot kapnak. Az évek során így alakultak a káptalantól kapott fizetések (forintban):

Név	1802	1804	1812
Frank Vencel regens chori és orgonista	60	84,60	84,60
Segédtanítója tenorista	30	40	40
Diszkantista és altista	20	30	30
Neichel Tamás basszista	60	50	—
Bauer Gottfrid első hegedűs	40	—	—
Rozovics Ferenc második, majd első hegedűs	30	64,30	64,30
Hoffer Imre bőgős, majd koralista is	30	80	—
Hanner Makár második hegedűs	—	50	50
Frank Imre trombitás	—	—	50
Nivik Mátyás basszista	—	—	50
Frank Jakab konventi orgonista	—	—	30

opinatur Deputatio haec aeconomicalis, quod numerus eorundem ad sex individua, salarium vero cujuslibet ad flos 120 elevari possit, quoniam autem auctio haec indultu Exc. Camerae Regiae institui et dependi nequiret, circumstantia haec comite Amplissimi Magistratus recommendatione fine consequendi indultus denuo repraesentenda veniat.”

²⁰⁶ Uo. 1805. júl. 10., 925. sz. 216. l.: „... cum Civitas haec praeter Regentem Chori 4 vocalistis et totidem musicis provisiva sit, insuper autem diebus festis alios etiam Musicos peritos in auxilium venire supponatur, nullibi autem plura individua constituta habeantur, petito itaque... deferri nequire.”

²⁰⁷ Uo. 1808. máj. 27., 701. sz. 294. l.

²⁰⁸ Uo. 1808. aug. 12., 1090. sz. 466. l.: „... quod numerus Choralium Musicorum cum agravio contribuentium augeri nequeat.”

²⁰⁹ Uo. 1810. szept. 27., gazdasági gyűlés 4. pont, 620. l.; FML Tanácsi iratok 1519. sz. 1810. júl. 5.; Vjk 1810. okt. 5., 1523. sz. 475. l. — Itt és a továbbiakban a krajcár korabeli rövidítését (x) használjuk, ahogyan a forintét (ft) is.

²¹⁰ Klt N 1500/n. Dokumenta Cath. Eccl. 1802—1806., 1812—1815.

Ha e 400 ft-ot és a várostól járó összesen 992 ft-ot, azaz együtt 1392 ft-ot összehasonlítjuk a Szigeti által részletesen közölt 1777-ből való tervzet 2075 forintjával, akkor meg kell állapítanunk, hogy jóval kevesebb összeg jutott az évek folyamán a székesegyházi együttes s egyúttal a városi zenészek részére, így a létszám is kisebb volt.²¹¹

A városi tanács és a káptalan jól választott, amikor 1804-ben Hanner Makárt nevezte ki a pályázók közül városi zenésszé. 1814. ápr. 5-én ugyanis a Hessen Homburg-ezred zenekarának és külső énekeseknek közreműködésével a sebesült katonák javára hangversenyt rendez, amelyen Jos. Haydn Krisztus hét szava a keresztfán c. művét vezényli. (Lásd a VI. fejezetben!) Ápr. 12-én a több mint 1000 ft bevételt átadja a városi tanácsnak.²¹²

1815 tavaszán Hanner Makár hosszú kérvényt nyújt be a tanácshoz, amelyben lelkes tervéről számol be: „Tíz éve fáradhatatlanul minden lehetőségemhez mérten azért küzdök, hogy a tisztelt közönségnek élvezetet, a tanácsnak dicsőséget szerezzek. Nem sajnáltam kiadásaimat e célra, miként a mintegy 500 ft értékű egyházi és világi kotta is igazolja. . . Szavamat adom rá, hogy a városi tanács segítségével a jövőben — más városok példájára — az egyházi és a világi zeneéletben rendet teremteni igyekszem és a polgári alakulat zenekarát megszervezem. Mindehhez szükség van a felsőbb hatóság tekintélyével működő zeneigazgatóra, amelynek címét alázatosan kérem magam számára. Nem lehet arról is szó, hogy a Tisztelt Tanács módot találna arra, hogy csekély fizetésemet megjavítsa? . . .”²¹³

A városi tanács érdemei elismeréséül szívesen teljesíti kérését a máj. 26-i gyűlésen: „Felvétellett Hanner Makarius városi muzsikusknak könyörgő levele, mellyen fogva a' Megyebeli Muzsika Igazgatójává ki neveztetni s idővel, ha lehet fizetését megjobbitani kívánja. — Tekintetbe vevén a' Könyörgőnek eddig mutatott józan maga viseletét s mesterségbeli iparkodását, az kívánsága szerént a' Megyebeli Muzsika Igazgatójának ki nevezetik, a' kért fizetése öregbitése pedig alkalmasabb időben fog gondolóra vétetni.”²¹⁴

1816 virágvasárnapján Újra hangversenyt vezényelt a Fekete Sas termében, amelyen Beethoven- és Haydn-műveket adtak elő, 10 éves tehetséges tanítványa, Hoffmeister Vilma pedig Mozart zongoraversenyét játszotta.²¹⁵ (Lásd részletesen a VI. fejezetben!) Ennek bevételét ismét átadta a városi tanácsnak: „Hanner

²¹¹ OL Helyt It C 38 Acta Cassa Parochorum 8. cs. Dioec. Albensis 22. l.: Elenchus Ministrorum et Musicorum aliorumque servitorum Eccl. Cathedr. Alb Reg.; SzigetiSzékesfehérvár 178: Regens chori és basszista 300 ft, orgonista 300 ft, diszkantista 75 ft, altista 75 ft, tenorista 75 ft, két hegedűs 300 ft, bőgős 150 ft, két fuvalás 200 ft, két oboás 200 ft, fagottista 100 ft, két kürtös 200 ft, clarinós 100 ft.

²¹² Vjk 1814. ápr. 12., 547. sz. 117. l.

²¹³ FML Tanácsi iratok 897. sz. 1815. máj. 26.: „Es sind 10 Jahre, das Ich mich unermiedet in der Volziehung meines Tienstes, nach aller Möglichkeit bestrebe keine Kosten sparte, wie die auf eigene Kosten angeschafte Kirchen und anderen Musikalien (welche mehr als 500 fl. betragen) beweissen bloss nur dem Löbl. Publico zum Vergnügen und zur Ehre unserer Stadt. . . Ich gebe mein Ehren Wort (und durch beyhilfe des Löbl. Stadt Rath) das dan künftig so, wie in allen anderen Städten, in grösster Ordnung so wohl in der Kirche und über all seyn wird und in das Löbl. Bürger Chor eine tierkische [türkische] Musik her zu stellen in standte bin. Nur ist hin zu einer [!] von Obrigkeitlicher Autorität erwählten Musik Director nötig, zu welchem Ich mich auch unthertönigst anerbiete. . . Sollte sich ein mahl ein Fahl ereignen, wo die Gelegenheit wähe, wo der Löbl. Stadt Rath können meinen kleinen Gehalt verbessern. . .”

²¹⁴ Vjk 1815. máj. 26., 896. sz. 227. l.

²¹⁵ Ofner und Pester Zeitung 1816. ápr. 14., 30. sz. 374—375. l.

Makarius Megyebeli Muzsikus Director a' folyó holnap 13-án tartatott rendkívüli ülésben személyesen megjelenvén, bé adá 700 forintokat, mellyek az általa a' mult Böjtön tartatott Musikális Akadémiában jöttek bé olly kéréssel, hogy azokbul hatszáz forintok a' Megyebeli Betegház, száz forintok pedig a' Szegények Intézete tőke pénzeihez adattassanak kérvén egyszersmind, hogy a' Megyebeli elszegényedett Musikusok közül valamelyik nagy nyavalába esnék az a' beteg házba a' gyógyítás véget [!] ingyen bevetessék." — A javaslatot elfogadja a városi tanács.²¹⁶

1816—1827: Hanner Makár

Szervezőképességét és értékes zenei tudását felismerve az idős Frank Vencel átengedte 1816-ban az ének- és zenekar vezetését Hannernek, a maga részére pedig az orgonista és a német iskolamesteri állást tartotta meg. Az októberi fizetési nyugtán Hanner már a székesegyházi együttes „Music Director”-a, Frank Vencel pedig az orgonistája.²¹⁷

Vajon e változással függ össze — nem állapítható meg —, hogy nov. 4-én a városi tanácsi ülésen „Rozovics Ferenc Ur személyesen megjelenvén a Városi Muzsikusságrul köszönettel lemondott. — Kinek is helyébe Marhard János Muzsikusnak kineveztetvén arrul a Kamarási Hivatal tudositassék.” A nov. 22-i gyűlésen már Hannerről újabb döntést olvasunk: „Hanner Macarius azért esedezett, hogy Rozovics Ferenc városi első musikus szolgálatjáról lemondván, azon szolgálattal ő vizasztaltatnék meg. — A' könyörgő kérése elváltoltván [!] arrul a kamarás hivatal tudositassék.”²¹⁸ A majdnem négy évtized óta működő Rozovics azután csak a városi szállásmesteri állását tartja meg, Hanner viszont karnagyi tisztéhez az ún. első hegedűs vagy első városi zenész címet és a jobb fizetést is megszerzi. Mindezzel még nem zárul működési területe, mert — miként a Színházi zene fejezet részben hallunk róla — 1818-tól 1825-ig a színházi zenekart is vezeti, a színház megnyitásán 1818-ban ő vezényli már a színházi zenekart.

Vurum József püspök 1816. nov. 19-én — a szokástól eltérően — csendben érkezett meg a városba. A bevonulásra szánt 500 ft-ot a szegényeknek és a katonai intézményeknek adta. Nov. 24-én az előírt szertartás szerint — az ének- és zenekar közreműködésével — tartották meg beiktatását a székesegyházban. Ez alkalommal azonban a káptalan tagjainak, a városi és a vármegyei tanács tagjainak a püspöki palotában ünnepi ebédet adott, amely alatt asztali zene szólt.²¹⁹

Az új püspök 1817-ben tartja a káptalan és a belvárosi plébánia vizitációját és 1818-ban a felsővárosi plébániáét. Milassin püspök 1805-ös vizitációjával ellentétben ez a vizitáció szól a zsolozsmáról és a konventmiséről is. Tekintettel a káptalan kis létszámára (hatan vannak) a zsolozsma nagyobbik részét, a matutinumot és a laudest magánúton végzik. Hasonlóan vasárnap és ünnepnap a primát, terciát, szeksztát és nónát s böjtben a primát és terciát. A többit is csak recitálják a két

²¹⁶ Vjk 1816. ápr., 638. sz. 159. l.

²¹⁷ Klt N 1500/n Rationes Cath. Eccl. 1816. okt. 28-as fizetési nyugta. Itt szerepel az is, hogy Hanner 100 ft-ot felvesz kottáért.

²¹⁸ Vjk 1816. nov. 4., 1799. sz. 455. l.; uo. nov. 22., 1913. sz. 482. l.

²¹⁹ Klt Vis. Can. 1817. I. 255—256: „... lautissimum prandium inter concentus Musicos festivaliter celebratum.”

prebendista pappal együtt. A kispapok naplóiból tudjuk — itt nem említik —, hogy a nagyheti zsolozsmát (a lamentációkat) és a karácsonyéji zsolozsmát a kispapok közreműködésével éneklik. A konventmise azonban hétköznap és vasárnap is énekes. Nem szól arról, hogy a vasárnapi vesperást éneklik-e.²²⁰ A kántorkanonok (jelenleg Szegedy Pál, volt jezsuita) felügyel a zsolozsma és szertartások rendjére és a zenészek működésére.²²¹

Közzik a székesegyházi együttes tagjainak névsorát és a *káptalantól* járó fizetését:²²²

I.	Hanner Makár zeneigazgató és első hegedős	65 ft
	Frank Vencel orgonista és német iskolamester	85 ft
	Nivik Mátyás hegedős	50 ft
	Frank Imre hegedős	50 ft
	Frank Imre a konventmisén való orgonálásért	30 ft
	Marhardt János basszista	50 ft
	Tenorista (egy segédtanító a német iskolából)	40 ft
	Diszkantista (egy fiú a német iskolából)	30 ft

II. „Azok neve, akik szükségesek a zenekarban, de régóta fizetés nélkül muzsikálnak.”

Amon Jeromos magyar iskolamester és bőgős

Kupferschein József fuvolás

Artman Vitus első kürtös

Mazura Ferenc második kürtös

Winkler József első klarinétos

Tillmann Ferenc második klarinétos

Janny János clarinós, azaz trombitás

Szigeti a II. csoportot úgy értelmezi, hogy ezek kapják fizetésüket a várostól, holott a városi számadáskönyv adatai nem ezekre vonatkoznak, sőt a vizitáció is az I. csoport tagjaira utal.²²³

A várostól kapott fizetések:

Hanner Makár zeneigazgató	252 ft
Frank Vencel orgonista és német iskolamester	304 ft
3 énekesfiú részére	384 ft
Nivik Mátyás városi zenész	172 ft
Frank Imre városi zenész	172 ft
Marhardt János városi zenész	172 ft
Mazura Ferenc basszista	36 ft
Amon Jeromos magyar iskolamester és kántor	304 ft

A belvárosi plébániával foglalkozva a vizitáció szól a magyar és német elemi iskoláról, amelyek a nemzeti iskola mellett továbbra is működnek. A két iskola-

²²⁰ Uo. I. 260—261.

²²¹ Uo. I. 274.

²²² Uo. II. 37—38.

²²³ SzigetiSzékesfehérvár 181: FML Kamarási számadások 1817. A bejegyzett összeget korabeli váltóforintban kell értelmeznünk, mert hiszen — mint szóltunk róla — nem kaptak fizetésemelést a várostól.; Plt Vis. Can. 1817. III. 107—108.

épületet a város építtette és tartja fenn. Mindkettőben a tantermen kívül az iskolamester részére két szoba és konyha áll rendelkezésre. A tanítók legalább kántorként részt vesznek a székesegyház zeneéletében: Amon Jeromos magyar iskolamesterről elmondják, hogy Ausztriából való, 31 éves, magyarul és németül jól beszél. Dicsérik tanítását és orgonálását. Természetesen arra is utalnak, hogy a székesegyházi zenekarnak is tagja. Segédtanítója fél év óta a Szakadátból (Tolna m.) való 18 éves Verleisz János. 30 ft fizetést kap, segédkantó a belvárosi plébánián. Frank Vencel német iskolamesterről itt jelzik, hogy Csehországból való, 40 évvel ezelőtt Budáról jött Székesfehérvárra, már 72 éves. Két leánya jelenleg diszkantista a székesegyházi kórusban. Kiváló orgonista, s idős kora ellenére elégedettek iskolai munkájával is. Első segédtanítója két év óta a Högyészből (Tolna m.) való 21 éves Tillmann Ferenc, másik segédtanítója egy év óta a Varasdórlól (Tolna m.) származó 21 éves Mussang János. Tillmann 30 ft-ot, Mussang 20 ft-ot kap. Mindketten csak németül beszélnek és segédkantórok a székesegyházban működő plébánián. Mivel a vizitáció Tillmann Ferencet a székesegyházi zenekar második klarinétosának mondja, a tenorista, „egy segédtanító a német iskolából”, 1817-ben csak Mussang János lehet.²²⁴

A vizitáció szövegében 1817. ápr. 14-i dátummal Hanner zeneigazgató felsorolja a székesegyházi zenekar hangszereit. a) A város által még 1777-ben vásárolt hangszerek: egy nagybőgő vonóval, négy trombita, két kürt, egy postakürt, két üstdob. b) A káptalan által vásárolt hangszerek: egy Thier-, egy Schönbach-, egy Kaefer-hegedű vonóval, egy Stadelmann-brácsa vonóval.

Ugyanitt Hanner közli a székesegyház számára beszerzett és átadott mintegy 50 zenemű szerzőjét és címét. Jos. Haydn, Mich. Haydn, Mozart, Preindl, Drechsler, Süßmayer, Lickl, Novotny, Adalberth, Eipler, Vogel, Müller, Schiedermayer, Reumann, Nikolini miséi, offertóriumai, graduáléi és rekviemjei szerepelnek a listán. „A felsorolt kották és hangszerek értéke 559 ft; ebből 300 ft-ot kaptam kézhez.” E megjegyzése alapján feltételezhető, hogy a kottákon kívül a b) csoportban szereplő hegedűket és brácsát ő vette már a káptalan részére.²²⁵

A székesegyház orgonájáról e vizitációban hallunk először bővebben. Sem a 18. századi jezsuita naplók, sem az 1761-es és 1805-ös vizitációk nem említik a regiszterek számát. Szigeti magyarul idézi az 1817-es vizitáció szövegét: „20 változatú és még a legjobb minőségű Fehérvár összes orgonái között. Négy fúvója van, amelyek közül kettő szakadt. Sajnálatos, hogy az orgona szerkezete, vagyis a szekrényzet, amelyben a sípok vannak, egy darabban középen áll a nagy ablak útjában, amelyen a fény a templomba áramlik, de most az orgona akadályozza. Idővel két részre lehet majd választani és a két sarokba tenni.”²²⁶

Az orgona javításáról 1802-ből van először konkrét adatunk. Richter János székesfehérvári orgonaépítő 60 ft-ért javítja.²²⁷ Richter János budai orgonaépítő

²²⁴ Uo. III. 101.

²²⁵ Uo. II. 39—40.

²²⁶ Uo. I. 127—128: „Hic est organum 20 mutationes adhuc optime qualitatis inter omnia organa Albensia, ad quatuor folles, quorum tamen duo sunt rapti: dolendum, quod Machina hujus organi seu Armarium ubi fistulae sunt, altum et in uno frusto in medio stet oppositum amplae fenestrae, per quam lux spargeretur in Ecclesiam, nunc vero impeditur. Posset haec machina cum tempore ad duas partes separari et ad duos angulos poni.”; SzigetiSzékesfehérvár 189—190.

²²⁷ Klt N 1500/n Documenta Rat. Cath. Eccl. 1802—1805: 1802. okt. 18. Stradi Félix felveszi az összeget és átadja Richter Jánosnak, aki szintén nyugtát ad erről.

1794-ben kapott engedélyt, hogy letelepedjék a városban. Hivatkozik arra, hogy nincs ma orgonaépítő Fehérvárott.²²⁸ 1796-ban meghal Richter újszülött leánya és 24 éves felesége, de 1797-ben újránősül és 1798-ban leánya születik. Rajta kívül még 1795-ben Franz Pyprosin hangszerkészítő kér működéséről bizonylatot, 1802-ben Franz Klausen hangszerkészítő Budáról telepszik le a városban. Gyermekeének halála adatából tudjuk még, hogy 1814-ben a városban élt Folgthon János orgonaépítő is. Feltehető, hogy 1807-ben 100 ft-ért szintén ő javította az orgonát. Erről nyugta nem maradt fenn.²²⁹

A vizitáció szövegében jelzett fúvók javításáról részletesen Szabó József örkanonok jelentéséből értesülünk: „1816 nyarán Frank Vencel székesegyházi orgonista felkeresett, s jelentette, hogy az orgona fúvói teljesen tönkrementek. Fehérvárott nem akad olyan mester, aki meg tudja javítani. Ezért kérte, a budai orgonaépítőhöz forduljak kéréssel. Igen sürgős elfoglaltságai ellenére is értesített, hogy kérésnek eleget fog tenni, így megbízta a munkával. Hat napon át gondoskodtam szállásáról, étkezéséről. Két új fúvót készített, a másik kettőt megjavította. Útiköltségével együtt 90 ft-ot fizettem ki számára. A munka befejezése után két szakértő véleményét kértem, akik szerint nem immel-ámmal működő, de igen jó és javított állapotban találták az orgonát.” A két szakértő Frank Vencel orgonista és Stradi Félis, volt felsővárosi kántor. A budai orgonaépítő feltehetőleg Vomberger Mátyás volt, aki 1817-ben a káptalan birtokához tartozó Etyeken a káptalan költségén új orgonát épített.²³⁰

A jezsuita naplók bejegyzései alapján részletesen szólhattunk a 18. századi ünnepekről, hagyományos körmenetekről, amelyeken a városi zenészek is részt vettek. Ismert, hogy II. József a körmenetek nagy részét megszüntette s ünnepeket vasárnapokra helyezett. Halála után nagyrészt visszaállt a régi rend, a város is — mint a városi jegyzőkönyvek tanúsítják — felújított jó néhány fogadalmi ünnepet, körmenetet. A 19. században először 1804-ban Komjáti Márton kántor-kanonok foglalja össze a káptalan évenként ismétlődő ünnepi liturgiáját, amelyekből az általánosan szokásos ünnepeken kívül a május 19-i török szabadulási, az augusztus 20-i Szent István-körmenetet említjük, valamint azt, hogy úrnap nyolcada alatt mindennap zenés misét és vesperást tartanak. Bár részletesen nem szól az

²²⁸ Vjk 1794. okt. 6., 1173. sz. 598. l.

²²⁹ BHa 1796. febr. 25. és márc. 1.; BEa 1797. okt. 23.; BKa 1798. jún. 14.; Vjk 1795. jún. 12., 729. sz. 276. l.; uo. 1802. júl. 9., 1032. sz. 319. l.; BHa 1814. ápr. 22.; Klt Inventarium Cath. Eccl. Alba Regalensis 1778. 1807: Reparatio organi fl. 100.

²³⁰ Klt N 1500/n Rationes Cath. Eccl. et Documenta Rat. Eccl. Cath. 1817. szept. 7.: „Quoniam Organista Cath. Eccl. Venceslaus Frank Anno 1816 in aestate ad me veniendo id retulisset, quod organi folles ex toto essent destructi, Albae vero nullus magistrorum reparabilis foret, qui eos reparare sciret, hinc Idem rogaverat, quatenus organificem Budensem eatenus requirerem, qui etiam non obstantibus urgentissimis domesticis professionibus suae laboribus erga Litteras meas comparendo, Eidem organi reparationem commiseram. Qui etiam apud me gratuito victu et hospitio provisus intra 6 circiter dies duos folles ex integro refecerat et duos alios reparaverat a fl 90 cum expensis suis intineribus Consummatum autem laborem organificis per peritos et intelligentes duos viros investigari feceram, qui etiam retulerunt: folles organi non perfunctorie, verum bene perfectos et reparatos esse.”; uo. 1816. aug. 22.: Frank Vencel és Stradi Félis bizonylatai a munkáról; uo. Protocollum Exhibitorum Cap. Alba Reg. ab Anno 1817. 10. l.: 1817. jan. 14. Vomberger Mátyás budai polgár és orgonaépítő levele a káptalanhoz. Itt jelezzük, hogy Hanner karnagysága idejében Pavlik Cirill fehérvári orgonaépítő — aki 1836-ban 50 éves korában halt meg Székesfehérvárott — 45 ft-ért javítja a székesegyház orgonáját. Protocollum Custodiale Eccl. Cath. . . ab Anno 1817., 50.1.: 1821. júl.; FHa 1836. nov. 8.

ünnepekről, megállapítható, hogy a székesegyházi együttes minden vasárnap és a nagyobb ünnepeken szerepel. (A búzaszentelő és keresztjáró körmeneteken nem utal közreműködésükre.)²³¹

Az 1817-es vizitáció a belvárosi plébániával kapcsolatban összefoglalja a még szokásban levő fogadalmi körmeneteket, amelyeken szintén részt vesz a székesegyházi együttes:

1. Szent Sebestyén napján (jan. 20.) a székesegyházból a felsővárosi Szent Sebestyén-plébániatemplomba vonul a körmenet. Reggel a hétórás misén zenés litániát énekel a kórus. A végén a Miserere zsoltárt éneklí a nép magyarul (Könyörülj rajtunk Istenünk) és „az ünnepre készült éneket”, majd elindul a menet. A Szent Sebestyén-templomban Veni Sancte, magyar prédikáció, ünnepélyes zenés mise és német prédikáció következik. Majd visszatér a menet a székesegyházba.
2. Mivel a palotavárosi Szent József-kápolna a pálosok feloszlátásakor (1787) megszűnt, azért Szent Flórián napján (máj. 4.) a tűzvész védőszentjének fogadalmi körmenetét hasonló ünnepélyességgel ugyancsak a Szent Sebestyén-templomba vezetik. A városi tanács 1795-ben újította fel a hagyományt.
3. Május első vasárnapján a szőlőhegyi Szent Donát-kápolnába vonulnak. A székesegyházban reggel fél hatkor tartják a zenés misét.
4. A húsvét utáni ötödik vasárnapot megelőző szombaton tartják a hagyományos bodajki körmenetet: fél hatkor zenés mise a székesegyházban. A Szent Sebestyén-templomnál csatlakoznak hozzájuk a külvárosi hívek. Csurgónál megpihennek, fél négy körül érkeznek Bodajkra. A Regina coeli eléneklése és az áldás után a németek vonulnak a kálváriára. Visszatérésük után zenés vesperás következik, majd a magyarok vonulnak a kálváriára. Vasárnap délelőtt magyarul és németül tartanak ünnepi misét és prédikációt. Ebéd után indul a menet vissza Székesfehérvárra.
5. Szentháromság-vasárnap a körmenetet 1804-ig a temetőben levő Szentháromság-kápolnához vezették. Ettől kezdve a külvárosiak a Szent Sebestyén-templom közelében álló Szentháromság-szoborhoz vonulnak, a belvárosiak továbbra is a temetőbe.
6. Szent Boldogasszony (júl. 2.) utáni vasárnap a Budai úton álló Szűz Mária-szoborhoz vonulnak, a külvárosiak útközben csatlakoznak hozzájuk. Itt sátor alatt éneklí a misét és a Sub tuum praesidium antifónát a zenekar kíséretével. (Jelzik, hogy II. József idején tették át vasárnapra, majd a megszüntetés után 1795-ben újította fel a város a fogadalmi körmenetet a szárazság elkerülése céljából, de a vasárnapi szokást megtartották.)
7. Szent Donát (aug. 7.) utáni vasárnap ismét a Szent Donát-kápolnához mennek hagyományos módon zeneszóval.²³²

Idéztük a vizitáció szövegéből a II. csoportba tartozó székesegyházi zenészek nevét, „akik szükségesek a zenekarban, de régóta fizetés nélkül muzsikálnak”. Velük kapcsolatban többet megtudunk a zenészek fizetési kérelméből és a káptalan válaszából. Hanner karnagy ugyanis már 1816-ban kéri az együttes fizetésének javítását, s az üggyel a káptalan dec. 24-én foglalkozik. Vurum püspök 1817. jan.

²³¹ Klt Ordo Divinorum Cap. . . sub Cantoratu Domini Cantoris. . . Martini Komjáti Anno 1804. conscriptus I—9. I.

²³² Plt Vis. Can. 1817. III. 17—21. A Szent Sebestyén- (felsővárosi) plébániatemplom körmeneteiről a III. fejezetben szólunk.

4-én hangsúlyozza, hogy a város által bérelt tized kamatai a jelen körülmények között kevésnek bizonyulnak a székesegyházi zenészek és alkalmazottak fizetése javítására, ezt az ügyet felül kell vizsgálni. 1817. nov. 3-án Hanner megismétli kérését a püspökhöz és a káptalanhoz, amelyre vonatkozólag a káptalan okt. 29-i gyűlésén hozza meg számunkra érdekes határozatát: „Nov. 3-án a zenészek megismételték kérésüket: 1. November 1-től kérik fizetésük felemelését. 2. Azon öt fizetés nélkül működő zenész, akiknek Szabó József örkanonok juttatott szíveességéből eddig 125 ft-ot, rendes fizetést kapjon. 3. Hanner karnagy a beadott kottákért járó hátralevő 250 ft-ot kéri a káptalantól. *Határozat:* Az első és harmadik pontban jelzett kéréseket majd a jobb időkben teljesítik. Ami pedig a fizetés nélkül működő zenészeket illeti, kérünk kell a volt örkanonok, jelenleg kántorkanonok urat. Ha örkanonok korában, amikor nem volt szoros kapcsolatban a zenészekkel bőkezű volt, akkor most kántorkanonokként is tartson ki nagylelkűségében, amíg a temp-lomi pénztár helyzete meg nem javul.”²³³

Ismerjük Hanner Makár kérvényét Vurum püspökhöz, amelyben 1819. jan. 28-án hivatkozik a káptalanhoz néhány hónapja benyújtott fizetésjavítási kérelmükre. Mivel úgy hallotta, hogy a tizedügy tárgyalása jól halad a város és a káptalan között, ezért kéri a püspök jóindulatú támogatását fizetésük felemelése ügyében.²³⁴

Kérésükre választ nem találunk. Azt azonban tudjuk, hogy 1822-től érvényes lett Nagy Boldizsár olvasókanonok 3000 ft-os alapítványa, amelyet a káptalani zenészek fizetése javítására szánt és Vicenty Ferencnél helyeztek kamatra. Évi kamata 180 ft. Ebből 120 ft-ot kaptak a zenészek, 60 ft-ot pedig hangszerek javítására költöttek. Ez évtől kezdve a zenészeknek a székesegyházi pénztárból járó 400 ft mellett e 120 ft segítséget jelentett. Mint látni fogjuk, ez utóbbiból a hivatalos fizetés nélkül működő zenészek is részesültek.²³⁵

1819-ben a zenekar életében fontos személyi változásra kerül sor. Marhardt János basszista elköltözik, s helyébe novemberben két muzsikus is pályázik, mindkettőn jelenleg már Székesfehérvárott laknak: Richter Ignác morva származású, basszus éneklés mellett hegedű-, trombita-, fagott- és fuvolajátékra is vállalkozik. Öt éven át Nagylángon gróf Zichy Jánosnál nem csupán tanító, de zenetanár is volt. Korhely (Kornell) György pedig arra hivatkozik, hogy három éve fizetés nélkül a kórus tagja, és ez továbbra is komoly szándéka. — A városi tanács nov.

²³³ Klt Protocollum in quo consessus Capitulares Anni 1817—1819 continentur. 1816. dec. 24-i gyűlés 1.1.; uo. Káptalani iratok No 502 Chorum Musicorum Cath. Eccl. . . concernentes 1817—1838. 1817. nov. 3. Hanner kérvénye; Plt Fasc. 1515/D kérvényük a káptalanhoz és a püspökhöz.; Klt Prot. . . Consessus. . . 1817. okt. 29-i gyűlés, 50. l.: „3° Die 3 Novembris Musici reiterarunt suam Instantiam 1° ut a 1^a Novembris meliorem eorum salarium 2° ut etiam 5 illis honorariis Musicis, quibus hactenus Reverendissimus D. emeritus Custos Jos. Szabó 125 flos gratuito dedit, stabile salarium adquirent. 3° ut Hanner regens chori restans suum debitum pro Musicalibus 250 flor. sibi resolvi petiit. Decisum est 1um et 3um punctum ad meliora tempora reservari. Quoad honorarios autem illos Musicos requirendum esse Dominum emeritum Custodem et nunc Cantorem, ut si prius, qua Custos, dum non erat cum Musicis in tanta relatione, tamen in hos honorarios Musicos tam liberalis fuit, velit eandem liberalitatem suam eousque continuare, dum Cassa Ecclesiae in meliori statu fuerit.”

²³⁴ Plt Iratok Fasc. 1515/D 1819. jan. 28.

²³⁵ Klt Prot Custodiale Eccl. Cath. . . ab Anno 1817.: „. . . a Flnis 300 pro meliori subsistentia Musicorum Choralium per pie denatum RR. Balthasarem Nagy Lectorem olim Capituli fundatio est Domino Francisco Vicenty cum sufficienti securitate elocata a 29 nov. 821 usque 26. Nov. 822. . . Interusurium solutum fl. 180.”

26-án hozza meg döntését: „Kornell[!] György további reménség mellet már három esztendőök olta az Ájtatosságnál megkívántató Musikák mellet ingyen tévén szolgálatját, nevezett Marhardt János helyet szokott esztendei rendes fizetésre Város Musikássának felvétetik.”²³⁶

Korhely György Morvaországból jött, miként ez kiderül a városi tanács jegyzőkönyvéből: „Felvétetett Korhel György Musikusnak a' végett beadott kérelme, hogy neki a' letelepedés megengedtettnék 's a' Morvaországi Roketvitji Uradalmi Törvényhatóság megkerestettnék.” — Miután ez megtörtént, a polgárjogot is megkapja, s 1821-ben 28 éves korában mint székesfehérvári polgár és basszista házasságot köt Veranszky Katalinnal. Tanúja Nivik Mátyás zenekari tag.²³⁷ Korhely György sokoldalú tagja az együttesnek: basszista, orgonista, a zenekarban is játszik, énekiskolat vezet, sőt gyakran szerepel hangversenyeken is. Am kötekedő, nehéz természete miatt már 1822-ben nézeteltérése támad Hanner karnaggyal, aki a durva sértegetéséért feljeleníti. A városi tanács elégtételt is szolgáltat Hannernak: „Felvétetett Hanner Makariás a' városi muzsika kar igazgatójának könyörgő levele, mellyel Korneli [Korhely!] muzsikus tag ellen panaszt tévén ötet az engedelmességre intetni, a' rajta elkövetett gorombaságokért pedig elégtételt szolgáltatni kér. — *Határozat:* A panaszlott fél vétkesnek találtatván, megdorgáltatott és szolgálattya elvesztése alatt az engedelmességre intetett a' már tett durvaságaira nézve a' panaszló felet már megkövetvén.”²³⁸

Az ügy hátterét Hanner mondja el panaszos levelében: „A megboldogult Nagy Boldizsár kanonok az itteni templomi együttes fizetése javítása céljából alapítványt tett, melynek kamatjából harmadrészt hangszerek javítására és kottákra használnak fel, 60 ft-ot a rendes tagoknak, ugyanennyit a fizetés nélküli zenekari tagoknak juttatnak — így rendelkezett a Főtisztelendő Káptalan. — Nivik és Korneli urak ezt az elosztást kifogásolták, mivel az ő kevés fizetésükből nem tudnak megélni (az igaz, hogy nélkülük a zenekar nem tudna működni).”²³⁹

Jún. 6-án — remélhetőleg — már békekességben muzsikáltak együtt az úrnapi körmeneten. Ekkor búcsúzott el ugyanis a székesfehérváriaktól a Nagyváradra helyezett Vurum püspök, aki kánoni vizitációjával a székesegyházi együttesért is sokat tett. Egy hónap múlva viszont újra emlékezetes szereplés várt az együttesre: Júl. 14-én Kopácsy József, az új megyéspüspök beiktatásán a szokás szerint trombitaszóval fogadták a székesegyházba lépő püspököt. Az ünnepélyes misén

²³⁶ FML Acta pol. 1819. nov. 19., 1773. sz. (376. csomó); Vjk 1819. nov. 26., 1773. sz. 755. l. — Korhely György nevét különböző formában írták le az évtizedek folyamán. Mivel később általában Korhelynek írják, ezt használjuk a továbbiakban. Maga a kérvényében Korhell formát használ. A tanácsi jegyzőkönyvben is és később is találkozunk Kornell formában, de szerepel Korneli, sőt Corneli, Cornelli alakban is, és ez utóbbi esetben olasz származású énektanárnak mondják. (DormuthSzékesfehérvár 20.)

²³⁷ Vjk 1820. ápr. 17., 724. sz. 347. l.; BEa 1821. márc. 4.

²³⁸ Vjk 1822. febr. 1., 196. sz. 69. l.

²³⁹ FML Tanácsi iratok 196. sz., 1822. febr. 1.: „Kürzlich ereignete sich, dass die Zinsen von jenem Capital, die der seelige Hochw. Domherr Balthasar v. Nagy zur besserer Subsistenz der hiesigen Kirchen Musik mit der Verfügung legirt hat, von jenem Betrag jährlich 1/3 teil für Instrumente Reparatouren-Gerätschaften und Musicalien, 1/3¹¹ für Salasirte, 1/3¹¹ für jene, welchen wenig Gehalt haben zu verwenden, mir durch das allhiesige Hochw. Löbl. Domkapittl mit der Erklärung, die Theilung gleichförmig zu machen, übergeben wurden. — Aber Herr Nivik und Korneli protestirten dawider, weil selbe jenen mit wenig Gehalt nichts zukommen wollen lassen (ohne welche wirklich die Musik gar nicht bestehen kann).

— a püspöki napló szerint — Seyler József, az új esztergomi karnagy miséjét énekelték, amelyet három évvel előbb Rudnay hercegprímás beiktatására komponált. (Tematikus jegyzékünk 614. sz.)²⁴⁰

A fizetés nélküli tagok közül Winkler József 1821-től a kórus basszistája lett évi 36 ft fizetéssel, de őt 1826-ban felsővárosi iskolamesternek és karnagynak nevezték ki — erről a III. fejezetben szólunk. Ekkor végre Kupferschein József is fizetett tagja lett a kórusnak mint basszista: „Felvétellett Kupferschein József muzsikusnak abbéli kérelme, hogy Winkler Joseff helyébe városi muzsikusnak vétettnek fel. — A' könyörgő huzamosabb üdő olta e városban az Isteni szolgálatoknak ingyen szolgál. Kérése teljesítettik.”²⁴¹

Hanner Makár két művéről tudunk: A D-dúr Tantum ergo az 1839-es leltárban szerepel és Fersch Andrea ismerteti.²⁴² (Tematikus jegyzékünk 236. sz.) Másik műve a keszthelyi Helikon könyvtár anyagában található négy verbunkos tánca, amelyről Bónis Ferenc szól részletesen. Az első tánc másolata a Zeneművészeti Főiskola könyvtárában található.²⁴³

Néhány újabb feljegyzést találtunk rendkívüli szerepléseiről is, amelyek arra utalnak, hogy utolsó éveiben is sikeresen vezette az ének- és zenekart. 1820 nyarán 542 ft-ot fizet be a városi pénztárba, a betegek javára rendezett hangverseny bevételét. Az újságíró nem szól az előadás dátumáról és műsoráról.²⁴⁴ 1826 nagypéntekjén a papnevelő intézet templomában bizonyára Beethoven Krisztus az Olajfák hegyén c. oratóriumát vezényli.²⁴⁵ 1827. nov. 4-én Karolina királyné névnapján a székesegyházi ünnepi misén „Haydn nagy Miséjét” vezényli. (Lásd részletesen a VI. fejezetben!)²⁴⁶

Utolsó szerepléséről a kispapok naplójában olvasunk: „Nov. 25. A' S. Fejérvári Fő-templom Zengész-Karja (chorus musicus) S. Caeciliának mint választott Pártfogójának ünnepét jeles muzsika darabok ügyes előadásával üllötte és ditsőítettte. — Ezen esett valamint örvendetes és üdvösséges nyomást tett a' Hivekbe, kiknek sziveit t.i. a hangzatok kelleme a' Magassban lakozó Fő-Művészhez héjjázni segítették. — Ugy szomorú vala kimenetele a' Kar-Igazgatójára néhai Hanner János[!] Urra nézve, ki fel melegedett testét hirtelen meg hűjtven sulyos nyavalyába esett s kilenczed napra már bus özvegye, gyámoltalan árvaival hideg tetemét a' gyászos sirba kísérték.”²⁴⁷ 1827. dec. 8-án halt meg 50 éves korában.²⁴⁸

1828—1836: Vogel Miklós

Tekintettel arra, hogy Frank Vencel orgonista ekkor már 82 éves, ezért Korhely György 1827. dec. 21-én a karnagyi és orgonista állásra is pályázik. Hivatkozik arra, hogy tizenkét éves itteni működése alatt egyházi és világi zenélésben odaadás-

²⁴⁰ Plt Prot. Functionum Episcopaliūm 1821—1828. Tom I a., 24. l.

²⁴¹ FML Kamarási számadások 1821. év; Vjk 1826. ápr. 14., 559. sz. 153. l.

²⁴² Klt Vis. Can. 1839. Nr. 18. 77—80. l.; FerschSzékesfehérvár 14—17, 44—51. l.

²⁴³ BónisTáncgyűjtemény 726—727; SzepesiMajor 276.

²⁴⁴ Ofner und Pester Zeitung 1820. szept. 7., 1016. l.

²⁴⁵ Klt ProtCleri 1826. márc. 24., 40. l.: „... vespertina 7^a hora in nostra Ecclesia erat Musica et Cantus super themata Christus in Ölberg duravitque una hora.”

²⁴⁶ Hazai Tudósítások 1827. nov. 10., 38. sz. 298—299. l.

²⁴⁷ ProtCleri 1827. nov. 25., 57. l.

²⁴⁸ BHa 1827. dec. 8.; SzigetiSzékesfehérvár 182.

sal vett részt, az első három évben pedig, amikor még nem kapott hivatalos fizetést, Frank Vencel orgonistát betegsége alatt ingyen helyettesítette. Frank Vencel ezt a mellékelt bizonyítványban hivatalosan igazolja mondván, három évig minden ünnepnap és egyéb alkalommal mint alaposan felkészült orgonista helyettesítette őt. Korhely kérvényében latin tudását is említi, amelynek birtokában zeneművek szövegének fordítását is vállalja, mint erre volt is már példa. Kérvényének 3. pontja különösen érdekes számunkra: „A kérvényező tíz éve fizetés nélkül énekiskolát vezet, amelynek társadalmi helyzetétől függetlenül bárki tagja lehet. Értékes énekesek kerültek már ki innen. Hét éve a plébániatemplom [székesegyház] szopránistái itt tanulnak, s mint képzett énekesek működnek a kórusban mint Wünsch Ferenc, Janny József és Kopalek Regina. Azelőtt mintegy fél évszázadon át mindig idegenből hívtak énekeseket, a helybeli tehetségesek képzésére szinte semmi lehetőség nem volt. Reméli, hogy idővel e fáradságért fizetést is fog kapni. Ámde mindenképpen arra fog törekedni, hogy általános megelégedésre értékes templomi énekeseket neveljen, mert ezekre van elsősorban szükség.”²⁴⁹

Nivik Mátyás soraiban tizennyolc évi városi zenészi szolgálatát említve kéri a tanácsot, hogy a „Hanner halála által szabaddá vált elsőhegedüsi állást kegyesen számára juttassák”. Kéri továbbá, hogy a zenekar hangszerei feletti felügyeletet is bízzák reá, mert mindegyikhez ért és képes jó állapotban megőrizni azokat. Mivel pedig Frank Vencel iskolamester, akinek tiszte e soron következő zeneművek kiválasztása, személyesen már nem tud megjelenni a kóruson . . . ezért örülne, ha a művek kiválasztására őt is meghívnák.²⁵⁰

Vogel Miklós segédtanító is benyújtja kérvényét a megüresedett állásra. Kérvényében leírja, hogy 1818 óta segédtanítóként az ezzel együtt járó egyházzenei munkában is részt vesz. (A kezdeti évek még pári működésére vonatkoznak, ahol édesapja mellett tanított.) Négy és fél éve itt a városban Amon Jeromos magyar iskolamester segédtanítója. Két év óta az egyre gyengélkedő vak és idős Frank Vencelt a német iskolában is helyettesíti. S ha a felsőbb hatóság neki juttatja a német iskolamesteri állást, amelyet Frank szívesen átad számára, akkor megtarthatja esküvőjét Frank Vencel leányával is. Szól arról is, anélkül hogy virtuozitással dicsekednék, hogy megfelelő tudásra tett szert éneklésben, hegedű-, brácsa-, cselló-,

²⁴⁹ FML Tanácsi iratok 2016. sz., 1827. dec. 21.: „... 3ten Hält Bittsteller seit 10 Jahren eine gemeinschaftliche Singschule unentgeltlich, zu welcher jedem Künde, ohne Unterschied des Standes, der Zutritt frey steht, von wo aus schon manhe recht prawe Sänger auf zuweisen, so wie auch seit 7 Jahren in der Stadt-Pfarkirche beständig Sopranisten aus dieser sind und immer schon als fertig Sängerkamen, dieser sind: Frantz Wünsch, Joseph Janny, Regina Kopalek, wo vor dem, fast ein halbes saeculum hin durch lauter fremdlinge geruffen werden mussten und für eingebohrne Talente fast keine Gelegenheit zur Bildung war. Welche Singschule aber Bittsteller um desto fleissiger betreiben wird, je sicherer er sein wird, dass ihm einstens der auf Sängerknaben fürs Chor bestimmte Gehalt, für seine Mühe versichert ist, wo er sein Bestreben stets dahin haben wird, um die Kirche mit guten Sängern zu versorgen (worauf doch das meiste in der Kirchenmusik ankommt) und allgemeine Zufriedenheit zu erlangen.”

²⁵⁰ Uo. 2017. sz., 1827. dec. 21.: „Da ich bereits 18 Jahre hierorts als Stadt Musicus diene . . . so bitte ich unterthänigst, Ein Löbl. Magistrat wolle mir die durch den Tode desbenannten Hanner vacant gewordene 1ten Violinisten Stelle gnädigst verleihen und zugleich die Aufsicht deren zum Chor gehörigen Instrumente, (welche alle ich zu spielen, zu behandeln un in guten Stand zu erhalten mich fähig finde) mir überlassen. Ferners, nachdem Herr Ventzl Frank schulmeister, welcher die Wahl der vorkommenden Stücke oder Sacra über sich hat, persönlich das Chor nicht besuchen kann . . . Ein Löbl. Magistrat möge jene Verordnung treffen, dass ich immer zur Musicalien Wahl beruffen werde.”

zongora- és orgonajátékban. Született magyar, de németül is jól beszél. Amennyiben a tanács kérését nem teljesíti, legalább Hanner Makár városi zenészi státusát kéri a maga számára.²⁵¹

Ketten csak a zenekar fizetéses tagjai szeretnének lenni: Stansits József felsővárosi templomi zenész is benyújtja kérvényét. E városban született és hét év óta itt lakik. Több nyelven beszél. „Nemtsak a Hangmesterségben, hanem a' műszerek készítésében, sőt a' Hangszerkeztetésben[!] is annyira járatos, hogy ez eránt a' közönséges vélekedésnek ajánlására méltán támaszkodhat.” Végül arra is utal, hogy 1820. szept. 18-án előjegyezték a székesegyházi karba, azóta többször és jutalom nélkül tett szolgálatával méltóvá tette magát a felvételre. Kupferschein József, a kórus basszistája is Hannernek jobb fizetéssel járó státusát kéri a városi tanácstól, „hogy engemet mint már fizetésben levő Basszistát városi Muzsikusnak annnyal inkább bevenni méltóztatnék, minthogy ez előtt már 24 esztendőig a templomi szolgálatokat fizetés nélkül véghez vittem”²⁵²

A városi tanács először 1827. dec. 21-én foglalkozik a zenekar ügyével: „Felvételt Fogl[!] Miklós tanító segédnek abbéli könyörgő levele, hogy mivel Frank Ventzel német iskola mester a' gyermekek taníttatását és a chorusi Muzsika Igazgatásával öszve fogva levő jövedelmeit nékie által adni akarja, ebbéli szándéka tanátsi képpen erősítettnek meg — vagy ha ezt meg nem nyerhetné, a' közelebb meg holt Hanner Makariás helyébe városi muzsikusnak vétettnek fel: — egyszersmind felvételre Korhel György és Nivik Mátyás városi muzsikusoknak könyörgő levelek, melyek által Muzsika Kar Igazgatójának kinevezettni kívánnak, továbbá felvételre Kupferschein Josefnek abbéli kérelme, hogy a' városi muzsikusok közé, végre Stansits Josefé, hogy fizetésben álló muzsikusnak vétettnek fel. — A' könyörgők kéréseik meg vizsgálása után a' városi fizetésben álló Muzsika Karnak következő rendje állapított meg és ugyan: Fogl Miklós német iskola mesternek és ugyan azon kikötés mellett[!], hogy a' Tanács az iskolák rendbe szedhetésére jussát fentartja, elválloltatván, minthogy az a' Muzsika Karban egyik első Hegedüsnek köteleességit tellyesíteni tartozik, egy Discantistára elegendő esendő fizetés, egy alkalmazható gyermeknek a chorusi énekléshez való állítása feltétele alatt nékie adattni fog. Továbbá mivel Amon Jeromos magyar iskola mester az orgona mellé rendeltetik, az is a fentebb érintett feltétel alatt egy Discantista fizetését huzhattya. — Ezentul Nivik Mátyás az Első Hegedüs fizetésében, Frank Imre pedig és Korhel György az azt követő fizetésekbe lépni fognak. Korhel Györgyre nézve meg alapítatván, hogy mivel az az éneklő gyermekek taníttatásában foglalatoskodik, egy Discantistának járó fizetést kapjon. Többnyire mivel a' Bassista igen csekélyre határozatva lenni látszatik, köz egyezésből rendeltetett, hogy az utolsó muzsikus és Bassista fizetése öszve tétettvén, azon Summából Kupferschein Josefnek 54 ft, Stansits Josefnek pedig, ki jelenleg fizetésre felvétetik, 50 ft esztendei fizetések légyen.”

Annak rendje és módja szerint csak a káptalannal való megbeszélés után emelkedett jogerőre a tanátsi határozat, miként a városi tanács 1828. febr. 4-i gyűlésén halljuk: „Say István Biró, Vass János Polgármester és Rauch Ferentz, Dietrich Rudolf tanátsbéli Urak kiküldöttségek következtetésében jelentik, hogy a' városi fizetésben álló Muzsika Kar eránt a' Megyebeli Tekintetes Káptalannal értekeztek

²⁵¹ Uo. 2017. sz.

²⁵² Uo. 2017. sz.

légyen bemutatván feljegyzését azon fizetéseknek, melyek a' köz tanácskozás szerint a' Muzsikuskoknak rendeltettek. — A' bemutatott feljegyzés a' Tanács által át vizsgáltatván a' mennyire e tárgy a' városi cassából járandó fizetéseket érdekelné, a' városi Muzsikuskoknak esztendei fizetések következő képpen állapítottak meg és ugyan: Fogl Miklós és Felsőbb Helyen megállapított 152 ft fizetés mellett iskola mesternek és egyszersmind a' Muzsika Kar Igazgatójának kinevezettvén, ő fogja huzni azon 192 ftokat is, melyek 3 éneklő gyermekek számára rendelve vagnak, kötelességévé tétettvén 3 olyan jól tanított éneklőket a' Muzsika Karhoz állítani. — Ezen felül a' Tekintetes Káptalantul az éneklő gyermekekre nézve 30 ft fizetése leszen. — Szinte Frank Ventzelnek is a' Tekintetes Káptalan részéről holta napjáig 50 ft fizetés rendeltetett, megjegyezvén, hogy annak elhunytá után ezen summa is Fogl Miklóst illetni fogja. Továbbá Amon Jeromos mint Oskola Mester rendes 152 ft fizetését huzván a' Tekintetes Káptalan fog nékie mint Orgonistának 35 és egy tenoristátul 40 ftokat fizetni. Azután Nivik Mátyás mint hegedüs a' Tisztelt Káptalantul 50 ftokat, a' város részéről pedig levonván a' leg első Hegedüs számára rendelt fizetésből egy ujjonnan felveendő jó Hegedüs számára 15 ftokat fog kapni, tsak 101 ftokat. — Nem külömben Frank Imre Hegedüs a' Káptalan részéről 50 ftokat, ugyan onnét mint hétköznapi éneklő 30 ftokat nyervén, a' városi cassából 86 ftokat huzand. — Továbbá Korhell György a' Tekintetes Káptalantul 50 ftokat, a Város részéről pedig 86 ftokat fog kapni. — Azonban az utolsó Muzsikusknak eddig meghatározva volt 86 és a Bassistának 18 ft fizetések öszve tétettvén és abbul a' már fellebb említett ujjonnan felfogadandó Hegedüs számára ismét 15 ftok levonattatván, a' Városi Cassából Stansits Josefnek 54 ft, Kupferschein Josefnek pedig 35 ftok esztendei fizetésül rendeltettek. — Végre pedig, minthogy a' Muzsika Kart valamennyi erősebbíteni szükségesnek találtatott, egy alkalmas jó Hegedüs új fizetésbe való felvétele rendeltetett, kinek is a' Tekintetes Káptalan részéről 140 ft, a város részéről pedig a' fentebb érintettekhez képest 30 ft esztendei fizetése leszen. Mindezekre nézve a' Kamarás Hivatal meg bizatván, hogy a' meg nevezetteknek rendelt fizetéseiket Hanner Makariás halála napjátul kezdve fizesse.”²⁵³

Közlük az fizetések táblázatát is (lásd a 73. oldalon).²⁵⁴

A kórus fizetéses és nem fizetéses tagjai továbbra is részesülnek segélyben a káptalantól a Nagy Boldizsár-féle alapból.²⁵⁵

Még a tavasz folyamán az új hegedüs státusát is sikerült értékes muzsikussal betölteni. Előbb ugyan Leichky János „Muzsika mester” is kéri magának a karnagy állást. Kérvényét nem találtuk, a jegyzőkönyv nem jelzi, hol működik. Mivel az állást már betöltötték, a tanács javaslata számára: „Azonban mivel mégis a' Város és a' Káptalan részéről egy alkalmas első Hegedüs számára esztendőbeli 170 ft esztendei fizetés üresen vagon, ha a' könyörgő azt elnyerni kívánván magát arra alkalmasnak érezi, kérését e Tanácsnál minél előbb adja elől.” Úgy tűnik, nem jelentkezett a hegedüsi állásra, így azt Purebl Ferenc kapta meg, aki már egy ideje fizetés nélkül muzsikált a zenekarban. Ismerjük Gustav Ladlernek, a budai német színház igazgatójának tanúsítványát, amely szerint 1827 húsvétjától 1828

²⁵³ Vjk 1827. dec. 21., 2017. sz. 391. l.; uo. 1828. febr. 4., 239. sz. 59. l.

²⁵⁴ FML Iratok 239. sz., 1828. febr. 4.

²⁵⁵ Klt Prot. Custodiale... ab Anno 1817., 1828. év.

Név és beosztás	Fizetés (ft)		
	Káptalantól	Várostól	Összesen
Vogel Miklós regens chori és 3 diszkantista részére	30	192	374
iskolamester		152	
Frank Vencel élete végéig	50		152
Amon Jeromos iskolamester		152	
káptalani orgonista	35		227
tenorista	40		
Nivik Mátyás első hegedűs	50	101	151
Frank Imre második hegedűs	50	86	
konventmisei kántor	30		166
Korhely György	50	86	136
Kupferschein József		35	35
Stansits József		54	54
új hegedűs	140	30	170
Összesen	475	888	1313

húsvétjáig Purebl mint zeneigazgató meglegedésére vezette a színház zenekarát.²⁵⁶ A káptalani felvételi iratát sem találtuk meg, a városi jegyzőkönyv máj. 12-i szövegéből értesülünk ügyéről: „Purebl Stolberg Ferencz Muzsika Mester könyörgött, hogy mivel az ide való T. Nemes Káptalan részéről Első Hegedűsnek felvételt, e Várostul járandó fizetés nékie rendeltettnék. — A' Könyörgő huzamosabb üdő olta a' Muzsika Kar mellett szolgálatot tévén és az mint alkalmatos Tag e Város részéről is Első Hegedűsnek felvétetvén a' Kamarás Hivatalnak meghagyatik, hogy annak Hanner Makariás halálától fogva a' folyó évi Febr. 4-i határozott esztendei 30 ft fizetést üdőről üdőre szolgáltatassa ki.” (A káptalantól — mint olvashattuk — 140 ft-ot kap!)²⁵⁷ Major Ervin szerint Purebl 1798. nov. 30-án Linzben született. 1822-ben jött Magyarországra és hegedűse lett a budai színház-nak.²⁵⁸

Vogel Miklós karnagy és német iskolamesteri kinevezése után azonnal, 1828. febr. 14-én megtartotta esküvőjét 26 éves korában Frank Vencel 20 éves leányával, Annával, akinek nevét nem találjuk a kórus tagjai között, de fizetés nélkül bizonyára énekelt eddig is a kórusban.²⁵⁹

²⁵⁶ Vjk 1828. febr. 4., 241. sz. 60. l.; FML Iratok 839. sz. 1828. máj. 12.

²⁵⁷ Vjk 1828. máj. 12., 839. sz. 175. l.

²⁵⁸ Major-katalógus: MTA Zenatudományi Intézet. — Major még látta Purebl Győzőnek, Purebl Ferenc fiának Megemlékezés Purébl Ferenc zeneszerzőről c. munkáját. (Muz könyvtára 6349. sz.) Ez ma már elveszett. Major két művét említi: Ezred Leány Dall énekre zongorakísérettel (OSZK Ms Mus 1872) és Graduale, Deus noster refugium (uo. Ms Mus 1981). (Tematikus jegyzékünk 474. sz.) Ez utóbbi művet ismerteti és a kézirat fotóit közli: FerschSzékesfehérvár 19—22, 52—73. Szigeti bizonyára Purebl Győző adatai alapján utal még a „Neujahres Kränzchen”, a „Magyarország csillagai (Deák F. és Széchenyi I. emlékezése) két eszményidés hangverseny-csárdás” és a „Csengetyű Polkája” műveire is. (SzigetiSzékesfehérvár 192); MonaKiadók 2709. sz.

²⁵⁹ BEa 1828. febr. 14., 28. l.

Együttesével a székesegyház hagyományos ünnepein kívül hamarosan rendkívüli szereplésekre is sor került. Márc. 23-án Szutsits Pál Mátyás püspök felszentelése ünnepét tartották a székesegyházban, máj. 18-án pedig beiktatását. Ez alkalommal Cherubini miséjét adták elő pesti kíséítő zenészek közreműködésével. (Lásd részletesen a VI. fejezetben!) Apr. 3-án a szeminárium templomában adták elő nagypénteken este hétkor idén is a Krisztus az Olajfák hegyén c. — bizonyára Beethoven által komponált — oratóriumot, amelyen a püspök is jelen volt. Nov. 23-án pedig a székesegyházban a szokásos Szent Cecília-ünnepükön „jeles Muzsika darabok kellemes” előadásáról emlékezik meg a kispapok naplója.²⁶⁰ Fennmaradt egy plakát is, amely közli a Fekete Sas nagytermében tartott hangverseny műsorát, amelyet zongora és énekes növendékeikkel Vogel Miklós és Korhely György tartottak 1828. jún. 2-án bizonyítékául, hogy mindketten mint zenetanárok és a koncertélet aktív tagjai működtek a városban. (Lásd részletesen a VI. fejezetben!)²⁶¹

A szokás szerint az új karnagynak leltárt kellett készítenie a székesegyházi együttes kottáiról és hangszereiről. Vogel is elkészíti, de szerzők neve nélkül csak a műfajokat jelzi 476 kottánál. A hangszerekről is csak röviden szól: 2 dob, 2 oboa, 1 klarinét, 1 trombita, 3 hegedű, 1 brácsa.²⁶²

Szigeti Kilián fordításában idéztük az 1817-es vizitációnak azt az igényét, hogy a székesegyházi orgona szekrényét két részre építsék át, hogy több fényt kapjon a kórus. Erre 1830-ban került sor. A káptalani és a püspöki számadáskönyvben számolnak be a munkálatokról: „Mertz Ádám orgonaépítőnek szerződése értelmében 1447 ft 30 x-t fizettünk ki az orgona teljes javításáért és átépítéséért, az áthelyezéséért, új fűvők készítéséért, valamint az élelmezés és segéderők alkalmazásával kapcsolatos kiadásokért.”²⁶³ Spetzky Ferenc örkanonok 1830. júl. 2-án a tanácshoz írt soraiban részletesen szól az ügyről: „... a káptalan helyesnek tartja az egész orgona áthelyezését, két részre osztását és a kórus két részében való áthelyezése után a teljes átépítését.” Ez azonban újabb ideiglenes intézkedéssel járt, amelyet a városi tanács vállalt: „... minthogy az Öreg Templomban levő orgonának elbontása rendelve vagyon, megkerestetett e Tanács, hogy addig is miglen felépítették a Parochiális seggrestye felett levő Chorus a’ Muzsikuskok számára alkalmaztattnék, onnend az oda járnai szokott mesterlegények máshová rendeltettvén.” Júl. 9-én a városi kapitány jelenti, hogy ezzel kapcsolatban a szükséges intézkedéseket megtette.²⁶⁴

Vogel Miklós karnagyi éveit alatt még egyszer tudunk a székesegyházi orgona javításáról: 1836-ból Böhm Károly nyugtája maradt fenn. Ez azért lényeges, mert a következő években rendszeresen karbantartja és javítja a hangszeret.²⁶⁵ A cseh-

²⁶⁰ ProtCleri 1828. év, 60—71. l.; Hazai Tudósítások 1828. máj. 28., 341—343. l.

²⁶¹ FML Iratok 1003. sz. 1828. jún. 6.; Vjk 1828. jún. 6., 1003. sz. 207. l.

²⁶² Klt 502/d.; SzigetiSzékesfehérvár 183.

²⁶³ Klt Prot. Custodiale... ab Anno 1817.; Plt Rationes Cath. Eccl.: „Adamo Mertz organifici pro generali et totali reparatione organi ejusdemque in alium situm facta translocatione et follium novorum comparatione propriis ejusdem sumptibus facta, una cum bonificatione victus ejusdem et sodalium vigore contractus 1447, 30.”

²⁶⁴ FML Iratok 1103. sz. 1830. júl. 2.: „... placuit V. Capitulo organum totum loco movere illudque dividere et in duabus Chori partibus cum renovatione omnium necessariorum...”; Vjk 1830. júl. 2., 1103. sz. 261. l.; uo. 1830. júl. 9., 1150. sz. 275. l.

²⁶⁵ Plt Székesegyházi számadások 1836. ápr. 11.

szági Ottendorfból való Böhm Károly orgonaépítő 1835-ben kapott letelepedési engedélyt a városban, és ekkor szerezték be az elbocsátó levelet a csehországi Brunnau uradalomtól, bizonyára utolsó munkahelyéről.²⁶⁶

A kispapok naplója bejegyzéseiből úgy tűnik, hogy a nagyheti oratórium hagyománya tovább él Vogel karnagyai éveiben. 1830 nagycsütörtökén Jos. Haydn Krisztus hét szava a keresztfán (Tematikus jegyzékünk 249. sz.), 1832 nagycsütörtökén pedig Beethoven Krisztus az Olajfák hegyén c. műve hangzik fel „az Öreg templom” kórusán. Ez utóbbi alkalommal büszkén írják, hogy Véber Ferenc IV. éves kispap, a cantus magister „az Egyházi éneklés mestere” is szólót énekel. 1836 nagycsütörtökén is bizonyára ugyanazt a művet adják elő. Erre következtetünk a naplóról beszámolójából. Vacsora után „ismét a’ templomba sieténk a’ tartandó oratóriumra, mely a’ templom egészen kilévn világosítva 7 orakor elkezdődött ’s mint egy másfél óráig tartott, kellemes és lelkesítő vala hallani, miképp fejezé ki a’ Muzsikai művészet a’ tárgyban fennforgó jeleneteket, ’s különösen az Üdvözítő megfogását”. Ugyancsak e naplóból tudjuk, hogy 1832. jan. 8-án Horváth János püspöki beiktatási ünnepségen a zenekar nem csupán trombita és dob harsogásával köszöntötte a szokás szerint az új főpásztort s muzsikált a szertartáson, de arról is beszámolnak, hogy „a beszéd végén öregbité a’ fenséges ünnep pompáját a Nemes Káptalannak Ó Felsége 1° Ferentz Királyunktól nyert Érdemes Csillaga, melyet trombita és dob harsogásai közt függesztett Méltóságos Püspökünk nagy érdemü Kanonok urak meljeikre”. (Lásd részletesen a VI. fejezetben!) A naplóban minden évben utalnak a hivatalos Te Deumra is, amelyet a király születésnapján a városi és a vármegyei tanács, továbbá a katonaság jelenlétében rendszerint a püspök tart a székesegyházban ezekben az években febr. 12-én „muzsika szengedel-mű szertartással”. A végén természetesen felhangzik a „Tartsad Isten királyunkat deli zengésü éneklése” Jos. Haydn megzenésítésében (Tematikus jegyzékünk 247. sz.). Vogel Miklósnak 1829—1836 között komponált művei (Tematikus jegyzékünk 717—721. sz.) közül a Laudate Dominum kezdetű graduálé (719. sz.) éppen Ferenc király utolsó születésnapjára készült 1835. febr. 12-re. 1835. márc. 26—28-án aztán I. Ferenc királyért hivatalos gyászmiséket tartottak a székesegyházban. A korabeli újság a hangászkart, Vogel együttesét dicséri különösen ez alkalommal. 1836. ápr. 19-én ünnepelték meg először V. Ferdinánd király születésnapját, amelyen Haydn egyik nagymiséjét adták elő. (Ezen ünnepekről lásd részletesen a VI. fejezetben!)²⁶⁷

Vogel Miklós kórusában az első személyi változást Frank Vencel nyugdíjas karnagy, orgonista és iskolamester 1830-ban bekövetkezett halála jelentette, aug.

²⁶⁶ FML Tanácsi iratok 2189. sz. 1835. nov. 6., dec. 26. és 28.; Vjk 1835. nov. 9., 2189. sz. 465. l.; uo. 1835. nov. 27., 2349. sz. 517. l.; további adatok róla: SzigetiSzékesfehérvár 190. — Böhm Károlyon kívül még Láng Ádám orgonaépítő kér 1826-ban letelepedési engedélyt és 1836-ban a papnövelde templomának orgonáját javítja, amelyről még szólunk. (Vjk 1826. dec. 18., 1921. sz. 535. l.; FML Tanácsi iratok 1921. sz. 1826. dec. 18.) — Somogyi Alajos 1828-ban kér engedélyt letelepedésre és 1830-ban elköltözni óhajtván, itteni működéséről tanúsítványt kér. (Vjk 1828. okt. 10., 1682. sz. 343. l.; uo. 1830. jan. 8., 27. sz. 7. l.) Végül Pavlik Cirill orgonaépítő, aki 1821-ben javította a székesegyház orgonáját — miként ezt már említettük — 1836-ban 50 éves korában Székesfehérvárott halt meg. (FHA 1836. nov. 8.)

²⁶⁷ ProtCleri 1830. ápr. 7., 128. l.; uo. 1831. márc. 31., 143. l.; uo. 1836. márc. 31., 206. l.; uo. 1832. jan. 8., 162. l.; uo. 1832. febr. 12., 165. l.; Magyar Kurír 1832. febr. 21., 15. sz. 118—119. l.; Hazai s Külf. Tudósítások 1832. febr. 11., 12. sz. 89—90. l.; Hazai Tudósítások 1835. ápr. 4., 28. sz. 220—221. l.

2-án búcsúztak tőle.²⁶⁸ A mintegy hatvan éven át működő muzsikus a vesperás himnuszait tartalmazó többszólamú, orgonakiséretes művét ismerjük (Tematikus jegyzékünk 152. sz.). Kuchta Mihály 1832-től a dilettánsok között szerepel s évi 15 ft-ot kap a Nagy Boldizsár-féle alapítványból. Mivel 1833-ban Stansits Józsefet a városi tanács a nemzeti iskola tanárává nevezi ki, Kuchta Mihály és Janny János nem fizetéses tagok arra kéri a tanácsot, hogy Stansits 54 ft-os zenekari fizetését kettőjük között ossza meg, s így a zenekar hivatalos tagjai lehetnek. Erre azonban nem kerülhet sor egyszerűen azért, mert Stansits nem mond le zenekari tagságáról.²⁶⁹

Amikor 1836-ban Kupferschein József basszista 56 éves korában meghal, az állását megint nem Kuchta Mihály és Janny János kapja meg, hanem az együttes ugyancsak fizetés nélkül közreműködő tagja, Berg Antal, aki tíz éve segédtanító a belvárosban. Kérvényében hangsúlyozza, „tiz esztendőket fellül haladván immár, hogy a Nemes Városnak fizetés nélküli Musikussa vagyok . . . mindenféle musikát jól értek . . . a garasos szerzeményemből az elhagyott 86 esztendős Anyámat táplálom . . . Meg vagyok győződve, hogy e városi muzsikára nálamnál alkalmaztossabb nem fog találtatni.”²⁷⁰

A kórus tragikus személyi változását a 36 éves, ereje teljében levő karnagynak, Vogel Miklósnak a halála jelenti. Szintén a kispapok naplója emlékezik meg temetéséről, amelyet 1837. jan. 14-én tartottak: „Délután ünnepélyes vesperás, majd elkísértük utolsó útjára Vogel Miklós iskolamester és karnagy urat. Aktív férfi volt, mindenki szerette, amelyet kis tanítványai keserű könnyei is igazolnak. Bár nem volt jó idő, mégis igen sokan vettek részt temetésén. Jan. 16-án ünnepélyes gyászmisén asszisztáltunk, amelyet a lelke üdvéért tízkor tartottak a székesegyházban.”²⁷¹

1837—1886: Janny József

Első szakasz (1837—1848) Vogel Miklós karnagyi állására Janny József és Liedl Lipót nyújtották be kérvényüket. Bár kérvényüket nem találjuk, a városi tanács 1837. ápr. 21-én tartott gyűlésén hivatkoznak rájuk és Jannyt nevezik ki Vogel utódának: „Felvétetett Jahni József és Lidel Leopoldnak kérelem leveleik, melyel a megürült mesteri és az anya templomban hangászat kar igazgatósági hivatalt kérik. — Az esedezők közül Jahni József felmutatott oklevele szerint is a mesteri hivatalhoz szükséges tudományokban kitűnő czímet érdemelvén és ekkép a mesteri hivatalhoz megkivántatóknak megfelelővén Janny József belvárosi oskolamesternek

²⁶⁸ BHa 1830. aug. 2.: 85 éves.

²⁶⁹ Plt Székesegyházi elszámolások 1832. nov. 20.; Vjk 1833. nov. 4., 2098. sz. 546. l. — Stansits már 1830-ban és 1831-ben is kérvényt nyújtott be a normáliskolai állásra. Hivatkozik arra, hogy fehérvári születésű, hét évig Keszthelyen a normáliskolában tanított. (FML Tanácsi iratok 567. sz. 1830. ápr. 4.; uo. 1390. sz. 1831. júl. 23.)

²⁷⁰ BHa 1836. aug. 16.; FML Tanácsi iratok 1679. sz. 1836. aug. 18.; Vjk 1836. aug. 19., 1679. sz. 323. l.

²⁷¹ ProtCleri 1837. jan. 14. és 16., 251—252.l.: „A meridie vesperae solemnes, post quas funus Domini Nicolai Vogel Scholae Civicae Ludi-magistri et Regentis Chori comitabamur. Vir erat activus, omnibusque charus, quod etiam innocentium parvulorum super Magistrum fusae amarae lacrimae testabantur; tempus quamvis inamoenum, magna tamen fuit multitudo comitantium. . . hora 10. Misae de Requiem pro anima defuncti Nicolai Vogel celebratae adstitimus.”

és anya templombani hangászat kar igazgatójának ezennel kinevezetik. — Melynek folytában a kamarási hivatalnak meghagyatik, hogy néhai Fogl Miklós iskola mester fizetését jelesen a felsőbb helyen megállapított iskola mesteri fizetését évbeli 152 ftokat, úgy azon 192 ftokat is, melyek 3 éneklő gyermekek számára vagnak Janny Józsefnek esztendőnként idejében kifizesse, — kötelességévé tétetvén Janny Józsefnek, hogy három jól tanított éneklőket a' Muzsika karhoz állítson; ezen kinevezésről a belvárosi lelkész úr tudossittasson, egyébiránt Janny József a hangász fizetése megnyerése végett az itteni Tekintetes Káptalanhoz utasittatik.”²⁷²

Janny József 1814. márc. 7-én született Székesfehérvárott. Édesapja Janny János iparos már az 1817-es vizitáció szövege szerint és azóta folyamatosan fizetés nélküli trombitása a zenekarnak. Janny József a ciszterciek gimnáziumában végzett és Budán szerzett tanítói oklevelet. Mint Korhely György 1828-as kérvényében olvashattuk, nála tanult énekelni és diszkantistája, majd kíséret zenésze lett az együttesnek. Tanítói pályára 1829-ben lépett, 1833 óta a belvárosi leányiskola segédtanítója. Érezvén Vogel Miklós halálának közeledtét, 1836 decemberében tanúsítványt kér a városi tanácstól itteni működéséről, amelyre hamarosan esedékes pályázatához szüksége lehet. Meg is kapja.²⁷³ Személyében a város csaknem ötven évig működő és Hanner Makárhoz hasonló értékű, igen sokoldalú, tevékeny karnagya, tanítója és énektanára kezdte el működését.

Bizonyára Janny József vezette már a székesegyházi kórust ápr. 19-én, az V. Ferdinánd király születésnapján tartott misén, amelynek végén a Te Deumot és a Királyhimnuszt énekeltek zenekari kísérettel. (Lásd részletesen a VI. fejezetben!) Ünneplés keretében között emlékeztek meg 1837-ben Nagyboldogasszony napján a káptalan alapításának hatvanadik évfordulójáról. Ugyanezen a napon iktatták be báró Barkóczy Lászlót a hagyományos szertartások között püspöki székébe.²⁷⁴ A muzsikát értő püspök fehérvári tíz éve alatt szívén viselte a kórus gondját és gyakran vett részt hangversenyeken.

1837 nagycsütörtökén a kispapok naplóírója nem szól a hagyományos oratóriumestről, de nov. 26-án, Szent Cecília ünnepén értékes hangversenyt tartott Janny, miként 1838 nagycsütörtökén a régi szokásnak megfelelően ő is Beethoven Krisztus az Olajfák hegyén c. oratóriumát vezette. A naplóíró és a Honművész tudósítója is lelkesen szól Wunsch Ferenc (tenor), Janny József (basszus), Pilhoffer Anna (szoprán) és Dietrich Ernestin (szoprán) szólójáról. (Lásd részletesen a VI. fejezetben!) A móri katonazenészek segítették ki az együttest.²⁷⁵ Bár a naplóíró nem említi, de joggal feltételezzük, hogy a kórus és a zenekar örömmel muzsikált 1837. nov. 6-án is, amikor az ifjú 24 éves karnagy esküvőjét tartotta a 20 éves Pilhoffer Annával, a kórus hűséges és értékes énekesnőjével.²⁷⁶

Mivel Liedl Lipótnak, a pesti német színház másodkarnagyának kérését nem teljesítette a városi tanács, 1837. aug. 10-én újabb kérvényében a zenekari státusra

²⁷² Vjk 1837. ápr. 21., 819. sz. 117. l.

²⁷³ BKa 1814. márc. 7., Göbel Janny 5—7; Szigeti Székesfehérvár 184; Vjk 1836. dec. 27., 2598. sz. 499. l.

²⁷⁴ Aczél Barkóczy 94.

²⁷⁵ ProtCleri 1837. nov. 26., 274. l.; uo. 1838. ápr. 12., 278. l.; Honművész 1838. I. 35. sz. máj. 3., 271. l.; Plt Fasc. 1515 Rationes Cath. Eccl. 1838. év: nyugta az oratóriummal kapcsolatos kiadásokról, köztük öt móri katonazenész közreműködéséért, étkezésükre és utazásukra összesen 20, 30 ezüstforint.

²⁷⁶ BEa 1837. nov. 6., 92. l.

pályázik. Hivatkozik arra, hogy „hat éven át a bécsi konzervatóriumban működött és igen szigorú vizsga után Ófelsége a Király és a nemrég elhunyt Antal főherceg s jó néhány udvari karnagy jelenlétében a díszdiplomával és ezüst éremmel az első díjat nyerte el. — Amennyiben kérését teljesítik, ígéri, hogy az itteni szabad királyi városban nyilvános zeneiskolát szervez a zeneelmélet, ének, zongora és hegedű tanítására. Minden erejével igyekszik a Tisztelt Tanács megelégedését elnyerni.”²⁷⁷

1837. aug. 20-án Heiszler Adolf helybeli muzsikus is benyújtja kérvényét. Biztosan hallott arról, hogy Janny József kinevezése körül nehézségek adódtak — erről majd később szólunk —, esetleg a karnagyi állást is szeretné megkapni. Hivatkozik arra, hogy „a General Bass-t jól megtanultam, de értem is, a mellett Bass hangon éneklek, azon felyül violin, viola, violon, a fuvó Instrumentumokbul pedig Flauto, Clarinetto, Fagotto, Corno és Trombone, mindezeket jól játszom. Ezekbül a Fejérvári muzsika pályán többszörözve magamat ki is mutattam, oda járul tehát mély esedezésem, hogy ha a Tekintetes Nemes Tanács musikai directornak Jani József helyett mást választana, azon esetben engemet mint aki a musikai igazgatóságra alkalmas tagot választani méltóztatna. Ha hogy pedig a musikai director Jani József megmaradna, akkor is könyörgöm a Tekintetes Nemes tanács előtt fizetésbeli városi musikusnak engemet ki már 5 esztendők elfolyása alatt mind a két városi templomban ingyen teszem musikusi elfoglaltságaimat, választani méltóztatna.”²⁷⁸

A városi tanács az aug. 25-i gyűlésen mindkettőjük kérését egyelőre helyhiány miatt elutasítja, de „ha hivatal megüresend, figyelembe fog vétetni a kérelmeseknek kérése”.²⁷⁹

A városi tanács tudtával a káptalan mégis alkalmazza őket a káptalani pénztár terhére Heiszler Adolf fagottistát és harsonást évi 30 ft-ért, Liedl Lipót hegedűst pedig évi 100 ft-ért. Liedlnek ez az összeg kevés, ezért szept. 28-án Barkóczy püspök segítségét kéri fizetése javításához s a zeneiskola tervét is feltárja előtte: „...Az a szerencse ért, hogy a székesegyház hegedűsének alkalmaztak. Sajnos csak évi 100 ezüstforint fizetést biztosítottak számomra. Ez azonban az igényeimnek megfelelő lakásra is alig elégséges, a kollégám kétszer ennyit kap. Kérem ezért Püspök Úr Óméltóságát, tegye lehetővé fizetésem felemelését. A magam és a zenét kedvelők hálája ezért maradandó lesz, mert minden erőmmel nyilvános zeneiskolát fogok alapítani. A tehetséges gyermekek alapos tanításban részesülnek, én pedig kötelezem magam arra, hogy három év alatt egy értékes művészt képezek ki. Ehhez kezdetben legalább két zongorára, öt hegedűre s megfelelő kottákra van szükségem. Ezeket be kell szereznem, hogy idővel nívós zenekonzervatóriumot alakítsak ki. Meggyőződésem, hogy e szívbéli tervemnek a közösség szempontjából való

²⁷⁷ FML Tanácsi iratok 1659. sz. 1837. aug. 10.: „...da er durch volle sechs Jahre im Wiener-Conservatorio mitwirkte und da selbst nach einer Strengen Prüfung in Gegenwart Seiner K. K. Hoheit, des nun vereinigten Erzherzoges Anton und sämmtlicher K. K. Hofkapellmeister ein Ehrendiplom und eine silberne Medaille als ersten Preis erhielt... Nach erhaltener Gewährung seines gehorsamsten Gesuches verpflichtet er sich in hiesiger königlicher Freistadt eine öffentliche Musikschule zur gründlichen Erlernung des Generalbasses; so wie zum zweckmäßigen Unterrichte im Gesange für das Fortepiano und die Violine zu errichten, auch alles was in seinen Kräften steht anzuwenden um sich Eines Löbl. Magistrates Zufriedenheit zu erwerben.”

²⁷⁸ FML Tanácsi iratok 1658. sz. 1837. aug. 20.

²⁷⁹ Vjk 1837. aug. 25., 1658. sz., 1659. sz. 240. l.

előnyeit Püspök Úr Óméltósága teljes mértékben átérzi s támogatja kérésemet. . . ”²⁸⁰

1837. dec. 4-én Liedl ugyancsak a zeneiskola alapításához a városi tanács segítségét is kéri: „Miután a Gondviselés vágyamat teljesítette, hogy mint zenekari tagot e szabad királyi város főplebániatemplomában alkalmaztak, drága kötelességem késztet arra, hogy az itteni ifjúság javára szóló ígéreteimet beváltsam, amelyet a Tisztelt Tanácsnak alázattal előre jeleztem, zongora és hegedű tanítására zeneiskolát nyissak. Ebben minden helybeli, de a csupán itt tanuló többi gyermek is hetenként négy alkalommal meghatározott időben nálam órákat kaphat. Hogy szándékom tisztségát is hangsúlyozzam, kész vagyok mindegyik megfelelő gyermeket havi egy ezüst forintért tanítani, majd aztán idővel a tehetségeseket teljesen ingyen is oktatni. — Mivel ezt az iskolát nyilvánosan a Tisztelt Tanács jóváhagyása szerint és védelmében szándékozom vezetni, ezért alázatosan kérem hozzá a Tisztelt tanács szabályos jóváhagyását és állandó hathatós védelmének elismerését. Fáradhatatlanul igyekszem a jelzett iskolát az itteni szabad királyi város javára megszervezni, és minden erőmmel bizonyítani kívánom, hogy a Tisztelt Tanács kegyét nem méltatlanra pazarolja.”²⁸¹ A városi tanács 1837. dec. 4-i gyűlésén pártfogolja Liedl tervét: „A’ kérelmes Liedl Leopoldnak ditséretes igyekezete tanátsképen is helyeseltetvén a’ hangász tanintézetnek az általa előadott feltételek mellett való felállításához az engedelem megadatik, melyről is tudósíttasson.”²⁸²

²⁸⁰ Plt Fasc. 5404. 1837. szept. 28.: „Weil ich nemlich das Glück hatte, bey der hiesigen Domkirche als Violinist angestellt zu werden. Behufs dessen aber nur 100 fl CM jährliches Salarium mir zugesichert worden; Eine Summe, die kaum für das meinen Absichten gemässene Quartier hinreichend ist: Wo doch mein Mitgenosse bey ganzlichen Anstrengung mehr als das doppelte bezieht; — so zielel mein demuthvolles Flehen dahin ab: Eure Bischöflichen Gnaden möchten mich in Hochdero Gnädige Protection nehmen und eine Summe gnädigst verhelfen: meine Dankbarkeit, ja die Dankbarkeit allen hiesigen Musik — und Kunstfreunde, die mir und der hiesigen Musik wohlwollen, würde dann unbeschreiblich und bleibend sein: weil ich nähmlich mit allen meinen Kräften in dieser Stadt eine öffentliche Musik-Schule zu gründen trachte, wo selbst die hierzu geeigneten Kindern gründlich werden lernen können, und ich mich verpflichte in 3 Jahren einen ausgezeichneten Künstler herum stellen, so bedarf ich im Anfang wenigstens 2 Klavier 5 oder 6 Violinen und die nöthigen Musikalien dazu, die ich mir als Grundlage zu dieser Anstalt herbey zuschaffen muss um mit der Zeit auch ein verhältnissmässiges Musikalisches Conservatorium zu bilden — Indem ich überzeugt bin, dass Euer Bischöflichen Gnaden die Vortheile, welche aus diesen meinen Herzensplan für das Publicum zu erwerben sind, vollkommen einzusehen geruhen. . . und meine demüthigste Bitte erhören werden.”

²⁸¹ FML Tanácsi iratok 2361. sz. 1837. dec. 4.: „Nachdem die Vorsehung meinen Wunsch in so ferne erfüllt hat, dass ich in der Qualität eines engagirten Chor-Musiker bey der Haupt-Pfarrkirchen dieser königlichen Freystadt bin angestellte worden; so lieget nun mir die theure Pflicht ob: mein Versprechen, welches ich für das Wohl der hiesigen Jugend gemacht und auch bereits dem dem löblichen Magistrat demüthigst angekündet habe, um ins Werk zu setzen; nemlich: Eine zweckmässige Schule zum Unterrichte in der Violine und im Klavier dergestalt zu eröffnen: dass vor allen die hiesigen Stadtkinder, dann aber auch die sonstigen hier studirenden Kinder, wöchentlich 4 mahl in den festgesetzten Stunden bey mir den oberwähnten Unterrichte erhalten dürften. Um die Reinheit meiner diesfälligen Absicht am Tage zu legen: bin ich gerne erböthig: besagtem Unterrichte für 1 Gulden CM monatlich jedem hierzu geeigneten Kinde, — ja, färrnere [fernere] jedoch talentvollen Kindern nebenbey auch ganz taxfrey zu ertheilen. — Weil ich aber eine solchen Schule öffentlich und folglich mit der gnädigen Bewilligung und Protection eines Löbl. Magistrats einzuführen wünsche, so gehet mein ehrfurchtvolles Gesuch dahin: dass mir solche rechtmässige Guttheissung, wie auch eine fortwährende huldvolle Protection des Löbl. Magistrats zuerkennen, und angedeyhen lassen möge. Mein unermüdetes Bemühen: durch Einrichtung obbenannter Musikschule zu dem Wohl der hiesigen k. Freystadt nach Kräften beyzutragen solls gewiss erweisen, dass Ein Löbl. Magistrat dero Gnaden an keinen Unwürdigen verschwendet habe. . . ”

²⁸² Vjk 1837. dec. 4., 2361. sz. 379. l.

Heiszler Adolf kérvényével kapcsolatban utaltunk arra, hogy Janny József kinevezése körül jogi nehézségek adódtak. A városi tanács ápr. 21-i gyűlésének szövegéből idéztük azt, hogy „ezen kinevezésről a belvárosi lelkész úr tudósításon”. Krizsány Ignác felsővárosi plébános és kerületi esperes máj. 11-én, Mihalik György belvárosi plébános és az elemi iskolák kormányzója máj. 16-án tiltakozó levelet írtak ez ügyben a tanácshoz, mivel Janny kinevezéséről egyszerűen csak értesítette őket a tanács, holott az 1799. aug. 21-i és 1816. febr. 27-i királyi rendelet szerint előbb velük kellett volna megbeszélni, és Jannynak vizsgát kellett volna tennie arról, hogy alkalmas a katolikus ifjúság nevelésére a belvárosi leányiskolában. Mihaliknak Janny személye ellen nincs kifogása, de a jövőben ragaszkodik jogaihoz.²⁸³

A városi tanács máj. 12-i gyűlésén Krizsány esperes tiltakozását visszautasítja eléggé merev hangon: „Már megtörténvén. . . elhatározottam, hogy minek utánna e tanács által legközelebb belvárosi iskola mesternek kinevezett Jahni József, a kinek mint itteni születésűnek ditséretes erkölcsi maga viselete ösmeretes — Jahni Józsefnek a város pénztárából való fizetése megtörtént. — Helytartó Tanács 1796. jan. 12. 770. sz. és 1802. márc. 17. 5050. sz. parancsolata szerint az öspörös urat, sem az illető lelkész urakat nem illeti a felvigyázás a vallásbeli tanításon kívül: ugyan ezért a m. t. öspörös ur által kívánt befolyást az iskola mester választásába a város jogai megsértése nélkül e Tanács meg nem engedheti.” Az esperes azonnal óvást emel az ügyben, de a máj. 16-i gyűlésen „a beadott óvás el nem fogadtatik”.²⁸⁴

Mivel mindkét oldalon pozitív rendelkezésekre hivatkoznak, a városi tanács elutasító határozott magatartása továbbra is vitatható. Ezt érezte a káptalan. Ezért júl. 7-én a jogi helyzet tisztázására tesz javaslatot a városi tanácsnak: „Fogl Miklós halálával az Egyházi Hangász Karnak Igazgatósága meg ürülvén mint hogy több tekintetből ezen hivatalnak betöltése az óhajtott közös egyezés útján legsürgősebben történhetne, a' Tek. Nemes Tanácsot ezennel hivatalosan megkérjük, hogy e tárgy czélarányos elintézése végett vagy egy kiküldöttséget megnevezni vagy elegendes ülésben vélnük köz értelemmel tanácskozni ne terheltesen.”²⁸⁵

A káptalan jóindulatú és felelősséggel teljes javaslatát a tanács elfogadja: „A városi hangász kar igazgatójának és belvárosi iskola mesternek . . . Jahni József már kinevezve lévén, ha a megkereső T. Káptalan a maga hangászi karhoz igazgatót kinevezni kíván, ezen igazgatóságot a városi hangász kar igazgatóságával miképpen lehessen egyeztetni és azt czélszerűen kivinni, ez eránt a T. Káptalannal való tanácskozás 's adandó jelentés végett Say István bíró, Rauch Ferentz és Boros Imre tanácsnok urak kiküldetnek.”²⁸⁶

Alapos megfontolás után a városi tanács 1837. nov. 14-i gyűlésén került sor a vitás kérdések tisztázására, sőt a városi tanács és a káptalan jogának pontos körülírására a városi zenészekkel, azaz a székesegyház zenészeivel kapcsolatban. Szóltunk már arról, hogy 1777-ben a káptalan az esztergomi érsekségtől átvett tizedszedési jogát a városi tanácsnak adta bérbe, amelynek fejében a város tetemes összeggel járul a székesegyházi együttes fenntartásához, sőt a káptalannal való megbeszélés után a zenészeket is mint városi zenészeket nevezi ki. A Janny kineve-

²⁸³ FML Tanácsi iratok 1002. sz. 1837. máj. 11. és 1017. sz. 1837. máj. 16.

²⁸⁴ Vjk 1837. máj. 12., 1002. sz. 140. l.; uo. 1837. máj. 16., 1016. sz. 142. l.

²⁸⁵ FML Tanácsi iratok 1381. sz. 1837. júl. 7.

²⁸⁶ Vjk 1837. júl. 7., 1381. sz. 195. l.

zésével felmerült vitás kérdés alkalmul szolgált 1837-ben arra, hogy a káptalan a városi tanáccsal megegyezék a zenekar fenntartásának közös gondjában, de egyúttal a zenekar életét is pontosabban szabályozza.

A nov. 14-i gyűlésen a káptalan képviselőjében Farkas Ferenc kántorkanonok és Puretits Ignác örkanonok jelent meg. A káptalan indítványát Farkas Ferenc terjesztette elő, amelyet a városi jegyzőkönyvben örökítettek meg: „A Város által fizetett Városi Hangászok a Tekintetes Káptalan által is fizetvén, de ezenkívül a Tekintetes Nemes Káptalan még Hangászokat is tartván azok mindnyájan közösen a Fő Anya Templomban az Isteni Szolgálat alatt a hangászatot gyakorolják és hogy azok között a jó rendet fenntartani lehessen, új hangászoknak bevétele vagy elbocsájtása, ugy az egyházi hangászati egyéb rendelkezések eránt közösen intézkedni legcélszerűsőbb volna. — Melly előterjesztés tanácskozás alá vetettvén, ámbátor a városi hangászoknak felvétele vagy elbocsájtása eddig a tanátsnak kizárólagos joga volt és az előterjesztés szerént a T. Káptalannal megosztattna, minthogy egyrésről a T. Káptalan is az általa fizetett hangászok bevétele és elbocsájtása iránti eddigi kizárólagos jogát e tanátsal megosztaná, a Város pedig csak 7 hangászatot, ellenben a T. Káptalan jelenleg is már 14 hangászatot fizetne és így a viszontiság tekintetéből a Tanáts jogaiban csorbulást nem szenvedne, de más részről a hangászok között a jó rendet közösen könnyebben fenntartani lehetne a T. Káptalan és a Tanáts közösen e következőkben egyeztek meg:

a. Mind a Város mind a T. Káptalan által fizetett hangászoknak felvétele, elbocsájtása, ugy a szt. egyházi és egyéb világi hangászat eránti rendelkezések a T. Káptalan és a Tanáts Tagjainak Közös Ülésében fognak ezentul elintéztetni.

b. Az egyházi hangászatban szükséges jó rend fenntartására hivatalaiknál fogva mindenkor a T. Káptalanból az Éneklő Kanonok, — a Tanátsból pedig a Kapitány Urak fognak ügyelni.

c. a Város által fizetett hangászok ezennel kötelesek lesznek a T. Káptalan által rendezendő egyházi hangászatban a T. Káptalan által fizetett hangászokkal közösen hasolván[!] a T. Káptalan által fizetett hangászok a Város hangászaival szinte közösen munkálkodni.

d. A hangászokat igazgató köteles a hangszereket összeírás szerént a felelet terhe alatt által venni és a felügyelő Urnak tudta és engedelmé nélkül más használatokra által nem engedni, melly rendelések a hangászoknak tudtokra adassanak.”²⁸⁷

Ugyanezen gyűlés következő pontjában „a fentebbi egyezés folytában a tettleges megerősítés végett az egyházi hangász karnak foglalatosságai és fizetései közösen ekkép állapítottak meg: a hangászkar igazgatójának meghagyatott Janni József nyervén a T. Káptalantól mint ollyas évi fizetést esztendőbeli 15 ftokat, ugyan az mint Bassista 100 ftokat, a várostól 192 ftokat, melyekért 3 éneklő gyermekeket tartani köteles.” Ezután felsorolják a többi zenésznek a káptalantól és a várostól járó fizetését; ezeket az adatokat az alábbi táblázatban közöljük. (Az iskolai fizetések itt nem szerepelnek!)²⁸⁸

²⁸⁷ Uo. 1837. nov. 14., 2220. sz. 351—352. l. — A szöveg egy részét közli: SzigetiSzékesfehérvár 184—185.

²⁸⁸ Vjk 1837. nov. 14., 2221. sz. 352. l.; SzigetiSzékesfehérvár 185. l. Szigetiné Janny 15 ft-ja helyett a 115 ft sajtóhiba és Stansitsnál hiányzik a fuvolista beosztás.

Név	Beosztás	Fizetés (ft)	
		Káptalantól	Vároستól
Janny József	A hangászkar igazgatója	15	—
	basszista	100	—
	3 énekesfiúért		192
Korhely György	orgonista	50	86
Purebl Ferenc	I. hegedűs	200	30
Nivik Mátyás	I. hegedűs	50	101
Liedl Lipót	I. hegedűs	100	—
Frank Imre	II. hegedűs	50	86
	orgonista	30	—
Amon Jeromos	bőgős	80	—
Stansits József	csellista és fuvolás	6	54
Kuchta Mihály	I. klarinét és kürtös	40	—
Janny János	II. klarinét és kürtös	40	—
Berg Antal	harsonás és II. bőgős	15	35
Amon Teréz	szoprán énekesnő	40	—
Vogl Anna	alt énekesnő	50	—
Feld Antal	tenor énekes	50	—
Heiszler Adolf	fagottista és harsonás	30	—

Meg kell jegyeznünk, hogy jelen esetben csak az együttes rendes tagjainak fizetését állapítják meg. Mint eddig is, fizetés nélküli tagjai is vannak az együttesnek, akik időnként kapnak valami juttatást, pl. Janny János ilyen volt azelőtt. Sőt ún. műkedvelők is közreműködnek nagyobb ünnepeken a kórusban teljesen önkéntesen, szíveségből. Ezeknek a nevét majd az 1839-es vizitáció szövegében ismerhetjük meg.

A nov. 14-i gyűlésen tovább foglalkozva a rendes tagok ügyével megjegyzik: „Ugyan ezen alkalommal közösen elhatározottak, hogy mind az egyházi hangász karban csak 1 másod violinista, ellenben 3 első violinisták vagynak, az utóbbiak közül holnaponként változtatva az egyik a másod violinista foglalatosságát vinni köteles. — Feljegyeztetik és az illyes, valamint a hangász helyen való rend eránti rendszabások kimunkállása végett a felügyelő urak megbizatnak.”²⁸⁹

A rendszabályok bemutatására a nov. 20-i tanácsülésen került sor: „... Főtiszt. Farkas Ferentz kanonok és Boros Imre kapitány urak megbizottságok következtében bemutatik a' fő anya templomban hangász karra nézve kimunkált rendszabásokat, mellyek is helyben hagyatván az e végre felrendelt hangászoknak kihirdettek és pontos megtartása kötelességükké tétetett.”²⁹⁰

„A Szabad Királyi Székes fejérvár Püspöki és Városi Fő Templom Hangász Karának Rendszabásai 1837.

²⁸⁹ Vjk 1837. nov. 14., 2222. sz. 353. l.

²⁹⁰ Uo. 1837. nov. 20., 2241. sz. 357. l.

Előszőr

A' Hangász Kar igazgatója hiteles irományok vagy is Inventárium mellett a' hangászi eszközöket és a' Cottákat átveszi oly lekötelezés mellet, hogy azokat gondossan minden elidegenítés vagy romlástul megmenti ellenkező esetben az elveszett vagy készakarva megromlott Eszközöket és Cottákat önköltségén visszacserez.

Másodszor

A' Hangászi Kar Igazgatója köteles Énekes Oskolát tartani, és 3 Kész Énekesek Neveit a Fő Tisztelendő Éneklő Kanonok és Tettes Városi Kapitány úrnál bejelenteni, ne talán a' tsupa önkényességéből álván az Éneklő Kar az Egyházi Énekekben fogyatkozás történjen.

Harmadszor

A' Hangászi Kar Igazgatónak a' ki a' nékie subordináló Hangászokkal illendően bánni tartozik köteles felügyelni a' Hangászok kötelességeire és azoknak végre hajtására viszont a' Hangászok tartoznak minden Személy válogatás nélküli rendelkezéseinek engedelmeskedni. A' ki a' Hangászi Kar Igazgatójának rendelése ellen szegeszi magát vagy megfélejdzkeztvén erkölcsi kötelességeiről őtet megsérteni bátorodik, afelül a' Fő Tisztelendő Éneklő Kanonok és a' Tettes Városi Kapitány Urak a' Hangászi Kar Igazgatója által tudósittatván a' vétkesnek megfenyíttésével a' panaszoló Igazgatónak elégtételt kiszolgáltattnak. Azon esetre pedig ha a' panasz tetemesebb volna Elégtétel végett a Tettes Vs Tanáts előtt Elegyes Ülésben fog felvétetni.

Negyedszor

Az Istenháza az Imádás háza ugyan ezért a' Hangászok keresztényi kötelességökre emlékeztettnek, hogy a' kórusson minden illendőséggel magokat viseljék a' beszélgetést vagy más Könyveknek olvasását elkerüljék — hanem mint a' Templom szolgálói Ájtatosan legyenek az Isteni szolgálat alatt és a' muzsika halgatása alatt az Istent Imádni meg ne felejtkezzenek.

Ötödször

A' Muzsika az emberek kimivellésének egyik eszköze azért a' hangászok Éltekét ugy intézik, hogy minden kitsabásoktul mentek legyenek erkölcsös magavisselélésekkel megkülönböztetve — egymás eránti tisztelessel tiszteskegyenek — ellenkező esetben a' feladott vétkes a' Tettes Vs Tanáts Elegyes Ülésében megítéltetik és ha érdemes reá hivatalátul megfosztatik.

Hatodszor

A' Hangászi Karbul senkinek sem szabad a' Városbul elutazni a' nélkül, hogy a' Fő Tisztelendő Éneklő Kanonok és a' Tettes Kapitány Uraktul az Elutazásra engedelmet nyertenek.

7-tzer

Az Egyházi eszközöket a' Chorusból más világi multságokra az Igazgató se maga nem vitettheti, se másnak nem kölcsönözheti, hanem erre a' Fő Tisztelendő Éneklő Kanonok Urtul nyilvános engedelmet köteles megkérni.

8-szor

Minden Hangász és Énekes köteles minden Vasárnap és Ünnepen az Anya Fő Templomba megjelenni és az Igazgató által neki rendelt kötelességét tellyesíteni ugy szinte valahányszor akár a' Mlgos Püspök és a' Tettes Ns Káptalan akár a' Tettes Ns Tanáts rendelésébül valamelly Ájtattosság vagy világi Ünnepp tartatik kötelesek minden Hangászok és Énekesek a' kik akár melly pénztárbul fizetést huznak megjelenni.

9-szer

A' Hangászi Kar Igazgatója köteles ezután minden napra a' Tettes Ns Káptalan 9 órai Miséjére 4 Énekeseket hetenként vagy holnaponként változtatva rendelni.

Költt Székes Fejér Várott a' Szabad Királyi Székes Fejérvár Tettes Nemes Tanácsának Elegyes Ülésébül november 20-n 837 Eischl János Al Jegyző által.”²⁹¹

A rendszabályok második pontjára, az énekes iskola tartására vonatkozólag a Honművész 1838. máj. 3-i számában érdekes adalékot találunk. A nagycsütörtöki — már említett — hangversenyéről beszámolva dicséri az új karnagyot és együttesét. Majd folytatja: „Átaljában hangászkarunk igen jó állapotban van, több jeles taggal diszeskedik, kik a' jó művész nevét megérdemlik. Dicséretes szokás nálunk, hogy a' szülők szép számmal küldözik leányaikat éneklőiskolába, és innen van, hogy Fejérvár jó énekesekben soha nem szükölködik. — Csak a' szép mesterségek becsét néhány nem értők szájából lehet hallani 'hasztalan időtöltés'. Mai napon is szép számmal vannak a' ns. város költségén énekelni tanuló leánykák, kik hasonlólag szép reménységgel kecsegtetnek, hogy egyházi hangászatnak hasznára és díszére fognak egykor szolgálni.” Idéztük Korhely Györgynek 1827-ből való sorait, amelyekben tíz éve működő énekiskolájáról számol be, ahol fiúkat és leányokat tanított, s közülük került ki maga Janny József is, mint a székesegyház énekesé. Cikkírónk 1838-ból való sorai arra utalnak, hogy Janny József maga vezeti már az iskolát, amelyben — úgy tűnik — inkább csak énekesnőket képeznek ki a kórus részére a kor újabb divatja szerint.

A rendszabályok kilencedik pontjára vonatkozólag is hamarosan intézkednek. Janny már januárban benyújtja a káptalannak tervezetét, amelyet 1838. jún. 8-án Farkas Ferenc nagyprépost és Boros Imre városi kapitány aláírásukkal megerősítenek: „A' Ts. Székes Fejérvári Káptalan 9 órai conventual Miséje alatt megjelenni kötelezett Hangások

Énekesek

1. Amon Terézia mindennapi Énekesnő. Vogl Anna Asszony ennek Supplense [helyettese]
2. Amon Jeronmios mindennapi Énekes. Heiszler Ádám [Adolf] ennek Supplense
3. Feld Antal mindennapi Énekes. Berg Antal ennek Supplense
4. Janny Josef és Purebl Ferentz hetenkénti Énekesek, Orgonisták
5. Frank Imre mindennapi Orgonista. Korhely György ennek Supplense.”²⁹²

A régi szokás szerint a székesegyház regens chorija volt a német iskolamester, a kórus egyik tagja pedig a magyar iskolamester. Vogel Miklós és Amon Jeromos még így szerepeltek a városi számadáskönyvben. Janny idejében változás történik: Janny a belvárosi iskolában a leányok, Amon Jeromos a fiúk iskolamestere. (Őt segédtanító is működik az iskolában.) Janny a hivatalával járó kántori elfoglaltság jó részét Amonra bizza, ezért a következő egyezséget köti vele 1837. okt. 8-án: „Én Janny Josef néhai Vogl Miklós városi oskola mester halála után Szabad Királyi Székes Fejérvár Város Tekintetes Nemes Tanácsa által Városi oskola mesternek és hangász kar Igazgatójának kegyesen kinevezettvén, ennek folytában az ezentuli foglalatosságom köréhez tartozandókra, úgy szintén némelly alább megnevezendő jövedelmekre nézve Amon Jeromos szintén Belvárosi oskola mester ural követke-

²⁹¹ Közli: SzigetiSzékesfehérvár 188—189; Klt 2061/2: a szöveg másolata.

²⁹² Klt Káptalani iratok No. 502/d. 1838. jan. 14., No. 2061/2. 1838. jún. 8. Másolat; SzigetiSzékesfehérvár 191.

zendőkben állapottam meg jelesen: A' mi a' Gyermekek tanítását illeti folyvástosan Esztendőről esztendőre a' Leányokat köteleztetek oktatni, a' szállás, mellyben boldogult Vogl Miklós iskola mester lakott engem illetvén: továbbá a' német templomban [ciszterciek temploma] teendő szolgálatért járandó 30 váltó forintokból álló jövedelemnek felét, ugy szintén a' Cathedralis templomban tartandó ugynevezett Choral népének miséknek jövedelmét; valamint a' Leány iskolára tett Fundationalis [alapítványi] pénzből eddig fizetni szokott 50 váltó forintoknak egy harmad részét az az 16 for. 40 krajczarokat, hasonlóan a' Temetések alkalmával mondandó Bucsuztatókért járandó díjt, s eképp mind ezen itt érintett jövedelmeket, mellyek ennek előtte egyedül néhai Vogl Miklós iskola mesternek tulajdonai voltak, a' nevezett Amon Jeromos urra ruházom és által engedem." Amon Jeromos elfogadta az egyezséget.²⁹³

Barkóczy püspök 1839-ben tartott vizitációja részletesen közli a székesegyházi együttes fizetését. Majd felsorolja a fizetés nélküli tagokat, akik időnként részesülnek jutalomban és a műkedvelőket, akik szívességből működnek közre. Az utóbbiak neve itt szerepel először.

A kórus rendes tagjainak fizetése általában egyezik az 1837-ben megállapított összegekkel. Csupán Vogl Annánál beírják, hogy évenként 12 mérő tiszta búzát is kap, és „a három éneklő gyermek” neve is olvasható: Janny Anna és Pilhoffer Amália szopránok, Rainiss János alt.

Szigeti Kilián a vizitáció adatai alapján összeállította beosztásuk szerint az együttes táblázatát (lásd a 86. oldalon). A táblázatot kiegészítjük az előbb említett három énekes nevével, mert őket nem jelzi összeállításában.²⁹⁴

A vizitáció foglalkozik részletesen Janny József és Amon Jeromos iskolai és kántori elfoglaltságával, valamint a segédtanítók beosztásával, akik — mint a közölt táblázatból kitűnik — a székesegyház együttesében is szerepelnek.

A vizitáció szövege szerint tekintettel arra, hogy a magyar nyelvűek száma megnövekedett a városban, 1833. dec. 3-án a városi tanács, Farkas Imre belvárosi plébános és az elemi iskola igazgatója megállapodtak egymással, hogy a német és magyar iskola helyett belvárosi fiú- és leányiskolát szerveznek — mint erre Janny és Amon 1837-es megegyezésében is utaltunk. A tantárgyak között az egyházi ének (cantus ecclesiasticus) is szerepel. A fiúk iskolamestere Amon Jeromos 1781. márc. 27-én Nágócson Sümegi (Somogy) vármegyében született. A tanítóképző elvégzése után Pakson, majd a fehérvári felsővárosi iskolában tanított 1803-tól. 1810-től a nemzeti iskola tanára, 1814-től magyar iskolamester, belvárosi kántor és orgonista. Említik Teréz nevű leányát, aki a székesegyház énekesnője. Amon Jeromos két segédtanítója közül Schmidt Lőrinc 1819. máj. 6-án Vaszarón (Baranya vm.) született. Még nem fejezte be a tanítóképzőt, de szorgalmasan tanít. (Nem fizetett basszista a kórusban.) Miller János 1816. jan. 5-én Kokasdon (Tolna vm.) született. Ugyanazt írják róla, mint Schmidtről. (A kórus nem fizetett tenoristája.)

²⁹³ FML Tanácsi iratok 2094. sz.; Vjk 1837. okt. 6., 1947. sz. 193. l.; uo. 1837. okt. 30., 2094. sz. 311. l.

²⁹⁴ Klt Vis. Can. 1839., 82. l.; SzigetiSzékesfehérvár 186—187. — A táblázatban szereplő Ruzitska N. nevű műkedvelő első hegedős, úgy gondoljuk, egyezik a Hessen-Homburg ezred számtisztjével (rationalista), akit 1844. máj. 17-én temettek Székesfehérvárott. A szeminárium naplóírója ugyanis arról szól, hogy a székesegyházban gratis, tehát ingyen ünnepélyes gyászmisét tartottak a temetése után megemlékezvén arról, hogy hegedűjátékával oly sokszor hatott a szívekre és az áhíthatat növelte az ünnepi miséken. („... saepe numero corda movebat et pietatis ardore collustrabat durantibus missarum solemnibus fidibus canendo.”) Lásd ProtCleri 1844. máj. 17., 100. l.

Beosztás	Fizetett zenészek	Nem fizetett zenészek	Műkedvelők
Fuvola	—	Guttenberg Ignác	Schwanfelder József
I. klarinét	—	Gamperling Mátyás	—
II. klarinét	—	Raák Balázs	—
Fagott	—	Kuntz Jakab	—
Kontrafagott	—	Szketzl József	—
I. kürt	Kuchta Mihály	—	—
II. kürt	Janny János	—	—
I. clarino	—	Herder Henrik	—
II. clarino	—	Bardon János	—
Harsona	Heiszler Adám [Adolf!]	—	—
Üstdob	—	—	Rader Alajos
Orgona	Korhely György	—	—
	Frank Imre		
Szoprán	Amon Teréz	—	Dietrich Ernesta
	Janny Anna		Klosz Teréz
	Pilhoffer Amália		Say Johanna
			Say Karolina
			Jannyné Pilhoffer Anna
Alt	Vogl Anna	—	Hubner Johanna
	Rainiss János		Kozay Julianna
			Pock Julianna
			Say Antónia
Tenor	Feld Antal	Miller János	Ascher József
	(Amon Jeromos)	Wünsch Ferenc	Winkler József
Basszus	Janny József	Schmidt Lőrinc	Say Béla
		Waigl Ferenc	
I. hegedű	Purebl Ferenc	—	Nivik Anna
	Nivik Mátyás		Ruzitska N.
	Liedl Lipót		
II. hegedű	Berg Antal	—	Kövessy N.
	(Frank Imre)		Rader Sándor
			Szelke Kristóf
Mélyhegedű	—	Gerbovits György	Holner József
			Nyirák N.
Cselló	Stansits József	—	—
Bőgő	Amon Jeromos	—	—

Janny József életrajzát is közlik, ahogy mi már ismerjük. Segédtanítói: Waigl Ferenc 28 éves (születéshelyéről nem szólnak). Pozsonyban 1829/30-ban szerezte meg a tanítói oklevelet. Magyarul, németül és latinul beszél. (A kórus nem fizetett basszistája.) Raák Balázs 26 éves, Dorogon (Esztergom vm.) született, Pozsonyban

1830/31-ben végzett, magyarul, németül, szlovákul beszél. (A kórus nem fizetett második klarinétosa.) Gerbovits György 24 éves, Csibrákon (Tolna vm.) született, 1836/37-ben Budán végzett, magyarul és németül beszél. (A kórus nem fizetett brácsása.)

Még az 1837. nov. 20-i városi tanács ülésén „indítványba hozatott, hogy a gyászmisék és hangászattal való temetéseket a' hangászoknak járó díjja meghatározottasson, mellyen fogva Főtiszt. Farkas Ferentz éneklő kanonok és Boros Imre kapitány urak mint a' hangászokkal értekezvén a' gyászmisék és hangászattal való temetéseknek a' hangászok száma és hangművek külömbségéhez képest való díjja eránt arányzatott készítvén azt ide bemutassák.”²⁹⁵

Az 1839-es vizitációs könyvben Janny József és Amon Jeromos aláírásával az összeállított összegeket is olvashatjuk:

„A' Szabad Királyi Székes Fejérvár Anya Templomában Hangászkar által teendő hangászati szolgálatokért járandó Díjjak jegyzéke:

Mise és Requiemért Díjj

I. Osztályzat

a. Legfőbb Pompával történendő, kül segítséggel 50 személyből álló Kar által előadandó Requiem és Liberáért 40 ft

b. Hasonló Pompával és személyzettel előadandó Gloriosum vagy Miséért 40 ft

II. Osztályzat

24 személyből álló Mise, vagy Requiem és Liberáért 20 ft

III. Osztályzat

15 személyből álló Mise vagy Requiem és Liberáért 12,30 ft

IV. Osztályzat

Legközönségesbért 6,20 ft

Requiem vagy Mise 4 Énekszóval orgona kísérettel 3,6 ft

Choral népénekes Requiem vagy Mise orgonával 1,6 ft

Temetés alkalmával a' Gyász hangzat kíséretérti Díjjak:

I. Osztályzat

Legfőbb Pompával Gyász Musika 20 ft

II. Osztályzati Gyász Musikáért 14 ft

III. Osztályzati Gyász Musikáért 11 ft

IV. Osztályzati Gyász Musikáért 8 ft

Miserere nevű Halottas Éneklési 2 Erdei Kürt (Horn) és 2 vonó

Kürtteli (Posaune) kísérteti Díjj 5 ft

Miserere négy Énekszóra alkalmaztatva 3 ft”

Az 1837-es rendszabályok első pontja előírásának megfelelően Janny karnagy elkészítette a székesegyház kottáinak és hangszereinek leltárát, amelyet az 1839-es vizitáció kötetében megtalálunk.²⁹⁶ Előzőleg 1838 januárjában Vogel Miklós karnagy hagyatékából 52 művet megvételre ajánl a káptalannak 59 ezüstforint 29 krajcár értékben. A káptalan meg is vette az özvegytől a kottákat.²⁹⁷ Vogel kottáival együtt összesen 327 művet sorol fel a leltárban. A Vogel anyagából való Palestrina-Misererén és Rathgeber antifóna-gyűjteményén kívül csak klasszikus és romantikus műveket sorol fel. Jos. és Mich. Haydn, Mozart, Albrechtsberger,

²⁹⁵ Vjk 1837. nov. 20., 2240. sz. 357. l.

²⁹⁶ Klt Vis. Can. 1839. év, 82. l.; SzigetiSzékesfehérvár 189—190.

²⁹⁷ Klt Káptalani iratok 502/c. 1838. jan. 20.; uo. Rationes Cath. Ecl. 1838. év; SzigetiSzékesfehérvár 189—190.

Cherubini neve gyakran szerepel, de nagyrészt 19. századiak, köztük Schubert, Rossini művei címét olvashatjuk és az 1838-ban beszerzett Mendelssohn Paulusáét. A magyarországi szerzőket Hanner Makár — már ismert — Tantum ergójával, a pécsi Lickl György, a pesti Bengráf József, az egri Wilt Antal, a pozsonyi és budai Fusz János, a budai, majd esztergomi Seyler József, a győri Richter Antal, a pesti Batka János, a pozsonyi Zimmermann Antal és Hummel Nep. János, a győri, majd budai Adler György képviseli, de itt találjuk a fehérvári együttes hegedűsenek, Berg Antalnak F-dúr miséjét is.

Elkészült a hangszerek leltára is. A város által már régebben vásárolt hangszerek: 1 bőgő, 4 tuba, 2 kürt, 1 postakürt, 2 kisdob. (Ezek gyakran a színházban vagy a tánctermekekben találhatók!) A káptalan tulajdonában levő hangszerek közül jelenleg a következők használhatók: 20 változatú orgona háromrészes (tripartitum). 1838-ban javították utoljára.²⁹⁸ 2 hegedű, az egyiket a pozsonyi G. Leeb [id. Leeb György] 1780-ban, a másikat a bécsi J. Pötz készítette, 1 mélyhegedű (alto viola) Just. Mittewald 1784, 1 fuvola, 2 oboa és 3 trombita a pesti Scheill-Schaly Antal munkája. 1839-ben szerezte be a káptalan a következő hangszereket: 1 bőgő, amelyet a pesti Schweitzer János 1834-ben készített, 1 C-klarinét, 1 B-klarinét (1804-ben készült Pesten), 1 trombita és 3 harsona, mindkettő Scheill-Schalytól, 2 üstdob, 1 cselló a bécsi J. Leitolfól 1740-ből és 1 B-klarinét a bécsi Rorario műhelyéből.

Az 1817-es vizitáció rendelkezésével ellentétben Barkóczy vizitációja a zsolozsma új rendjéről szól: A káptalan tagjai és a prebendista papok a teljes zsolozsmát mondják mindennap. Vasárnap és ünnepnap a kishórákat fél kilenckor végzik. A konventmisén és délután háromkor a vesperáson az ének- és zenekar működik közre. Utána következik a kompletórium, a matutinum és a laudes. Hétköznap a kilencórai énekes konventmise előtt és után végzik a kishórákat, délután háromkor pedig a vesperást, kompletóriumot, a matutinumot és a laudest. A zsolozsmát télen a káptalani sekrestyében mondják. 1838-ban kályhát is helyeztek ide. Barkóczy püspök engedélyezi továbbra is a zsolozsma recitálását, de a káptalan mindegyik tagjának előírja a részvételt. Az ének- és zenekar részére Barkóczy elrendeli, hogy adventben és nagybőjtben csak gregorián korálist énekelhetnek orgonakísérettel, zenekari kísérettel többszólamú műveket csak az erre az időre eső ünnepnapokon adhatnak elő.²⁹⁹

Fennmaradt a káptalan egész évi szertartásrendje (kb. 1840 körül), amely Barkóczy vizitációs rendelkezései szerint írja le az ünnepek liturgiáját. Számunkra ez a kézirat nem olyan értékes forrás, mint a 18. századi jezsuita naplók, mert az ének- és zenekar szerepéről nem kapunk olyan pontos információt, mint a 18. században. Néhány érdekes bejegyzés: Gyümölcstő Boldogasszony (márc. 25.) előtti délutáni zenés kompletóriumot énekelnek a vesperás helyett. Ennek hagyományáról a kispapok naplóiban is rendszeresen találunk utalásokat. Ugyancsak a kispapok naplói is folyamatosan jelzik, hogy a nagyheti gyászsolozsmát és a karácsonyi matutinumot a kispapok éneklik a káptalan tagjainak részvételével. Az 1840-es szövegben részletesen szólnak mindezekről: Nagyszerdán, nagycsütörtökön és nagypénteken a zsolozsmát gregorián dallamokkal éneklik, de a Christus factus est és a Miserere orgonakísérettel többszólamban hangzik fel az énekkar előadásában. Karácsony vigíliáján délután háromkor a zenés vesperást a kompletórium recitálá-

²⁹⁸ PIt Fasc. 1515 Rationes Cath. Eccl. 1838. aug. 24.; Böhm Károly 160 váltóforintot kapott munkájáért.

²⁹⁹ Klt Vis. Can. 1839. év, 9—12., 141—146. l.

sa követi. Éjjel fél tizenegykor a matutinumot szintén gregorián dallamokkal éneklük, de a befejező Te Deumot orgonakísérettel az énekkar adja elő fenn a kóruson. Az ünnepélyes éjféli mise után a laudest már csak recitálják.

Nagyszombaton a zsolozsma után délután hatkor következik a feltámadási körmenet, amely a ferencesek kolostorát megkerülve tér vissza a székesegyházba. A búzaszentelő és keresztjáró körmeneteken most sem világos az ének- és zenekar szerepe, mert az utóbbiaknál csupán hat énekesről írnak. Hétfőn a felsővárosi plébániatemplomba, kedden a ciszterciekhez, szerdán a ferencesekhez vonulnak. Úrnap nyolcadán a körmenetet a főtéren keresztül a szemináriumi templomnál fordulva vezetik vissza a székesegyházba. A régi szokás szerint ezen a napon nem állítanak négy oltárt. Aug. 6-án, Barkóczy püspökszentelése évfordulóján zenés ünnepi misével emlékeznek meg. Nagyboldogasszony napján a káptalan alapításának évfordulójára is emlékeznek az ünnepi püspöki mise keretében. Délután ötkor viszont csak a belvárosi plébánia tart körmenetet a palotavárosi Szűz Mária-szoborhoz („ad statuum BMV. in suburbio palotaensi sitae”) az 1831. évi kolera-járványra emlékezve. Szent István ünnepén a püspök vezeti a körmenetet, de az útvonalat nem jelzik. Szent István fejereklyéjét már reggel hétkor ünnepélyesen kihelyezik a főoltárra. A székesegyház felszentelésének ünnepét most is a pünkösöd utáni huszonharmadik vasárnap tartják, s mint általában a nagyobb ünnepeken, előző délután is zenés vesperást énekelnek. Szilveszter napján (dec. 31.) zenés vesperást, litániát és Te Deumot énekel a kórus hálaadásul.³⁰⁰

A következő néhány év személyi változásainak felvázolásához tekintsük át a fizetett muzsikusoknak 1845. nov. 20-i dátummal fennmaradt fizetéstáblázatát (az iskolai fizetések itt nem szerepelnek):

Név	Fizetés (ft)	
	Káptalantól	Vároستól
Janny József karigazgató	30	
basszista	100	
3 éneklő gyermekért		192
Pilhoffer Amália szoprán	50	
Vogel Anna alt	50	
Berg Antal orgonista	50	86
Vogel János tenorista	20	152
Purebl Ferenc első hegedűs	200	30
Nivik Mátyás első hegedűs	50	101
Liedl Lipót első hegedűs	200	
Frank Imre második hegedűs	50	86
konventi orgonista	30	
Feld Antal második hegedűs	50	
konventi énekes	30	
Stansits József csellista	6	55
Amon Jeromos bőgős	50	
konventi énekes	30	
Gamperling Mátyás klarinétos, kürtös	20	35
Janny János második kürtös	40	

³⁰⁰ OSzK Quart Lat 2700 Constitutiones Ven. Cap. Alba-Regalensis. Ennek végén (fol. 31—37.): Ordo Divinorum in Ecclesia Cathedrali per V. Capitulum observandus.

„Megjegyzés: A. Ezekből tehát a mindennapi Convent Misén megjelennek: Frank Imre, Berg Antal, Feld Antal (Amon Jeromos). B. A karigazgató mindenkor köteles a 3 énekes gyermeket kinevezni.”³⁰¹

A legutolsó változást Amon Teréz férjhezmenetele okozta. 1845. szept. 11-én Terlik József budai tanító vette el a 23 éves énekesnőt, s Budára költöztek. Pilhoffer Amália okt. 1-jén kéri maga számára az állást: 1. Eddig is segítette és helyettesítette. 2. Házassága óta rendszeresen helyettesíti. 3. „Felhozhatom itt Nénémnek, a karigazgató hölgyének 12 évet meghaladó díj nélküli fáradozását.”³⁰² Emlékezzünk vissza, 1839-ben Pilhoffer Amália volt az egyik „éneklő gyermek” a kórusban, de csak most, 1845-ben nevezik ki hivatalosan szoprán énekesnőnek. Testvére, Jannyné pedig már 1837 nagycsütörtökén — mint szoltunk róla — szólót énekelt s azóta is ingyen közreműködik a kórusban.

Az együttes régi értékes tagjai közül nem találjuk Korhely György orgonista nevét. Tragikus sorsa lett: Már 1838 novemberében foglalkoznak ügyével a városi tanácsi gyűlésen, mivel „hír nélkül eltávozott”. Állása betöltéséről szándékoznak tárgyalni. Bár visszajött — az 1839-es vizitáció is mint orgonistáról szól róla —, 1839 novemberében sajnálattal tárgyalnak ismét sorsáról: „Korhely György meg tébolodván” helyébe Berg Antal zenekari tagot nevezik ki orgonistának. 1840 márciusában a városi tanács 57 ft-ot küld a bécsi örültek házának, ahol Korhelyt kezelik, s szeptemberben a házat is eladják 1103 ft-ért, bizonyára ebből fedezik betegségének költségeit. Novemberben pedig 34 éves második felesége is meghal.³⁰³ Korhely György aztán annyira rendbejön, hogy 1857-ben újra a zenekarban muzsikál, még szoltunk róla részletesen.

Berg Antal 1836 óta a zenekar tagja. 1837-ben a végleges letelepedési engedélyhez elbocsátó levelet kér szülőhelyéről, a morvaországi olműtzi kerület Rennerstadt nevű városából, ahonnan 1826-ban, 16 éves korában jött Magyarországra. Egy évig Törökbálinton, majd Vogel Miklós segédtanítójaként tíz éve működött Székesfehérvárott. Vogel szerint „nem csupán sokoldalúan képzett muzsikus, de fáradhatatlan együttműködési készségével igen nagy szolgálatot tett az egyházi zenének”.³⁰⁴

A káptalan és a városi tanács is tisztában van Berg Antal képességeivel: „Berg Antal eddigi másod violinista az orgona járásban legügyesebbnek tapasztaltatna közösen orgonistának kineveztetett, fizetésbe leend az 1837. évi . . . közös megállapodás folytában a T. Káptalantól 50, a várostul 86 ft évenként. Berg Antalnak orgonistává lett választása által megürült posaunista és 2. violinistának helyébe kineveztetett Gamperling Mátyás olly formán, hogy csak a várostul rendszeresített 35 ezüst forintokat évenként huzza, minekutánna pedig Heiszler Adolf elhalálozott s ekkép a T. Káptalantul neki fizetett évenkénti 30 ezüst ft, úgy Berg Antalnak mint posaunistának ugyan eddig a T. Káptalantul fizetett 15 forintok, összesen 45 ftok

³⁰¹ Klt No. 2061/2. Chori Musici Eccl. Cath. personale 1845. nov. 20.; Plt 1515. sz., 1845. nov. 20.: Ns. Káptalan részéről a zenekar fizetése.

³⁰² BEa 1845. szept. 11., 107. l.; Klt No. 2061/2. 1845. okt. 1.

³⁰³ Vjk 1838. nov. 12., 2326. sz. (lapszám nincs); uo. 1839. nov. 4., 2124. sz. 355. l.; uo. 1840. márc. 6., 522. sz. 60. l.; uo. 1840. szept. 4., 1900. sz. 311. l.; BHa 1840. nov. 20.

³⁰⁴ FML Tanácsi iratok 2408. sz. 1837. dec. 20. A mellékletek között Vogel nyilatkozata 1836. aug. 18.: „. . . nicht nur in der Musik vielseitig ausgebildet, sondern auch sich durch sein unermüdet bereitwilliges Mitwirken bei der Kirchenmusik sehr verdient gemacht.”

rendelkezés alá esnének, tekintetbe vévén azt is, hogy a Káptalani misékre minden nap az énekesek megjelennek, közös megállapodás lőn, hogy Jahni Josefnek, mint az Anya Templom Hangász Kara Igazgatónak eddigi fizetéséhez évenként 15, Feld Antal tenoristának ugyan eddigi fizetéséhez 20 és Amon Teréz énekesnének eddigi fizetéséhez 10 ftok évenként járjanak, a fizetések a f. évi No. 1^{tul} veszik kezdetüket és ezüst pénzben értetnek.”³⁰⁵

Berg Antal már 1838 decemberében kérte a káptalant, hogy nevezzék ki orgonistának. Kérvényében hosszabb idejű szolgálatára hivatkozik, és arra, hogy munkájáért mindig megbecsülték, főleg azonban zeneszerzői mivoltát hangsúlyozza: „Mivel hangász esméreteimet nem tsak tulajdon állításomra, hanem hangász társaim bizonyítására — az általam készített és ditséreteseknek találtatott több hangászi Darabokra — és a teendő próbatételre hivatkozom.” Két évtizedes működése alatt a kórus számára praktikus műveket írt, pl. a hétköznapi konventmisékre négyszólamú orgonakíséretes miséket, de zenekari miséket, vesperásokat, Liberát és motettákat is. Egy művét az 1839-es leltárban említettünk, de kilenc műve ma is ismert, amelyeknek nagyobbik részét — a jelzett dedikációk szerint — Székesfehérvárott komponálta (Tematikus jegyzékünk 34—43. sz.).³⁰⁶

Az 1845. évi névsorból hiányzik Kuchta Mihály neve is. 1840 februárjában 61 éves korában halt meg.³⁰⁷ Az 1840. nov. 5-i tanácsi gyűlésen a káptalan és a városi tanács úgy dönt, hogy Kuchta Mihálynak a káptalantól kapott 40 ft-ját megosztják: 20 ft-ot Gamperling Mátyás kapjon, „fennhagyván részére azon reményi jogot, hogy üdövel meg ürülendő jobb fizetési helyre fog mozdíttatni”. Ámde ezért az újabb összegért részt kell vennie a hétköznapi konventmisén. A másik 20 ft-ot Kunszt Jakabnak, az együttes eddig nem fizetett tagjának adják „azon kötelesség mellett, hogy ha sorsa jobbra változván segédet tarthatna, akkor ő is 9-kor az említett misén megjelenni tartozzék, ennek is meghagyván a jobb fizetési helyre célzó reményi jogot”. Kunszt Jakabnál a külvárosi tanítói állására utalnak. Ő egyébként 1845 februárjában a felsővárosi iskolai és plébániai elfoglaltságára hivatkozva lemond „azon 20 ezüst forintokról, mellyeket a belvárosi plébániai templomban tett hangászi szolgálatokért nyert”. Ezért nem látjuk nevét az 1845-ös fizetésjegyzékben.³⁰⁸

Gamperling Mátyás is méltó volt a káptalan és a városi tanács bizalmára, hogy újabb összeget kapott, mint a zenekar rendes tagja. 1841-ben a káptalani tanúsítvány ezt bizonyítja: „... azelőtt hét éven át a nemzeti iskola tanítója és a zenekarnak ének, heggedű és különösen a fúvós hangszerekben kiváló kiségitője, második éve pedig szorgalmával és tudásával általános meglegedésre a káptalan trombitása és kürtöse.”³⁰⁹ 1866-ig, haláláig muzsikált a zenekarban.

³⁰⁵ Vjk 1839. nov. 4., 2124. sz. 355. l.

³⁰⁶ Klt Iratok 502/f. 1828. dec. 21.; uo. Prot. Consistoriorum Cap. in officiosis 1838. dec. 28., 59. sz. 3. l.; uo. 1839. ápr. 29., 16. sz. l.: tanúsítvány Berg Antal részére. „O Deus, ego amo te” kezdetű offertóriumát (tematikus jegyzékünk 40. sz.) ismerteti és a kéziratát fotóit közli: FerschSzékesfehérvár 29—32, 92—100.

³⁰⁷ BHa 1840. febr. 1.

³⁰⁸ Klt No. 2061/2. az 1840. nov. 5-i városi tanácsülés kivonata; Vjk 1845. febr. 21., 492. sz. 143. l.

³⁰⁹ Klt No. 2061/2. Székesegyházi zenekar ad No. 502. 1841. máj. 27.: „... antehac per septennium Scholae Nationalis L. R. Civ. A. Reg. Praeceptorem et in Cantu, fidibus aliisque Instrumentis Musicis praeprimis flatilibus tractandis Chori coadjutorem, in alterum nunc annum omni cum solertia et dexteritate Tubicinem et Cornicinem Capitularem ad plenam satisfactionem agentem.”

Persze a várostól járó 35 ft és a káptalantól kiutalt 20 ft még mindig kevés volt Gamperling részére. 1844 októberében kérvényében elmondja ennek okát a káptalannak: „2. Nem találhatik az egész hangász kar tagjai között, ki illy csekély díjért szolgálna, ha csak már azon kívül elégséges életbiztosítási moddal vagy mesterséggel nem bír. 3. A mindennapi Káptalani hangászati szolgálatok, próbatételek és más vasárnapi és ünnepi délutáni ájtatosságok olly annyira elfoglálnak, hogy ezek miatt több melleleges jövedelmeket nélkülözniem kell. 4. Ezen hangászati szolgálaton kívül semmi más keresetbeli módomban nem lévén, hozzá járul az is, hogy a Tek. Káptalannál működésem egygyik a legheresebbek közül való, minthogy nem csak hegedűre, hanem felváltva fuvó eszközökre is, millyenek a sip, trombita, kürt, de éneklésre is alkalmaztatodom, melly utóbbiak olly erőltetők, hogy azok terhe alatt már több ízben egészségem is szenvedett. . . ”³¹⁰ Mint az 1845-ös fizetésjegyzékből látható, a káptalan nem emelte fel a fizetését. 1847-ben még a hegedűjét is kénytelen szorult állapotában 25 ezüst forintért eladni a káptalannak.³¹¹ Végül is úgy segít magán, hogy — miként a zenekar tagjai általában — ő is vállal tanítói állást. Kérésére a város 1849-ben a belvárosi leányiskola segédtanítójának is kinevezi.³¹²

Megtartva zenekari státusát Amon Jeromos 1840-től a nemzeti iskola tanítója lett. Az iskolamesteri és kántori állást több pályázó közül a városi tanács ekkor Vogel Jánosnak adja, aki előzőleg Amon Jeromos segédtanítója volt.³¹³ Janny József karnagy javaslatában elmondja, hogy Vogel Páriban (Tolna vm.) született. Hat évig testvérének, Vogel Miklós karnagynak segédtanítója volt, majd ennek halála után egy évig az ő segédtanítójaként „az Éneklő Karnak egyik nem fizetett tagja szorgalmas járásával a hangászi iparkodásának is kitüntető jeleit adta”.³¹⁴ Vogel János családi körülményeire hivatkozva 1844-ben rendes évi fizetést kér a káptalantól, mivel előbb fúvós, jelenleg több éve tenor a kórusban. Egyelőre csak segélyt kap.³¹⁵ 1845 márciusában újabb kérvénnyel fordul a káptalanhoz: „Alulírottak értésére esvén, hogy Kunszt Jakab volt Káptalani zenekar fizetéses tagja szolgálatjárul lemondván, helye megürült légyen; azon helynek és vele járó fizetésnek elnyeréséért bátorokodik alulírott mély tisztelettel könyörögvén, amennyivel inkább: mint hogy tizenhat évek alatt, miolta csak Fejérvárott lenni szerencsém van, minden alkalommal ’s pedig minden jutalom nélkül a káptalani zenekar fizetéses tagjaival folytonossan munkálkodván alázatos kérésének elnyerésére magát érdemessé tévén.” A kérvényére ráírva találjuk: „A Nemes Káptalan e kérés méltányolván benne megegyezett márc. 27-én.” A várostól kiutalt kántortanítói (192 ft) fizetése mellett ettől kezdve kap a tenori beosztásáért évi 20 ft-ot a káptalantól.³¹⁶

Az 1845-ös fizetésjegyzék megjegyzési rovatából kiderül, hogy a hétköznapi konventmisén csupán Frank Imre, Berg Antal és Feld Antal vesz részt, Amon Jeromos neve pedig zárójelben van. Tehát lényeges változás történt időközben az 1838. jún. 8-i névsorhoz viszonyítva.

³¹⁰ Klt No. 2061/2. Chori Musici Eccl. Cath. personale.

³¹¹ Plt Fasc. 1515 Rationes Cath. Eccl. 1847. nov. 21.: Gamperling nyugtája.

³¹² Vjk 1849. okt. 25., 633. sz. 300. l.; uo. 1849. okt. 31., 709. sz. 302/d—2. l.

³¹³ Uo. 1840. nov. 16., 2385. sz. 399. l.

³¹⁴ Klt No. 3077., 1840. okt. 20.

³¹⁵ Uo. 1844. nov. 7.; uo. Prot. Consist. Cap. 1844. dec. 2., 71. sz. 5. l.

³¹⁶ Plt Fasc. 22/B. 1845. márc. 26. (Székcegyházi inventáriumok között.)

Ennek előzményeként Janny karnagy 1845. ápr. 11-én arra kéri a káptalant, mentsék fel a hétköznapi konventmisén való részvétel alól, mert „emiatt helyettessé kell fizetnem az iskolában. Elődöm boldogult Vogl Miklós is fel volt mentve, pedig ő is tanított.” Már itt említi, hogy olyan kórustagoknak kéne vállalni e feladatot, akik jól énekelnek. Júl 25-én Vogel János és Feld Antal tenort, Gamperling Mátyás és Liedl Lipót basszistát s természetesen Berg Antal orgonistát javasolja, akik ezt bizonyos fizetésemelés esetén vállalnák is. A káptalannal és a városi tanáccsal való megbeszélés után Pendl Ferenc kántorkanonok, a kórus felügyelője Barkóczy püspökhöz fordul ez ügyben. Mivel sem fizetésemelésre, sem új tagok felvételére nincs mód, azt javasolja, hogy többszámú ének helyett hétköznapi — az 1838. év előtti rend szerint — csak gregorián korális ének legyen orgonakísérettel. Barkóczy püspök elfogadja javaslatát. Így valósul meg az, hogy csupán Frank Imre, Berg Antal és Feld Antal vesznek részt e miséken és gregoriánt énekelnek. (Amon Jeromos ugyan megkapja korára való tekintettel a 30 ft-ot, de iskolai elfoglaltsága miatt felmentik e kötelezettség alól.)³¹⁷

A kórus hangverszenyszerű szerepléséről utoljára az 1838. évi nagycsütörtöki Krisztus az Olajfák hegyén c. oratórium kapcsán számoltunk be. Ugyanezen év október 16-án Janny József a püspök engedélyével Mendelssohnnak Paulus c. oratóriuma partitúráját és szólamait hozatja meg Pestről, s ugyanekkor szólamkottákat is másoltat.³¹⁸ A mű előadásának időpontjáról nem találunk adatot, a fennmaradt kottaanyagban csupán az 1841. nov. 4-i színházi előadásra olvasunk utalást, ha ezt egyáltalán Székesfehérvárra vonatkoztathatjuk! (Tematikus jegyzékünk 379. sz.) A kispapok naplója említi és Dormuth még látta — a ma már elveszett — színlapját Sigismund Neukomm Christi Grablegung c. 1827-ben komponált oratóriumának, amelyet 1839. márc. 28-án, nagycsütörtökön adtak elő a székesegyházban. A móri katonazenészek ez alkalommal is közreműködtek.³¹⁹

Magyar nyelvű nyomtatott szövegeknyv őrizte meg emlékét a kórus nevezetes szereplésének, melyen Mozart Requiemjét adták elő: „Mozart Gyászmiséje, mely Nivik Anna művésznő, a budapesti Hangász-egyesület korán elhunyt t. tiszteletbeli tagja üdvéért bemutatandó engesztelő áldozaton előadatik a' székes egyházban öszütő november 21-én 1842 reggeli 10 orakor Székes Fejérvárott.”³²⁰ A székesfehérvári kórus ún. műkedvelő első hegedűséről (az 1839-es táblázaton szerepel a neve!) a kispapok naplója mint fiatal virtuóz művésznőről emlékezik meg: „A székesfehérvári kórus abban a szerencsében részesült, hogy gyakran megtisztelte tagjait játékaival és szívet mozgató hangjaival áhíthatot gerjesztett a hívőkben.”³²¹

A muzsika védőszentjét, Szent Cecíliát hagyományosan ünnepelték ezekben az években is. A kispapok naplójában 1843-ban Liedl Lipótnak, a zenekar tagjának hegedűszólóját dicsérik, 1844-ben pedig Cherubini miséjének értékes előadását

³¹⁷ Klt No. 3076. 1845. ápr. 11.; uo. 1845. jún. 13-i és 14-i káptalani gyűlés jegyzőkönyve; uo. No. 2061/2. Chori Musici Eccl. Cath. personale 1845. júl. 25. (Janny javaslata); uo. a zenekar évi díjának jegyzéke; Plt Fasc. 1515/D. 1845. aug. 7. (Pendl javaslata); uo. 1845. aug. 9. (Barkóczy válasza).

³¹⁸ Plt Fasc. 1515. Rationes Cath. Eccl. 1838. okt. 16.

³¹⁹ LiberHist 7; DormuthSzékesfehérvár 20: Plt Fasc. 1515. Rationes Cath. Eccl. 1839. ápr. 15. (Janny nyugtája); SzigetiSzékesfehérvár 191.

³²⁰ Plt Em 101.

³²¹ ProtCleri 1842. nov. 2., 71. l.: „Habuit et Chorus Albensis saepius fortunam ipsam ludentem in suo gremio honorandi et cor moventibus sonis pietatem in fidelibus excitandi.”; MílcinszkyAdatok 12; SzigetiSzékesfehérvár 191.

emelik ki.³²² A káptalan költségén egyébként 1840-ben Szent Cecília képét is elhelyezik a székesegyházi kóruson.³²³

1840 tavaszán a Jelenkor székesfehérvári tudósítója Janny karnagyot és Barkóczy püspököt dicséri az értékes székesegyházi zenéért: „E tekintetben élvezetünk azon hangászi előadásokra szorítottak, melyek székes-egyházunkban ünnepekkor a' fáradságtalan Jáni ur karigazgatósága mellett tartottak; tisztelt megyés püspökük befolyásával t.i. az egyházi zenekar olly tökélyvel van kiállítva, hogy a' csinosult világ legjelesb hőseinek ritka egyházi műveit valódi hatással előadva hallhatjuk.”³²⁴

Barkóczy püspöknek az egyházi ének és zene iránti érdeklődésére utal az is, hogy 1840-ben új népelemek elterjesztéséről is gondoskodott. A kispapok naplójában hallunk erről: „Püspök Úr Óméltósága a hívek áhítatának elmélyítése céljából új himnuszokat, népeleket kíván elterjeszteni. Gondoskodott arról, hogy jelenlétében a tanítók ezek megtanítására próbát tartsanak. Óráink befejezése után mi is szívesen vettünk részt, miközben áhítatos lélekkel maga Püspök Urunk volt az előénekes.” Ugyancsak ő rendelte el 1840-ben, hogy az úrnapi körmenet négy oltáránál magyar népeleket énekeljen a nép.³²⁵

Liedl Lipótnak a zeneiskolával kapcsolatos tervei megvalósításáról egyelőre nincs adatunk, de ismerjük két művét — koncertvariációját és offertóriumát —, amelyeket Barkóczy püspöknek dedikált. (Tematikus jegyzékünk 361—362. sz.)³²⁶ A gyakran koncertező művésznek Barkóczy püspökhöz Győrből 1841-ben írt levelét már Szigeti is említi. Sorai nem csupán a saját muzsikájáról, de a győri zenei légkörről, s főleg a zeneszerető és mecénás Barkóczy püspökhöz fűződő tisztelettel és szeretettel átitatott kapcsolatáról is vallanak. Érdemes magyar fordításban olvasnunk: „Püspök Úr Óméltósága engedélyével bátorokodom terhelni soraimmal, hogy beszámoljak utamról. — Augusztus 25-én, szerda este fél nyolckor szerencsésen megérkeztem Győrbe, csütörtök reggel azonnal tiszteletemet tettem Stankovits püspök úrnál, aki igen barátságosan fogadott. Majd tőle Richter karnagy úrhoz mentem (aki igen kiváló zeneszerző). Megbeszéltem vele a hangversenymet, amelyet aug. 29-én, vasárnap délután öt órára tűztünk ki és tartottunk meg. Nagy tetszést arattam, s a kevés számú, de választékos közönség — Püspök úr, Wurda kanonok úr, a főigazgató és más zeneértők — igen megelégedve távoztak a teremről. Mindez engem a kevés bevételért átmenetileg kárpótol. (A gyönyörű idő és a szokatlan óra a hibás benne.) Vasárnap és hétfőn Stankovits püspök úr asztalánál vendégül látott. Itt ért a szerencse, hogy Klopffstein bárónt hallhattam, aki nekem kívülről eljátszott egy Henselt-etűdöt, majd két Liszt-dalt olyan művészettel, hogy egészen elámultam, és be kell vallanom, Thalberg óta nem hallottam jobb zongora-virtuóznőt. Mivel félek, hogy untatom soraimmal Püspök Úr Ómélt-

³²² ProtCleri 1843. nov. 23., 88. l.; uo. 1844. nov. 24., 111. l.

³²³ Klt Rationes Cath. Eccl. 1840. év: Pro imagine S. Caeciliae ad Chorum fl. 40.

³²⁴ Jelenkor 1840. ápr. 11., 30. sz. 118. l.

³²⁵ ProtCleri 1840. jan. 31., 26. l.: „Sua Illustritas Episcopalis ad promovendum in fidelibus suis erga Deum devotionem aliquos novos Hymnos in Ecclesiis decantandos introduxit, quem in finem Ludimagistros Scholarum ad Instituendam in sui praesentia probam convocare curavit, cui probae et nos finitis praelectionibus interfuimus, svavi animi affectione repleti, dum Summum Dioecesis nostrae Antistitem pie praecinentem conspeximus.”; uo. 1840. jún. 18., 31. l.

³²⁶ Universi, qui te expectant kezdetű offertóriumát (tematikus jegyzékünk 362. sz.) ismerteti és a kézirat fotóit közli: FerschSzékesfehérvár 23—28, 74—91.

tóságát, sietek befejezni azzal a kéréssel, hogy szíves engedelmével máskor is beszámolhassak utamról. Végül a belső és egyetlen kívánságom teljesítését kérem naponta az Istentől, hogy a Mindenható az én Védőmet és Pártfogómat ne szakítsa el tőlem. Maradok tisztelettel Püspök Úr Óméltósága legalázatosabb szolgája, Liedl Lipót.” A Barkóczy püspökhöz írt leveléhez mellékelt magyar és német nyelvű nyomtatott műsor szerint a győri hangversenyen Richter Antal karnagy is közreműködött.³²⁷

Érdekes módon Seyler Józsefnek, az esztergomi székesegyház nyugalmazott karnagyának Barkóczy püspökhöz 1844-ben írt soraiból elődjének, Horváth János székesfehérvári püspöknek a zene iránti szeretetéről is olvashatunk: „Az Urban boldogult Mélt. Horváth István [helyesen János] volt Fehérvári püspök urnak a zenészek nagy pártfogójának és buzgó előmozdítójának sok féle zenedarabokkal, úgymint általam kiadott Uj Misékkal, külömbféle zongorára való darabokkal szolgáltam, mely szolgálatomért részéről méltó hálát is több ízben tapasztalnom szerencsém vala. — Azonban főntebb érintett bold. emlékezetű Mélt. Püspök Ur kívánatára, kevéssel halála előtt oda kölcsönöztem utolsó misém d. minor [d-moll] partitúráját leírásatásra, melly erőszönd bőrbe kötve és széyein aranyozva vagon, azon feltétellel, hogy azt leírása után azonnal vissza kapandom. — Ám a visszaküldés mostig is elmaradt. Párszor irtam Janny zenekar Igazgató Urnak, őt partitúrára visszaküldésére utolsó levelemben szigorubban is emlékeztetém, de a' felelet mindig elmaradt. — Fiam [Károly!] által irattam Fehérvári T. Káptalanhoz, mélyen esedezven közbenjárásáért; de miután ennek közbenjárására sem kaphattam meg sajátomat vissza, komolyan feltevém magamban, hogy Méltóságos Báró és Püspök Urat jelen folyamodásomban legmélyebb alázattal megkérem, miszerint Atyai kegyességénél és a' szent igazságnál fogva, méltóztatnék az említett partitúrára tüstént kiadatását eszközölni; mert az valódi sajátom, mellyet mindig olly joggal, mint a' szülő saját magzatait, igényelhetek. Annál forróbban esedezem pedig ezen előterjesztett kérésem minél előbbi teljesítéséért, minthogy komoly

³²⁷ SzigetiSzékesfehérvár 192. 1.; Plt 1515/D. 1941. szept. 19-én iktatva, az írás dátuma hiányzik: „Mit Erlaubniss von Euer Bischöflichen Gnaden nähme ich die Freyheit Hochdieselben mit meinem Schreiben, von meiner Reise zu belästigen. — Ich kam Mittwoch den 25 August Abends halb 8 Uhr in Raab glücklich an, und machte Donnerstag früh darauf gleich meine Aufwartung beym Herrn Bischof v. Stankovitz, der mich sehr freundlich aufnahm, von da ging ich zum Herrn Regenschori Richter (welcher ein ausgezeichnete Komponist ist), wo ich mich wegen meinem [!]Conzerte mit ihm besprach, welchen Sonntag den 29^t August Nachmittags 5 Uhr festgesetzt wurde und auch statt fand. Ich erntete in selben grossen Beyfall und das wenige aber gewählte Publikum, welches aus Herrn Bischof, Herrn Domherr v. Wurda, Herrn Oberschuldirector und andern Kunst Liebhabern bestand, verliesen den Saal sehr zufrieden, welchen mich für die kleine Einnahme hingänglich entschädiget (woran das schöne Wetter und die ungewöhnliche Stunde schuld war). Sonntag und Montag war ich bey Herrn Bischof v. Stankovitz zur Tafel geladen, wo ich auch das Glück hatte, frau Baronnie v. Klofstein zu hören, die mir eine Etude v. Henselt, dann 2 Listische Lieder auswendig mit solcher Meisterschaft vorspielte, das[!] ich darüber ganz erstaunt war, und ich muss gestehen, seit Tahlberg[!] ich noch keine bessere Klaviervirtuosin gehört zu haben. Da ich fürchte Euer Bischöflichen Gnaden mit meinem Schreiben zu langweilen, eile ich in Kurze zum Schluss mit der Bitte, um gütige Erlaubniss Euer Bischöflichen Gnaden öfters von meiner Reise benachrichtigen zu dürfen und Ende mit innigsten einzigen Wunsche meines Herzens um dessen Erfüllung ich Gott täglich bitte, dass mir der Allmächtiger meinen Beschützer und Gönner nie entreissen möge. Verbleibe in Ehrfurcht Euer Bischöflichen Gnaden unterthänigster Diener Leopold Liedl.” Uo. A magyar nyelvű műsor plakátjának szövege: „Liedl Leopold a székesfehérvári t. káptalan zenekara első hegedűsének hangversenye a belvárosi táncsteremben (Redouten Saale) délután 5 órakor. Tártyai: 1. Mayseder legújabb hatos zenéből (Sextett) első

szándékom minden munkálataimat, mielőtt örökre hunnám-be szememet, kellőleg összeszedni, elrendezni. . .”³²⁸

Abban biztosak vagyunk, hogy Barkóczy püspök megértette a neves zeneszerző jogos keserűségét, és szölt Janny karnagynak ez ügyben. Ámde ezért Janny nem volt felelős, hisz Horváth püspök idejében 1831 és 1835 között adta kölcsön Seyler a d-moll miséjét. Ekkor azonban még Vogel Miklós volt a karnagy! Hogy mi történt az egyetlen partitúrapéldánnyal — nem tudjuk. Az 1839-es székesegyházi leltárban csak Seyler ismert F-dúr miséje szerepel.

Barkóczy László püspök 1847. dec. 2-án halt meg. Dec. 18-án — végakarata szerint — a „szedreskertről nevezett közönséges temetőben” temették el. Hagyatékában egy zongora szerepelt, amelyet árverésen 321 váltóforintért adtak el.³²⁹

Janny József együtteséről 1848-ban két jelentős feljegyzést találtunk. A káptalan és a városi tanács márc. 26-án ünnepélyes Te Deummal emlékezett meg március 15-éről. Az egész város népét meghívták erre az örömnünpere, s mint a kispapok naplóírója lelkesen írja: „. . . nagyszerű Téged Isten dicsérünk tartatott. Mi ugy hisszük, inkább a Szent Lélek segédül hívása, anya nyelvünkön a' nép éneke hangzott 's szivemelőleg hatott.”³³⁰

A káptalan az 1848. nov. 15-i gyűlésen a zenekar anyagi helyzetének javítására gondol, amikor a nyolcadik üres kanonoki jövedelmét a zenekar fenntartására szánja. Farkas Ferenc nagyprépost pedig évi 100 forintot ajánl fel ugyanerre a célra. A végső határozat: „A' káptalan összes jövedelméből jövő évre a' Zenekar fenntartására adand négy száz forintokat pengőben, mely öszvegez ugyan jövő évre Fő Prépost Ur a' maga tulajdonából ajánlott száz forintokat pengőben, ezen felül Fő Tiszt. Pendl Ferencz Olvasó Kanonok Ur [ő volt előzőleg a kántorkanonok!] ötven forintokat pengőben, Fő Tiszt. Farkas Imre Éneklő Kanonok Ur pedig negyven forintokat szinte pengőben egy évre magok részéről ajánlottak. 5. Fő Prépost Ur gazdasági szempontból ki indulva elő terjeszte, miszerint a' Zenekar Igazgató fel szöllítandó lenne az eránt, hogy a' Zenekar szükséges egyéneit fel jegyezve a' Káptalannak intézkedés véget minél előbb beadja.” A javaslatot a káptalan tagjai egyhangúlag elfogadták.³³¹

Második szakasz (1849—1868) Úgy tűnik, a zenekar tagjainak nem volt tudomása a káptalannak előbb idézett nemes gesztusáról, amellyel könnyíteni akart helyzetükön, mert 1849. febr. 20-án az együttes valamennyi tagjának aláírásával Janny karnagy kérvényt nyújt be a káptalanhoz. Sajnálattal hallják, hogy fizetésüket leszállítani kívánják, „mi annál nagyobb fájdalommal töltött el mindannyiunkat, minthogy jelen időszakban a' körülmények mostohasága más oldalról is érzékenyen sujtott 's mellékes keresetünkől egészen, millyenek a' haza borus állapotja miatt elmaradott farsangi táncz vigalmak, hangversenyek, óra adások 's

darabja 2 hegedűre, 2 öreg hegedűre, brugóra és bőgőre (violine, violon, violoncelli, contrabass). 2. Hangverseny hegedűre, szerzője de Beriot, előadja Liedl. 3. Dal, a vak' Kellertől, éneklő Richter zenekar mester. 4. Bevezetés Variációkkal, hegedűre Pechatséktől, előadja Liedl. 5. „Hit, remény és szeretet”, dal, szerző és előadja Richter úr, 6. „Air varie” hegedűre Vieuxtempstől, előadja Liedl.”

³²⁸ Plt Fasc. 17/c. 1844. aug. 27. (Horváth János anyagában.)

³²⁹ AczélBarkóczy 97; Plt Fasc. 5404/I. Barkóczy hagyatéka.

³³⁰ ProtCleri 1838. márc. 26.; LauschmannTört III. 9.

³³¹ Klt No. 2062. 1848. nov. 15-i gyűlés jegyzőkönyve.

a' t. lettek volna, megfosztott bennünket".³³² Utalva e kérvényük tartalmára Farkas Ferenc nagyrépost azonnal a következő napon, febr. 21-én kiadja rendelkezését: „A' Székes Fejérvári Káptalan által meg ajánlott 700 pengő forinton felüli pénz tömeg a' Székes Egyházi zene karának ideiglen a' megyei Pénztárból jövőendő kárpótlás reményével ki fizetni rendeltetik.”³³³

Szerencsére még kellő időben történt ez az intézkedés, mert ismeretes, hogy júliusban a császári sereg bevonulása után a káptalan kénytelen volt 8000 pengő forintot adni a császári csapat részére, s júl. 23-tól okt. 6-ig távol voltak a káptalan tagjai Székesfehérvártól, s néhányukat keményen meghurcolták.³³⁴

Miként Pendl Ferenc olvasókanonok 1849. jan. 6-ára a függetlenségi harc elesettjeiért gáyszmisét rendelt el a székesegyházban, hasonlóképpen hívja meg a városi tanácsot „Farkas Ferenc nagyrépost okt. 14-ére az Öreg Templombeli hálaáldozatra”, amelyet a hercegprímás rendelt el.³³⁵

A februári kérvényt még aláírta Liedl Lipót első hegedűs, 1849 áprilisában azonban megválik az együttestől és a veszprémi székesegyház zenésze lesz. Ott is hal meg 1876-ban.³³⁶ Az 1849. okt. 30-i káptalani gyűlés foglalkozik Feld Antal második hegedűs kérésével. Fizetésének javítását kéri Liedl felszabadult fizetéséből. Kérését nem teljesítik: „Távozásával ugyanis fizetése megszűnt, mivel csupán a káptalan tagjainak jóvoltából s nem a székesegyházi pénztárból kapta ezt.” Amennyiben jobb lesz a helyzet, figyelembe veszik Feld kérését.³³⁷

A kórus folyamatos igényes szereplésére utal 1849-ben is a hagyományos Szent Cecília-mise, amelyről a kispapok naplójában emlékeznek meg. Farkas Imre kanonok a papnevelő intézet igazgatója tartotta nov. 18-án, s alatta „kiváló ének és zene szólt a székesegyházban, különösen Eltérné asszony énekes volt értékes”.³³⁸ Dr. Eltér Józsefné Uffer Eliz szólistája volt a kórusnak 1848-tól 1865-ig. A fennmaradt szövegvérvény pedig azt igazolja, hogy 1850. márc. 28-án, nagycsütörtökön este hatkor Rossini Stabat Mater c. oratóriumát adta elő a kórus a székesegyházban. A közreműködőket itt nem jelzik. Ám a Pesti Hírlap részletesebben szól a szereplőkről: „...előadva számos műkedvelő által. Az énekesnők közt jeles szerepet vittek a csikvári[!] grófnők, s a híres Eltérné asszonyság. Az egyház minden

³³² Klt No. 2061/2. Chori Musici Eccl. Cath. personale 1849. febr. 20. — A kérvényt Janny József, Purebl Ferenc, Liedl Lipót, Berg Antal, Feld Antal, Vogl János, Frank Imre, Gamperling Mátyás, Janny János, Amon Jeromos, Stansits József, Nivik Mátyás, Vogl Anna, Büttl Pilhoffer Amália az együttes tagjai írják alá. — Ezek szerint az együttes rendes tagjai 1849-ben ugyanazok, mint 1845. nov. 20-án.

³³³ Klt Inventarium Cath. Eccl. A. Reg. 1848. év.

³³⁴ SzékesNévtár 1977. 100.

³³⁵ LauschmannTört III. 116; Vjk 1849. okt. 9., 502. sz. 246. l.

³³⁶ Plt Fasc. 1515. Rationes Cath. Eccl. 1849. évi fizetések: „A kar személyzet díjja Liedl Lipót elköltözése után f. é. ápr. 20-tól május 20-ig...”; SzigetiSzékesfehérvár 192 tévesen 1848-ra jelzi távozását; PfeifferSzigetiVeszprém 104 és 139.

³³⁷ Klt No. 2062. 1849. okt. 30-i gyűlés jegyzőkönyvének kivonata: „Determinatum est: E Salario Leopold Liedl, quod e benevolentia Capituli habuit, eidem resolvi nihil poterit, discessu enim ejus salarium, quod solum e benevolentia Dominorum Capitularium et non ex Cassa Ecclesiae traxit, cessavit.” — Ismerjük Liedl Lipót káptalani zenész felesége szül. Stradl Philippina és a káptalan között 1846. nov. 21-én kelt szerződést, amelynek értelmében a székesegyház átellenében levő emeletes házat adják el a káptalannak 14 500 ft-ért. (Klt Káptalani iratok No. 3079.)

³³⁸ ProtCleri 1849. nov. 18.: „Insignis Musica et Cantus in Ecclesia fuit, ubi se Domina spect. Eltér singulariter distinxit.”

szögletei zsufolásig valának hallgatókkal. Az énekkart az itt tanyázó cs. kir. lovasság s vadászcsapat, és a székesegyház összes zenekara remekül kísérte.” Janny József karnagy érdemeit is kiemeli, aki a katonazenészek közreműködésével „elemében van, hogy Cherubini, Beethoven, Haydn, Mozart és Weber legremekebb miséit egymásután előadhatja”. 1851 húsvétvasárnapján és 1853 Cecília napján a Cherubini-mise előadása alkalmával Eltérné szőlőját is dicsérik, aki Hummelnek, az egykori világhírű Catalani számára írt Offertoriumát énekelte.³³⁹

A következő két évtized személyi változásainak nyomon követéséhez az 1868-as vizitációban megőrzött fizetéstáblázatot figyeljük meg, amely ismét csak a kórus fizetési tagjait sorolja fel. (A tanítói fizetések itt sem szerepelnek.)³⁴⁰

Név és beosztás	Fizetés (ft)		
	Káptalantól	Várostól	Összesen
Janny József karigazgató, basszista	143,85	159,60	303,45
Emmerth Henrik orgonista	400	75	475
Bernreiter Lipót szóló- és első hegedűs	288	106,50	394,50
Feld Antal első hegedűs	105	50	155
ifj. Bardon József második hegedűs	63	—	63
Rotter Ernő brácsás	—	50	50
Staud Antal csellós	84	20	104
Szeiszkál (Steiszkál) Ferenc bőgős	52,50	—	52,50
ifj. Büttl Károly és ifj. Janny József helyettes tenorok	105	85	190
Vogel-Frank Anna alt	63	—	63
Büttl Pilhoffer Amália szoprán	73,50	—	73,50
második szoprán és első alt	—	201,60	201,60
id. Bardon József kürtös vagy trombitás	47,25	25	72,25
(Neubauer József orgonanyomó)	18,92	20	38,92
Összesen	1444,02	792,70	2236,72

Ha magunk elé idézzük az 1849-es kérvényt aláírók nevét (Janny József, Purebl Ferenc, Liedl Lipót, Berg Antal, Feld Antal, Vogel János, Frank Imre, Gamperling Mátyás, Janny János, Amon Jeromos, Stansits József, Nivik Mátyás, Vogl Anna, Büttl Pilhoffer Amália), akkor jó néhány lényeges változásról számolhatunk be a közben eltelt tizenkilenc év alatt.

Az együttes orgonistája, Berg Antal 1852-ben átveszi a már 73 éves beteges Frank Imrétől a konventi orgonista szolgálatot is. Megkapja az érte járó évi 30 ft-ot, de hűségese szolgálata miatt Franknak továbbra is meghagyják a 30 ft-ját. Frankot hamarosan hegedűsi bosztásában is helyettesíteni kell. Amikor pedig

³³⁹ Muz Helyt. gyűjtemény 4/1.72.45.1.sz.; DormuthSzékesfehérvár 20; SzigetiSzékesfehérvár 191; Szövegkönyve: PIt 1552. sz.; MilcsinszkyAdatok 12; Pesti Hírlap 1850. ápr. 16.; uo. 1851. júl. 15-i; uo. 1851. máj. 2.; uo. 1853. nov. 24.

³⁴⁰ Klt Vis. Can. 1868., 106. l.; SzigetiSzékesfehérvár 193.

1858-ban meghal, a teljes, azaz 80 ft fizetését felosztja a káptalan: Vogel Jánosnak, aki helyettesítette betegsége alatt 40 ft-ot, Büttl Pilhoffer Amáliának 10 ft-ot és Berg Antal orgonistának 30 ft-ot adnak. Egy év múlva az igen aktív muzsikus és zeneszerző Berg Antal is meghal 48 éves korában.³⁴¹

Berg Antal státusára pályázik 1860-ban Emmerth Henrik fiatal 21 éves kisbéri segédtanító. Kérvényében elmondja, hogy Szekszárdon három évig zongorát, majd Tolnán — esküvői adatából tudjuk, hogy szülőhelyén — az orgonistától és főtanítótól „zenészetet”, azaz zeneelméletet tanult négy éven át. 1855-től 1857-ig a kétév folyamatos pesti tanítóképzőt végezte el. Janny karnagy jól ítélte, amikor a székesfehérvári zeneélet következő évtizedeinek egyik legjelentősebb személyét ajánlotta felvételre: „Én őt az orgonálásban eléggé jártast a Nagyságos és Főtiszteendő Káptalan kegyeibe és pártfogásába ajánlom. A mi a fizetését illeti, igen kérném a Tekintetes Káptalant, miszerint havi díját legalább 20 osztrák értékű forintra fölemelni kegyeskedjék. Istenben boldogult Berg Antalnak a Nagyságos Káptalantól összes fizetése 15 ft 22 1/2 kr-ra ment. Ha a Tekintetes Káptalan a főntebbi folyamodónak havi fizetését 4 ft 77 1/2 osztrák értékű krajcárral felemelni kegyeskednék, akkor igen alkalmas conventual orgonistára teendene szert.” A városi tanács jóváhagyásával kinevezték orgonistának 1860. jún. 9-én.³⁴² Úgy tűnik, hamarosan megnyerte működésével a káptalan rokonszenvét. 1866-ban ugyanis azon a címen, „miszerint az előkelő vidéki városhoz legközelebb meghívást nyertem, mely meghívásra vonatkozólag mielőtt határozott nyilatkozatot adnék, itteni helyzetem s attól függő jövőmmel kívántam tisztába jönni” — fizetésének felemelését kéri. A káptalan ápr. 22-i dátummal eddigi 240 ft fizetését 400 ft-ra emeli fel, miként az 1868-as táblázatban is olvasható. Anyagi bázisának ilyen ügyes biztosítása után érthető, hogy 1868-ban házasságkötésével is Székesfehérvár zenéjének szolgálatára szánja rá magát véglegesen.³⁴³

1828-tól működő, gyakran koncertező muzsikustól búcsúzott el Janny együttese 1867-ben, amikor 70 éves korában meghalt Purebl Ferenc, a zenekar első hegedőse.³⁴⁴ Majdnem egy évig tartott, amíg sikerült megfelelő utódot találni. A káptalani jegyzőkönyvben így szólnak a felvételtől: „Az elhunyt Purebl helyébe a káptalan szavazás útján a székesegyház első hegedősének Bernreiter Lipótot vette fel, a Székesfehérvárott állomásozó vértesezred [cs. kir. 7. sz.] karmesterét, miután felsőbb[?] rendelkezés szerint az ausztriai lovasezredek zenekarukat elvesztették.” Havi fizetése a káptalantól 24 ft.³⁴⁵ Bernreiter az 1868. márc. 31-én benyújtott

³⁴¹ Klt Kjk 1852. máj. 1., 5. sz.; uo. 1858. aug. 25., 6. sz.; BHa 1858. aug. 9. (Frank halála); BHa 1859. aug. 12. (Berg halála).

³⁴² Klt Káptalani iratok No. 3076. 1860. jún. 9.

³⁴³ Uo. No. 3077. 1866. ápr. 22. (az 1857-es iratok dobozában); BEa 1868. jan. 14., 9. l. Mivel esküvői adatából biztos, hogy Tolnán született s 21 éves korára gondolva 1839-ben születetett. Úgy tartjuk, hogy öccse volt Emmerth Antal (*1835 Tolna, †1903 Debrecen) zeneszerzőnek és 1862 óta a debreceni zeneiskola tanárának. Lásd SzabolcsiLex I. 557; Brockhaus—RiemannLex I. 513. — Ezt annál inkább feltételezzük, mert Emmerth Henrik mind a négy gyermekének — köztük az 1872-ben született Ilonának, a székesegyház énekesőjének is — a keresztapaságát Emmerth Antal vállalta. Lásd BKa 1869. jan. 10., 20. l.; uo. 1870. aug. 2., 93. l.; uo. 1872. máj. 29., 32. l.; uo. 1875. nov. 20., 194. l.

³⁴⁴ BHa 1867. szept. 28.; A városi jegyzőkönyvben található bejegyzések igazolják e szerepléseit: pl. Vjk 1830. márc. 26., 181. sz. 103. l.; uo. 1852. aug. 24., 1243. sz. 524. l.

³⁴⁵ Klt Prot. Praepositurae Albae Reg. ab anno 1866., 1868. ápr. 5., 65. l.: „... in locum defuncti Purebl voto V. Capituli assumptus est in primarium fidicen Chori Eccl. Cath. Leopoldus Bernreiter hactenus Capellae Magister cataphractorum Albae Reg. stationantium, postequam vigore aa[?]ordinationis legiones equitum Austr. Musicum corpus amiserunt.”

kérvényében hivatkozik arra, hogy Janny karnagy tanúsítani tudja tudását, hisz több alkalommal játszhatott előtte. 150 ft előleget is kér, hogy polgári ruhát vásárolhasson, s ezt a hét ft 25 x-t részletekben visszafizetné. Kérését a káptalan teljesíti.³⁴⁶

Igazában már 1839-ben muzsikált a zenekarban id. Bardon József trombitás, de nem kapott rendszeres fizetést. A kitartó hűséges zenészt végre 1861-ben kinevezte a városi tanács évi 35 ft-os fizetéssel, a káptalantól pedig 47 ft-ot kapott, miként az 1868-as táblázatban is olvasható.³⁴⁷

Az 1868-as fizetési táblázaton már a fiának, ifj. Bardon József hegedűsnek nevét is ott találjuk. Több kérvényét ismerjük a káptalanhoz, amelyekből élete és tanulmányai rajzolódnak ki előttünk: 1861-ben mint a ciszterci gimnázium tanulója elvégezvén négy osztályt tanítóképzőbe szeretne menni. Ezért segílyt kér a káptalantól. Hivatkozik arra, hogy két évig Janny József karnagytól zeneelméletet tanult s már négy éve részt vesz a székesegyházi kórus munkájában — persze díjazás nélkül. 1863. jan. 3-án soraihoz mellékeli 1861/62. évi pesti tanítóképzői bizonyítványát. Itt jelzi, hogy 19 éves és Székesfehérvárott született. Jan. 7-én már megköszöni Pestről a káptalan 50 ft-os segítségét.³⁴⁸ 1863-ban befejezte a kétévfolyamos tanítóképzőt, de 1866-ig Pesten segédtanító volt. Csak 1866-ban jött vissza szülővárosába, és nov. 29-én benyújtott kérvénye alapján dec. 10-én a káptalan kinevezte második hegedűsnek, miután Feld Antal első hegedűsnek lépett elő. Kérvényében hivatkozik arra is hogy „hegedülni részént itt, részént Pesten a Conservatoriumban tanultam”.³⁴⁹

Sokkal bonyolultabb ügy lett ifj. Bardon tanítói kinevezése. Gamperling Mátyás káptalani zenész és vízivárosi főtanító halála miatt 1866 júliusában állására pályázatot hirdettek. Jóllehet, az első helyen Reinisch Ferencet, a Szent Erzsébet-iskola (Belvárosi leányiskola) tanítóját, a másodikon ifj. Bardon Józsefet, a Szent Rókus- (vízivárosi) iskola segédtanítóját jelölték, a városi közgyűlés — a püspökhöz küldött jelentése szerint — júl. 30-án ifj. Bardont választotta meg. 1867. máj. 23-án ifj. Bardon a püspöktől kéri kinevezési okmányát hivatkozva arra, hogy nov. 1-től tanít a vízivárosi (Szent Rókus-) iskolában. A kinevezési okmány visszatartásának oka az, hogy a püspökség jelöltje Reinisch volt, s ragaszkodtak személyéhez a városi tanács véleménye ellenére is. Miután jún. 29-én a vallási és közoktatási minisztérium is jelentést kér a püspöktől — most már Jekelfalussytól — a visszas helyzetről, új pályázatot írnak ki. Ifj. Bardon júl. 21-én kéri a püspök támogatását. Mivel pedig Reinisch máj. 25-én ügyis visszalépett a pályázatról, aug. 7-én a püspök ifj. Bardont nevezi ki a városi tanács jóváhagyása után. Évi fizetése e helyen 507 ft.³⁵⁰ Mindenesetre a bonyolult ügy jellegzetes példája a szabad királyi városi

³⁴⁶ Plt 1515. 1868. márc. 31.; FML Kamarási számadások 1867/68. év.

³⁴⁷ FML Kamarási számadások 1861. év; uo. kivonat az 1861. szept. 30-i városi tanácsi gyűlésről: egyházi zenekar személyzeti díjának szabályozása.

³⁴⁸ Klt No. 3077. 1861. júl. 5. (Az 1857-es iratok dobozában); uo. 1863. jan. 3.; uo. 1863. jan. 7.; BKa 1843. jan. 18., 108. l. (ifj. Bardon születési dátuma).

³⁴⁹ Klt No. 3077. 1866. nov. 29.

³⁵⁰ BHa 1866. máj. 12.; Plt Schol 4503. 1866. júl. 21. (Gamperling állásának meghirdetése); uo. 1866. júl. 24. (pályázók); uo. júl. 30. (Bardon megválasztása); uo. 1867. máj. 23. (Bardon a püspökhöz a kinevezési okmány ügyében); uo. máj. 25. (Reiniss visszalépése); uo. máj. 29. (Matuska János a püspökhöz az ügy háttéréről); uo. jún. 29. (A minisztériumi leirat a püspökhöz); uo. júl. 21. (Bardon pártfogását kéri a püspöknek); uo. aug. 7. (Bardon kinevezése); uo. aug. 8. (Jelentés Bardonról). — A

tanács és a püspökség, ill. a káptalan megegyzésén alapuló, de nem minden esetben egyszerű patrónusi kapcsolatának, amely nemegyszer a zenészek ügyében is nehézséget okozott.

A mintegy negyedszázadig működő csellista és fuvolás Stansits Józsefnek F-dúr és Esz-dúr graduáljáról és offertóriumáról is hallunk: 1847-ben Janny karnagy ezt a két művet is megvette a kórus részére a Winkler József — egykor székesegyházi zenész, majd felsővárosi karnagy és igazgatótanító — hagyatékában levő kották közül. E két művet már nem találjuk, de zenekari kíséretes Mária-himnusa és az orgonakíséretes *Rorate* ma is ismeretes. (Tematikus jegyzékünk 675—676. sz.)³⁵¹ A nemzeti iskola tanára is volt 1831-től. 1849-ben az előírt tanúsítványt ő is kéri viselkedéséről és a városi tanács megadja neki is, Amon Jeromosnak is.³⁵² 1854-ben hal meg 62 éves korában. Özvegye ekkor a fuvoláját 16 pengő forintért eladja a káptalannak. Krizsány Ignác kántorkanonok nem mulasztja el, hogy ez alkalommal méltató sorokkal őrizze meg értékes zenészük emlékét: „Fuvoláját megvételre a székesegyház részére azért is ajánlom, mert a kórus igazgatójának Janny Józsefnek véleménye szerint a zenekarnak szüksége van a hangszerre, de azért is, mert az említett elhunyt zenész hosszú időn át a kóruson ezen hangszeren játszott Isten dicsőségére. Árváin és szükös javain kívül szinte semmit sem hagyott özvegyére.”³⁵³

Stansits utóda a zenekarban, Staud Antal már 1861-ben szerepel a zenekar névsorában mint Stansits helyettese évi 35 ft fizetéssel. Feltehetően már előzőleg is muzsikált az együttesben fizetés nélkül.³⁵⁴ Stansits halála után nyerte el azt a fizetését a káptalantól és a várostól, amelyet az 1868-as táblázaton találunk. A Fejér megyei Ondódon született muzsikus 1842-ben végezte el a győri tanítóképzőt és ettől kezdve Székesfehérvárott segédtanító, végül 1852-től a Szent Sebestyén-(felsővárosi—Öreg utcai) iskola tanítója volt. 1863-ban a városi tanács átír a püspökhöz: „Staud Antal felső városi Öreg utcában levő elemi tanítója a további tanításra alkalmatlan lett; többnyire részeges és a tanuló gyermekekkel durván bánik. 9 öl fát elidegenített az iskolából és eladta. . . elbocsátandó.” A helytartótanács 1863-ban tudomásul veszi az elbocsátást és pályázat kiírását rendeli el. A háromgyermekes és ekkor 48 éves családapának további iskolai munkájáról nem tudunk, de székesegyházi zenekari működésében nem találunk terhelő adatokat.³⁵⁵

Vogel János tenorista és belvárosi kántor 1862. dec. 1-jén halt meg.³⁵⁶ Mint említettük, Frank Imre halála után 1858-ban ő is részesült fizetéséből. Felesége már

városi tanács 1856. febr. 22-i gyűlésén (357. sz., 115. l.) arról dönt, hogy Bécs és más városok példájára az elemi iskolákat védőszentekről nevezi el. Belvárosi főelemi (fiúiskola): Szent József, Belvárosi leánytanoda: Szent Erzsébet, Rácvárosi iskola: Szent István király, Tóvárosi iskola: Szent Örangyal, Vízivárosi iskola: Szent Rókus, Olaj utcai iskola: Szent Ferenc, Zsámoly utcai iskola: Szent Imre, Öreg utcai iskola: Szent Sebestyén nevet veszi fel. Ettől kezdve az iratokban hol a régi, hol az új nevet találjuk.

³⁵¹ Plt 1515. 1847. ápr. 23.

³⁵² Vjk 1849. szept. 21., 336. sz. 168. l.

³⁵³ BHa 1854. febr. 13.; Plt 1515. 1854. márc. 31.; uo. 1854. ápr. 1.: „Floutam defuncti Josephi Stansits ex eo, quod testimonio Chori Directoris Jos. Janny inter instrumenta Musicalia simile instrumentum Musicum desideretur, sed etiam ex eo, quod praefatus defunctus, dum vixisset longiori tempore in Choro hocce instrumento in gloriam Dei luserit, viduaeque suae praeter suos proles et miseriam nihil ferme reliquerit, Ecclesiae emendam esse censeo.”

³⁵⁴ Uo. 1859. évi fizetések.

³⁵⁵ Plt Schol 3512. 1863. aug. 31. (a városi tanács átírat); uo. 1863. szept. 29. (Nyírák igazgató véleménye); uo. nov. 11. (helytartótanácsi leirat.)

³⁵⁶ Plt 1515/D. Vogel Alajos 1862. dec. 6-i levelében említi.

1854-ben meghalt. Árvái apjuk halála után a káptalanhoz fordulnak, „hogyan Atyánknak ki mint egyházi karénekes és zenész 24 éven át tevé hűséges szolgálatát, e czim alatt járt fizetését legalább addig, még helye rendes ki neveztetés útján más által betöltve nem leend, felsegítésünk végett nekünk kegyesen utalványoztatni méltóztassék”. A káptalan csupán pénzbeli segílyt adhat az árváknak, mert közben már betöltötték a tenorista állását.³⁵⁷

A tenorista állást évi 100 ft-os fizetéssel Endersz Antal kapta meg, aki egyébként a város által fizetett tornatanár és úszómester is volt. Janny karnagy 1868. márc. 8-án kelt beadványában jelzi, hogy tenorista állásáról lemondott, így ez évben már csak 15 ft-ot kapott.³⁵⁸ Ez a háttere annak, hogy az 1868-as fizetéstáblázaton két helyettes fiatal tenorista nevét olvassuk: Pilhoffer Amália énekesnő fiát, ifj. Büttl Károlyt és Janny József karnagy hasonló nevű fiát, akik fizetés nélkül már eddig is énekeltek a kórusban.

Vogel János belvárosi kántori állását még mint rácvárosi tanító látta el. 1862-ben azonban a kántori állást önállóvá tették, elválasztották a tanítói állástól.³⁵⁹ Betegsége idején már unokaöccse, Vogel Alajos tóvárosi segédtanító helyettesítette a kántorságban. 1862. dec. 6-án azonnal be is adja pályázatát a városi tanácshoz az önállósított belvárosi kántori státusra. Ő már a harmadik zenész tagja a Páriból való Vogel családnak. 1842-ben ugyanott született és tanult zenét is. 1857-től másfél évig már Székesfehérvárott segédtanító volt, majd a káptalantól kapott évi 100 ft segítséggel elvégezte a tanítóképzőt, 1860-tól tóvárosi altanító újra a városban. 1863. ápr. 8-án beadott újabb kérvényében olvashatjuk, hogy nagybátyját betegsége óta helyettesítette, majd 1863. jan. 1-től helyettes kántornak szóban megerősítették. Ezért kéri jan. 1-től a fizetést. 1863. júl. 9-én benyújtott harmadik kérvényéből megtudjuk, hogy jún. 6-án sikeres kántorvizsgán vett részt. Amikor felvette helyettes kántori fizetését, kiderült, hogy altanítói fizetését megszüntették s így csak a kisebb kántori fizetést kapta meg „anélkül, hogy a cantori állomásnak hasznot hozó jövedelmező azon részébe, amely ez idő szerint a belvárosi főtanító ur által mint jövedelmi forrás birlaltatik — forma szerint bevezettettem volna, anélkül, hogy a tanítás alól forma szerint fölmentettem volna”.

A városi tanács 1863. jún. 9-én megválasztja belvárosi kántornak és panaszát is orvosolja: „... a temetésekneli kántori jövedelmében előadott panasz szerinti rövidsége nem keletkezhetett volna: mihez képest rosszaltatik[!] Janny József tanítónak azon tette, miszerint a kérdéses temetési jövedelmeket akkor is magának tulajdonította, midőn már Vogel Alajos egyedüli kántornak kinevezve lévén minden egyéb kántori szolgálatokat teljesítette: ... amennyire Vogel Alajosnak kántori jövedelmét megválasztása óta más huzta volna, az nékie megtérítetteti rendelkezik.”³⁶⁰ Szóltunk a Janny József és Amon Jeremos között a kántori elfoglaltságra

³⁵⁷ Klt Jelzet nélkül Kápt. ülési jegyzőkönyvek c. dobozok 1853—1888. No. 3077. 1862. dec. 20.; BHa 1854. márc. 11.

³⁵⁸ FML Kamarási számadások 1863—1868; Plt Fasc. 1515/D. 1868. márc. 8. Halálakor az anyakönyvben (FHa 1875. aug. 15) tornatanárnak írják, 1813. ápr. 13-án Bécsben született. Özvegye 1879-ben a püspökhöz írt kérvényében azt írja, hogy torna-, rajz-, s énektanári munkája mellett „16 éven át mint egyházi karénekes a Nagys. és Főt. Káptalant is szolgálni szerencsés volt”. (Plt Fasc. 1561/Aa. 1879. dec. 6.). Ezek szerint már 1862 előtt is — fizetés nélkül — énekelt a kórusban.

³⁵⁹ Klt Vis. Can. 1869. (Plébániai vizitáció 18. l.: „Ab anno 1862 separabatur officium Cantoris ab officio Ludirectoris.”

³⁶⁰ Plt 1515/D. Vogel kérvényei: 1862. dec. 6.; uo. ápr. 8.; uo. 1863. júl. 9.; uo. 1867. júl. 20. (a városi tanácsi ülés kivonata a jún. 9-i gyűlésről).

vonatkozó 1837-ben létrejött megegyezésről. 1862 óta ez már nem volt érvényes, mert a teljes kántori munka az új önálló kántor feladata lett, így Janny karnagy joggal tartotta meg a stólapéneket!

Vogel Alajos 1864-ben a városi tanács által elfogadott új stólaösszegeket állítja össze, amelyek esetén az ének- és zenekar nem működik közre: „Elhatározott, hogy a mai naptól kezdve a kántor követelhet: Egy egész conductussal való temetésért gyászmisével együtt a maga és négy énekesek számára karének nélkül összvesen 10 ft 60 x. Fél conductussal való temetések a melléje veendő egy énekessel követelhet 3 ft 60 x. Bucsuztatásért, akkor amikor kívántatik, minden strófabeli verstől jár neki 10 x.”³⁶¹

A zenekar régi tagjai közül Amon Jeremos bőgős 1851-ben 71 éves korában halt meg. 1814 óta volt az együttes tagja mint magyar iskolamester és kántor, majd 1840-ben újra tanító lett a nemzeti iskolában. Ettől kezdve bőgőse lett a zenekar-
nak élete végéig. 1847-ben oklevéllel tünteti ki a városi tanács 46 éves tanítói munkájáért. Ő pedig 20 pengőforintos alapítványt hoz létre 1851-ben a tanulóknak könyvvel való jutalmazására, amelyet a városi tanács elfogad.³⁶² Hogy kik követték a bőgős beosztásban, nem tudjuk nyomon követni. Janny karnagy 1868. márc. 8-i névsorában már Szeizskál (Steiszskál) Ferenc violonista szerepel. E névsorban találkozunk első ízben Rotter Ernő kürtös és brácsás („cornista és viola játszó”) zenekari taggal, akiről Janny megjegyzi, hogy „több éven át igen hasznos szolgáltatott tett díj nélkül”.³⁶³ Nem szerepel a névsorban Nivik Máttyás hegedűs sem, aki 1810 óta tagja az együttesnek. 1861-ben már csak 20 ft fizetést kap a várostól. Az 1861. szept. 30-i névsorban nem jelzik fizetését, mert áprilisban már meghalt.³⁶⁴

Hiányzik az 1868-as névsorból Korhely György is, aki 1867-ben halt meg.³⁶⁵ Tragikus sorsát 1840-ig követve mondtuk, hogy elmeagyógyintézetben ápolták. 1857-ben annyira rendbejött, hogy visszajöhetett Székesfehérvárra. Kérvényében beszámol sorsáról és újra kéri felvételét. A városi tanács és a káptalan teljesíti régi neves zenészének kérését.³⁶⁶ A városi számadáskönyvben azután átlag évi 87 ft-os fizetését találjuk még 1866-ban is. A zenekarban való pontos beosztásáról nem tudunk többet ezekben az utolsó éveiben. Lehetséges, hogy csak nyugdíj jellegű volt a fizetése, miként erre joggal gondolhatunk a személye körül kerekedő sajtóvita alapján. A Zenészeti Lapokban ugyanis 1863. júl. 2-án arról írnak, hogy a pest-budai zenede könyvtárosát felkereste, „ki mint monda fehérvári orgonász, egy saját szerzeményü symphoniát követelt vissza a zenedétől, melynek azt még évek előtt általadá. Midőn sok kutatás után sem lehetett nyomára jönni s midőn az illető tanár s könyvtárnok ur, talán tévedésére figyelmezteté: azzal bizonyítá, hogy nevezett művét mintegy öt évvel ezelőtt elő is adtak a phil. harmóniai hangversenyek egyikében mint Beethoven egyik symphoniáját.” E nyilvánvaló tévedésen — a cikkíró szerint — nagyon megbotránkoztak.³⁶⁷

³⁶¹ Uo. Kivonat az 1864. szept. 26-i városi tanácsi ülés jegyzőkönyvének 314. sz.-ből.

³⁶² BHa 1851. okt. 1.; Vjk 1851. júl. 18., 1169. sz. 63. l.; uo. 1853. szept. 6., 1166. sz. 460. l.

³⁶³ Plt 1515/d. 1868. márc. 8.

³⁶⁴ FML Kamarási számadások 1861/62; uo. 1861. szept. 30-i városi tanácsi gyűlés kivonata: az egyházi zenekar személyzet díjának szabályozása határozottatott; BHa 1861. ápr. 28., 95. l.: 75 éves.

³⁶⁵ BHa 1867. máj. 17.: Korhely alias Kornelli György agg hangász 74 éves.

³⁶⁶ Klt No. 3077. (Az 1857-es iratok dobozában.) 1857. máj. 21.; FML Kamarási számadások 1857/58.

³⁶⁷ Zenészeti Lapok 1863. júl. 2., 322. l.

Két héttel később ugyancsak a Zenészeti Lapokban Rainiss Mátyás, a székesfehérvári nemzeti iskola tanára és a székesegyházi kórus önkéntes tagja veszi védelmébe „a fehérvári orgonászt”, azaz Korhely Györgyöt és tisztázni igyekszik a helyzetet: „... öreg veteránunk, ki jelenleg már 80 év felé gázol, született Brűnnben és mint igen jeles fiatal zenész bejött Magyarországra, és annak nevezetes városait, sőt még Erdélyországot is beutazta. — Igy habár a német doktorok után tanulta is e szép hazát ismerni, a tapasztalás egészen mást mutatott neki. Székesfehérvárott jeles tehetségeinél fogva, mint orgonász, megválasztatván, itt letelepedett, és szakértő bírálók után mondva, csakugyan ritkította párját széles e hazában. (?) Ennél fogva ismerheté a pest-budai közönséget és különösen a zenész világot is. (Ebből még nem következik. — Szerk.) — Szerkesztett egy symphoniát is, és állítása szerint azt bírálat végett ezelőtt mintegy 23 évvel Pesten be is nyújtotta. (Hova s kinek? — Szerk.) De fájdalom erre nem sokára elmebeteg lett, és 18 évig gyógyítás végett Bécsben tartózkodott. Visszajöttek a főtisztelendő nemeslelkű káptalantól nyugdíjaztatott; elméje még most sem elég tökéletesen tisztá, mindenki, ki vele csak egy pár szót vált, azonnal fölismerheti betegségét. És ez az, ami leginkább felkölti csodálkozásunkat, hogy egy tanár, kinek szaktudománya mellett egyik főkelléke az ember ismeret, meg nem tudta különböztetni a beteg embert az egészségestől és a helyett, hogy részvétét és sajnálkozását fejezte volna ki, azt olvassuk, ő sem maradt adós a felelettel.”³⁶⁸

Méltányosnak érezzük, hogy a kórus nem fizetett önkéntes tagjairól is szóljunk, ha működésükről konkrét adatot találtunk. Utaltunk már arra, hogy pl. Janny József felesége Pilhoffer Anna és gyermekei is általában a kórusban énekeltek vagy muzsikáltak. Janny Gyula (szül. 1842-ben) orvosnövendék 1860-ban tanulmányaihoz a szokás szerint segélyt kér a káptalantól. Hivatkozik arra, hogy 9 éven át díj nélkül tagja volt a kórusnak, miként édesanyja is. 50 ft-ot kap ez alkalommal.³⁶⁹ Mint a ciszterci gimnázium tanulója tagja az 1852 óta működő és édesapja vezetése alatt álló iskolai énekiskolának.³⁷⁰ Zenei tanulmányaira utal az is, hogy 1867-ben Jekelfalusy Vince székesfehérvári püspöknek Bécsben dedikálta kéziratot *Ecce sacerdos magnus* c. kompozícióját. (Tematikus jegyzékünk 298. sz.) Vajon a beiktatáson fel is hangzott? — nem tudjuk. Csupán a partitúrája maradt fenn díszkötésben.

Nehezebb sorsa volt a kórus másik fizetés nélküli tagjának, Guttenberg Ignác-nak, a „tisztületbeli városi hangász”-nak, ahogy magát nevezi kérvényében. Betegsége miatt gyakran folyamodott segítségért s mindenkor kapott 5—50 ft-ot. A fennmaradt néhány kérvényből életkörülményeinek eléggé szomorú képe is kirajzolódik, mégpedig 16 éves korától kezdve. 1820-tól 1856-ig biztosan tagja volt az együttesnek. 1839-ben 35 éves korában nősült. 1842-ben huszonkét évi szolgálatára hivatkozik: „... a chorus tisztületbeli muzsikusa minden ájtatosságon szorgalmatosan jelen vagyok.” A káptalantól júniusban tíz forintot kapott, a városi tanács gyógyszerert utalt ki részére. 1843-ban felvették a városi ispotályba. A káptalan 50 ft-ot juttatott családjának: 3 gyermekének és feleségének. 1845-ben érvelése a püspökhöz: „... mint városi segéd Hangász a Chorusokon mai napig oda nem juthattam, hogy a heány esetében fizetést nyerhettem volna — üres fizetéses hely

³⁶⁸ Uo. 1863. júl. 16., 337. l.

³⁶⁹ BKa 1842. márc. 30.; Klt No. 3077. 1860. szept. 24.

³⁷⁰ FML Ciszt. gimn. iratai 25. doboz 1801—1861.

nem lévén mind ekkoráig ipar által szereztem meg kenyeremet.” 1852-ben rendszeres segélyezésére is utal: „... testi nyomorult hibás állapotom miatt csupán csak mint hangász kereshetem élelmemet — e csekély kereset mellett Feleségemet és négy gyermekeimet táplálni elégtelen vagyok. — A Tek. Káptalan atyáskodó határozata 's Kegyessége után házbérem pótlása a folyamodásom következtébe mindenkor nyertem segedelmet.” Utolsó fennmaradt kérvényében 1856-ban újabb részleteket ismerünk meg: „38 évem folynak le mióta e Nemes Város kebelében létező Templomokban hangászi szolgálatokat tettem. Születésemtől fogva lábamra nyomorult[!] lett állapotom hiv és hosszas szolgálatom dacára mind ez ideig rendszeres fizetést nem nyerhettem. . .”³⁷¹ Ez esetben nem írták be a segély összegét.

Ísmét a muzsika kedvelőjét köszönthette a kórus, amikor 1851. nov. 5-én Farkas Imre püspök beiktatásán a szokásos szertartások között fogadta új főpásztorát. Erről már személyesen is meggyőződhetek, hisz 1833 óta belvárosi plébános, majd a szeminárium rektora volt. A mi számunkra pedig a kispapok naplója bőséges bizonyítékot nyújt zeneszeretetről. (Lásd IV. fejezetünket!)

Ezekben az években I. Ferenc József császár kétszer is vendége volt a városnak. 1852. jún. 26—27-én a püspöki palotában szállt meg, és 27-én a székesegyházban a kórus éneke fogadta, miközben Szent István fejereklyéjét megtekintette.³⁷² 1857-ben jún. 13-ra volt kitűzve a császár és a császárné érkezése, de Zsófia főhercegnő halála miatt csak aug. 14-én került erre sor, amikor a székesegyházban ünnepi vesperás keretében történt fogadását egybekapcsolták a zárda alapkövetelének szertartásával, ahol az uralkodói pár is részt vett. E látogatásra Janny József karnagy négyszólamú ünnepi kórust komponált. Már áprilisban kétszáz tagú kórossal — a kispapok részvételével — esténként a megyeháza nagytermében próbákat tartottak. Hogy valóban az áthelyezett ünnepi fogadáson is felhangzott a mű, arra nincs konkrét adatunk.³⁷³

A kispapok naplója rövid bejegyzései a Cecília-misék hagyományának továbbélésére utalnak: 1857-ben „igen sok mű hangzott fel”, s emiatt a kilenckor kezdődő káptalani mise tizenegy óráig tartott. 1858-ban is említik az ünnepet.³⁷⁴ 1863-ban is szólnak az ünnepi miséről, „amely alatt hosszú évek hagyománya szerint igen választékos zeneműveket adtak elő zenészeink s a sekrestyében püspök úr Öméltósága is csendben hallgatta a muzsikát.”³⁷⁵ Rainiss Mátyás cikkéből tudjuk, hogy joggal emelték ki ezt az ünnepet, hisz Beethoven nagy C-dúr miséje, Seyler Károly graduáléja és Eltér Antal offertórium hangzott fel Janny vezénylete alatt hetvennégy tagú együttes által. A szolókat Eltér Józsefné Ufer Eliz, Heinrich Etelka és Madaras Elek, a kórus önkéntes, értékes tagjai énekelték.³⁷⁶

1863 pünkösdjén Eltér Antalnak, Ufer Eliz sógorának újabb művét adta elő Janny karnagy száztagúvá kiegészített együttese. A Beethoven-, Cherubini- és Haydn-misék előadásai által fémjelzett együttes rendkívüli előadásra vállalkozott

³⁷¹ BEa 1839. máj. 8., 108. l.; Plt 1515. 1842. febr. 13.; Klt No. 3082. 1843. ápr. 23.; Plt 1515. 1845. márc. 8.; uo. No. 3077. 1852. ápr. 24.; uo. 1515. 1856. dec. 7.

³⁷² Plt Prot. Episc. Functionum 1829—1854. II. k. 8. l.

³⁷³ Uo. III. k. 1857. aug. 14.; ProtCleri 1857. ápr. 25.

³⁷⁴ ProtCleri 1857. nov. 22.; uo. 1858. nov. 21.

³⁷⁵ Plt Prot. Episc. Functionum III. k. 863. nov. 22.: „... Sub quo pro plurimorum Annorum consuetudine exquisitissimas compositiones Musicales choralistae in hon. S. Caeciliae producerunt, Sua Illustritas privatissime in sacristia aequae interfuisse dignábatúr.”

³⁷⁶ Zenészeti Lapok 1863. dec. 3., 77—78. l.

— Rainiss szerint nem kis sikerrel —, Eltér Antal magyar nyelvű miséjét mutatták be. Rainiss néhány prozódiai hibájára is rámutat mondván: „Némely helyen pedig úgy tűnik elő, mintha a szöveg a hangjegyekért lett volna szerkesztve és nem a hangjegyek a szövegért.” E megjegyzésével Rainiss ezeknek az évtizedeknek általános érvényű nehézségére tapint rá, hisz zeneszerzőink e téren még sok hibát ejtettek!³⁷⁷ Rainiss számol be arról is, hogy az éppen Székesfehérvárott tartózkodó és itt koncertező Reményi Ede Janny József kérésére szólójával közreműködött a káptalani misén 1863-ban, 1865-ben és 1867-ben is.³⁷⁸ (Lásd részletesen a VI. fejezetben!)

Beszámoltunk arról, hogy 1850-ben Janny kibővített együttese Rossini Stabat Materét adta elő a székesegyházban. Részletes adatok szólnak az 1865. ápr. 8-i előadásáról is, de ezt a megyeház nagytermében adták elő ugyanazok. (Lásd részletesen a VI. fejezetben!)

Farkas Imre megyéspüspök 1866. jan. 5-én halt meg. Simor János győri püspök végezte az ünnepélyes temetést és tartotta a gyászmisét.³⁷⁹

A székesegyház 1866-os restaurálási munkálatai között jelentős a kórus boltozatán látható Szent Cecíliát ábrázoló mennyezetkép, Heinrich Ede műve.³⁸⁰ 1866. nov. 25-én a szemináriumi templomból kiindulva Pauer János választott püspök vezetésével ünnepi körmenetben vonultak a székesegyházba, amelyet restaurálása befejeztével ünnepélyesen megáldottak.³⁸¹ Az új megyéspüspököt, Jekelfalusy Vincét 1867. máj. 5-én Győrött szentelte fel az új esztergomi érsek, Simor János. Még aznap vonaton Székesfehérvárra utazott s egyenesen a székesegyházba ment, ahol a hívek és a káptalan fogadta. „Az énekkar kísérezenejével a főoltárhoz vonult”, majd ima után csendben rezidenciájára távozott. Ünnepélyes beiktatása máj. 8-án volt, utána vendégül látta a papságot.³⁸² Máj. 9-én a székesegyházi együttes kíséretében a Veni Sanctét és az ünnepélyes misét már ő tartotta a városi tanács tisztújítása alkalmával a székesegyházban.³⁸³

Jekelfalusy püspök 1868-ban tartotta a káptalani, 1869-ben a plébániai vizitációt.

A vizitáció előtt még 1868. márc. 8-án Janny karnagy részletesen átgondolt kérvénnyel fordul az új püspökhöz az együttes fizetésének emelése céljából: „Legmélyebb tisztelettel alulirott állás azon kedves kötelességet rója reám, hogy az egyházi zene emelésére minden tehetséget felhasználva arra törekedjem, hogy az isteni tisztelettel kapcsolatos zeneeladások szemben a székesegyház méltóságával,

³⁷⁷ Uo. 1863. jún. 25., 313—314. l. — Eltér Antal székesfehérvári működéséről nincs adatunk. 1861-ben már a pesti egyetemi dalárda karmestere. Lásd E. A., Gyászdal Széki Teleky László gróf 1861-dik május 8-án történt halálára. Pest 1861. MTA Zenetud. Intézet Major-gyűjtemény. Rainiss dicséretével ellentétben az 1867-es Cecilia-ünnepen előadott Beethoven C-dúr mise alkalmával a Zenészet Lapok cikkírója éppen a kiegészített hatalmas együttes miatt marasztalja el Jannyék együttesét, mert a csupán tizenkét tagból álló székesegyházi kórus csak így tud nagyobb művek előadására vállalkozni. A püspöki kórus e létszámát kevesli, miként az átlag 200 ft évi fizetést is. Azért viszont dicséri őket, hogy 1866 márciusában Tillmann László „kiváló tehetségű zeneszerzőnk egyik magyar irányú” offertóriumát feltűnő sikerrel adták elő a székesegyházban. (Zenészet Lapok 1870. máj. 29., 520—521. l.; uo. 1866. márc. 25., 200. l.)

³⁷⁸ Zenészet Lapok 1863. júl. 16., 377. l.; uo. 1865. febr. 9., 149—150. l.

³⁷⁹ SzékesNévtár 1977. 103.

³⁸⁰ FitzSzékesfehérvár 66.

³⁸¹ Klt Prot. Praepositurae Alba Regalensis ab Anno 1866., 22. l.

³⁸² SzékesNévtár 1977. 105.

³⁸³ Klt Prot. Praep. A. Reg. 41. l.

a buzgolkodók diszes körének sokszor műértő igényeivel, az elő adandó zeneművek belső értékével összhangban legyenek. Azonban mind ezen igények, fájdalom, be nem teljesíthetők mindaddig, míg az előadók csekély fizetéseknek már a szerfeletti drágaság miatt is méltánylandó megjobbitása kegyesen nem eszközöltetik. (Sőt még a karnak bukását is maga után vonja.) . . .Hogy e rövid vonásokban a lehetőleg hü tükrét nyújtsam a kar állásának, engedje meg Méltóságod, a szerénység megsértése nélkül felhozhatnom a körülményt: hogy ha mindezek dacára is a kar e hiányokat megcáfolni látszó módon működik, azt annak tulajdoníthassam, miszerint állásom reputációja nem engedhette meg, hogy bár sokszor súlyos áldozattal is, az én csekély fizetésemből ne pótoljam az egyes előadásokhoz megkívántató szükségleteket; és minthogy e szükségletek jövőre is minden kiválóbb alkalmakkor előfordulandnak: engedtessek meg, azért nekem is reménylenem, hogy fizetésem javításával eme követelményeknek jövőre nagyobb mérvben is megfelelhessenek. . . .” Ezek után táblázatban közli a jelen fizetéseket, majd konkrét javaslatát az együttes mindegyik tagjánál. A káptalantól járó fizetések összege jelenleg 1365,96 ft, Janny pedig évi 1912 ft összeget javasol.

Jekelfalusy Vince Pauer János kántorkanonok és Majer József örkanonok véleményét kéri az ügyben. Mindketten igen jóindulattal, de a reális helyzet mérlegelésével adnak tanácsot a főpásztornak. Ekkora összeg emelésére nincs lehetőség, mint a vizitációnak már között emeléséből is kitűnik.³⁸⁴

Az ének- és zenekar státusban levő tagjainak a vizitációs könyvben közölt fizetését és névsorát már bemutattuk. Az ott található kottaletár nem nevezi meg a szerzőket, csupán annyi állapítható meg, hogy az 1839-es vizitáció óta a művek száma 327-ről 493-ra emelkedett. A hangszereket is csak felsorolja: 4 hegedű, 1 mélyhegedű, 1 cselló, 2 bőgő, 4 trombita, 2 kürt, 2 klarinét, 2 fagott, 1 harsona, 1 szelepes kürt, valamint 3 kisebb használhatatlan trombita — Szigeti véleménye szerint valószínűleg barokk clarino), más trombiták, 2 oboa, 1 fuvola és 2 kisebb dob. Az orgona — az ismert 20 változatú.³⁸⁵

Az orgona javításáról 1838-ban szóltunk utoljára. Azóta 1848-ig követhető a számadáskönyvben, hogy Böhm Károly végzi a szükséges javításokat rendszeresen. Ő 1857-ben 70 éves korában hal meg.³⁸⁶ Szalay Károly orgonaépítő 1852-ben kap letelepedési engedélyt, és 1853-ban felveszik az asztalosok céhébe is.³⁸⁷ Iparának tényleges gyakorlására az első adatot 1854-ben találjuk: „. . .egy igen jeles orgonát készített a városi kórház számára.” Az árát nem jelzik, csupán azt, hogy többbe került neki, mint amennyit kapott érte, ezért még 50 ft-ot utalnak ki számára.³⁸⁸ 1857-ben az örkanonok már figyelmeztet arra, hogy a székesegyház orgonája igen rossz állapotban van, javítását nem lehet elodázni.³⁸⁹ E nagyobb munkát már Szalay Károly végezte el, aki ezért 1000 ft-ot kapott, de 1867-ben még valami kiegészítő összeget kér a káptalantól. Erre nem kerül sor, de munkájával elégedettek és évi 20 ft karbantartási díjat ajánlanak fel számára.³⁹⁰

³⁸⁴ Plt 1515/D. 1868. márc. 8.; uo. 1868. márc. 9.; uo. 1868. márc. 11. és márc. 16.

³⁸⁵ Klt Jekelfalussy vizitációja 1868., 105—106. l.; SzigetiSzékesfehérvár 192—193.

³⁸⁶ Plt 1515. Rationes Cath Eccl. passim.; BHa 1857. júl. 6.

³⁸⁷ Vjk 1852. júl. 6., 1073. sz. 445. l.; uo. 1852. szept. 13., 1362. sz. 576. l.; uo. 1853. jan. 17., 56. sz. 23. l.; uo. febr. 11., 180. sz. 78. l.

³⁸⁸ Uo. 1854. febr. 6., 197. sz. 64. l.; uo. jún. 12., 1175. sz. 368. l.

³⁸⁹ Klt Inventarium 1857.

³⁹⁰ Uo. Kjk 1867. okt. 29—31., 5. pont: „Recognitus est Recursus Caroli Szalay organificis titulo reparati a se organi Cath. Eccl. Al. ultra 800 et insuper 200, in tot 1000 finos m. a. hoc titulo perceptos,

Harmadik szakasz (1869—1886) Annak a sajnálatos ténynek, hogy 1868-ban a kórus tagjainak fizetésemelését sem a káptalan, sem a városi tanács nem vállalta, a következménye az lett, hogy 1874-ben a kórus tagjainak zöme lemondott állásáról és csaknem az együttes is feloszlott. De erről mégsem lehetett szó a szabad királyi város székesegyházában!

Próbáljuk felidézni e forrongó éveket! 1869 decemberében Rotter Ernő és Szeiszkál Ferenc zenekari tagok fizetésük emelését kérik. Csak annyit érnek el, hogy a káptalan egy alkalommal Rotternek 30 ft-ot, Szeiszkálnak 20 ft-ot, Jannynak pedig „karnagyi tevékenységében tanúsított buzgóságáért, amellyel az istentisztelet fényét igyekezik gazdagítani” 50 ft-ot adnak.³⁹¹ 1870 júliusában ifj. Bardon József, aki a várostól csak tanítói fizetést kap, zenekari munkájáért a káptalantól 63 ft-ot „az évi rendes káptalani szolgálatokért, melyek száma 190-200, igen kevés; s kénytelen vagyok bevallani, hogy ez összeggel sem a drága idő, sem a művészetet megillető díj fizetve nincs”. Legalább 100 ft emelést kér: „...ellenkező esetben kénytelen leszek a szolgálatot köszönettel felmondani”. Janny is ajánlja kérését: „Mínhogy a folyamodó igen hasznavehető, sőt nélkülözhetetlen tagja a Karnak, kötelességemnek tartom őt különösen ajánlani.” Neki is egy esetben juttatnak segítséget.³⁹²

Mínhogy a városi tanács nem emeli a fizetéseket, újra a káptalanhoz fordul az egész együttes. 1870 szept. 1-ji kérvényüket Janny, Emmerth, Büttlne Pilhoffer Amália, Szeiszkál és Staud írják alá: „...A tisztelettel alulírott tagoknak már többször fájdalommal kelletik meggyőződniek, hogy jogos s a jelen helyzet által eléggé okadatolt kérelmök a Ts. Káptalan által eddigelé nem részesült azon pártolásban, melyet méltán reméltek, mert nem kívántak lehetlent, s csakis azt kérték, hogy fizetésök a teljesítendő szolgálattal s az idők folytán beállott drágasággal arányosíttassék, mint azt egy Ts. Káptalan magas állása s azon erkölcsi tényező és suly, melyet a társadalomban gyakorolnak, méltán megkívánják. Ez alatt a drágaság oly óriásilag emelkedett, hogy mi tisztelettel alulírottak a Nemes Káptalan hivatását nem ismernők, ha kételkedni mernénk, hogy a Nemes Káptalan tekintve a mostoha időket, ne részesítené drágasági pótlékban azokat, kik közül már legtöbbször évtizedek óta alig nevezhető fizetés mellett egész lelki odaadással szolgáltak az Egyház-s Káptalannak.” A mellékleteken közli Janny az 1868-as vizitáció idején a káptalantól járó fizetéseket. Néhány megjegyzéssel is kiegészíti: „Vogl Anna asszony alt énekesné 63 ft (már nem énekelhet — az előbb nevezett szoprán énekesné Büttl Pilhoffer Amália énekel altot, szopránt pedig a karigazgató neje és leánya.) Tenor énekes 105 ft (mínhogy az előbbi tenorista Endersz Antal keveselvé a fizetést, lemondott, most állandó tenorista nincs, hanem a karigazgató majd ezt, majd azt a műkedvelőt kéri fel, vállalja a tenor szerepet az előadandó művekben. A karigazgató fáradságának még nem sikerült egy állandó tenoristát szerezhetni. A fentebbi fizetésre nem is fog senki vállalkozni.)”³⁹³ Annak ellenére, hogy

aliquid adhuc subsidium orantis. — Determinatum titulo ulterioris subsidii eidem nihil addici quire; attamen erga obligationem invigilandi, ut organum prae actuum constanter bono in statu conservetur, eidem annuos 20 finos resolví, et quidem a Cassa concernentis templi Cath. incipiendo a 1^a Jan. 1868.”

³⁹¹ Klt Kjk 1853—1880. 1869. dec. 6., 4. pont.; uo. 1870. jan. 10., 5. pont: „... qua Regenti Chori ob testatum rerum zelum, quo dignitatem cultus divini irremisse promovere studet.”

³⁹² Klt Káptalani iratok 1870—79. c. doboz. 1870. júl. 20.

³⁹³ Uo. 1870. szept. 1.

Majer József örkanonok javasolja a fizetésemelést, mert a székesegyházi pénztárnak van feleslege, a káptalani határozat mégis az, „ha a helyzet adódik, mégis igyekezik a káptalan segíteni”.³⁹⁴

E kudarc után Bernreiter Lipót első hegedűs dec. 2-án benyújtja lemondását a káptalannak: „Miután értésemre esett, hogy a Nagyságos Káptalan a kórusi tagok fizetését javítani épen nem akarja s az általam kért 100 ftnyi előleget is megtagadta; tekintve azt, hogy más városokban sokkal jobban díjaztatnak a káptalani zenészek, mint itt, bátor vagyok kijelenteni, hogy — az eddigi szolgálatot megköszönve — hegedűsi állásomról ezennel lemondok.”³⁹⁵ Meglepetésünkre a dec. 6-i káptalani gyűlés jegyzőkönyvében azt olvassuk, hogy visszavonta felmondását. Oka igen egyszerű: a káptalan nem szívesen mond le értékes első hegedűséről. A Farkas Imre-féle alapítványból megadja számára a kért 100 ft előleget!³⁹⁶

Ezzel azonban a kórus helyzete nem változott. A helyzet fokozatosan úgy elmergesedett, hogy az együttesnek 1874 márciusában benyújtott fizetésemelési kérvényére a káptalan a Petrik Ignác-féle alapítványból azonnal — egy alkalommal — 100 ft gyorssegélyt utal ki. Ez csak arra volt jó, hogy a végső megoldásra szánják rá magukat a kórus tagjai. Márc. 10-én az együttes hat tagja: Emmerth, Bernreiter, ifj. Bardon, id. Bardon, Rotter és Szeiszkál lemondtak állásukról — pedig Emmerth, Bernreiter és Rotter a várostól is kapott fizetést. Erről a káptalan ápr. 22-i gyűlésén hallunk, amely így szól az esetről: „A káptalan fájlolva veszi tudomásul, hogy a zenekar épen azon tagjai, a kiknek kérelmük a káptalan által évek előtt figyelemben részesült és közülök egyik különös jótéményt nyert, ily utat választottak a lemondásra.” (Mivel az 1871-es, 1872-es és 1873-as évek jegyzőkönyvei hiányoznak, feltehető, hogy több kérvényük is volt és kaptak segítséget a káptalantól.) Majd folytatják rendelkezésükkel: „Mivel azonban a meghatározott isteni szolgálat rendjét megzavarni senki sincs feljogosítva és az ily zavarás csak a városi hivek ingerlésére szolgálna: a székesegyházi zene és énekkar tagjai valamint rögtön el nem bocsáthatók, úgy viszont rögtönözve állomásaikat el nem hagyhatják. Elvárja tehát a káptalan, hogy az állomásaiktól megválni készülő zenész urak eddigi teendőiket legalább f. évi Augusztus utolsó napjáig teljesítendik. Mivel azonban a f. é. Martius 10-én kelt, de csak f. é. Április 21-én bemutatott elmondásukban az iránt nem nyilatkoznak, hogy mely időig szándékoznak az isteni szolgálattal közreműködni, ez iránti nyilatkozatukat f. évi Április utolsójáig a káptalan elvárja, hogy a székesegyházi zene és énekkarra nézve a szükséges intézkedéseket megtehesse.” Az ápr. 27-i gyűlésen már bejelentik, hogy ápr. 21-től számítják lemondásukat. A lemondást tudomásul véve Janny karnagyot bízzák meg, hogy a végleges intézkedés céljából május végéig nyújtsa be tervezetét: „1^{or}. A székesegyházban zene és énekkarban hány és mily tag szükséges mellőzhetetlenül oly célból, hogy az isteni szolgálat kegyeletesen megtarthassék és a hallgatónak nyújtandó kiváló műélvezet nélkül is a hivek ájtatos buzgósága ápolytassék. 2^{or}. Mily díjjal volnának a zene és énekkar egyes tagjai jutalmazandók szem előtt tartva mégis azon körülményt, miszerint a székesegyházi pénztár az eddigi összegnél nagyobbat a zene és énekkara évenként nem fordíthat.

³⁹⁴ Klt Kjk 1853—1880. doboz. 1870. okt. 21.

³⁹⁵ Uo. Káptalani iratok 1870—79. doboz. 1870. dec. 2.

³⁹⁶ Uo. Kjk 1853—1880. doboz. 1870. dec. 6.

3^{or} Czélszerűnek látszik-e, és ha igen, mely állomások végleges betöltésére nézve látszik czélszerűnek pályázatot hirdetni.”³⁹⁷

A káptalannak a zene nívója tekintetében való megalkuvása és az anyagi helyzetnek meg nem változtatása nehéz helyzetet teremtett Janny karnagy számára. 1874. máj. 1-jén jelenti a káptalannak, „hogya a székesegyházi zenekar következő tagjai fognak az isteni szolgálat alatt, beleértve a Conventual misét is, az alább kitett díj mellett közreműködni:

Janny József karigazgató és basszista	20 ft	havi fizetéssel
Novák Sándor conventual és vasárnapi orgonista	22 ft 50x	havi fizetéssel
Janny Anna szoprán	8 ft	havi fizetéssel
Janny Mari szoprán	8 ft	havi fizetéssel
Büttl Pilhoffer Amália alt	8 ft	havi fizetéssel
Janny Imre tenor	8 ft 75x	havi fizetéssel
Rotter Ernő első hegedűs	10 ft	havi fizetéssel
Staud Antal második hegedűs	7 ft	havi fizetéssel
ifj. Szeiszkál János kürtös	6 ft	havi fizetéssel
	<hr/>	
	98 ft	25x

Gabrieli tisztartó, Rainiss Mátyás és Rainiss Ferenc urak szivességből működtek közre. — Az énekkar és zenekar eddigi összes havi fizetése (a conventual orgonista járulékával együtt) volt 188 ft 75 x.”³⁹⁸

A székesegyházi számadáskönyvben olvasható az együttes tagjainak 1874. máj. 20-tól jún. 20-ig tartó havi fizetése. E lista nem egyezik már egészen a máj. 1-jén benyújtott tervvel.³⁹⁹

Janny József karigazgató és basszista	22 ft 50x	havi fizetéssel
Novák Sándor conventual és vasárnapi orgonista	8 ft	havi fizetéssel
Janny Mari szoprán	8 ft	havi fizetéssel
Büttl Pilhoffer Amália alt	8 ft	havi fizetéssel
Janny Imre tenor	8 ft 75x	havi fizetéssel
Rotter Ernő első hegedűs	10 ft	havi fizetéssel
Staud Antal második hegedűs (beteg)	7 ft	havi fizetéssel
ifj. Szeiszkál János kürtös	4 ft	havi fizetéssel
id. Szeiszkál nagybögös	5 ft 25x	havi fizetéssel
id. Bardon József második kürtös, csellista	8 ft 93x	havi fizetéssel
	<hr/>	
	90 ft	43x

Ingyen működtek Weber Hermina, Gabrieli tisztartó, Rainiss Mátyás és Ferenc, Janny Rudolf, Müller János.”

A névsorban látható, hogy éppen a legértékesebb muzsikuskok: Emmerth, Bernreiter, ifj. Bardon hiányzanak. Ne csodálkozzunk, hogy a helyi lapban májusban igen éles kritikát olvasunk: „A helybeli székesegyházban vásár- és ünnepnapokon

³⁹⁷ Uo. 1874. ápr. 22. és ápr. 27.

³⁹⁸ Uo. D/2 37/1874. sz. irat, 1874. máj. 1.

³⁹⁹ Plt 1515.

a nagy misét zenével végezik, mely korábban minden tekintetben kielégítő volt, s az ájtatoskodókra kellemes hatást gyakorolt. Azonban a jól képzett zenészek fizetés felemelést kértek, mely jogos kérelem megtagadtatott, most aztán oly félinyenes emberek zenezagyaléka rémiti a hívőket a dus jövedelmű patrónusok gyönyörűségére.”⁴⁰⁰

1874 novemberében Janny abban állapodik meg a káptalannal, hogy a két orgonista állást két személyre bízzák, így a konventmise orgonistája, azaz a hétköznapi orgonista vasárnap hegedűsként szerepelhet, a kürtösi állást pedig megszüntetik, ill. kiegészítővel, önkéntessel pótolják. A káptalantól járó összeg így 188 ft 75 x lesz.⁴⁰¹ Beleszámítva azt, hogy Staud Antal hegedűs októberben meghalt, a végleges névsor decemberre így alakult:

Janny József karigazgató és basszista	14 ft 8x havi fizetéssel
Emmerth Henrik orgonista	24 ft havi fizetéssel
Bernreiter Lipót első hegedűs	24 ft havi fizetéssel
Novák Sándor conventual orgonista és csellista	22 ft 50x havi fizetéssel
Rotter Ernő második hegedűs	8 ft 25x havi fizetéssel
Szeiszkál Ferenc nagybőgős	5 ft 25x havi fizetéssel
Janny Mari szoprán	5 ft 25x havi fizetéssel
Büttl Pilhoffer Amália alt	6 ft 17x havi fizetéssel
Janny Imre tenor	8 ft 75x havi fizetéssel
	<hr/>
	118 ft 97x

„Idősb és ifjabb Bardon urak fizetés nélkül ajánlották fel szolgálatukat. . . 1874-ben a zenekar fizetése a káptalantól évi 1313,76 ft, hangszerjavításra 25 ft 50 x, orgona karbantartás Szalay Károlynak évi 20 ft.”⁴⁰²

Összehasonlítva a három névsort, legfontosabb változás az, hogy Emmerth, Bernreiter és ifj. Bardon újra tagja az együttesnek. Novák Sándor ez évben mint a tűzoltó egylet zenekarának és az ifjúsági egylet dalárdájának karnagya is működik a városban. Fennmaradt 11 énekkari művének bejegyzései alapján megállapíthatjuk, hogy az 1860-as években mint a csornai premontrei prépostság együttesének vezetője, succentora komponálta őket. (Tematikus jegyzékünk 430—440. sz.) Székesfehérvárra való költözésének időpontját még nem ismerjük (1866-ban még Csornán volt!). — Janny Mari és Imre, a karnagy felnőtt gyermekei már régebben is énekeltek a kórusban fizetés nélkül. A hat muzsikus, akik tavasszal felmondtak a káptalannak, újra tagjai az együttesnek. Így Jannynak ugyan sikerült újra összekovácsolni együttesét, de ami a forrongás oka volt, a fizetésük nem változott lényegesen. Arra viszont egyelőre nem tudunk válaszolni, miért távozott a harminc éve működő Feld Antal, aki nem is írta alá a felmondó nyilatkozatot.

⁴⁰⁰ Székesfehérvári Figyelő 1874. máj. 20.

⁴⁰¹ Klt Kjk 1874. júl. 4.; uo. nov. 3.; uo. nov. 11.

⁴⁰² Plt 1515. Székesegyházi számadások 1874. dec. 20.; BHa 1874. okt. 22. — Staud Antal 1873 decemberében tifuzos ideggyulladásra idején segítséget kér Jekelfalussy püspöktől. Hivatkozik harminckét évi zenési szolgálatára és öt gyermekére. Pénzbeli segítségen kívül tiszteltre méltó, hogy a káptalan hosszú betegsége alatt is haláláig kiutalja teljes fizetését. (Plt. Fasc. 5642/V. 1873. dec. 20.)

Nem szerepel az idézett névsorokban Vogel Alajos, de csupán azért, mert ő függetlenített belvárosi plébániai kántor, fizetését teljesen a várostól kapja, csupán a stólából folyó jövedelme való a plébániai pénztárból. Mindezt azért említjük, mert a következő években aktív szerepe lesz a kórusban is! Azt is említünk kell, hogy a városi számadáskönyvben 1870-ben és 1871-ben Dutka János mint székesegyházi második orgonista található.⁴⁰³ Éppen ebben a két évben a székesegyházi számadáskönyvben nem sorolják fel a zenészek nevét. Róla annyit tudunk, hogy 1866-ban tartotta esküvőjét 35 éves korában. Zongoratanítónak és orgonistának írják, és amikor meghal, 1893-ban szintén orgonistának mondják az anyakönyvben.⁴⁰⁴

A zenekarnak 1874-es átszervezésében Jekelfalusy püspöknek már nem volt semmi szerepe. 1874 tavaszán ugyanis súlyos betegen Rómában tartózkodik és máj. 15-én ott hal meg. Máj. 28-án Székesfehérvárott a székesegyházban ünnepélyes gyászmise után ugyanitt, a kriptában temették el.⁴⁰⁵

A székesegyházi kottatárban ma is feltűnően sok műve található a két esztergomi karnagynak: Seyler Józsefnek 11 (Tematikus jegyzékünk 608—618. sz.), fiának, Károlynak pedig 36 műve (uo. 619—654. sz.). Mindketten gyakran felajánlották műveiket a káptalannak, ill. a püspöknek. 1871-ben Janny József rendelte meg Seyler Károly tíz miséjét, amelyet Jekelfalusy Vince a saját költségén fizetett ki és adott a kórusnak. Hasonlóan tett 1873-ban Kuncz László kanonok is, aki 12 művének kifizetését vállalta a zenekar részére. Janny a műveket „igen becses” értékűeknek tartotta.⁴⁰⁶

Jellemző Seyler Károly népszerűségére az 1875-ös Cecília-ünnep, amelyről a helyi lap részletesen szól: „Szent Cziczelle ünnepét a helybeli főtemplomi kar folyó hó 21-én ünnepelte Seyler nagymiséjével, a benne levő magánrészeket Vogel Alajos és Rader Sándor urak gyönyörűen énekeltek. Graduale volt Gänspachertől[!] basso solo, azt még mindig széptiszta érczes hangjával Janny Jossef karvezető úr éneklé és Offertoriumnak volt Diabellitől szoprán és hegedű solo. Ebben Weber Hermina k.a. gyönyörű szép hangjával s művészi előadásával, valamint Bernreiter ur kitűnő hegedűjátékával igazán remekeltek. Az ünnepen a színházi zenészek voltak szivesek közreműködni.”⁴⁰⁷ Dulánszky Nándor megyéspüspök 1875. dec. 14-i beiktatásán is Seyler-művek uralkodnak: „A beiktatáson Janny karigazgató Seyler gyönyörű nagymiséjét adatta elő. A credo et incarnatus és crucifixus szótól Vogel Alajos énekelte. Graduale Seyler terzettje. Weber Hermina, Janny Mari és Büttel asszony énekelte.” A színházi zenészek ekkor is közreműködtek.⁴⁰⁸ A beszámoló lényegesen azért is, mert utalnak arra, hogy nagyobb ünnepeken a színházi zenészeket is igénybe veszik. 1875. jan. 23-án Kampf J. színházi gondnokást név szerint is említik,⁴⁰⁹ miként jó néhány példát említettünk a katonazenészek közreműködésére is. Hallunk a városi kántor Vogel Alajos szólójáról, vala-

⁴⁰³ FML Városi számadáskönyv.

⁴⁰⁴ BEa 1866. jún. 21., 90. l.; BHa 1893. aug. 8.

⁴⁰⁵ SzékesNévtár 1977. 108.

⁴⁰⁶ Plt Fasc. 5642/V. 1871. szept. 7.; uo. Fasc. 1561/A. 1873. ápr. 27.

⁴⁰⁷ Székesfejérvár 1875. nov. 24., 94. sz. 407. l.

⁴⁰⁸ Uo. 1875. dec. 18., 101. sz. 435—436. l. — Az újság szerint 1875. dec. 14-én volt a beiktatás, SzékesNévtár 1977. 112 szerint viszont: „Székfoglalója a székesfehérvári székesegyházban 1876. jan. 9. volt.”

⁴⁰⁹ Székesfejérvár 1875. jan. 30., 9. sz. 25. l.

mint Rader Sándor és Weber Hermina énekéről, akik nem fizetett tagként gyakran énekelnek szólót a kórusban. Ugyanazon újság 1871-ben a pápa jubileuma tiszteletére tartott mise szerzőjének Janny Józsefét jelölte meg. Janny kötelességének érzi, hogy a következő számban közölje: Haydn nagymiséjét, nem a saját szerzeményét adta elő az együttes. Annál is inkább teszi ezt, mert az újságíró egy egészen új és nagyszerű műről szól!⁴¹⁰

Janny József utolsó tíz évében együttesében már kevés személyi változást tapasztalunk. A két Bardon — mint hallottuk — fizetés nélkül vállalta végül is 1874-ben a zenekari munkát. Előbb az apa fordul segítségért 1876 decemberében a káptalanhoz: 37 éve működik a zenekarban, 21 évig díj nélkül, 13 évig évi 47 ft-ért és „most ismét 3 évig minden díj nélkül s e hosszú idő alatt — kivéve egy ízben betegséget — nem hanyagoltam el egyszer sem templomi szolgálatot. Most azonban előre hajlott korom s rossz keresetemnél fogva oda vagyok szorítva, hogy e pár évre, melyet még Isten kegyelméből élnem lehet a Nemes Káptalan . . . kegyességét igénybe vegyem . . . méltóztassék kórusi szolgálataimért évi csekély fizetésben részesíteni.” A továbbra is hűséges zenésznek a Petrik-alapítványból 20 ft segélyt adnak.⁴¹¹ Ifj. Bardon Józsefnek 1882-ben akadt kellemetlen ügye a káptalannal, de szerencsére megoldódott hamarosan. 1873-ban ugyanis 80 ft előleget kapott, amelyet 1874. ápriliséig törlesztett is. Ettől kezdve, mivel nem volt fizetéses tagja az együttesnek, Venosz Imre nagyprépost elengedte a hátralevő 36 ft-ot azzal a feltétellel, hogy továbbra is részt vesz a zenekar munkájában. Venosz halála után most követelik tőle az összeget. A káptalan belátja a téves intézkedést, és ezzel lezárja a kellemetlen ügyet.⁴¹²

1881-ben Janny karnagy még egyszer kér magának fizetésemelést: ötvenhat éve mint énekes és negyvenöt éve mint karigazgató működik a székesegyházban, „nőm, számos tagból álló családom minden tagja velem együtt közreműködött; ameddig lehetett új és új zenedarabokat szereztem be részint saját költségemen, részint kölcsön véve azokat leirtam vagy sajátomból leirattam”. (Ez utóbbiakat igazolja a tematikus jegyzékünkben olvasható számtalan effajta bejegyzés!) A káptalan értékelve az idős karnagnak jelenleg is tapasztalható aktivitását 100 ft jutalomban részesíti ez alkalommal.⁴¹³

1882-ben megtartva a belvárosi kántor teljes állását, Vogel Alajos elvállalja 132 ft fizetéssel — Janny kérésére — a székesegyházi tenorista állást, „de azzal a kikötéssel, hogy a vesperásokra nem kötelezhetem magamat a temetések miatt; de ha tehettem részt vettem ez ideig, noha itt a tenorista mellőzhető. Ugyanakkor történt, hogy Emmerth a mindennapi conventualis misékről lemondván, melyekért 270 fttal díjazva volt — ezen állás is Janny által reám ruháztatott” — írja beszámolójában Vogel Alajos.⁴¹⁴

Rader Sándor fizetés nélküli kórustagról már szoltunk. 1885-ben Pauer János püspök érdemei miatt pápai kintüntetésre terjeszti fel: „Rader Sándor világi férfi, aki fél századnál hosszabb ideje Isten nagyobb dicsőségére mint a székesfehérvári

⁴¹⁰ Uo. 1871. jún. 25., 8. sz. 62. l.; uo. júl. 2. Melléklet.

⁴¹¹ Klt Káptalani iratok 1870—79. feliratú doboz. 1876. dec. 4.; uo. Kjk 1853—1880. doboz. 1876. dec. 14.

⁴¹² Klt Káptalani iratok 1880—85 feliratú doboz. 1882. okt. 16.; uo. 1882. okt. 21.

⁴¹³ Uo. 1881. nov. 13.; uo. Kjk 1881. nov. 17., 7. pont.

⁴¹⁴ Plt 1515/D. 1892. júl. 22.

székesegyház kórusának fizetés nélküli tagja minden anyagi ellenszolgáltatás nélkül énekel és játszik hangszeren, rendkívüli buzgalommal szorgoskodik a kórus ügyében, Pauer János székesfehérvári püspök hön öhajtja, hogy pápai kitüntetésben részesüljön.”⁴¹⁵

Az ügynek 1890-ig elhúzódó iratanyaga szerint — úgy tűnik — végleg nem sikerül megkapnia a kitüntetést, mert az előírt díj kifizetését nem engedék el. Számunkra mégis fontos az ügy, mert 1884. szept. 8-i dátummal Rader Sándor önéletrajza is olvasható. Ebben családjának kórusbeli szerepéről is részletesen beszámol, s egyúttal hitelesen ecseteli Janny és elődjei zenei együttesében a dilettáns, azaz a fizetés nélkül közreműködő muzsikusok szerepét, amelyre jó néhány konkrét adatot eddig is közöltünk: „Rader Jakab — öregapám Regens Chori volt Klagenfurtban. Annak fia Rader Alajos, nekem édesapám 1820 vette nőül édesanyámat; — az idő óta egész háláláig rendszeren el járt mint Diletans e Chorusra; trombita, vadászkürt, posta sip és fagottot fujt, kedves játéka volt a Tympani — a chorust egy pár nagy misével meg is ajándékozta. — Őcsém Rader Antal még gyermek korától kezdve, még csak el nem távozott Fejérvárról rendszeren eljárt a Chorusra, tenort énekelte vagy cellot játszott. — Én csekély személyem Rader Sándor 13 esztendő gyermekkoromban kezdettem a Chorusra való járást — akkor altot énekeltem, — 17 éves koromban hangom változott és akkor kezdettem Bassust énekelni — ez idő alatt az öreg Frank, később Lidl[!] hegedű művésztől hegedülni tanultam, és így vagy violin primo vagy secundot játszok most is vagy pedig mi a legtöbbnyire szükséges Bassot énekelek, — nagyobb ünnepekben pedig, ha elegenden vannak a Choruson — Tympanit játszok. Isten segítségével hat püspök alatt szolgáltam, nevezetesen Mélt. Horváth, Br. Barkóczy, Farkas, Jekelfalusy, Dulánszky és Mélt. Pauer János Püspök, kit az egek Ura mint igazi templom zene kedvelő és zene értő — sokáig éltessen. Ismerem a régi nagy zene költők: — mint Beethoven, Mozart, Haydn, Cherubini — az újabb korbellekből Sailer [Seyler], Horak, Diabelli, Führer, Schiedermeier és Derlik, mind a Choruson levő Miséit és Requiemeket. Több ezernyi órát próbákon — sokszor anyagi áldozattal — rendszeren eljártam és ezek elősorolása szerint éppen most, mikor már Isten kegyelméből a 63. évi koromat elértem, 50 esztendeje, hogy a Chorusra mint Diletáns, rendszeren eljártam és eljárók addig míg csak erőm bírja. Omnia pro [ad] majorem Dei gloriam!”⁴¹⁶

Bár közismert, hogy Dulánszky Nándor pécsi püspökségéhez fűződik a székesegyház teljes átépítése és 1888-ban a híressé vált pécsi székesegyházi énekiskola alapítása, amely 1950-ig, állami feloszlataáig virágzott és 1990-től újra működik, mégis az előző rövid idejű székesfehérvári püspökségének idejéből (1875—1877) nem találtuk nyomát akár hasonló énekiskola felállítása gondolatának, de még a székesegyházi kórusvaló kapcsolatáról sem tudunk részleteket. Annál többet viszont Pauer János zeneszeretetről, amelyre Rader Sándor soraiban is utalt. Már régóta Székesfehérvárott működött, Jekelfalusynak segédpüspöke, Dulánszky mű-

⁴¹⁵ Uo. Fasc. 5804/A. 1885. márc. 24.: „Ut Alexander Rader vir saecularis, qui iam 50 et ultra annis ad majorem Dei gloriam qua chori Cath. Eccl. Albaregalensis dilettans membrum, absque omni remuneratione cantando et instrumentis musicis ludendo, raro zelo promovere operam navet, aliqua distinctione Papali condecoretur Illustrissimus ac reverendissimus D. Joannes Pauer Episcopus Albareg. vehementer optat.”

⁴¹⁶ Uo.

ködése előtt és után káptalani helynök s végül 1879-től 1889-ig megyéspüspökként kormányozta egyházmegyéjét. — A püspöki palotában gyakran énekeltek, muzsikáltak a zárda növendékei, katonazenészek is muzsikáltak a palota kertjében, segítette a kispapok zenélését is. E fejezetben azonban csak azokra az adatokra utalunk, amelyekben székesegyházi együttesének is szerepe volt. 1879. ápr. 24-én székfoglalójának előírt szertartásán természetesen a kórus és a zenekar is részt vett.⁴¹⁷

A püspöki naplóban olvassuk, hogy 1882. nov. 26-án a hagyományos Cecília-mise zenéjéért Pauer püspök „az énekeseket és zenészeket meghívta ebédre, amelynek végeztével szépen énekeltek”.⁴¹⁸ Ugyanerre 1883. nov. 25-én is sor került: „Püspök úr öméltósága meghallgatta a székesegyházban a kilenc órai nagymisét, majd Szent Cecíliának, az egyházi ének és zene védőszentje ünnepének nyolcada alatt a kórus húsz tagját fényes ebédre hívta meg, a közreműködő katonazenészeknek pedig 30 ft-ot ajándékozott.”⁴¹⁹ A helybeli újság pontosan jelzi, hogy az itt állomásozó Jellasichek ezred 24 zenésze működött közre Janny József vezényletével.⁴²⁰

Liszt Ferencnek 1883. februári fehérvári látogatásáról a VI. fejezetben részletesen szólnunk. Itt csak azt említjük, hogy febr. 18-án, vasárnap „Liszt Ferenc a székesegyházban a 9 órai misén részt vett és tetszését fejezte ki a székesegyház kórusának muzsikájáért”. Az újságíró szerint: „Vasárnap reggel megjelent a székesegyházban, ahol az oratóriumát adták elő tiszteletére.”⁴²¹ A mű címét nem említi.

A helyi újságok az 1880-as években nagyobb ünnepeken beszámolnak a székesegyház zenéjéről. Így Janny karnagy utolsó éveinek műsorából is felfednek valamit: 1882-ben Szent Cecília napján Seyler Károly C-dúr miséjét (Tematikus jegyzékünk 622. sz.), 1882 Cecília napján Horak D-dúr miséjét (Tematikus jegyzékünk 281. sz.) adják. Ugyanezen évben húsvétkor Diabelli Domine Deus c. offertóriumát (Tematikus jegyzékünk 114. sz.) emelik ki, amelyet Kupecz Elemérné Flögel Karolin énekel. Bernreiter Lipót hegedűjátékát is dicsérik. Ketten minden nagyobb ünnepen szerepelnek. Rajtuk kívül pünkösdkor Weber Hermína is énekel, és Janny vezényel. Úrnapiján Hummel offertóriumát, Szent István napján Kluger miséjét jelzik. Ebben Vogel Alajos, Rath graduáléjában pedig Janny karnagy „érces hangján” szólózott. Szent Cecília ünnepén és karácsonykor ismét Horak D-dúr miséjét adják elő. A közreműködő dilettánsok sorából dr. Vass Bertalan és dr. Pallér Kelemen ciszterci tanárok szólóját emelik ki. Flögel Karolin Bernreiter hegedűkíséretével Schubert offertóriumát énekl. 1883. nov. 19-én, Erzsébet királyné névnapján újra Bernreiter játékáról, Flögel, Weber és Janny éneké-

⁴¹⁷ SzékesNévtár 1977. 117.

⁴¹⁸ Plt Prot. Episc. 1875—1883., 169. l.: „... chorum Eccl. Cath. tam cantores, quam musicos ad prandium vocavit, qui finito prandio pulchre cecinerunt.”

⁴¹⁹ Uo. 212. l.: „Sua Illustritas Praesulea audita hora 9^a matutina in Eccl. Cath. Missa, 20 membra chori ecclesiastici — utpote sub octava S. Caeciliae, patronae cantus et musicae ecclesiasticae — lauto prandio providit, musicisque e militia, qui hac die cooperati sunt choro ecclesiastico, 30 florum donavit.”

⁴²⁰ Székesfehérvár és vidéke 1883. nov. 27., 142. sz.; Szabadság 1883. nov. 28., 95. sz.

⁴²¹ Plt Prot. Episc. 1875—1883., 174. l.: „... Franciscus Liszt Missam in Ecc. Cath. hora 9^a audivit et super chori Eccl. Cath. concentum complacentiam suam manifestavit.”; Szabadság 1883. febr. 21., 15. sz.

ről írnak lelkesen. Szent Cecília napján Mozart Responzóriumának és Beethoven C-dúr miséjének (Tematikus jegyzékünk 31. sz.) előadásáról írnak. 1884-ben már ismert és kedvelt művek szerepelnek többek között húsvét napján Seyler D-dúr, hétfőn Horak D-dúr miséje, ugyanezek ismétlődnek aug. 18-án a király születésnapján, ill. okt. 4-én, névnapján. Szent Cecília napján — a beteg Janny helyett — már Emmerth Henrik helyettes karnagy vezeti az együttest. Proch C-dúr miséje van műsoron. (Tematikus jegyzékünk 473. sz.) Pünkösdkor és úrnapiján Seyler C-dúr miséje mellett Emmerth karnagy szerzeménye a Bone Jesu motetta (Tematikus jegyzékünk 127/a, b sz.) is repertoárdarabbá válik. Szent István ünnepén Neukomm Esz-dúr miséje (Tematikus jegyzékünk 424. sz.). Nov. 19-én a királyné névnapján Horak D-moll miséje (Tematikus jegyzékünk 285. sz.), Szent Cecília napján pedig Seyler D-dúr miséje hangzik fel.

Új szint jelent az együttes munkájában, hogy 1885-ben Szent István napján — az újságíró szerint — a Dalegylet tagjai is közreműködnek, 1886. jan. 6-án pedig a Dalegylet vegyeskara önállóan Seyler Károly Jubilate motettáját (Tematikus jegyzékünk 625. sz.) éneklí betétként a misén. Az 1885-ben alakult Dalegylet időnként templomi szereplést is vállal. (Működéséről az V. fejezetben szólunk.)⁴²²

1886 tavaszán Janny József 72 éves korában nyugdíjazását kéri. Előbb Pauer püspökhöz írja sorait: „Legnagyobb tisztelettel jelentem Méltóságodnak miszerint súlyos betegségem folytán a székesfehérvári Káptalannál 50 éven át viselt karigazgatói állomásomról a mai napon lemondottam, egyuttal kegydíjért folyomodom . . . részemre 63 évi hű szolgálatom elismerésére valamely rendelkezésre álló alapból pár 100 forintos kegydíj éltem hátra levő kevés éveire utalványoztasék.”⁴²³ Pauer püspök ápr. 1-jén elkészíti javaslatát Janny ügyében: „Nem titok előttünk, hogy ötven éven át mi mindent tett, milyen lankadatlan szorgalommal, kitartással a családjának mindegyik tagjával együtt Isten nagyobb dicsőségéért a hívek épüléséért és az istentisztelet fényének gyarapításáért dolgozott. Ezért a káptalanhoz benyújtott kérését a magam részéről teljes szívvel támogatom.”⁴²⁴

Janny kérvényét a káptalanhoz így kezdi: „Mínthogy önérzetem tiltja azt, hogy tovább is betöltsek egy olyan állást, melynek megfelelni Istentől reám mért súlyos betegségem miatt többé képes nem vagyok”, ezért kéri — mint a püspökhöz írt soraiban is — a kegydíjat magának. Büszkén emlékszik vissza munkájára: „Ezt azonban a számos dilettáns kiképzésével értem el . . . nőm 50 évig mint énekesnő ingyen működött, 6 fiam mindaddig, míg csak tanulmányaik folytatása miatt házamat el nem hagyták szintén díj nélkül működtek.” Végül kéri, hogy kottáit, amelyekre örökösének szüksége lehet, méltányos áron vegyék meg.⁴²⁵

⁴²² Székesfehérvár és vidéke 1881. nov. 22., 100. sz.; 1882. nov. 28., 141. sz.; 1883. aug. 21., 100. sz.; nov. 27., 142. sz.; 1884. ápr. 15., 46. sz.; aug. 19., 100. sz.; okt. 4., 120. sz. nov. 25., 142. sz.; 1885. máj. 23., 62. sz.; jún. 6., 68. sz.; aug. 6., 94. sz.; aug. 22., 101. sz.; Szabadság 1882. ápr. 12., 30. sz.; máj. 31., 44. sz.; jún. 11., 47. sz.; aug. 22., 76. sz.; dec. 28., 118. sz.; 1883. nov. 21., 93. sz.; 1884. ápr. 9., 29. sz.; okt. 5., 80. sz.; 1885. nov. 19., 138. sz.; jún. 4., 66. sz.

⁴²³ Plt Fasc. 5444.

⁴²⁴ Uo.: „Neminem nostrum latet, quid idem per decursum 50 annorum praestiterit, quali cum diligentia indefessa assiduitate et zelo remittere nescio cum omni familia sua ad majorem Dei gloriam, ad aedificationem fidelium et augendum cultus divini splendorem irremisse collaboraverit ac proinde preces Ejus ad Ven. Capitulum directas e parte mea quoque toto cordis affectu suffulcire pergo.”

⁴²⁵ Klt Káptalani iratok 1886—1889. évi doboz. A kérvényhez mellékelve Pauer javaslatát és a városi jegyzőkönyvnek az 1837. ápr. 21-i gyűlési kivonata Janny kinevezéséről.

A káptalan 1886. ápr. 3-án foglalkozik ügyével: „A főt. Káptalan tek. Janny József ur kitünő érdemei és eredménydus működése felet[!] teljes elismerését fejezi ki és ugy ezért mint fíradhatatlan buzgalomáért meleg köszönetét neki nyilvánítani határozza és ezen érdemdu hosszú szolgálatát, mint lankadatlan buzgalmát tekintetbe véve 170 fl. o.é. [osztrák értékű] ez évi April hó 1-jétől fogva, mint évi kegydíjat hátra levő éltére adományozni határozza.” Végül a kinevezendő karigazgató vizsgálja át a kottákat és megegyezve Jannyval az árban, vegye meg a káptalan részére, Janny pedig készítse el a hangszerek és kották jegyzékét és adja át utódának.⁴²⁶ A városi tanács ápr. 9-i gyűlésén fogadják el a káptalan javaslata szerint Janny József lemondását a karigazgatói állásról.⁴²⁷

Mielőtt beszámolóinkat folytatnánk a kórus életéről, itt foglaljuk össze Janny József hátralevő éveit. Természetesen iskolai és egyéb zenei vonatkozású tevékenységéről a többi fejezetben is bőven szólunk, valamint eredményes munkásságának többszöri hivatalos elismeréséről is, itt szorosra a következő évek egy epizódjára utalunk: 1887. nov. 6-án tartotta aranylakodalmát Pilhoffer Annával. Ez alkalommal felsorolják élő gyermekeit. Miként a kórusban működő hat fiára emlékezett vissza kérvényében, mindegyikkel találkozunk ezen az ünnepen: „Gyula orvostudor, a budapesti egyetem magántanára s az Erzsébet kórház igazgató főorvosa, Ferenc plébános Bodajkon, László-István kegyesrendi áldozár és főgimnáziumi hittanár Kecskeméten, Rezső az alcsuti főhercegi uradalom pénztárosa, József zenetanár, Imre tanítóképezdei tanár s Mariska hajadon, betegségében »nagyilelkű ápolója.«⁴²⁸

1892. okt. 27-én halt meg.⁴²⁹ Göbel János György nekrológiájában a Székesfehérvár és Vidéke c. helyi lap cikkét idézi: „Janny József 1837-től fogva egyszersmind székesegyházi karnagy is volt, amely állását néhány évig még akkor is megtartotta, amikor mint népiskolai igazgató már nyugalomba vonult. Főtemplom chorusát ritka lelkesedéssel kezelte s hogy ezt elsőrangúvá emelje, fáradságos munkájában nem ismert határt; e célból gyermekeivel együtt még éjjeit is nappallá tette. De Janny József a székesegyházi kart nemcsak dirigálta, hanem kitűnt abból, mint rendkívüli jó énekes is. Kellemesen csengő, hatásos, művészi, erős, domináló hangját nem feledjük soha.” Göbel kiegészíti: „Részemről ezt nem találok elégségesnek. [Janny] J[ózsef] előadott oratóriumai, énekesek jeles képzésével, összeállított dalárdáival, nem különben a műénekek hosszú éveken át való tanításával oly fényes sikereket ért el, hogy városunk zenetörténetének művelői csak hálás feladatra vállalkoznának, ha feledhetetlen igazgatóknak e téren szerzett érdemeit koszoruba kötve örökítenék meg.”⁴³⁰

1886—1889: *Emmerth Henrik*

Az 1886. ápr. 3-i káptalani gyűlésen, amelyen elfogadták Janny József lemondását, a karnagyi állás betöltése céljából azonnal felkérték Prifach József nagyprépostot, dr. Matuska János kántorkanonokot és dr. König Mór örkanonokot, „hogy

⁴²⁶ Klt Kjk (Jegyzőkönyvek 1853—1880-as doboza).

⁴²⁷ Vjk 1886. ápr. 9., 4158. sz. 540. l.

⁴²⁸ GöbelJanny 15.

⁴²⁹ BHa. A Szentháromság-temetőben temették el. Felesége 76 éves korában, 1893. febr. 2-án halt meg.

⁴³⁰ GöbelJanny 14—15.

Emmerth Henrik ural érintkezésbe lépve: a feltételeket, melyek alatt ezen állásra vállalkozik, tudják meg, és e felett a főt. Káptalanunk referálni szivesek legyének”.⁴³¹

Megbeszélésük sikerrel járt, mert Emmerth Henrik székesegyházi orgonista ápr. 8-án benyújtja kérvényét: „Miután Janny József karnagy ur a székesfehérvári székesegyháznál viselt karnagyi állomásáról lemondott és tisztelettel alulírott őt betegsége alatt ezen minőségében már két éven át helyettesitem, ezen állomás betöltésére képességgel bírok: azon alázatos kérelemmel járulok a Főt. és Nagys. Káptalanhoz, miszerint az üresedésben levő karnagyi állomásra tisztelettel alulírottat kegyesen kinevezni méltóztassék.”⁴³² A káptalan ápr. 7-én terjeszti fel a városi tanácsnak Emmerth Henrik kinevezéséről a javaslatot.⁴³³ A városi tanács ápr. 9-én ismerteti a gyűlésen Emmerth kérvényét (ez a kérvény hiányzik), és ugyanakkor a káptalan javaslatát elfogadva kinevezi őt karnagynak.⁴³⁴

A káptalani gyűlés ápr. 30-án tárgyalja Emmerth javaslatát a fizetések javítására és mellékletként közli az együttes tagjainak nevét is. (Itt most természetesen csak a káptalan részéről fizetett összegekről van szó!)

Emmerth Henrik karigazgató	400 ft
Emmerth Henrik orgonista	288 ft
Vogel Alajos konventi orgonista	270 ft
Vogel Alajos tenor	132 ft
Kupecz Eleménné Flögel Karolin szoprán	160 ft
Hauptmann Anna alt	144 ft
Szilágyi Béla basszus	120 ft
Bernreiter Lipót első hegedűs	288 ft
ifj. Bardon József második hegedűs	144 ft
Rotter Ernő uaz.	105 ft
Mandola Ferenc brácsás	96 ft
Mandola Ferenc bőgős	96 ft
id. Bardon József első trombitás	36 ft
Horváth Lajos második trombitás	24 ft
	<hr/>
	2303 ft

A meglepő az, hogy a káptalan most elfogadja a javaslatot: 1495 ft-ról 2303 ft-ra emeli fel az összeget. A többletet a következő forrásokból vállalja: székesegyházi pénztárból 200, Farkas Imre-féle alapítványból 500 és Edling-féle alapítványból 178 ft-ot.⁴³⁵

Az együttesben Hauptmann Anna új tag. A polgári leányiskola énektanáraként lehet, hogy már előzőleg is énekelt fizetés nélkül a kórusban. Szilágyi Béla 1888 decemberében már mint Pest megyei levéltáros a káptalanhoz írt soraiban számol be énekkari munkájáról: „Három éve, hogy a székesfehérvári egyházi zene és

⁴³¹ Klt Kjk (Jegyzőkönyvek 1853—1880-as dobozában).

⁴³² Klt Káptalani iratok 1886—89-es doboz.

⁴³³ Uo.

⁴³⁴ Vjk 1886. ápr. 9., 4159. sz. 541. l.

⁴³⁵ Klt Kjk (Jegyzőkönyvek 1853—1880-as dobozában).

énekkar szervezése alkalmával mint énekes alkalmaztattam évi 120 ft fizetéssel.” A továbbiakban elmondja, hogy két év óta budapesti lakos lévén minden vasárnap és ünnepnap leutazik Fehérvárra. Ez már kb. 200 ft többletkiadást jelent számára. Nem fizetésjavítást, csak költségeinek megtérítését kéri. — 100 ft-ot utalnak ki számára.⁴³⁶ — Horváth Lajos 1874-ben a Kempter-mise előadásában szerepel az együttesben. (Tematikus jegyzékünk 314. sz.) Bizonyára azóta is fizetés nélkül működött az együttesben. Mandola Ferencről nincs adatunk. Viszont a zenekar két idős tagjáról még szólnunk kell, mindketten 1888-ban halnak meg: id. Bardon József ápr. 4-én, Bernreiter pedig augusztusban Budapesten.⁴³⁷ Amennyire feltűnő volt Bernreiter rendszeres szólószása az előző években, most az ellenkezőjére figyelhetünk fel. 1886 után nem olvassuk nevét ilyen szerepben. Bár 1886 szeptemberében még zenetanodát hirdet hegedű, gordonka és fuvola tanítására, miként ugyanekkor Emmerth Henrik karnagy is hasonló hirdetést tesz közzé az újságban, csakhogy ő ingyen: „Ingyenes énekképzésben részesülnek hölgyek Emmerth Henrik székesegyházi karnagnál. Jelentkezni szept. 15-ig lehet a Régi megyeház u. 11. sz. alatt”, azaz a lakásán.⁴³⁸

Még egyszer hallunk Bernreiter szerepléséről 1886. nov. 19-én a királyné névnapján tartott ünnepi misén. Weber Hermína énekét kíséri. A Cecília-misén viszont közreműködése akadályoztatására utalnak. Aztán 1888 júniusában újsághír tudósít róla: „Tragikus sorsa jutott Bernreiter Lipót helybeli zenetanár. Régebben már agylágyulásba esett, de azért végezte munkáját. Utóbb elméje megzavarodott . . . Téboldyába akarják vinni.” Aug. 14-én már Budapesten — „hová gyógyítás végett vitték” — bekövetkezett haláláról írnak. Ugyanebben az újságban özvegye nyilvánosan megköszöni Emmerth Henriknek és együttesének a székesegyházban aug. 22-én tartott ünnepélyes gyászmisén való közreműködést.⁴³⁹

Székesfehérvárnak Liedl Lipót és Purebl Ferenc mellett legértékesebb koncertező hegedűse és a zenekar első hegedűse még megérte tehetséges 13 éves fiának, ifj. Bernreiter Lipótnak 1888. jan. 29-i első nyilvános hegedűkoncertjét, amelyen Emmerth Henrik kísérte.⁴⁴⁰

Miután Emmerthnek 1886-ban sikerült a zenekarnak a káptalantól járó fizetését felemeltetnie, 1887-ben a városi tanácsnál is próbálkozik. A városi tanács márc. 26-án foglalkozik kérvényével, amely szerint „a jelenlegi fizetések évtizedek előtte lettek megállapítva, oly csekélyek, hogy éppen nincsenek arányban a megkívánt zenei képzettség és azon kötelezettségekkel, mik az illetőkre nehezdednek”. Összesen 422 forintos emelést kér a jelenlegi tagok részére. Ámde egy másodorgonistát 68 ft, egy fúvóst, aki a növendékeket is tanítaná 160 ft és egy kisbögöst, aki orgonálni is tudna 200 ft fizetéssel kíván alkalmazni. Így az eddig a várostól kapott 717 ft 884 ft-ra emelkedne. — Ennyit a városi tanács nem bír el, ezért javasolják a káptalannal való tárgyalást annál is inkább, „mivel magán uton nyert értesülés szerint König Mór helybeli kanonok az ének és zenekar javára 10 000 frtot hagyományozott végrendeletileg, mely alapítvány természetű vagyis, hogy az a várost

⁴³⁶ Uo. Káptalani iratok 1886—89. évi doboz. 1888. dec. 1.

⁴³⁷ Szabadság 1888. ápr. 5., 42. sz.; uo. aug. 14., 98. sz.; Székesfehérvár és vidéke 1888. ápr. 7., 41. sz.

⁴³⁸ Szabadság 1886. szept. 5., 106. sz.; uo. szept. 12., 109. sz.

⁴³⁹ Uo. 1886. nov. 16., 137. sz.; uo. nov. 23., 140. sz.; uo. 1888. jún. 21., 75. sz.; uo. 1888. aug. 14., 98. sz.

⁴⁴⁰ Uo. 1888. jan. 29., 13. sz.; BKa 1875. febr. 18., 159. l.: ifj. Bernreiter Lipót születési anyakönyvi adatai, beírva: 1901-ben Balassára változtatta nevét.

mint patrónust vagy a káptalant illeti-e meg, valamint annak a jövőben kezelése is ez alkalommal megoldandó lenne”.⁴⁴¹ Még aznap átírnak a káptalanhoz a tárgyalás ügyében, mert akkora összeget a város egyedül nem tud vállalni. A káptalan egy hónap múlva válaszol: A káptalan az előző évben majdnem ezer forinttal emelte az együttes fizetését, „minél fogva a fentforgó kérdésre nézve újabb szervezést részünkről feleslegesnek tartunk”. Mégis eleget tesznek a kérésnek és Pellét Ödön kanonokot bízzák meg a polgármesterrel folytatandó tárgyalással.⁴⁴² Az eredményt egyelőre nem ismerjük.

König Mór kanonok nevével Emmerth kinevezése alkalmával találkoztunk már az 1886. ápr. 3-i káptalani gyűlésen. Rövidesen, 1886. máj. 12-én Karlsbadban 64 éves korában meghalt. Máj. 16-án Székesfehérvárott a székesegyházban Mozart Requiemje hangzott fel gyászmiséjén. A helyi lap terjedelmes nekrológot közöl, amelyben zeneszeretétét is kiemeli. Közli 1885. júl. 17-én írt végrendeletét, amelyet 1886. máj. 13-án hirdettek ki. A 8. pont szerint a harmóniumot a vincés apácáknak hagyományozza, a 16. pont szerint pedig: a fennmaradt kamatösszeg fordíttassék a székesfehérvári székesegyház zenekarának fenntartására.⁴⁴³

A városi tanács értesülése szerint a zenekar részére eső összeg 10 000 ft — mint hallottuk. Ez így nem pontos, mert a végrendelet egy hosszú sor összeg rendeltetésének felsorolása után nem jelzi a zenekar hagyatékának összegét. Még 1888-ban sem ismerjük, amikor a városi tanács felé tisztázzák az összeg rendeltetését: „Hivatalos bizonyítvány arról, néhai Dr. König Mórítz volt székesegyházi kanonok által a székesegyház illetve annak egyházi zenekara számára hagyományozott és arra szükségképpen szállott összeg kizárólag az isteni tisztelet céljára fordíttatik és a jövőben is csak ezen szent célra fog fordíttatni.”⁴⁴⁴ Végül csak 1890-ben találtunk pontos adatot az összegről, amelynek kamatait használják fel évenként a zenekar céljára: „2°. Boldog emlékű König Móríciz tagtársunk... 7018 ft 90 x-ből álló tömegmaradék, miután az a végrendeletben a székesegyházi zene emelésére lett hagyományozva, ezen célra való kezelés végett a kegyes alapítványi gondnok urnak átadatott.”⁴⁴⁵

Hála a helyi újságok részletes beszámolóinak, Emmerth karnagy három évének repertoárját eléggé jól megismerhetjük. Lényegében Janny évtizedeinek stílusa él tovább, de néhány olyan adat is akad, amely a reneszánsz és barokk művek iránti érdeklődését is jelzi. Ez már a ceciliánus mozgalom hatására utal. 1887 és 1889 nagyhetén nem csupán a lamentációk szólistáinak nevét közlik, de a Miserere szerzőjét is mind a három napon: a pozsonyi Zimmermann Antal mellett 1887-ben Giov. Battista Constanzi és Greg. Allegri, 1889-ben a népszerű Seyler Józsefen kívül ismét Constanzi és Allegri szerepel. (Tematikus jegyzékünk 756., 85., 22. és 613. sz.) Mai szemmel nézve már furcsa az, hogy a lamentációk szólistái között hölgyek is akadnak! A húsvéti misén mindkét alkalommal a megszokott korabeli művek hangzanak fel, köztük Proch, Skraup, Seyler, Diabelli és a győri Richter Antal miséi és motettái.⁴⁴⁶

⁴⁴¹ Vjk 1887. márc. 26., 4257. sz. 752. l.

⁴⁴² Klt Káptalani iratok 1886—89-es doboz. 1887. márc. 26.; uo. ápr. 23.

⁴⁴³ Szabadság 1886. máj. 13., 57. sz.; uo. máj. 16., 58. sz.; A végrendelet másolata: FML Tanácsi iratok 7068/1886. sz. és Klt Káptalani iratok 1886—89-es doboz.

⁴⁴⁴ Plt Fasc. 1515. Rationes Eccl. Cath. 1888. jún. 22.

⁴⁴⁵ Klt Kjk 1890. máj. 7. (Káptalani ülési jegyzőkönyvek feliratú dobozban.)

⁴⁴⁶ Szabadság 1887. ápr. 5., 41. sz.; uo. 1889. ápr. 16., 46. sz.

A hagyományos Cecília-miséken 1886-ban Emmerth Henrik Bach prelúdiumát és fúgáját játssza és Kluger miséjét, Schubert offertóriumát éneklék. A kórus néhány szólistáját Emmerth Henrikkel együtt Pauer püspök vendégeli meg ebéddel. 1887-ben Reissiger miséje (Tematikus jegyzékünk 479. sz.), Seyler, Cherubini motettái között a fiatal székesfehérvári zeneszerző, Greizinger Iván Tantum ergo-ját is előadják. (Ez alkalommal találkozunk először dr. Ráday Lajos orgonista nevével.) 1888-ban az ünnepi hangulatot növeli az, hogy Beliczay Gyula, az egyházi zene terén is neves zeneszerző személyesen részt vesz az F-dúr miséjének és O salutaris graduáléjának előadásán a székesegyházban. (Ünnepi fogadásával, vonósnyegyesének előadásával a VI. fejezetben foglalkozunk.) Bár 1889 novemberében (dec. 31-i hatállyal) Emmerth már lemondott karnagyságáról, a Cecília-misén még vezényli Seyler Károly ismert C-dúr miséjét és saját Bone Deus motettáját.⁴⁴⁷

Buda felszabadulásának kétszáz éves évfordulójáról Székesfehérvárott is megemlékeztek 1886. szept. 2-án. Pauer püspök tartotta az ünnepi misét, a kórus Fühler Te Deumját, Horak C-dúr miséjét (Tematikus jegyzékünk 283. sz.), Winter és Diabelli motettáit adta elő. A végén az egész közönség a Himnuszt énekelte.⁴⁴⁸ Hasonlóképpen emlékeztek meg Székesfehérvár felszabadulásának kétszáz éves évfordulójáról is 1888. máj. 19-én. Proch C-dúr miséjét (Tematikus jegyzékünk 473. sz.), Prandau Ave Mariáját és Diabelli Jubilatéját énekeltek.⁴⁴⁹ Simor János hercegrímás aranymiséje alkalmával 1886. okt. 28-án Pauer püspök is ünnepi misét tartott Székesfehérvárott. Emmerth Henrik vezetésével Seyler Te Deumját, Santner miséjét (Tematikus jegyzékünk 535. sz.) és Kammerlander motettáit adták elő. 18 dilettáns, azaz szívességből közreműködő énekes és zenész nevét sorolják fel, köztük dr. Vass Bertalant, Emmerth Ilonkát, a karnagy leányát is. Ám a kórus legbensőségesebb ünnepe a kórus ügyét s általában a zene ügyét nagyon szerető Pauer püspök aranymiséje volt 1888. aug. 20-án, Szent István napján. Előző este már a város közönsége ünnepelte. Fáklyás menetet tartottak, amelyen a zenét a tűzoltó- és egy cigányzenekar szolgáltatta. 20-án a hagyományos körmenetet is megtartották Szent István fejedelmével. Az ünnepi misén Kempter B-dúr miséjét, Bogisich Mihály Ahol vagy magyarok tündöklő csillaga kezdetű graduáléját énekelte a teljes együttes, Emmerth Henriknek erre az alkalomra írt Jubilate c. offertóriumát pedig a női kar adta elő. Erkel Himnuszával fejezték be a templomi ünneplést.⁴⁵⁰

Egy hónappal korábban, 1888 júliusában Miller József újmiséjén lelkes hangulatban mutatta be az együttes a fiatal fehérvári zeneszerzőnek, Greizinger Ivánnak teljes miséjét. „A nagy tetszéssel találkozott mise szerzeményt Greizinger odaajándékozta a székesegyháznak és az felvételét a misék műsorába.”⁴⁵¹

Emmerth együttesének utolsó nagyobb szabású és bensőséges ünnepe Pauer püspök temetése volt. A püspök 1889. máj. 15-én halt meg. A helyi lap tisztelettel

⁴⁴⁷ Uo. 1886. nov. 18., 138. sz.; uo. nov. 23., 140. sz.; uo. 1887. nov. 15., 137. sz.; uo. 1888. nov. 20., 140. sz.; uo. 1889. nov. 9., 141. sz.; ProtCleri 1888. nov. 25., 158. l.: „Chorus summa cum solennitate et insolito apparatu egit festum patronae. Luserunt missam Julii Beliczay, ad quam proponendum [!] ipse operis auctor musicus nominis inclyti, Missae Ordinarius quoque adfuit.”

⁴⁴⁸ Szabadság 1886. szept. 2., 105. sz.

⁴⁴⁹ Uo. 1888. máj. 20., 61. sz.

⁴⁵⁰ Uo. 1886. okt. 28., 129. sz.; uo. 1888. aug. 19., 100. sz.; uo. aug. 21., 101. sz.

⁴⁵¹ Uo. 1888. júl. 10., 83. sz.

méltatja érdemeit. A püspöki palotában ravatalozták fel, és máj. 19-én a papság vitte át ünnepélyes menetben a székesegyházba. A gyászmise után a sóstói temetőben az általa építtetett kápolnában helyezték örök nyugalomra, s itt énekelték az ún. gloriosum misét is. Az előadott műveket nem közli a lap.⁴⁵²

Emmerth karnagy és orgonista 1888 őszén számunkra meglepő kéréssel fordul a káptalanhoz, amellyel az okt. 25-i gyűlésen foglalkoznak: „Olvastatott Emmerth Henrik karnagy és orgonista kérvénye, ki — minthogy nem reményli, hogy 1890-ben betöltendő 30 éves szolgálata után tovább működhetik —, ezen eshetőségre kéri a ft. Káptalant, hogy neki nyugdíjat már most megállapítani vagy legalább nyugdíjaztatása felől biztosítani szives legyen. — Végzés: Nyugdíjra való alaptőke nem lévén, T. Emmerth Henrik ur kérése nem teljesíthető.”⁴⁵³ Mindezt azért tartjuk meglepőnek, mert Emmerth kb. 50 éves volt ekkor s a székesegyházi zenekarnak 1860 óta volt hivatalos tagja. Vajon a nyugdíj megtagadása volt a konkrét háttere végső döntésének? — nem tudjuk. 1889. okt. 1-jén benyújtja lemondó levelét. Megköszönve a káptalan jóindulatát így folytatja: „Sokoldalú elfoglaltságom által kényszerítve, bátor vagyok ezennel kijelenteni, hogy állomásomról, melyet a székesegyháznál mint karnagy és orgonista elfoglalni szerencsém volt, folyó évi dec. 31-ére lemondani kénytelenítetem.” A káptalani jegyzőkönyv lakonikus rövidegséggel számol be a felmondás elfogadásáról: „Emmerth Henrik székesegyházi karmester és orgonista lemondása következtében megüresedett karmesteri és orgonista állomásokra a pályázat hirdetése elhatározottat . . .”⁴⁵⁴ 1890. jan. 1-jén a kórus nevében énekesnő tanítványai ezüst névjegyartót nyújtanak át búcsúzóul karnagyuknak e felírással: „Szeretett karnagyunknak emlékül hálás tanítványai.”⁴⁵⁵

1890—1892: Lányi Ernő

Tudomást szerezve Emmerth lemondásáról, Greizinger Iván székesfehérvári hegedűművész, énektanár és zeneszerző 1889. okt. 19-én benyújtja kérvényét a karnagyi állásra a káptalanhoz, mielőtt még a hivatalos pályázatot meghirdették volna. Tizenhat évi tanulmányaira, gregorián és latin tudására hivatkozik. Azt is említi, hogy egyházi művei közül miséjét a budapesti belvárosi templomban folyó évi máj. 26-án Szauner Zsigmond vezetésével előadták.⁴⁵⁶

Emmerth lemondásának tudomásul vétele után, nov. 15-én a polgármester a pályázat ügyében átír a káptalanhoz: „. . . miután ez ideig egy személy lón alkalmazva úgy a székesegyházi, mint a városi karnagyi teendőik teljesítésére és két helyről kapta is a javadalmazását” — úgy határozott a városi tanács, hogy az illető a káptalanhoz adja be a kérvényt, „de folyamodványában ez állást a főt. Káptalantól és a városi tanácstól mint patrónustól együttesen kérje”.⁴⁵⁷

1889. nov. 21-én jelenik meg a Székesfehérvár c. helyi lapban (140. sz.) a pályázat szövege: „A székesfehérvári székesegyházban karigazgató és orgonista állásokra

⁴⁵² Uo. 1889. máj. 15., 59. sz.; uo. máj. 19., 61. sz.

⁴⁵³ Klt Kjk 1888. okt. 25.; Káptalani iratok 1886—89-es dobozban ugyanezen dátummal a kérvénye.

⁴⁵⁴ Uo. Káptalani iratok 1886—89-es doboz. 1889. okt. 1.; uo. Kjk 1889. okt. 29.

⁴⁵⁵ Székesfehérvár és vidéke 1890. jan. 2., 1. sz.

⁴⁵⁶ Klt Káptalani iratok 1886—89-es doboz.

⁴⁵⁷ Uo.

pályázat hirdették. A karigazgató fizetése: A káptalantól 400 ft o.é. [osztrák értékű], a várostól mint kegyurtól 241 ft 20 x; Orgonistai fizetés: a káptalantól 288 ft, a várostól mint kegyurtól 75 ft. — Miután a két állást addig is egy egyén töltötte be, a mindkettőre vállalkozó előnnyel fog birni. Felhivatnak tehát a pályázó urak, hogy kérvényeiket folyó évi dec. 8-ig a választási jogot gyakorló káptalannál is, meg a városi tanácsnál is külön nyujtsák be.”

Megaláltuk Lányi Ernő (Budapest I., Lánchíd u. 1.) dátum nélküli kérvényét a kettős állásra. Soraiban elmondja, hogy 29 éves, a kolozsvári nemzeti színházban egy ideig karvezető, a kolozsvári dalkör karnagya és ugyanott a Gegenbauer-féle nyilvános leánytanoda énektanára volt. Máramaroszigeten két évig működött és itt megalapította a Palestrina egyletet; a Bartalus Imre zeneakadémiai tanár által kiállított bizonyítvány szerint zenészerzés és zenetanári diplomát szerzett. Jelenleg Budapesten a Klauzál utcai gimnáziumban énektanár. Orgonatudását a müncheni konzervatóriumban tökéletesítette.⁴⁵⁸

Lányi Ernő kérvényét a szabálynak megfelelően a városi tanácshoz is benyújtotta, és erről a dec. 27-i tanácsülésen tárgyalnak. Ugyanitt ismertetik a káptalan átiratát is: Greizinger Iván visszavonta pályázatát, Lányi Ernő viszont „az orgona játszási próbát sikerrel kiállotta és oklevelei a karmesteri állás betöltésére is alkalmasnak igazolják, nevezetnek jelzett állásokra való kinevezését célszerűnek tartja és megválasztását óhajlja”. A városi tanács dönt is a kérdésben: „A folyamodó képesítése és eddigi működéséről becsatolt bizonyítványai, úgy a helybeli főt. Káptalan átiratában foglaltak alapján a városi tanács élve kegyuri jogával, karnagyi és orgonista állásra Lányi Ernő zene tanárt megválasztotta, miből kifolyólag megválasztott Lányi Ernő részére a karnagyi állás után évi 159 ft 60 x, 3 énekes tanításáért 201 ft 60 x és az orgonistaságért 75 ft fizetése működése kezdetétől 1890. jan. 1-től a városi házi pénztárból ezennel kiutalványoztatik.”⁴⁵⁹ 1890. jan. 4-i dátummal maradt fenn Lányi Ernő szerződése, amely szerint a káptalantól járó karnagyi fizetés valóban évi 400 ft, az orgonista járandósága pedig évi 188 ft.⁴⁶⁰

Lányi Ernő januári hivatalba lépésével lényeges változás áll be a kórus életében. Az együttes régi keretét megtartva vele párhuzamosan azonnal megszervezi a Cecília-egyletet, amely elsősorban a székesegyházban vállal szereplést kiegészítve a régi együttes munkáját. Tagjai részben az eddig is pénz nélkül működő önkéntes, dilettáns énekesek és hangszeresek, részben új tagok is. Ennek a kórusnak tagjai a muzsikálásban ingyen vesznek részt, de a lényegesebb az, hogy a kórus az Európaszerte elterjedt ceciliánus mozgalmak repertoárját énekli: reneszánsz és korabeli szerzők főleg a capella, ill. orgonakíséretes műveit. Az első évben kb. 60 tagját ismerjük (nevüket a VII. fejezetben közöljük). Köztük találjuk a pályázó Greizinger Ivánt, dr. Vass Bertalan, Pallér Kelemen, dr. Werner Adolf, Kalocsai Alán ciszterci tanárokat, a Rader család férfi és nő tagjait, Szkladányi József baritonistát, Vogel Alajos tenoristát.⁴⁶¹

Az alapítást a Zenelap 1892. februári számában így értékeli: „Alig két éve, hogy Lányi Ernő székesegyházi karnagy városunkban az egyházi zene vezetését átvéve,

⁴⁵⁸ Uo.

⁴⁵⁹ Vjk 1889. dec. 27. 18167. és 18516. sz.

⁴⁶⁰ Klt Káptalani iratok 1886—89-es doboz.

⁴⁶¹ Fejérmegyei Hírlap 1926. szept. 24., 2. l. „Adatok a székesegyházi kórus történetéhez”; Plt 1515/d. A székesegyházi „Czecilia egylet” jegyzőkönyve az 1890—91. évtől kezdve.

ugyanakkor kizárólag egyházi zenét művelő egyesület létrejöttén is buzgólkodott. — A zeneértők és zenekedvelők hallgatva hívó szavára, készséggel ismerték el ezen egyesület nemes céljának fontosságát, a mely a fényes tehetségű ifjú karnagy vezetése alatt megvalósulhatna. Így is lett. A székesfehérvári közönség, amely addig inkább a 'Capellmeister-Musik' néven ismert egyházi zeneirodalomnak hódolt, megismerte a szép choralis és gregorianus stylum, az eddig ismeretlen hangok jótékonyan és nemesítve hatottak izlésére s ha egy-egy szép vegyes kar elhangzik a székesegyház chorusán, áhitattal és hódolattal ismeri el mindenki a 'Czecilia egyesület' fenkölt hivatását. A 'Czecilia egyesület' létét, fejlődését és zenei műveltség tekintetéből virágzásnak induló állapotot első sorban Lányi Ernőnek köszönheti; de nagy érdeme van az egylet elnökének főtiszt. és tudós Pallér Kelemen főgymnázium igazgatójának is, ki Rader Sándor egyleti alelnökkel és dr. Berger Máté pénztárossal egyetemben az ének- és zenekarban is tevékenyen részt vesz. — Az egylet gyakorolja Palestrina, Anerio, Gallus, Corsi, Arcadelt, Haydn, Mozart, Cherubini mellett az ujkori szerzőket is nevezetesen Seyler Károly, Brahms (Ave Maria női kar és zenekar), Lányi (3 Lányi mise a mollban és Ave Maria vegyeskarra a capella) és Kammerlander Károly műveit. . . törekvésük a pártoló tagok által is kellően támogatatik."⁴⁶²

Így szólt a két évvel későbbi lelkes beszámoló. Ám a helyi lap segítségével s részben a már idézett egyleti napló alapján követni tudjuk a kórus valóságos életét is.

Ismételjük, hogy a régi kórus és zenekar a folyamatos vasárnapi és ünnepi szereplésin a régi repertoárból él, s munkáját megszakítás nélkül végzi. A Cecília-kórus csak egy-egy közreműködést vállal, ahogy fokozatosan megerősödik. 1890. febr. 2-án „az első fellépés sikere meglepő volt. . . Egy 15. századbéli Ave Mariát adtak elő Caldaza-tól,[!] mely úgy bensőséges mind az előadás finomsága által magasztos és lélekemelő hatást gyakorolt minden hívőre.” Febr. 16-án Lányi vezetésével Hahn C-moll miséje hangzik fel az ének- és zenekar előadásában. A Cecília-énekkar Roselli Adoramus te és Lányi Ave Maria c. művét énekli a graduálé és offertórium keretében. Márc. 2-án Proch C-dúr miséje előadásakor a Cecília-egylet Mich. Haydn Tenebrae factae sunt c. művét énekli offertóriumként. Márc. 16-án a mise szerzőjét nem jelzik. A Cecília-kórus Mozart Quis te comprehendet c. motettáját énekli zenekari kísérettel és Lotti Vere languores nostros c. motettáját, amelyben a szólisták: Kálmán Károly, Scheirich Antal és dr. Berger Máté. Márc. 25-én Lányi „C dúr miséje megerősített zenekarral. Betétek Mozart Ave verum, énekli a Cecilia egylet és Preyer Ave Maria, énekli Flögl Karolin.” Máj. 11-én „Cecilia énekegylet női énekkara Brahms Ave Mariaját adja elő a székesegyházi zenekar kíséretében”. „Urnapiján a Cecilia egylet karnagya Lányi vezetésével és a zenekar kísérete mellett a székesegyházban az ünnepi nagymisén betétekül Cherubini Pater noster és Volkmann O rex, qui es remekműveket — utóbbit Flögl Karolin adja elő.” A szünidő előtt ez volt az utolsó szereplésük.

A vakáció után először szept. 14-én Steiner Fülöp püspök beiktatásán énekelnek: „Az ünnepély a templomban énekkel vette kezdetét. A Cecilia egylet élén Lányi karnagygyal ma 3 piéceszel remekelt: Ecce sacerdos (Lányitól), Veni Sancte és Führernek itt még nem hallott nagymiséjével (D moll). A gradualet (Dignare

⁴⁶² A szöveg beírva az egylet jegyzőkönyvébe 1892 februárjában.

Lányitól) Spanbauer Olga és Szkladányi József — az offertoriumot (Jubilate) Flögel Karolin énekelte.” Tizenkettőkor ért véget a beiktatási szertartás. Ünnepi menetben kísérték a püspököt a palotába, ahol ebéd következett. Szept. 21-én fél tizenkettőkor Lányi vezetésével Flögel Karolin, Hauptmann Anna, Spanbauer Olga, Greizinger Iván, Vogel Alajos és Szkladányi József a kórus szólistái tisztelegtek a püspöknél. Lányi átnyújtotta a beiktatásra írt Ecce sacerdosát. (Tematikus jegyzékünk 341. sz.) A püspök „megdicsérte az installáció alkalmával előadott misét, kiemelve különösen a zenekar tökélyét, a jeles hangerőket, a szabatos előadást, a melyhez természetesen a szívességből közre működő nagyrebecsült hölgyek és urak is nagyban járultak”. Megígérte, hogy a kórus ügyét szíven viseli — miként Szkladányi írja cikkében. A hagyományos Cecília-ünnepen is hallunk reneszánsz számot: Kluger miséje, Lányi Ave Mariája mellett Felice Anerio Ave maris stelláját éneklük. „Lányi Ernő egy-egy újabb művét mindig érdeklődéssel fogadja közönségünk. Vasárnap nov. 30-án Ad te levavi Offertoriumot alt és viola solo orgona kísérettel Spanbauer Olga és Greizinger Iván által előadva. Graduale Gordigiani Virgo Maria művét (baryton solo) Szkladányi József éneklük, mely mű egyházi zenénk egyik régi kincse. E két betétén kívül Horak Es dúr ünnepi miséje itt először adatik elő.” „Dec. 25-én a nagymise alatt Palestrina egyik legszebb műve O bone Jesu a Cecilia egylet által előadatni fog a capella vagyis minden zenei kíséret nélkül.”⁴⁶³

A nagy lendülettel elkezdett munka közben Lányi Ernő elődeihez hasonlóan az anyagi ügyekkel is kénytelen foglalkozni. A káptalanhoz júniusban benyújtott kérvényében az együttes fizetett tagjainak havi fizetését összesen 250 ft-tal, a sajátját pedig 25 ft-tal kéri felemelni. Mivel ő — a régi hagyománnyal ellentétben — már nem tanító, ezért komoly mellékes jövedelemhez magán-zeneoktatással sem jut a sok zenetanár miatt, ezért kéri a káptalan támogatását. A káptalan válaszát nem ismerjük, de a számadáskönyvből tudjuk, hogy 1890-től 1892-ig évi 200 ft segélyt kap Lányi a káptalantól, de az együttes fizetésének felemeléséről, ill. segélyezéséről nem találunk adatot. Lányi megköszöni a segítséget, egyúttal kéri a káptalant, „kegyeskedjék a nyári hónapok alatt a midőn a műkedvelők segítségétől jóformán meg vagyok fosztva, működésem eredménye iránt elnézéssel lenni”.⁴⁶⁴

Lányi még egy alkalommal kénytelen utólag elnézést kérni a káptalantól, mégpedig a szilveszteri litánián történt kellemetlen eset miatt. A sorok a reális helyzetet ecsetelik, érdemes idézni: „Az egész éven át sikerült énnekem a chorusi zenészeti szolgálatot azon niveaun tartani, mely templomunkhoz méltó. Az év utolsó napján kellett oly zenés litániát vezetnem, melyért magam legjobban pirultam. A saját reputatiom érdekében legyen szabad nekem következőket mentségemre felhozni. — Zenekari tagjaim egy része megélhetés céljából a színháznál is szerződöttve, — épen a Lytania kezdeténél elmenni kénytelen volt, miután a mai előadás kivételképen fél hétkor vette kezdetét. Ugyanezt tették amaz idegen színházi zenészek is, kiket a chorusra felhívtam. Így jóformán zenész nélkül maradtam. Dilletáns énekeim a roszt[!] idő következtében elmaradtak, szerződött tagjaim (ugy mint és

⁴⁶³ Szabadság 1890. febr. 4., 15. sz.; uo. febr. 13., 20. sz.; uo. márc. 2., 27. sz.; uo. márc. 16., 33. sz.; uo. márc. 23., 36. sz.; uo. máj. 11., 57. sz.; uo. jún. 5., 68. sz.; uo. szept. 16., 112. sz.; uo. szept. 23., 115. sz.; uo. nov. 23., 141. sz.; uo. nov. 30., 144. sz.; uo. dec. 23., 154. sz.

⁴⁶⁴ Klt Káptalani iratok 1886—1890 feliratú doboz. 1890. jún. 10. és jún. 17.; Plt Székese gyházi számadáskönyv 1890. és 1892. év.

magam is) ezen influenciás időben jóformán mind berekedtek. Ime az okok, melyek méltánylását a Nagyságos és Főtisztelendő Káptalan bölcs belátására bízom. Ha ezen soraim stylus és forma tekintetében nem egyeznek meg amaz tisztelettel, melyel[!] a Nagyságos és Főtisztelendő Káptalannak tartozom, legyen ménségemül betudva legnagyobb mérvű felindulásom a történetek miatt.”⁴⁶⁵

A kórus naplóját és a helyi újság tudósításait figyelve látszik, hogy 1891-ben és 1892-ben is a megkezdett utat folytatják. A már jelzett művek mellett tovább gazdagítják repertoárjukat: Gallus O salutaris hostia, Anerio Christus factus est, Gruber A-moll gregorián miséje, Kammerlander E-moll gyászmiséje, Palestrina Kyrie, Juan de Portugal Crux fidelis c. motettája szerepel többször műsorukban.

1892 tavaszán jótékony célú hangversenyen való közreműködésre kérik fel a Cecília-egyletet. A tagok többsége azonban úgy határoz, hogy kizárólag csak istentiszteleti szereplést vállalnak.

Hamarosan súlyos változás áll be a kórus életében: 1892. jún. 28-án tartották utolsó közgyűlést a nyári szünet előtt. Ez alkalommal búcsúzott el Lányi Ernő a kórustól, mivel az egri székesegyház karnagyává nevezték ki. A naplóró sajnálatosan veszi tudomásul a hírt remélve, hogy utóda hasonló szellemben fogja vezetni az együttest. Ám balsejtelmet sem rejti el: „Azon esetben pedig, ha az egyesület feloszlatnák, a tulajdonát képező harmónium eladatik és a befolyt összeg a chorus vagyonához fog csatoltni.” A naplót e búcsúzás után nem folytatják sejtetve, hogy ezzel valóban megszűnt az első Cecília-egylet Székesfehérvárott.⁴⁶⁶

1892. jún. 16-i dátummal írja meg felmondó levelét Lányi a káptalanhoz. Megköszöni segítségüket, de nem tagadja, hogy távozásának mi az igazi oka: „És habár ezen kinevezés örömmel tölti is el szívemet, ennek oka — tekintve, hogy családos ember vagyok, kinek folytonosan anyagi gondokkal kell küzdenie — nem csupán anyagi helyzetem tetemes javulásában rejlik, hanem egyszersmind azon körülményben is, hogy azon cél elérésére, melyet helyben a legjobb akarattal megvalósítani törekedtem, t.i. az egyházi zenét minden profán salaktól lehetőleg megszabadítani: új állásomban több alkalom és eszköz áll rendelkezésemre.” Mivel új állását azonnal el kell foglalnia, kéri a káptalant, hogy legkésőbb augusztus 1-ig mentse fel hivatalából.⁴⁶⁷ (Közismert, hogy mint egri karnagyot Lányit Samassa érsek Regensburgba, a ceciliánus mozgalom középpontjába küldi ki tanulmányútra akkor, amikor már Glatt Ignác befejezvé hasonló tanulmányújtát 1888-tól vezeti a Dulánszky Nándor — most már pécsi püspök — által alapított és internátusként működő pécsi székesegyházi énekiskolát.)

A káptalan elfogadta Lányi lemondását, s jún. 20-án kiírják a pályázatot az állására: „Pályázat a székesfehérvári karigazgatói állásra. A karigazgató köteles a figurális misék és vecsernyék alatt az orgonistai teendőket is végezni. Karigazgatói fizetése a káptalantól 680 ft. o.é., a várostól mint kegyurtól 316 ft. 20 kr., összesen 1004 ft. 30 kr. — 1892. aug. 1-ig fogja elfoglalni az állását.”⁴⁶⁸

A városi tanáccsal egyetértésben júl. 16-án hozzák meg döntésüket: „Ó Méltóság, az elnöklő nagyrépost ur a jelenlevőket, különösen a Tekintetes Város megbi-

⁴⁶⁵ Klt Káptalani iratok 1886—1890 feliratú doboz. 1891. jan. 31.

⁴⁶⁶ Plt 1515/D. A székesegyház „Czeczilia egylet” jegyzőkönyve 1890—91. évtől kezdve; Szabadság 1892. jún. 30., 78. sz.

⁴⁶⁷ Klt Káptalani iratok 1886—1890 feliratú doboz.

⁴⁶⁸ Budapesti Hírlap 1892. jún. 23., 16. l.

zottját melegen üdvözölvén, előadja miszerint a megürült Karmesteri állomásra kitűzött pályázat határideje júl. 15-én letelvé, immár a beérkezett kérvények lesznek megvizsgálándók és a választás megejtendő. A kitűzött határnapi 13-an jelentkeztek, . . . kiknek folyamodványai felolvasatván és bizonyítványai megvizsgáltatván, a székesfehérvári székesegyházi karmesteri állásra egyhangulag Kneifel Ferenc, a budai várkapolna ez idő szerinti karnagya választatott.”⁴⁶⁹

Az 1892. évi Cecília-mise alkalmával a helyi újságíró szerint: „Kneiffel Ferencz szerződtetése valóságos nyereség egyházi zenénkre, de még közönségünkre is, mivel kitünően énekel s fiatal kora daczára több hangszeren művészileg játszik is s így azok, kik gyermekeiket a zenében oktatni akarják, egy kiváló tanerőt nyerhetnek meg e czélra.” A misén Seyler ünnepi miséjét, Schubert Ave Mariáját és Cherubini offertóriumát adták elő vezetésével.⁴⁷⁰

⁴⁶⁹ Klt Kjk 1892. júl. 16.; uo. Káptalani iratok 1892. júl. 15. — A karnagyi állásra pályázók: Santroch Alajos nyíregyházi zenetanár és dalárdai karnagy, 21 éves, nős, Csehországból való; Weber Károly kassai zenetanár, 33 éves, nőtlen; Hemerka Ulrich a bártfai főtemplom karigazgatója, 30 éves, nős, Csehországból való; Jaksch Ede, a pécsi székesegyház orgonistája, 23 (29?) éves, nőtlen, Bregenzben született, Regensburgban tanult; Mihacsek Vilmos, a pécsi székesegyház karénekese, 36 éves, nős; Kneifel Ferenc, a budai várkapolna karigazgatója, 24 éves, nőtlen, a budai zeneakadémiától kitűnő bizonyítványa van, zongora-, orgona- és hegedűjátékos; Kalóczy József eperjesi kántortanító, 41 éves; Dolmal (Dohnal) Péter kőszegi zongoratanár, 40 éves, Prágában végzett; Bodrogi Károly szabadkai zenedei tanár, zenekari orgonista, főgimnáziumi énektanár, 41 éves; Szigeti Gyula kálózi kántortanító; Dombay Artur Orosházáról, 32 éves, Vavrinecz Mór mellett Budán helyettes karnagy; Vecseghy István Bécsből, 43 éves, a bécsi Ambróziánus egyesület igazgatójától bizonyítványt hozott; Franek Gábor Pancsováról.

⁴⁷⁰ Székesfehérvár és vidéke 1892. nov. 29., 144. sz.

III. A városi zenészek külső templomi szereplései

Felsővárosi plébánia

Nevezetes esemény színhelye volt az 1739-ben épített és kedvelt Szent Sebestyén fogadalmi templom 1788-ban. Ekkor hozták Szent István király fejereklyéjét Székesfehérvárra. Az ereklyét márc. 29-től ápr. 2-ig e templomban őrizték, a város népe itt köszöntötte és tisztelte áhítattal. Majd innen vitték ünnepélyes menetben végleges helyére, a székesegyházba. (Lásd részletesen a VI. fejezetben!)

Ez az év a templom történetében azért is fontos, mert Sélyei Nagy Ignác püspök a városi tanáccsal ekkor szervezi meg itt a város második plébániáját a székesegyházi, most már belvárosi plébánia mellé a felsővárosit. A szabad királyi város tanácsa mint kegyúr hozzájárul az új plébánia papjainak, kántorának, orgonistájának és néhány zenésznek a fizetéséhez.

Az egytornyú templomot a század végén lebontották s 1807-ben ünnepélyesen felszentelték az új kéttornyú templomot. A barokk épület belső terének kialakítása sokáig elhúzódott. Az 1836 és 1840 közötti építési szakasz már klasszicista, a teljes befejezés évére, 1866-ra már romantikus részleteket is mutat. A plébánia copf stílusú épületét 1781-ben építették (Móri u. 20.).

A plébánia zeneéletének struktúrájáról találóan számolnak be a felsővárosi muzsikások levelükben 1832-ben, amelyben arra kéri Barkóczy László püspököt, helyezze vissza a vasárnapi nagymiséjüket kilenc órától tíz órára: „... hogy az ugy nevezett öreg sz. Misét az utóbbi szokás szerint reggeli 10^{kor} meghagyni ne terheltessek a következendő okokbul: 1^{ször} Mint a Tekintetes Nagyságos Városi Tanátsnak Templomunk törvényes Pártfogójának, mint pedig az egész népnek már régi forró kívánsága volt az, hogy Városunknak ezen számos részében is az öreg szent Mise vasárnapokon és ünnepi napokon az Isten ditsőségére mennél diszesebben tartassék; és ez okra nézve vagyon is fizetés meghatározván három muzsikusokra; de akik a templom nagyságához képest illendő musikát nem tehetnek, ha csak a Városbeliek vagy más tiszteletbeli musikát értők által nem segítettének. Segítették-is bennünket e pontban többen eddig nem csak a Városiak, hanem a Polgártársaink-is és ezeknek Gyermekeik, kik minden fizetés nélkül, csak egyedül az Isten ditsőségéért vetekedve szánták rá magokat mint az ének, mint a musika meg tanulására. — Már ezen szép intézet és iparkodás az által könnyen meg gátolhatik, ha az öreg sz. Mise kilencz órákor, éppen t.i. akkor, amikor a belső Városban történik, tartatik; mert ekkor sem a Városiak nekünk, sem pedig mi önekik segítségükre nem lehetünk: ide járul még az-is, hogy kivált téli időben, ekkor a fehér személyek többnyire foglalatosságban vagynak, pedig ezek teszik [teszik] a tanult énekesek leg nagyobb számát.”¹

¹ Plt Fasc. 4503. 1832. nov. 28.

A szövegből világos, hogy a plébániának három állandó fizetett városi zenésze van. Ám az is kitűnik, hogy vasárnap és ünnepnap a városbeliek, azaz a székesegyházi együttes is közreműködik, amelynek tagjai a városi zenészek, továbbá a polgártársak és gyermekeik, vagyis az ún. dilettáns, szívegyéből muzsikáló zeneértők és énekesnők is részt vesznek a miséjükön. A felsővárosi zenészek és kíséretük — ha nem is mindannyian — viszont a székesegyházi ének- és zenekart is rendszeresen kísérik. Újabb bizonyítékát találjuk e levélben annak, hogy a dilettáns, nem fizetett muzikusoknak komoly szerepük volt az együttesekben, de róluk a levéltári forrásokban nem találunk adatokat.

A plébánia saját zenészeiről csupán szórványadatokat találtunk: Első kántoruk 1777-től Rozovics Ferenc volt, akiről már elmondtuk, hogy 1779-ben nevezték ki a székesegyház együttesének tagjává. A következő külvárosi tanító és kántor Vagner Ferenc lett, a veszprémi káptalan első hegedűse. Útiköltség címén 9 forintot utalt ki részére a városi tanács.² 1781-ben már lemond állásáról. Helyébe saját kérésére és mások ajánlására Stradl Félixet nevezik ki, aki e tisztelet 1810-ig viseli.³ 1790-ben fizetése emelésével kapcsolatban részletesen hallunk róla. Áprilisban ugyanis kilenc évi szolgálatára hivatkozva az eddigi 93 ft fizetése helyett a számára ígért évi 200 ft-ot kéri a városi tanácstól, különben nem maradhat itt tovább. Ugyanezen év júniusában már Szabó József felsővárosi plébános is ír ügyében a tanácshoz hivatkozva arra, hogy Stradl Félixet sokkal jobb fizetéssel szívesen felvennék Adonyban kántortanítónak. Sajnálná távozását, mert „az egész városban ismerik kiváló képességeit és értékes embernek tartják. Városunk énekesei és zenészei között igen nagy terhet visel.” Időközben a városi tanács Stradl kérését továbbította a helytartótanácshoz, és így jún. 4-i gyűlésén a kedvező válasz ismeretében engedélyezi számára a 200 ft-os fizetést.⁴

Stradl Félixnek három kompozícióját ismerjük. Az elsőt biztosan még Székesfehérvárott komponálta.⁵ Új állásáról nem tudunk. Még egyszer hallunk róla Székesfehérvárott: 1816-ban felkéri Frank Vencel orgonistával, hogy javaslatot tegyenek a székesegyházi orgona javítására, mint erről a II. fejezetben szóltunk.

Stradl utóda 1811-től 1826-ig Kunkel György. Az 1818-as püspöki vizitáció szerint a németországi Viceburgból származik, 57 éves. Előzőleg Zombán (Tolna vm.) és Bodajkon volt kántortanító. 1810-ben hívták meg Székesfehérvárra. Jó orgonistának és kellemes hangú énekesnek tartják. Fizetése neki is 200 ft és hozzá a szokásos termény- és tüzelőjára. Segédtanítói két fia, Károly (23 éves) és János (18 éves), akik a kórusban is szerepelnek. E vizitáció jelzi először a plébánia három saját zenészt is: Kupferschein József, Burchart Miklós és Artmann Vitus

² Vjk 1779. jún. 18., 238. l.; uo. júl. 9., 252. l.

³ Uo. 1781. febr. 5., 30. l.

⁴ Uo. 1790. ápr. 12., 407. sz. 146. l.; uo. 1790. jún. 4., 589. sz. 251. l.; FML Tanácsi iratok 1790., 407. sz.; uo. 1790., 589. sz.: „... ad notitiam totius Civitatis Nostrae omnibus qualitibus honestum et probum virum decentibus praeditus maximisque oneribus ex omnibus Cantoribus et Musicis totius Civitatis Nostrae gravatus existat.”

⁵ 1. Szent mise alatt való Ének. Annak minden részeire alkalmaztatva készítette és muzsikára tette St.F...Székesfehérvárott 1808. PetrikBibl I. 632.; 2. Stradl Félix, Nagy boldog Asszony Napjára a Canto Solo Violino Primo, Violino Secundo con Organo Authore Felice Stradl. OSZK Zeneműtár Ms Mus 184. Év nélkül. Kézirat szövegek, I.v. szöveg hiányzik.; 3. Tizenkét Magyar Noták Fortepiano-ra, készítette Strádl Félix, Budán... 1812. OSZK Zeneműtár Mus pr. 3472. Lásd részletesen: PappQuellen 201—205; MonaKiadók 8. sz.

30 ft fizetést kapnak.⁶ Burchart Miklósról csak itt hallunk, de Kupferschein és Artmann 1817-től a székesegyházi együttes tagjai — mint a II. fejezetben olvashattuk. Az előbbi 1836-ig, haláláig működött, az utóbbi pedig 1823-ig, amikor elköltözött a városból.⁷

Kunkel György 1822-ben Beutner Henrik budai hangszerkészítőnél két G-trombitát rendel az együttes részére, „amelyre nagy szükségem van, mert közelednek az ünnepek”. Beutner teljesíti kérését, ő azonban késik a 30 ft kifizetésével. Ezért a mester 1823-ban két levelet is ír, a másodikban magát a püspököt kéri közbenjárásra, hogy a jelzett összeget Kunkel végre küldje el.⁸ A városi tanács 1825-ben többször is foglalkozik Kunkel György személyével. Súlyos és közveszélyes ideggyógyja miatt végül is 1826-ban gondnokság alá helyezik.⁹

1826 áprilisában Winkler József városi zenész, a székesegyház basszistája — mint jeleztük már — adja be kérvényét a felsővárosi iskolamesteri, kántor orgonista állásra. A városi tanács — többek ajánlatára — azonnal kinevezi őt Kunkel utódának.¹⁰ Fizetése a várostól 200 ft és a szokásos terményjáradék (25 pozsonyi mérő tiszta, és 25 pozsonyi mérő kétszeres búza, 3 boglya széna, 2 öl őszi szalma, 6 öl tüzelőfa). Két segédtanítót köteles tartani, s „köteleztetni fog állandóan 6 Gyermeket az Éneklés és Musikálás Mesterségére naponként egy óra folyása alatt ingyen oktatni, a kik időről időre az Isteni szolgálatnál tanulmányaikkal neki segedelmére leendenek”.¹¹ Az 1839-es vizitáció szerint két segédtanítója Thenleitner Károly és Rainis András. Jelzik, hogy értenek a zenéhez. Bizonyára részt vettek a kórus munkájában, de a plébánia három zenészenek (Musici chorales) ez a vizitáció a felsővárosi leányiskola három tanítóját jelöli meg: Kaczel József (31 éves) Morvaországból való, jól beszél németül és magyarul, Herder Henrik (31 éves) Vaszaron (Baranya vm.) született, Kuntz Jakab pedig 1811-ben Páriban (Tolna vm.) született.¹² A vizitáció szerint Herder és Kuntz fúvósok a székesegyházi zenekarban — mint már utaltunk rá —, Herder 1839-től tanító a felsővárosban haláláig, 1855-ig. Kuntzról azt is elmondtuk, hogy 1845-től csak a felsővárosi templomban muzsikált haláláig, 1852-ig.¹³

Winkler József haláláig, 1846 végéig viselte tisztét.¹⁴ Hagyatékából Janny József karnagy 32 egyházi kórusművet vásárolt meg a székesegyház részére a káptalan költségén 53 ft-ért, azaz 134 váltóforintért. Mozart, Beethoven miséi, Weber, Diabelli, Drobisch, Schubert művei mellett magyarországi szerzők is szerepelnek: Lickl György, Zimmermann Antal, Richter Antal, Seyler József, sőt az együttes

⁶ Plt Vis. Can. Felsőváros 1818., 27—29. l.; SzigetiSzékesfehérvár 182.

⁷ BHa 1836. aug. 16.; Vjk 1823. máj. 2., 693. sz. 200. l.

⁸ Plt Fasc. 4503. 1822. dec. 18.: „... denn die Feyertäge rücken schon an, an welchen ich schon sehr es nothwendig brauchete.”; uo. 1823. máj. 26. és jún. 18.

⁹ Vjk 1825. nov. 25., 1834. sz. 445. l.; uo. dec. 2., 1869. sz. 458. l.; uo. 1826. febr. 3., 153. sz. 46. l.; uo. márc. 30., 452. sz. 127. l.; uo. ápr. 4., 466. sz. 131. l.

¹⁰ Uo. 1826. ápr. 4., 468. sz. 133. l.; uo. ápr. 10., 495. sz. 140. l.; uo. ápr. 14., 572/4. sz. 157. l.; uo. jún. 26., 1003. sz. 294. l.; uo. 1827. jan. 5., 21. sz. 4. l. — Esküvőjét hamarosan tartja Blau Annával (FEa 1826. jún. 29., 111. l.)

¹¹ Plt Felsővárosi vizitáció 1839. 32. sz. a városi tanács 1826. ápr. 10-i határozatának kivonata; SzigetiSzékesfehérvár 182.

¹² Plt Felsővárosi vizitáció 1839. X. fej.

¹³ Vjk 1834. máj. 23., 1028. sz. 209. l.; FHa 1852. febr. 13.; uo. 1855. ápr. 27.

¹⁴ FHa 1846. dec. 31.

csellósának, Stansits Józsefnek is két műve szerepel köztük. (Tematikus jegyzékünk 675. és 676. sz.)¹⁵

Winkler halála után a városi tanács a felsővárosi iskolamesteri és kántori állást kettéválasztja. Mindkét állásra pályázatot ír ki. Az iskolamester Dacsi Sándor pápai kántortanító lett — ő egyébként kántori állásra is pályázott. A kántor orgonista állást Herder Alajos budai tanító nyeri el, aki május 1-jén köteles állását elfoglalni. Addig Thenleitner Károly tanító helyettesíti, aki már Winkler Józsefet is helyettesítette betegsége alatt. Az új önálló kántor orgonista ugyanazt a fizetést kapja, mint az iskolamester, azaz 200 ezüst ft-ot, 4 öl fát és szabad lakást. A tanács előírja, „hogy kántorsegédet és ingyen ének oskolát tartson és évente legalább 3 egyént kiképezzen, a kántori foglalatosságokért az eddigi szokásban volt díjjakat az illetőktől követelheti”.¹⁶ Herder a 19. század végén is kántora még a plébániának. Az 1890-es években aktív tagja Lányi Ernő Cecília-egyletének is.

Az 1818-as vizitáció szövege szerint a Szent Sebestyén-plébániatemplomban az énekesek és zenészek kényelmére felszerelt kóruson tízregiszteres pedálos orgona áll. Ugyanerről olvasunk az 1839-es vizitációban is. (A felsővárosi plébániához tartozó Szent Donát-kápolnában a fából épült kóruson négyregiszteres orgonát jeleznek.) Minden vasárnap és ünnepnap a nagymise zenekari kíséretes, a népénekes miséken magyarul vagy németül énekelnek. A vesperásokat szintén zenekari kísérettel ünnepélyesen végzik. Virágvasárnap magyarul, nagypénteken németül éneklük a passiót. Nagypéntek délután kettőkor a lamentációkat a kóruson magyarul éneklük. Feltámadási körmenetüket nagyszombaton délután négykor tartják. Az úrnapi körmenetüket úrnapi nyolcada alatti vasárnap vezetik. (A 18. században a jezsuiták templomának körmenetét tartották ezen a napon.) A körmenet négy oltáránál többszólamú hangszerkíséretes himnuszokat énekelnek az első két oltáránál magyarul, a harmadiknál latinul, a negyediknél németül. Úrnapi nyolcadán a Zsámoly utcában vonulnak körmenetben. (Úrnapiján — ezek szerint — nincs saját körmenetük!)

Az előző fejezetben hét pontban foglaltuk össze a belvárosi plébánia, ill. a székesegyház 19. század eleji körmeneteit. Vizitációnk tanúsága szerint a felsővárosiak csatlakoznak a belvárosiak májusi és augusztusi Szent Donát-, a júliusi Szent Boldogasszony-körmenetéhez, valamint a májusi bodajki zárandoklatához. Szentháromság vasárnap a felsővárosiak a közelükben álló Szentháromság-szoborhoz, a belvárosiak pedig a temetőbe vonulnak. A felsővárosiak szept. 2-án újabb bodajki zárandoklatot rendeznek. A májusi közös zárandoklat költségeit — a városi jegyzőkönyvek bejegyzései igazolják — a városi tanács viseli, ez utóbbi kiadásait a felsővárosi plébánia fedezi (hét városi énekes és hangszeres zenész, dobvivő, étkeztetés stb. összesen 106 ft). Szent Sebestyén napján (jan. 20.), a templom búcsúján és Szent Flórián ünnepén (máj. 4.) a belvárosiak jönnek hozzájuk, Szent István ünnepén viszont a felsővárosiak vonulnak a székesegyházba s vesznek részt a fejedelmek tiszteletére tartott misén és körmeneten.

A jezsuita naplók alapján részletesen szólhattunk a feketevasárnapi kálváriai és az októberi Szent Vendel-körmenetekről. Az 1818-as vizitáció bejegyzései alapján úgy látjuk, hogy ezek a 19. században a felsővárosiak hatáskörébe kerültek.

¹⁵ Plt Fasc. 1515. Rationes Cath. Eccl. 1847. ápr. 23. Janny József jegyzéke néhai Winkler Józseftől árvára maradt Egyházi kottáiból a' ns. Káptalan kara számára kiválasztott 's megvett kották jegyzéke.

¹⁶ Vjk 1847. jan. 22., 265. sz. 48. l.; uo. febr. 19., 618—621. sz. 119—121. l.

Ezekben az években a Szent Vendel-körmenetet az Öreg úti kápolnához vezetik, ahol sátor alatt énekelnek ünnepi misét. A keresztjáró körmeneteket viszont a kálváriára vezetik. (Az 1839-es székesegyházi vizitáció arra utalt, hogy az első nap a székesegyházból a felsővárosi templomba vonultak a belvárosból!)

A felsővárosi templomot „juhász-templomnak” is nevezték, Szent Mihály napján a megye és Közép Dunántúl juhászaik jöttek ide ünnepelni.¹⁷ Egy 1840-es újságcikk konkrét adatokat közöl a szept. 29-i ünnepről: „Szent Mihály-napján a juhászok minden évben a közeli és távolabbi helyekről városunkba jönnek, miként ez idén is történt. Már az ünnep előestéjén nagy tömegben együtt vannak, akik valóságos céhet alkotva magán az ünnepen lengő zászlókkal és fúvós zenével a Szent Sebestyén-templomba misére vonultak be és a templomot gazdagon megajándékozták.”¹⁸ 1873-ban a helyi újságíró újabb részletekről is szól és a hagyományra is utal: „Szent Mihály napján ismét megjelentek füttyös juhászaink körünkben, hogy egész évi pusztai elfoglaltatásuk után e napon szent misét és katedrai tanítást hallgassanak, s ékes dudaszó vagy éppen barna hangászok [cigányzenészek] zenéje mellett, kivilágos kivirradtig táncoljanak. . . E juhász ünnep kezdete szab. kir. Székesfejérvár városának 1772-ik évi jul. 6-án kelt e tárgyban tett felterjesztése szerint 1730-ik évre tehető. . . E juhász ünnep 7 év múlva 150 éves.”¹⁹ 1882—1884-ben 50-60 juhász vett részt a felsővárosi misén.²⁰ 1880-ban a hagyomány lassú megszűnéséről olvasunk: „Szent Mihály napja azt a régi érdekességét, amellyel a juhászok bejötté nagy miséjük és nagy vigalmuk által reánk székesfejérváriakra nézve birt, teljesen elvesztette. A juhászságnak az a kis töredéke, amely még bejön, a régi jó idők paródiáját végig csinálni, nem vonza oda mulatóhelye köré egy városi nagy közönséget többé.”²¹

Ferencesek

A mariánus provincia tagjai a város felszabadulása után hamarosan megjelentek a városban és bejelentették igényüket régi templomukra és rendházukra. Előbb a prépostság házában és kápolnájában kezdtek működni, majd a volt török fegyverraktárt és három kis házat kaptak meg. Ehhez az adományozáshoz 1690-ben Lipót király is hozzájárult.²²

Bár naplójukat csak 1704-től vezetik,²³ a jezsuiták naplójában már 1702-ben több bejegyzést olvasunk róluk: Virágvasárnap ők is tartanak barkaszentelési körmenetet, amelyet a jezsuita napló írója nem tart jogosnak. A keddi keresztjáró körmenetet a plébániáról hozzájuk vezetik. A templomuk védőszentjéről, Szent Antalról tartják a misét, amelyen „a ferences atyák énekeltek” (cantantibus Patribus Franciscanis). Szent Antal ünnepén (jún. 13.) saját körmenetet tartanak,

¹⁷ KállayFehérvár 337.

¹⁸ Pesther Tageblatt 1840. okt. 27., 256. sz. 1025. l.

¹⁹ Székesfejérvár 1873. okt. 5., 40. sz. 255. l.

²⁰ Székesfehérvár és vidéke 1882. szept. 30., 116. sz.; uo. 1884. szept. 30., 118. sz.

²¹ Szabadság 1888. szept. 30., 118. sz.

²² NémethEgyház 14; WeiszFerences 9; TakácsFerencesek 1; KállayFehérvár 349.

²³ ProtAlb.

Porciunkula ünnepén (aug. 2.) és Szent Ferenc napján (okt. 4.) ünnepélyes misét énekelnek.²⁴ Mivel pedig rendtag orgonistákat folyamatosan már 1693-tól, P. Sindler Józseftől kezdve ismerjük,²⁵ joggal feltételezzük, hogy zenés liturgiájuk kerete, amely a 18—19. században élt náluk, már ekkor kialakult. Legnagyobb rendi ünnepeiken (Szent Antal, Porciunkula, Szent Ferenc) a városi zenészek muzsikáltak náluk. Vasárnap és ünnepeken egyébként a mariánus rendtartomány 1659. évi, nagyszombati káptalanjának rendelkezése szerint az ún. menzurális gregoriánt énekeltek a rendtagok. Ez a sajátos barokk korális dallamvilág élt országszerte a 18. század közepéig. Székesfehérvári gyűjteményt nem ismerünk, de pl. a szombathelyiek 1673-ban összeállított kötete ma is ismert.²⁶ A jezsuita napló idézett szövege: „Cantantibus Patribus Franciscanis” erre a gregorián éneklésre vonatkozik. A század második felében már felváltja nálunk a gregoriánt az újabb divat. Egy-két szólamban orgonakísérettel egyszerű barokk stílusú misekompozíciókat énekelnek még a 19. században is. A Dél-Németországból és Svájcából átvett stílust a magyarországi mariánusok is megkedvelik és újabb és újabb kompozíciókkal gyarapítják gyűjteményeiket, sőt Kósa Jenő tartományfőnök 1769-ben már hivatalosan is előírja e művek éneklését a rendtagoknak.²⁷ Az effajta típusból négy kéziratos gyűjtemény fennmaradt, amelyeket 1745-ben P. Waltz Antal és P. Szalai Imre, 1771-ben P. Thess Marcell és 1779-ben P. Smeer Kamill ferences orgonisták írtak le a székesfehérvári konvent használatára.²⁸

Ismerjük a ferencesek kordaviseelő társulatának számadáskönyvét 1714-től 1781-ig, II. József által történt feloszlásukig.²⁹ Ebben 1725-től 1781-ig folyamatosan bejegyzik az összegeket, amelyeket a társulat fizet a városi zenészeknek a ferencesek bodajki körmenete (a jezsuita napló — mint szóltunk róla — pünkösöd hétfőjére jelzi a körmenetet) és Szent Ferenc sebhelyei (szept. 17.) ünnepének zenéjéért. A bodajki zarándoklaton a szállásukat is fizetik a zenészeknek, a sebhelyek ünnepén pedig két vesperás és mise zenéjéért jár nekik a fizetség. A jezsuiták naplóírója 1722-ben máj. 25-re datálja a bodajki körmenetüket. Reggel ötkör énekeltek itthon misét, majd a kálvárián magyar és német prédikációt hallgattak s folytatták útjukat Bodajkra. Úgy tűnik, e körmeneten ez évben vettek részt első alkalommal a városi zenészek: „A városi zenészek a körmeneten részt vettek, előbb engedélyt kértek erre. Otthon [ti. a plébánián] a magyar iskolamester maradt, aki orgonált s a kántor, akik muzsikáltak.”³⁰ 1739. pünkösdhétfőn a zenészek csak a kálváriáig kísérték a menetet a másnapi (máj. 19.) törökfelszabadulási körmeneten való szokásos szereplésük miatt.³¹

Új kolostorukat és templomukat 1720 és 1745 között építik fel, és az utóbbit Szent Imre tiszteletére szentelik fel.³² Új kolostoruk alapkövét 1720. szept. 1-jén

²⁴ Diar 1, 15v, 20v, 23, 28, 33v.

²⁵ 1693-tól 1811-ig tartó névsorukat Ladislav Kačic (Pozsony) volt szíves kérésünkre összeállítani a pozsonyi központi névtár alapján. Nevüket a VII. fejezetben közöljük.

²⁶ SzigetiSzombathelyi 304—309.

²⁷ Uo. 311—314.

²⁸ Lásd részletesen: KačicMissa 58, 75—76, 89—90; Tematikus jegyzékünk 846., 848., 872—874. sz.

²⁹ PIt 5. Kéziratos könyvek 1559. sz.: Liber Rationum congregationis chordigerorum sancti Patris Francisci Alb. Reg.

³⁰ Diar 2, 29v: „NB. Musici iverunt cum Processione, petita prius facultate: Domi mansit Magister Hung., qui lusit in organo, et Cantor, qui musicam absolverunt.”

³¹ Diar 3, 93v.

³² WeiszFerencs 9—10; KállayFehérvár 350.

helyezte el ünnepélyesen a ferences provinciális. Az ünnepségen a jezsuita házfőnök-plébános is részt vett.³³ 1755 nagyszombatján délután háromnegyed ötkor a kolostort megkerülve vezetik a feltámadási körmenetet első ízben — mint naplójukban olvassuk — s a városi zenészeket kéri fel zenélésre.³⁴ 1756-ban már délután háromkor éneklük a zsolozsmát a szerzetesek, utána következnek a Krisztus feltámadása németül s a körmenet, mint az előző évben. A végén a Te Deumot is éneklük a zenészek.³⁵ Ugyanebben a naplóban arról is írnak, hogy 1763-ban Igal Ferenc nagyobb összeget hagyott alapítványként, amelynek kamataiból fizették a városi zenészeket a Szent Ferenc-ünnepi zenéért.³⁶

Utaltunk arra, hogy 1733-tól már a ferencesek látták el a Szent Anna-kápolnában a lelkipásztori munkát. Úgy tűnik, hogy a Szent Anna-napi búcsúra ők is meghívták a városi zenészeket. Naplójukban a 18. század végén utalnak erre, sőt az 1817-es vizitáció szerint a városi zenészek 13 ft-ot kapnak e szereplésükért. Ugyanez a vizitáció négyregiszteres orgonát jelez a kápolnában.³⁷

Saját templomuk 18. századi orgonájáról az első konkrét adatunk 1755-ből való: Szentgyörgyi Rajmund Pozsonyból értesíti a székesfehérvári ferences házfőnököt, hogy Dietrich Guido testvér, aki javítja a fehérvári orgonát, munkája befejezéséig ott maradhat.³⁸ 1767-ben is rövid bejegyzés szól az orgona javításáról.³⁹ Az 1817-es vizitáció szerint orgonájuk tizennégy regiszteres, pedálos hangszer.⁴⁰ Egy késői jelentés szerint Fazekas István 1800 körül Pesten építette számukra az új hangszert.⁴¹ További adataink orgonájukról: Naplójuk 1836-ban és 1856-ban utal nagyobb javításra. Az utóbbi munkát Szalai Károly székesfehérvári orgonaépítő végezte, aki ezért 800 ft-ot kapott.⁴² Solymosi Ferenc orgonaművész szerint Szalai 1855-ben beírta nevét, és ez a jelenlegi hangszer pozitívjában olvasható. A pozitív formája alapján úgy tartja, hogy ezt a hangszert Mertz Ádám kistormási orgonaépítő javíthatta, akiről már említettük, hogy az 1830-as években a székesegyházi orgona restaurálását vezette.⁴³

Rendtag orgonistáik hosszú sorából az említett Waltz, Szalai és Smeer atyákon kívül bővebbet a következőkről tudunk: Fr. Rehak (Rhesak) József szabó 1766 és 1768 között volt Székesfehérvárott orgonista. Hogy közvetlenül innen Sopronba került-e, nem tudjuk, de azt igen, hogy 1771-ben írta le 16 miséből álló gyűjteményét a soproni kolostor részére. 1787-ig Sopronban volt, majd a kolostor feloszlatása után Kismartonba került.⁴⁴ P. Wester Flórián 1778-ban orgonista Székesfe-

³³ Diar 1, 182v.

³⁴ ProtAlb 17: „... prima vice peracta est ceremonia Resurrectionis in Sabb. 3. post 4. horam immediate extra septa Monasterii. Domini Musici Albenses convocati sunt in processione cum tubis et timpanis.”

³⁵ Uo. 18.

³⁶ Uo. 27. l., 1763. szept. 18.

³⁷ Uo. 47; Plt Vis. Can. 1817., 49—52. l.

³⁸ MFLB Székesfehérvári rendház 1755. nov. 25.: „Cum Fr. Guido Dietrich hactenus in restauratione organi Albae Regalis permanserit, hinc etiam in futurum ibidem perseveret.”

³⁹ ProtAlb 29.

⁴⁰ Plt Vis Can. 1817., 69. l.

⁴¹ FML Tanácsi iratok 1928. július. Jelentés a város zenei múltjáról a VKM-hez. E jelentés nem jelzi forrását, a napló (ProtAlb) viszont nem szól új orgona építéséről.

⁴² ProtAlb 53 és 69.

⁴³ Szíves szóbeli közlése.

⁴⁴ Bárdos Sopron 187 és 608.

hírvárrott. 1779-től 1824-ig Sopronban a nemzeti iskola tanára, majd igazgatója. Tudunk 72 áriát tartalmazó gyűjteményéről.⁴⁵ P. Horgas Makárt 1737-ben és 1748-ban jelölik székesfehérvári orgonistának. Szigeti Kilián révén tudjuk, hogy 1751-ben Szombathelyen volt hasonló beosztásban.⁴⁶ Ugyanitt olvasunk arról is, hogy P. Vertics Flórián orgonista kétévi fehérvári tartózkodása (1773—1774) után 1778—1779-ben Szombathelyre, P. Gstettner Piusz 1781-ben Székesfehérvárról Szombathelyre került. Utódának a szintén Székesfehérvárról áthelyezett P. Jager Celesztint mondja. Ez utóbbi adata azonban számunkra kétséges, mert róla úgy tudjuk, hogy 1780-tól 1811-ig működött Székesfehérvárott. Itt is halt meg 1811. aug. 7-én — mint a nekrológban olvasható.⁴⁷

1811 után nem ismerjük az orgonisták teljes névsorát. Csupán Fr. Berliz Cecilről (1841—1842), Fr. Czerhak Ottóról (1843—1844), P. Leonhardról (1852—1855) van adatunk, s tudunk arról, hogy 1850-től 1852-ig Feld Antal városi és káptalani zenész az orgonistájuk, aki ezért évi 35 ft-ot kapott tiszteletdíjként. Munkájának könnyítésére 1852-ben zongorát ajándékoz P. Dank Agapit pesti házfőnök a székesfehérvári kolostornak.⁴⁸

A székesegyházi együttes hagyományos szereplésére utalnak a május 1-ji Szűz Mária-ünnepükön 1890—1892-ben. Ugyanitt beszámol az újságíró arról is, hogy 1890. okt. 6-án az aradi vértanúk szobrának leleplezése alkalmából a Magyar Egyetértés asztaltársaság felkérésére Prifach József nagyprépost ünnepi misét tartott a ferenceseknél, amelyen „Szkładányi József, a székesegyház baritonistája tiszta érces hangjával énekelte Seyler requiemjét, maga játszva az orgona kíséretet és a requiem latin szövegét ez alkalommal magyarra fordítva”.⁴⁹

Karmeliták

A jezsuiták naplójában 1702-ben már olvasunk róluk: jan. 14-én Jézus neve napján P. Venantius prédikál a jezsuitáknál, jan. 26-án részt vesznek a ferencesekkel együtt Vörös Pál ünnepélyes temetésén, máj. 22-én, hétfőn a keresztjáró körmenetet a plébániáról hozzájuk vezetik és náluk tartják az ünnepi misét (miként a következő években is), máj. 29-én (máj. 19. helyett) a felszabadulási körmeneten kolostoruk mellett vonulnak el, jún. 15-én a plébániai úrnapi körmenet egyik oltárát kolostoruknál állítják fel. A legfontosabb adat: júl. 16-án Karmelhegyi Boldogasszony ünnepén, rendjük főünnepén a jezsuita házfőnök-plébános náluk prédikál, tartja az ünnepi misét és vezeti a körmenetet a főtérré.⁵⁰ Mindezek arra utalnak, hogy kolostorral és kápolnával rendelkeznek.

⁴⁵ Uo. 188 és 379.

⁴⁶ SzigetiSzombathelyi 316.

⁴⁷ Uo. 316: Ladislav Kačić említett névsorában: „Die 7 Augusti [1811.] M. V. P. Coelestinus Jager Pater bene meritus. . . in Alteram transiit vitam Albae Regiae.”

⁴⁸ Plt Fasc. 308.; OSzK Quart Lat 2830. Liber Rationum Conventus Albensis O. S. Francisci 1832—56; Prot Alb 64: „Die 19 Mensis Maji a M. P. Agapio Dank guardiano Pestiensis donatum est Conv. Albensi ad quinque octavas ea conditione, ne unquam ex conventu auferri aut alteri donari possit unum fortepiano pro exercitio Organistae.”

⁴⁹ Szabadság 1890. máj. 1., 53. sz.; uo. okt. 7., 121. sz.; uo. 1892. máj. 1., 52. sz.; Székesfehérvár és vidéke 1891. ápr. 29., 51. sz.; uo. 1891. ápr. 30., 52. sz.

⁵⁰ Diar 1, 8—9, 10v, 20—21, 23, 26v.

Főünnepükön a városi zenészek közreműködését már a század első évtizedében feltételezzük, de konkrét bizonyítékát 1722-től találjuk szintén a jezsuita naplóban: Karmelhegyi Boldogasszony ünnepén a plébániatemplomban nincs zenés mise, mert a karmelitáknál szerepel az együttes. Erre 1723-ban, 1729-ben, 1730-ban is találunk utalást, de 1768-ban is, megerősítve így a hagyomány folyamatosságát.⁵¹ 1735. jún. 5-én, a hónap első vasárnapján zenés litánián muzsikálnak náluk. Feltételezhető, hogy ez is hagyományos volt.⁵²

A karmeliták naplójának hiányában nem tudunk részletesen szólni zenés ünnepeikről, mint erre a győri kolostoruk esetében lehetőségünk volt, ahol a székesegyházi zenészek a 18. században rendszeresen muzsikáltak.⁵³

Franz Anton Maulbertsch freskóival díszített templomuk 1731 és 1769 között épült, de a jezsuita napló szerint 1732-ben már istentiszteletet tartottak benne.⁵⁴ Új kolostoruk alapkövét Berényi Zsigmond helyezte el az 1732-es vizitációja alkalmával.⁵⁵

1778-tól 1785-ig két karmelita a nemzeti iskola tanára volt. A szerzetesek közül csupán egyről, P. Keller Teodózzól tudjuk, hogy 1787-ben organista volt.⁵⁶ 1797-ben kis létszámuk miatt arról írnak, hogy alapítványi miséiket nem tudják énekelni, ezért zenészeket kell fogadniok a miséken való zenélésre.⁵⁷

A székesfehérvári karmelitákat nem II. József oszlatta fel. 1798-ban kis létszámuk miatt történt a kolostor feloszlatása. A feloszlatási leltárból tudjuk, hogy orgonájukat 100 ft-ra értékelték, s az utolsó évükben Frank Vencel, a székesegyház regens choriája 7 ft 20 x-t kapott az orgonálásért.⁵⁸

(Templomuk és kolostoruk épületének további történetével IV. fejezetünkben a Papnevelő intézet fejezet részben foglalkozunk.)

⁵¹ Diar 2, 32, 49v, 138; Diar 3, 52; Diar 5, 7.

⁵² Diar 3, 52.

⁵³ Bárdosgyőr 109—124.

⁵⁴ FitzSzékesfehérvár 70.

⁵⁵ Diar 3, 25v; NémethEgyház 16.

⁵⁶ Vjk 1778. máj. 11., 21. l.; uo. 1785. szept. 27., 296. l.; Plt Fasc. 312.

⁵⁷ Uo. 1797. aug. 19—nov. 7.: „Haec paucitas novas causas expensas, quod cum a novis fundata Sacra decantari nequeant, Musicos conducere cogamur.”

⁵⁸ Uo. 1799. leltár: „...organum aestimatum est fl. 100.” OL C 103 Inventarien der in Ungarn aufgelassenen Klöster. 25. cs. Aufhebung Action des aufgelassener Stuhlweissenburger Karmeliten Kloster betreffend.: „3° Venceslaus Franckh organista pro pulsatione organi 7, 20.” — Az egyházmegyei múzeum, amely az egykori karmelita kolostorban található, őriz két karmelita misekönyvet, de ezek mint Milcsinszky is jelzi — a budai karmeliták részére készültek. Lelt. sz. 661/a Missale Ordinis... pro usu chori Budensis 1724; 661/6. sz. Missale iuxta Ritum Fratrum Ord. B. V. M. de monte Carmelo pro usu chori Carmeli Budensis. Lásd MilcsinszkyAdatok 26.

IV. Az iskolák zenéje

Gimnázium

Jezsuiták

Az 1690-ben már működő városi-plébániai triviális — hamarosan magyar és német — iskola mellett, amelynek történetéről a II. fejezetben részletesen szoltunk, Werner szerint 1688-tól már a jezsuiták saját kétsztaályos iskolája is működött.¹ Jezsuita naplók hiányában ezekből az évekből részleteket nem ismerünk.

Megtaláltuk viszont Müller Lipót jezsuita házfönöknek 1700. márc. 12-én a városi tanácshoz írt kérvényét a jezsuiták latin iskolájának, azaz alsófokú gimnáziumának felállítása ügyében. Ebben hivatkozik a magyar és német polgárság sürgető kívánságára, hogy „egy rendes és nyilvános latin iskolát állítsanak fel”. Hasznos lenne ez az egész városnak. Megtakarítanának kiadásokat az idegenben tanuló gyermekeiknek, viszont az idejövő kosztos diákok hasznot jelentenének az itteni polgároknak. „Kérem, hogy az Isten dicsőségére és az egész város javára szolgáló és a rendházunkban oly régóta felállítani kívánt iskolánkhoz a tisztelt Városi Tanács és Választott Község 150 ft-al hozzájárulni kegyeskedjék . . .”² A jezsuiták szintaxista, grammatista, principista és parvista osztályokat magába foglaló új iskolájukat — naplójuk szerint — 1702. jan. 2-án ünnepélyes Veni Sanctéval nyitották meg. Nagyszombati feltámadási körmenetük leírásában utalnak arra, hogy „versus Scholas novas”, az új iskola irányában a budai kapu felé vonultak. E rövidebb tanévet szeptemberben fejezték be s a következőt már a kor szokása szerint novemberben Veni Sanctéval nyitották meg. 1704. jan. 16-ától febr. 6-áig a Rákóczi-sereg megszállása miatt szünetel a tanítás, de hamvazószerdán ismét szép számmal („bono numero”) jelentek meg a tanulók. Heister csapatának ápr. 9-i bevonulása után ápr. 19-től a szintaxisták és grammatisták tanítása szünetel a tanulók távolléte miatt, máj. 4-én pedig a parvisták tanítójuk lakásán kapták

¹ WernerFögimn 19; KiliánSzinjátzás 204.

² FML Tanácsi iratok 1/60. sz. 1700. márc. 12.: „Zum öfftern, wo nicht täglich, von der sowohl hungarischen als teitschen Nation für ihre Kinder sorgtragenden Eltern zu vernemben ist, was gestalten alldieweilen ihre Jugent nunmehr zimblicher waxit, solche aber in Frombkeit und gute Sitte, in Geschicklichkeit und Studien zu unterrichten theils an Gelegenheit, theils an Mitteln ernanglet, ihre einziges Verlangen dahin stehet, eine ordentliche und öffentliche lateinische Schulen [!] aufgerichtet zu werden. — Wann dann solches Beginn alle Ehre und tugentliebennten Eltern, wie Ruhm und lobwürdig, also auch vernünftigt und heilsamb, ja eine ganze Gemeinde künftiger Zeith erwinschten Wohlstand zu sezen sehr vorträglich und nutzlich ist. Sintemahlen nebst wohl erzögener eigener Jugent nebst Ersparung der villfältigen Unkosten, so in der Frembde jährlich verursacht, auch von denen aus andern Orthen her häufiger zueläuffiger Kostgänger mitlerzeith der ganzen Gemeinde ein mörklicher Nuzen wurde geschafft werden. Also erbitte ich mich, Gott zwar zu Ehren der Ganzen Statt aber zu allgemeinen Nuzen und aufnehmen in unserer allhiesigen Residenz, die so vill und oft verlangte Schulen, wie es sich gebühret, auff- und einzurichten, wann nur Ein Löblicher Magistrat und Ersambe Gemeinde mit 150 f zu dehero Erbauung mir beyspringen und befürderlich seyn wollen.”

óráikat. Szeptemberben a két alsó osztály vizsgázott, de novemberben már a négy osztály vett részt a Veni Sanctén. 1705-ben rendszeresen folyt a tanítás, máj. 5-től 7-ig a jezsuiták külső kertjében a Szent József-kápolnánál majálison vettek részt a tanulók. 1706. szept. 6-án arról ír a naplóíró, hogy júliusban és augusztusban a grammatisták és a szintaxisták hiányoztak, csupán öt szintaxista maradt meg, de szept. 9-én a principisták és a parvisták megjelentek. Nov. 6-án azt olvassuk, hogy „jóllehet a zavargások miatt (per disturbia) a grammatisták és a szintaxisták nem tudtak jönni, kevés számú principistával és parvistával elkezdték a tanévet”. 1707. szept. 16-án a principisták és parvisták vizsgájáról olvasunk. 1708. jún. 7-én az úrnapi körmeneten a városi iskolások és saját iskolájuk tanulói is vonulnak („scholae triviales . . . dein Scholares nostri”), tehát ez évben is folyt a tanítás. 1708. nov. 8-án csak néhány tanulóval („pro aliquot pueris”) kezdik a tanévet, dec. 24-én az éjszakai zsolozsma éneklésében a Magister seu Praeceptor, azaz az alsósok tanítója vesz részt, aki kevés tanulót tanít („qui docet pauculos pueros”). Többször nem szólnak e naplóban a jezsuiták iskolájáról.³

Még ma sem tisztázott kérdés, miért szünetelt iskolájuk 1724-ig, hisz a plébánia-templomban és saját templomukban zavartalanul működtek. 1723. júl. 17-én a városi tanács arra kéri Keresztély Ágost esztergomi érseket, tegye lehetővé, hogy még két jezsuitát kapjanak, akik az iskolát vezetik. Az érsek szept. 24-i válaszában jelzi, hogy a jezsuita provinciális hamarosan személyesen tárgyal ez ügyben, de csak azzal a feltétellel ad tanárokat, ha a városi tanács évi 300 ft-ot szavaz meg e célra.⁴ A városi tanács ülésén 1724. máj. 2-án ismertetik a polgárság kérését a latin iskola felállítása ügyében. A tanács a borjövedelemből évi 150 ft-ot szavaz meg e célra a jezsuiták számára.⁵ 1724. júl. 7-én Keresztély Ágost érsek értesíti a városi tanácsot, nincs módja teljesíteni kérésüket, hogy alapítványt kapjanak egy tanár fizetéséhez.⁶ Okt. 12-én megérkezett P. Obalics Ferenc jezsuita, hogy az iskolában tanítson. 1724. nov. 6-án — mint már II. fejezetünkben idéztük — a városi tanács jelenlétében közel húsz évi szünet után trombiták és dobok zenéje kíséretében ünnepélyes Veni Sanctéval kezdte meg újra munkáját a négyosztályos iskola.⁷ Ettől kezdve 1773-ig, a jezsuiták feloszlatásáig folyamatosan működött az iskola a változással, hogy 1738-ban már rétorok és poéták is szerepelnek, így hatosztályos gimnáziummá vált.⁸

Az iskolának és a keretei között 1737-ben alapított ifjúsági Mária-kongregációnak zenés egyházi ünnepeiről II. fejezetünkben a Rendszeres ünnepek történetének összefoglalásában részletesen beszámoltunk.

Az iskolában kialakított színházteremről s az előadott iskoladramákról — a korábbi kutatások eredményeit is felhasználva — Kilián István kimerítő alapos-sággal szól, sőt a Székesfehérvárott talált és az iskolában előadott két darabnak a szövegét is közli.⁹ A mi feladatunk, hogy a darabokkal kapcsolatos konkrét zenei utalásokkal foglalkozzunk. Éppen a közölt két iskoladráma szövegében találunk

³ Diar 1, passim; lásd még KiliánSzinjátzás 204.

⁴ FML Tanácsi iratok 1/67. és 1/78. sz.

⁵ Vjk 1724. máj. 2., 708—709. sz. 15. pont.

⁶ FML Tanácsi iratok 1/59. sz.

⁷ Diar 2, 72v, 73v.

⁸ HistMiss 27v; KiliánSzinjátzás 205.

⁹ Uo.

némi támaszpontot: A Boldizsár királyban: „szaporán pengesd a' lantot, hogy gyenge zengéssel mértékellye szivemnek (hevü) hévségét (pulsatur Cythara) —”, a Sanctus Stephanus rex Hungariae 3a Argumentumában pedig: „His accedunt... Musici, Saltatores etc.” zenészek és táncosok közreműködésére utalnak.¹⁰ A naplók egyetlen iskoladráma előadása alkalmával sem jelzik a zenészek közreműködését, holott ez sok esetben megtörtént. Csupán az 1733. aug. 6-i előadás esetén szólnak emelvényről, „amelyet előzőleg deszkából készítettek az előkelő vendégek és a zenészek nagyobb kényelme érdekében...”¹¹ 1770. febr. 14-én vizsgával kapcsolatban olvashatunk trombiták és dobok muzsikájáról.¹² A naplóíró 1770-ben részletesen leírja a kisdiakok hagyományos Gergely-napi hadijátékát. Mire után kivonultak a jezsuitáknak a Szent József-kápolna melletti kertjébe. Itt fából készült kardokkal felfegyverkezve két csapatot alkottak és nagy közönség előtt vívták harcukat. A két csapatnak dobja, zászlója és sipja is volt a harchoz. Utána bőségesen megvendégték a bátor vitézeket.¹³

A gimnázium egy-egy osztályának kedvelt zenés ünnepe volt tanáruknak névnapja. Naplóikban néhánynak részletes leírását találjuk. Mindez azt jelzi, hogy hagyományos ünnepek voltak ezek. 1758. márc. 18-án délután M. Nagy Józsefet rétor és poéta diákjai ünnepelték. Az ünnepelt trombiták és dobok hangja mellett vonult be, majd egymás után három rétor köszöntötte őt beszéddel, alkalmi verssel. Amikor nevét említették, ismételten felhangzott a trombiták és dobok hangja. Egy diszkantisa és egy altista diák duettet is énekelt. Az ünnepséget zeneszó zárta. Este a vacsora alatt tiszteletére egy órán át „szép zenét” játszottak trombitákkal és dobokkal s más hangszerekkel a folyosón.¹⁴ 1759. jún. 24-én P. Szalai Iván rétor tanítványai ugyanígy ünnepeltek.¹⁵ 1761. jún. 12-én a szintaxisták és grammatisták M. Abegg Antal tanárukat zenével köszöntik. Naplóírónk bejegyzi, hogy a zenészeket felfogadták, akik csaknem egy órán át játszottak a kapu előtt Szent Antal ünnepe előestéjén.¹⁶ Bizonyára a városi zenészek vállalták a zenélést. 1768. nov. 29-én a visszaérkező P. Lissi András, a rétorok tanárának névnapján is a zenekar játszott köszöntése alkalmával.¹⁷

A jezsuitákat 1773 őszén ugyan feloszlatták, de a következő három évben — mint másutt is — egyházmegyes papokként ők vezetik az iskolát. Ez azt jelenti, hogy az iskola zenés ünnepei is változatlanul tovább élnek. Mindezt bizonyító elsődrendű forrásaink nincsenek, mert két naplójukban csak 1773. júl. 31-ig, ill. okt. 3-ig találunk bejegyzéseket. Az a tény azonban, hogy házfőnökük továbbra is a város plébánosa maradt, valamint az, hogy — mint látni fogjuk — 1776 után is élnek az iskolában és templomban zenés ünnepeik, a régi hagyomány megtartására utal, így a városi zenészek rendszeres közreműködésére is.

¹⁰ KiliánSzinjátás 280 és 291.

¹¹ Diar 3, 35v: „... pro nobilioribus praeve ex asseribus, uti et pro Musicis pro majori horum omnium commoditate parata fuit.”

¹² Diar, 4, 140v: „Tentamen Alumnorum Infimae Grammatistae Classis distributis nitide descriptis quaestionibus, praemisso Dialogo, utque sonantibus tubis et timpanis Latine habitum.”

¹³ Uo. 141v, 1770. márc. 12.: „... ibi illis data Tympana bina, vexilla, fistulae geminae. . .”

¹⁴ Uo. 18.

¹⁵ Uo. 32v.

¹⁶ Uo. 47v: „... musicosque conduxerunt.”

¹⁷ Uo. 136.

Pálosok

Királyi rendelet alapján 1776. okt. 24-én a pálosok vették át az iskola vezetését. A gimnázium naplója szerint Cserei Ambrus igazgató tartotta nov. 7-én az ünnepélyes Veni Sanctét. Az iskola épületében lényeges változás történt 1777-ben: Mária Terézia jóváhagyásával a régi színházteremből három tantermet alakítottak ki.¹⁸ 1782-ben a tanárok között találjuk Ányos Pált és Virág Benedeket, akikről azt írják, hogy geometriát, ill. természetjogot is tanítanak.¹⁹

A gimnáziumi napló alapján követhető a régi jezsuita zenés ünnepek hagyománya: A Veni Sanctét általában nov. 1-jén, az évszárót jutalomosztással és Te Deummal szeptember közepén tartják. Xavéri Szent Ferenc ünnepén (dec. 3.) a poéták, Szent Alajos napján (jún. 21.) a szintaxisták és grammatisták, Órangyalok ünnepén (szept. 1.) a parvisták, Szent Katalin napján (nov. 25.) a humanisták, Remete Szent Pál ünnepén pedig (jan. 10.) a principisták vonulnak be a templomba trombiták és dobok kíséretében. A régi szokás szerint ez mindegyik ünnepen háromszor történik: előző délután a vesperás, az ünnepen pedig a mise és vesperás alkalmával. Az utolsó ünnep már sajátosan pálos ünnep rendjük patrónusának tiszteletére. Nem találjuk viszont nyomát Szent Ignác, a jezsuiták alapítója ünnepének. A Mária-kongregációknak II. József által 1784-ben történt feloszlatásáig a hagyományos kongregációs ünnepeket is ünnepélyes bevonulással kezdik Szeplőtelen fogantatás (dec. 8.), Gyertyaszentelő Boldogasszony (febr. 2.), Gyümölcsoltó Boldogasszony (márc. 25.) és Kisasszony napján (szept. 8.). Nagyboldogasszony napja (aug. 15.) a kongreganista újoncok felvételének is napja, 1779-ben pl. ifj. Nádasdy Ferenc gróf tartja. A templom védőszentjének, Nepomuki Szent Jánosnak ünnepe (máj. 16.), a farsangvégi háromnapos szentségimádás és zárókörmenete, az oktáva alatti vasárnapi úrnap körmenet — az egész város ünnepeként — zeneszóval történik ezekben az években is. Nagyhéten, Szent István király (aug. 20.) és Szent Sebestyén (jan. 20.) napján a plébánia, ill. most már a székesegyház körmenetén és szertartásain vesznek részt a diákok.²⁰

A felsorolt zenés ünnepeken továbbra is a városi zenészek muzsikálnak. 1778-ban ugyan panaszt tesz a kongregáció prézese a városi tanácsnál, hogy a Mária-kongregáció négy ünnepén a városi zenészek csak külön díjazás mellett hajlandók a ki- és bevonulás alatt muzsikálni, de a városi tanács hivatkozva a régi szokásra és a pálosokkal való szerződésre, kötelezi őket erre, amíg a szerződés érvényes.²¹

A régi jezsuita alapítványokból, nevezetesen a Khorn Lipót-alapítványból a pálosok és a plébánia részesül 1777-től. Ebből minket az a 300 ft-os értékű érdekel, amelyet Szent Alajos ünnepének zenei kiadásaira szántak. — 1781-ben Sepoth András volt jezsuita, a pálosok templomának sekrestyése 300 ft-os alapítványt tett

¹⁸ ProtGymn I. 34—35, 1778. aug. 14.

¹⁹ Uo. I. 121, 1782. okt. 10.

²⁰ Uo. passim.

²¹ Vjk 1778. jan. 26., 208v (416.) l.: „A Parte Praesidis Almae Congregationis B. V. M. Studiosorum querela super eo deposita existente, quod occasione Festivitatum per Congregationem annue quater celebrari solitarum cum introitu et exitu ex Ecclesia sine pensione Musici inflare recusent; His vero obligationem neque e Conventione cum P. P. Paulinis inita, neque e Determinatione Magistratuali hucusque interventa promanare obvortentibus. Determinatum est: Obligationem hanc sub introitu et exitu Congregationis Studiosorum inflandi eo extendi, quoad usque Conventio cum P. P. Paulinis ratione Musicalium duraverit, cessante vero conventione obligationem quoque hanc cessare.”

abból a célból, hogy úrnapi október utáni pénteken Jézus Szíve tiszteletére ünnepi misét és két zenés litániát tartsanak a templomban. 1783-ban feltüntetik, hogy az előbbi alapítványból a városi zenészek 12 ft 80 x-t, az utóbbiból hat forintot kapnak. Az 1786-os leltárban találjuk a legfontosabb adatot a városi zenészek rendszeres közreműködésére: „A zenészek a vásárnapi és ünnepi misén és a nagyobb ünnepek két vesperásán való zenélésért havonta 10 ft 83 1/2 x-t kapnak.” A templom orgonájának nagyságáról azonban még ekkor is csak annyit tudunk meg, hogy pozitív, vagyis pedál nélküli hangszer. A kóruson néhány kottaállványt és egy pár rézből készült dobot említenek. A többi hangszert a városi zenészek minden alkalommal magukkal hozzák.²²

Iskoladrámák zenei adatait nem találjuk az iskola naplójában. Azt mégis megemlítjük, hogy 1786. máj. 26-án felsorolják a poéta osztálybeliek irodalmi dolgozatait, köztük Pyrker Jánosét Zrínyi Miklósról. A muzsika, a művészetek későbbi nagy pártfogója, ciszterci szerzetes, velencei pátriárka és egri érsek a székesfehérvári pálosok diákja volt ezekben az években.²³

1786. márc. 26-án II. József feloszlató rendelete a pálosokra is vonatkozott annak ellenére, hogy — miként a pásztoi ciszterciek is Egerben — gimnáziumban tanítottak. Ebben az évben aug. 14—15-én volt az évváró jutalomosztás, az ünnepi mise Te Deummal. Aug. 26-án a feloszlató bizottság bezárta a pálosok templomát. Így az iskola következő évnitő Veni Sanctéjét a nemzeti iskolával együtt okt. 3-án a székesegyházban ünnepelték. A prédikációt Virág Benedek mondta, aki 1796-ig mint egyházmegyes pap tovább tanított az iskolában. Királyi rendeletre nov. 11-től a pálosok temploma a német hívek templomaként a belvárosi plébániához tartozik 1813-ig. Ugyanezen a napon Grubanovits Zsigmond nagyprépost ünnepi misét és Te Deumot énekelt, s ezen a gimnázium ifjúsága is jelen volt. A következő években is újra e templomban vettek részt az istentiszteleten.²⁴ 1784-től már a piarista Benyák Bernát a gimnázium igazgatója. 1786 után néhány volt pálos tanárral, majd világi tanárokkal is együtt tanít az iskolában, amelyet 1786-tól 1813-ig királyi gimnáziumnak neveznek.

A muzsika szempontjából az 1787. év jelentős. Az iskola naplójának tanúsága szerint ugyanis a pálosok feloszlatása után a régi jezsuita zenés ünnepek megszűnnek. A Veni Sanctét 1787-től 1789-ig szept. 1-jén, utána rendszeresen nov. 1-jén tartják, mégpedig 1790-ig a Nep. Szent János-templomban, 1795-ig a ferenceseknél, majd ismét a Nep. Szent János-templomban. A jelzett években nem csupán a Veni Sanctén, de minden vasárnap és ünnepen is a nemzeti iskolával együtt a ferencesekhez jártak, akik szeretettel fogadták be őket. (A Nep. Szent János-templomban nem tudnak számukra misézni papról gondoskodni!) Idézzük a ferencesek válaszáról a napló szövegét, mert zenei utalása is akad: „Templomuk mindenki számára nyitva áll, minden órában miséznek. Így semmi terhet nem jelent, sőt inkább örömmel veszik, hogy a gimnázium ifjúsága templomukba jön és többszó-

²² Vjk 1777. márc. 17., 128v (256.) l.; Plt Fasc. 317. 1777. febr. 20.; 1781. szept. 5. Sepoth alapítványa; 1783 után kimutatás a két alapítványról; OL C 103 Pauliner Kloster Inventarien 1786. 1782-től 1786-ig szerepel a 300 ft-os Jézus Szíve ünnepi alapítvány; uo. 1786. márc. 21.: „3° Musici pro Sacro diebus Dominicis et Festis et in majoribus solemnitatibus utrisque vesperis pro mense habent 10 fl 83 1/2.”

²³ ProtGymn I. 229.

²⁴ Uo. 126—255; Klt 1817-es vizitáció. Nep. Szent János-templom: 1786. év.

lamú énekkel dicséri Istent.” Benyák igazgató maga is buzdítja a tanulókat a többszólamú éneklésre.²⁵ E szövegek tehát világosan a diákok énekkarának többszólamú énekére utalnak. 1798-tól viszont a Veni Sanctékon ismét a városi zenészek közreműködéséről olvasunk. A Te Deum és évzáró időpontja július közepe, később szeptember eleje. A misét és Te Deumot délelőtt éneklik, az évzáróra délután kerül sor. Legtöbbször maga a püspök is részt vesz, a városi zenészek trombitaszóval fogadják és a műsorszámok között is muzsikálnak. Rossz idő esetén az oratóriumban, jó időben a kertben sok vendég jelenlétében folyik az ünnepség. 1801-ben részletesen beszámolnak az évzáróról: „1/2 4-kor következett a jutalmak ünnepélyes kiosztása a kertben. Püspök úr öméltóságát [Milassin Miklóst] az ifjúság felsorakozva várta a kert kapujánál az utcán és háromszoros éljennel üdvözölte. A prológust Ürményi Vince humanista diák mondta. Valamennyi osztály, összesen 13 fiú, vitát rendezett a grammatisták tanárainak vezetésével. A jutalomkönyvek kiosztása után a két Végh fiú duettet énekelt magyarul zenekísérettel. A hittanjutalmak kiosztása után Neichel Károly zenekísérettel áriát énekelt. Az ünnepség végén igen szép muzsika kíséretével Ürményi Imre s Novák József magyar éneke következett. Ürményi Imre zárószavával fejeztük be az ünnepet. Igen nagyszámú volt a közönség, különösen a tisztikar részéről, s a kis hely alig tudta befogadni a tömeget. Szegedi Pál nagyprépost úr 25 forintot adott az ünnep céljára. Ebből 15 forintot jutalmakra szántak, a maradék 5 ft 4 x-t a zenészeknek adták.”²⁶ A két Végh fiú bizonyára a Vereben élő s a magyar zene történetében jelentős Végh család tagjai. E család muzsikusa volt Hanner Makár, a későbbi neves székesfehérvári zeneigazgató és zeneszerző — miként a II. fejezetben részletesen szóltunk róla. Neichel Károly pedig feltehetően a már szintén ismert Neichel Tamás városi zenész családjának tagja.

A régi jezsuita ünnepek közül kettőnek az újraéledéséről tudunk. Az egyik a farsangvégi szentségimádás a Nep. Szent János-templomban. 1797-től hallunk erről újra, de az ifjúság ezen csak résztvevőként szerepel. Kifejezetten az ifjúság ünnepe Szent Alajos napja. 1796-tól ismét rendszeresen a városi zenészek szerepelnek ez alkalommal. Schiminger Ignác volt jezsuita alapítványt hoz létre és Zutrunk György városi tanácsosnál, a Nep. Szent János-templom gondnokánál helyezi el határozottan azért, hogy a diákok részére e napon zenés ünnepi misét énekeljenek minden évben („cantatum ut sit sollenne cum Musica”).²⁷ 1797-ben újra ünneplik

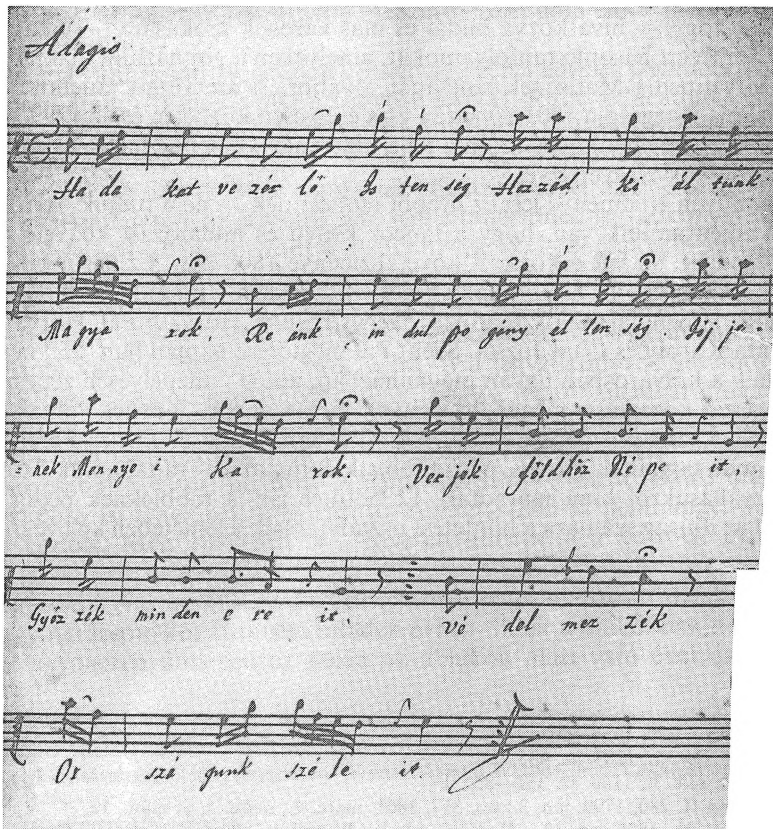
²⁵ ProtGymn II. 87, 1791. nov. 1.: „Ecclesiam suam omni homini apertam stare, singulis horis autem sacrum celebrari; proinde non modo molestiam se nullam pati, verum etiam gratulari, quod Juventus Gymnasiastica in Ecclesiam veniat, cantuque harmonico Deum laudet.” — Uo. nov. 12., 88. l.: „Director visitavit classes, instituitque ordinem procedendi in Ecclesiam: Praeterea commendavit Cantum harmonicum in pietate habendum, nisi Choro RRPP Franciscanorum impediatur.”

²⁶ Uo. 1801. szept. 5., 326. l.: „Media 4 Distributio solemnium praemiorum in horto. Suam Excellentiam Episcopum Juventus in ordine ad portam horti in platea excepit et vivat ter adclamavit. Prologum Ürményi Vince I. Hum peroravit; secutus dialogus 13 ex omni classe Juvenum, quem D. Prof. I. Gram. adornavit; inde distributio librorum Praemialium, quam excepit musica et aria a 2bus Herulis Végh Hungarice decantata. Tum munusculorum catech. dispensatio, musica et aria a Carolo Neichel perorata et decantata. Concludere solemnitatem musica eleganti et cantu Hungarico Ürményi Emeric et Novak Josephus. Epilogus dixit Ürményi Emeric Hungaricum. Innumerabilis aderat multitudo spectantium etiam e statu militari summi, quoque angustiae Loci non eos satis capiebant. Pro solemnitate hac D. Praepositus major Szegedi 25 florenos contribuit. Pro quo aere 15 Libri praemiales comparati fuere. Residuum fl. nempe 5 fl 4 x pro musica adpliciti fuere.”

²⁷ Uo. 1803. júl. 4., 352. l.; LakatosFőgymn 61.

a Nep. Szent János-templomban a pálosok patrónusának, Remete Szent Pálnak a napját januárban. Az előírás szerint a diákok az előző délután a prédikáció után a loretoi litániát éneklik orgonakísérettel, majd az időszakos antifónát és az áldással kapcsolatban a Szent, szent, szent éneket. E litánián nem jelzik a zenészek közreműködését.²⁸

Benyák Bernát igazgató 1788. febr. 24-én levelében arra kéri a győri főigazgatót, hogy a mellékelt magyar nyelvű éneknek, amelyet a diákok miséjén a háború szerencsés kimenetelért énekelnek, engedélyezze hivatalosan is az éneklését.²⁹ Milcsinszky munkájában mellékelt első versszakát, a Hadakat vezérlő Istenség kezdetűt mint érdekességet bemutatjuk. Milcsinszky szerint a dallam Mich. Haydn népmiséjéből való, Lauschmann pedig Benyákot tartja a négy versszakból álló szöveg írójának.³⁰

²⁸ ProtGymn II. 241, 1797. jan. 15.

²⁹ FML a levél szövege olvasható a Fejérmegyei alispáni irat 1905. júl. 24., 6079. sz. 1. mellékletén.

³⁰ MilcsinszkyAdatok 29; LauschmannTört II. 13. Tematikus jegyzékünk 861. sz. A dallam jelenlegi lelőhelye FML Feldolgozatlan anyag (1788).

Benyák igazgató 1786 januárjában hirdeti ki II. József rendelkezését a nyilvános táncmultságokon való részvételre vonatkozólag: 1. Csak szülők, rokonok vagy olyan férfi kíséretében mehetnek, aki gondjukat viseli. 2. Előzetes igazgatói engedélyre van szükségük. 3. Állarcos táncmultságon nem vehetnek részt. 4. Másnap az iskolában pontosan meg kell jelenniök.³¹ 1791-ben a városi tanács is foglalkozik az újabb helytartótanácsi rendelkezéssel, amely szerint színházba szülők kíséretében, kocsmába és hasonló helyekre pedig egyáltalán nem mehetnek tanulók.³² A kocsmába és kávéházba járás tilalmával az ismételt helytartótanácsi rendelkezés miatt 1800-ban újra tárgyal a városi tanács.³³ Mindezek országos jellegű intézkedések, még nem érezzük mögöttük a helybeli fiatalság szerepét. Többet megtudunk a tánctanfolyam rendezésével kapcsolatban. 1799 januárjában ugyanis Matischek nevű tánctanár annak rendje és módja szerint engedélyt kér Spaits István igazgatótól, hogy nyilvános tánctanfolyamot tarthasson a diákoknak. Az iskola új igazgatója azonban a leányokkal való együttlét miatt megtagadja kérését. Sőt helytelennek tartja, hogy — hivatkozva budai és más városok szokására — lakásán már eddig is rendezett hasonló tanfolyamokat, amelyeken a gimnázium diákjai is részt vettek. Mivel pedig Matischek tánctanár továbbra is szervezett tánctanfolyamokat, az iskola igazgatója 1801 tavaszán újra erőlesen közbelép és az 1799. aug. 6-i királyi rendeletre hivatkozva szólítja fel a tánctanárt, hogy ne tartson több tanfolyamot a diákok részvételével.³⁴

Vajon milyen eredménye lett ez utóbbi rendeletnek — nem tudjuk. Arról azonban dokumentumunk van, hogy a táncos kedvű és mulatozást kedvelő diákok szórakozásának mi lett a konkrét következménye 1808-ban. Ez derül ki a tanári értekezlet döntéséből: „A II. humán osztály következő tanulói méltók büntetésre: Kovács Pál stipendiárius [ösztöndíjas], Dénes Ferenc, Horváth Pál, Horváth Sándor, Fanta Károly és Gaál József. Szent Pál megtérése napján [jan. 25.] névnapot ünnepeltek a külvárosban ugyan magánházaiban, ámde ünnepélyesen zeneszó mellett és ivászat közepette, mégpedig leányok társaságában, Kovács Pálnak mint a társaság és a tánc fejének, valamint Horváth Sándornak és Dénes Ferencnek, a zenélő banda tagjainak azért is, mert több alkalommal már rajtakapták őket, hogy éjszaka szállásukról kinn maradtak, 12 botütés jár, a többieknek pedig nyolc. Okulásul az ifjúság számára a büntetést osztálytársaik jelenlétében kell végrehajtani.”³⁵

³¹ ProtGymn I. 220, 1786. jan. 17.

³² Vjk 1791. dec. 5., 1283. sz. 435. l.

³³ Uo. 1800. okt. 3., 1120. sz. 351—352. l.

³⁴ ProtGymn II. 280, 1799. jan. 3.; uo. 317, 1801. márc. 4., márc. 5. és márc. 11.

³⁵ ProtGymn III., 1808. jan. 30.: „II. Hum. scholae Juvenibus infligendae, quorum fuere sequentes: Kovács Paulus stipendiarius ordinarius, Dénes Franciscus, Horvath Paulus, Horvath Alexander, Fanta Carolus, Gaal Josephus, qui Festo Conversionis S. Pauli onomasticum suum in suburbio privata quidem domo, sed penes musicam et comotationes, in consortio puellarum solemniter celebravere. Horum primus Kovacs Paulus, velut antesignatus reliquorum principalis contubernii saltusque promotori, uti et Horvath Alexander, Dénes Franciscus qua musicus societatis, iteratisque jam antea vicibus nocturno tempore extra hospitium emansisse convicti postquam fuissent, ad 12 ictus scuticae, reliqui vero ad octo, coram conscholaribus pro exemplo juventutis, condemnati fuere.”

Ciszterciék

A zirci apátság tagjai 1813-ban Székesfehérvárott és Pécssett vállalták a gimnáziumi oktatást. Az apátság 1814-ben egyesült a pilisi-pásztói apátsággal, amelynek tagjai vizont már 1776-tól 1887-ig, majd 1802-től ismét az egri gimnáziumban tanítottak.³⁶ A székesfehérvári iskolát — a korabeli újság részletes beszámolója szerint — 1813. okt. 5-én adták át ünnepélyesen a város és a vármegye vezetőinek jelenlétében.³⁷ Hamarosan a Nep. Szent János-templomot is a ciszterciekre bízzák azzal a feltétellel, ha távoznak a városból, ismét a németeké lesz a belvárosi plébánia keretében. Ugyancsak átadták a lakhatóvá tett rendházat is, amelyet huszonzét éven át katonai célokra használtak.³⁸ Nov. 4-én került sor az iskola ünnepélyes évnyitójára. A Veni Sanctét és az ünnepi misét Paintner főigazgató a Nep. Szent János-templomban tartotta. A Pressburger Zeitung beszámol arról, hogy az ének- és zenekar Jos. Haydn Nelson-miséjét adta elő.³⁹ (Lásd részletesen a VI. fejezetben!)

A ciszterci gimnázium 19. századi korszakát a zenei nevelés szempontjából is két részre oszthatjuk. Az első a már érvényben levő II. Ratio Educationis évei (1806—1848). Majd ezt követi az ún. Entwurf időszaka 1849-től kezdve. Zenében az utóbbi a gazdagabb!

Bár Werner szerint 1833-tól a tárgyak között szerepel az ének is,⁴⁰ erre való utalást kifejezetten sem az értesítőkből, sem a tantestületi jegyzőkönyvekben nem találunk. Az 1820-tól fennmaradt jegyzőkönyvek 1822-től csaknem minden évben foglalkoznak a diákok templomi énektanításával és fontosnak tartják azt. E célra a gimnázium egyik tanárát, később magát az igazgatót praefectus Cantusnak nevezik ki. (Nevüket a VII. fejezetben közöljük.) Vajon ez a „concentus vocalis” egyszólamú vagy többszólamú ének volt? — a jegyzőkönyvek soraiból ez nem derül ki.⁴¹ A kispapok naplójából tudjuk, hogy a Veni Sanctékat minden évben ünnepélyesen tartják, a kispapok segédkeznek ez alkalommal.⁴² Az évzáróról, Te Deumról nem találunk részletes leírást, csupán 1825-ben írják, hogy ez legyen ünnepélyesebb!⁴³ A régi jezsuita ünnepek közül csak Szent Alajos ünnepét őrzik továbbra is, amelynek zenéjéről az említett 1803-as Schiminger-alapítvány gondoskodott. Még 1892-ben is „fényesen ünnepelte a helybeli gymnáziumi ifjuság”.⁴⁴

A jegyzőkönyvek egyébként csak tiltó jellegű zenei adatokat őriztek meg. Feltűnő, hogy karácsonykor csaknem minden évben tiltják a diákoknak a betlehemjárást és ugyanezen ünnepen az utcán az ablakok alatt való éneklést inasok és

³⁶ Az iskola történetéről lásd részletesen: WernerFőgimn; WernerGimn; LakatosFőgimn; BárdosEger 139—149.

³⁷ LakatosFőgimn 32—33.

³⁸ Klt 1817-es vizitáció a Nep. Szent János-templomban; Vjk 1813. okt. 15., 332. l.; LakatosFőgimn 32.

³⁹ Pressburger Zeitung 1813. nov. 19., 41. sz. 485—486. l.; LakatosFőgimn 33.

⁴⁰ WernerGimn 209.

⁴¹ Lásd GimnÉrt; GimnJegyz passim; LakatosFőgimn 106.

⁴² ProtCleri passim.

⁴³ GimnJegyz 1825. aug. 28.

⁴⁴ Uo. 1828. jún. 11.; Székesfehérvár és vidéke 1892. jún. 21., 74. sz.

parasztyerekék módján.⁴⁵ Helytartótanácsi rendeletre hivatkoznak, amikor 1824-ben az igazgató és a tanárok névnapján tiltják a zenés köszöntést.⁴⁶ 1836-ban és 1837-ben tiltják a nyilvános fürdést, az éjszakai kóborlást és a téren késő este hetenként kétszer szokásos térzene hallgatását.⁴⁷ 1827-ben viszont a városi tanács ülésén ismertetik a főigazgatói rendeletet, amelynek értelmében a tanulóifjúság bálba és színházba még a szülők kíséretében sem mehet.⁴⁸

Az 1817-es vizitáció foglalkozik a Nep. Szent János-templom liturgiájával. A templom védőszentjének ünnepét nyolcaddal ünneplik, alatta minden délután zenés litániát énekelnek. A böjti prédikációkat vasárnapokon és nagypénteken hallgatják. Zenés Miserere előzi meg és áldás zárja. A feltámadási körmenetet a plébániai körmenet után kezdik. Ezeken az ünnepeken feltételezzük, hogy a városi zenészek muzsikáltak náluk. A vasárnapi diákmisék időpontja tíz óra. Ezeken a diákok énekelnek orgonakísérettel. Ugyanitt arról olvasunk, hogy az orgona tízregiszteres. Az 1839-es vizitáció a templom kiadásai között jelzi, hogy az orgona fűjtatóját 30 ft-ért, a nagybőgőt 25 ft-ért javították, a zenészek részére pedig egész évre 248 ft 10 x-t fizettek ki. Ez utóbbi adat újra megerősíti véleményünket, hogy nagyobb ünnepeken a városi zenészek muzsikáltak a ciszterciek templomában ezekben az években!⁴⁹

Az 1849-es ún. Entwurf iskolareform lényeges volt abból a szempontból, hogy ez hozta létre a nyolcosztályos középiskolai típust, amely a II. világháború végéig érvényes volt hazánkban. Székesfehérvárott a városi tanács 1850-ben köszönetet mond Villax Ferdinánd zirci apátnak, hogy a ciszterciek vállalják a VII. és VIII. osztály megnyitását és tanítását.⁵⁰ A muzsika szempontjából viszont azért fontos ez a reform, mert az ún. műének rendkívüli tárgy bevezetésével zeneelmélettel megalapozott énekkortatást vezetett be a középiskolákban az egész ország területén. A korabeli nyomtatott értesítő évkönyvek szerint a diákok sokan vettek részt az órákon, osztályzatot kaptak, és kellő elméleti alapot nyújtottak ezek az órák a zenei műveltséghez s az énekkar munkájához is.⁵¹

Az Entwurf által előírt műének bevezetéséről a ciszterci gimnáziumban 1852. ápr. 27-én döntött a vegyesbizottság és e tárgy tanítására s vele együtt az énekkar szervezésére Janny József városi zenészt, a székesegyház karnagyát kérték fel, aki ezt a tiszttét 1877-ig viselte. 1865-től Janny a haladókat, Gebauer Izor ciszterci tanár pedig a kezdőket tanította, majd Janny távozása után 1879-ig a haladókat is. Mivel ekkor őt bajai igazgatónak nevezik ki, 1880-tól az újmisék, székesfehérvári születésű dr. Vass Bertalan ciszterci tanár lesz az utóda, akiről mint jó hangszeres-

⁴⁵ GimnJegyz 1822. dec. 22.: „... ne ullus ante Festa Nativitatis vesperi et in ipsa Nocte Nativitatis vel citius aut tardius praesummat cum Bethlehem (ut vulgo dicitur) oberrare aut infra fenestras in plateis cantare more tyronum aut puerorum rusticorum.”

⁴⁶ Uo. 1824. máj. 9., 3. pont.

⁴⁷ Uo. 1836. jún. 1., 6. pont: „Constitutum est, ut balneatio, nocturna divagatio serio prohibeantur, item ne concentui Musico in foro alternis vicibus per septimanam de nocte servando interesse audiant.” Uo. 1837. jún. 3., 3. pont.: „Ad evitanda mala... ambulacrorum publicorum fine audiendae Musicae frequentationem severe interdicant.”

⁴⁸ Vjk 1822. jan. 11., 57. sz. 19. l.; uo. 1827. jún. 22., 1093. sz. 207. l.

⁴⁹ Plt Vis. Can. 1817. III. 44. l.; Klt Vis. Can. 1839. Status Activus et Passivus Eccl. S. Joann. Nep. 1839. febr. 10.; „... reparatura Follis Organi 30, reparatura Fidis Majoris (Violon) 25, Musicis per totum Annum 248, 10.”

⁵⁰ Vjk 1850. nov. 28., 2500. sz. 976. l.; LakatosFőgimn 55.

⁵¹ BárdosZeneoktatás 34.

ről és énekesről már a II. fejezetben is szólhattunk. Gebauer Izornak is tekintélye lehetett zenei körökben, hogy 1865. szept. 10-én a székesfehérvári pályaudvaron ő köszönthette az átutazó Liszt Ferencet.⁵² Janny karnagynak Villax Ferdinánd zirci apát 100 ft tiszteletdíjat adott, a rendkívüli tárgy tandíja pedig kezdetben 50 krajcár volt.⁵³

Janny 1853 júliusában már „az 1852-ik évben alakult énekiskola működésének első és második félévi kimutatását” is közli. Az osztályozáshoz figyelembe kell venni a tanuló hangjának minőségét, hallását, kottairását, óramulasztásait, erkölcsi viseletét, figyelmét, szorgalmát és előmenetelét. Részletezi a végzett elméleti anyagot: „1. Bevezetés 2. Vonalrendszer 3. Hangjegyek írása 4. Kulcsok 5. Változtató jelek 6. Hangközök 7. Hangnemek 8. Hangmódok 9. Hangmódok rokonsága 10. Hangok értéke 11. Szünetjelek 12. Pontok 13. Tact (ütem) és kötjelek. — Ezekhez járult még 38 gyakorlat minden hangközök, hang és szünjelek, pontok és kötjelekre. Ezen kívül megtanultak helyesen és szépen kottát írni.”⁵⁴ Az első évben a nyolc osztályból összesen 65 tanuló (az alsó osztályokban átlag tíz, a felsőkben három-négy kapott osztályzatot. A következő években 160-ra emelkedett a létszám, s belőlük alakult az énekkar. Kezdetben az énekóra száma heti 2 óra, Gebauer idejétől heti 2-2 óra, de a szereplések előtt több karénekkórát tartottak. Az értesítő szerint az 1856. júl. 31-én tartott évváró ünnepélyen a 80 tagú vegyeskar számai: „I. Új néphymnus Haydn J-tól. II. Die Ehre Gottes aus Natur Beethoven L-tól. III. Népdalok. IV. Der Soldatenmuth W. G. Michaliktól. V. Hymnus Erkeltől.” Az 1858-as évváró kóruszámai: „I. Néphymnus Haydn J-tól. II. Hála-dal Rink-től. III. Férfikar. Nemt tudom én mi a bajom Thern K-tól. IV. Népdalok. V. Kettős kar. Dalra barátaim Storch-tól. VI. Bucsudal.” 1859-ben az évváró kóruszámai: „I. Néphymnus Haydn J-tól. II. Induló vegyeskar. III. Honfidal. IV. Népdalok. V. Bucsudal és induló férfikar.” 1860 júliusában 160 a vegyeskar tagjainak száma. A kórus számai: „I. Hymnus IX. Pius pápa Őszentsége tiszteletére. II. Néphymnus Haydn J-tól. III. Induló (Járjatok be minden földet stb.) IV. Népdalok. V. Induló. VI. Bucus induló.”

A kispapok naplójában olvassuk, hogy 1859. márc. 3-án Koller Károly — aki 1858-ig a gimnázium ciszterci tanára, majd egri egyházmegye volt — temetésén tanítványai Janny József vezetésével édesbús gyászdalt énekeltek. A diákok fekete öltözetben kivont karddal kísérték a koporsót, majd a sírbatétel után ismét énekeltek.⁵⁵

1866. máj. 7-én a megyeház nagytermében tartotta az iskola önképzőköre az iskola egykori diákjának Vörösmarty Mihály költőnek ünnepét. (Máj. 6-án avatták fel szobrát Székesfehérvárott.) Werner szól a műsorról, de az énekkar számait nem sorolja fel.⁵⁶ Szintén az önképzőkör rendezte a Kisfaludy Sándor-ünnepet a színházban 1872. máj. 25-én. Itt újdonság, hogy a zenekar közreműködéséről is

⁵² EngeZenei 36; DormuthLiszt 29.

⁵³ WernerGimn 219; LakatosFőgimn 106.

⁵⁴ FML 25. doboz. Ciszterci Rend gimnáziuma iratai 1801—1861. Nagyjából ugyanezt a szöveget az 1852/53. és következő évek értesítőiben is megtaláljuk.

⁵⁵ ProtCleri 1859. márc. 3.: „... quidam selecti iuvenes studiosi sub directione D. Jahni svavem cecinerunt melodiam lugubrem... iuvenes ad cantum destinati adhuc semel ultimario honorem pie denato exhibente, pulchras auditu personabant moenias.”

⁵⁶ WernerGimn 231—232; LakatosFőgimn 141.

hallunk már: „Felhangzott Huber Károly Csata-dala... A dalárda és zenekar közreműködéséért a közönség által meleg elismerésben részesítettek, sőt a dalárdának az 'Ét dal' című dalt ismételni kellett s annak karmesterét, Janny József urat kihívásakor meleg éljenekben részesíté a közönség.”⁵⁷

Az 1874. év két szempontból is lényeges az iskola történetében. A ciszterciek költségén ebben az évben kezdték el a régi egyemeletes jezsuita iskola helyén a kétemeletes gimnázium építését. Az 1874—75. tanévben az I. és VIII. osztályt a rendházban, a többi a püspöki palota földszinti szobáiban tanították. 1875. okt. 3-án ünnepi mise után az új díszteremben tartották az iskola felavatását. Janny József vezetésével az énekkar is szerepelt.⁵⁸

Az 1874. év másik jelentős döntése a hangszeres zeneiskola alapítása a gimnázium keretében. Az Entwurf reform adta lehetőséggel azokban a városokban éltek az 1870-es években, amelyekben nem működött még városi zeneiskola. (Pécsett pl. működött, így az ottani ciszterciek iskolájában nem is szerveztek zeneiskolát.)⁵⁹

Gerlach Benjamin igazgató az 1873/74-es értesítőben 1874. jún. 3-i dátummal így jelenti be a zeneiskola alapítását: „Minden időben, de különösen korunkban, a zenében való jártasságot az általános műveltség egyik kellékének szokták tekinteni. Nem tévedünk, midőn állítjuk, hogy a zene az erkölcsiségnek is hatalmas emeltyűje. A művelt zene ugyanis helyes irányban képezi és foglalkoztatja a képzelő tehetséget, nemesíti a szívet, neveli a kedélyt, az életnek ezen áldott fűszerét s kellemes szórakozást nyújt, mely betölti üres időnket, s így megment az unalomtól, mi által sok, erkölcsi életünkre nézve veszélyes gondolattól és cselekvéstől megóv. Ily s ezekhez hasonló indokokból a tanári kar czélszerűnek vélte úgy intézkedni, hogy a jövő 1874/75-iki tanévben, az intézetnek egy arra alkalmas helyiségében a tanári kar felügyelete alatt, a zenéből különösen a vonó s fuvó hangszerekből csekély díj-fizetés mellett alapos oktatást nyerhessenek azon ifjak, kik a zenének említett nemeiben magokat képeztetni óhajtják. A módozatok, melyek szerint a zeneoktatás eszközöltetni fog, a jelentkező ifjak számától s ezeknek a zenében némi jártasságától, vagy teljes járatlanságától függvén, annak idején köztudomásra hozatnak.”⁶⁰ Az 1874. jún. 28-i tanári gyűlésen kinevezik a szervező bizottság tagjait Aujedszky Adolf rajztanárt, Gebauer Izor, Kolossváry Kálmán és Pallér Kelemen ciszterci tanárokat. Feladatuk az alapszabályok elkészítése és tárgyalás a helybeli zenetanárokkal. Munkájuk eredményeképpen a zeneiskola még az új iskolaépület elkészülte előtt, 1874 őszén nyílt meg s ideiglenesen a püspöki palotában tartották a zeneórákat.⁶¹ A zeneiskola felügyeletét Pallér Kelemen vállalta, aki ezt a tisztét igazgató korában is, haláláig, 1897-ig viselte. 1875-ben az értesítőben így számol be a zeneiskola első tanévéről: „A múlt 1873/74. tanév végén megjelent Értesítvényben jelentettük, hogy azon ifjak számára, kik zenéből különösen vonó és fuvó hangszerekből oktatást nyerni óhajtanak, intézetünk egy termet zeneiskolául berendezni óhajtja és zenemesterekről gondoskodik. A t. cz. szülők örömmel fogadták ajánlatunkat, 62 fiu jelentkezett. Tekintve, hogy zeneiskolánknak első éve ez, kétség kívül oly szám ez, mely jelenben minden zenebarát keblét örömmel tölti

⁵⁷ Székesfejérvár 1872. jún. 2., 129. l.

⁵⁸ WernerGimn 226—227; LakatosFőgimn 34—41.

⁵⁹ BárdosZeneoktatás 35.

⁶⁰ GimnÉrt 1873/74., 40. l.

⁶¹ LakatosFőgimn 107.

el, jövőre nézve pedig a legszebb reményekre jogosít. — Zenemesterekül szerencsénk volt megnyerni Bernreiter Lipót és Bardon József urakat. A tanulók a hangnem szerint két csoportra osztattak u.m. vonósokra és fuvósokra: ezek ismét két csoportra u.m. kezdőkre és haladókra. A fuvolásokat, kik négyen s kezdők voltak s a haladó vonósokat, kik 14-en jelentkeztek, hetenként 6 órában Bernreiter Lipót vezette; a kezdőket, kik 48-an jöttek össze Bardon József ur nagyobb és kisebb osztályokra osztotta s hetenként 8 órában oktatta. Tandij egész évre 10 ft. Szegényebbek, szorgalmasabbak ingyen oktatásban részesültek. Tankönyvül Huber hegedűtant használtak. . . ”⁶²

Bernreiter és ifj. Bardon városi zenészek, s székesegyházi zenekar tagjai, négy éven át együtt tanítanak a zeneiskolában, majd a következő években valamennyi növendéket heti 6—8 órában ifj. Bardon József tanítja és vezeti a zenekart is. 1892-ig néztük át az értesítőket. Nem csupán a műének, de a hangszeratanulók osztályzatát is közlik a rendes tárgyak után. A tanulók létszáma ezekben az években a gimnáziumban 330—470 között ingadozik, a zeneiskolában vizsgát tett növendékek száma egy-egy évben 43—52, a zenekar 25—31 tagú. Bár 1890-től az iskola tanulóinak száma is 310—300-ra csökken, a zeneiskolások létszámának apadása erőteljesebb, mert 25—22, és a zenekarnak is csak 12 tagjáról olvasunk. Ennek okát az iskola történetének írója is Bardon József öregedésében látja. A többszörösen elismert zenetanár húsz és fél évig tanította az iskola diákjait. Hiába veszi át Kneifel Ferenc, a székesegyház tehetséges új karnagya tőle a hangszertanítást, 1897-ben az igazgató sajnálatára a kevés jelentkező miatt megszüntetik — legalábbis néhány évre — a zeneiskola működését. 1884-ben azonban megelégedéssel szól Pallér Kelemen a „ma már szépen virágzó” intézményről. Azt is kiemeli, hogy „létrehozásában és fenntartásában befolyásolta az igazgatóság elhatározását azon jól ismert körülmény is, hogy másként ifjaink a zenében csak kivételesen s mondhatjuk, hogy tetemes költséggel taníttathatnának”. Ugyanezen évben részletesebben közlik a hangszeriskolákat is. Bardon csak vonóshangszerekre oktatta a növendékeket ebben az iskolában. (A reáliskolában — mint látni fogjuk — zongorát és fúvós hangszereket is tanítottak!):

1. Huber Károly hegedűiskola 1—3. füzet
2. Pótfüzet Huber Károly hegedűiskolájához, szerző Spiller A. 1—2. rész
3. Dancla duos op. 23. és opus 60
4. Rodolphe Kreutzer, Études ou caprices pour violon
5. Charles Dancla, L'école des cinq positions études pour violon
6. Blumenthal, Joseph, Terzetten für 3 Violinen op. 48
7. Karl Richter, Contrabass schule op. 15
8. Bernhard Brähmig, Praktische Bratschen Schule.

Bardon zenekarában évek folyamán a vonósok mellett csupán egy-két fuvolás, néha egy ütős szerepel. Nagyobb szerepléseknél külső erővel (fúvósokkal) erősítette együttesét. A zenekari próbákat vasárnap tíztől fél tizenkettőig tartotta.

A zeneiskola működésétől kezdve többet hallunk és részletesebben az énekkar és a zenekar szerepléseiről is. Természetesen közreműködnek az évfárázó ünnepen és

⁶² GimnÉrt 1874/75., 94. l.

gyakran a segélyző egyesület nyilvános hangversenyein és egyéb ünnepi alkalmakon is. Többször közlik az előadott műveket, sőt az értesítők rendszeresen beszámolnak a zenekar repertoárjáról is. Néhány jellemző műsort az alábbiakban részletebben közlünk.

1875. jún. 12-én a gimnáziumi segélyző egyesület javára a színházban rendeznek hangversenyt. A gimnázium és a főreáliskola egyesített zenekara Bernreiter Lipót vezetésével Wagner Ábrándját adja elő. A város neves muzsikusai szerepelnek: Lauschmann Lujza, Emmerth Henrik, Rader Gizella és Malvin, Neumann Ármin, Landesmann Dávid, Bernreiter Lipót, Herder Károly, Bardon József és Kampf J. Beethoven vonósnégyesét játsszák.⁶³ Hasonló céllal 1879. máj. 21-én rendeznek újra hangversenyt. A részletes műsort a VI. fejezetben közöljük. Itt a hangversenyről írt beszámolóból csak az iskola növendékeire vonatkozó sorokat idézzük: „Előttünk áll a főgymnáziumi énekkar vagy 80 ifju, kik mesterük Gebauer Izor tanár ur vezetése mellett először Aujedszky Adolf ur átiratában Planquette a Corneville-i harangokból a keringőt s utána néhány négyes-dalt énekeltek. Az üde ifju hangok, az összevágó ének zajos tapsra inditák a közönséget. . . Finis coronat opus! mondák a körülöttem álló lateinerek s erősen ujrátatták a műsor utolsó számát Meyerbeer koronázási indulóját, melyet a főgymn-i zenekar 40 tagja vonó hangszereken a színházi zenekar trombitásai támogatása mellett executalt [adott elő]. — A darab sikerült is, azonban kár volt a tenorhorn vagy a vadászkürtösnek a vezényhangot adni, ki is hangszerével valamennyi ugyanazon hangot játszó első hegedűst elnyomott. — A zajos tetszés nyilvánításnak engedve még a Batthányi[!]-indulót is eljátszották, melynek elhangzásával elégtlenül távozott a nagy számú közönség.”⁶⁴ A zenekart Bardon József vezényelte.

Az 1881. máj. 7-i segélyző egyesületi hangversenyről is a helybeli újságban olvassuk beszámolót: „Műsor. 1a Weber Euryanthe-ból Vadászkar b. Verdi Traviata Czigány nők kardala. . . 5. Verdi Ernani Bordal Vass Bertalan vez. az énekkar. — Vass kitűnő elődjének méltó utóda az énektanításban. . . 6. Gounod Faust Induló. Bardon József vezeti a zenekart. 41 tanuló és 14 dilettánsból áll. Ráadásul a Rákóczy induló.”⁶⁵ (Lásd részletesen a VI. fejezetben!) Még egy beszámolót találunk a segélyző egyesület javára rendezett hangversenyről, melyet 1883. máj. 5-én szintén a színházban tartottak: „. . . 2. Ima a Megváltó végső órái oratoriumból Spohrtól. Vass Bertalan vezetésével az énekkar. . . 9. Karácsonyi nyitány Golltól. Bardon József zenetanár vezetésével a vonoszenekar, zongorán közreműködik Kremnitzky Ferencz gymn. 6. osztályu.”⁶⁶ (A részletes műsort lásd a VI. fejezetben!)

Az évzáró Te Deum a díszteremben tartott évzáró ünnepélyen 1881-ben Vass Bertalan vezetésével az énekkar Mozart Örömdalát, a Tell Vilmosból Május havához kezdetű kórust s Storch Dalra c. dalát énekelte. A zenekar Bardon József vezetésével a Boccaccio-négyest, a Valéria-polkát s a Batthányi-indulót játszotta.⁶⁷ 1884-ben az évzáró számai: „1. Egyveleg a Cigány nő dalműből — zenekar.

⁶³ FML Tanácsi iratok 1928. július. Jelentés a város zenei múltjáról 7. l.; Székesfehérvár 1875. jún. 12., 47. sz. 209. l. A részletes műsort a VI. fejezetben közöljük.

⁶⁴ Székesfehérvár 1879. máj. 24., 42. sz. 171—172.

⁶⁵ Fehérvári Híradó 1881. máj. 15., 20. sz.

⁶⁶ Szabadság 1883. ápr. 29., 34. sz.

⁶⁷ Székesfehérvár és vidéke 1881. júl. 2., 53. sz.

2. Mendelssohn Mi lenne dalok nélkül — énekkar . . . 4. Langer Gusztáv, Das Grossmütterchen — zenekar. 5. Erkel, Bánk bánból Szép örömkönnny — énekkar . . . 9. Weber, Esti harangszó — vegyeskar. 10. Strobl, Die schöne Müllerin polka — zenekar.” 1885-ben az énekkar számai: Becker, Reggeli dal; Beethoven, Mignon. A zenekaré: Egyveleg a Trubadúrból, Édes titok — csárdás, Batthyány-induló. Az ének- és zenekar közös számai: Nászkar a Lohengrinből, valamint a Himnusz és a Szózat.⁶⁸ 1888-ban az énekkar számai: Abt Ferencz, A vízi rózsza; Beethoven, Himnusz az éjhez; Kreutzer, Tavasz ünnepe. A zenekar számai: Diabelli, Egyveleg a Cigánynő c. dalműből; Csak egy szép lány van a világon — lassú és friss; Strauss, Cigánybáró — induló.⁶⁹

1887-ben és 1888-ban arról írnak a helyi lapban, hogy a „deákmisén” 1887. okt. 22-én a főgimnázium ének- és zenekara Richter Antal D-dúr Litániáját vegyeskar és vonós hangszerek kíséretével, valamint Derlik J. F-dúr Salve Regináját basszus szólóra vonós hangszerek kíséretével adja elő. 1888. jún. 17-én a mise első része orgonakíséretes, a második részében pedig Seyler, O mi Jesu tenor—basszus duóját adja elő az ének- és zenekar.⁷⁰ Vajon rendszeressé vált az ének- és zenekar közreműködése az utóbbi években a diákmisén? — e két adatból nem állapítható meg.

Gerlach Benjamin igazgató névnapját áthelyezéséig, 1886-ig muzsikával ünnepték március 31-én. 1875-ben Janny József vezetésével az énekkar számai: Weber, Ima; Wagner, Lohengrin — nászkar; Schubert, Éji dal. A zenede növendékei Erkel Himnuszát, Beriot Grand duóját, Wichtel trióját játszották. 1882. márc. 30-án az énekkar Vass Bertalan vezetésével Verdi Don Carlosából részletet, Wagner Lohengrinjéből a nászkart és Beethoven Himnus az éjhez c. kórusát, a zenekar Bardon József és Pallér Kelemen vezetésével Szabadi Török indulóját, egyveleget az Eljegyzés a lámpafénynél c. operettből, Töredéket a Benyovszky-operából és a Batthyány-indulót adta elő. 1886-ban felületesen közlik a műsort: „A kápolna Kreutz műve, Czigánynő kardala és Kedv órája” a vegyeskar számai Vass Bertalan vezetésével. „A főgymnasium zeneiskolája” Bardon József vezetésével Bolore[?] Sächsische Liederjét és Szabadi Török indulóját játssza. Dicsérik Weisz Hugó VI. osztályos hegedűszólóját.⁷¹

1892. jún. 7-én az iskola is megünnepli Ferenc József és Erzsébet királyné koronázásának huszonötödik évfordulóját. A zenés számok: „A Szózat — énekkar . . . 3. Ima a hazáért — énekkar . . . 7. Lányi Ernő Bicskei lakodalmas, zongorán Berger Leo V. oszt. . . . 9. Nemzeti dal — énekkar, zongorán kísér Berger Leo.”⁷²

Az 1880-as években az értesítők rendszeresen közlik az ének- és zenekar megtanult számait. Mint a hangversenyek műsorai, ezek is segítenek korabeli stílusuk áttekintésére. A vegyes- és férfikar 1881/82-ben megtanult számai: „1. Isten álld meg a magyart Erkeltől. 2. Hymnus az éjhez Beethoventől. 3. A kápolna Kreutztól. 4. A honfi imája Zsasskovszky Endrétől. 5. „A menekült” francia nemzeti dal. 6. Nászkar Wagner Lohengrinből. 7. Lent a tenger, svéd népdal. 8. Vándordal

⁶⁸ Szabadság 1884. júl. 2., 53. sz.; Székesfehérvár és vidéke 1885. jún. 30., 78. sz.

⁶⁹ Székesfehérvár és vidéke 1888. jún. 30., 79. sz.

⁷⁰ Uo. 1887. okt. 25., 131. sz.; uo. 1888. jún. 14., 72. sz.

⁷¹ Székesfehérvár 1875. ápr. 10., 29. sz. 130. l.; Székesfehérvár és vidéke 1882. ápr. 4., 40. sz.; uo. 1886. ápr. 1., 39. sz.

⁷² Szabadság 1892. jún. 5., 67. sz.

Abttól. 9. Kar Verdi Don Carlosából. 10. Ima a hazáért Mehultól. 11. Báljeleneti kar Verdi Guzman Johannájából. 12. Egy offertorium. 13. Magyar népdalok.” 1882/83-ban az előbbiekhöz újabb számok: „1. A csonakos Palotásítól. 2. Isten dicsősége Beethoventől. 3. Barcarola (olasz népdal). 4. Tavasz dal Haydntől (gyermekkar). 5. Ima Spohrtól. 6. Esti dal Volkmanntól. 7. Dal Huber Károlytól. 8. Vándor föl Abttól. 9. Alkonycsillag Wagner Tannhäuseréből.” 1883/84-ben újabb számok: „1. Tavasz idő Franz Roberttől. 2. Mi lenne dalok nélkül Mendelssohntól. 3. Szeress Beethoventől. 4. Reggeli idő Beckertől. 5. Az esti harangszó Webertől. 6. Üdvözet Reissigertől. 7. Csermely csevegés Reissigertől. 8. Szép örömkönnny ragyogása Erkel Bánk bánból.”

Vass Bertalan szinte Kodály meggyőződésével és lelkesedésével szól évről évre az énektanítás jelentőségéről: „Statisztikai adatok számtalanszor kimutatták már, hogy az ének a beszélő szerveknek valóságos gymnasztkája; edzi, erősíti azokat, tisztítja finomítja a hangot. De sokkal nagyobb az ének szellemi s erkölcsi hatása. Az ifju könnyed módon, műélvezettel szerzi meg a hasznos ismereteket, művész hajlma erősbül, szép érzéke finomul, izlése megesbül, jelleme üdvös befolyást gyakorol a kölcsönösség, mely a kar tagjait egymásra utalja. Alig van oly közös célra irányuló közvetlen működésben eszme, amely ugy egyesitené, mint a szeretet és barátság kapcsa, mely az együtt éneklők szívét oly titkos, de mégis erősen érezhető fonallal összeköti. Azért énekeljetekek együtt ifjak — s látjuk, hogy szeretik egymást. . . Az énektanulásnak a művészeti hajlam fejlesztése a főcélja. . . Csak kevesen vannak, kik az éneklést művészeti célból gyakorolják. . . A hangnak mivelését a gymnaszialis években biztosan meg lehet, sőt meg is kell kezdeni. Az itt megvetett alapra aztán könnyebben lehet építeni. Azonban a ki nem akar énekművész lenni, (s ilyen bizonytal az egész ifjuság) az is elérheti azt, hogy a maga és mások mulatságára bátran énekelhet egy pár dalt s szerezhet jó órát akkor, mikor az élet komor fellegeit kell elüzni. Ugyanis azt mondja a költő: Dal az élet véghatára. Egy nagy, mély érzelmű dal.”⁷³

Főreáliskola és kereskedelmi iskola

Többszöri próbálkozás után a városi tanács 1853-ban Bula Teofilt, a ciszterci gimnázium igazgatóját kéri fel javaslatételre, s őt bízza meg a reáliskola szervezésével. Bula 1859-ig igazgatója az iskolának, amely az 1854/55. tanévben kezd működni, és 1883-ra fejlődik nyolcosztályúvá. Ettől az évtől azonban már állami főreáliskola. Az intézmény az első évtizedekben az ún. Font házban talál otthonra. Új épületét a helyi lap szerint 1892. okt. 16-án avatták fel.⁷⁴

⁷³ 1881/82. évi értesítő 103. l., 1881/83. évi értesítő 83. l. — Vass Bertalan halálakor (†1935. jún. 9.) a nekrológban szólnak kompozícióiról is, amelyeket ma nem ismerünk: „5 eredeti magyar népdal; Toborzó, Fegyverre, Sír a Tisza, sír a Duna. . . stb.: Missa vocalis in D; Tantum ergo; O salutaris hostia; Jesu dulcis memoria; Rhythmus S. Thomae Aquinatis; Ave Maria; Regina coeli; Pro Rege. . . etc.; Cantata a Ciszterci Rend 800 éves jubileumára 1898”. Azt is jelzik, hogy a gyakran említett vonósnyégyesben gondnokás volt. Lásd 1934/35. évi értesítő 7. l.

⁷⁴ FML A székesfehérvári m. kir. áll. Ybl Miklós Főreáliskola története. Kézirat; BorostyánReál; Székesfehérvár és vidéke 1892. okt. 11., 123. sz.

A műének tárgy tanítása ebben az iskolában is követhető minden osztályban. 1855-től 1866-ig Janny József, a székesegyház karnagya tanítja, 1866-tól 1875-ig Madaras Elek, a reáliskola tanára és hangversenyek neves közreműködője az énektanár. Munkájáért a városi tanács többször megdicséri. Közben 1871/72-ben Vogel Alajos, a székesegyházi kórus tagja is vállal órát. 1876-tól a város zeneéletében szintén fontos szerepet betöltő Aujedszky Adolf egyébként rajztanár az énektanár és az énekkar vezetője, majd 1888-tól 1892-ig maga az igazgató, Kuthy József folytatja munkáját.⁷⁵ Az 1873/74. évi értesítő (34. l.) szerint Madaras heti két órában tanít. Az elméleti anyag a gimnáziuméhoz hasonlít: „Az új tanulókkal megismertettek a hangjegy, üteny, hangnemek stb. ezek után átvezettettek a gyakorlati térre, nevezetesen részint egyes hangok, részint hangjegylépcsőzet és pedig dur scala énekeltetése által, az énekhang idomitatott. Később a fél hangokból álló chromatikai scala éneklése által képesekké tétettek egyes egyszerű dallamok éneklésére; még végre a hang közök ismerése és éneklése után négy szóllamu énekek gyakoroltattak be.” Borostyán szerint ez évben Zsaskovszky Ferenc Egri énekkárját használta Madaras Elek.⁷⁶

Az iskola keretében szervezett hangszeres zeneiskolát az 1872/73-as tanévben nyitják meg. A reáliskolának ekkor még csak öt osztálya van, de 80 tanuló jelentkezik hangszertanulásra. Bernreiter Lipót ebben az iskolában 1887-ig, haláláig tanít zenét. Az első évben Farkas Gyula, a következőben Schmidt Antal is vállal hangszertanítást. Szükség is van rá, mert az értesítő szerint heti 18 órában — ez egészen feltűnő szám ebben az időben — tanítanak. E második évben 20-an tanulnak zongorázni, 46-an fúvós és vonós hangszereket.

Az iskola igazgatója ugyanolyan lelkesen szól az új hasznos intézményről, mint ahogy a gimnáziummal kapcsolatban olvastuk, sőt egy szerinte fontos lépésről is beszámol: „... az intézetnél van jövője egy állandó zenedének, miért is az igazgatóság nem késett lehető szilárd alapokra fektetni az ügyet. E határozata zenede-egyletet alakítani, melynek feladata a zenede ügyeit vezetni, azt virágzásban elősegíteni, ápolni. E célból megszerkesztettek az alapszabályok, s azok a magas kormány által megerősítve vissza is érkeztek.” Ezután az értesítőben közli a belügyminisztériumban 1874. jún. 19-én jóváhagyott alapszabályokat. A 9 pontból álló szöveg egyezik a számos városban már a 19. század első felétől kezdve alapított zeneegyletek keretében működő zeneiskolák alapszabályaival. Pártoló tagok segítségével az anyagi alapokról is gondoskodni kívánnak a székesfehérvári reáliskolában is, miként hangszerokról, a tanulóknak lehetőleg kedvezményes, sőt ingyenes oktatásáról és a zenetanár megfelelő fizetéséről.

A következő értesítő ennek megfelelően a zenedei munkáról is beszámol, amikor már hatosztályos az iskola. Aztán meglepő módon az 1876—1880-i értesítőben egy szót sem szólnak az ének- és hangszertanításról. Oka egyszerűen az, hogy új igazgató került az iskola élére, aki nem érezte fontosnak, hogy erről beszámoljanak. 1880-ban ismét új igazgatója van az intézménynek, s ettől kezdve újra hallunk folyamatosan Bernreiter zenetanárnak hangszeres oktatásáról, az ének- és zenekar működéséről. Bernreiter ez időben heti 6-7 órában átlag 25-30 tanulóval foglalkozik kezdő és haladó fokon, de ő csak Huber hegedűiskoláját említi. 1887-től három

⁷⁵ BárdosZeneoktatás 37.

⁷⁶ BorostyánReál 58.

éven át a székesegyház koncertező hegedűse, Greizinger Iván, 1890-től pedig az 1900-as évek elejéig Hermann Ede volt katonakarnagy, a város hangverseny-életének szintén aktív tagja folytatja a hangszeroktatást, ők is heti 6-7 órában 28-30 növendékkel foglalkoznak. Négy osztályra elosztva közlik a felhasznált anyagot is: Huber hegedűiskoláját, Kaiser gyakorlatait, Benkert, Beriot, Rieding, Schröder, Spies, Meyer, Alard, Dancla gyűjteményeit, Popp Vilmos fuvolaiskoláját és a Werner-féle gordonkaiskolát sorolják fel.⁷⁷

Az 1863/64-es értesítőben olvassuk (16. l.), hogy a megszűnt városi dalárda könyvtárából 146 művet kapott meg az iskola. Feltételezzük, hogy zeneművek voltak köztük. Az 1873/74-es értesítő szól a zeneiskola hangszereiről is: 2 zongora (Girikovszky- és Schmidt Károly-féle), 1 gordon, 1 gordonka, 1 viola, 2 hegedű, 13 darab hangjegy — bizonyára hangszeres művek — vannak birtokában.

Ugyancsak az értesítőkből olvasunk hangversenyekről is, amelyeket az iskola javára — tetemes bevétellel — rendeztek, műsorukat azonban nem közlik. Az 1874. júl. 20-i záróünnepéről részletesebben írnak.

Az ünnepélyen a tanulók is szerepeltek. A műsorban néhány zenemű mellől elmaradt a szerző neve: „1. Magyar induló — zenekar. 2. Szózat — énekli az összes ifjuság. 3. Keringő — zenekar. 4. Tied vagyok, tied hazám Doppler Károlytól — énekli az összes ifjuság. 5. Négyes — zenekar. 6. Lützow vadászdal Webertől — az összes ifjuság. . . 9. Hymnus Kölcseytől — kísérve a zenekartól. 10. Lassu magyar és csárdás — zenekar. 11. A virágnak megtiltani nem lehet — az összes ifjuság. 12. Polka — zenekar. 13. Karének Stradella operából Flotowtól — összes ifjuság. 14. Induló — zenekar. 15. Induló — az összes ifjuság. 16. Két- és négykezes zongora darabok, előadva a zenede növendékei által.”

Az iskola javára rendezett két hangversenyről (1873. márc. 17. és 1874. ápr. 11.) a helyi lap közlése szerint a VI. fejezetben számolunk be.

Az igazgatót névnapján hagyományosan zenével is köszöntik. 1886. dec. 6-án a számokat is közlik. Bernreiter Lipót vezényletével a zenekar a Paloma c. darabbal nyitotta meg az ünnepélyt. Ifj. Bernreiter Lipót III. osztályú tanuló a Faustból szólót játszott. A Széchenyi-indulóval zárták a köszöntést.⁷⁸ 1888. márc. 18-án a névnap köszöntésén csak azt jelzik, hogy Bernreiter Lipót zenetanár vezetésével Joseph Haydn kvartettjének menüettjét játszották.⁷⁹

A kereskedelmi iskoláról („akadémia”) 1887-ben azt írják, hogy tizenkilenc éve működik a városban, ahova a gimnázium 3., ill. a polgári iskola 4. osztálya után nyernek felvételt a tanulók és a főgimnáziummal egyenrangú iskola. 1887-ben az iskola a Kaszárnya u. 5. sz. udvarában van.⁸⁰

Az iskola énekkarát 1887-ben dr. Bayer Ferenc tanár vezeti. Ez a febr. 1-jén a Fekete Sasban tartott Eötvös (József)-ünnepélyük műsorából derül ki. A Himnusz és Szózat mellett Huber Károly Háromszínű zászló lobog c. kórusát éneklik Krausz Béla tanuló zongorakíséretével.⁸¹ 1888-tól már Greizinger Iván vezeti a kórust. 1888. okt. 28-i jubileumi ünnepélyükön a Himnuszon és Szózaton kívül az ő Üdvözlő dalát éneklik. 1889. febr. 16-án Kisfaludy Károly-ünnepet rendez az

⁷⁷ BárdosZeneoktatás 37—38.

⁷⁸ Székesfehérvár és vidéke 1886. dec. 7., 146. sz.

⁷⁹ Uo. 1888. márc. 20., 34. sz.

⁸⁰ Szabadság 1887. júl. 3., 79. sz.; Fejérvári Hírlap 1887. okt. 4., 128. sz.

⁸¹ Székesfehérvár és vidéke 1887. jan. 22., 10. sz.

iskola. Ez alkalommal a Himnuszon kívül Kisfaludy Károly Rákosi szántó és Sárga levél c. dalát Greizinger énekkari átíratában és vezetésével énekli a kórus.⁸²

A kereskedelmi akadémia 1891. dec. 1-jén tartott Vörösmarty-ünnepélyén jelzik, hogy az intézet zenekarát Hermann Ede vezeti. Az ünnepélyen egy-egy diák is közreműködik. Műsoruk: „1. Szózat vonóshangszerek és zongora kíséretével. Az ének- és zenekart Hermann Ede vezényli. . . 4. Fantázia a Zsidónő c. operából Singeleetől, hegedű szólót Perl Rezső a középső osztály tanulója adja elő zongorakísérettel. . . 7. Régi magyar bordal Hermann Ede átíratában vonósok és zongora kíséretével. . . 9. Schubert, Az én tanyám, énekli zongorakísérettel Rausznitzer József az alsó osztály tanulója. Befejező szám: Mohr, Cigányzene vonószekarral, előadja az akadémia zenekara.”⁸³ 1892. jún. 8-án az akadémia koronázási jubileumi ünnepélyén is szerepel az ének- és zenekar: „1. Koronázási induló Meyerbeer Proféta c. operából — az akadémiai zenekart Hermann Ede vezényli. . . 3. Aujedzky Adolf, Királyhymnus — énekkar. . . 5. Mascagni, Parasztbecsület Intermezzo — zenekar. 6. Erkel, Bánk bán, Keserű pohár — énekkar. 8. Szózat — ének- és zenekar. 9. Magyar induló — énekkar.”⁸⁴

Az iskola javára 1886-tól 1890-ig öt hangversenyt rendeztek (1886. dec. 20., 1887. nov. 28., 1888. nov. 26., 1889. dec. 23., 1890. dec. 22.). Ezekon a kórus és a zenekar nem szerepelt. Műsorukat a VI. fejezetben közöljük.

Városi polgári leányiskola

1876-ban alapították s az első öt évben Janny József, székesegyházi karnagy volt az igazgatója. Úgy látjuk, mind a négy osztályában rendszeresen tartottak énekórát, nem csupán énekkart vezettek. Az 1880/81. tanévben s még néhány évig Hauptmann Anna tanítónő, a székesegyházi énekkar tagja az énektanár, és közlik a tanulók énekosztályzatát is. 1892/93-ban viszont megtudjuk, hogy Macskásy Rózsa énektanárnőnek az I. osztályban heti két, a többiben heti egy énekórája van. Ekkor a végzett anyagot is közlik osztályokra bontva: „I. oszt. Tankönyv Erney J. Énektan I. rész, Berecz E. Dalfüzér I. rész. Végzett anyag: A hangjegyek ismertetése, a ‚g‘ kulcsban az egyszer vont ‚c‘-től a kétszer vont ‚c‘-ig. Vonalrendszert. A hangjegyek időmértéke. Az egyszerű pont. Szünetjelek. Legkönnyebb üténymenek. Zöngítő gyakorlatok a ‚c‘ durban. Egy és két szólamu dalok. Hangjegyírás. II. oszt. Tankönyvek ugyanaz. Végzett anyag: A változtató jegyek, kereszt és ‚b‘, az üténymenek, hangsúly, synkópa, a ‚c‘ dur és ‚a‘ moll scala. Zöngítő gyakorlatok ‚c‘ durban és ‚a‘ mollban. Abt, Schubert, Erney egy-kétszólamu dalai. III. oszt. Tankönyvek II. rész. Végzett anyag: Hangközök. Egész és félhangok, kis és nagy félhangok: enharmonikus fölcserélések. Scala készítése. Rendes és közbejövő előjegyzés. Zöngítő gyakorlatok. Erkel, Mendelssohn és Abt kettősei. IV. oszt. Ugyanazok II. kötet. Végzett anyag: Az összes hangnemek, scálák, hangközök. Ékítések, Rövidítések, Tempo. Accordok, egy és két szólamu dalok és gyakorla-

⁸² Uo. 1888. okt. 13., 124. sz.; uo. 1889. febr. 2., 15. sz.; Szabadság 1888. okt. 14., 124. sz.; uo. 1889. febr. 3., 15. sz.

⁸³ Szabadság 1891. nov. 26., 142. sz.

⁸⁴ Uo. 1892. máj. 8., 55. sz.

tok. Mendelssohn, Roff, Abt, Donizetti kettősei. Énekből rendes osztályzatot kap minden növendék, egy-kettő felmentve. Felmentést kell kérni.” (Franciát is tanítanak!)⁸⁵

A fennmaradt évszám- és hangversenyműsorok az énekkar folyamatos működését és közreműködését bizonyítják.

Évszám 1882. jún. 29-én: „...különösen a zenei előadások szép sikere bizonyította be, hogy e polgári iskolában az énektanítás gondos és szakavatott ápolásban részesül. Weber három szólamu Imája, a hölgyek kara a Hugentől, Erney népdalai és Isten veled Doppler zenéjével. Hauptmann Anna kisasszony, ki az éneket valamennyi osztályban tanította, helyes rendszerben és egész odaadással oldotta meg feladatát.”⁸⁶

1883. máj. 4-én az iskola segélyző egylete javára rendeznek hangversenyt a színházban. (Részletes műsor a VI. fejezetben.) E helyen csak az énekkari számokat emeljük ki: „1.a., Jelszó Erney Józseftől. b., Hölgyek kara Meyerbeertől. . . 5.a., Kardal Tudor Mária c. operából Bognártól. b., Buza közé száll a pacsirta — magyar népdal. . . 8.a., Ima Büvös vadászból Webertől. b., Magyar népdalok Erneytől, vezényel Hauptmann Anna.”⁸⁷

Az 1883-as évszám egy-egy osztály együttese külön is szerepel: „1. Hymnus Erkeltől. . . 4. Románc Dopplertől. . . 6. Anyák éneke Verdítől, éneklük a növendékek. . . 9. Népdal Erneytől II. rész. . . 11. Ima az őrangyalhoz Hauptmann Annától, éneklük a IV. osztály. . . 14. Lágyan cseng Kreutzertől, éneklük a kar. . . 17. Isten veled Dopplertől, éneklük a IV. osztály.”⁸⁸ Az 1884-es évszám számai: „1. Egressy Szózat — énekkar. . . 4. Chermin, Blanche de Provence — kórus. . . 10. Dürner, Viharban — énekkar. . . 12. Magyar népdal — kar. . . 15. Abt, A válás fájdalma — kar.”⁸⁹

1885. máj. 9-én ismét hangversenyt rendeznek az iskola segélyző egylete javára, ez alkalommal a Magyar Koronában. Érdekessége, hogy az énekkaron kívül csak polgári iskolai és gimnáziumi tanulók szerepelnek. Ezért a teljes műsort itt közöljük: „1.a., Gyulai Elek, Szeresd a hazát, b., A bölcsőtől a sirhantig, olasz népdal, c., Esteli harang Abt Ferencről, éneklük a négy osztály Hauptmann Anna vezetésével. 2.a., Nefejejts, b., Magyar népdalok cimbalmon Mittler Emma IV. oszt. IX. Concert Beriotól, előadja Weisz Hugó gymn. VI. oszt., Bernreiter tanítványa, zongorán kíséri Emmerth Henrik. 5.a., Chopin Valse, Mendelssohn Fonódal, zong. Aba Lehel gymn. VI. oszt., Udvardy Amerika tanítványa. 6.a., Erkel, Bánk bán Ima, b., Abt Ferenc Esti dal, c., Donizetti, Barcarola Don Sebastien-ből, polgári III—IV. oszt., vezényel Hauptmann Anna. . . 8. Delibes, Coppelia potpourri, zongora Pacor Irén és Vilma polgári iskolai tanulók, Kertész János tanítványa. 9. Wieniawski, Legenda, hegedűn előadja Weisz Hugó, kíséri Emmerth Henrik. . . 11. Döhler, Tarantella, zongora Aba Lehel. 12.a., Brahmgig, Bucsuvétel az erdtől, b., Hegytetön, olasz népdal c., Magyar népdalok, előadja a négy osztály, vezényel Hauptmann Anna.”⁹⁰

⁸⁵ FML Székesfehérvári polgári iskola anyaga; GöbelJanny 24, 37.

⁸⁶ Szabadság 1882. júl. 13., 59. sz.

⁸⁷ Uo. 1883. ápr. 29., 34. sz.; uo. máj. 6., 36. sz.

⁸⁸ Uo. 1883. jún. 27., 51. sz.

⁸⁹ Uo. 1884. júl. 2., 53. sz.

⁹⁰ Uo. 1885. máj. 5., 53. sz.

Nőnevelő intézet

Farkas Ferenc nagyprépost már 1842-ben meghívja a városi tanácsot a nőnevelde okt. 4-i megnyitására. Kállay szerint „az intézet 1847-ig az ő Rózsa utcai házában volt elhelyezve”.⁹¹ Többszöri próbálkozás után végül is már Farkas Ferenc halála után 1864-ben a Farkas Imre püspök által meghívott szatmári irgalmas nővérek vezetésével valósult meg a régi terv. Farkas nagyprépost 1853-ban kelt alapítványával kb. 30 000 ft-ot helyezett el e célra a városi tanácsnál és a megyeházzal szemben álló házát s kertjét (ma Fejér Megyei Levéltár) adta az intézménynek. A városi tanács mintegy 7000 ft-ot költött az épület átalakítására. Ezt az összeget Farkas Imre püspök 1864-ben kifizette a városi tanácsnak, s így püspöki joghatóságú lett az intézmény.⁹² 1860-ban Farkas Ferenc hirdetményben szól az alapításról: „Ezen kötelezett tantárgyakon kívül arról is van gondoskodva, miszerint a növendékek az angol és olasz nyelv, úgy a zene, ének, táncz, testgyakorlat és uszásban is nyerhessenek oktatást. . . meghatározott mérsékelt díj leend fizetendő. . .” 1861-ben a püspökhöz írt soraiban ismét részletesen beszámol tervéről, s itt már a zenetanár személyéről is hallunk: „. . . a végre zene mesternek, ki egyéb iránt (miután a zene nem kötelezett tantárgy) nem az intézettől, de az illető szüléktől veendi fizetését, Nagy Istvánt választanám.”⁹³ Nagy István zongoratanár ezekben az években a papnevelő intézetnek volt a zenetanára. Róla a zárdával kapcsolatban többet nem hallunk.

Négy nővér 1864. aug. 23-án érkezett meg. Okt. 9-én vasárnap kilenckor Farkas Imre püspök a székesegyházban ünnepélyes misét tartott, majd körmenetben vezették be az apácákat új otthonukba. Részt vettek a menetben a káptalan tagjai, a papság, a városi tanács tagjai, a céhek zászlóikkal és a hívek nagy tömege. Farkas püspök megáldotta a zárda épületét, majd másnap, 10-én a kápolnát is, és ő énekelte benne az első misét.⁹⁴

A zárdában kezdetben az elemi iskola 3. és 4. osztályát tanították. 1870-től 40 növendékkal internátus és ún. externa, külső elemi iskola, 1879-től óvoda, majd 1893-tól polgári leányiskola is működött.⁹⁵

A zene tanítására vonatkozólag az első konkrét adat 1870-ben öt új zongora vásárlásáról szól.⁹⁶ Házinaplójuk a hangszertanítást nem említi. A főnöknő a püspökhöz írt kérvényében a francia tanárnő, a tánc- és énekmester díjazásáról ír.⁹⁷ A helyi lap híradásaiból azonban úgy látjuk, a zongoratanítás folyamatos volt az internátusban: 1873-ban Rader Cecília zongoravizsgát tart a zárdában.⁹⁸ 1875.

⁹¹ Vjk 1842. okt. 3., 2764. sz.; KállayFehérvár 296.

⁹² Plt Schol 7164. sz.; PotyondiIrgalmas; KatonaAdatok passim.

⁹³ Plt Fasc. 322. Szatmári nővérek Ferenc József nőnevelő intézet.

⁹⁴ Plt Protocollum Functionum Episcopialium . . . 1855—1866. Tom. III. 1864. aug. 23.; uo. okt. 9. és okt. 10.

⁹⁵ Plt Schol 7164. sz.; KatonaAdatok 8.

⁹⁶ Plt Schol 7164. sz.; 1886-ban König Mór kanonok — már ismertett — végrendeletének 8. pontja szerint „a sz. fehérvári, Ferencz József nőneveldeben' működő sz. Vincéről nevezett apácák intézetének hagyom amerikai Harmoniumomat. . .” (FML Székesfehérvári város tanácsának iratai 7068/1886.); HistDom 1886. máj. 12.: „Dr. König Moricz apátkanonok, intézet volt igazgatója Karlsbadban meghalt. Végrendeletében egy gyönyörű amerikai szerkezetű harmoniumot hagyott.”

⁹⁷ Plt Fasc. 322., 1880. márc. 20.: „. . . a francia nyelv. tanítónót, táncz- és énekmestert stb. ép úgy díjazzam. . .”

⁹⁸ Székesfehérvár 1873. aug. 3., 31. sz. 206. l.

jan. 28-án a főnöknő névnapján Pauer püspök jelenlétében a növendékek a *Die Verlegenheit* c. egyfelvonásos vígjátékot és a *Kis kéményseprő* c. darabot adják elő. A nagy mazurt hat párban táncolták. Felsorolják a zongorázásban és énekben kitűnt tanulókat.⁹⁹ 1879. febr. 25-én a bentlakók részére táncmulatságot tartottak, de a bejárók is részt vehettek: „Négyen ,magyar magányt’, egy lengyel tánczot, valamint mindnyájan a divatban levő tánczokat lejtették. Az ügyes tánczmesterről, Marossy Lajosról mindenki dicsérőleg szolt.”¹⁰⁰ Az 1886. febr. 25-én Pauer püspök jelenlétében tartott estélynek a zongoraműsorát is ismerjük: „Nyitány Stradella cz. operához Flotowtól 4 kézre — Szijártó Teri és Leipczig Paula — Tavasz királya — szindarab. Mon petit ville Lange Gusztávtól — Franca Anna, Roxana induló Minikus L-től — Szabady Mariska és Regécza Margit, Moment musical Schuberttől, Hochzeitsmarsch Mendelssohntól — Schwarzenbach Flóra és Goriupp Vilma.” Majd tánc következett.¹⁰¹ A következő újságszámban a zenetánáraik nevét is közlik: Aujedszky Adolf reáliskolai tanár, Emmerth Henrik székesegyházi orgonista, özv. Farkas Antalné, özv. Windischné, énekmeister Vida Dezső, táncmeister Marossy Lajos.¹⁰² A következő évi zongoravizsga-beszámoló szerint csupán özv. Windischné hiányzik, helyette Göbel Katica [Janny Rezsőné] tanít a zárdában.¹⁰³

Rendszeres iskolai énektanításról egyelőre nem találunk adatot. Énekkaruk szerepléseiről Pauer püspök éveiben viszont gyakran olvasunk, de az előadott számokat ritkán jelzik. Az 1879-es székesfehérvári kiállítás alkalmával József főherceget a püspöki palotában fogadják. A zárda növendékei „lelkes énekekkel üdvözölték”.¹⁰⁴ A püspöki kápolnában gyakran énekelnek Pauer püspök miséjén névnapja alkalmával vagy ha előkelő vendégek vesznek részt miséjén. A püspöki palota ebédlőjében zongoraszámokkal és szindarabokkal is többször szerepelnek. 1887. febr. 3-án ének- és zongoraszámokon kívül Mosenthalnak Kálmán Károly által átdolgozott allegóriáját adják elő a zene, a költészet és a festészet versengéséről.¹⁰⁵ Pauer püspök is részt vett a zárdában tartott Emma vagy a gyermeki szeretet c. három felvonásos szindarab előadásán 1884. jan. 24-én. „Ezt megelőzi La petit curieuse on le succes d’une epreuve.” Az újság közli a magyar szóló, a Cracovienne és Koszorú tánc előadójának nevét is. Marossy Lajos tanította be a számokat.¹⁰⁶ Ugyanitt azt is említik, hogy az egyik darab francia nyelven hangzott fel, s zongoraszámok is színesítették az előadást. 1885. jan. 29-én a püspöki palota ebédlőjében az énekkar tart hangversenyt, amelyet szavalatokkal is tarkítottak. Az énekkar számai: „2. Alkalmi ének. 3. Esti dal Abttól. 5. Mária ének. 8. Szárnyat öltés fel Verdítől. 10. Lengyel himnus. 12. Fogyván van a hold, Maros vize és Kicsi fülemile. 14. Czigánynök kardala Verdítől. 16. Barcarola Donizettitől. 18. Erdő és Czintányérom. 20. Nemzeti ima Barthay Edétől.”¹⁰⁷

⁹⁹ Uo. 1875. jan. 30., 9. sz. 38. l.

¹⁰⁰ Székesfehérvár és vidéke 1879. febr. 25., 24. sz.

¹⁰¹ Uo. 1886. febr. 23., 23. sz.

¹⁰² Uo. febr. 27., 25. sz.

¹⁰³ Szabadság 1887. jún. 29., 77. sz.

¹⁰⁴ HistDom.

¹⁰⁵ Uo.

¹⁰⁶ Szabadság 1884. jan. 23., 7. sz.; uo. jan. 27., 8. sz.

¹⁰⁷ Plt Prot. Funct. Ep. 1884—1889. Tom. VI. 30. l.

1888. máj. 15-én a püspöki palotában Pauer János megyéspüspök augusztusban esedékes aranymiséje tiszteletére a zárda növendékei ünnepélyt tartanak. „Az ünnepély sorrendje a következő volt: ‚Csokonay-Nyitány’ Kéler Bélától, zongorán négy kézre játszó: Elbel Georgine és Bodrossy Irén. ‚Alkalmi köszöntő’ két részben előjátékkal (írta Szubovits Jenő), előadatik a növendékek által. Előjáték után: ‚La Sonnambula’ Leybachtól, zongorán játsza Elbel Georgine. ‚Faust’ pout-pourri Dopplertől, zongorán négy kézre előadják: Goriupp Vilma és Schwarzbach Flóra. I. rész után: ‚Üdvözlő dal’ Zsaskovszkytól, éneklük karban a növendékek. II. rész után: ‚Alkalmi ének’ Storchtól, Bánk-Bán Kovaltsiktól, zongorán előadja Goriupp Vilma. ‚Chopin Valse’, zongorán játsza Schwarzbach Flóra.”¹⁰⁸

A Ferenc József-nőnevelde 1892. jún. 8-án emlékezett meg a koronázási jubileumról. Az ünnepély zenei számai: „I. rész. ‚Nyitány’, Kéler Bélától, zongorán négy kézre előadják: Brandtweiner Hilda és Beszédes Irén. ‚Király-Hymnus’, dallam Aujezdsky Adolftól, szövege Kálmán Károlytól, éneklük karban a növendékek. . . ‚Bármerre járjak’, Mendelssohntól, éneklük karban a belnövendékek. II. rész. ‚Bánk-bán’, Erkel Ferencztől, zongorán négy kézre előadják: Lobinger Eugénia és mestere. . . ‚Távolban’, Möhring A.-tól, éneklük: Bárándy Klára és Piski Paulin. . . ‚A régi magyar zene kincseiből’: I. ‚Koronációs magyar’, Bihary Jánostól. II. ‚Honfi hűség’, Rózsavölgyi Márktól. III. ‚A csikós tanyán’, Szerdahelyi Józseftől. IV. ‚Nemzeti örömhangok’, Rózsavölgyi Márktól, zongorán négy kézre előadják: Kaltenecker Margit és Piski Paulin. — ‚Isten áldd meg a magyart’ — éneklük karban a növendékek.”¹⁰⁹

Papnevelő intézet

Milassin Miklós püspök József nádor segítségével az 1798-ban feloszlott karmelita rendházat és templomot szerezte meg a megalapítandó egyházmegyei teológiai főiskola — amelyet püspöki líceumnak neveztek a 19. században — és szeminárium céljára.¹¹⁰

Az iskola ünnepélyes megnyitását 1802. nov. 7-én tartották. Reggel kilenckor a székesegyházból ünnepélyes körmenetben zeneszóval vonultak a Szent József-templomba. A menetben részt vettek a káptalan, a papság, a városi tanács tagjai, a céhek zászlóikkal, az iskolák tanulói és a hívek nagy számban. A szemináriumi templomban a püspök Veni Sanctét és ünnepi misét énekelt a székesegyházi, azaz a városi zenészek ének- és zenekarának kíséretében. (Lásd részletesen a VI. fejezetben!)¹¹¹

Az intézet zenei életére vonatkozólag értékes források számunkra a líceum és a kispapok párhuzamosan vezetett naplójának sorozata.¹¹² Gregorián és zeneelméleti tanításról, színjátzásról és aktív muzsikálásról is részletesen beszámolnak a feljegyzések.

¹⁰⁸ Székesfehérvár és vidéke 1888. máj. 17., 60. sz.

¹⁰⁹ Uo. 1892. jún. 7., 68. sz.

¹¹⁰ FényiMilassin 77; Klt Vis. Can. 1817. 298—300. l.; PáthyTört passim.

¹¹¹ Plt 5901. sz. Prot Actuum. . . Nr. 7., 413—414. l.; Vereinigte Ofner und Pester Zeitung 1802. nov. 18., 92. sz. 1125—1126. l.

¹¹² Lásd ProtCleri; LiberHist; ProtLyc.

Kezdetől fogva minden héten órát tartottak a gregorián énekek és a székesegyházi asszisztencia, segédlet gyakorlására. Az egyik idősebb kispap volt a cantus praefectus, 1804-ben már két csoportban foglalkoztak tanításukkal.¹¹³ Az 1817-es vizitációban közölt szeminárium szabályzatban Vurum püspök Szent Bernát levelének gondolataival buzdítja éneklésre a kispapokat. Heti énekórát ír elő és az énekórák eredményéről beszámolót kér a rektor részére a cantus praefectustól.¹¹⁴

1833-tól Amon Jeromos káptalani zenész, majd halála (1851) után 1852-től Janny József székesegyházi karnagy az énektanárunk. Jannynál hangsúlyozzák, hogy kottaolvasásra, zeneelméletre és többszólamú énekekre is oktatja a növendékeket. E célból pl. az Elemi karénektan Tanodák számára c. tankönyvet 20 példányban az intézet rektora beszerzi számukra. Janny heti két órát tart a kispapoknak.¹¹⁵ Janny József utóda 1885-től Vida Dezső tanító és káptalani tenorista lett, aki azonban 1887-től a gregoriánnal való foglalkozást a cantus magisterekre (idősebb kispapokra) bízta, magának a zeneelmélet és karének oktatását tartotta fenn heti két órában.¹¹⁶

Már 1802-ben is részt vesznek karácsony éjszakáján a kispapok a székesegyházi ünnepi zsolozsmán, s a himnuszokat és antifónákat ketten intonálják. Ez a hagyomány a 19. század végéig is élt náluk, miként a nagyheti passiók és lamentációk éneklése a székesegyházban. A passiókat virágvasárnap és nagypénteken magyarul éneklük. Eleinte a turbákat is ők éneklük, de ez utóbbiakat 1829-től a székesegyházi kórus adta elő több szólamban. 1839-ben viszont arról számolnak be lelkesen, hogy Kanda József cantus magister vezetésével a káptalan tetszésére ismét a kispapok kórusa énekelte több szólamban a turbákat. 1880-tól nagykedden és nagyszerdán is éneklük a passiókat. A passiók virágvasárnap és nagypénteki latin nyelvű énekléséről csak 1817 és 1825 között hallunk. Vurum püspök ugyanis kifogásolta, hogy a „falusi templomok” módjára honi nyelven éneklük a kispapok a székesegyházban a passiót, és 1817-ben elrendelte latin éneklésüket.¹¹⁷

Saját templomukban Szent József ünnepén (márc. 19.) és a templomszentelés ünnepén (augusztus utolsó vasárnapja) rendszeresen a székesegyházi ének- és zenekar muzsikál az egész században. 1827-től kezdve vasárnap a saját miséjükön a kispapok énekelnek, 1834-től hétköznapon is népéneket énekelnek. (Eddig hétköznap a házi kápolnájukban hallgattak misét!)

Arról nem találunk adatot, hogy Frank Vencel karnagy a 19. században is orgonált a szeminárium templomában, miként ezt tette a karmeliták idejében.

¹¹³ ProtLyc 1804. nov. 24., 156. l.

¹¹⁴ Klt Vis. Can. 1817. 197—238. l.: „De singulorum profectu conscientiosam relationem omni mense faciat et tabellae Rectori consignandae inserat. . . Praeter communes horas pro exercitio cantus praescriptas omni die Dominica, Festo adstantes probet, quomodo cantaturi sint sub sacro et vespere pro Passione. Lytaniis, pro Antiphonis sub Choro, si cum cantu fiat, cantores disponat.” — Hasonló tartalmú rendelkezését a kispapok székesegyházbéli éneklésére és tanítására lásd: ProtLyc 1817. febr. 21.

¹¹⁵ ProtLyc 1833. márc. 3.; ProtCleri 1852. okt. 17.; uo. 1853. nov. 28.; uo. 1858. okt. 17. — A könyvtári bejegyzés szerint 1859-ben Venosz Imre igazgató Zsasskovszky Cantica Sacra c. énekeskönyvét tíz példányban, Farkas Imre püspök pedig Zsasskovszky Karénekes kézikönyvét egy példányban ajándékozta a kispapok tanításához. (Klt Szemináriumi könyvtári jegyzőkönyv 1854/55. tanévtől, 18—23. l.)

¹¹⁶ ProtCleri 1885. nov. 5., 84. l.; uo. 1887. okt. 2., 111. l.; uo. okt. 30., 112. l.; uo. 1888. nov. 22., 158. l.

¹¹⁷ ProtLyc 1817. febr. 21.

Csupán azt tudjuk a napló alapján, hogy 1836-tól Schönherr Károly második éves teológus a kispapok miséjének orgonistája, majd 1840-ben Mauszberth Antal másodéves az utóda. Az 1817-es vizitáció tizenöt regiszteres orgonát jelez a templomban.¹¹⁸ Mivel a karmeliták felosztási leltára — mint szóltunk róla — 100 ft-ra értékeli a 18. század végi orgonát, ez nem egyezhet a tizenöt regiszteres hangszerrrel. 1928-ból való adat szerint — nem jelzi forrását — 1800 körül Fazekas István Pesten építette a kétmanuálos, tizenöt regiszteres orgonát.¹¹⁹ Azt tudjuk még a hangszerről, hogy 1836-ban Láng Ádám székesfehérvári orgonaépítővel 400 ft értékű szerződést köt Farkas Imre rektor az orgona javítására.¹²⁰

Bár csupán egy évtizedig tartó, mégis figyelemreméltó hagyományról szólnak a korabeli naplók. Részt vettek a kispapok ezekben az években s később is minden évben a székesegyházi háromnapos farsangvégi szentségimádáson, de az estétet néhány éven át szindarabok előadásával színesítették. Lelkesen készültek ezekre, s tanáraikon kívül külső vendégek, sőt egyszer-egyszer maga a püspök is meghallgatta előadásait s pénzt is adott hozzá. 1808-ban a Szent Ágoston megtéréséről szóló darabot magyar énekbetétekkel adták elő.¹²¹ 1809-ben a francia megszállás miatt aktuális darabként hatott Zrínyiről, a szigetvári hősről szóló darabjuk. Igen nagyszámú polgári és katonai közönségük nagy tapssal fogadta az előadást.¹²² 1812-ben Hunyadi László halála volt a darab tárgya. Tanáraik, köztük Farkas Ferenc is segítik felkészülésüket.¹²³ A VI. fejezetben részletesen szólnak a király születésnapjának 1812. febr. 12-i, helyi ünnepléséről. Itt csak arra utalunk, hogy este a kispapok szindarabot adtak elő, amelynek keretében ária is felhangzott.¹²⁴ 1813-ban Szilágyi Mihály avagy Buzgó hazafiság és Mátyás király avagy a Dicső Fejedelelem, 1814-ben Konstantin Leó fiának császárrá léte és Nagy Hunyadi János szendrői fogsága, 1815-ben A Fejedelmek nagylelkűsége és A Tisztségre vágyódók a darabok címei. 1816-ban Simai Kristóf Váratlan vendég c. vígjátékát és a gróf Zrínyi Miklós ditsőséges eleste c. darabot játsszák. Általában beírják a szereplők nevét is. Még két évben játszanak darabokat. 1817-ben: Hunyadi László (nemzeti játék), A nevelők (víg erkölcsi játék); 1818-ban Mesterséges Ravaszság (vígjáték), A szökevény fiú szeretetből (színjáték).¹²⁵

Az 1818-as darabok szereplőinek felsorolása után meglepő rendelkezést olvassunk: „Ez volt az utolsó szindarab, amelyet Püspök ur öméltósága engedélyezett, többször nem ad engedélyt.”¹²⁶ Mi volt az oka, hogy Vurum püspök betiltotta a színjátszást — nem tudjuk, holott Milassin püspök szívesen pártolta az ügyet. (Ezután már csak kétszer találunk szindarab előadásáról bejegyzést: 1826-ban a Balgatagok c., 1846-ban a Szapáry fogsága c. szindarabot adják elő.¹²⁷) Úgy tűnik, nem örültek rendeletének. Vigasztalásul 1819 farsangján 100 ft-ot ad számukra a

¹¹⁸ Klt Vis. Can. 1817. 302. l.: „Adest in choro majori organum 15 mutationem.”

¹¹⁹ FML Tanácsi iratok 1928. július. Jelentés a város zenei múltjáról a VKM-hez.

¹²⁰ Klt Káptalani iratok 1539/13. sz. 1836. máj. 24. Kötelező levél; uo. aug. 10. Láng Ádám kötelevénye.

¹²¹ ProtCleri 1808. febr. 28., 54. l.

¹²² Uo. 1809. febr. 12., 59. l.; ProtCleri 1809. febr. 12., 225. l.

¹²³ ProtCleri 1812. febr. 9., 91. l.; ProtLyc 1812. febr. 9., 298. l.

¹²⁴ Hazai s Külf. Tudósítások 1812. febr. 29., 18. sz. 141. l.

¹²⁵ ProtCleri 1813—1818. évek, 101—167. l.

¹²⁶ Uo. 167. l.: „Haec fuit ultima Comoedia, quam Illustritas Sua Episcopalis Clero Juniori ludendum indulserat, nullam amplius indulserat.”

¹²⁷ Uo. 1826. febr. 6., 33. l.; uo. 1846. febr. 16.

farsang búcsúztatására, amelyet Mayer József felsővárosi plébános fél borjával, 150 rétessel és bőséges borral egészített ki. Így jó hangulatban, „kellemes zeneszóval és vidám játékokkal” fejezték be a farsangot.¹²⁸

A farsangnak zenével, játékkal, sőt tánccal való ünnepléséről 1803-tól folyamatosan évről évre olvashatunk. 1830-tól nemzeti, honi táncokról, 1838-tól álarcos farsangi táncokról írnak. 1845 után viszont nem szólnak a farsangról, csupán 1880-ban König Mór rektor hallgatja zenélésüket, 1881-ben a szintén zenét szerető Pauer püspök 25 ft-ot ad farsangjuk ünnepléséhez és utoljára 1890-ben írnak lelkes hangon a zenélésükről.

Az első években bizonyára néhány társuk muzsikájára táncoltak. 1829 januárjában azonban állandó zenekart szerveznek: „E hónapban Fő Tiszteletű Majer József Fő Igazgató Urunk a' Muzsika-mesterségbe való gyakorlást engedte meg az azt kedvellő Nevendékeknek azon feltétellel: hogy a' gyakorlók minden Kedden, Tsötörtökön, Vasárnap -'s Ünneppanapon a' Vatsorát elvégezván, az Ebédülő szobába megjelent Elöljáróikat 's a' többi Nevendékeket szép kellemes Muzsika darabok előadásaikkal kedveltessék 's mulassák tovább: hogy csak annak idejébe t.i. mindennap estve 2/4 8 fogva 2/4 9, -'s azonfelyül csak a' Hieronymusba (azon így nevezett helyen, mellybe egyébkor az Isteni Tudományok 3 's 4 évi Halgatók a' tudományos Előadásokat veszik) magokat gyakorolhatyák. — Ezen kegyes engedelemből Nevelő Intézetünk egy egész Muzsika Karral diszeskedik, mellynek Tagjai a' Nevendékek' mindenféle javára fáradhatatlanul törekvő Nagy Tiszteletű Nyirák Ignác a' Tudományok Gondviselő Urnak igazgatása alatt, 's tiszteletű Véber Ferencz az Isteni Tudományok 2 évi Halgatónak segítsége mellett nagy előmenetelt tesznek.”¹²⁹ Rendszeresen működő együttesük a következő évek farsangjain, tanáraik névnapján, Somogyi Pál nagyprépost, majd Szutsits püspök kertjében az uzsonna alkalmával is muzsikál, mint az utóbbiról írják: „Nevelte ezen ártatlan multságinkat Intézetünk Muzsika Karja különféle Muzsika darabok előadásával.”¹³⁰ Néhány évig valóban Véber Ferenc teológus vezeti az együttest. 1845-ben már Nagy István világi zongoratanár, majd 1888-tól Greizinger Iván székesegyházi zenész, az ismert értékes hegedűs vállalja tanításukat. A zenekar repertoárjáról csak Greizinger idejéből van adatunk. A korábbi szerepléseik színes leírásaiból nem állapítható meg, hogy a szórakoztató zene mellett Nagy István vezetése alatt milyen szerepe volt náluk a komoly zenének. Az a tény, hogy a székesegyházban rendszeresen előadott oratóriumokról igen lelkesen számolnak be naplóikban — ezekről már szoltunk a II. fejezetben — arra utal, hogy az igény e stílus iránt élt bennük. Egy alkalommal arról is beszámolnak, hogy kertjükben Schwanfelder és Nyirák tanáraik, Pangó belvárosi káplán, Aschner orvos és Winkler József káptalani zenész kamarazenével részesítették szép élményben őket és vendégeiket.¹³¹ Ezt a műsort nem ismerjük. 1882 decemberében a szeminárium ebédlőjében Pauer püspökkel az élen a párkányi négy és fél éves csodagyermek, Balogh József cimbalomhangversenyét élvezik. A fiú előzőleg a királyi család előtt is játszott Gödöllőn.¹³²

¹²⁸ Uo. 1819. febr. 21., 177. l.: „... penes musicam amoenam per varii generis lusus jocosos.”

¹²⁹ ProtCleri 1829. jan. 25., 83. l.

¹³⁰ Uo. 1829. júl. 16., 106. l.

¹³¹ Uo. 1829. aug. 19., 109. l.

¹³² Plt Prot. Functionum Ep. 1875—1883. 1882. dec. 3., 170. l.

1879-ben König Mór rektor nagybögöt vásárol a nyolc tagból álló együttes részére, 1887-ben pedig a káptalantól harmóniumot kapnak a kispapok. Többszólamú éneklésről Janny József tanársága idejében 1857-ben írnak: a székesegyház karnagya négyszólamú művet írt Ferenc József székesfehérvári látogatása alkalmára. Az e célra szervezett nagy énekkar próbáin a kispapok is részt vesznek. Az előadásra jún. 13-án nem került sor, mert Zsófia főhercegnő halála miatt az uralkodói látogatás ekkor elmaradt.¹³³ 1859-ben a rektort névnapján négyszólamú dallal köszöntik.¹³⁴ Az 1880-as években feltűnően sok énekes és zenés szerenádról olvasunk, amelyekkel előjáróikat, sőt Pauer püspököt is köszöntik. Ezek számait sem ismerjük.

Két hangversenyről bővebben tudunk mégis szólni, amelyeken az énekkar és a zenekar is szerepelt, sőt a kiváló hegedűs Greizinger Iván, a zenekar vezetője is. Az ünnepélyeket XIII. Leó pápa megválasztásának évfordulója tiszteletére rendezik meghívott vendégek jelenlétében stukkódíszes ebédlőjükben. Az énekkart Vida Dezső, a zenekart Greizinger Iván vezeti. 1888. jan. 30.: „1. Hol szent Péter — előadja az énekkar. . . 3. Laura walzer a Koldus diákból — előadja a zenekar. . . 5. Ibolya ébredése — mazur Greizinger Ivántól — játsza a zenekar. . . 7. Gross Mütterchen Langer Gusztávtól, játsza a zenekar. . . 9. Szívünk remeg — üdvözlő dal Abt Ferencztől, előadja az énekkar. . . 11. Ave mundi spes — Hofbauer Ignáctól, előadja az énekkar. 12. Induló, játsza a zenekar.” A naplóíró igen lelkes hangon dicséri Greizinger Iván „elégia” hegedűszólóját, amelyet „extra seriem”, ráadásként adott elő. — 1893. febr. 18.: „1. Reményhangok (Szívünk remeg) Abt Ferencztől. Éneklik a növendékek. . . 3. Ave maris stella. Férfikarra szerzé Kothe. Előadják a növendékek. . . 5. Andante cantabile Kummer Ferencztől 4 hegedűre alkalmazva. 6. Ecce sacerdos. Férfi négyes. Irta Gebhardt Antal. Előadják a növendékek. . . 8. Adagio religioso Spohr Louis-tól 4 hegedűre írva. . . 10. Tu es Petrus. Férfi négyes, írta Stocklin [Stoecklin?] Leo. Előadják a növendékek. . . 12. Ima Lányi Ernőtől. Négy hegedűre írva. 13. Pápai hymnus (Hol szent Péter) Zsasskovszky-tól. Férfi karra alkalmazva előadják a növendékek.”¹³⁵

Izraelita, görögkeleti, református és evangélikus egyházak és iskolák

Az 1840. évi országgyűlés 29. törvénycikke értelmében a *zsidók* — a bányavárosok kivételével — szabad letelepedési engedélyt kaptak a városokban. Székesfehérvárott — Kállay adata szerint — 1842-ben már hallunk zsidó tanítóról.¹³⁶ 1846-ban engedélyt kérnek a várostól házvételre imaház, iskola, fürdő, rabbi- és tanítói lakás céljából, s 1847 elején az engedélyt megkapják.¹³⁷ 1846-ban Neubauer Adolf izraelita tanító bizonyítványt kér magaviseletéről a várostól.¹³⁸ Egy 1866-os püs-

¹³³ ProtCleri 1857. ápr. 25., jún. 1. és jún. 13.

¹³⁴ Uo. 1859. márc. 18.

¹³⁵ Uo. 1888. 121—124. l.; uo. 1893. 281. l.

¹³⁶ KállayFehérvár 297.

¹³⁷ Vjk 1846. jan. 16., 307. sz. 33. l.; KállayFehérvár 297 és 374.

¹³⁸ Vjk 1846 okt. 5., 3507. sz.; 601. l.

pöki jelentés szerint az izraeliták két hitközségének, a „haladó”, azaz neológ hitközségnek 1858 óta, az ortodoxoknak 1865 óta négyosztályú elemi iskolája van.¹³⁹

1874. szept. 10-én a Pécsre helyezett dr. Kohut Sándor főrabbit fáklyás menettel búcsúztatják, amelyben két zenekar is muzsikál.¹⁴⁰ Énekkar közreműködéséről olvasunk az 1880. ápr. 15-én a neológ hitközség imaházában a Cremieux Adolf emlékére tartott gyászistentisztelet alkalmával: „Az ünnepély egyszerű, de komoly és megható volt. Az egyházi énekeket jól betanított templomi énekkar phisharmonium kíséret mellett igen szépen énekelte és végül a boldogult lelki üdvéért egy magyar gyászdal következett. . . Teljes elismerés a hitközség derék kántorának Freisinger urnak, ki az énekkar betanításánál jeles zenei tehetségét és ernyedetlen szorgalmát egyaránt érvényre juttatta. A hitközség valóban büszke lehet e férfiura, kinek a zsidó zeneirodalom is nem egy figyelemre méltó alkotást köszönhet.”¹⁴¹

Az izraelita nőegylet évenként ún. füzérkét, táncmulatságot rendez a helybeli cigányzenekar közreműködésével. 1883. márc. 31-én az izraelita templomban felállítandó orgona javára tartják ugyanezt.¹⁴² 1887. jún. 7-én szintén a nőegylet rendez ünnepélyt volt elnöke arcképének leleplezése alkalmából: „Az ünnepélyt az iskolás gyermekek által előadott ének nyitotta meg, melyet Borcherd Jenő kísért harmoniumon. . . A megható ünnepélyt a gyermekek énekkara által előadott ének zárta be.”¹⁴³ 1889. febr. 14-én a haladó izraelita templomban Rudolf főherceg halála miatt tartanak gyászistentiszteletet, amely az énekkar által előadott gyászdallal kezdődött és fejeződött be, Freisinger Ede főkántor vezetésével.¹⁴⁴ 1889. máj. 30-án dr. Steinherz Jakab haladó főrabbi beiktatása „Freisinger főkántor által szerzett alkalmi ének előadásával kezdődött. Az installáció alatt Freisinger ur a kar és a harmonium által támogatva előadott három szép énekével a hallgatókat elragadta.” Az újságíró azt kérdezi, „miért nem lehetne itt rendszeresen classicus darabokat is előadni?” A másik újságíró, akitől megtudjuk, hogy Vida Dezső, a papnevelő intézet tanára kísérte Freisingert harmóniumon, így sóhajt fel: „elképzeljük, mily magasztos szint öltene az istentisztelet, ha egy orgona hatalmas szava zugná be a szentelt csarnokot!”¹⁴⁵ Az utóbbi kérdés jogos, hisz már 1883-ban tervük volt az orgona felállítása. Erre azonban csak 1894-ben került sor.¹⁴⁶ 1892-ben „az izraelita vallásközség ujonnan épített elemi iskoláját okt. 30-án avatják fel. I. A hitközség imaházában I. Alkalmi zsoltár — éneklí az énekkar. . . II. Az iskolában a végén Hymnus — énekkar” — számol be az újságíró, de nem jelzi, melyik hitközségről van szó, feltehetőleg a haladók, a neológok ünnepéről.¹⁴⁷ Az ortodox hitközségről egy adatunk van, a kántorukról: 1892. jún. 7-én ők is megemlékeznek a koronázási jubileumról. Fried Ede kántor énekelt az istentiszteleten.¹⁴⁸

¹³⁹ Plt Schol 7164.

¹⁴⁰ Székesfehérvár 1874. szept. 13., 37. sz. 232. l.

¹⁴¹ Székesfehérvár és vidéke 1880. ápr. 17., 31. sz.

¹⁴² Uo. 1883. márc. 10., 30. sz.

¹⁴³ Uo. 1887. jún. 7., 69. sz.

¹⁴⁴ Uo. 1889. febr. 14., 20. sz.; Szabadság 1889. febr. 14., 20. sz.

¹⁴⁵ Szabadság 1889. márc. 30., 66. sz.; Székesfehérvár és vidéke 1889. máj. 30., 65. sz.

¹⁴⁶ FML Tanácsi iratok 1928. július. Jelentés a város zenei múltjáról a VKM-hez.

¹⁴⁷ Székesfehérvár és vidéke 1892. okt. 20., 127. sz.

¹⁴⁸ Szabadság 1892. jún. 7., 68. sz.

A görögkeletiek „rác templomát”, amely fából készült, 1733-ban újjá akarták építeni. A városplébános tiltakozása ellenére a haditanács jóváhagyásával mégis sikerült szilárd anyagból az átépítés. A mai templomot 1771-től 1780-ig építették fel és Szent Miklós helyett az új templomot Keresztelő Szent János tiszteletére szentelték fel.¹⁴⁹

A 18. század elején a jezsuita naplóban gyakran olvassuk, hogy a katolikusok körmenetén rész kellett venniök, bár saját körmeneteket is vezettek.¹⁵⁰ Zenéjükéről, liturgikus énekeikről konkrét feljegyzéseket nem találunk. Iskolájuk volt a 18. században is. Kántortanítójukról név szerint csak 1788-ban olvasunk első alkalommal: Vay István tanítói fizetésének javítását kéri a várostól.¹⁵¹ Ezután az 1860-as évekig a városi számadáskönyvben folyamatosan szerepel a kántortanítók neve és fizetése. (Nevüket a VII. fejezetben időrendben közöljük.) Közélebbit nem tudunk működésükről.

A református egyház 1824-ben alakult. Az 1850-es évekig a sárkeresztesi gyülekezet fiókegyházaként működött. Eleinte Nagy Pál házában tartottak istentiszteletet. 1837-ben épült fel templomuk, de 1843-ban leégett. Az új templomot 1844. dec. 1-jén szentelték fel. 1854-ben felépült a lelkészlak, ahol 1869-ig az egyik szoba tanterem, a másik tanítói lakás volt. 1869-ben a szomszédos Ravasz-féle házat is megveszik iskola és kántortanítói lakás céljára. Új iskolájukat 1885. szept. 8-án avatták fel.¹⁵²

Kántortanítóik közül csak néhányról tudunk: Tóth Józsefnek a városi tanács 1849-ben igazolást ad a forradalom alatti magatartásáról.¹⁵³ Balogh Sándor 1862—1863-ban szerepel a városi számadáskönyvben: lelkész és tanító, így a várostól évi 325 ft-ot kap.¹⁵⁴ Csapó Ödönről a helyi lap írja 1873-ban, hogy kevés fizetése miatt panaszkozik, „midőn az az ember hit- és énektanító, kántor, temetész, torna és mesterinasok tanítója, hat osztályban 74 közül 20 jár rendszeren...”¹⁵⁵ Az anyakönyvekből tudjuk, hogy Kovács Sándor 1869-ben, Salamon Károly 1882—1884-ben volt kántortanító.¹⁵⁶

1892-ig az utolsó lényeges esemény az orgona építése volt 1877-ben. A Széchenyi utcai templomban Szalay Károly helybeli orgonaépítő egymanuális és pedálos orgonát épített. A helyi lap írója dicséri a hangszert, de regiszterei számát nem jelzi.¹⁵⁷ A felszentelési ünnepet 1877. dec. 2-án, advent első vasárnapján tartották. A Székesfehérvári Ifjúsági Dalkör Novák Sándor vezetésével működött közre. A Himnuszt és E szép nap az ma kezdetű éneket adják elő. (Lásd részletesen az V. fejezetben a Dalegyletek fejezetrészen!) Ezek szerint énekkara a református egyháznak ekkor még nem volt. Erre csak 1896-ban került sor, amikor megalakult a Református Dalkör.¹⁵⁸

¹⁴⁹ KállayFehérvár 368—369; LukácsRác 52—54.

¹⁵⁰ KállayFehérvár 368.

¹⁵¹ Vjk 1788. dec. 29., 1827. sz. 999. l.

¹⁵² BányaiTört 5—39; Szabadság 1885. szept. 10., 108. sz.; Székesfehérvár és vidéke 1885. szept. 10., 109. sz.

¹⁵³ Vjk 1849. okt. 18., 585. sz. 283. l.

¹⁵⁴ FML Városi számadások passim.

¹⁵⁵ Székesfehérvár 1873. aug. 10., 32. sz. 211. l.

¹⁵⁶ RKa 1869. márc. 18., 112. l.; uo. 1882. aug. 1., 5. l.; uo. 1884. nov. 3., 23. l.

¹⁵⁷ FML Tanácsi iratok 1928. július. Jelentés a város zenei múltjáról a VKM-hez.; Székesfehérvár 1878. júl. 6., 54. sz. 217. l.

¹⁵⁸ FML Tanácsi iratok 1928 július. Jelentés a város zenei múltjáról a VKM-hez.

Az evangélikusok a várpalotai gyülekezet fiókegyházaként működtek a 19. század első felében. 1869-ben lettek önálló gyülekezet.¹⁵⁹ 1873. szept. 7-én szentelték fel imaházukat a régi megyeház udvarában. A leírás szerint többszólamú kórus nem hangzott fel a szertartás keretében, csupán gyülekezeti énekek.¹⁶⁰ Tíz évvel később már az énekkar közreműködéséről is hallunk 1883 novemberében: „Luther ünnepély. F. hó 11-én a helybeli protestáns evangéliumi egyház Luther Márton születésének 400 éves emléknapját ünnepelte. Az isteni tiszteleten felhangzott a hívek ajkáról Luthernek buzdító és bátorító éneke: Erős vár a mi Istenünk, mely éneket a délutáni isteni tiszteleten az énekkar adta elő.” Az ünnepséget az Arany Sasban rendezett vacsorával fejezték be.¹⁶¹ Orgonájukat 1896-ban szintén Szalay Károly építette.¹⁶²

¹⁵⁹ LauschmannTört III. 288.

¹⁶⁰ Székesfejérvár 1873. szept. 7., 36. sz. 234. l.

¹⁶¹ Szabadság 1883. nov. 14., 91. sz.

¹⁶² FML Tanácsi iratok 1928. július. Jelentés a város zenei múltjáról a VKM-hez.

V. A polgárság zenéje

Városi zenészek

Régi szabad királyi városaink zenei struktúrájának lényege, hogy a toronyzenészek állnak a zeneélet középpontjában. Miként Bevezetésünkben is jeleztük, hármas funkciót töltenek be: 1. Mint a város zenészei muzsikálnak a város hivatalos ünnepein, hetenként több napon naponta többször toronyzenét játszanak, zenével fogadják az érkező és távozó előkelőségeket. Tűz- és vízveszélyre vigyáznak, trombitaszóval jelzik az órákat. Az öröködéstől több városban felmentették őket s külön toronyőrökre bízta e terhes feladatokat. 2. Vasárnap és ünnepeken rendszeresen közreműködnek a templomok zenekarában és az iskolák együttesét, elsősorban az iskoladrámák előadása alkalmával kísérik. 3. A szórakoztató zenében uralkodnak. A magánzenészek csak az ő engedélyükkel muzsikálhatnak. A polgárok családi ünnepein is elsősorban a toronyzenészeket illeti a zenélés joga. A 18. században már a színházi zenekarban is részt vesznek.

Mint eddigi fejezeteinkben bemutattuk, Székesfehérvárott a töröktől való felszabadulás után a szabad királyi városi zenei struktúrának egy *változata* valósult meg a 18. században. A városi tanács által fizetett városi zenészek, de már nem toronyzenészek állnak a zenélés központjában. A zenei struktúrának csupán első pontjában látunk lényeges változást (toronymester, örökös hiánya), a többiben azonban változást (toronymester, legény és inas megkülönböztetés is hiányzik!)

E fejezet részben azokat a dokumentumokat mutatjuk be, amelyek a zenei struktúra harmadik pontjára vonatkoznak, azaz a szórakoztató zenében való szerepükre.

1718-ban találjuk első bizonyítékát annak, hogy a város zenészei a polgárok zenés ünnepein előnyben részesülnek a magánzenészekkel szemben. E jogukat — miként még sokszor fogjuk tapasztalni — a város garantálja: „Tekintetbe véve kis fizetésüket és azt, hogy az istentiszteletek zenéje alkalmával a húrokról saját pénzükből gondoskodnak, a két német tanító a lakodalmak és ünnepi zenélések jövedelmét kéri maga számára. A tanács döntése: A két német tanítónak előjoga legyen mindenkivel szemben a lakodalmakon és ünnepeken (természetesen a németeknél, de más nemzetiségűeknél is, ha német zenészeket igényelnek). Legyenek egyébként szorgalmasak a templomi és iskolai szolgálatukban is! Ne terheljék követeléseikkel a polgárságot! Veszekedéseket és civódásokat más zenészekkel ne kezdjenek! Ha mégis akadna kellemetlenségük, ilyen esetben jelentsék az ügyet a város bírójának!”¹

¹ Vjk 1718. dec. 9., 522. (523.) l.: „... seynd beede teitsche Praeceptores in Erweuging ihrer gering Besoldung und weilien sie die Saitten zur Music bey dem Gottes Dienst auss eigenen Mitteln verschaffen, umb die hochzeitlichen und festivität Music supplicando Einkommen, welches verbschaidet mit

Újabb panaszuk után 1722-ben a városi tanács még határozottabb hangon áll ki zenészei ügyében: „Legyenek a városi zenészek panaszaiuk esetén mindenkor megvédve és oltalmazva, s ha valaki megsérti őket, minden alkalommal jelentsék a város bírójának s valamilyen jóvátételben mindig fognak részesülni.”² 1724-ben Amon Istvánt, Gábriel Keresztélyt és Zuber Nándort (Sándort) már felvételük alkalmával figyelmezteti a városi tanács többek között arra is: „Mint városi zenészeknek a világi zenélés is feladatuk. Amennyiben a polgárságtól nem követelnek zenéjükért túl sokat, a kiadott rendelkezés értelmében a magánzenészekkel szemben előnyben részesülnek.”³

Idéztük már a II. fejezetben a városi tanács határozatát 1739-ből: A pestis miatt a városban csökkent a zenés családias vagy nyilvános táncos ünnepek száma, ezért a városi zenészek terménybeli fizetésekiegészítést kapnak veszteségeik kárpótlására nem csupán ebben az évben, de a következő néhány éven át is.

A városi tanács 1742-ben részletes utasítást ad a városi zenészeknek a szórakoztató zenéért szerzett pénzek elosztásáról: „Hogy bármilyen nézeteltérés megszűnjék a városi zenészek között, a következő előírásokhoz alkalmazkodjanak: 1. Ha az iskolamester és karnagy úr egy segédtanítóval és a többi városi zenésszel együtt mellékes szereplést vállal, a karnagyot a bevételből két rész illeti meg. 2. Ha a karnagy úr csak két segédtanítóval szerepel, két és fél rész jár neki. 4. Abban az esetben, ha a két segédtanító a zenészekkel vállal mellékes szereplést, a segédtanítók másfél részt kapnak. 4. Ha egyszerre több szereplés akad, s a zenészek két vagy három helyen szétszétva muzsikálnak, az iskolamester, a segédtanítók és a többi zenész is egyformán osztozkodik a bevételből. 5. Amennyiben egyikük vagy másikuk betegség vagy más elfogadható ok miatt nem tud részt venni a szereplésen, kötelesek a neki járó részt levonni.”⁴

1743-ban — miként 1718-ban — ismét figyelmezteti a városi tanács a zenészeit: „Ami a városi zenészek mellékkeresetét illeti, előnyt biztosítunk számukra a ma-

Rathschlag: Fiat und sollen beede teitsche Praeceptores auf denen Hochzeiten und Festivitäten (jedoch bey denen teitschen oder auch andern nationalisten, welche teitsche musicanten haben wollen) vor allen andern den Vorzug haben und sowohl in Bedienung der Kirche als Schul eyfrig annemen, auch keines weegs die Partheyen aggraviren oder mit andern Musicanten einen Streit oder Handel anfangen, sondern bey entstehender Ungelegenheit ein solches dem H. Statt Richter also bald andeuten.”

² Uo. 1722. ápr. 28., 625. (626.) l.: „Fiat und sollen die Statt Musicanten bey ihrer Erklärungen allweg geschützt und manutenirt werden, auch sollen sich diese wegen der übertretter jedesmahl bey H. Statt Richter anmelden, allwo sie die billiche Satisfaction erlangen werden.”

³ Uo. 1724. nov. 10., 739. (740.) l.: „Nebst der Bestellung haben sie Statt Musici auch die weltliche Dienst, wan sie die Partheyen nicht zu hoch halten, vor andern lauth verhero hinausgegebenen Decret zu verrichten.”

⁴ Uo. 1742. nov. 20., 91v (183)—92. (184.) l.: „Herrn Schulmeisters Franz Anton Jäntschke und Sammentlichen Musicanten Resolution: Damit alle Uneinigkeiten unter denen Stadt Musicis abgestellt werden, haben sie demnach zuverhalten: 1mo So herr Schulemeister und Chor-regens mit einem Praeceptor und denen übrigen Musicis auf ein Accidens gehet, wird er Chor-regens zwey Theil zuempfangen haben. 2do Wann aber Herr Chor-regens selbst mit zwey Praeceptoribus gehet. so solle ihm 2 1/2 Theil abgerichtet werden. 3^{io} Solten aber die zwey Praeceptores allein mit denen Musicis in einigen Accidens seyn, wird vor die Praeceptores nur 1.1/2 Portion gerichtet. 4to Imfahl aber Accidentien seyn, dass sie Musici auf zwey oder drey orth zertheilet wurden, so solle Herr Schulmeister sambt seinen Praeceptoribus gleich denen Musicis in gleiche Theillung kommen. 5th Wann etwann in vorfallenden Accidentien einer oder der andere wegen Unpässlichkeit oder sonst erheblichen Ursachen nicht beywohnen könnte, werden sie verbunden seyn jederzeit dem jenigen sein gebührendes abzureichen.”

gánzenészekkel szemben, azt azonban nem engedjük meg, hogy ilyen szerepléseik esetén túl sokat kérjenek a polgároktól.”⁵

A városi tanács 1757-ben megismétli az 1742-ben öt pontban megfogalmazott rendelkezését, sőt mivel a kérdés ezekben az években is aktuális volt, kiegészíti újabb két ponttal: „6. Ha egyik vagy másik zenész elutazik vagy más okból az egyházi vagy világi zenei szolgálatban nem vehet részt, köteles ezt előtte kellő időben jelenteni a karnagy úrnak. 7. Az iskolamester urnak [karnagynak] a joga, hogy valamilyen zenélést elvállaljon és megegyezzzék az árában, de úgy, hogy az egyik zenészt bevonja a tárgyalásba. Hasonlóképpen gondoskodják arról, hogy az elvállalt zenélésből senki se vonja ki magát avagy senki se bátorkodják elkülönülni a többiektől. A befolyt összeget megfelelő arányban szintén az iskolamester úr ossza szét.”⁶

E megismételt, sőt kibővített határozat igazolja azt, hogy a szabad királyi városi tanács az anyagiakon kívül részletesen és közvetlenül szabályozza zenészei működését, biztosítja elsőbbségi jogukat a magánzenészekkel szemben a szórakoztató zene területén, sőt megbünteti azokat, akik zenészei engedélye nélkül vállalnak muzsikálást, mint erre tipikus példa a városi tanács 1760-ban hozott határozata: „Valamennyi magánzenésznek és hegedűsnek 12 ft büntetés alatt megtiltjuk, hogy a városi zenészek tudta nélkül és a karnagy úrnál való előzetes jelentkezés és engedélycédula nélkül bármilyen zenélést vállaljanak. Hasonlóképpen vadászkürtön való játszás vagy több alkalommal az utcákon való muzsikálás is hasonló büntetés alatt tilos számukra.”⁷ 1773-ban rendelkezését a városi tanács az idegen zenészekre is kiterjeszti: „Az elmúlt 1760. aug. 8-i tanácsi rendelkezésnek megfelelően 12 ft büntetés alatt megtiltjuk, hogy akár idegen, akár helybeli hegedűs a karnagy tudta és beleegyezése nélkül zenélést vállaljon és itt fűvös hangszerekkel is szerepelni merészljen.”⁸

Részletesen szóltunk a székesfehérvári egyházmegye alapításáról 1777-ben, és arról, hogy a város zenészei muzsikáltak a 18—19. században is a székesegyházban. Annak bizonyítására, hogy a városi zenészek — akik most már káptalani zenészek is — jogi helyzete a magánzenészekkel kapcsolatban a káptalani korszak-

⁵ Uo. 1743. szept. 24., 134. (268.) l.: „...sollen auch die Stadt Musicanten bey auskommenden Accidentien vor denen Spiell leuthen gebührender massen die Vorhand haben, doch ist ihnen keineswegs erlaubet bey dergleichen Accidentien die Leuth zu überschätzen.”

⁶ Uo. 1757. márc. 18., 161v (325)—162v (327.) l.: „6to So aber ein — oder anderer verreiset, oder aus andern Ursachen einen Dienst, es seye in Kirchen oder anderen Music-diensten nicht bey wohnen könnte, wirdt solcher es ihm Herrn Chorregenten zuvor und zwar zeitlich zu melten gehalten seyn. 7mo Solle nur ihme Herrn Schulmeister zustehen, Musiquen was Nahmen sie immer haben aufnehmen und zu veraccordiren, jedoch mit zuziehung eines aus denen Musicis, gleich wie so dann keiner von solch aufgenommenen Music sich auszuschliessen und abzusondern unterfangen solle, wie nicht weniger die ein kommende Accidentien-gelder jeder bey mehrgedachten Herrn Schulmeister zu theilen, seyn werden.”

⁷ Uo. 1760. aug. 8., 244. (550.) l.: „Allen denen Spielleuthen und Geigern wirdt unter 12 f. Straff magistratualiter verbotnen keinen Dienst ohne wissen deren Stadt Musicis und Anmeldung bey dem Herrn Regens Chori auf zu nehmen bevor sie ein Erlaubnuss-zettel von solchen haben. Ingleichen waldthorn zu blasen oder mehrmallen auf den Gassen mit einer Music sich hören zu lassen ist gleichfals unter obiger Straff verbotten.”

⁸ Uo. 1773. jún. 4., 111. (222.) l.: „Vermög de dato Dici 8 Aug. 1760 ergangenen Magistratuall Determination wirdt weiters hingeordnet, dass kein frembt oder einheimischer Geiger unter 12 f. Straff ohne vorbewusst des Regens Chori Dienste aufzunehmen und allda sich blasender Instrumenten zu bedienen unterfangen solle.”

ban sem változott meg, közöljük két magánzenész, Junguits Lajos és Haber Ferenc kérvényének szövegét — melyet a városi tanácshoz írtak 1782-ben — és a tanács választát: „Reménylünk a' Nemes Város Mussikussainak könyörgésükre méltoztatott Tekintetes Biró Uram hozzánk ezen folyó Januarius holnapnak 20^{ik} napján olly parancsolatot botsaitani, hogy mi a kürtel[!] és trombitával teendő Muzsikálástul magunkat megtartoztassuk, különben tselekedvén, azon Muzsikabeli eszközünk el vetetni és a külső város Plébánai Templomhoz adatni fognak. — Tekintetes Magistratus! Ezen Parancsolatnak következhető története és effectuatiója, melly keservessen esshetnék bötsebben meg ítélni a T. Nemes Magistratus, mitsem mi meg és ki magyarázhatnánk vagy abbul is, ha consideratioban [megfontolásba] venni méltoztatik, hogy mi azon fuini [fujni] való kürtöket már rozszant állapotban még is a mostani Chorus Regensétül kilencz foréntokon, az utánna következett igazgattasokon kívül vennünk és szereznünk kéntelenítettünk bizván abban, hogy valamint ez előtt Naichl[!] Tamás ugy, a mostani Chorus Regens is egész nyaratszaki Muzsikálásban velünk tartván akkoron szabadon velek éltünk és muzsikáltunk, igy most is azokkal élhetünk. De tsudálkozva tapasztallyuk, hogy nyaratszaki muzsikálásunk alkalmatosságival, ámbár tsak magunk légyünk is mind eddig nem difficultálták [kifogásolták] s nem is difficultallyák tsak egyedül e Farsangi napokban és téli időben. Meg vallyuk Tekintetes Nemes Magistratus, hogy mi efféle Instrumentumokkal [hangszerekkel] való élés után nem vágyódnánk, ha által látnánk, hogy a fizetésben lévő Nemes Város Muzsikussainak valamelly kárt vagy praejudiciumot [sérelnet] tennénk, avagy valahonnan tsak tsekély salariummal is provideálva [fizetéssel ellátva] volnánk, de mesterségünknek tsekély folyamattya után egyedül ezekkel kéntelenítettünk mint élelmünket, mint pedig adónkat meg keresnünk, mellyekre nézve alázatossan instálunk a T. N. Magistratus kegyes színe előtt méltoztassék szegény sorsunkat méltó tekintetbe venni és a' Nemes Város Muzsikussainak károk nélkül a fuvó Instrumentumokkal leendő muzsikálást meg engedni.” A városi tanács azonban ragaszkodik régi rendeleteihez, amelyek szabályozzák zenészei előjogait, miként ez a január 25-i tanácsülési válaszból is kiténik: „A városi tanács 1760. aug. 8-i, majd 1773. jún. 4-i határozatainak megfelelően ha a városi zenészek közül valaki a hozzá folyamodókhöz [magánzenészekhez!] társul, trombitákkal és kürtökkel minden díj nélkül együtt zenélhetnek; ha e társulást a városi zenészek megtagadják, minden zenélésükért 50 denárt kell fizetniök a városi muzsikusok részére, csak ez esetben szabad muzsikálniok.”⁹

A régi hagyomány, hogy a városi zenészek harcban állanak a magánzenészekkel, még a 18. század végén is él. 1793-ben a városi zenészek kérésére a tanács hivatkozik az 1760. és 1773. évi rendelkezésekre, amelyek szerint az idegen és magánzenészek csak a regens chori beleegyezésével muzsikálhatnak a városban.¹⁰ Mivel az

⁹ FML Tanácsi iratok 1782. jan. 25., 101. sz.; Vjk 1782. jan. 25., 20. l.: „Determinatum est: Ut in conformitate Determinationum Magistratualium de Annis 1760. die 8. Augusti et 1773. die 4. Juny inventarum denuo supplicantes ita regulari, ut si e conventionatis Civitatis Musicis quispiam societati Instantium semet junxerit pro eo casu liberum sine omni taxa cum tubis et cornibus exercitium Musices habeant; si vero ex iisdem consocium habere nequiverunt, pro quovis actu ejusmodi producendae Musices 50 d^{ios} eisdem ordinariis Civitatis Musicis dependere teneantur et non secus, quam taliter liberum exercitium habere possint ac valeant.”

¹⁰ Vjk 1793. jan. 11., 40. sz. 16. l.

újabb rendelkezésnek is kevés fogantja lett, 1794-ben a városi zenészek „keserű hangon tettek panaszt a városi tanácsnál, hogy az igen nagy számban beözönlő zenészek mellékes keresetüktől fosztják meg őket, tiltott úrvacsora fillérezésekkel és éjszakai dorbézolásokkal nekik kárt okoznak”. A tanács külön is hivatkozik az 1760-as királyi rendeletre, amely az úrvacsora fillérezést (caliscation) szigorúan megtiltotta, de hasonlóan megtiltotta újra az idegen zenészeknek a városban való szereplését, a magánzenészeknek pedig továbbra is engedélyt kell kérniök muzsikálásra a regens choritól. Amennyiben ezt megkapják, 30 x-t kell fizetniök. Ezt az összeget a városi zenészek kották vásárlására fordítják.¹¹

Közben a zenekar tagjai kénytelenek karnagyuk, Frank Vencel ellen is panaszt tenni a városi tanácsnál; legutóbb ugyanis egy magánzemély kérésére vállalt szereplésnél mellőzésükkel idegen zenészeket vett igénybe. — A tanács megrója ezért Frank Vencelt, és kötelezi, hogy a külső szereplésre zenésztársait hívja meg, ellenkező esetben a befolyt összeget közöttük kell egyenlő arányban elosztania.¹²

Feltűnő, hogy a 19. században egyetlen városi tanácsi határozatot nem találunk, amely a városi zenészeknek a szórakoztató zenében való szerepével foglalkozna. Csupán az 1849. febr. 20-i kérvényükben — idéztük már a II. fejezetben — panaszkodnak Janny karnaggyal az élen, hogy 1849-ben „a haza borus állapotja miatt elmaradt farsangi táncz vigalmak, hangversenyek, óraadások” miatt érte vesztéség őket mellékkeresetükben. Mindebből arra következtetünk, hogy a szórakoztató zenélésben való rendszeres közreműködés fokozatosan elveszti jelentőségét. Legfeljebb a nagy farsangi bálokon vállalnak zenélést. Inkább az egyre gazdagodó hangversenyéletben, a színházi együttesben szerepelnek, nem egy közülük — mint a II. fejezetben megismertük őket — neves előadóművész. Sokan iskolai énektanári és zenetanári munkával, magánzenetanítással, dalárdák, zenekarok vezetésével biztosítják mellékkeresetüket. Ennek következménye, hogy a magánzenészek, a különböző egyletek zenekarai s főleg a mind nagyobb számban letelepülő cigányzenészek — köztük a 19. század második felében európai hírű bandák is — átveszik a városi zenészek szerepét a szórakoztató zenében anélkül, hogy emiatt azok jogait sértve éreznék!

¹¹ Uo. 1794. okt. 17., 1214. sz. 618—619. 1.: „Ex quo Gremiales Conventionati Civitatis Musici dolorose conqaesti fuissent in eo, quod extranei et nequaquam domiciliati horsum copiosiori numero confluyente Musici omnes eorundem accidentias praeoccuparent, vetitas Caliscationes et Nocturnas cassationes instituerunt, hacque ratione palpabilem injuriam ipsis inferrent. — Unde in confirmate Magistratuum Determinationum reiterate eatenus jam interventarum signanter vero Prothocolationis sub 8^a Augusti Anno adhuc 1760 Altissimae item dispositionis Regiae circa vetitas caliscationes interventas omnes extraneos Musicos a qualicunque demum libere et arbitrarie exercenda Musica inhiberi, verum ad antiquam normam et methodum ita restringi, ut se apud Regenten Chori sistere et si cornu et alia flailia Instrumenta adhibere voluerint 30 x -os in comparationem Musicalium convertendos persolvere teneantur.”

¹² Uo. 1793. szept. 27., 1291. sz. 643. 1.: „Musici Civitatis in concreto contra Venceslaum Frank Chori Regentem in eo quaerimoniam posuerunt, quod ubi proxime ad praestandum privatum servitium evocati fuissent. Idem Venceslaus Frank cum repositione supplicantium alios peregrinos adhibuerit. — Hinc dicto Venceslao Frank in figuram Judicii accessito et factum isthoc non negante, eidem penes seriam repraehensionem injunctum est, ut a modo in posterum ad omnes functiones reliquos consocios suos adhibere velit, casum in contrarium consequendam Mercedem certo certius inter supplicantes subdividendum sciat.”

Tánc és szórakozás

Mielőtt a témához szorosan tartozó adatainkat foglalnánk össze, szólunk a régi városokban jelentőséggel bíró pellengérről és vesztőhelyről, amelynek javításával kapcsolatban zenés hagyományokat találtunk Győrött és Sopronban is.¹³

1701-ben csak a pellengér és vesztőhely építéséről intézkedik a városi tanács, 1736-ban már mindkettő javításáról olvasunk, és arról is, hogy a régi szokás szerint a városi tanács és a polgárság ünnepélyesen vonul ki e célból, de a rövid szöveg a kísérő zenére nem utal. 1753-ban a részletes leírásban erről is hallunk: „Elhatározott, hogy a vesztőhelyet javítsák meg. E célból folyó hó május 24-én a polgárság a hagyományos szokás szerint vonuljon ki. A tiszteletre méltó polgárság, a céhek mesterei, a kőművesek és ácsok, a mesterek és legények, a kőműves- és ácslegények szerszámaikkal, a polgárság fegyverrel gyülekezzenek reggel hatkor a városházán. Itt a következő rendben álljanak fel: Elöl a zenekar, utána az ácsok, kőművesek, lakatosok és más iparosok, majd a kapitány úr, a zászlós úr és a fegyveres polgárság, a végén a hadnagy úr. Majd az említett rendben fúvós zeneszó mellett vonuljanak ki a vesztőhelyhez. Itt már a nemes város tanácsa várja őket, és néhány lépésnyire a vesztőhelytől álljanak fel. A hóhér közel a vesztőhelyhez kivont karddal álljon meg és keresztvágás után a következő szavakkal tegye azt szabaddá: Szabadnak jelentem ki a vesztőhelyet, hogy a tisztelt mesteremberek kezükkel érinthessék és dolgozhassanak rajta. Ugyanezt ismétli a városbíró úr is: A Császári és Királyi Felség és általa kegyesen juttatott kiváltságok nevében engedélyt kapnak a mesteremberek, hogy kezüket a megújuló építményhez érinthessék és új kőműves kalapáccsal ráüthessenek. Ugyanezt teszik a városi tanács tagjai és a többi mesterek és legények. . . Délután négy óráig új oszlopok és ajtó elhelyezése után befejezik a munkát. A hazatérés ugyanolyan rendben történik, mint a kivonulás, és a végén a városbíró a városi tanács nevében köszönetet mond a megjelent polgárok-nak fáradságukért.”¹⁴

¹³ BárdosGyőr 237—238; BárdosSopron 282—284.

¹⁴ Vjk 1701. aug. 29., 39. l.; uo. 1736. szept. 11., 254v (509.) l.: „Zu reparirung des Hohen Gerichts ist beschlossen worden, dass künftigen Pfingstag [csütörtök] als den 13-ten hujus Ein Löbl. Magistrat mit der gantzen Burgerschaft dahin ausziehen und gewöhnlicher massen sothane reparation vollzogen werden solle, wie dann auch solches auf arth und weisse, gleichwie der Pranger aufgesetzt worden, vorbenannten Dits bewerkstelliget worden.”; uo. 1753. máj. 23., 60v (121—122.) l.: „Ist Determiniret worden, dass das Stadt-Gericht solle repariret werden und den 24-ten currentis die Burgerschaft ausziehen zu gewöhnlicher Lossprechung: zu welchen Ende die Ehrsame Burgerschaft und von jeden Handwerckh denen Zechmeistern, denen Maurern aber und Zimmerleuth so wohl Meistern und nach diesem der Herr Fändrich und die mit Gewöhr bewaffnete Burgerschaft mit diesen beschliisset es Herr Lieutenant, alls dann in erwehnter Ordnung mit klingender Music zum Hochgericht hinaus; wobey auch sich ein Löbl. Magistrat eingefunden und etwelche Schritt von Hochgericht stehen geblieben; der Freymann aber nahe an Hochgericht stehend sein Schwerd heraus gezogen und nach gemachten Creutz-hieb, sprache dieses Hochgericht frey, mit diesen Worten: Ich sprache dieses Hochgericht frey, das ein jeder Ehrlicher Handt-wercks-mann daran Hand anliegen kann und darbey arbeiten. Nach diesem Herr Stadtrichter sprache Diese Worth: In Namen Ihero Kays.-Königl. Mayestet und aller gnädigst ertheilten Privilegien wird ein jeden Ehr. Handt-wercks-mann an diesen neuen Gebau Hand anzulegen erlaubet sein und schlagt mit einen neuen Mauerer Hammer darann, diesem folgte der gantze

A verbuválással kapcsolatban Kállay István 1741-től kezdve bőséges adatot közöl. A természetesen velejáró zenélésről azonban csak néhány esetben szól: 1741-ben a toborzáshoz szükséges két zenészt a város fizette. 1787-ben a tanács a városi kapitányra bízta, hogy verbunkosokról és zenéről gondoskodják. 1794-ben a verbunkos vezetők mellé — napi 20 krajcárért — zenészeket is fogadtak. 1831-ben az ún. sorshúzásos újonccéllítást vezették be. Akik 100 alatti számot húztak, mindjárt a városházán maradtak. Elégséges vacsorát, és bort kaptak, és jó kedvük fenntartására muzsikát rendeltek nekik — idézi Kállay.¹⁵ Szintén 1831-ben a megyei verbuválás példáját olvassuk az újságban, de Székesfehérvárhoz is kapcsolódik a hagyományos leírás: „Székes-Fejérvárról írják, hogy Ns. Fejér Vármegyében az Ujoncz-Katonáknak kiállításra sors-huzás által szép előmenetellel folytatták a' Tisztviselő Uraknak fáradhatatlan iparkodása és ügyessége közbenjárulásával, úgy annyira, hogy azoknak nagyobb része a' nemzeti characterhez legillendőbb módon ki is állítottatt. A' Tisztviselő Urak között leginkább megkülömböztette magát a' Sár-melleyéki Járás érdemes és hazafuságról isméretes Fő Szolga-Birája Tekintetes Verbói Szluha Imre Ur, ki Febr. 7-ikén számosabb helységekben 65 Ujoncz-Katonát kotsikon szép rendtartással Székes-Fejérvárra muzsika-szóval és trombiták' harsogása között béhozatván a' Városnak fő utczáin végig vitette, és ugyan azon estve saját költségén gazdagon megvendégelvén tánczos mulatságot adott nékiek, és késérőiknek; más nap pedig hasonlóul muzsika-szó mellett a' Ns. Vármegye házához szép renddel bémenvén, ott béavattattak. Mind a' legények válogatottsága, mind pedig vidám magok viselete szemebetűnő lévén, az egész Várost felvidámitotta. . .”¹⁶

A 18. század első évtizedeiben a nagyobb ünnepek (karácsony, húsvét) idején a kicsapongások elkerülése végett engedélyhez kötötték a nyilvános táncmulatságok tartását. 1702. húsvét keddjén az egyik tímármester házában a budai külvárosban engedély nélkül táncoltak. A városparancsnok katonái elvették a zenészek hegedűit és cimbalmát, és a mestert másnap behívták a parancsnokságra.¹⁷ Szintén a jezsuiták naplójában jegyezték fel, hogy a városplébános 1723. dec. 28-án nem adott engedélyt a céheknek, mert néhányan egész nap és éjjel botrányos táncolásban és mulatozásban vettek részt, és példájukon felbuzdulva társaik is ezt tették engedély nélkül a kocsmákban.¹⁸ 1725., 1726. és 1727. karácsony másnapján viszont az engedélyt kérő céhek — mint a szűcsök és kerékgyártók is — kaptak engedélyt táncra a nagyobb botrányok elkerülése végett, csupán két font fehér viaszból készült gyertyát voltak kötelesek a várostemplom javára adni.¹⁹

Már 1743-ban arról intézkedik a városi tanács, hogy este kilenckor a nagyharanggal adjanak jelt arra, hogy minden vendéglő zárjon be. Azokat a mesterlegé-

Löbl. Rath ass dann alle Ehrsame Handt-werckher; nach freysprechung des oft erwehten neuen Gebau haben alle Ehrsame Handt-wercks-meister und Gesellen Hand angeleget und solches bis gegen 4 Uhr mit einlegung neuer Saullen, neuer Thür verfertigt und im Stande gebracht, solchemnach in obbeschriebener Ordnung der Einzug beschehen, so hath Herr Stadt-richter der gantzen anwesenden Burgerschaft eine Dankhsagung in Nahmen des Löbl. Magistrats abgestattet.”

¹⁵ KállayFehérvár 236—242.

¹⁶ Hazai s Külf. Tudósítások 1831. febr. 23., 16. sz.

¹⁷ Diar 1 1702. ápr. 18., 18. l.

¹⁸ Diar 2 1723. dec. 28., 57. l.

¹⁹ Uo. 1725. dec. 26., 90. l.; uo. 1726. dec. 26., 104. l.; uo. 1727. dec. 26., 117. l.

nyeket és hasonlókat, akik ezt a szabályt megszegik, bebörtönzik. Vasárnap és ünnepen viszont este tízig tarthatnak nyitva.²⁰ 1772-ben a helytartósági rendeletet ismerteti a városi tanács, amely a kocsmák és hasonló helyek nyitvatartására vonatkozik: vasárnap és ünnepeken délelőtt tízig és délután kettőtől négyig zárva kell lenniök. Egyébként minden este nyáron tíz óra, télen kilenc óra után 12 ft büntetés terhe mellett zárva kell lenniök.²¹ 1773-ban már a zenélésre is vonatkozik az újabb helytartótanácsi rendelet: vasárnap és ünnepnapon a kocsmákban és magánházakban a belvárosban csak délután négy órától, a külvárosban csak délután három órától szabad zenélni.²² Néhány nap múlva közli a városi tanács az 1773. jan. 4-én kelt királyi rendeletet is, amely a közelgő farsangi álarcosbálok tartásáról intézkedik a szabad királyi városokban: Álarcosbált csak nyilvános helyen, az ún. Vigadóban tarthatnak, az utcán nem szabad használni az álarcot, benn a teremben bárki tetszésére bízzák használatát. E táncmultságot farsangvasárnapig délután három órától hajnali öt óráig, farsang utolsó három napján este fél tizenkettőig tarthatják. Az előírást megszegők 100 aranyat fizetnek. A libériás szolgák nem vehetnek részt az álarcosbálban. A résztvevők félelmet, botrányt ne keltsenek, álarcos öltözetként egyházi jellegűt nem használhatnak, börtönbüntetés jár érte. Fegyvert sem titokban, sem nyíltan nem hozhatnak magukkal.²³ Ugyanezen rendeletnek másik kivonatában a nyolcadik pontban azt is előírják, hogy a bálók komisszára gondoskodjék arról, hogy a bál bevételének 6%-át a városi szegényház részére fizesse be a bál rendezője.²⁴

A városi jegyzőkönyvekben elsőként Lessitz Ignácot ismerjük meg, aki 1773-tól 1783-ig a Piac téren álló kávéházában a farsangi időben engedélyt kapott bál tartására. Igaz, első alkalommal megbüntetik, mert az 1773-as rendelet ellenére este 10 óra után is táncoltak nála, még hozzá nem is a farsangban.²⁵

1777-től Rauch Antal, majd fia Rauch János a 18. század elejétől működő Fekete Sas vendégfogadó gazdája. Miként Lessitz, Rauch is megkapja évenként a farsangi bálók tartására az engedélyt, természetesen az előírt díjak befizetésének kötelezettségével és azzal a meghagyással, hogy a zárórán túl vendégei nem táncolhatnak. Nem hiába a figyelmeztetés, mert 1777 nyarán a városi tanács a vendégfogadóknak ismételten tíz óra után tartott táncok miatt kénytelen a zenészeket 24 botütéssel is fenyegetni.²⁶

Rauch Antal 1784-ben a Fekete Sas vendégfogadónál bálházat, tánctermet épített saját költségén és ezért engedélyt kér a városi tanácstól, hogy nem csupán farsangban, de este tíz óra után is tarthasson táncot: „Alább irtt, ha az Fölséghe kegyelmes Parancsolattyával és Rendelésével nem ellenkeznék kérése, alázatosan esedezik, hogy mivel csupán a farsanghi Bálókbul nyomós költségel épített Báll Háza csak az Interestit [kamatját] sem hozná bé, és így az Instansnak nagy kárára és végső romlására válnék: Több máss Királyi Városoknak módgyára farsangon

²⁰ Vjk 1744. máj. 4., 166v (333.) l.

²¹ Uo. 1772. jún. 15., 62. (124.) l.

²² Uo. 1773. jan. 11., 92v (185.) l.

²³ Uo. 1773. jan. 15., 93v (187.) l.

²⁴ FML Tanácsi iratok 1787. jan. 5., 1/29. sz. Az 1773. jan. 4-i rendelet német nyelvű kivonatát Győr szabad királyi város tanácsa küldi meg a székesfehérvári tanácsnak.

²⁵ Vjk 1773. jún. 4., 111v (223.) l.; uo. passim a többi évek januárjában kapott engedélyek.

²⁶ Uo. 1777-től kezdve januárban passim; uo. 1777. júl. 14., 161. (321.) l.

kivül is (ki vévén a musikátul tilalmas napokat és üdöket) szabadon bállokat tarthasson a szabott órákénál továbbis. Mely kérésének lehetősége a következő okokbul nyilván ki tetszik. Elsőben: Hogy az Instans nyilván, és az egész Nemes Városnak tudtára és hírére építtette azon nyomós költséggel föll álitott Báll-Házot, és senki sem tilalmazta, sem nem határozta annak ususát [használatát]. Másodsor: Hogy több Főbb Városokban az Báll Házokban szabad minden órák szabása nélkül a Musika, és tisztességes multság. Harmadsor: Ugyanis méltó illy költséggess Báll Házot holmi kurta csak Házoktul és Virstlerék [Würstler = hentes] kortsmájátul külömböztetni, noha meg lehetne bizonyítani ezek közül némelyben gyakran egész Étszakai musikálást, és lármás Tánczollást, bátor [ámbátor] a Publicumnak semit, vagy igen kevés hasznot hajtának, magoknak pedig fölöslegis nyerekednek. Negyedsor: Az Instans tsupán czédula pénzt többet fizett, mint az Virstlerék Quantumot, azon föllül hatot minden százra, ugy Quantumát és Domeszticát hiven és minden hátrálatás nélkül fizett. Eötödször: Ha más Városokban a Privatusoknak vagy a Publicumnak nem káros és nem praejudicial illyetin Báll-Ház, nints ok, mely ezen Nemes Városban akadályoztathatna a Báll Házbéli Musikát, és multságot annyival inkább, hogy valamint ez előtt, ugy ennek utánais a rendelt óra után a mesterlegényeket nem kívánja sem a Báll Házbon, sem vendégfogadójában szenvedni, mely kérésére vigasztaló Determinatit alázatosan kér és vár Székes Fejér vár 29 9^{bri}s 784 Rauch Antal.²⁷

A 18. század vége felé már feltűnnek adatok, amelyek arra utalnak, hogy magánzenészek zenélését a városi zenészek elnézik, s a városi tanács sem csinál ügyet belőle: Schildek János hegyemester és egyúttal hegedős panaszt tesz a városi tanácsnál, hogy Erdődy József negyedmester előbb elvette hegedűjét, amikor az ácsok céhének évfordulós ünnepén Purger András céhmester házában szórakoztatásukra és táncukra muzsikált, sőt a két aranyért szerzett hegedűjét később el is törte. Ezért elégtételt követel magának. A városi tanács csupán békés megegyezésre szólítja fel az érdekelteket.²⁸ A csizmadiák céhének kérését 1792-ben és 1793-ban is szívesen teljesíti a városi tanács, amikor a megválasztott új céhmesterhez a céhládával zeneszó mellett kívánnak felvonulni a város utcáin. Csak a rend megtartását várja el tőlük.²⁹

A 19. század elejétől a Fekete Sas mellett mind többen kapnak évről évre engedélyt zene és bál tartására. Feltűnő, hogy Grammer János Györgynél — nem jelzik, hogyan hívták a vendégfogadóját — vasárnap és ünnepnap egész éven át egész éjjel muzsikálhatnak 1801-ben, csupán a tánc felügyeletére a város egyik darabontját küldik ki.³⁰ Hermann János a Fehér Bárány fogadósa 1802-ben a farsangi bálókért befizeti a szokásos összeget a szegényház részére.³¹ Szluha Antal saját költségén 1803-ban színházat és tánctermet épít házában. A városi tanács az álarcosbálok tartásában a felsőbb előírások betartására figyelmezteti.³² Hogy „táncoló palotája” milyen hírre tett szert hamarosan, igazolja a Magyar Kurír részletes beszámolója arról az álarcosbálról, amelyet Schmidegg Tamás gróf rende-

²⁷ FML Tanácsi iratok IV/355. sz., 1784. nov. 22. — A kérvényre ráírva a tanács tagadó válasza.

²⁸ Vjk 1783. nov. 28., 470. l.

²⁹ Uo. 1792. jan. 9., 37. sz. 25. l.

³⁰ Uo. 1801. júl. 17., 963. sz. 300. l.

³¹ Uo. 1802. márc. 26., 539. sz. 147. l.

³² Uo. 1803. júl. 18., 346—347. l.; KállayFehérvár 310.

zett Szluha házában 1804. febr. 7-én. Az újságíró előbb a meghívó szövegét idézi, majd beszámol a bálról: „Az alább irt különös gyönyörűségének 's örömének tartya, hogy a' Fő Méltóságú 's Tekintetes Fő Rendü Nemességet, a' Tekintetes Nemes és Vitézlő katonai Rendet, ugy szinte a' szabad királyi város betsületes és Nemzetes Előljáróit és öszveséggel minden polgárjait e' folyó 1804^{ik} esztendő Bőjt elő havának 7^{ik} napján, az az Kedden, Nemes és Nemzetes Szluha urnak tántzoló palotájában tartandó alak-ortzás bálra szivesen meghivja. Mennél számossabb jelenőktől tiszteltetik-meg, nemtsak annál kedvesebben[!] fogja azt ő maga venni, hanem annál nagyobb és bövségesebb fog a' mulatságnak vidámsága is lenni, melly ezen közös kedv-töltésre való intézetének egy tzelja. A' bé menetel szabad leszen kinek kinek, valaki tisztességes öltözetben, vagy pedig rend szerént alak-kép alatt jelenik meg: senki bé nem botsáttatik szolgálai, és más alább rendü öltözetben, hanem ha alak-kép gyanánt kívánna azokat használni. A' kezdet leszen mint más bálokban kilentz órákor. Az esméretes és ezen mulatsághoz alkalmaztatott muzsika, szokott változásokkal tart tizenkét óráig. Ezen éjféli tizenkettőtől egy óráig való pihenés közben, egy más magát jól értő muzsikás társaság Nemzeti tántz nótákkal fogja az öszve gyülekezett társaságot mulatni, és ugyan az alatt, az itteni jádzó szin Társaság Heisz nevü táncz mesterének kormánya alatt, egy nemzeti táncz fog a' szemlélőknek mulatásokra tartatni. . . Gróf Schmidegg Tamás.” — „Ez a' tudósítás a' mint közelebb Székes Fejér váratt ki osztattatott, ugy a' szomszéd helységekbe is egy meghívó levél küldetett el a' Tit. ember szerető Gróf Ur nevével, hogy a' vidékiek is részt vegyenek ezen társasági örömben, a' mellyet szerzett is nem kevés költséggel a' Tit. M. Gróf a' fellyebb meghatározott napnak estvéjén illyetén képpen: A' Nemes Elme és Fiui szeretet nevü vig darabnak eljádzása után kezdődött a' bál német és magyar tántzokkal, 's tartott éjfélig, midőn a' Rév Komáromi hegedűknek és tárogató sipnak kellemetes hangja után bé lépett Magyar Társaság egy piramis forma alkotványt hozott bé lobogó zászlókkal a' tántz szálába egy négy szeget formáló fegyveres gyalogság között; le téve ezt a' szála közepén lobogtatta zászlóit, a' mellyeket négy érdemes Nemes urak tartottak kezeikben az oszlopok négy szegeletén. Ezen fel felé nyult oszlop szép körül írásokkal diszeskedett. . . Éljen tehát M. Gróf Schmidegg Tamás ő Nagysága. . . egy olyan városban tselekedte ezt, a' melly bátor, kedves helyek volt őseinknek kezdettől fogva, de annyira kezdett hanyatlani benne a' Magyarság, hogy a' valamire való házakban és Társaságokban nem is szöllottak immár magyarul szives örömet, a' Magyar Tántz pedig sokaknál gyengeségnek és alá való dolognak tartatott. De meg-bizonyította Heisz német tántz mester ur is, a' ki tizenkettőd magával, Pandur köntösbe és sarkantus pengős tizmába öltözködött, mit tehesen az idegen a' mi Magyar nemzetünkkel való maga kedveltetésére, hogyha akarja. A' mellettek lévő hat leányzó a' hat férfiaknak mind utánnok 's vélek tették a' vonások után való rendes Magyar ugrásokat és lépéseket ugyan sarkantus pengéssel szinte a' bámulásig. Vajha ezen magyarosodni kezdő Társaság magyarul is kezdene jádzani Fejér váratt, vagy tsak az igazgatását is magára vállalná a' vigyázása alatt teendő Magyar Játéknak.”³³

1804-ben Rauch János, a Fekete Sas vendéglőse panaszt tett a városnál, hogy nála nem engedélyezik az álarcosbál tartását. A tanács döntése szerint

³³ Magyar Kurír 1804. I. febr. 24., 16. sz. 247—251. l.

ezután Szluhával hetente váltakozva a Fekete Sasban is rendezhet ilyen mulatságot.³⁴

1814-től Schuidegg grófnak a saját házában levő kávéházban is engedélyezik a táncolást.³⁵ Ennek ellenére hamarosan panaszt kell tennie a városi tanácsnál: „Felvétellett Mélt. Gróf Schuidegg Tamás Urnak megkereső levele, mellyen fogva arra kíván választ és végzést, hogy kinek parancsolattýára tiltotta légyen a' Muzsikát a' város hadnagya a' Grófnak ugy nevezett Cassino Kávé házában? — Mivel Zeffle Vilibald, a kávé ház árendása nem kért engedélyt — a város hadnagya a Kapitány parancsolattýára — miként más korcsmákban is, este 11-kor letiltotta a' bált. Kérjen az árendás engedélyt, s semmi akadályja nem lesz a muzsikának.”³⁶

Ezekben az években már az Arany Ponty vendégfogadósa is rendszeresen engedélyt kap farsangban báltartásra. 1815-ben azonban a városban tartózkodó olasz katonák miatt gyúlik meg a baja a vendéglősnek: „... hivatalosan jelenté a' város kapitánya, hogy a' midőn a' mult éjjel a' városi örök a' Csapokon a' Muzsikát letiltani jártak volna, az Arany Ponty nevezetű kortsmában sok olasz tisztek és köz emberek 11 1/2 óra táján együtt lévén a' musikát meg szünni nem engedték 's vélek mulatozó fehér cselédet erőszakosan ott marasztották légyen. Ugy szinte, hogy a' katonai örököt vezérlő káplár égő pipával, ugy hogy a' tűz szikrákat hullasztotta, járt 's a' dohányzást még a városi káplár intésére se hagyott légyen el.”³⁷

Az 1826-ban alapított Lövöldöző Társaság éveken át a farsangban szintén álarcosbálokat rendez, az első években a Fekete Sasban, majd a Pelikában. 1827-ben ugyan a városi tanács engedélye nélkül próbálkoztak, de aztán kizárólag felsőbb engedéllyel tehették ezt és alkalmazkodni voltak kénytelenek a jelzett bálházak szokásaihoz.³⁸ Lövészegylet már 1826 előtt is működött. Kállay István 1727-től kezdve hoz adatokat a lövöldéről.³⁹ A Honművész cikkírója az 1840. évi táncmulatság leírásában szintén utal a 18. századi működésére: „Folyó hó jul. 12-kén egy igen érdekes mulatságnak valánk tanui. Ugyan is a' városunkban kebeleztet polgári lövész egyesület néhai polgár- és lövész társa Ámon Fülöp ur által 1740^{ki} julius 11-kén lött, 's jelenleg az egyesület birtokában levő czéltáblának, ugy szintén az egyesületnek azóta fenálló száz évü emlékét innepélyesen ülni kívánván: a' lövészpályának kivilágítása mellett díj nélküli estvéli mulatságot adni intézkedett. Már délutáni három órakor az egyesület tagjai a' czélba-lövést elkezdi, 's majdnem estvéli hét óráig egymást ügyekezettükben felülmulni törekvének. Ez alatt összeseregleg a' szép nem, 's mintegy élő koszorut képezve, gyönyörteli látványt nyujta a' vizsga szemnek. A' terem szép izléssel diszítve levén, csak azon egy kívánni valót hagyá: vajha legalább is még egyszer akkora volna! — mit főleg akkor éreztünk, midőn éppen a' táncznak kezdetével megérkezett eső a' nagy számú vendégeket a' kis terembe nyomulni készteté. Ekkép a' lövészpályának külső 's tökéletes kivilágítása gátoltatván, csak a' száz évü czéltábla a' teremnek külső homlokzatán virágkoszoruk 's csillagot képező lámpafény között tündök-

³⁴ KállayFehérvár 312.

³⁵ Vjk 1814. jan. 7., 49. sz. 11. l.

³⁶ Uo. 1814. aug. 26., 1254. sz. 315. l.

³⁷ Uo. 1815. szept. 17., 653. sz. 158. l.; KállayFehérvár 312.

³⁸ Vjk 1826. febr. 20., 239. sz. 66. l.; LauschmannTört II. 299; Vjk 1827. jan. 17., 111. sz. 27. l.; uo. 1838. jan. 8., 89. sz.; KállayFehérvár 322.

³⁹ KállayFehérvár 321.

le. . . A' minden feszültségtől mentt társas vigalom az eső daczára is majdnem éjfél utáni két óráig tartott."⁴⁰ 1871-ben már arról értesülünk, hogy a lövöldében tánc tartására alkalmas nagy helyiségeket alakítottak ki. Ettől kezdve aztán egész éven át — nyáron a kerthelyiségükben — maguk rendeztek rendszeresen táncmulatságokat, sőt más egyesületeknek is engedélyt adtak e célra.⁴¹

1832-től gróf Zichy Ödön, 1836-tól Bezerédy Miklós belvárosi házában szintén rendszeres báltartásra kap engedélyt.⁴² Ez utóbbi azért is figyelemre méltó, mert Dormuth szerint a Barkóczy püspök ösztönzésére 1838-ban alapított „Casinói Társaság” az egykori Vanossi-, majd Bezerédy-házban kezdi működését.⁴³ A városi jegyzőkönyvben joggal olvassuk, hogy már előbb is volt hasonló kaszinói egyesület,⁴⁴ hisz Schmidegg grófnak — mint idéztük — 1814-ben Casino Kávéháza volt a házában. Mint ismeretes, később 1867-ben a feloszlott Kaszinó helyébe szervezik a Vörösmarty-kört.⁴⁵ — A Zichy-palotában az Olvasó egylet tart 1841-ben táncestélyt: „A múlt évben alapított Olvasó egylet az egylet alapjának bővítése céljából jan. 18-án gróf Zichy Ödön palotájában tartott fényes bált. A következő táncestélyeket már az újonnan restaurált megyeház termében fogják tartani.”⁴⁶

Cigányzenészek közreműködéséről csak az 1840-es évektől szólnak. Az első beszámoló még nem említi a nevüket: „. . . a sós tónál levő városi erdőben a' szépitői társaság által felállított épületek megnyitásával 1840. eszt. jul. 26-án, azaz Anna napján . . . táncmulatságok fognak tartatni — szólt a hirdetmény. . . Már délután 4 órakor kezdődék egy oszlopokon álló, a' köznép számára épített szabad teremben barna hangászok zenéje mellett a' táncz, mellynek csak a' hasadó hajnal bibora vete véget. Hat órakor a' ligeti sétatéren török-zene vala, melly két óra-folyásig a' minden rendü 's osztályzatu embertömeg válogatott műdarabjaival mulattatá. Ez esti 8 órakor megszűnt, mert a hangászkar a' terembe vonulván, a' jelenvoltakat tánczra készíteté. . .”⁴⁷ A „török-zenét” bizonyára nem a barna hangászok, azaz a cigányzenészek szolgáltatták, hanem fúvószenekar. Vajon az esti táncon melyik együttes játszott?

Feltűnő számunkra a zenészek, ill. együttesek nevének hiánya, mert az 1840-es évektől mind több cigányzenészeiről olvasunk az anyakönyvekben. (Lásd nevüket a VII. fejezetben!) Az 1870-es évektől aztán gyakran írnak név szerint is közreműködésükről: a híres Radics Bernát 1890-ig játszott zenekarával. Feltételezzük, hogy az ő zenekara szerepelt az újonnan megnyílt Kenessey-féle kertben a 12. vértesezred zenekarával együtt már 1860 júliusában is a közönség szórakoztatására („Radits's national Musikbande”).⁴⁸ 1871 szilveszterén a kereskedelmi ifjak önképzőköre javára rendezett mulatságon „a mi Bernáth zenészeink jól szervezett társulataival olyan hévvel játszá a kijelölt darabokat. . . s az általa szerzett fejevári csárdás többszöri ismétlése után. . . folyt a tánc. . . reggel 4 óráig.” 1872-ben a

⁴⁰ Honművész 1840. júl. 26., 60. sz. 489. l.

⁴¹ Szabadság 1871. júl. 16., 15. l.

⁴² Vjk 1832. jún. 22., 1258. sz.; uo. 1834. jan. 10., 59. sz.; uo. 1836. jan. 11., 62. sz.; uo. 1837. márc. 3., 478. sz.; KállayFehérvár 312—313.

⁴³ DormuthSzékesfehérvár 18; LauschmannTört II. 335.

⁴⁴ Vjk 1838. máj. 1., 998. sz.

⁴⁵ LauschmannTört III. 241 és 295.

⁴⁶ Pressburger Zeitung 1841. jan. 26., 7. sz. 1. l.

⁴⁷ Honművész 1840. aug. 16., 66. sz. 537. l.

⁴⁸ OSzK gyűjteményéből plakát másolata az MTA Zenetud. Intézetben.

katolikus legényegylet majálisán a Polgári lövölde helyiségében „a közönséget Radics Bernát jól szervezett zenekara mulattandja”. Két héttel később a kereskedelmi ifjak majálisán a lövöldében „kinn a szabadban is folyt a tánc. Az első négyest 216 pár tánczolt mindkét zenekar közreműködésével, a győztes azonban, mint előre látható volt Radics lett, mert míg Kubik fiatal kezdő társulatával alig középszerűségig tudta vergődni, addig Radics társulata néhány kitűnő darabot teljes összhangzattal játszott.”⁴⁹ 1879-ben „Radics Bernát jeles népzeneész naponkint Plesse kávéház helyiségében est órákban a legszebb magyar darabokat játsza kitűnő tehetségű fiával Radics Károlyval, kinek czimbalom hangszeren játéka figyelemre méltó, mely még a külföldi utazásában is feltűnést keltett.”⁵⁰ 1883-ban valóban kéthónapos svájci hangversenykörútjáról olvasunk, de szept. 27-én már a lövöldében új csárdását adja elő együttesével, sőt ősszel szerdán és szombaton a színházi sörccsarnokban, kedden az Ullmann-kávéházban, hétfőn és pénteken a Stiglicz-kávéházban játszik.⁵¹ 16 tagú kiváló együttesének hamarosan másik fia, Radics Miska is öregbíti hírnevét Festetics- és Ilona-csárdásával. Majd maga is zenekart szervez s jó néhány szereplés után együttesével ő is külföldi útra indul.⁵² Radics Bernát fiaival együtt még 1889-ben németországi és svájci körútról tér haza, s Bernát 1892 szeptemberében új tanfolyamot nyit lakásán a Cserepes köz 3-ban (Palotaváros) hegedű és gordonka tanítására.⁵³

Népszerű cigányzenekar volt Dócsi Jancsi együttese is, 1876-tól 1887-ig tudunk működéséről. 1876 áprilisában rövid újsághír szerint „Dócsi Jancsi fiatal népzeneész 14 tagból társulatot szervezett”.⁵⁴ Kedden és szombaton a Magyar Királyban, csütörtökön és vasárnap a Balázs-sörözőben, szerdán és pénteken a Hübner-kávéházban, hétfőn pedig a Stiglicz-kávéházban szórakoztatta közönségét.⁵⁵ 1881. márc. 15-én a Purim alkalmával az izraeliták ifjúsági farsangi hagyományos mulatásán játszott.⁵⁶ 1882 januárjában Marossy Lajos táncmester táncpróbáján a Magyar Királyban Dócsi Jancsi „kedvelt zenekara” működik közre.⁵⁷ Utolsó adatunk róla: 1887. aug. 14-én a torockói tűzkárosultak és a székesfehérvári vértanúszobor felállítására javára muzsikál a „Rózsás szigeti” kerthelyiségben.⁵⁸

Az 1870—80-as években többször szólnak az újságok a „kőműves bandáról”. Első adatunk az együttesről az 1874-i Anna-bálról való, az utolsó az 1885-ös szilveszteri szereplésükről szól.⁵⁹ Enge szerint Stejszkál János kőműves mesternek 6-8 tagú együttese volt.⁶⁰ Talán egyezik ifj. Stejszkál fúvóossal, akit 1874-ben a székesfehérvázi zenekarban említettünk a II. fejezetben és Stejszkál (Szeszkál) Ferenc káptalani zenész fiával. Bizonyára fúvóegyüttese volt!

⁴⁹ Székesfejérvár 1871. dec. 31., 162. l.; uo. 1872. máj. 5., 101. l.; uo. 1872. jún. 2., 129. l.

⁵⁰ Uo. 1879. febr. 15., 55. l.

⁵¹ Szabadság 1883. aug. 19., 66. sz.; uo. szept. 28., 76. sz.; uo. szept. 30., 78. sz.

⁵² Uo. 1884. dec. 17., 101. sz.; uo. 1887. dec. 8., 147. sz.; uo. 1888. aug. 16., 99. sz.; uo. 1890. febr. 18., 22. sz.

⁵³ Székesfehérvár és vidéke 1889. aug. 10., 96. sz.; uo. 1892. aug. 23., 101. sz.

⁵⁴ Székesfejérvár 1876. ápr. 19., 32. sz. 132. l.

⁵⁵ Székesfehérvár és vidéke 1881. aug. 18., 66. sz.

⁵⁶ Fehérvári Híradó 1881. márc. 20., 12. sz.

⁵⁷ Szabadság 1881. dec. 18., 45. sz.

⁵⁸ Fejérvári Hírlap 1887. júl. 25., 79. sz.

⁵⁹ Székesfejérvár 1874. júl. 12., 29. sz.

⁶⁰ EngeZenei IV. 822.

1873-ban alapították a Tűzoltó Egyesületet.⁶¹ 1874-ben a székesegyház orgonistája a zenekar vezetője: „A vasuti vendéglő helyiségében vasárnaponként zene van. Novák Sándor tűzoltó karnagy vezénylete mellett, saját zenekara mulattatja a vendégeket.”⁶² Müzldig vezetői Novák Sándor a zenekart — nem tudjuk. Szerepléseik alapján 1879-ig követhető a működésük: 1874 szeptemberében táncestélyen, októberében fáklyásmenetben játszanak, 1875. aug. 21-én a Nemzeti Dalkört zenével fogadják az állomáson, 1878. máj. 20-án Havranek József városkapitány újraválasztásán fáklyásmenetben szerepelnek, 1879. júl. 6-án pedig saját egyesületük zászlószentelésén muzsikálnak, a végén Novák Sándor tűzoltó indulóját is játsszák.⁶³

A következő három évben nem írnak szerepléseikről. Valóban szünetelt működésük. 1883. márc. 15-én ezt olvassuk az újságban: „A tűzoltó egyesület közelebb egy 12 tagból álló fuvó zenekart szerződtetett és ezeket egyenruhával el is látta”, majd arról is szól, hogy jó idő esetén nagyszombaton a székesegyházi feltámadási körmenetre ki fog vonulni a zenekar.⁶⁴ Bár karmesterük nevét nem jelzik, ettől kezdve 1888-ig ismét hallunk az együttesről: 1883. jún. 16-án a tűzoltó egyesület tizedes jubileumán, 1884. jún. 9-én gróf Cziráky Béla főispán beiktatásán, 1885-ben a hagyományos Szent István-körmeneten muzsikálnak és a végén a székesegyház előtt a Szózatot adják elő. (Ezért megdicséri őket az újságíró, mert a katonazenekar a Gotterhaltét szokta ilyenkor játszani!) 1886. jan. 6-án Seidel főparancsnokukat köszöntik zeneszóval, szept. 19-én díszgyakorlatukon zenélnek, nov. 1-jén egyik tűzoltó társuk temetésén játszanak. Az 1888. aug. 19-én, Pauer János püspök aranymiséjének előestjén rendezett fáklyás felvonuláson cigányzenekarral együtt szerepelnek.⁶⁵

A 18. század végétől gyakran olvasunk táncitanárok működéséről, akik a táncanfolyamokat táncmulatsággal is egybekötötték. Matisek Ferenc tánctanár egyéves működéséről 1798 decemberében tanúsítványt kap a várostól.⁶⁶ 1831-ben Zöllner József, 1833-ban Telusi (Tolupi) Ferenc kapott táncanfolyam tartására engedélyt.⁶⁷ 1842-ben Pfeifer Gábor izraelita táncmester kér és kap engedélyt a letelepedésre. Hivatkozik az 1840. évi 29. törvénycikkre, amely szerint a szabad királyi városokban is letelepedhet. Az Esztergom megyei Unyból jött, korábban Esztergomban, Zomboron és más helyen is volt táncmester.⁶⁸ 1853-ban Szölösi Szabó Lajos táncmester „táncok tanításában ügyességét számos oklevéllel bebizonyítván” az 1854. évi farsang végéig kap tanításra engedélyt.⁶⁹ Hosszabb időn át Marossy Lajos vezetett táncanfolyamokat a városban. 1864-ben leánya halálának adata alapján tudunk itteni működéséről.⁷⁰ Nem volt állandó lakója a városnak,

⁶¹ LauschmannTört III. 322.

⁶² Szabadság 1874. jún. 14., 24. sz. 151. l.

⁶³ Székesfehérvár és vidéke 1874. szept. 13., 37. sz.; uo. okt. 4., 40. sz.; uo. 1875. aug. 21., 67. sz.; uo. 1878. máj. 22., 41. sz.; uo. 1879. júl. 9., 97. sz.

⁶⁴ Uo. 1883. márc. 15., 32. sz.; uo. márc. 22., 35. sz.

⁶⁵ Uo. 1883. jún. 19., 73. sz.; uo. 1884. jún. 10., 70. sz.; uo. 1886. jan. 5., 2. sz.; uo. szept. 9., 108. sz.; uo. nov. 2., 131. sz.; Szabadság 1885. aug. 23., 100. sz.; uo. 1888. aug. 21., 101. sz.

⁶⁶ Vjk 1798. dec. 1., 1378. sz. 534. l.

⁶⁷ Uo. 1831. szept. 19., 1647. sz. 354. l.; uo. 1833. szept. 6., 1767. sz. 439. l.

⁶⁸ FML Tanácsí iratok 1842. márc. 31., 857. sz.; Vjk 1842. ápr. 5., 857. sz.

⁶⁹ Vjk 1853. okt. 15., 1426. sz. 560. l.

⁷⁰ BHa 1864. jan. 15.

amint olvasható a helyi lapban 1871-ben: „Marossy Lajos városunk régi idő óta állhatatos téli vendége már körünkbe érkezett és táncoskolóját folyó hó nov. 6. a színház épületében megnyitandja.”⁷¹ 1891-ig minden évben szervez tanfolyamot, hol a Fekete Sasban, hol a Magyar Király vendégfogadóban, de csak télen, így 1888-ban is jelzik érkezését: „Marossy Lajos veterán táncmesterünk meg érkezett nyári körutjáról, ismét okt. 23-tól a Fekete Sasban tartja a tánc órákat.” 1881-ben részletesebben is írnak munkájáról: „Marossy Lajos táncmester 1882. jan. 1-én tartja nagy táncpróbáját a Magyar Király emeleti helyiségében. La Fiumani Monferrina c. táncot is bemutatja. Közreműködik Dócsi János kedvelt zenekara.”⁷²

Dalegyletek

Az európai dalárdamozgalomba Magyarország városai közül jó néhány már az 1840-es években bekapcsolódott. Úgy tűnik, hogy Székesfehérvárott az 1860-as években került erre sor. Enge szerint Emmerth Henrik városi zenész, a székesegyház orgonistája állásának elfoglalása után hamarosan, még 1860-ban alapította az első dalárdát.⁷³ A Zenészeti Lapokban az 1860. szept. 1-ji hangverseny kritikájában már működő dalárdáról olvasunk: „A hangverseny végeztével a közreműködők s kívülök még mások is Schwanfelder kanonok ur ő nga vendégszerető, fényes asztalához hívtak, mialatt a Rader ur vezetése alatti 30 tagu dalárda lepett meg bennünket erőteljes, jól betanult ének darabjaival Storch, Huber- és Mendelssohntól, mondhatom: meglepett, mert a provincián még ennyit nem kerestem; a tisztán és szabatosan előadott karok, mind a derék vezetőnek, mind a Fehérváriak becsületére válnak...”⁷⁴ Rader Antal kórusáról részletesebben szól Rainiss Mátyás tanító 1863-ban ugyancsak a Zenészeti Lapokban: „Van Székesfehérvárott egy műkedvelő társaság, mely habár határozott címet nem is vett föl, még is csak a dalárdái név alatt ismeretes, és Rader Antal ur vezetése mellett, már három év óta szép sikerrel működik. Hetenkint rendesen kétszer jönnek össze, és idejüket szép dalok elzengésével töltik el kedvteljesen. Mindjárt kezdetben látván szép haladásukat, többször egy társaskört alakítanak, s a város polgárait s hölgyeit egy koszoruba összefűzvé, jeles dalaikkal az elmúlt tizenkét év alatt meghült baráti és testvéri szeretetet bennök ismét fölélesztvé, sok nemes élvezetet és ártatlan multságot nyujtának. — A dalárdának sem meghatározott alapszabályai, sem előljárói nincsenek, mindenben a közmegegyezés, vagy a szótöbbség határoz. Rendes pénztá-

⁷¹ Székesfehérvár 1871. okt. 22. Melléklet 93. l.

⁷² Szabadság 1891. okt. 6., 120. sz.; uo. 1888. okt. 14., 124. sz.; uo. 1881. dec. 18., 45. sz.

⁷³ EngeZenei I. 54.

⁷⁴ Zenészeti Lapok 1860. szept. 18., 406. l. — A zenét szerető Schwanfelder József apátkanonokról elismerőleg ír a bécsi zenei újság 1856-ban és említi, hogy két értékes párizsi zongorát is beszerezett: „Der bekamnte Musikmäcen Domherr Schwanfelder in Stuhlweissenburg, der sich schon manches Verdienst um die Kunst erworben, hat zwei ausgezeichnete Pariser Flügel angekauft; der eine stammt aus dem Erard'schen, der andre aus dem Herz'schen Atelier.” (Blätter für Musik Theater und Kunst Wien II. k. 84. sz. 336. l., 1857. okt. 17.) — Az V. és VI. fejezetben többször hallunk a muzsikuskok felé megnyilvánuló vendégszeretetről is. Temetése alkalmával 1875-ben a helyi lap kiemeli zeneszeretét, s azt is említi, hogy a szabadságharc után Haynau kötél általi halálra ítélte. (Székesfehérvár 1875. febr. 13., 13. sz. 56. l.)

ruk sincsen, s csak egyedül akkor és annyi szedetük össze, mennyi a költség fedezésére szükséges; és így egy tagnak évi kiadása összesen csak 4 ft-ra jön. A tagokat mindenre egyedül csak a becsületszó kötelezi. — Minthogy a műkedvelők jótékony célra tett többszöri föllépésök és közreműködésök által már több intézetet, szegény károsultakat és elaggott honpolgárokat gyámolítottak, azért talán nem leszek szerénytelen, ha a tisztelt szerkesztő ur becses engedelmével azok neveit is ide ígtatom.” Felsorolja a 30 kórustag nevét, köztük Rader Antal igazgató, Emmerth Henrik és Madaras Elek másodigazgatók, Vogel Alajos, Rainiss Mátyás jegyző és pénzbeszedő és Rainiss Ferenc nevét. (A kórustagok nevét lásd a VII. fejezetben!) „Ezek közül 8 az első tenor, 7 a második, továbbá 7 az első alhang és 8 a 2-dik alhang szerepeivel foglalkozik. — A három igazgató a fölveendő tagok hangjait megvizsgálja, s a betanulandó darabokról gondoskodik. Sok dalaik közül a már betanult legszebb darabok száma 24. Az énektermet a nemes város kegyéből, a dalok betanítására való zongorát pedig Rader Antal ur szivességéből élvezik, kiknek ezennel nyilvánosan hálás köszönetet mondok. Adja Isten, hogy a műkedvelők a legjobb egyetértésben még továbbra is igen sokáig együtt működhessenek.”⁷⁵ A beszámoló nem utal arra, hogy valóban Emmerth alapította a dalárdát. A szöveg szerint Emmerth és Madaras segédkarnagyként szerepelnek és Rader az együttes vezetője. II. fejezetünk alapján tudjuk, hogy ő a székesegyház önkéntes zenésze volt fiatal korától kezdve. Többet nem hallunk a kórusról. Ezeknek az éveknek a szokása szerint az együttes férfikar volt, a hölgyek csak a baráti összejöveteleken vettek részt.

A kórus hamarosan feloszlott. Ezt igazolja a reáliskola 1863/64-es értesítője, amelyben közlik, hogy a megszűnt városi dalárda 146 műből álló könyvtárát a reáliskolának adták át, ahol Madaras Elek tanár volt.⁷⁶

A dalárda újjáéledéséről szintén Rainiss Mátyás ad hírt 1864-ben: „Dalárdánk összetartó lánczemeit duló vihar tépte szét; annak nemesebb érzésű és egy szebb cél után törekvő tagjait néhány léha szájhős — kik a legszentebb célt sem szokták tekintetbe venni — alattomos rágalmaszások által egymástól elidegenítették, annyira, hogy őket ismét egyesíteni egy hosszú év lefolyása alatt csak alig hogy sikerült; de végre az ige ismét testté lön! Az énekműdarabok betanítására t. Janny József ur lön felkérve, ki is ebbeli kiváló képességét a legszivesebben följajánlá. — Ha a dalárda csekély működésével a zenészetet emelheti, azt pártolhatja és másokkal megkedveltetheti, s ha ez által a városi közönségnek sok szép és nemes élvezetet, az emberiségnek és a közjónak időnként némi áldozatokat hozhat: mind ezt önnönmagára nézve a legszebb jutalomnak fogja tekinteni. Ugyan azért bizton remélhetjük, hogy a helybeli dalárda a megalakult ‚Zenész-segélyző egyesület’ javára hangversenyt rendezni, legelső és legfőbb teendői közé számítandja. — Ez alkalommal kötelességünknek tartjuk fölemlíteni tek. Grossinger Kálmán megyei tisztviselő urat, a megye autographiai igazgatóját, s a helybeli dalárdának szinte buzgó tagját, ki az énekműdarabok autographiai lemásoltatásával a dalárda iránt már is igen sok szivességet tanusított.”⁷⁷ A kórus további sorsáról, tagjainak nésvoráról nincsenek adataink, hacsak nem ennek a dalárdának újabb átalakult formájára utal egy újsághír 1871 júliusában: „A tanítói kar férfi dalárdája folyó hó 19-én este

⁷⁵ Zenészeti Lapok 1863. jún. 25., 314. l.

⁷⁶ FML Az értesítő 16. lapján.; BorostyánReál 38.

⁷⁷ Zenészeti Lapok 1864. szept. 8., 399. l.

fél 10 órakor a Vörösmarty téren négy dalt énekelt el még pedig nagyszámu közönség jelenlétében . . . de mint halljuk egy másik daltársulat is alakulóban van, mi nagyon igazoljuk a kettőnek egyesülését.”⁷⁸

Egy hónappal korábban arról olvasunk, hogy „a helybeli kereskedő ifjuság néhány tagja komolyan foglalkozik azon eszmével, hogy kebelében egy dalárda együletet szervezhessen”.⁷⁹ Ez év karácsony másnapján zeneestélyt rendez a kereskedelmi ifjak önképzőköre „a kör kebelében alakuló dalárda javára . . . A dalárda már jövő hó elején megkezdi Madaras Elek reáltanoda tanár ur vezetése mellett működését.”⁸⁰ „A zeneestély várákózáson felül sikerült . . . a mi Bernáth [Radics Bernát] zenésünk jól szervezett társulatával olyan hévvel játszák a kijelölt darabokat . . . s az általa szerzett fejfűvári csárdás többszöri ismétlése után a táncz kedv annyira áthatotta ifjaink idegeit . . . s folyt a táncz . . . reggel 4 óráig.”⁸¹ 1872 márciusában újabb hír az énekkar alakulásáról: „A kereskedő ifjak dalárdájával összekötött önképző köre, mely részint a közbejött farsangi idény, részint Madaras E[lek] karmester gyengélkedése folytán eddigi működését meg nem kezdheté. — Ápril hó elején színház féle épület emeletén berendezett helyiségében fogja ünnepélyes megnyitását tartani.”⁸² 1872 júniusában megvalósul végre a terv: „A kereskedelmi ifjak önképzőkörének dalárdája működését mult vasárnap [máj. 26.] kezdé meg, a tagok száma meghaladja a 30-t. Énekpróbák hetenkint kétszer, vasárnap du 1 1/2 órától 1/2 3-ig s csütörtökön este 9 órától 10-ig fognak megtartatni a főreáliskola I. osztályában.”⁸³ Néhány hét múlva dicsérik a tagok lelkesedését, a létszám már 40 fő.⁸⁴ Júl. 28-án a lövészegylet multságán szerepelnek először: „. . . a kereskedelmi ifjak dalárdája a következő 3 darabot fogja énekelni: A kápolna Kreutztól, Sikolt rikolt a sarkantyú Zimaytól, végre egy Bordalt.”⁸⁵

Szerepléseikről többször nem olvasunk. Feltételezhető, hogy Madaras Elek betegsége miatt (a reáliskolában is csak 1874-ig tanított!) hamarosan megszűnt a dalárda. 1876-ban viszont újabb hasonló együttes szervezéséről írnak: „A kereskedő segédek kebeléből dalárda alakult, alakuló közgyűlést tegnap [ápr. 28.] tartottak. Ének tanárnak Lusztig Károly urat, a volt helybeli színház zenekarának karmesterét nyerték meg.”⁸⁶ Lusztig Károlyt a helyi lap még 1875 őszén a színház karmestereként említi, de 1876 tavaszán már jelzi, hogy nincs a színháznál és véglegesen letelepszik a városban. Májusban nevét Vighre változtatja, jún. 10-én pedig már azt olvashatjuk róla, hogy kinevezték a győri székesegyház zenészenek és Győrbe költözik.⁸⁷ A kórus további működéséről nem találunk adatot.⁸⁸ (E két

⁷⁸ Székesfejervár 1871. júl. 23., 19. l.

⁷⁹ Uo. 1871. jún. 25., 61. l.

⁸⁰ Uo. 1871. dec. 24., 154. l.

⁸¹ Uo. 1871. dec. 31., 162. l.

⁸² Uo. 1872. márc. 31., 69. l.

⁸³ Uo. 1872. jún. 2., 129. l.

⁸⁴ Uo. 1872. jún. 23., 145. l.

⁸⁵ Uo. 1872. júl. 28., 173. l.

⁸⁶ Uo. 1876. ápr. 29., 35. sz. 145. l.

⁸⁷ Uo. 1875. okt. 27., 86. sz. 375. l.; uo. 1876. ápr. 15., 31. sz. 129. l.; uo. máj. 10., 38. sz. 159. l.; uo. jún. 10., 47. sz. 199. l.

⁸⁸ Az újságíró ugyan azt jelzi, hogy az 1876-i Vörösmarty-ünnepélyen a kereskedelmi segédek dalárdája is fog szerepelni, az ünnepélyről szóló beszámolójában már nem említi a kórust. Lásd Székesfejervár 1876. szept. 6., 72. sz. 299. l.; uo. szept. 30., 79. sz. 327. l.

énekkar nem a kereskedelmi iskola énekkara volt, amelynek szerepléséről Greizinger Iván vezetése alatt már szoltunk az előző fejezetben!)

Csak rövid hír számol be 1874-ben újabb dalárda alakulásáról: „A palotakülvárosi olvasókör kebeléből a dalárda megalakult, a tanítás mult kedden [ápr. 21.] megkezdődött.”⁸⁹ Az első szerepléséről hamarosan olvasunk: „A palota külvárosi olvasókör dalárdája f. évi július 25-én este tartja megnyitási ünnepét az egylet helyiségében. . . Dalárda megnyitási ünnepély. A palota külvárosi olvasókör kebeléből alakult dalárda dal és szavalati és táncz estélyt. . . jul. 25-én Kostyelik Ferencz vendéglőjében tartott. . . a dalárda szépen énekelt. . . a palota külvárosi óvoda javára.”⁹⁰ Nov. 28-án „a dalárda javára az énektanításhoz süzségeltető hangora (physharmonica) megszerzése végett saját helyiségében” táncmulatságot rendeznek. Előtte a dalárda számai: „Élet és dal Hubertól, Nem tudom, mi bajom Therntől és Bordal Egressy Bénitől.”⁹¹ Kórusuk vezetőjét nem említik. 1875. jún. 5-én majálisukon még a dalárda „működésével elismerést aratott”, de hamarosan hírt adnak arról, hogy az együttes feloszlott: „A dalárdisták és karmesterük között össze zörrenés történt.” Pár nap múlva már cáfolják a hírt: „A dalárda nem oszlott fel összezörrenés miatt, csak szünetel, mert karmesterük, az előbbi eltávozott. Fenn maradnak és Habits Jánost igyekeznek karmesternek megnyerni.”⁹² Októberben a Vörösmarty-ünnepélyen ugyan éneklük már a Himnuszt és a Szózatot, de az újságíró szerint az énekük „gyenge volt”. 1876. júl. 30-án az olvasókör estélyén több számmal szerepelnek: „1. Nem tudom én, mi bajom Thern Károlytól. . . 3. Madárka Novák Sándortól. . . 5. Beteg leány Egressy Bénitől. . . 7. Kidült fa Egressytől. . . 9. A kancsó Egressytől. . . 12. Hymnus Kölcseytől.” Legközelebb már dicsérik is őket: „Palotakülvárosi dalárda szépen fejlődik. Egyik társuk temetésén szép összhanggal énekeltek.”⁹³ Az olvasókör nov. 25-i táncestélyén „nyitásul a dalárda következő négyes férfi karokat éneklük: 1. Csak gyönyörű nemzet Egressy Bénitől. 2. Éji dal Marschnertől. 3. Bordal és lány Thil Nándortól. 4. Ez a kislány eladó Lovassytól.”⁹⁴

Ezután nem hallunk az együttesről. 1879-ben viszont újabb alakulási kísérletükről írnak: „A palota külvárosi olvasó kör helyiségében számos tag részvételével egy dalárda alakítása miatt értekezlet tartatva a megalakulás elvileg kimondatott, és az érdemleges alakulás ugyan alapszabályok megállapítása céljából nov. 1. este 7-kor az olvasó kör helyiségében egy újabb értekezlet tartása határozottatott.”⁹⁵ „A palota külvárosi olvasókör helyiségében tartott értekezlet után tényleg megalakítottnak nyilvánították a tervezett dalegyletet a „Székesfehérvári dalkör” czime alatt. Az alapszabályok kidolgoztattak. Tantermül a belvárosi iskolák egyike jelöltetett ki. . . az egylet az eddig létező dalegyletekkel versenyezni képes leend.”⁹⁶ Vajon mire jutottak a versengésben — nem tudjuk. A tagok toborzására csak ezután került sor.

⁸⁹ Székesfehérvár 1874. ápr. 27., 17. sz. 109. l.

⁹⁰ Uo. 1874. jún. 21., 25. sz. 158. l.; uo. aug. 2., 31. sz. 196. l.

⁹¹ Uo. 1874. nov. 15., 46. sz. 284. l.

⁹² Uo. 1875. jún. 9., 46. sz. 205. l.; uo. szept. 1., 70. sz. 307. l.; uo. szept. 4., 71. sz. 311. l.

⁹³ Uo. 1875. okt. 2., 79. sz. 343. l.; uo. júl. 19., 58. sz. 243. l.; uo. júl. 29., 61. sz. 255. l.; uo. aug. 12., 65. sz. 271. l.

⁹⁴ Uo. 1876. nov. 22., 94. sz. 389. l.

⁹⁵ Uo. 1879. nov. 1., 88. sz. 357. l.

⁹⁶ Uo. 1879. nov. 5., 89. sz. 362. l.

A Székesfehérvári Ifjúsági Dalkör működéséről főleg a fennmaradt iratanyag alapján szólhatunk.⁹⁷ A helybeli újság szerint ugyan már 1875 augusztusában a „helybeli ifjak dalegyet alapítására gondolnak”,⁹⁸ de csak 1877. szept. 20-án Rozgonyi György elnökletével döntenek a dalárda alapításáról. Okt. 2-án bemutatják az alapszabályok fogalmazványát és közlik a 30 tagú együttes névsorát. (Nevüket a VII. fejezetben olvashatjuk.) Az okt. 15-én tartott közgyűlésen Novák Sándor káptalani orgonista és a tűzoltó zenekar vezetője vállalja a kórus vezetését, a próbákat kedden és csütörtökön fél hattól fél hétig fogja tartani. Első alkalommal a reformátusok új orgonájának felszentelési ünnepén, advent első vasárnapján — mint már szóltunk róla — az E szép nap kezdetű egyházi éneket és Kölcsey Himnuszát énekelték. Másodszor 1878. márc. 15-én a dalkör által a Magyar Király szállodában rendezett táncestélyen szerepeltek. A helyi újságok közlik a műsort: „1. Wöhler, Virradóra férfi négyes — dalkör. . . 3. Rossini Semiramisból Áldások Istene — dalkör. 4. Gumbert, Dal, zongora kísérettel, énekli Enyvári Sarolta. 5. Egressy, Ó ne mondj, férfi négyes — dalkör. 6. Népdalok (Cserebogár, Hej gazd-uram, Ha bemegyek) czimbalmon Zuber Árpád ur. 7. Zsaskovszky, Mazur — dalkör. Enyvári Sarolta, Schwarz Gyula és Zuber Árpád szivességéből.”⁹⁹

E szereplés után a dalárda alelnöke beszámol a kórus eddigi munkájáról. Szerinte a közönség nagy tetszéssel fogadta márc. 15-i számaikat. Szavaiból úgy tűnik, hogy a 20-25 éves, tehát nem gimnazista vagy reáliskolás ifjúság összetartására szánták az együttest, „amely főcélul tűzte ki magának a dalt ápolni, a szép és nemesért lelkesülő ifjúságnak szórakozást nyújtani”. Eddig 66 próbát tartottak és 19 művet tanultak meg. A próbákat a reáliskolában tartják. 1878-ban és 1879-ben is a próbákon való hiányzásokról s emiatt szereplésekről való lemondásokról olvasunk a gyűlések jegyzőkönyvében. 1880 januárjában a székesfehérvári kiállítás kiállítóinak kitüntetése alkalmával a városház dísztermében az ifjúsági dalkör ugyan csupán a Himnusz és a Szózatot énekli, az újságíró dicséri éneklésüket.¹⁰⁰ Több szereplésükről nem írnak, de 1883 decemberében ezt olvassuk róluk: „Az ifjúsági dalkör 16-án tartott közgyűlésen a részvégtlenség miatt feloszlott, 120-130 ft vagyonát a városi takarékpénztárba helyezik, 1/3 elaggott polg. intézet, 1/3 szin-pártoló egyesület, 1/3 a református iskola javára, miután a dalkör a református iskolában tartotta próbáit.” Végül is a városi tanács 1884. jan. 14-i jegyzőkönyvében jelzik, hogy a dalkör végleges feloszlata miatt vagyonának egy részét, 43 ft 20 x-t az aggintézet alaptőkéjéhez csatolják.¹⁰¹

Mivel csupán a helyi újság cikkeiből tudunk az iparossegédképző és segélyező egyesület dalárdájának működéséről, az alapítás dátumát nem ismerjük. A kórus élete tartós volt, mert még 1892-ben is fennállott. 1879. jan. 19-én az egyesület közgyűlését az egyesület helyiségében „dal és szavallatokkal egybekötve” tartja. Hasonló szereplésük volt febr. 9-én a Magyar Királyban. A kórus számai ugyanazok: „Nyitányul a Hymnus férfi egyes Erkeltől. . . Loreley férfi négyes Silchertől. . . Viharban férfi négyes Dürnertől. . . befejezésül üdvözlő dal, énekli a dalárda.”¹⁰² Az iparos ifjak

⁹⁷ FML X/55. Székesfehérvári Ifjúsági Dalkör iratai.

⁹⁸ Székesfehérvár 1875. aug. 21., 67. sz. 294. l.

⁹⁹ Uo. 1878. márc. 13., 21. sz. 85. l.; Székesfehérvár és vidéke 1878. márc. 13., 21. sz.

¹⁰⁰ Székesfehérvár és vidéke 1880. jan. 10., 3. sz.

¹⁰¹ Uo. 1883. dec. 22., 153. sz.; FML X/55. Székesfehérvári Ifjúsági Dalkör iratai.

¹⁰² Székesfehérvár 1879. jan. 18., 23. l.; Székesfehérvár és vidéke 1879. febr. 4., 15. sz.

vándorgyűlésén 1879. jún. 3-án fáklyásmenetet rendeznek. A Zöldfa utcától a Nádor utcán át a Magyar Király vendéglő elé vonultak. Az erkélyre lépő gr. Zichy Jenő tiszteletére „az ifjusági dalárda a hymnust énekelte”.¹⁰³ 1879 novemberében az újságíró felháborodott hangon ír a kórusról: „Szép dolognak tartjuk azt, hogy az iparos segédek a dalárda tagjaiul is kiképezik magukat, hanem annál kevésbé tartjuk szépségnek azt, hogy az éj késő óraiban végig dalolnak éktelen kiabálással és repedt fazék hangokkal az utcákon háborgatva a békés polgárok nyugalalmát.”¹⁰⁴ 1880-ban közlik, hogy dalárdájuk hétfőn és pénteken tart próbát a belvárosi fitanodában. A karvezető nevét sem most, sem az 1881. jan. 23-i dal- és szavalati estjük alkalmával nem közlik, holott a 31 tag nevét jelzik. (Nevüket a VII. fejezetben találjuk.) A számaik szerzőit nem írják: „1. Hymnus. . . Élet és dal. . . Fekete szem éjszakája, Eladó lány. . . Csak gyönyörű nemzet.”¹⁰⁵ 1882-ben és 1884-ben röviden utalnak szereplésükre, 1884. júl. 27-én „az Amerikához czimzett csárdában dal estélyt tartott sikerrel”.¹⁰⁶ 1885. febr. 8-án az iparos ifjúság képző- és betegsegélyező egylete zászlószentelésén vesznek részt a székesegyházban: „Az iparos ifjusági dalárda Vogel Alajos belvárosi kántor vezetésével egy szt. mise éneket, a zászló szentelési hymnust adott elő meglepő összhanggal.”¹⁰⁷ 1886-ban és 1887-ben csak egy-egy számmal szerepelnek.¹⁰⁸ 1888. szept. 16-án az egylet műkedvelő előadásán az újságíró szerint „dalokat és karokat Rainiss Mátyás elnök vezette”. A hír elgondolkodtató. Feltehető, hogy eddig is Rainiss Mátyás elnök volt a dalárda vezetője, akiről már 1882-ben azt írják, hogy ő szervezte az egylet dalárdáját.¹⁰⁹ A székesegyház kórusának önkéntes tagjáról már szóltunk az első székesfehérvári dalárdával kapcsolatban. 1889 karácsonyán az egylet estélyén a Szózaton kívül „a Fóti dalt énekelte a dalárda, igen szép összhangzattal énekelte, sikeres működése dicséretére válik”. Az újságíró jelzi a fontos újságot: Bardon Sándor vezeti a dalárdát, és a próbákat szerda este és vasárnap délután tartja.¹¹⁰ A Cecília-egylet tagjaként is ismert hegedűs vezeti a következő években is a kórust. 1890. jan. 26-án az egylet közgyűlése alkalmával előtte a székesegyházban a mise alatt „az egyleti dalárda Bardon Sándor vezetésével férfi négyes hangban szép összhangzatosan énekelte”.¹¹¹ Ez évben többször is hallunk szerepléseikről, az aug. 20-i estjük műsorát is közlik: „1. Hymnus. 2. Vadász gyönyöre. 3. Harmatos a mező, kinyílt virága. 4. Esti ima. 5. Üdvözlő dal. 6. Nem tudom én mi a bajom. 7. Étlap. 8. Fóti dal. 9. Szózat.”¹¹² A dalárda ekkor 26 tagú. — Steiner Fülöp püspöki beiktatásán előző este, szept. 13-án a dalárda a Himnuszt énekelte először és egy üdvözlő dalt, a Szent hitűnknek ünnepében kezdetűt, a végén pedig Kreutzer Esti imáját. Ez utóbbit négy szólamban okt. 5-én is énekelte Tomán Antal újmiséjén a ferencesek templomában, de Kalocsay Alán ciszterci tanár ez alkalomra írt

¹⁰³ Székesfejérvár 1879. jún. 7., 46. sz. 189. l.

¹⁰⁴ Székesfehérvár és vidéke 1879. nov. 12., 133. sz.

¹⁰⁵ Uo. 1880. okt. 16., 83. sz.; uo. 1881. jan. 22., 7. sz.

¹⁰⁶ Uo. 1882. febr. 14., 19. sz.; uo. febr. 25., 24. sz.; uo. 1884. jan. 12., 6. sz.; uo. febr. 28., 26. sz.; Szabadság 1884. júl. 30., 61. sz.

¹⁰⁷ Székesfehérvár és vidéke 1885. febr. 7., 17. sz.; uo. febr. 10., 18. sz.

¹⁰⁸ Uo. 1886. febr. 2., 14. sz.; uo. márc. 9., 29. sz.; 1887. febr. 24., 24. sz.; uo. dec. 22., 156. sz.

¹⁰⁹ Uo. 1888. szept. 18., 113. sz.; uo. 1882. febr. 25., 24. sz.

¹¹⁰ Uo. 1889. dec. 28., 155. sz.

¹¹¹ Uo. 1890. jan. 28., 12. sz.

¹¹² Uo. 1890. febr. 18., 21. sz.

szövegével: Ezrek ajkán zeng az ének.¹¹³ 1890-ben és 1891-ben is gyakran utalnak fellépésükre. 1891. máj. 17-én műsorszámok: Dürner, Vihar; Marschner, Éji dal; Hoffer, Tarkamadár.¹¹⁴ (Lásd részletesen a VI. fejezetben!) 1891. dec. 25-én az egylet javára rendezett estélyen három számot adnak elő: 1. Hazánk — kardal... 5. Ernani — kardal... 8. Tarkamadár — kardal.¹¹⁵ Végül 1892. febr. 13-án az egylet táncestélyén a Magyar Királyban: Szünóra után az ifjúsági dalárda Bardon Sándor vezetésével „néhány szép dallal lepte meg a közönséget”.¹¹⁶

Bardon Sándorról rövid újsághír alapján azt is tudjuk, hogy a tűzoltóegylet 1891-ben alapított dalárdájának is ő lett a karnagya. Első fellépésükön a móri zászlószentelésen a Himnuszt és a Szózatot énekeltek.¹¹⁷

Még egy férfdalárdáról tudunk. Alapításának időpontját nem ismerjük. A székesfehérvári katolikus legényegylet az utasok és betegek javára a polgári lövöldében 1876. jún. 29-én táncmulatságot rendezett, és ezen az egylet dalárdája „énekével a közönség tetszését megnyerte”.¹¹⁸ 1878. febr. 24-i táncestélyükön az egyleti dalárda a színházi zenekar kíséretével „Hahnel Károly egyleti karmester vezetésével több érdekes dalt énekel”.¹¹⁹ Hahnel Károly a színház karmestere volt.¹²⁰ 1879. febr. 23-án hasonló rendezvényen az egyleti dalárda Ligeti Géza egyleti karmester vezetésével énekel.¹²¹ Ő is a színház karmestere volt.

1881-ben a katolikus legényegylet zenekart is kíván szervezni iparos ifjakkól, akiknek nov. 15-ig várja a jelentkezését.¹²² Nem találtunk adatot a zenekar működéséről. A dalárdáról is csak 1888-ban hallunk legközelebb: Dec. 25-én az egylet dal- és szavalati estjén az egylet házában (Kaszárnya u. 6.) számai: 1. Hymnus... 7. Isten dicsérete Haydntól. 1887. jan. 30-án hasonló alkalommal a Magyar Királyban „a dalárda Sólyom Lajos vezetésével Hymnust, Tengerész dalt, Ha valaki kezdetű népdalt énekelte”.¹²³ Még két rövid hír róluk: 1887. dec. 26-án a legényegylet XIII. Leó pápa ötvenéves papi jubileuma (aranymiséje) alkalmából az egylet helyiségében ünnepélyt tart. A dalárda a pápai és a magyar himnuszt éneklí az egylet elnökének vezetésével. 1889. dec. 26-án az egylet dal- és szavalati estjén Vezér László tanár vezetésével a dalárda két száma: 1. Egyleti jelige, majd a színdarab után: Insurgensek indulója. Indul a magyar előidőkből Vezér László vezetésével.¹²⁴

1885-ben alapították a Székesfehérvári Dalegyletet. Ez azért jelentős, mert már vegyeskarként is működik.¹²⁵ A helyi újság szerint dr. Vass Bertalan, a gimnázium

¹¹³ Uo. 1890. szept. 13., 110. sz.; uo. szept. 16., 111. sz.; uo. okt. 7., 120. sz.

¹¹⁴ Szabadság 1891. máj. 14., 58. sz.

¹¹⁵ Uo. dec. 24., 154. sz.

¹¹⁶ Uo. 1892. febr. 16., 20. sz.

¹¹⁷ Uo. 1891. jún. 23., 88. sz.

¹¹⁸ Székesfehérvár 1876. jún. 21., 50. sz.; uo. júl. 1., 55. sz.

¹¹⁹ Uo. 1878. márc. 2., 18. sz.

¹²⁰ FHa 1878. jan. 3.: E napon meghal Károly nevű fia.

¹²¹ Székesfehérvár és vidéke 1879. febr. 22., 23. sz.

¹²² Uo. 1881. okt. 29., 90. sz.

¹²³ Uo. 1886. dec. 25., 154. sz.; uo. 1887. febr. 1., 14. sz.

¹²⁴ Uo. 1887. dec. 24., 157. sz.; uo. 1889. dec. 24., 154. sz.

¹²⁵ FML X/57. Székesfehérvári Dal és Zeneegyesület iratai uo. tanácsi iratok 1928. július. Jelentés a város zenei múltjáról a VKM-hez. 7. pont; uo. X/60. A székesfehérvári Dal-egylet alapszabályai. Nyomtatva Székesfehérvár 1886, jóváhagyva Budapest 1886. jún. 20.; Székesfehérvár és vidéke 1885. márc. 17., 33. sz.; uo. 1885. ápr. 14., 45. sz.

énektanára férfikart akart, Flatt Gaszton viszont vegyeskart.¹²⁶ A férfi- és vegyeskar vezetője Aujedszky Adolf, a női karé Emmerth Henrik. Emmerth lemondása miatt még 1885-ben a női kar vezetését is Aujedszky vállalja. A próbákat a polgári leányiskolában tartják. Máj. 10-én a Magyar Királyban első dalegyleti matinéjükön a kórus számai: 1. Erkel, Ima a Bánk bánból — női kar. 2. Leiffer, Fokról fokra — férfikar. . . 8. Lenc, Cserkész dal — férfikar. A kritika különösen a női kart dicséri.¹²⁷ (Lásd részletesen a VI. fejezetben!) Jún. 13-án a lövöldében tartott dalestélyen már a vegyeskar is szerepel: 1. Marschner. Serenade — férfikar, vez. Aujedszky. 2. Zimay László, Boldog éjjel — női kar, vez. Emmerth. . . 4. Népdalfüzér. Férfi négyes, átírta Aujedszky — férfikar. . . 8. Vitt, Könny — vegyeskar, vez. Aujedszky.¹²⁸ 1886. ápr. 10-én a Magyar Királyban a dalegyleti táncestélyi alkalmával a kórus számai: Aujedszky népdalátírata és Zöllner, Bortal — férfikar; Engelberg É. S. Miért és Böhm M. F. Ibolya c. dala — vegyeskar. Az újságíró dicséri Vogel Alajost, aki Aujedszkyt a közbejött családi gyász miatt helyettesítette a művek vezénylésében.¹²⁹ 1886. jún. 3-án a lövöldében a dalestély teljes műsorát a kórus adja Aujedszky vezetésével. A számok többsége vegyeskari: 1. Kalliwoda, Honvéd csatadal — férfikar. 2. A titok — vegyeskar, magyar szövege Kálmán Károlytól. 3. Magyar népdalfüzér, átírat Aujedszkytól — vegyeskar. 4. J. Jerbek, Szabadba, négy vadászkiáltással kísérettel — férfikar. 5. Chwatel, Éji dal — vegyeskar. 6. Abt Ferenc, Erdő varázsa — vegyeskar. 7. Marschner, Örömdal — férfikar.¹³⁰ Szept. 7-én a Vörösmarty-kör helyiségeiben Aujedszky karnagyot köszöntik, aki a kórust teljesen ingyen vezeti. A belépő karmestert a férfikar Aujedszky Királyhimnuszával fogadta. Havranek polgármester díszes karnagyi pálcát nyújtott át, megköszönve fadozásait. Majd a vegyeskar Emmerth Henriknek, a székesegyház karnagyának vezetésével Engelberg Miért c. művét énekelte.¹³¹ A Dalegylet szilveszteri estélyén a Magyar Királyban Aujedszky vezetésével a kórus ismert számaiból énekelnek.¹³² (Lásd részletesen a VI. fejezetben!) 1887. febr. 12-i dalestélyükön számaik: 1. Seifer, Fokról fokra — férfikar. 2. Chwatel, Éji dal — vegyeskar. . . 4. Veit, Vén cserebükü — férfikar. 5. Abt, Lennék én kis madár, a szólót Havranek Teri éneklő férfikar kísérettel. . . 7. Sturm, A szívnek örülni kell — női kar. 8. Magyar népdalok Aujedszky átíratában — vegyeskar. 9. Hennig, Béka Cantate — férfikar.¹³³ Az 1887-i szilveszteri dalestélyen a Magyar Királyban műsoruk: „. . . 2. Abt, Esti dal — férfikar. 3. gr. Zichy Géza, Serenade — férfikar Leeb Erzsike zongora kísérettel. 4. A madárka — női kar Mühldorftól. . . 6. Chwatel, Az éj — vegyeskar. 7. Billeter, Szabadba — férfikar. 8. Weinzier, Ma van ma — férfikar. 9. Magyar népdalfüzér átírat Aujedszkytól — vegyeskar. Karnagy Aujedszky.” 1888. ápr. 21—22-én a színházban tartott műkedvelő előadásokon is közreműködött a Dalegylet.¹³⁴

¹²⁶ Szabadság 1885. márc. 17., 33. sz.

¹²⁷ Uo. 1885. máj. 7., 54. sz.

¹²⁸ Uo. 1885. jan. 7., 67. sz.

¹²⁹ Uo. 1886. márc. 21., 34. sz.; uo. ápr. 13., 44. sz.; Székesfehérvár és vidéke 1886. ápr. 13., 44. sz.

¹³⁰ Szabadság 1886. jún. 6., 67. sz.

¹³¹ Uo. szept. 9., 108. sz.

¹³² Uo. 1887. jan. 2., 1. sz.; Székesfehérvár és vidéke 1886. dec. 30., 156. sz.

¹³³ Szabadság 1887. febr. 10., 18. sz.; Székesfehérvár és vidéke 1887. febr. 10., 18. sz.

¹³⁴ Székesfehérvár és vidéke 1887. dec. 31., 160. sz.

Feltűnő, hogy 1892 végéig — kutatásunk határáig — többet nem szólnak a helyi lapok a Dalegylet szerepléseiről. Az énekkar megszüntetéséről sem találunk konkrét adatot. Tekintettel azonban a Cecília-kórus ez időben való megalakulására — erről a II. fejezet végén részletesen szóltunk — úgy gondoljuk, hogy a Dalegylet tagjai ebbe a kórusba mentek át, és így a Dalegylet elvesztette vonzóerejét.

Katonazene

A korabeli ünnepek idézése alkalmával a VI. fejezetben gyakran találunk utalást a városban állomásozó ezredek vagy a magyar és német fegyveres polgárság részvételére. Zenekarukról konkrét adatok a 18. században csak az utóbbiaknál olvashatók. A 19. században viszont annál többet hallunk az ezredek zenekarának szerepéről nem csupán az ünnepeken, de a hangversenyeken is.

1745-ben a Károly főherceg születése örömeire tartott ünnepségen csak a fegyveres polgárság zenekarának muzsikálásáról írnak. Sélyei Nagy Ignác püspöknek 1777-ben tartott beiktatási ünnepén, 1778-ban Szent István fejereklyéjének ünnepélyes elhozatalán, 1779-ben ifj. Nádasdy Ferenc gróf főispáni beiktatásán is a német és magyar polgárság zenekarának közreműködését jelzik, de a szövegekből nem világos, hogy mindkettőnek saját együttese is volt, vagy csak egy zenekarral vonultak fel.

1797-ben a vármegye felkelő seregének zászlószentelése, miként 1809-ben is hasonló ünnepe és a sereg mustrálása zeneszóval történt. Ámde nem tűnik ki, hogy a zenészek székesfehérváriak voltak.

1804. szept. 30-án az ausztriai császári cím felvételének ünneplésén és okt. 15-én a királyné névnapján a helyben állomásozó Sztáray gyalogezred szerepléséről hallunk. Mindkét ünnepen — úgy tűnik — az ő zenekaruk játszik a püspöki ebéd idején a királyi család köszöntése alkalmával „trombiták és dobok hangjával”. Az előző ünnepen a Davidovits- (volt Sztáray-) ezred katonaiskolásai adták a díszlovásokat, de ezek zenélését nem említik.

1810—1811-ben a Bellegarde 44. sorgyalogezred állomásozott a városban. Az újságíró szerint már az ezrednek a városba való bevonulásán a fegyveres polgárság (polgári katonaság) várta őket és zenekarának muzsikája mellett vonultak be. Febr. 14-én pedig a fegyveres polgárság is az ezred is felvonult a király születésnapjára ünneplésére. Az újságcikk alapján nem dönthető el, hogy az ünnepi ebéd — amelyre a tisztikar is hivatalos volt — a fegyveres polgárság együttese vagy az ezred zenekara játszott.

1813-ban már a Hessen-Homburg herceg 19. gyalogezred 3. zászlóaljja állomásozik a városban. Az 1840-es évekig — mint a VI. fejezetben látni fogjuk — szinte minden hivatalos ünnepen részt vett katonaiskolájának növendékeivel, gyakran a fegyveres polgársággal együtt. Egy újságíró sem szól a zenekarukról, amelynek működését természetesnek tartjuk. Először a kispapok naplójában 1833-ban találunk utalást zenekarukra. A király születésnapjára ünneplésén részt vesznek, majd a mise után az egész katonaság zeneszó mellett a ferencesek terén ünnepi menetben vonul fel.¹³⁵ 1834-ben az ezred százéves jubileumi ünnepségén — amely-

¹³⁵ ProtLyc 1833. febr. 12.

nek leírását a VI. fejezetben idézzük — gr. St. Quentin tábornok ünnepélyes szemlét tart, majd a székesegyházhoz vonulnak. Bizonyára az ezred zenekara játszott, de sem ekkor, sem később nem hallunk az együttes karmesteréről.

A II. fejezetben említettük, hogy Janny József két koncertjén a székesegyházban (Beethoven, Krisztus az olajfák hegyén, 1838; Neukomm, Christi Grablegung, 1839) a móri katonazenészek segítették ki az együttest. Janny bizonyára azért hívta őket, mert alkalmasabbak voltak a közreműködésre, mint a székesfehérváriak.¹³⁶

Az 1840-es években a fegyveres polgárság, most már polgári őrség zenekarának működésére utal a városi jegyzőkönyv bejegyzése: „... a zene karra szükséges költségek beszedése végett 1844^{ik} évi Jan. 21-én a Pelikán című táncsteremben egy álarcos tánczvigalmat adni szándékozik.”¹³⁷ (Lásd a Melléklet 11. képét!)

1851-ben és 1857-ben a Welden 20. gyalogezred állomásozik a városban. Zenekaruk vezetője 1851-ben Anton Mauermann, 1857-ben Hermann Schöttner. A városi jegyzőkönyv szerint „a Welden ezred stábjához tartozó zenekar számára zene próbák és betanuláshoz egy alkalmas terem kívántatik”. A Fekete Sas vendéglő egyik termét jelölik ki e célra, amelyben a Polgári Casino tagjai szoktak összejönni.¹³⁸ Galván Károly szóbeli közlése szerint 1851-ben a városban állomásozott a Ferdinánd császár 4. vértesezred is.

1857. aug. 14-én a városba érkező uralkodót a Wallmoden—Gimborn vértesezred fogadja. Az 1856-tól 1859-ig itt állomásozó ezred zenekarának karmestere 1857-ben Wenzel Kaderzawek, 1858-ban Wenzel Matek. Galván Károly adatai szerint 1852-ben a Colloredo—Manssfeld 36. gyalogezred (karmestere Karl Spohr), 1855-ben a Khevenhüller—Metsch 35. gyalogezred (karmestere Josef Alscher) is a városban tartózkodik, de szereplésükről nem találunk adatokat.

A kispapok naplója számol be Farkas Ferenc nagyprépost 1859. márc. 19-i aranymiséjéről. Este hétkor fáklyás köszöntést rendeznek tiszteletére. „Katonazenekar is jelen volt és egy órán át különböző válogatott dallamokkal gyönyörködtette a jelenlevőket.”¹³⁹ Vajon melyik zenekar játszott? Galván ugyanis három ezredről is tud Székesfehérvárott 1859-ben: a Carl Erzherzog 3. ulánus ezredről (karmestere Karl Stasny vagy Stiasny), a Constantin nagyherceg 18. gyalogezredről (karmestere Johann Bareither) és már ekkor itt állomásozik a Horváth—Toldy 6. dragonyos ezred, amelyet 1860-tól 12. vértesezrednek hívnak. 1859-től 1865-ig tartózkodik a városban (karmestere Wenzel Braun). 1860-ban több hangversenyplakát jelzi ez utóbbi zenekarának szórakoztató hangversenyeit (a műsort nem jelzik).¹⁴⁰ A VI. fejezetben Ketten Henrik 1863-ban, Vogel Irma 1864-ben tartott hangversenyén, 1865-ben pedig Rossini Stabat Materének előadásán való közreműködésükről számolhatunk be.

Újsághír alapján tudjuk, hogy a 13. huszárezred 1874-ben távozik a városból, s a 9. huszárezred jön helyébe, de zenélésükről nem szólnak.¹⁴¹ Előzőleg 1873-ban

¹³⁶ Galván Károly szerint a Móron 1836-tól 1846-ig állomásozó 1. sz. Johann Baptist dragonyos ezred karmestere ezekben az években Gottfried Mellan. — Galván Károly szíves segítségének forrásai a továbbiakban is RathnerMacht és WredeGeschichte.

¹³⁷ Vjk 1843. dec. 27., 4879. sz. 1059. l.

¹³⁸ Úo. 1851. ápr. 24., 559. sz.; LauschmannTört III. 196.

¹³⁹ ProtCleri 1859. márc. 19.: „Aduit etiam Banda militaris cum instrumentis musicalibus et durante unius horae spatio diversis selectis melodiis delectabat praesentium aures.”

¹⁴⁰ OSzK plakátgyűjtemény másolata MTA Zenetud. Intézetben.

¹⁴¹ Székesfehérvár 1874. aug. 9., 32. sz. 202. l.

arról hallunk, hogy a honvédtiszti bálon Rudolf koronaherceg ezredének zenekara és Radics Bernát helybeli bandája szolgáltatta a zenét.¹⁴² (A katonazenekar Komáromban állomásozott, és karmestere Wilhelm Tischler volt.) 1878-ban a lövöldében a helybeli gyalogezred növendékeiből alakult zenekar szerepel.¹⁴³ Galván szerint a Lobkowitz 24. lovasezred és a Montenuovo 10. dragonyos ezred volt ebben az évben a városban. 1880. jún. 29-én a Komáromban állomásozó báró Scudier 29. gyalogezred zenekara Heinrich Strobel vezetésével hangversenyt ad a székesfehérvári lövöldében. (Műsorát közöljük a VI. fejezetben.) Feltételezzük, hogy 1882. jan. 5-én a tiszti bálon a Wallmoden ezredhez tartozó Cysar nevű főhadnagy által komponált, gordonkára írt Isten veled 1881 c. darabot adták elő Hollán Ernő altábornagy jelenlétében,¹⁴⁴ mert Galván szerint 1881-től 1886-ig ez az ezred újra itt állomásozik.

1883-tól 1886-ig a zeneélet értékes színfoltja a városban állomásozó Jellasich 69. gyalogezred zenekara Karl Leibold vezetésével. A VI. fejezetünkben több szereplésükről szólhatunk. 1886-ig csak róluk írnak az újságok. 1886. aug. 8-án viszont ezt olvassuk: „Két katonai zenekar van most városunkban s felváltva hol egyik, hogy másik fog bennünket szórakoztatni. Tegnap a báró Doepfner-féle 23. sz. gyalogezred zenekara játszott a Zichy ligetben.”¹⁴⁵ A zenekar karmesterének nevét nem jelzi az újság, de Galván szerint 1880-tól 1890-ig Ferdinand Jondl (Jaudl, Jandl) a zenekar karnagya. 1886. aug. 15-én este a Jellasich ezred zenekara Mátray Ede Ünnepi induló c. szerzeményét adja elő, amelyet a szerző a zenekarnak ajánlott. (Mátray zongoratanár és zeneszerző fél éve működik a városban.)¹⁴⁶ Ugyanezen újság írja, hogy „a hadgyakorlat után a Jellasich ezred zenekara sem jön vissza, hanem egyenesen Budapestre megy, ahová tudvalevőleg véglegesen rendeltettek”¹⁴⁷ Valóban így történt! Több esetben olvassuk, hogy a zenekar lejött Székesfehérvárra muzsikálni: nov. 21-én az ezred kapitányának temetésére, 1887. máj. 10-én az egyik őrnagy negyvenéves szolgálati jubileumára, 1889. ápr. 16-án az egyik ezredes távozásának ünnepelésére érkeztek, és 1890. ápr. 29-én a tisztek előléptetése ünnepére szintén lekérték a zenekart három napra. 1887 májusában már Král József karmester vezette az együttest, akinek Jubileum c. alkalmi indulóját is játszották. Karl Leiboldról 1887. okt. 11-én már jelzik a sajnálatos hírt: „...ki városunkban volt a katonai karmester, karlsbadi birtokán elhunyt.”¹⁴⁸

Újsághír szól arról is, hogy 1890 szeptemberében a 24. magyar vadászszázalóalj megérkezett a városba.¹⁴⁹ Ennek természetesen nem volt zenekara! A VI. fejezetben beszámolunk az Ernő főherceg 48. gyalogezred zenekarának 1891 májusában tartott hangversenyéről. Galván szerint ekkor Komáromban állomásozik az ezred, és Ludwig Grossaver a karmesterük. Ebben az évben még két zenekar közreműködéséről tudunk, amelyeknek állomáshelye — úgy tűnik — nem Székesfehérvárott

¹⁴² Uo. 1873. febr. 2., 5. sz. 31. l.

¹⁴³ Uo. 1878. júl. 31., 61. sz. 245. l.

¹⁴⁴ Székesfehérvár és vidéke 1882. jan. 5., 2. sz.

¹⁴⁵ Szabadság 1886. aug. 8., 94. sz.

¹⁴⁶ Uo. 1886. aug. 15., 97. sz.

¹⁴⁷ Uo. aug. 31., 104. sz.

¹⁴⁸ Uo. 1886. nov. 23., 140. sz.; uo. 1887. máj. 10., 56. sz.; uo. 1889. ápr. 16., 46. sz.; uo. 1890. ápr. 29., 52. sz.; uo. 1887. okt. 11., 122. sz. — Galván szerint Král József (*1860—†1920) 1887-től 1906-ig karmester a 69. gyalogezrednél.

¹⁴⁹ Szabadság 1890. szept. 16., 112. sz.

volt. Aug. 16-án kelt rendelet szerint a király születésnapjának ünnepe alkalmával (aug. 18.) a Döpfner 23. gyalogezred zenekara a székesegyházi ünnepi misén közreműködik a kóruson, a Magyar Királyban tartott ünnepi ebéden pedig az 52. gyalogezred zenekara játszik asztali zenét.¹⁵⁰ Az újság is jelzi, hogy két katonazenekar játszik ezen az ünnepen, bizonyára az előbbi két együttesről van szó!¹⁵¹ Galván szerint a Döpfner 23. ezred 1890-től 1899-ig Budapesten állomásozott (karnagyát 1891-ben nem ismerjük), az 52. gyalogezred pedig 1882-től 1893-ig Pécsen (karmestere 1891-ben Caspar Riepl). Ezek szerint e zenekarok vendégszerepléséről hallunk 1891-ben! Még egy újsághír beszámol arról, hogy 1892 júliusában Lobkowitz herceg, a 4. hadtest parancsnoka díszszemlét tart a 69. gyalogezred itt állomásozó 2. zászlóalja és a 24. vadászzászlóalj felett.¹⁵² Muzsikáról nem olvasunk a cikkben.

Színházi zene

Az 1700-as években fokozatosan városias jelleget öltő és magyarosodó település életében a 18—19. században egyre jelentősebb szerepet töltött be a színjátszás. Történetét három nagyobb korszakra tagolhatjuk: az iskolai színjátszás, a leginkább vándortársulatok — német és magyar egyaránt — által biztosított színházi élet, s végül az állandó színház megnyitásával kezdődő időszak. Természetesen több kisebb korszakhatárt is kijelölhetünk, s ezek a különböző szempontok — a műfaji megoszlás, egymást váltó társulatok profílja, folyamatos színjátszás vagy annak nélkülözése stb. — alapján erőteljesen el is tolódhatnak, de a zenés színpad tárgyalásánál mégis leginkább a fenti korszakolást tartjuk szem előtt. Az iskolai színjátszásról már a IV. fejezetben esett szó, ezért itt erre nem térünk ki. Az 1874-et — az állandó színház megnyitását — megelőző időszakról a zenei szempontokat előtérbe helyező összefoglalást adunk a szakirodalom adatainak esetleges kiegészítésével, míg az állandó színház közel húsz évről részletesebben szólunk, a korabeli sajtó, fennmaradt színlapok és iratanyag alapján.¹⁵³

A Hadi és Más Nevezetes Történetek 1790. szeptember 3-i számában ugyan felsorolják Székesfehérvárt is tíz másik város társaságában, mint a magyar nyelvű színjátszás lehetséges bázisát, a 12 000 lelket számláló település belvárosát azonban ekkor még többnyire német ajkúak lakják, s a városban osztrák ezred állomásozik, így 1813 előtt a városi jegyzőkönyvekben csak a német színingazgatók játékedély-kérvényeiről olvashatunk.

Első adatunk 1774-ből származik. Március 11-én bejegyzik, hogy Berner Felix Zichy Jánosné grófnő kérésére 13-án még egy komédiát akar tartani.¹⁵⁴ 1788. július 21-én Franz Scherzer színházi igazgató jelentkezik Győrből, szomorú, vidám játékok, operettek, pantomimek tartására kér engedélyt, amelyet azonban nem kap meg, mivel Friedrich és Schrott már itt játszanak.¹⁵⁵ Scherzer szeptember 9-én már sikeresebben folyamodik, a fentiek mellett operákat is ígér, s a játékedélyt 24

¹⁵⁰ PIt Fasc. 393/A.

¹⁵¹ Székesfehérvár és vidéke 1891. aug. 18., 99. sz.

¹⁵² Uo. 1892. júl. 30., 91. sz.

¹⁵³ Munkánkhoz felhasználtuk: MagyarSzínházTört., KerényiSzínészet, CennerSzínészet, KállayFehérvár, az OSzK SZT színlapgyűjteményét és játékszini zsebkönyveit.

¹⁵⁴ Vjk 1774. márc. 11., 140. sz. 280. l.

¹⁵⁵ Uo. 1788. júl. 21., 1130. sz. 646. l.; uo. aug. 16., 1223. sz. 696. l. és KállayFehérvár 304.

dukát kaució (biztosíték) lefizetése esetén megkapja.¹⁵⁶ 1789-ben az első jelentkező Martin Bartoni színészdirektor, aki kaució letétele esetén bűvészmutatványokat, énekes- és vígjátékokat adhat elő. Május 22-én Divaldt Franz kéri, hogy 14 napig operákat és komédiákat adhasson. Az engedélyt megkapja, csupán megfelelő helyet kell keresnie előadásaihoz. Sikeres működését bizonyítja, hogy július 10-én nemcsak az itt eltöltött időről szóló igazolást, hanem a következő télre szóló játékendegélyt is megszavazza a tanács.¹⁵⁷ Hasonlóan elégedettek voltak 1790 nyarán Berndt Fülöp társulatával is, aki már 1788 szeptemberében jelentkezett Debrecenből — az ottani színjátszók igazgatójának nevezve magát — színdarabokat és baletteket ígérve. Két hónapon keresztül tartott előadásaikról június 28-án kap tanúsítványt. Franciscus Terzi pedig június 25-én négy előadásért 8 ft-ot fizetett.¹⁵⁸ 1794. május 14-én már Berndt Fülöpöt elutasítják, s ugyanezre a sorsra jut F. F. Jungheim színigazgató is, az indoklás szerint: „kimerült a polgárság”. 1797-ben Jos. Louis kap engedélyt a farsangra, de a bőjt idején már nem játszhat.¹⁵⁹ 1801. augusztus 7-én kapja meg a jóváhagyást Gabriel Karner az adventi és bőjti időszakot kivéve, játékaikról 1802. május 28-án kér bizonyítványt. Egy november 12-i bejegyzés szerint a további játékok lehetősége a „nyomorúság miatt” megszűnik.¹⁶⁰

1803. július 18-án bejegyzik, hogy Szluha Antal helybéli polgár színházi előadásra és táncra alkalmas helyiséget alakított ki házában, és már tárgyalt a pesti társulattal. Ez a terem szolgál helyszínül a következő évtizedek színelőadásainak. A későbbi Pelikán fogadó — mai napig Pelikán udvarként ismert ház — történetét Kállay részletesen tárgyalja.¹⁶¹ A helyhatóság november 11-i határozata értelmében 20-án megkezdődnek az előadások, melyeknek teljes listája rendelkezésünkre áll. Március 22-ig 71 alkalommal lépett színre Czibulka társulata, 39 baletet adtak elő többnyire vígjátékokhoz kapcsolva.¹⁶² December 28-án már Propst Leopold igazgató kér tanúsítványt játékaikról¹⁶³ — tehát Czibulkáékat az ő társasága követte —, s ugyanezen a napon adja be operákat is tartalmazó műsortervét Gabriel Karner, aki 1805. május 6-án már a bizonyítványát kéri, majd szeptember 28-án újabb engedélyt szeretne. Műsorából egyetlen előadást ismerünk: Weber *Oberonjának* 1805. március 11-i felhangzásáról egy színlap tudósít bennünket. Karner és a város elégedettek lehettek egymással, mert 1806. június 16-án kelt kérvényére november 10-én újabb játékendegélyt kap.¹⁶⁴

¹⁵⁶ Uo. 1788. szept. 9., 1347. sz. 752. l.

¹⁵⁷ Uo. 1789. jan. 12., 34. sz. 13. l.; uo. máj. 22., 651. sz. 269. l.; uo. júl. 10., 841. sz. 363. l.

¹⁵⁸ Uo. 1788. szept. 26., 1409. sz. 788. l.; uo. 1790. jún. 28., 668. sz. 284. l.; uo. jún. 25., 645. sz. 276. l.

¹⁵⁹ Uo. 1794. máj. 14., 658. sz., 334. l.; uo. 1796. márc. 11., 396. sz. 393. l.; uo. 1797. jan. 9., 23. sz. 11. l.; uo. márc. 3., 295. sz. 124. l.

¹⁶⁰ Uo. 1801. aug. 7., 1038. sz. 325. l.; uo. 1802. máj. 28., 860. sz. 248. l.; uo. nov. 12., 1505. sz. 497. l.

¹⁶¹ Uo. 1803. júl. 18., 990. sz. 346. l.; uo. nov. 11., 1427. sz. 498. l. és KállayFehérvár 310.

¹⁶² FML színházi iratok gyűjteménye. A balettek címei: Minna die Fee, Die verfolgte Wilde, Der Deserteur, Vauxhall, Kapitain Robinson, Der Steinmetz, Die Waise in der Grotte, Die unterbrochene Hochzeit, Das Waldmädchen, Die geraubte Doris, Die Spanien auf der Insel Monocoy . . . , Der Stutzer, Hermanns Schlacht, Die zigeuner Hochzeit, Die drey Bucklichten, Die Wilde, Agnes Bernauerin, König Balthasare, Der Vogelfänger, Der Spieler, Der Schuster in der Warrengasse, Circe und Aminta, Faruska König in Delphis, Bonaparte in Egypten.

¹⁶³ Vjk 1804. dec. 28., 1517. sz. 401. l.

¹⁶⁴ Uo. 1804. dec. 28., 1516. sz. 401. l.; uo. 1805. máj. 6., 653. sz. 145. l.; uo. szept. 28., 1339. sz. 396. l.; uo. 1806. jún. 16., 996. sz. 316. l.; uo. nov. 10., 1662. sz. 584. l.; a színlapot az István király Múzeum őrzi.

A színháztermet fenntartó Szluha igényt tart arra is, hogy beleszólhasson az engedélyezések ügyébe, így a jelentkezőket a továbbiakban hozzá irányítják. 1807. jan. 12-én Franciscus Vasbach, a klagenfurti színház igazgatója kér téli játéklehetőséget, melyet megadnak neki, míg okt. 15-én Gindl Laurentius kap engedélyt társulatával a téli időszakra.¹⁶⁵ 1808. május 27-én Pfeiffer Ignaz Varasdról a húsvéti időszakra kínál operaelőadásokat, majd június 27-én Jos. Schmidt Mahrburgból jelentkezik. Október 10-én Augustinus Krach kér és kap engedélyt télre.¹⁶⁶ 1809. november 22-én utasítják el Ferdinand Hara kérelmét, arra hivatkozva, hogy a katonaság elfoglalta a helyiségeket.¹⁶⁷ 1810. augusztus 17-én Kuntz Kristóf győri igazgató kéri, hogy októberben idejöhessen társulatával, szeptember 7-én azonban mégis Parad József pozsonyi igazgató kezdheti meg játékeit. Kuntz panasztétele után 1811. január 4-én jóváhagyják műsortervét. Az előadásra szánt 52 darab között 20 opera és 3 melodráma szerepel.¹⁶⁸

Következő dátumunk egyben korszakhatár is: 1813. Ez az az év, melyben a fehérvári közönség először láthatja-hallhatja a hivatásos magyar színjátszók előadásait. Ebben az évben Kübler Ferdinand kap lehetőséget július 17-én arra, hogy novembertől játszasson. 1814. április 1-jén kéri a bizonyítványt előadásairól. „A kor viszonyaihoz mérten nagylétszámú társulata 11 férfi és 8 női tagból állt, s a folyamodványhoz csatolt jegyzék szerint társulata műsorán az akkor legdivatosabb drámai és operai előadások” szerepeltek.¹⁶⁹ Távozásuk után a német társulatok eddigi csaknem folyamatos jelenléte — úgy tűnik — megszakad. Egy-két alkalommal még olvashatunk jelentkezéseikről, de a reformkorra jelentős fejlődést ért, polgárosodott s magyar szemléletűvé vált város egyre inkább a magyar nyelvű színjátszás fenntartásában próbálkozik tevékeny szerepvállalással.

1813. október 21-étől 29-éig nyolc estén játszott először magyar nyelvű színtársulat — a Pesti Magyar Theatrumi Társaság — a fehérvári közönség előtt. Műsorukon műfaj szerint zenés darab nem szerepelt ugyan, mégis feltételezhető, hogy az előadásokon meg-megszóltalt valamilyen muzsika. A kor színházi szokásai ugyanis jelentősen különböztek attól, ahogyan ma egy színházi estét elképzelünk. Így például az előadásokat nem szünet tartásával, hanem gyakorta valamilyen zeneszám közbeiktatásával tagolták felvonásokra, vagyis folyamatosak voltak. Ezért szinte lehetetlen pontosan meghatározni a zenés előadások számát. Országosan jellemző, hogy még a műfaji megnevezés alapján sem egyértelmű: az előadás prózai avagy zenés. A változó zenekíséreti lehetőségek — különösen a kisebb vándortársulatok esetén — szinte alkalmanként alakították az előadást. Előfordult, hogy egy-egy népszerű dal több darab előadásán is felhangzott, vagy egy jóhangú színésztől kikövetelte a közönség az éneklést, bármilyen műfajú darabot adtak is elő. A zenekart gyakran helyettesítette zongora, sőt a kezdetekben néha egy szál gitár. A hangszerek a változó igényeknek megfelelően változtatták zeneszerszá-

¹⁶⁵ Vjk 1807. jan. 12., 66. sz. 13. l.; uo. máj. 15., 700. sz. 233. l.; uo. okt. 15., 1209. sz. 484. l.

¹⁶⁶ Uo. 1808. máj. 27., 703. sz. 295. l.; uo. jún. 27., 864. sz. 356. l.; uo. okt. 10., 1358. sz. 597. l.

¹⁶⁷ KállayFehérvár 306; Vjk 1809. nov. 22., 1400. sz. 552. l.

¹⁶⁸ FML színházi iratok gyűjteménye. A felsorolt operák: Agnes Sorel, Hausgesind, Die 2 Worte, Gulistan, Rochus Pumpernikel, Soliman der Zweite, Die unruhige Nachbarschaft, Tage der Gefahr, Aline, Schusterfeyer Abend, Teufelsbrücke, Str. . . mädchen, Oberon, Donau weibchen[?], Begebenheit in der Mühle, Samson, Die beiden Füchse, Centrum, Jägermädchen, Schweizermädchen; a melodráma: Saul, Salomons Urtheil, Eroberung Jerusalems.

¹⁶⁹ CennerSzínészet 9.

maikat — hol fúvóson, hol vonóson játszottak —, s a zenekarok összetétele inkább a hangszerlehetőségekhez, mint a partitúrához alkalmazkodott. Még a saját zenészekkel rendelkező társulatok is ritkán utaztatták nagyobb távolságra hangszereseiket, inkább a helyi lehetőségeket — egyházi zenészek, cigánymuzsikusok, katonazenekarok, iskolai együttesek, műkedvelők — igyekeztek kihasználni. Ezért nem valószínű, hogy a pesti társulatot karmestere Neunhercz Antal és zenészei erre a rövid vendégzereplésre elkísérték volna.

1814-ben az első nagy siker hatására a pesti társulat már több alkalommal kirándul Székesfehérvárra. A két település viszonylagos közelsége a későbbiek folyamán is jelentős előnyökkel jár mindkét város színjátszását illetően. A Nemzeti Színház megalakulása után az ott játszó „hírességek” meghívása egy-egy játékra mindig nagy vonzerőt jelentett a közönség számára, s az évadok végére fizikailag és a repertoár szempontjából egyaránt kimerülő társulatok igazgatói szívesen nyúltak ehhez a módszerhez, hogy újra pártolókat és némi kiegészítő jövedelmet szerezhessenek. A pesti színészeknek sem lehetett ez rossz megoldás, különben nem éltek volna oly gyakran a lehetőséggel. S bár Székesfehérvár nem kivételes példa az évadvégi sűrű vendéjátékok alkalmazásában, a kis távolság miatti útiköltség-megtakarítás bizonyos vonzó volt mindkét fél számára. Az 1814-es három sikeres fehérvári kirándulás alapozta meg a város későbbi, a hazai színművészetet pártoló magatartását, mely több ízben szinte mentő szerepet jelentett. „Első ízben április 23-ától május 24-éig, 18 napon 19 darabot és egy quodlibetet; október 2-től 17-éig bezárólag kilencz estén kilencz színdarabot és két balletet, és végül november 20-ától december 28-áig bezárólag 20 estén 20 darabot adtak elő.”¹⁷⁰ Az összesen 47 estéből csupán néhányról tudjuk biztosan, hogy felhangzott zene is. Az *Arany idő* (V. 17.) és a *Csörgő sapka* (XII. 6., 11.) énekesjátékok voltak, előadtak egy *Nemzeti Balletet* és egy másikat *A szerelemföltők* címen (X. 8., 11.), és két alkalommal *Quodlibetet* (V. 5., 9.). Ez utóbbi vegyes verses-zenés összeállítás volt, amely egy-egy képzetesebb színésznek lehetőséget adott zeneileg igényesebb műsor megszólaltatására, míg a közönség számára az énekes játékok, operák hiányát volt hivatva pótolni. A műsorban szerepelnek olyan darabok is, melyek zenés műként is elhangozhattak (*Tündérkastély*, *Angyal Bandi*, *Bohó Misi*).¹⁷¹ A pesti társulat létszáma ekkor 11 férfi és 5 nő, valamint 10 muzsikus.

1814 és 1818 között csak közvetett adataink vannak. Az 1817-es őszi játékgendélyt a tanács megtagadja a jelentkező német társulattól. Az ekkor itt tartózkodó és 1818 februárjában visszatérő magyar színjátszók — Balogh István társulata — mindkét műsorából csupán prózai előadásokról van tudomásunk.

1818. október 11. igen jelentős dátuma a fehérvári színjátszásnak, s egyben a színházzenei életnek is. E naptól számíthatjuk a magyar színjátszás meggyökerezését a városban, ahol a Pesttől hosszú időre búcsút venni kényszerült társulatot befogadják, csaknem hét évre állandó játéklehetőséget teremtve. Kolosváry Pál táblabíró, akinek felügyelete alatt a társaság működését megkezdte, így számol be a tervekről Horváth Istvánnak írt levelében: „Több megyebeli hazafiak... egy társaságba öszeállottak, oly szándékkal, hogy itt Fejérvárott addig is, míg Pesten

¹⁷⁰ Bayer József: A Nemzeti Játékszín története. Budapest 1887. 393.

¹⁷¹ Mivel a szakirodalomban a művek adatai részletesen megtalálhatók, a felhangzó zene pedig — a kor szokásának megfelelően — nem mindig azonos a mű eredeti zenéjével, csak a művek címére hivatkozunk.

a Nemzeti Teátrum elkészülni fog, egy 15 tagokból álló nemzeti színjátszó társaságot felállítsanak, és azt, ha lehet, állandóvá is tegyék. . . Még csak azt kívántam megjegyezni, hogy énekes és táncos játékok nem fognak adattatni. . . Fejérvárott, 13. márc. 1818.”¹⁷² E kitétel oka nem a zenekar, hanem az énekelni is tudó színészek hiánya volt, hiszen a megnyitó előadáson 16 tagú zenekar játszott Marschner Henrik nyitányát Hahner Makariás vezényletével. E zenekar a székesegyház és a város által közösen működtetett együttes; a színházban alkalmanként felhangzó zenés betétek, quodlibetek előadásának hangszeres kíséretét is ők látták el folyamatosan. A zenekar tagjait, 10 állandó, hivatásos zenészt alkalmanként 16-ra egészítették ki, valószínűleg a helybeli műkedvelőkkel s az ott állomásozó katonaság zenészeivel, az országos gyakorlathoz hasonlóan. Ezzel magyarázható, hogy a korabeli játékszíni zsebkönyvek, tudósítások mind Hahner Makar 16 tagú zenekarát jelzik a színházi előadások közreműködőiként. Október 11. és december 29. között 38 előadást tartott a társulat, ezek között műfajilag zenés előadással nem találkozunk. 1819 januárjától májusig játékaik folyamatosak, s még mindig nincs közöttük zenés mű. Májusban a társaság pesti vendéggjátékra utazik, már mint Székesfejérvári Játsszótársaság, ahonnan szép sikerek után augusztusban térnek vissza. Ekkor érkezik a városba Déryné, akinek megjelenése szinte minden esetben a zenés előadások előtérbe kerülését jelentette. Most sem rajta múlt, hogy a vendégszereplése során műsorra tűzött *Csörgő sapka* két előadása — 9-én és 12-én — egyben az év egyetlen felhangzó énekes játéka volt. (Kisebb betétszámokat azonban nyilván énekelt az *Indusok Angliában* 11-i előadásán is.) Ő maga így emlékezik meg erről: „Operát kértem. Nincs opera, nincs énekes és másod- és harmad-énekesnő. „Hát mit csináljak?” mondom. Kolosváry úr azt mondá: „Énekelni köll”. „De kivel?” „Hát egy áriát”, „Hiszen egynek megjárja, mondám, de hát azután?” „Majd csinálunk valamit — mondá Horváth. — Hiszen most eleintén jó lesz a Csörgő sapka is” . . .”¹⁷³ Az ekkorra már közel 18 000 lakosra szaporodott város azonban kevésbé nyerte meg Déryné tetszését: „Fejérvár nekem most is oly hideg, rideg városnak tetszett; de nem is volt akkor semmi vonzó, a mi kellemessé tette volna az ott lakást. Ha a város egyik oldalára ment az ember egy kissé üdülni a falak közül, ott nem látott egyebet egy posványos vízáróknál; ha a tulsó felire ment a városnak másnap, hogy ott fog sétálni, megakadályozta tovamentét az örökké ott peshedő mocsáros tó. . .”¹⁷⁴ Az őszi pesti, ismételt vendéggjáték után Fehérvárra visszatérő társulat Déryné nélkül több énekesjáték előadására tehát az év folyamán nem vállalkozott.

1820-ban két pest-budai (máj.—jún., okt.) és egy pécsi (okt.—dec. eleje) vendéggjátékot kivéve folyamatos a színielőadások sora, a 80-on felüli előadásból azonban mindössze kettőről rendelkezőnk zenei adattal. Március 28-án a Játékszíni zsebkönyv „Egy Oratorium” előadását jelzi. „A’ Teremtés. Nagy Muzsikai Akademia 3 szakaszban, szerzette Heyden József Ur.” Nem ez az egyetlen eset, hogy a színház hangverseny színhelyéül szolgál. A későbbiekben is sokszor találkozunk a színlapokon hirdetésekkel, néha egy-egy színdarabba illesztett, kisebb hangversenyszerű betéttel vagy egyszerűen rövidebb, egy-két felvonásos darabokhoz kapcsolódó

¹⁷² Közli Kerényi Ferenc: A vándorszínésztől a Nemzeti Színházig. Magyar Levelestár. Szépirodalmi Könyvkiadó 1987. 101.

¹⁷³ Déryné naplója. (Sajtó alá rendezte: Bayer József. I—III. Budapest 1889.) II. 4.

¹⁷⁴ Uo.

zenés összeállítással. A kor divatja a quodlibetek, a vegyes zenei, verses programok szokását országosan így alakítja színielőadás + hangversennyé. A második adatkunk épp egy *Quodlibet* sikeréről tudósít, melyet a Játékszini Zsebkönyv nem jelez ugyan, de egy fennmaradt jövedelmi kimutatás szerint szept. 3-án hangzott el jelentős summával járulva a kasszához.¹⁷⁵ A zenés estek sorába illeszthető a jan. 27-én adott *Evander és Alcimna* is, amely — mint pásztorjáték — a zenés színjáték-típusok egyikének képviselője. Szorosan véve nem fehérvári adat ugyan, de meg kell említenünk, hogy a társulat ezekben az években szabadtéri játékokkal is próbálkozott. Már 1819. aug. 16-án bemutatták a *Gróf Valtron* c. „tábori érzékeny játékot” a „Mohai Savanyú Víznél”, melyről Szilágyi Pál így számol be naplójában: „Ezután kezdődött az első felvonás, melynek végétével ismét bevonult a katonaság tábori zenével. . .”¹⁷⁶ A nagyhatású, „várbevétellel” is tarkított előadáson a helyben állomásozó magyar gyalogezred és nyilván ennek zenészei is részt vettek. Próbálkozásuk sikerét mi sem bizonyítja jobban, minthogy 1820 nyarán három alkalommal is játszanak a mohai birtokon a szabad ég alatt (VII. 16., 30. és VIII. 6.), s közülük a 30-i *Valtron*-előadás az említett kimutatás szerint az év legjövedelmezőbb estéje (262,33 ft). Az 1820-as műsort vizsgálva is több esetben találkozunk olyan címeikkel, melyekről tudjuk, hogy zenés darabként is ismertek — ilyen például a *Tündérekastély*, a *Bohó Misi*, *A prágai nénikék*, *A szerelem gyermeke* stb. — de az itt működő társulat névsorának és az 1820. június 15-től ismert fizetési jegyzékeknek ismeretében úgy gondoljuk, hogy ezek legfeljebb alkalmi éneketétekkel, prózai művekként — ahogy a zsebkönyv is jelzi műfajukat — hangzottak el. Ezen az áldatlan állapoton kíván segíteni Kolosváry Pál, mikor a társaság költségeire vonatkozólag így ír, támogatást remélve a megyétől: „nem elég, hogy az intézet csak úgy, amint vagyon fenntartassék, hanem szükséges azt jó eredeti munkák készítésével, énekes játékok előadásával tökéletesebbé tenni, ez pedig, mivel az énekeseket gyermekségüktől fogva tanítani és oktatni kell, sok költséget kíván. . .”¹⁷⁷ Levele nem marad hatástalan. 1821. jan. 26-án a városi jegyzőkönyvben olvashatjuk a közgyűlés felszólítását a megyebeli színjátszó társaság támogatására.

1821. április 1-jén találkozunk először Déryné nevével a társulat szerződöttetett tagjaként a fizetési jegyzéken. Kántornéval együtt, mint vezető színésznek félhavi bére 50 ft (Rhl). Ugyanezen a listán szerepel első ízben „Muzsika tanító 30 Rhl” — név nélkül, de míg Déryné ettől kezdve a november végéig folyamatosan jegyzett valamennyi kimutatáson megtalálható, a muzsika tanító állandó jövedelme május 15-től megszűnik. Valószínűleg Joseph Kupferscheinről lehetett szó, aki mint „Corepetitor”, illetve „Musicus” írt alá három számlát is ebben az évben.¹⁷⁸ Talán Déryné is róla emlékezik meg naplójában: „Szerencsére volt ott egy igen jó zongoratanító, ennek egy fiatal szép hangú tanítványa, s ezt alkalmaztuk másodénekesnek, de a tenort, már nem emlékszem, hogy ki énekelte volt.”¹⁷⁹ Ismerünk egy május 29-i dátummal ellátott számlát is, amely egy — az év folyamán kétszer is színre került — énekes játék, a *Falusi borbély* énekes és hangszeres szólamanyagá-

¹⁷⁵ FML színházi iratok gyűjteménye.

¹⁷⁶ Idézi CennerSzínház 34.

¹⁷⁷ Uo. 43.

¹⁷⁸ FML színházi iratok gyűjteménye.

¹⁷⁹ Déryné naplója. I. m. II. 4.

nak, valamint partitúrájának lemásolását igazolja. Déryné szerződését követően hirtelen megnő a zenés előadások száma. Decemberig 2 *Quodlibet* (IV. 3., VII. 22.) és egy *Muzsikális akadémia* (IV. 16.) hangzik fel, és színre kerülnek a kor kedvelt énekes játéka is.¹⁸⁰ Az év legjövendelműzőbb előadása is Dérynének köszönhető, az általa rendkívül szívesen énekelt *Schweitzer Familia* — melyet júl. 3-án adtak itt először — okt. 21-i előadásán 352,15 ft bevételt hoz.¹⁸¹ Decemberben a társulat már Pécsre utazik s ott kezdik a következő évet is, ahonnan csak február végén térnek vissza. További műsoruk alig néhány zenés játékot tartalmaz,¹⁸² melyekhez egy új alkotás, Komlóssy Ferenc hat képből álló drámai rajzolata járul. Az *Érdemkoszorú* kórusbetétekkel és hangszeres — trombita, dob, hárfa, fuvola — kísérettel hangzott fel júl. 14-én. Déryné már 1822-ben megvált a társulattól, s 1823-ban sincs énekes színész a játszóknak közt, így a zenés műsor ismét csupán néhány műre szorítkozik.¹⁸³

1824-ben megszűnik a megyei felügyelet, az együttes ismét önállósul. Továbbra is úgy működnek azonban, mint székesfehérvári illetőségű társulat, s ezen a néven vendégeskednek az év folyamán Pesten, Füreden és Veszprémben is. A városban töltött időszakban — januártól áprilisig, júniusban, és augusztus végétől novemberig, valamint december második felében — a régi repertoárdarabokat tartják műsoron. Énekes játékaik között is alig akad egy-egy új, s az is csak ezen a színpadon jelent újdonságot.¹⁸⁴

Nem sokban különbözik a következő év műsora sem, bár az első előadáson megpróbálkoznak egy bemutatóval: „... Januárus 1-ső napján 1825. elő fog adattatni . . . Wolf után egy nevezetes új Dráma Kar Énekekkel, 4 Fölvonásban, ezen nevezet alatt *Preciosa*.”¹⁸⁵ Áprilisban végleg távoznak a magyar színészek a városból, s még az év folyamán német társulat veszi át helyüket. E társulat talán Metzger Johann színházigazgató vezetése alatt állott, akinek fiát — az anyakönyvek szerint — itt keresztelik 1827. febr. 15-én.

1826 márciusában Komlóssy és Horváth József, az itt volt magyar társulat vezetői levélben fordulnak a vármegyéhez: „... hogy még-is a' Fehérvári Színművészeti Intézet fenn maradjon csak annyi segítséget esedezünk, a' mennyi a' Tek Hazafiaktól legkisebb nehézség nélkül megeshetik, 's emellett az öltözetek, könyvtár, Decoratiok, melyek a Tek: Vármegye által készitettek — Musicaliak — Instrumentumok, 's mindenféle Requisitumok szabad használhatását, bár hol is, nekünk kegyessen által engedni Méltóztassanak . . .” Szeretnének továbbra is a vármegye kormányzása alatt, mint „Fehérvári Társaság” működni. A gyűlés azonban csupán a Fehér Vármegyei név viselésére ad lehetőséget, s a kért felszerelést is csak a következő év decemberében van alkalmuk átvenni.¹⁸⁶

¹⁸⁰ Csörgő sapka VII. 15.; Arany idő IX. 2., X. 14.; Kartigám V. 24., XI. 28.; A kincásók VIII. 15.; Cserny György IX. 20., XI. 16.; Falusi borbély IV. 24., XI. 25.; Tündér kastély IV. 8.; Tettetett Catalani V. 13.; Árva és gyilkos V. 20.; Párisi vízholdó VIII. 23.

¹⁸¹ FML színházi iratok gyűjteménye.

¹⁸² Tettetett Catalani III. 10.; A Háládatosság ünnepe V. 5., VII. 7.; Auróra X. 6.

¹⁸³ Háládatosság Innepe I. 1.; Árva és gyilkos II. 25.; A Tündérkastély VI. 3.; Saul az Izráeliták királya VII. 29.

¹⁸⁴ Arany idő I. 6.; Medea és Jázon I. 25., III. 8.; Égi háború IV. 19., X. 31.; Tettetett Catalani VII. 20.; Csörgő sapka VIII. 22.

¹⁸⁵ FML színházi iratok gyűjteménye, hirdetés az 1824. dec. 28-i színlapon.

¹⁸⁶ FML színházi iratok gyűjteménye.

1827-ben a kolozsvári színjátszók keresik fel a várost. Októberben három operát mutatnak be, 21-én a *Sevillai borbély*, 22-én a *Tolvaj szarka*, 23-án pedig a *Bűvös vadász* volt műsoron. Nem tudunk róla, hogy a Heinisch József által vezetett 24 tagú zenekaruk velük jött volna, akár kisebb létszámmal is. Ebben a társulatban akkor a kor vezető magyar énekesei léptek fel a fehérvári közönség előtt, ismét itt volt Déryné és vele Szilágyi Pál, Szerdahelyi József, Pály Elek, Szentpétery Zsigmond és Udvarhelyi Miklós.

1828-ban Bayer szerint a kassai társulat fordult meg Székesfehérvárott, s egy német társulat kapott tőle játékenedélyt.¹⁸⁷ 1829-ben szintén játszottak itt magyarok — műsorukat azonban nem ismerjük.

Az 1830-as években még többször visszatér a magát Dunántúli Színművészi Társaságnak nevező társulat. Hosszabb ideig a városban tartózkodó együttes a következő évtizedekben azonban ritkán akad. 1831-ben Komlóssy Ferenc vezetésével kétszer játszanak. Az október 23-tól 29-ig elhangzott öt előadásból a legelső egy énekes játék, a *Siklósi leányok*, s az utolsó egy paródia, a *Rózsaszínű lélek*. Egy énekes paródia — a *Vig Fritz* — szerepel műsorukon decemberben is, amikor tizenkét előadást tartanak. 1832. január 10-ig maradnak, hét estén játszanak. Egyetlen énekes vígjátékuk 5-én a *Király és bolond*. 1833-ból két színlapjukat is ismerjük. Augusztus 17-én egy melodráma, a *Hauszer Gáspár* hangzott el, míg az aug. 20-i szerint: „A vig alkony — több jeles énekes Játékokból, Operákból, nevezetes Néző-Játékokból, Költeményekből szerkeztetve, Tableaukal ékesítve. Rossini, Mayerber, Arnold után”, vagyis a quodlibetek egy késői változata került előadásra. 1834. febr. 16-tól máj. 11-ig, a vásárig tartják újabb előadásait. Zenei tevékenységükről idézzük a Honművészen megjelent kritikát: „... a' közönségnek köz meglegedését több izben megnyerték. Ohajtható azonban, hogy míg a' tagok között többen nem lesznek, kik a' hangászatban mesterséges, és kimiveltebb gyakorlottsággal jártasok, addig énekes darabokat ne adnának.”¹⁸⁸ Műsorukon néhány zenés játék valóban szerepelt — *Valburg éje*, *Jetta*, *Lumpaci vagabundus*, *Szebeni erdő* — és egy paródia, a *Fekete asszony*.

1835 áprilisában a kiváló tenorista, Pály társulata érkezik. 21-én a *Gabriella c.* énekes játékban a felvonások között Pály és alt énekesnő felesége, Botos Karolin többek között a *Tancred*-ből énekelt duettet, míg 25-én az *Ördög Róbert* hangzott fel. Az énekes házaspár húsvétkor az ünnepi misén is közreműködött a templomban.¹⁸⁹ A zsebkönyv szerint a zenekar 24 tagból állt. Novemberben Abday társulata tartott két előadást. 1836-ban a kassai társulat turnéján Fehérvárt is útba ejti. Repertoárjukban operák is vannak, elképzelhető, hogy itt is bemutattak néhányat. Balogh István társulatának kis érdeklődés mellett folyt játékairól tudunk még, akinek ekkori naplójegyzeteiben a kiadások között szerepel a „muzsika” is. Augusztus 21-i zenés előadásuk, az *Újholdvasárnap gyermek* viszont rendkívül jövedelmező volt.

1837 tavaszán a Budai Színész Társaság érkezett Fehérvárra — első játékukat április 22-én tartották —, s ott „olgy egyességre lépett a' most Füreden levő kassaival, hogy mindkettőnek jelesebb tagjai hetenként felváltva majd Fehérvá-

¹⁸⁷ Bayer: A Nemzeti Játékszín története 182 és Vjk 1828. júl. 14., 1231. sz. 256. l.

¹⁸⁸ Honművész 1834. jún. 8., 46. sz.

¹⁸⁹ Uo. 1835. máj. 3., 36. sz.

rott, majd Füreden lépjenek fel. E' szerint az utóbbi színpadon a' színjátékok, valamint a fehérvárin a daljátékok tökéletesebb személyzettel adathatnak."¹⁹⁰ Az egyezés megvalósulásáról is olvashatunk: „július 15dikén, a mult héten Déryné asszony, Szerdahelyi és Hubenay urak a' kassai dalszínész társaság jeles tagjai B. Füredről érkezve ‚szevillai borbély’ — tündér kastély — elevenholt házaspár — s' Tancred . . .” című darabokban léptek fel.¹⁹¹ Baky Gáborék október—november havi hét játéka között nem volt zenés.

1838. augusztus közepén a Kassai Dalszínész Társaság Füredről hazafelé tartva itt is egy hónap alatt 23 estén játszik, daljátékot vagy operát azonban ez alkalommal nem mutatnak be. (Műsorukon a *Párisi naplopó*, *Lumpaci vagabundus*, *Valburg éje*, *Tékozló*.)¹⁹² Ebből az évből egy német nyelvű előadás színlapját is ismerjük. Johann Stoger társulata nov. 22-én adta elő Müller énekesjátékát, *Der Rosenfarbe Geist, oder: Die Tee und der Hagestolz* címen.¹⁹³

A Szluha Antaltól 1817-ben Bezerédy Miklós táblabíró birtokába került ház, melyben a színház működött, 1839-ben átalakításra szorul. Ez évben Szenning Antal német társulata kap játékengetélyt, melyet a következő két év folyamán többször megújítanak. 1840-ben Komlóssy társulata is tart előadásokat. Augusztusi műsorukon szerepelt 16-án a *Peleskei notárius*, 21-én pedig a *Norma* előadására került sor. A „hangászkarról” és énekarról nem szól dicsérőleg a kritika, bár az előadás telt házat vonzott.¹⁹⁴

Az 1841-re mintegy 20 000 főre szaporodott város a Pelikán házban megújult színházteremmel várja az érkező társulatokat. Április 12-én itt kezdi meg játékait Fekete Gábor társulata, melynek működéséről Szuper Károly színész naplója tudósít. Műsoruk ritkán tartalmaz zenés művet, az itt töltött három hónap alatt mindössze a *Peleskei notáriust* viszik színre ápr. 25-én, és júniusban színesítik hangversennyel, illetve táncbetéttel egy-egy alkalommal előadásait: jún. 2. „Zöhrer k. a. dalszínésznő és Thomas asz. hangversenye”; jún. 6. „Fitos úr nemzeti magány tánza”.¹⁹⁵ Az év végén térnek vissza: „. . . december 31. . . . Nehányunkat egy kocsi pakolva Fekete, ma indított útnak sz.fehérvári társulatához, hol még nem veszté el hitelét. . . Ez az utolsó hely, hol biztosítva van részvényesek által. . .”¹⁹⁶ A visszatérés azonban nem járt sikerrel. Ritkán játszottak, s a bálók miatt ekkor sem a szokásos színházteremben, hanem a Fekete Sas vendéglőben. Műsorukból mindössze egy töredékes színlapot ismerünk, mely szerint febr. 21-én egy kétfelvonásos egyveleget állítottak színpadra, melyen többek között elhangzott Ruzitska *Béla futása* c. operájának máig is ismert és a korban rendkívül népszerű részlete, a „Hunnia nyög letiporva. . .” A részvénytársulat által biztosított időszak áprilisban letelt, s Fekete társulata felbomlott. A naponta átalakuló és egymást váltó társulatok története szinte követhetetlen, s bár a városban maradtak színészek, rendszeresen nemigen játszottak.

¹⁹⁰ Uo. 1837. júl. 9., 56. sz.

¹⁹¹ Uo. 1837. júl. 27., 60. sz.

¹⁹² Uo. 1838. szept. 27., 77. sz.

¹⁹³ Múz színlap gyűjtemény, Lt 77.311.

¹⁹⁴ Honművész 1840. aug. 30., 70. sz.

¹⁹⁵ OSzK SzT zsebkönyv 1017. sz.

¹⁹⁶ Szuper Károly színészeti naplója. 1830—1850. (Sajtó alá rendezte: Váli Béla. Budapest 1889. Színháztörténeti kiskönyvtár 2.) 14.

Az októberben érkező, Szabó által vezetett társulat előadásai között azonban már zenés mű is van. 23-án, elsőként a *Preciosát* adták, jelentős jövedelemhez jutva. Nagyobb énekes feladat megvalósítására a később híressé vált énekesnő, De Caux Mimi társulati tagként való jelenléte tette őket képessé. Novemberről azonban már így emlékezik meg Szuper naplója: „nov. 11. Nagyon meglazultak jövedelmeink, s meghívtuk a nemzeti színház balletmesterét, Hausenhuthot vendégszerepekre, ki egy pár táncossal jöven, csakugyan felélénkítette a közönséget...” *A molnárok* c. víg balett előadása sikerén felbuzdulva szerződtek a kor egyik vezető táncosát, Fitos Sándort. November 10-én, a *Párisi naplopó* c. vígjáték mellett felhangzik a *Szerelmi bájtal* nyitánya is. November végén az új bérlet előfizetői meghaladják a százat, így a társulat további itt-tartózkodása biztosított. 24-én a *Rózsatolvaj* és a *Két feledékeny* előadásán a közönség ismét De Caux Mimi énekében gyönyörködhetett. 1843. január 9-én fejezik be játékaikat. Elhangzott műsorukon szerepelt még többek között a *Peleskei notárius* (XI. 20.) és a *Szebeni erdő* (XII. 3., 12.).

Az egymást váltó magyar társulatok játékaik nem biztosították a színházi élet folyamatoságát. Gyakran találkozunk ebben az időszakban a városi jegyzőkönyvekben német társulatok játékgedély-kérésével, amelyet — ha magyar színészek nem tartózkodnak a városban — meg is kapnak. A német társulatok mellett a működvelők igyekeznek pótolni a színházi esték hiányát.

1845 tavaszán ismét hivatásos magyar együttes érkezik a városba — Hetényi József társulata. Előadásaikat febr. 23-án kezdik, és ápr. 6-ig — a zsebkönyv tanúsága szerint — 22 előadást tartanak. Márciusi műsorukon tizenöt mű szerepel, melyből ötöt jelölnek énekes játékként és még háromnak ismert zenés változata is.¹⁹⁷ A társulat tagja Hetényi Josefa, aki énekesként is megállta a helyét. A prózai és zenés művek arányának a korban megfigyelhető ugrásszerű változása szorosan összefügg a közönség igényének változásával. A valóban zenés művek — s nem csupán betétek, quodlibetek, tablók — iránti kereslet lassan alakította át az addig prózai műveket énekes játékká, a kialakulóban lévő népszínmű elengedhetetlen tartozéka lett a népdal — amely többnyire népies műdalt jelentett —, s ennek megfelelően a társulatok profilja is jelentős változáson ment át. A problémát az jelentette, hogy kisebb együttesek zenekarral nem rendelkező településeken ennek az igénynek nem felelhetek meg, s a fennmaradásért folytatott küzdelem valóságos háborúhoz vezetett a prózai és a dalmű, illetve a kisebb és a nagyobb társaságok között. Székesfehérvár azonban abban a szerencsés helyzetben volt, hogy rendelkezett zenekarral, színházteremmel, s így igényeik is nagyobbak lehettek a társulatokkal szemben. Csupán prózai műveket játszó, kisebb együttesek ekkor már nem számíthattak a közönség pártolására.

Szeptemberben kap engedélyt Hevessy Imre, játékaikról az Életképek és a Pesti Divatlap tudósításai meglehetősen vegyes képet festenek, zenés előadásokról azonban nem szólnak.¹⁹⁸ E társulat ittléte az akadályja annak, hogy az Erdélyi Énekes Társaság felléphessen, akik 1846 márciusában folyamodnak engedélyért.¹⁹⁹ Júliusban viszont már azt olvashatjuk a jegyzőkönyvben, hogy a Gócs Ede és Zsivora

¹⁹⁷ Zsidó III. 1., 29.; Mátyás diák III. 2.; Az ezred leánya III. 8., 24.; Két pisztoly III. 9.; Szökött katona III. 16.; Ördög naplója III. 27.

¹⁹⁸ Életképek 1846. 3. sz., jan. 17.; uo. 7. sz., febr. 14.; Pesti Divatlap 1846. 20. sz., 399. l.

¹⁹⁹ Vjk 1846. márc. 20., 949. sz. 133. l.; uo. ápr. 3., 1289. sz. 182. l.; uo. ápr. 3., 1290. sz. 152. l.

vezetése alatti társaság megkapta a játéklehetőséget hat hónapra, a Dömötöri vásártól (ápr. 9.).²⁰⁰ Valószínűleg később kezdtek játszani, mert az egyetlen ismert színlap szerint a társulat második előadását június 9-én tartotta: „Az erdélyi dalszínész-társaság által Gócs, Egedy, és Zsivora vezérélete alatt először adatik: Bellini: Norma.”²⁰¹

Az 1847-es előadásokról — Kilényi és Latabár irányítása alatt — csupán egy dátum nélküli darablista áll rendelkezésünkre. Ennek alapján 29 műből 7 zenés műként ismert, amelyből 4 népszínmű.²⁰² Az őszi eseményekről ismét Szuper naplójából értesülünk. Csabai társulatának október végén kezdett játékaival elégedettek a fehérváriak, s 1848. január 17-ig maradhatnak. Szuper feljegyzései közt nem említ zenés előadást. Október—novemberben tizenkilenc alkalommal játszanak, három estén énekes színművet, míg két alkalommal egy vígjátékot adtak, melynek szintén ismert zenés változata.²⁰³ A forradalom és szabadságharc idején csak alkalmi próbálkozásokra volt lehetőség. Tudjuk, hogy 1848—49-ben Kilényi és Gócs társulata is járt a városban. 1850. április 2-án a városi jegyzőkönyvből értesülünk Gócs Ede társulatának jelentkezéséről Győrből, melyet örömmel fogadnak, mert rég nélkülözik a magyar nyelvű dalszínész „élvezetet”²⁰⁴

A szabadságharc leverése után különösen megnehezedik az előadóművészet helyzete, a nemzetet ért súlyos veszteségek után a hit és remény fenntartásának kötelezettsége a művészek vállára nehezedik. Tevékenységük korlátozásának a jegyzőkönyvekben számtalan nyomát leljük, jellegzetes példaként idézzünk most egy polgármesteri iratot: „Mlgos Dóry Gábor... főispány urunk f. é. Sep. 16án 5852. sz. a. költ kegyes rendelete, mellyel előzőleg a magyar zenészet és színészet veszélyes törekvései elsoroltatván meghagyatik, hogy ezek föllépteire különös figyelem forditassék, ugy hogy minden ebbeli kihágásnak eleje vétessék. Ezen... rendelet... olly meghagyás mellett adatik ki, hogy a bent elősorolt nézetek és indokokhoz képest a magyar zenészet és színészet tagjainak minden föllépteire, minthogy azok forradalmi daraboknak eljátszásával gyakorta foglal koznak, és sokan ezek közül megkegyelmezés folytán börtöneik v[agy] számkivetésükből kiszabadulván kellemetlen és kerülni kellő érzelem nyilvánításokra szolgáltatathának alkalmat — különös figyelmet akkép forditson, miszérént minden e részben történhető kihágásoknak eleje vétessék.”²⁰⁵

1851 februárjában Hetényiék játszanak.²⁰⁶ Műsorukat azonban csak ősztől ismerjük. Október 12-től december 30-ig összesen 36 estén 37 mű hangzott fel, nagyrészt népszínművek, valamint néhány zenés változatban is ismert vígjáték és színmű, azonban a zsebkönyv csupán két esetben jelzi a zenés műfajt, dec. 8-án a *Tékozló* és 26-án a *Nagyapó* felhangzásakor. Október 30-án pedig egy énekes egyveleggel egészítik ki a műsoron lévő vígjátékot. Természetesen változatlanul érvényes, hogy a kor szokásainak megfelelően a műfajok keveredése és a művek alkalmankénti, helyszínenkénti és társulatoktól függő változatai a jelzettel lénye-

²⁰⁰ Uo. 1846. júl. 11., 2591. sz. 399. l.

²⁰¹ Műz színlapok gyűjteménye, Lt 76.1201.

²⁰² Jeggyűrű, Házasság dobszónál, Ezred leánya, Csikós, Lúdas Matyi, Rab, Egy szekrény rejtelme.

²⁰³ Házasság dobszónál X. 24.; Ördög része X. 31., XI. 16.; Egy nő, ki az ablakon kiugrik XI. 9., 14.

²⁰⁴ Vjk 1850. ápr. 2., 310. sz.

²⁰⁵ FML színházi iratok gyűjteménye, 1850/1007. sz.

²⁰⁶ Vjk 1851. febr. 14., 230. sz. 94. l.

gesen több zenés — legalábbis dalokkal teletűzdelt — előadást hozhatott létre. A szigorú feltételeknek eleget teendő, a polgármesteri hivatal havonként kér jelentést a játékokról és a körülményekről. E szerint kihágás nem volt, „a közönség méltányos pártfogásában részesültek”.²⁰⁷ 1852-ben az iratok szerint tovább játszanak — januárban 18 előadásról írnak és még a februári játékokról is készül jelentés — azonban részletes műsorukat nem ismerjük. Március 10-én távoznak.²⁰⁸

Április 18-án érkezik Szuper Károly és Szöllösi Mihály társulata. 29-éről ismerünk egy jelentést, amely szerint: „Ballet előadással mulatattva a’ közönség.”²⁰⁹ Júliusban két „műelőadás” megtartásáról írnak, minden részletezés nélkül, s csupán előadásai számát — nyolc — ismerjük egy szeptemberben itt járt német társulatnak.²¹⁰ Szuper és Szöllösi társulata a téli évadra visszatér, s — hosszú idő után először — csaknem teljes évadnyi időt (dec. 19-től 1853. ápr. 25-ig) töltenek a városban. 63 estén játszanak, műsorukban 11 alkalommal szerepel népszínmű. Január 9-én a *Nagyapó* előadásán, febr. 20-án a *Liliomfi* és márc. 17-én a *Rózsakirályné* felhangzásakor külön is jelölik a dalbetéteket. Műsorukról a polgármester rendszeresen megkapja a jelentést, „példás magaviseletükkel” és játékaikkal elégedettek.²¹¹ Karmesterük ekkor Purebl, akinek jutalomjátéka márc. 15-én egy vígjáték.

Latabár Endre társulatának játékaiban a híres néger énekes, Ira Aldridge is vendégszerepelt. Az 1853. szeptember 11-i színlap szerint itteni utolsó fellépésén a vígjátékot „néger dalokkal” színesítette. A műsoron szereplő két színdarab közt elhangzott énekszámokat is részletezi a színlap: „1. ‚Estveledik alkonyodik’ népdal éneklő Némethi György. 2. ‚Ez a világ a millyen nagy’ népdal Egressitől, éneklő Csercsér Natália. 3. ‚Tréfás angol kettős’ angol nyelven éneklő Török István és Berzsenyi. 4. ‚Tréfás polka’ táncolja Kecskés Róza és Komáromi Laczi.” Kéthónapi játékaik alatt két alkalommal adtak zeneestélyt egy vígjátékhoz kapcsolva (VIII. 17., IX. 16.) és négy népszínművet vittek színre.

1854. okt. 23-án a *Liliomfi* Tóth János társulatának előadásában kerül színre, „pár dallal”. „Második felvonási folyamban Stíriai hármas — Hillei Emma, Szöllösi Piroska és Róza által lejtetik. Játék végén közkívánatra ismételve: Vas megyei csárdás. . .” — olvasható a színlapon.

1855 júniusában Latabár Endre társulatának műsorán több zenés előadás is szerepelt. Június 13-án *Csokonai első szerelme*, 17-én a *Cigány*, melynek végén csárdást táncolt Luigini táncmester és Libera Mária táncosnő. 21-én a *Parlagi Jancsi*, 24-én délután a *Huszárcsíny* „legujabb eredeti énekes vígjáték toborzó tánczal”, s végül még aznap este — utolsó előadásukon — is zenével búcsúztak: „Az első és második vígjáték közt Luigini táncmester és Libera Mária táncosnő ‚kettős tót táncot’ lejtének. Végül ‚Ez a világ amilyen nagy’ népdal Egressy Bénitől éneklő Farkas Josefa. ‚Tréfás Angol kettős dal’ éneklő Török István és Berzsenyi” — tájékoztat a színlap. Az elsőt kivéve, előadásait a nyári színekörben, szabadtéren rendezték.

²⁰⁷ FML színházi iratok gyűjteménye, 1851. nov. 30., 1544. sz.

²⁰⁸ Uo. 1852. jan. 31., 202. sz.; uo. márc. 1., 392. sz.; uo. márc. 11., 493. sz.

²⁰⁹ Uo. 1852. ápr. 19., 837. sz.; uo. ápr. 30., 943. sz.

²¹⁰ Uo. színházi iratok gyűjteménye/Polgármesteri iratok 1852. júl. 28., 1594. sz.; uo. szept. 28., 2064. sz.

²¹¹ Uo. 1852. dec. 31., 2675. sz.; uo. 1853. jan. 15., 80. sz.; uo. jan. 31., 243. sz.; uo. márc. 1., 584. sz.; uo. márc. 31., 881. sz.; uo. ápr. 12., 978. sz.; uo. ápr. 26., 1077. sz.

1856—57 fordulóján ismét Szuper társulata játszik „szép sikerrel s lelkes pártfogás által buzdítva”²¹² Ekkor adják hírül először, hogy „Báró Splényi állandó színház tervét pendítette meg, mely visszhangra talált és a főnökségnél már be is mutatott, honnét véleményadás végett a községtanácshoz küldetett át”²¹³

1859 elején Tóth János társulata keresi fel a várost, júniusban pedig a színházterem hangverseny színhelyül szolgál: „A hosszas egyhangúság után, mely városunkban csak az itteni kert zeneestélyek által szakittatik meg néha . . . színházunk-tereme a művészet számára ujlag megnyit, s egy dalidó a magyar zene, és költészet gyöngyeinek terjesztéséül . . . Bunkó Ferencz egri magyar zenész-társulata által adatott . . .”²¹⁴

A színházépület folyamatos javítása újabb társulat fogadására ad reményt: „E hó közepén reméljük, hogy Csabay Pál igazgató társaságával Réthi és Szigeti urakkal egyesülve fogja előadásait megkezdeni.”²¹⁵ Érkezésük pontos dátumát nem tudjuk, de 1860 februárjában Csabay és Futó társulata már valóban itt játszik.²¹⁶ Áprilistól júniusig Balog Alajos igazgatása alatt egy mindössze 13 tagú társulat jelenlétéről vall a zsebkönyv, de műsorukat nem közli.

Az állandó színházak, a társulatok helyhez kötésének igénye ekkor már országosan jellemző, megoldásával ezért — az egész vidéki színjátszás átszervezésével — központilag próbálkoznak. „A választmány ügybarátokból alakulhatna, kik béreljenek ki 10 vagy 5 évre az előadásokhoz alkalmas épületet, tekintettel lévén a szinpad melletti öltöző szobákra. Szakértő színész közbejöttével készíttessenek jelmezeket, és szerezzék be a szükséges színműveket, az e célra rendezett zeneestélyek, tánczvigalmak, vagy műkedvelői előadások jövedelmeiből. Eszközöljék, hogy a község lássa el a színházat zenével és világitással. Válasszanak egy szinpadi képzettséggel bíró ügyvezetőt. Ezzel egyetértőleg alakítsák a társulatot, s határozzák meg a tagok fizetésének arányát. . .”²¹⁷ E felhívás nem maradt hatástalan Székesfehérvárra sem. 1860. június 22-i dátummal maradtak fenn a „Székesfehérvári magyar színügyet pártoló egyesület” alapítására vonatkozó iratok.²¹⁸ Ideiglenes választmányuk aláírásával azonnal közzéteszik felhívásukat: „A Székes-fehérvári szinterem folyó évi october 20-kától kezdve a jövő téli szakra egy jól szervezett diszes ruha- és változékos könyvtárral ellátott magyar szintársaságnak, minden díj nélkül fog föltételek alatt kiadatni. A vállalkozni akaró szinigazgató urak ebbeli szándékukat — társaságuk személyzetének névsorával együtt — mielőbb Székesfehérvárra Drucker József polgármester urhoz czimzett levélben jelentsék ki. Székesfehérvárott, junius 1860.”²¹⁹

Októberben végül Szigethi Imre társulata kezdi meg működését. 49 előadásukon 9 népszínmű és 4 énekes vígjáték, illetve bohózat hangzott el,²²⁰ de bemutatták

²¹² Napkelet 1857. jan. 29., 64. l.

²¹³ Délibáb 1857. jan. 25., 4. sz. 52. l.

²¹⁴ Napkelet 1859. ápr. 10.; uo. jún. 26.

²¹⁵ Uo. 1859. okt. 16.

²¹⁶ Magyar Színházi Lap 1860. febr. 11., 7. sz. 59. l.

²¹⁷ Uo. 1860. ápr. 14., 132. l.

²¹⁸ FML színházi iratok gyűjteménye.

²¹⁹ Magyar Színházi Lap 1860. júl. 7., 228. l.

²²⁰ Vén bakancsos X. 14., Kisértet X. 28., Szökött katona XI. 4., Huszárcsíny XI. 18., Czigány XI. 25., Pünkösdi királyné XII. 16., Csikós XII. 26., A rab XII. 27., Rokkant huszár XII. 30., Parlagi Jancsi X. 23., Marcsa, az ezred leánya XI. 11., Peleskei notárius XII. 6., Lumpácus XII. 1.

énektudásukat november 8-án is, amikor — a színlap szerint — „Előadás után az egész szintársulati személyzet által ‚Széchenyi gyásza‘ című dal énekeltek. Szövegét írta Fekete J. zenére tette s betanította Nagy Pista.” Nagy Pista, a „kartanító” — ahogyan őt a zsebkönyvben nevezik — jutalmára dec. 22-én az előadott vígjátékhoz egy *Ének- és zeneestély* kapcsolódott, hasonlóképpen egészítette ki az okt. 23-i egyfelvonásost Szupper Jenő hangversenye. November 19-ről egy pénztári kimutatást is ismerünk a Vörösmarty Mihály emlékére rendezett ünnepély költségeiről. Az előadás tiszta jövedelme 137,50 ft volt, zenére 10 ft-ot költöttek, 2,20 ft-ba került továbbá a „partitúra hozatal zenekarra”. Sajnos nem tudjuk, mit játszottak a zenészek.²²¹

Székesfehérvár már korábban is főként téli játszóhelyül szolgált a vándorló társulatok számára, az előadások többnyire a szüretet követően kezdődtek és virágvasárnapig tartottak. A fürdőidényben a polgárság nagy része az üdülőhelyekre, a Balaton partjára távozott, s a kiürült, színházlátogatók nélkül maradt város nehezen tudott eltartani egy társulatot. Így a színészek követték pártolóikat. S ha egy-egy társulat több alkalommal vissza is tért a városba, megállapodásukat biztosítani hosszabb időre szinte lehetetlen volt. Nagy lépést jelentett, amikor 1862. április 3-án a Helytartótanács jóváhagyta a színiügylet pártoló társulat alapszabályait, s komolyabban elkezdett foglalkozni a színházépítés gondolatával.²²²

1862-ben a téli idényre Szuper Károly nyer engedélyt, melyet a következő év elején meghosszabbítanak, mivel „két éve itt tanúsított magaviselete, politikai és erkölcsi vizsgálata alapján további ajánlásra méltónak bizonyult”.²²³ Januárban Balászné Bognár Vilma énekesnő vendégszerepléséről értesülünk a Magyar Sajtóból.²²⁴ Kerényi szerint 1863-ban Miklóssy Gyula is szervezett együttest Székesfehérvárott, ősszel azonban ismét Szuperék folytathatják színelőadásai sorát, a zsebkönyvben már mint a „székesfehérvári színpártoló társulat felügyelete alatt működő szintársulat” szerepelnek. A társulat hosszabb ideig való egy helyben tartózkodása szélesebb repertoár kialakításának szükségességét vonta maga után. Szétválnak a feladatok, a drámának, a vígjátéknak és a népszínműnek külön rendezője van, ez utóbbi Gönczi Soma. Játékaikat október 24-én kezdik, s bár műsoruk eléggé változatos, a közönség mégsem elégedett: „nov. 26. . . városunkban a téli idényre a Super Károly igazgatása alatt lévő színész- és operett-társaság van szerződötve. A tagok egy része kielégítne, ha a szerepek betanulására, s a magyar nyelv helyes kiejtésére több gondot fordítana. Néha néha előfordul egy pár kivétel, de bizony nagyon ritkán. A szerepek helyes kiosztása körül is sokszor tapintatlan az eljárás; operette még eddig nem volt.”²²⁵ A kívánság hamar teljesül. 28-án végre felcsendül az első operett, a *Szamartej*, majd dec. 2-án az *Eljegyzés lámpafénynél*, 22-én a *Dajka*, s végül 27-én megszólal — hosszú idő után először — egy magyar opera, a *Béla futása*. December 30-ig 48 estén játszanak, s műsorukon még 11 népszínmű szerepel.²²⁶

²²¹ Muz színházi iratok gyűjteménye.

²²² MagyarSzínhTört 381.

²²³ FML színházi iratok gyűjteménye, 1862. szept. 15.; uo. 1863. febr. 23.

²²⁴ Magyar Sajtó 1863. jan. 23., 18. sz. 71. l.

²²⁵ Zenészeti Lapok 1863. dec. 3., 78. l.

²²⁶ Cigány X. 26.; Falusi lakodalom XI. 1.; Nagypó XI. 8.; Viola XI. 14.; Molnár leány XI. 18.;

1864-ben az igazgatást és rendezést Erdélyi Sándor — eddig a drámák rendezője — veszi át. Igényes műsorán a nagy klasszikusok — Shakespeare, Schiller, Katona — műveinek tolmácsolásához márciustól szinte minden előadáson fellépett vendégművészeket, olyanokat sikerül megnyernie, mint a Lendvai pár. A február 21-től április 24-ig előadott 32 darab között 4 népszínmű és 3 énekes vígjáték címét olvashatjuk, áprilisban — az utolsó estét kivéve — kizárólag prózai műveket.²²⁷ Az ősszel újra itt játszó Szigeti Imre „dráma, operette és népszínmű társulatának” játékaról egyetlen zenés adatot tartalmazó színlapot ismerünk. November 13-án „Nem szabad a királlyal tréfálni, Történeti énekes népszínmű” volt műsoron „Schönberger D. ur a helybeli tánczmester és néhány helybeli tanítványának díjmentes közreműködésével. A darabban előadandó többi dalon kívül, a második felvonásban Erkel Ferencz „Bánk bán” című operájából a bordalt éneкли Tamásy az összes férfi- és teljes zenekar kíséretével.” Láthatjuk tehát, hogy még mindig él a zenei részletek bárhová beilleszthetőségének hagyománya.

1865. okt. 21-től dec. 31-ig ismerjük a Bényei István és Laczkó Gergely vezette dráma-, népszínmű- és operett-társulat játékaiknak összesítését. Az ötven fős társulat saját zenészekkel rendelkezik, s Laczkó Gergely igazgató egyben a karnagy is. Zenészeik — Novák Ferenc, König Herbert, Wozsika József és Bucker Nándor — kiegészítik a helyben állomásozó cs. kir. katonai zenekarból szerződötött 12 muzsikust, ezzel elérve az egykor Hahner Makariás vezetésével működött, s később is többször jelzett 16 fős zenekari létszámot. Táncosnőjük Rott Erzsébet. Műsorukban — az eddig itt szerepelt társulatok repertoárjával összehasonlítva — jelentős arányváltozást tapasztalunk a zenés művek javára. December 31-ig 49 előadást tartanak, melyen mindössze 16 alkalommal nem jeleznek zenét. Feltűnő az operettek számának ugrásszerű növekedése, követve az országosan kialakult helyzetet. 32 alkalommal 19 operettet mutatnak be, míg mindössze egy népszínmű, két énekes vígjáték és három bohózat kerül színre.²²⁸

1867 júliusában folyamodik játékgengedélyért újból Szuper Károly, hivatkozva arra, hogy tizennyolc éves színi pályájának csaknem felét Fehérváron töltötte. Kérése meghallgatásra talál.²²⁹

1868 júniusában Kőmíves Imre 40 tagú társulata jelentkezésekor a következő választ kapja: „miután városunk közönsége a' lefolyt években szomorúan tapasztalta — miképp az itt megjelent színtársulatok távolról sem felelnek meg a' közönség óhajtásainak — annál fogva elhatározta — hogy a' tekintetben f. évi Augusztus 15-éig Csődületet hirdetend, — ha tehát uraságod is versenyezni kíván — sziveskedjék itt kérvényét addig benyújtani . . .”²³⁰

Szökött katoná XI. 22.; Szécsi Mária XI. 29., XII. 8.; Két huszár XII. 6.; Pünkösdi királyné XII. 13.; Dobó Katica XII. 20.; Kveraus XII. 26.

²²⁷ Csikós II. 21., Vén bakancsos III. 3., Cigány III. 7., Szép juhász III. 13., Tündérlak Magyarhonnban III. 28., Házassági háromparancs III. 31., Kiki párjával IV. 24.

²²⁸ Tíz leány és egy férj sem X. 21., XI. 8., XI. 18., XII. 27.; Pajkos diákok X. 22., XI. 5., XII. 2.; Matrózok a kikötőben X. 23., XI. 3., XII. 10.; Chouffeuri úr otthon lesz X. 26., XII. 13.; Fecsegők X. 28., XI. 19., XII. 21.; Dunanan apó X. 29., XII. 8.; A víg cimborák XI. 1., XI. 29.; A dajka XI. 4.; Savoyardok XI. 6.; Nőnövelde XI. 10., XII. 7.; Színházi bohóságok XI. 12.; Az álarcosmenet XII. 15.; Férj az ajtó előtt XI. 16.; Fortunio dala XI. 21.; Denis úr és neje XII. 9., 10.; Az átváltozott macska XII. 19.; Orpheus az alvilágban XII. 26.; Villám Bandi XI. 19.; Az uram nem szeret XI. 5.; A néma menyasszony XII. 28.; A kórlista XII. 2.; 12 óra XII. 3.; Peleskei notárius XII. 17.

²²⁹ FML színházi iratok gyűjteménye.

²³⁰ Uo. jún. 2-i és 11-i dátummal.

1870 januárjában megindul a részvények jegyzése az előző év végén vásárolt telken építendő színházépület számára. Ezekben az években már gyakran találkozzunk a helyi műkedvelő színjátszók tevékenységéről szóló híradásokkal. Az 1871-ben meginduló helyi sajtó közli felhívásaikat a többnyire jótékony célú előadásai pártolására, s néha kritikákat is megjelentet róluk. 1870-ból egy műsorplakát is fennmaradt, amely egy — a közreműködésükkel létrejött — hangversenyről tudósít, 1871 nyarán egy vígjátékot adnak elő.²³¹

1871 őszén először Károlyi Lajos keresi fel 35 fős társulatával a várost. 6-8 előadást terveznek, s előzetesükben operettekét ígérnek: *Szép Heléna*, *Kék szakáll*, *Boissi-i boszorkányok*, *Utazás Chinába*, *Gerolsteini nagyhercegnő*, végül néhány vígjátékot is játszanak. A közönség elégedett velük.²³² Október 21-től már Bokody Antal társulatának előadásai folynak. Az igazgató erőfeszítést tesz a zenei színvonal emelésére, a helyi sajtó erről is beszámol: „Bokody Antal . . . legközelebb a célból, hogy az énekrészek szabatosan adathassanak elő, nagy áldozattal egy szakképzett karnagyot szerződtetett. E szerint biztos kilátásunk van, hogy a zeneműértő közönség igényei is kielégítve lesznek.”²³³ (A társulat tagjainak nevei között Nagy Lajos karmester szerepel.) Kísérlete azonban nem sok sikerrel jár: „. . . a . . . jelzett tánczok, dalok . . . ne csak ígért malaszt maradjon, hanem a mennyiben azt a helyi körülmények és erők engedik, ki is vitessenek . . . , a dalok, az őket kísérő karmesternek csufolt zongora kezelője által, jó eleve gyakoroltassanak be, mert ellenkező esetben kár az ott szereplő és amugy is inkább rozzant czimbalomnak, mint zongorának nevezhető eszközt [Baj biz az, hogy drága pénzért (havonként 18 frt. bér) nem volt a városban jobb kapható’ — jegyzi meg a szerkesztő], még azon veszélynek is kitenni, hogy az oda- és vissza czipelése alkalmakor nyakát és lábát szegje, és pedig csak azért, hogy az előforduló három vagy négy strófára terjedő és nagy nehezen kireczeitetett dalra, sem a karmester? annál kevésbbé az illető dalnokok, kellőleg begyakoroltak lettek légyen: . . . igazgató úr . . . egy teljes és jó zenekar közreműködéséről gondoskodják, és ne tartsa elégségesnek, hogy Bernáth ő ujmagyarsága, bandája ügyesebb tagjait a . . . kávéházba hagyva . . . a közönséget négy, öt cigány küldöttséggel mulassa. Sőt, talán magában mosolyogva túri az igazgató úr, miszerint egy sipító klarinét primázását, két verstimmolt hegedű, és egy szunnyadozó kis brugós, füldebokat sértő hangok versenyzésével gyötörje és kinozza . . . és, ha már Bernáth uram azon közönség irányában, ki ugyszólván egész éven át fillérjeivel ápolja és zenekarának fenntartását mintegy biztosítja, oly figyelmetlen és a színészet pártolása érdekében, még ily parányi áldozatot is meghozni vonakodik, miszerént néha előforduló esetekben, csekélyebb díjért összes bandájával közreműködják, sőt túri, hogy tagjai a szindarab lefolyta előtt . . . a színházból kiszöknek, mindenesetre a színigazgató ur gondja közé tartozik, oly zenekarról gondoskodni, ki ily botrányos visszaélést . . . elkövetni nem hajlandó” — írja levelében egy néző.²³⁴ Bokody e megjegyzést nem hagyja válasz nélkül: a színház állapotáról nem ő tehet, a várostól támogatást nem kér és nem kap, ami a zenekart illeti, „igaz, hogy azzal igen sok a baj, de hogy karmesteremben tévedtem, arról csak úgy tehetek, hogy más karmester szerződte-

²³¹ Székesfejérvár 1871. aug. 6., 6. sz.

²³² Uo. 1871. szept. 3., 10. sz.; uo. szept. 10., 11. sz.

²³³ Uo. 1871. nov. 19., 21. sz.

²³⁴ Uo. 1871. dec. 10., 24. sz.

tésére már megtettem a kellő lépéseket. . . Ha pedig jobb zongorát Fejérváron nem tudtam bérbe kapni. . . annak oka nem én vagyok. Ha szíves lesz megmutatni, hogy egy külön szervezett zenekart — melynek fenntartása oly költséggel jár, mint a társulaté — hogyan lehet e rozszant színházban befolyható jövedelemből fenntartani, — igen szívesen teszem.”²³⁵ Gondja sokáig nem oldódik meg, még 1871 január végén is csak újabb ígéretekrol olvashatunk Bernát zenekarának közreműködésével kapcsolatban, a zene elmaradásának okául a báli elfoglaltságokat megjelölve. Ennek megfelelően alakul a repertoár is, s bár műsorukról csupán a sajtó kritikái alapján nyerhetünk képet, az ismert darabok sorában néhány népszínművön és énekes vígjátékon kívül komolyabb zenei feladatot igénylő mű nem szerepel.²³⁶ Ismerjük a márc. 31-én előadott népszínmű, a *Cigány* bevételi elszámolását, mely szerint a 111,90 ft összebevételből a költség 42,80 ft-ot vont le, amiből 5 ft-ot költöttek a zenére.²³⁷ Két zenés tartalmú színlapot is ismerünk márc. 24—25-ről. Tímárné Róza, a pécsi színház alt énekesnője az *Egy könnyelmű leányban* mutatkozik be — a sajtóból tudjuk, hogy sikerrel —, s másnap már mint szerződött tag énekel a *Dalos Pista* előadásán. Tímárné mellett dicsérőleg írnak a képzetlen, de jó hangú Bodnárról, valamint Megyery Emmáról. A társulat április 24-én játszott utoljára. Május 7-től Miklóssy Gyula operett-társulata mindössze hat előadást tart,²³⁸ 13-án távoznak a városból. „Az előadások összevágó lefolyása mind a karmester mind a tagoknak csak dicséretére válik” — írja a kritikus.²³⁹

1872. aug. 18. jelentős dátum a város, s még inkább a színház életében: a remény megvalósulni látszik végre, megtörténik az ünnepélyes alapkövetétel. Októberben Bokody megújult társulattal kezdi az új évadot, karmestere Markbreit Zsigmond, „ki jelesül képzett zenész”, s megpróbálkozik zenekar szervezésével is.²⁴⁰ Az okt. 19-től dec. 31-ig színre vitt, közel negyven darab negyede népszínmű vagy operett. (Pontos számot nem adhatunk, mivel egyetlen forrásunk a sajtó, melyben a tudósítások esetlegesen.)²⁴¹ Az első néhány zenés előadás után leszűrt tapasztalatok szerint dicsérendőnek tartják a karmester pontos betanító munkáját, és a társulat többi tagjához képest kiemelkedőnek a primadonnát, Tímárnét, valamint Zádort. Zenekaruk azonban még mindig nincs: „. . . általános megütközést szült a közönség közt, mikép egy idő óta a színi-előadásokon hiányzik a zene; miért is felhívjuk az igazgató urat, hogy ezen abnormis állapotot mielőbb szüntesse meg.”²⁴² 1873 első hónapjaiban a tudósítások rendkívül hézagosak, csak prózai műveket említnek, s a színház látogatottságának hanyatlásáról panaszkodnak. A társulat március végén Nagykanizsára megy, itteni búcsúelőadásuk 20-án a *Dajka* és a *Szép*

²³⁵ Uo. 1871. dec. 17., 25. sz.

²³⁶ A Székesfejérvár c. lapban jelzett zenés művek: Viola, Vén bakancsos, Nagyapó (okt.); Rab, A strike, Peleskei notárius (nov.); Szökött katona, Lelenc, Rab, Egy a mi népünkben, Szászor szép (jan.); A vén bakancsos (febr.); Könnyelmű leány, Dalos Pista, Cigány (márc.); Egy szekrény rejtelme, Linda, Fauszt bohózat (ápr.).

²³⁷ FML színházi iratok gyűjteménye.

²³⁸ Gerolsteini nagyhercegnő, Kékszakállú herceg, Faust, Párisi élet, Zuavok, Trapezunti hercegnő.

²³⁹ Székesfejérvár 1872. máj. 19., 20. sz.

²⁴⁰ Uo. 1872. aug. 25., 34. sz.

²⁴¹ November: 10. Viola, 12. A vén bakancsos, 14. Szép Galathea, 17. Csizmadia, mint kísértet, 21. A pajkos diákok, 24. Szép Galathea, 25. A könnyelmű leány; december: 4. Nagyapó, 14—15. Szerelmes borbély.

²⁴² Székesfejérvár 1872. nov. 17., 46. sz.

Galathea című operettek. Az előadás „felsikerü énekrészeiért Zádor ur . . . nyujtott kárpótlást. . . Németh János ujonnan szerződött tenorista kisterjedelmű, de igen kellemes, vonzó hangja új életet öntött a szereplőkbe, kik közül Timárné asszony kifogástalanul énekelt. . .” a csaknem telt ház előtt.²⁴³ Áprilisban még néhány előadásra visszatérnek, mert Bokody be akarja mutatni új tagjait és „teljesen szervezett zenekarát”. A 13-tól 23-ig említett művek között mindössze egy népszínműről, a 13-án felhangzott *Angyal Bandiról* tudunk.

Augusztusban az oly hosszú ideig szolgált régi színház csúcspontja ledől és összeroskad a teteje, s mivel az új még nem készült el, Bokody további játékeit a Magyar Király vendéglő termében folytathatta. A zenés művek színvonalas megszólaltatásának feltételei azonban még mindig hiányoznak. „Euterpe” aláírással jelenik meg egy cikk, amely a város felelősségének is tartja az ügy megoldását: „Zenészetünk érdekében. Csak pár hónap időköz, s gyönyörű új színházunk a közönség mulattatására megnyílik; mulattatására igen, mivel mint értesülünk Bokody ur ez idényre jeles társaságot szerez, hogy valamint a színmű úgy az operette köréből is élvadás estéket szerezzen, de, hogy ez utóbbit (operette-et) teljes értékében élvezhessük, szükséges, hogy azt egy jól szervezett, a színház és a társulathoz illő zenekar kísérelje s ha azt Bokody ur magával nem hoz, kénytelenek leszünk operette s egyéb dal-előadásokat, egy talán elhangolt zongora kísérelésében hallgatni. . . . Városunk, a mi a zenét illeti, nagyon hátra van sok más kisebb városok mellett, hogy nem bír se dal- se zeneegylettel mi a társas életet kellemesíti, mi a közönséget a zene iránt fogékonnyá s érdekeltté teszi s mi az általános műveltséget terjeszti. Habár majdnem minden házban játszanak zongorán vagy hegedűn, de e zenekedv csak néhány táncdarabig. . . terjed. . .”²⁴⁴ A fentiek ismeretében nem csodálkozhatunk, hogy a társulatnak *A magyar színészet évkönyvében* megjelent, a sajtó adataival kiegészíthető műsorának még mindig csak egy negyedét képviselik a népszínművek és énekes vígjátékok, s még csak operettet sem játszottak.²⁴⁵ Legsikerültebb előadásuk *A betyár kendője*, melyben a „gyönyörű magyar dalok” tolmácsolójaként a népszínművekben egyébként is sikeresen működő Kantai Teréz és Berényi Gyula emelkedett ki.

Április 19-én érdekes hír szerepel az újságban. „Egy operette társulat fogja nemsokára szerencsétlenni városunkat. A társulat 12 női és 12 férfi tagból áll, s — mint hírlík — a társulat eléggé jól van szervezve, hogy megállja a sarat.” A látogatás megvalósulásáról nem tudunk, de mindenképpen érdekesnek láttuk kitérni a hír közlésére, mert a hozzáfűzött megjegyzés jellemzően mutatja a város ekkorra már teljes mértékben magyar szellemét: „Csak egy hibája van, hogy — német. A direktor neve Dietz, Marburgból való.”²⁴⁶

A nyár már az új színház megnyitásának jegyében telik. A játszás jogát ismét Bokody kapta meg, de a színház fölött színházi részvénytársaság rendelkezik. „A színház érdekében” címmel jelenik meg egy írás, mely feltárja a várható problémá-

²⁴³ Uo. 1872. márc. 23., 12. sz.

²⁴⁴ Uo. 1873. nov. 2., 44. sz.

²⁴⁵ Csikós (kétzer), Parlagi Jancsi, A betyár kendője (négyzer), Nagyapó, Cigány, Liliomfi, Két drótos tót, Kerekes András, Huszárcsíny, Háromszéki leányok, Peleskei notárius, Egy jó madár, Leányvásár, A szerelem vadrózsái (kétzer), Dobó Katica, Fokról fokra, Viola, Stern Izsák, Három pár cipő, Szép juhász, Marcsa, az ezred lánya, Székelyföldön, A szökött katona.

²⁴⁶ Székesfehérvár 1874. ápr. 19., 16. sz.

kat, a részvénytársaságnak címezve: „...Mit követelnek önök Bokody urtól? Teljes, nagy társulatot, mely operát kivéve, mindent képes játszani, s mely — nagyon természetesen — zenekar nélkül nem fogja az önök igényét kielégíteni. Bokody ur... fizet naponként a színházért 10 frtot, s azon kívül... a zenekarnak 15 frtot...” — sorolja a cikk írója, s levonja a következtetést, ésszerűbb gazdálkodás kellene, olyan, ami nemcsak a választmánynak, hanem a társulatnak is előnyös.²⁴⁷

Az 1872-ben megkezdett építkezés eredményeképpen a teljes felszerelésével 180 000 forintba került színházépületet ünnepélyes körülmények között adják át 1874. aug. 22-én. A megnyitó ünnepség teljes műsora ismert. A *Bánk bán* a budapesti Nemzeti Színház művészeinek közreműködésével az ünnepi est fénypontja, melyet Káldy Gyula nyitánya vezet be, saját vezényletével, a budai színpör zenekarának tolmácsolásában. Az ezt követő Prológot maga Jókayné szavalta el, ami után Bokody társulata elénekelt a Szózatot. Közvetlenül a megnyitó előadás után, Bokody társulata három operettben mutatkozik be. 23-án a *Petaud király udvara* — amit 27-én megismételnek —, 24-én az *Arany chignon* és 26-án a *Száz szűz* kerül színre. „Bokody társulatának tehetséges tagjait bemutatván, megemlítjük még, hogy az előadott tánczok igen jól betanítva teljes sikert arattak, ugy a zene és dalok is. — Különösen dicséretre méltatva kiemeljük a kitünő karmestert Káldy Gyulát ugy a zenekart...” — hangzik a beszámoló.²⁴⁸

Októberben megkezdődnek az előadások. Már kezdetben problémák mutatkoznak a választmány és Bokody között, melyek decemberben végleges szakításhoz vezetnek. A Bokody vezetése alatt elhangzott előadások több mint fele zenés mű, különösen az operettek száma nő meg ugrásszerűen.²⁴⁹ Kemény napi munkájukról közlünk egy későbbi számla hátán véletlenül fennmaradt, dátum nélküli próbarendet, melyet az ismert műsor alapján ez év november 6-ára azonosítottunk:²⁵⁰

„8 1/2 főpróba Egyetlen leány
10 1/2 Zene főpr. Dajka utánna
11 ” Tulipatán összes kar
Du.
2 1/2 összes kar
2 1/2 Rendelkező emlékpr. Ripacsos Pista
Előadás Dajka, Egyetlen leány”

Ismerjük a társulat teljes névsorának kéziratos példányát is néhány szerződéssel együtt, amelyekből a kor fizetési viszonyairól is képet kaphatunk:²⁵¹

²⁴⁷ Uo. 1874. júl. 5., 27. sz.

²⁴⁸ Uo. 1874. aug. 30., 35. sz.

²⁴⁹ Operettek: Choufleuri úr otthon lesz X. 15., XI. 9.; Szép Galathea X. 17.; Eljegyzés lámpafénynél X. 20.; A pajkos diákok X. 22.; Gerolsteini nagyhercegnő X. 24., XI. 3.; Szép Heléna X. 31., XI. 17.; Dajka XI. 6.; Tulipatan XI. 7., XI. 28.; Háromcsőrű kacsza XI. 19., XII. 2.; Orpheus XI. 21.; Boissi-i boszorkányok XII. 3.; Tíz leány és egy férj sem XII. 5., 8.; Izabella XII. 15.; Banditák XII. 19. — Népszínművek és énekes játékok: Csizmadia mint kísértet X. 11.; Vén bakancsos X. 18.; A betyár kendője X. 25.; Fokról fokra X. 26.; Cigány XI. 5.; Ripacsos Pista XI. 8., 14.; Peleskei notárius XI. 15.; Tündér Ilona XII. 12., 13.; Ördög része XII. 14.; Nagyapó XII. 16.; Pók XII. 20.

²⁵⁰ Múz színházi iratok gyűjteménye.

²⁵¹ Uo. III/6. Szerződések.

	havi
Bényeiné Harmath Emma, elsőrendű operette, népszínmű énekesnő	250.—
Mataushek Ferencz karmester, kar és solo tanító	100.—
Szilágyi Béla, elsőrendű színész és énekes (rendező)	126.—
Breznay Géza és neje	140.—
Kendy Gusztáv komikus, társalgási bonvivant népszínmű és optte	85.—
Szilágyi Béláné, sz. Gustig Róza elsőrendű operetténekesnő	28.—

Az iratok közt megtalálható Bokody Antalnak dec. 6-án írott levele a Választmányhoz, melyben felsorolja a dolgok alakulásának okait, s a zenészek kilétéről is fontos információhoz juttat bennünket: „Legfőbb óhajom lévén a felmerült egyenetlenség eloszlatásával... a bizalom helyreállítása... f. évi October 10től Novemb. 16ig veszteségem ide nem számítva a társulat szervezési költségeit 1268 frt. 99 xr. ... köztudomású dolog lévén, hogy a Kanizsáról ide szállított színházi zenekar nélkül 'operette' előadások egyéb alkalmas zenetársulat hiányában itt megtarthatók nem volnának s ezen általam ide szerződttetett társulat tagjai magukat egyéb kereset hiányában fenntartani képesek nem lesznek, s már már távozással fenyegetnek, ezen Zenetársulat jövőjének némi biztosításul méltóztassék a T. Választmánynak kimondani miszerint a bekövetkezendő farsangi idény alatt tartandó oly bálokon, melyek a T. Választmány kezdeményezéséből fognak bekövetkezni alkú utján meghatározandó összegért ők fognak alkalmaztatni...”²⁵² A színházi zenekar azonban dec. 21-én távozik a városból. Játékaikkal általában elégedettek voltak. Az előadásokon változatlanul szokásos felvonásközi vagy két egyfelvonásost elválasztó zenei közjátékokról egy konkrét adatot is ismerünk. November 8-ról írják: „Különösen az első felvonás után az 'árny keringőt' (ombra leggiera) Dinohrából [Dinorah] kell dicsérőleg felemlitenünk.”²⁵³ A zenekar pótlására máris intézkedés történik. „Kápolnai, a színházi választmány megbízása folytán a napokban fent volt Bécsben egy az operettekhez alkalmazható zenekar keresése céljából, sikerült is neki egy 12 tagból álló zenekart megnyerni, mely január 1-ső napján fog először közreműködni.”²⁵⁴ A társulatról megoszlanak a vélemények a most már párhuzamosan futó két lap, a Székesfehérvár és a Székesfehérvár és Vidéke kritikáiban. Ez utóbbi elnézőbb, de mindkettő dicsérőleg szól a rutinosan, szép hangon és iskolázottan éneklő Bényeiné Harmath Emmáról, a primadonnáról. Szilágyiné alt szerepekben sikeres, nagyobb énekes feladatokra még Kápolnai, Kendy, Szilágyi és Zoltán alkalmasak. Az énekkar gyengeségéről gyakran esik szó, jellemző példa a dec. 1-ji Vörösmarty-ünnepélyről ismeretes. A Szózat éneklésekor „Meglepő volt az, hogy a sugó oly botrányosan sugta az egyes verssorokat, hogy a közönség előbb hallotta meg, mint azokat a kar elénekelte.

²⁵² Uo. III/5.

²⁵³ Székesfehérvár 1874. nov. 15., 46. sz.

²⁵⁴ Uo. 1874. dec. 27., 52. sz.

Csudáljuk és bámuljuk, hogy színészeink a „Szózat” két első versszakát nem tudják sugó nélkül elénekelni.”²⁵⁵ Néhány előadáson táncbetétet is alkalmaztak, melyet Vida Katalin és Tóth Soma adtak elő, felemás sikerrel.

Bokody távozása után a társulat művészi vezetését Károlyi Lajos veszi át. Január 6-án már jelzik, hogy megérkezett a zenekar is, amelynek bemutatkozása a *Gerolsteini nagyhercegnő* előadásán igen sikeres volt. Két hiányzó zenészüket Bernreiter Lipót és Bardon József helyi zenetanárok pótolták. Erről az időszakról a sajtó tudósításain kívül a színházi válaszmány iratanyagának maradványai is rendelkezésünkre állnak, a jegyzőkönyvek mellett sok számla, kimutatás és néhány hónapról a bevételek könyve. Ezekből fontos információkhoz jutunk. Így például az egyes előadásokról készített feljegyzésekből kiderül, hogy a kiadási rovatban „zene” címszó alatt sok esetben szerepel különböző összeg a nem zenés daraboknál is. Czerny Károly karnagynak alkalmanként fizettek 1 ft-ot, melyről az év első három hónapjában rendszeresen megtaláljuk az elszámolást. A zenekart többször egészítették ki Pestről utazó zenészekkel, akiknek útiköltség- és játékdíj-elszámolásai szintén megőrződtek. Ezek szerint Weisz jan. 7-én és 12-én, Lukavec Gordonkás jan. 14-én és Suschiv zenész jan. 19-én segített ki, míg többször olvashatjuk a helybeli Kampf csellista nevét is. Február 4-én táviratban kérnek Bécsből zenészeket. A zenekar létszámhiánya ellenére sikeresen működött, ezt mutatja a műsorban bekövetkezett változás is. A társulat komoly feladatokra vállalkozik. Első nagy erőpróbájuk a március 9-én színre vitt *Szentivánéji álom*, Mendelssohn zenéjével. A kritikus így emlékezik meg az estéről: „Nem mulaszthatjuk el... megdicsérni a zenekart, mely Mendelssohn e darabhoz irt gyönyörű zenéjét — tekintve a tagok csekély számát — mondhatni präzise játszotta. Bár imitt-amott meglátszott a többszörös próbák hiánya... de a nyitányt s az 5-ik felvonás közti hatásos „nászindulót” kifogástalanul játsszák, s dicséretére válik Czerny karnagynak...”²⁵⁶ Az igazi nagy sikert az oly rég nélkülözött operaest, az *Ernani* megszólaltatása hozta. Kottáját — a számlák szerint — Kolozsvárról hozatták meg. Az előadás minden várakozást felülmúlt „mint az egyes játszó személyek, a kar s zenekar, mely „megerősített” is volt, s habár imitt-amott észrevehető volt gyengesége, főleg a fuvó hangszereknél — kitett magáért... ezen előadás... felbátorítja színészeinket, habár nemis ilyen nehéz, de könnyebb dalművek előadására” — olvashatjuk a részletes kritikában.²⁵⁷ A művet még kétszer megismétlik, s újabb operát tűznek műsorra. A *Bűvös vadász* azonban nem éri el az *Ernani* sikerét, bár ezt is megismétlik, harmadik alkalommal azonban üres ház előtt.

A zenekar a nyári idényre Füredre készül, előbb azonban koncertdarabokat tanulnak be, s néhány hangversenyt akarnak tartani. Az *Ernani* harmadik előadását követően több levélváltást közöl az újság a zenekar megtartása érdekében: „Midőn a jelenleg színházunkban működő derék zenekar szerveztetett, néhány befolyásos műbarát részéről lépések tétettek a jó zenekarnak városunkban leendő állandósítása céljából, mit úgy vélték kivihetni, ha az illető zenekar a káptalan által a nagytemplomban is alkalmaztatnék, mi által el volna érve az, hogy állandó keresettel bírva a zenészek, Székesfejérvár városa állandó jó zenekart mondhatna magáénak, melynek a vallásosság és a művészet temploma, egyaránt jó hasznát

²⁵⁵ Uo. 1874. dec. 6., 49. sz.

²⁵⁶ Uo. 1875. márc. 13., 21. sz.

²⁵⁷ Uo. 1875. márc. 27., 25. sz.

vehetné. Akkorában a főtisztelendő káptalan, a mint hallatszott, de lelkeségétől nem is várhatunk mást, késznek nyilatkozott ez óhaj teljesítésére. De mi történt azóta? . . . A színházi ivad végefelé jár. Ha akarunk valamit tenni, tegyünk. Itt az idő!” A levélre a következő számban reagálnak egyetértve a felvetett problémával és továbbgondolva azt: „Elég szegény volt eddig is városunkra nézve, hogy nem birt jól rendezett városi zenekarral, melynek szervezésében bennünket sok kisebb város rég megelőzött, de még nincs késő. . . Miért nem alakulhatna városunkban egy zeneegylet, mely feladatául tűzné ki a város kebelében egy zenekart fenntartani, ezáltal a nemesebb zenét kultiválni, a közönséggel azt megismertetni s végre a helybeli szinigazgatót is jelentékenyen segíteni lehetne. Ha állandó színházunk van, kell, hogy legyen állandó zenekarunk is! Közönségünk operát, operettet kíván a szinigazgatótól. Az igazgató kényszerítve van, — nehogy megbukjék — a közönség e kívánatát teljesíteni, habár e miatt a társulat 2/3-dal többbe kerül is, mintha csupán drámai előadásokat rendezne. — De ez nem elég, a város zenekarral nem bírván, az igazgatónak kell ilyent szerezni drága pénzen, úgy hogy a zenekar megint többbe kerül neki, mint majd az egész drámai személyzet. . . Tekintsünk csak vissza a szini választmány működésére, mily áldozatba került neki a csak 15-16 tagból álló zenekar, havonként majd 800 frtba, tehát 35-38 frtba egy estére. Melyik igazgató fog ily körülmények között vállalkozni? A pozsonyi szinigazgató egy 28 tagból álló zenekarért drámánál 25, operánál 30 frtot fizet esténkint, a pécsi egy 24 tagból álló kitűnő zenekarért drámánál 15 forintot, operánál 20 forintot fizet. — Mily arány ez?! A szinigazgató nem akar veszíteni, a mennyivel neki a dalmű többbe kerül, azt iparkodik behozni a drámánál s így mindig csak a közönség huzza a rövidebbet. Ha tehát jó szini előadásokat akarunk élvezni, mindenekelőtt törekednünk kell, hogy a város maga birjon zenekarral, hogy az igazgató csak azon időt fizesse meg, melyben azt használja, ne pedig neki kelljen az egészet eltartani. Legelső tehát, hogy a színházi zenekart itt tartsuk, másodsor szükséges, hogy azt legalább is 20-22 emberre kiegészítsük, hogy az igényeknek is megfeleljen.”²⁵⁸

A május 4-én távozó társulat szép emlékeket hagyott maga után, s mint a kritikus megállapította: drámában gyenge volt, operettben elég erős. Műsorukon a közel száz előadás több mint felén hangzott fel zenés mű, 16 operettet és 20 népszínművet, illetve egyéb zenés játékot mutattak be.²⁵⁹

Május elsején a következő hír jelenik meg az újságban: „Kovács Gábor igen jól szervezett zenetársasága Nagy-Kanizsáról városunkban időzik. 14-en vannak s igen jeles erővel rendelkezik. Több operát is játszottak és hatalmas szép játékaik-

²⁵⁸ Uo. 1875. ápr. 17., 31. sz. és ápr. 24., 33. sz.

²⁵⁹ Choufleuri úr otthon lesz X. 15., XI. 9., I. 20.; Szép Galathea X. 17.; Eljegyzés lámpafénynél X. 20.; A pajkos diákok X. 22., II. 3.; Gerolsteini nagyhercegnő X. 24., XI. 3., I. 7.; Matrózok a fedélzeten X. 27., I. 27.; Szép Heléna X. 31., XI. 17., IV. 17.; A dajka XI. 6.; Tulipatan XI. 7., XI. 28., I. 12.; A háromcsőrű kacsa XI. 19., XII. 2., I. 31., II. 13.; Orpheus a pokolban XI. 21., III. 28.; A boiss-i boszorkányok XII. 3.; Tíz leány és egy férj sem XII. 5., 8., I. 9.; Izabella XII. 15., II. 10.; Banditák XII. 19.; Párisi élet I. 23., II. 1.; Kékszakállú II. 20., II. 2.; Dunanan apó III. 1., IV. 1.; Fecsegők III. 13., 17.; Férj az ajtó előtt IV. 21.; Utazás Chinába IV. 26.; Cszimadia mint kísértet X. 11.; Vén bakancsos X. 18.; A betyár kendője X. 25.; Cigány XI. 5.; Ripacsos Pista XI. 8., 14., II. 15.; Fokról fokra X. 26.; Peleskei notárius XI. 15., II. 14.; Tündér Ilona XII. 12., 13.; Ördög része XII. 14., II. 17.; Nagyapó XII. 16.; Mátyás diák I. 1.; Stern Izsák I. 3.; Dalos Pista I. 6.; Csikós I. 10.; Két pisztoly I. 17.; Huszárcsíny I. 24.; Falu rossza I. 31., II. 21., IV. 11., 18.; Pók II. 7.; Aggteleki barlang III. 6.; Jegygyűrű III. 7.; Dobó Katica III. 14.; Tündérlak III. 21.; A plébános szakácsnéja III. 29.; A könnyelmű leány IV. 4.; Panna asszony leánya IV. 22., 25.; Tékozló V. 2.

kal f. hó [április] 26. és 27-én a „Magyar Király” vendéglőjében élvezetes estélyt nyújtottak.” Műsorukat sajnos nem ismerjük.²⁶⁰

A nyár folyamán a még alig egy éve átadott színházépület átalakításra szorul. Az előző évad végén meghirdetett pályázatot ismét Károlyi nyerte el, így az ő vezetése alatt indul az új évad okt. 16-án. Társulata néhány újonnan szerződött taggal felfrissült, 16 fős zenekarát Weisz Ferenc szervezte Pesten, zeneigazgatóként Kampf József működik, s karnagyuk Lusztig Károly. Egy iraton Matauschek Ferenc, az előző évadban szerződött karmester nevét is olvashatjuk ebben a beosztásban, azonban az ő neve a továbbiakban nem szerepel az előadások kapcsán, így valószínűleg betanító karmesterként működhetett. A zenekar lehetőséget kapott, hogy az előadások előtt péntekenként Kneifel Béla vezetése mellett Vierzigmann György kávéházában muzsikálhasson. Október 16-án, színházi bemutatkozásuk alkalmából a „darab előadását megelőzőleg jól szervezett zenekar Lusztig Károly karmester által irt igen sikerült nyitányt játszát el”.²⁶¹ Az első három hónap összefoglalásaként idézzünk ismét egy levélváltást, mely a színház és közönség egymáshoz való viszonyulásának okait igyekszik tisztázni a műfajok vonatkozásában. A kérdés igen élesen vetődött fel, mivel az előző évad utolsó hónapjaihoz képest — úgy tűnik — esett a színvonal. „Aki szórakozásnál egyebet is keres a színházban, lehetetlen, hogy két szembeszőkő példányával ne ösmerkedjék meg nálunk az oly divatossá vált protectio teremtményének. . . A nagy többség kerüli a drámát, nem szereti a szalon vígjátékot s örül ha bohózatot lát, rajong az operettért. A közönség e magatartásának természetes visszahatása az operette-kultságos művelése, mihez képest a színházi személyzet költségeloirányzata az 1 és 5 arányban oszlik meg a dráma és operette között, a dráma válfajok rovására. Így állván a dolgok, méltán hihetné a jámbor ismeretlen, hogy mi. . . bőségében vagyunk [új zenés műveknek]. . . Pedig a mi nótáink még mindig csak a régiak, a suszterinas is fütyöli utca szerte. Sőt horrendum dictu 6, mond hat hét alatt hét operettünk volt, mely egész estét betöltött. S minek is ujitana Károlyi — ha a „tiz leány” még ma is telt házat csinál.” Egy másik néző hozzászólásából kiderül, hogy a drámák rossz előadása tartja távol a nézőket és nem a műfaj.²⁶²

Az évad második felében sem történik lényeges változás, februárban már a csőd szélén állnak. Mindössze néhány napra élénkül meg a színház zenei élete, mikor januárban hat népszínmű előadásán Soldosné Blaha Lujza is fellép, aki végig zsúfolt ház előtt, nagy sikerrel szerepelt. Az évad során több mint száz estén játszottak, s az előadások mintegy 70—75%-a volt zenés mű, ennek ellenére az április közepén búcsúzó társulat rendkívül rossz évadot tudhatott maga mögött. Műsorukban elsősorban a népszínművek domináltak,²⁶³ „élvezhető operette előa-

²⁶⁰ Székesfejérvár 1875. máj. 1., 35. sz.

²⁶¹ Uo. 1875. okt. 20., 84. sz.

²⁶² Uo. 1875. 96—97. sz.

²⁶³ Műsoron volt többek között: Szép Heléna, Fortunio dala, Boissi-i boszorkányok, Szép Galathea, Nőnövelde, Tulipatan, Tíz leány és egy férj sem, Férj az ajtó előtt, Petaud király, Háromcsőrű kacska, Szerelmi bájital, Párisi élet, Angot asszony lánya, Gerolsteini nagyhercegnő, Dunanan apó; A falu rossza, Egy szekrény rejtelme, Három pár cipő, Szép juhász, Liliomfi, Ördög része, Betyár kendője, Parlagi Jancsi, Angyal Bandi, Fokról fokra, Peleskei notárius, Varázsfátyol, Lumpácius, Zsidó, Tékozló, Párisi rongyszedő, Vén baka, Csikós, Rokkant huszár, Ripacsos Pista, Nagyapó, Egy nő, ki az ablakon kiugrik, Pók, Háromszéki leányok, Huszárcsiny, Kintornás család, Magyar huszárok, Erdő szépe, Huszárok, Valburg éje, Kósza Jutka, Javott, Viola, Plébános szakácsnéja, A könnyelmű leány, Szökött katona, Aggteleki barlang, Marcsa, az ezred lánya.

dás a kar tulságos gyengesége miatt alig volt” — jegyzi meg a kritikus.²⁶⁴ A karmesterrel — Lusztig Károllyal — azonban rendkívül elégedettek, a következő évadra is szeretnék megnyerni. Lusztig hajlik is a városban való letelepedésre, ahol zongora-, ének- és hegedűoktatást is vállalna, azonban a győri székesegyház zenekarához kap meghívást, s így a várost végül júniusban elhagyja. Február 5-én, a jutalomjátékául adatott *Huszárok* operett előadásán két saját kompozícióját bemutatta, melyek elnyerték a közönség tetszését.²⁶⁵

Az 1876—77-es évadra Szilágyi Béla érkezik „újonnan szervezett” dráma-, dalmű- és népszínmű-társulatával. Dalművek: Mándokiné, Török Miklós, Fekete Ferenc, Kocsis Irma, Bérczy Ödön, Nagy Julcsa, Travers Ferenc és Turner Ilka szerződött. 16 tagú énekkar, két táncosnő — Teleki Karolin és Jánosi Vilma —, valamint 18 tagú zenekar teszi teljessé az együttest. Ez utóbbi névsorát, sőt hangszerüket is ismerjük: Bernreiter Leopold — zenekar igazgató; Kampf József, Hudacsek A. — I. hegedű; Rotter Ernő, Habics János — II. hegedű; Sebelik Máttyás — viola; Szelics József — kis gordonka; Dosser Jakab — I. basso; Steszkal Ferenc — II. basso; Fenczl N. — fuvola; Hübner János — I. clarinet; Oesterreicher Henrik — II. clarinet; Kovácsik — I. trombita; Vajnovics — II. trombita; Acker Adolf — I. kürt; Kopcsva János — II. kürt; Nevad József — trombon; Somolik Lőrinc — dob. A karnagyként szerződöttetett, de egy szerencsétlen esés miatt hónapokra munkaképtelenné vált Czerny helyett a munkát Stauber N. kezdi meg.²⁶⁶ A sajtó útján kéri a társulat a támogatást, mert a színvonal emelése érdekében foglalkoztatott teljes zenekar fenntartásával megnövelt kiadások csak jelentős pártolás esetében fedezhetők. Október 14-én tartott nyitó előadásuk, a *Bánk bán* szünetében mutatkozott be a két táncosnő nagy sikerrel. Az előadást egy zenekari nyitány vezette be *Csokonai nyitánya* címen, melyet Bernreiter zenekarvezető vezényelt, majd a függöny felgördülte után a Himnusz hangzott fel. A sikeres bemutatkozást hasonlóan igényes folytatás követte. Október 17-én a *Lammermoori Lucia* szólal meg először a fehérvári színpadon, ezt 19-én az *Ernani* követi, mindkettő Erkel Elek vezényletével, aki két hétig, október 29-ig állt a zenekar élén vendégként. A harmadik operabemutató, amelyet Erkel Elek vezényelt a *Hunyadi László*, 28-án. A zenekar kiváló teljesítményt nyújtott — ezt valamennyi kritika elismeri — de az énekkar is helyén volt, s az énekesek is rendkívül sikeresen működtek. A „disz magyar” táncot Tóth Soma adta elő. Az évad első felében a közel 70 előadásból a dalműrészt 13 operaesten 8 művet mutatott be.²⁶⁷ A kritikusok részletes elemzéseket adnak az énekesekről is, eszerint Mándokiné és Kocsis Irma kiváló szopránok, a koloratúr szerepekben is megállják helyüket, Fekete különösen szép tenor hang és színészi adottságai is rendkívüliek; sok dicséretet kap a basszista Török is. Vígoperai első próbálkozásuk — a *Sevillai borbély* — kisebb sikert aratott, a kritikus szerint: „ennek az az oka, hogy az operai tagok igen sokat veszítenek, midőn prózában beszélnek . . . Ajánljuk tehát inkább a drámai operákat.”²⁶⁸ A hónap további előadásain valóban nincs műsoron

²⁶⁴ Székesfejérvár 1876. ápr. 19., 32. sz.

²⁶⁵ Uo. 1876. febr. 9., 12. sz.

²⁶⁶ Székesfehérvár és Vidéke 1876. szept. 30., okt. 11.

²⁶⁷ Lammermoori Lucia X. 17., 21.; Ernani X. 19., XI. 20.; Hunyadi László X. 28., XII. 7.; Sevillai borbély XI. 4.; Traviata XI. 18., XII. 23.; Zsidónő XI. 25., 29.; Márta XII. 2.; Alvajáró XII. 28.

²⁶⁸ Székesfejérvár 1876. nov. 8., 90. sz.

vígopera, bemutatják viszont a *Traviatát* és a *Zsidónőt*. Különösen ez utóbbi aratott nagy sikert még ismétlésekor is. Decemberben új bemutató a *Márta* és az *Alvajáró*.

Az operaműfaj váratlan előretörése eleinte riasztólag hat a közönségre, a mindek fölé helyezett és megszokott operettrepertoár most szinte hiányzik a műsorról. De a megfelelő színvonalú operaelőadásokat látva végül örömmel fogadják a változást. Az operettek előadásában természetesen az operát éneklők is részt vállalnak, mentesítésükre szerződötték Vezérinét, majd Helvey Irént, míg a népszínművekben Nagy Julcsa énekében gyönyörködött a közönség. A repertoár ilyen irányú változása érdekes következtetésre juttatja az egyik tudósítót: „... az üres vagy telt házakat nem a közönség pártfogása vagy annak hiánya okozza. A rossz beosztás. A dalmű és operette kiszorította helyéből a komolyabb irányú előadásokat... Véleményünk szerint a heti műsorozat így állapítandó meg: Hétfő — drámai mű. Kedd — operette. Szerda — vígjáték. Csütörtök — operette. Szombat — dalmű. Vasárnap — népszínmű. A dalművek gyakori előadása határozottan ártalmára van a pénztárnak, mert utoljára csakis ez csinált telt házat, a hét többi napjain pedig kong az ürességtől.”²⁶⁹ Ugyanő panaszkodik a zenekarra, akik a komolyabb feladatok mellett nyilván félvállról veszik a népszínmű-előadásokat és a felvonásközi játékkötelezettségüket: „A felvonások közt vagy nem játszanak, vagy néhány vonósuhintással lekapnak pár hangot és ezzel vége. Pedig épen azért vannak oda rendelve, hogy a közönség ne vegye észre azon néhány perczet, mely a szinpad átalakítására stb. szükséges.”²⁷⁰ December közepén olvashatjuk, hogy Witt Frigyes karmester megbetegedett — tehát Erkel Elek távozása után ő irányította a zenekart. Az idős karmester helyett jobb szeretnének olyat látni, aki képes gyorsan betanítani egy-egy operettet vagy dalművet. A népszínművek és énekes vígjátékok változatlanul helyet kapnak a műsorban, de lényegesen kisebb sikerrel. A megnyitó előadáson kívül még egy díszelőadáson hangzik fel ünnepi nyitány a zenekar tolmácsolásában, dec. 4-én a Vörösmarty-ünnepségen, Deutsch Sándor szerzeménye.

1877 januárjában folytatódik az operasorozat. A *Lammermoori Lucia* mellett megismétlik a *Zsidónőt* és az *Alvajárót*, új bemutatók a *Kunok* és a *Trubadúr*. Februárban a *Bánk bán* kerül színre, amelyet a hónap folyamán megismételnek a *Trubadúrral* együtt. Március elsején a *Norma* arat sikert, amelyet megismételnek, majd a *Dinorah* szerepel kétszer a műsorban, másodjára Witt Frigyes karmester jutalomjátékeként, s a *Zsidónőt* is újra előadják. Az évad utolsó operaelőadása egyben Szilágyi Béla jutalomjátéka: a *Lalla Roukh*. A sajtóban ennek kapcsán a következőket olvashatjuk: „Nagy meggondolatlanságra mutat a consortium végrehajtó bizottságától az, hogy Szilágyinak ismét egy először színrehozott operát adott jutalmul akkor, mikor a rossz rendezés és az utóbbi időben scandalumig vitt untató repertoire ezerekbe vágó deficitet okoznak. ... Ennek a szinidénynek a végét ugyan elpuskálták.”²⁷¹ A számadási okmányok és egy számla alapján tudjuk, hogy összesen 143 előadást tartottak.²⁷²

²⁶⁹ Székesfehérvár és Vidéke 1876. dec. 2.

²⁷⁰ Uo. 1876. dec. 6.

²⁷¹ Uo. 1877. márc. 24.

²⁷² A felsorolt operákon kívül műsoron volt: Boissi-i boszorkányok, Gerolsteini nagyhercegnő, Kékszakállú herceg, Pajkos diákok, Szép Heléna, Angot asszony lánya, Tíz leány és egy férj sem,

1877 októberében — pozsonyi, veszprémi, füredi és pápai nyári játékok után — kezdi Szilágyi társulata az új évadot, opera, operett és népszínművek előadására egyaránt felkészülve. Zenekaruk vezetését Siedelm Izidor veszi át, új karnagyuk pedig Schwarcz Gyula. A zenekari tagok között is történik változás. Kampf helyett Wiener Károly az első hegedős, Hahnel Károly és Staubak János váltja fel a második hegedűnél Habics Jánost, Lezák Ferenc az új basso-játékos, míg Dosser és Steszkal távozik, s hiányzik a névsorból a violán játszó Sebelik is. A zenekar jövedelme kiegészítésére „minden pénteken zene-estélyt tart a „magyar király” szálloda földszinti éttermében”.²⁷³ Október 6-tól április 14-ig összesen 160 előadást tartottak, ami az eddigi legmagasabb előadásszám.²⁷⁴ Arányában csökken a zenés előadások száma, azonban az évad első felében tartott 74 előadásból 18 operast, a már korábban bemutatott művekhez újként csatlakozik a *Tell Vilmos*, a *Dom Sebastian* és a *Borgia Lucretia*. Az évad második felében betegség és egyéb problémák miatt kevesebb az operaelőadás, de újdonság a *Zampa*, a *Rigoletto* és a *Hugenották*.²⁷⁵ Radikálisan csökken az operettek száma, ami úgy tűnik, nem egyedülálló jelenség, erre utalnak a következő sorok: „... Az operette Kolozsváron már kezdi veszíteni vonzerejét, mi csak dicséretére válik az ottani közönség műzülésének. Valóban itt volna az ideje, hogy a művészet templomából kikorbácsoltassanak a kufárok.”²⁷⁶ De a népszínművek száma is csökkent, amely ellen a kritikus kifogást emel, mivel ezek az előadások hozzájárulnak a bevételhez: „... közönségünk a népszínművek iránt legnagyobb érdeklődéssel viseltetik, azért nagyon furcsa, hogy az intendatura a népszínművet még vasárnapról is leszoritja, — holott, ha a silány és erőltetetten adott operák és ostoba operettek helyett jó népszínműveket adat, nem rémítene bennünket a következő deficit nagysága.”²⁷⁷ A bevétel növelése és a pártolás visszaszerzése érdekében a tavasz folyamán ismét vendégművészeket hívnak. Blaha Lujza hét játéka márciusban telt házat vonz, és Ney Dávid énekes is sikert arat a *Norma* és a *Hugenották* szerepeiben. A társulat kiemelkedőbb énekes színészei ez évben Kocsis Irma, Popovics Mari, Mándokyné,

Chouffeuri úr otthon lesz, Fortunio dala, Háromcsőrű kacska, A szép Dunois lovag; Stricke, Falu rossza, A vén bakancsos, Ripacos Pista, Kíntornás család, Csikós, Viola, A betyár kendője, Piros Panna, Tolonc, Pók, Szökött katoná, Kísértet, Nagyapó, Cigány, Három pár cipő, Peleskei notárius, Tékozló, Huszárcsíny, Dalbokréta, Rokkant huszár, Háromszéki leányok, Tündérlak, Liliomfi.

²⁷³ Székesfehérvár és Vidéke 1878. jan. 5.

²⁷⁴ A számadási okmányok megtalálhatók: FML színházi iratok gyűjteménye 357., 359., 360. és 373. sz.

²⁷⁵ Az évad operaelőadásai: *Tell Vilmos* XI. 15., XII. 15.; *Dom Sebastian* XI. 24., I. 3.; *Borgia Lucretia* XII. 10.; *Bánk bán* XII. 18.; *Zampa* I. 16.; *Rigoletto* III. 28.; *Hugenották* IV.; *Norma* XI. 17., III. 23.; *Sevillai borbély* X. 23.; *Lammermoori Lucia* X. 10.; *Traviata* X. 17.; *Zsidónő* X. 20., XI. 20.; *Trubadur* X. 27., I. 7.; *Ernani* XI. 5.; *Márta* XI. 28., II. 9.; *Dinorah* XII. 1.; *Alvajáró* XII. 5., II. 27.; *Bűvös vadász* XII. 8., XII. 25.; *Hunyadi* XII. 29., II.

²⁷⁶ Székesfehérvár és Vidéke 1878. febr. 16.; a játszott operettek: *Dajka*, *Hercegasszony*, *Orpheus az alvilágban*, *Girofle-Girofla*, *Petaud király udvara*, *Varázsital*, *Angot asszony lánya*, *Bőregér*, *Tíz leány és egy férj sem*, *Nőnövelde*.

²⁷⁷ Székesfehérvár és Vidéke 1878. jan. 16. és febr. 12.; az elhangzott népszínművek: *Falu rossza*, *Zsandár*, *A vén bakancsos*, *Stern Izsák*, *A vereshajú*, *Tolonc*, *Kíntornás család*, *A betyár kendője*, *Szép juhász*, *Parlagi Jancsi*, *Strike*, *Nagyapó*, *Csikós*, *Háromszéki leányok*, *Rokkant huszár*, *Mikulás*, *Az alföldi juhász*, *A sárga csikó*, *Két pisztoly*, *Huszárcsíny*, *Ambrus bácsi*.

Travers, Enyvári Sarolta, Fekete és Bérczy. A kórus gyengesége szinte valamennyi előadás kapcsán fölemlítődik. Az április 14-én tartott utolsó előadás után végleges búcsút vesznek a várostól, egy részük Mándoky vezetésével Nagyváradra, a többiek Pozsonyba mennek. Az évadot deficittel zárták, de már kezdetben is jelentős hiányuk volt, így a színpártoló egyesület a nyár folyamán műkedvelő előadások szervezésével igyekszik a hiányzó összeget pótolni.

1878 októberében az új tagokkal bővült együttes Károlyi Lajos igazgatása alatt 17-én a zenekar ünnepi nyitányával indítja az évadot. Az előző évinél lényegesen gyengébb társulat műsorán nyoma sincs az elmúlt két évad zenei igényességének. Egyetlen operaelőadásuk sincs, s áprilisig a havi hét operett műsorra tűzése átlagos, a zenés előadások száma csak egy-két esetben haladja meg a prózai műveket.²⁷⁸ Reiner Antónia, a társulat énekesnője szinte mindenben kénytelen részt venni, s kivülről alig egy-két énekes színész emelkedik ki — Mihalovics, Schwarcz Emma, Latabár. A legnagyobb sikert elért előadás a *Corneville-i harangok*, amely hat alkalommal aratott osztatlan sikert. Febr. 22-i előadásáról olvashatjuk: „Az előadás minden újabb alkalommal jobb és összevágóbb, miért is Balogh karnagynak, ki a zenekart és a karokat oly jól betanította, különös elismerésünket fejezzük ki.”²⁷⁹ Balogh Gusztáv karnagy jutalomjátékaként a *Denevért* tűzik műsorra. Decemberben két balettelőadás színesíti a műsort egy vendégegyüttes felléptével. „Satanela Francis angol balett-társulata” egy balettdarabot és egy brit—írlandi—skót táncgyüleget ad elő 18—19-én. December 31-én egy vígjátékot megelőzően és annak szünetében, illetve utána Bogdani Wandának, a párizsi olasz opera tagjának műsorát hallhatták, melyet operaáriákból állított össze.

Áprilisban újraszerveződik a társulat, tekintettel a közelgő nagy eseményekre, a főherceg látogatására és az országos kiállítás időszakában tartandó előadásokra. Bérczy Ödön tenorista, s később Abonyiné Kovács Ella alt énekesnő szerződtetésével lehetővé válik a zenés repertoár növelése. A nagyhét után kezdett előadásaik kivétel nélkül zenések. Május első felében — a szokatlanul későre nyúló évad miatt is — látogatottságuk rendkívül gyér, s csak a kiállítás megnyitásával pezsdül meg újra az élet. Május 17-én még a zenekari árokba is került közönség. A főherceg beléptekor a zenekar a Rákóczi-indulót játszotta. Miután Károlynak nem sikerült vendégművészt szerződtetnie, így a műsorra tűzött népszínmű, a *Piros bugyelláris* sikere most is Reiner Antónián múlott. Végül egy dallal, a „De szeretnék a királlyal beszélni” kezdetűvel vívta ki a főherceg tetszését, aki a második felvonás után távozva dicsérőleg nyilatkozott az énekesnőről.²⁸⁰ A június végéig tartó meghosszabbított évad hátralévő előadásain alig egy-két prózai művel találkozunk, s a színház tömeges látogatása nyilván a vendégszereplő művészeknek — Solymosi Elek, Vidor Pál, Vízváry Gyula — is köszönhető volt.

²⁷⁸ Műsoron volt: Kisasszony feleségem, Kapitány kisasszony, Szerelmi bájital, Tulipatan, Háromcsőrű kacska, Férj az ajtó előtt, Fatinitza, A kis menyecske, Kékszakállú herceg, Boissi-i boszorkányok, Szép Galathea, Böregér, Petaud király udvara, A corneville-i harangok, A kis doktor, A pajkos diákok; Sárga csikó, Kósza Jutka, A balatoni halászlégény, Kintornás család, Ambrus bácsi, A vereshajú, A falu rossza, A malom alatt, A könnyelmű leány, A tolonc, A szép juhász, A piros bugyelláris, A betyár kendője, Lumpaci vagabundus, Egy magyar huszárkáplár Bécsben, A tékozló, Két dudás egy csárdában, A szegedi kupec, A plébános szakácsnéja, A falu rossza családja, Niniss, Cigány, Egy a mi népünkben, Trézsi asszony, A tartalékos, Kalapos és harisnyatakács, Ágnes asszony.

²⁷⁹ Székesfehérvár és Vidéke 1879. febr. 25.

²⁸⁰ Uo. 1879. máj. 20.

Károlyi ősszel a következő ígérettel tér vissza: „... a téli évad alatt a nemzeti és népszínház minden jelesebb darabját rendre előadatom, s társulattal, — a legjobb vidéki erőkből lévén összeállítva — buzgalmában bízva... töreksem...”²⁸¹ A társulat tagjai között ismét Reiner Antónia a vezető énekes, de az új alt énekesnő, Tatay Eugénia is sikeres, a férfiak közül pedig Mezei Péter emelkedik ki. Karnagyuk továbbra is Balogh Gusztáv, aki egy 15 fős zenekar élén áll. Táncosnőjük, Balláné Szomolnoki Erzsébet több előadásban, s néha a szünetekben, szórakoztatja a közönséget. Előadásaik műfaji megoszlása az előző évad arányaihoz hasonló, a népszínmű vezet, 4-6 operett van az átlagosan havi 10-15 zenés mű között. Decemberben ezt olvashatjuk: „Színházunkban a jelen évad alatt néhány könnyebb opera is színre kerülend, melyeket a közönség — már a változatoság kedvéért is — bizonyára szívesen fog meghallgatni.”²⁸² Erre azonban csak az évad vége felé kerül sor. Az első három hónapban a pártolás rendkívül kis mértékű. „Ha egy város kulturáját, műveltségi állását és társadalmi életét lehet megítélni a színház látogatásából, — akkor fájdalom a mi városunkról nagyon sötét lehet az ítélet. A színház üres, — hanem ha valami eszem-izsomot rendeznek, majdnem potyához hasonló olcsóságért, — oda tömegesen mennek” — jegyzi meg keserűen a színi szemle írója a sokadik segélykérő felhívás után.²⁸³ Telt házat vonzott a *Robinson*, melyet a bemutató után rögtön meg is ismételnek, de az *Orpheus az alvilágban* már csak egy alkalommal tudta megtölteni a színházat. Az ígért opera helyett januárban mindössze a *Trubadúr* második felvonását tűzik műsorra. Kiugró sikert arat viszont a februárban bemutatott *Boccaccio*, amely a hónap folyamán hat alkalommal, s márciusban még háromszor kerül színre. Balogh Gusztáv karnagy jutalmára március 6-án hangzik fel végül az évad egyetlen operaelőadása, a *Dinorah*. A siker azonban elmarad: „Bár mennyire kell is elismernünk a karnagy szorgalmát, kinek a nehéz opera dallamokat privát uton kellett az énekesekkel és a karral betanulni, mégis ki kell nyilatkoztatnunk, hogy fölösleges és sikertelen fáradságnak tartjuk. Mert énekeseink ereje operával nem mérkőzhetik.”²⁸⁴ A virágvasárnapig tartó játékok után Pozsonyba készülnek vendégszereplésre. Utolsó előadásaik között még egy bemutató, *A remete csengettyűje* szerepel, Bácsné Liptay Laura jutalomjátékaként. „Igen kellemes zenéje van, de oly nehéz dallamokkal, hogy Bécsben e darabot opera név alatt adták elő. Jutalmazandó azonban nehéz feladatának derekesan megfelelt, és éneke ugy, mint játéka, tökéletesen korrekt volt...”²⁸⁵ A február 26-i vígjáték előadását Steinacker Irma hangversenye vezette be és tagolta két felvonásra. Felhangzott Wagner *Tannhäuser*-indulójának Liszt-átirata, Silas Gavottja, Chopin As-dúr Nocturne-je és Raff Polka Glissante-ja valamint Liszt II. magyar rapszódiaja.

Károlyi társulatának távozása után, áprilisban Havranek József elnökletével működő társulat alakul, 18-án a *Peleskei notáriust* adják elő, Szommer Endre karmester irányításával. Sikerükön felbuzdulva májusban a *Csizmadia mint kíséret*, júniusban a *Vén bakancsos és fia*, a *huszár* című népszínműveket, végül októberben egy vígjátékot is bemutatnak.

²⁸¹ Uo. 1879. okt. 15.

²⁸² Uo. 1879. dec. 6.

²⁸³ Uo. 1879. dec. 13.

²⁸⁴ Uo. 1880. márc. 10.

²⁸⁵ Uo. 1880. márc. 20.

Egészen új társulattal jelenik meg 1880 októberében a pályázat nyertese, a fehérvári születésű Gerőfi Andor. Műsorösszeállítása megnyeri a közönség tetszését. Egy-egy művet többször adnak, így érettebbek előadásai, melyek az ismétlések ellenére mindig telt házat vonzanak. A zenés művek az összes előadásnak mintegy 80%-át teszik ki. Bemutatkozásuk okt. 16-án — melyet a Locsarek György karmester által vezényelt Hunyadi-nyitánnyal indítottak — rendkívül sikeres volt. Gerőfi az első három előadáson felvonultatja mindhárom műfaj, a dráma, népszínmű és operett egy-egy képviselőjét, ezzel bemutatva teljes művészegyüttesét. Gerőfiné Ilka egy csapásra meghódítja hangjával és játéktílusával a közönséget, de partnerei, Róth Etel, Locsarekné Gizella és Tarasovics Margit is folytonos dicséretben részesülnek. A férfiak közül különösen Balogh Árpád tűnik ki. Lenkeyné Bagyola Emma táncosnő egyaránt sikeres mindkét műfaj tánc típusaiban. Novemberben példa nélküli sikernek lehetünk tanúi. *A szép Meluzina* bemutatójára sokan be sem férnek, s a *Delibes* zenéjével kísért „nagy tündéries látványosságot” öt egymást követő estén megismétlik, változatlan érdeklődés mellett. A túl sok látványos és zenés mű előadásáért meg is róják egy kicsit a szíinigazgatót, de a társulat érdekei szempontjából igazolódni látjuk műsorpolitikáját, mikor a prózai előadások kapcsán az érdektelenségről olvasunk. Január közepétől a közönség érdeklődése azonban megcsappan, amit még Láng Fülöp február eleji vendégjátéka sem tud megtörni. A pártolás hiánya odáig fajult, hogy (az operett-tagok veszprémi vendégszereplésre távozása után) a drámai részleggel Fehérvárott fellépő Jászai Mari egy előadás után elhagyja a várost. Gerőfi visszatérő operettszíneit még egy estén játszanak — a már háromszor sikeresen előadott *Donna Juanitát*, majd márciusban végleg távoznak a városból. Pozsonyi vendégjátékukról jó véleményeket hallani, a tudósító egy bécsi meghívásról is tud. A város nem tudta megtartani ezt a társulatot, októbertől a színházpártoló egyesület újból Károlyi Lajost hívja meg, aki budai működését a nyár folyamán deficittel zárta.

Az 1881—82-es évad folyamán a zenés művek a repertoár 60—70%-át teszik ki, átlag 4-6 operett van műsoron, a többi népszínmű és egyéb énekes játék.²⁸⁶ A színlapokon több esetben feltüntették a prózai előadásokhoz rendszeres, de a zenés művek előadásán is szokásos felvonásközi zene programját. A nov. 22-i, ifj. Bokor József karnagy jutalmára műsorra tűzött *Bőregér* színlapján a következő áll: „Az első felvonás után. . . 2. Magyar változatok. Echardtól, szárnykürtön (Flügel horn) zenekarkísérettel a jutalmazandó vezénylete mellett előadja: Pospischil, zenekar igazgató. A második felvonás után. . . 4. Hajdan és most. Vagy: Halgató magyar. szerző: ifj. Bokor József, előadja a zenekar. A második felvonásban. 5.

²⁸⁶ Felhangzott: Kisasszony feleségem, Székely Katalin, A corneville-i harangok, Szerelmi bájjal, Methusalem hercege, Boccaccio, Titilla hadnagya, Bőregér, Orpheus az alvilágban, Angot asszony lánya, Párisi élet, Fatinitza, Utazás Chinába, Szép Heléna, Dunanan apó utazása, A pajkos diákok, Girofle-Girofla, Gerolsteini nagyhercegnő, Nissida, Kapitánykisasszony, Szép Galathea, Boissi-i boszorkányok; A falu legszebb leánya, Zsidó Sára, A sárga csikó, Egy nő, ki az ablakon kiugrik, A szerelem sötét verem, A piros bugyelláris, Egy magyar huszárkáplár Bécsben, Angyal Bandi, A könnyelmű lány, Stern Izsák, A tékozló, A szép juhász, A kintornás család, Kőrösi lány, Magyar család Bécsben, A varázsfátyol, Az igmándi kispap, A falu rossza, Ördög része, Viola, Borzáné Marcsája, A madonnai csapszék, Cigány, Kényes Bertók, A kórista életkeservei, A jegygyűrű, Liliomfi, Lumpaciús, A csikós, Hófehérke, Nótás Kata, A lelenc, Árva Zsuzska, A rokkant huszár, Két csendőr, Ambrus bácsi, A vereshajú, Zsidó honvéd, A szép asszony kocsisa, A tolonc, Huszárcsiny, Peleskei notárius, A zsidó, Perózés, Székháziai, Nagypapó.

Alkonyodik már a csillag, nagy concert aria énekl: Berzsenyi J.” Ugyanígy szerepel a dec. 3-i *Stern Izsák* színlapján a darabban előforduló valamennyi kuplé címe. A kritikákban is találunk utalásokat erre a változatlanul élő szokásra. A jan. 14-i, egyébként prózai előadásán Mezey Mihály „felvonásközben concertes darab gyanánt ‚A kornevilli harangok’ ismert keringőjét” énekelte, míg a „sikerrel lefolyt előadást élénkíté az előjáték után rendezett hangverseny, melynek első száma, a zenekar derék vezetőjének, Pospischil első hegedűsnek kitűnően szerkesztett egyvelege volt”.²⁸⁷ A színházi zenekar az előadásokon kívül is játszott, péntekenként hangversenyeket adott.²⁸⁸ A társulat legsikeresebb énekesei a primadonna Cserváry Ilona, Berzsenyi Júlia alt énekesnő, Mezey Mihály, a tenor és Szép, a bariton énekes voltak.

„Károlyi Lajos színingazgató, daczára annak, hogy határozott kilátása volt arra, miszerint a helybeli színházat megkapja, elnyeréséért azért nem folyamodott, mert több évi óriási áldozatai után belátta, hogy kockáztatott kísérletei, egyre kudarcot vallanak a helybeli lakosság közönyén” — kommentálja a tudósító a hírt, miszerint a következő évadban Jakab Lajos társulata szerez majd „élvezetes estétet” a színházlátogató közönségnek.²⁸⁹ Májusban a helybeli állandó műkedvelő-társulat próbálkozik előadás szervezésével a színházalap javára, de a közönség érdeklődésének hiánya miatt ők is kudarcot vallanak.

Jakab Lajos társulatát, 1882. őszi bemutatkozása után valamennyi kritika elsőrendű együttesként említi. A megnyitó okt. 14-én a Hunyadi-nyitánnyal kezdődött. „Legerősebbek látszólag a fuvóhangszerek, de szükségesnek látszanék egy violoncello, mely hangszer... hangját nem pótolhatja brácsa s nélküle a nagybőgő kellemetlenül hangzik. A kart Serényi Armin ur igen szabatosan vezényli... a kar is jól van szervezve” — számol be a Szabadság tudósítója.²⁹⁰ A karmester jó munkáját, törekvését — eddig kihagyott részek betanítása, a nehezebb feladatok áthidalása — több alkalommal dicsérik, bár a zenekar teljesebbé tételének problémája továbbra sem oldódik meg. Előadásaiknak kb. a fele zenés, amelyben nagyjából azonos arányú az operettek és egyéb zenés színjátéktípus képviselőinek a száma.²⁹¹ Nikó Lina alt énekesnő különösen a népszínművekben sikeres, míg a primadonna Enyvári Sarolta — akinek képzettségéről és tehetségéről már a nyár folyamán olvashattak a helyi sajtóban — a közönség kedvence, az operettek előadásának színvonalát emeli. Veress Sándor és Veressné M. Erzsí egyaránt nagy szerepet vállalnak a zenés művek előadásain és általában jól szerepel Nagy Pista. Utóbbi jutalomjátékaul dec. 19-én operaegyveleget választ. Serényi karmester jutalomjátéka a *Bőregér* jan. 18-án, melyen Erdélyi Henrietta mutatkozik be vendégként nagy sikerrel, februárban Komáromi Mariska, márciusban pedig Blaha Lujza arat sikert. Utóbbi hat előadásán lépett fel.

²⁸⁷ Székesfehérvár és Vidéke 1882. jan. 17.

²⁸⁸ Szabadság 1881. nov. 13.

²⁸⁹ Székesfehérvár és Vidéke 1882. márc. 14.

²⁹⁰ Szabadság 1882. okt. 18.

²⁹¹ Zenés előadások: A kis herceg, Tiszturak a zárdában, Boccaccio, Angot asszony lánya, Donna Juanita, A corneville-i harangok, A remete csengettyűje, Tíz leány és egy férj sem, Údvöske, A kis doktor, Szép Galathea, Nap és Hold, Kapitány kisasszony, A kis menyecske, Titilla hadnagy, Fatinitza, Bőregér, Donna Juanita, Furcsa háború, Kis Faust; A piros bugyelláris, A veres sapka, A szép asszony kocsis, Barátságból, Az igmándi kispap, A falu rossza, A szökött katona, Házasság dobszó mellett, Milimári, A sárga csikó, A szegedi menyecske, A szerelem gyermekei, Szép leányok, Mátyás diák, A tót leány, A csikós, Peleskei notárius, Vén bakancsos, Árva Zsuzska, A vereshajú, Huszárcsiny.

Jakab sikeres működését mi sem bizonyítja jobban, minthogy a következő évadra is megkapja a színházat. Társulatának kiváló tagjai: Prielle Cornelia, Bácsné Liptay Laura, Kissné Honti Mari, Nyiregyházi Vilmos, Kiss István és a rendezőnek is kitűnő Marczell Géza mindvégig biztosítják az előadások sikerét. A legnagyobb nyereséget mégis a Jellasic 69. gyalogezrednek a városban tartózkodása jelenti, mivel zenekaruk vállalta a színházi közreműködést is. „Biztosítva vagyunk tehát jó zenekarról, s a színházba járó közönség nem lesz kénytelen 14-15 Csaszlauból bejött muzsikus cincogását hallgatni.”²⁹² Október 13-án „Az új zenekar kitűnően mutatta be magát; igen szép válogatott műveket adott elő Leibold karnagy személyes vezetése alatt.”²⁹³ A zenekar mellett a kórus is jól megállja a helyét, különösen a női kar kap dicséretet több alkalommal. A zenekar önálló feladatokra is vállalkozik — így nov. 4-én a színpártoló egyesület javára rendeznek zeneestélyt — de a repertoár alakulásában is jelentős szerepük van. Znojemszky Ferdinánd karnagy jutalomjátékára, az *Orfeusz az alvilágban* előadására 32 főre egészítik ki a zenekart, s decemberben, Marczell Géza javára ismét opera szól a fehérvári színpadon, a *Bűvös vadász*, Znojemszky vezényletével és a jutalmazott rendezésében. Az előadás sikerét növelte a vendégszereplő Dalnokiné Conti Fanny is. Nagyobb operettek előadására is sor kerül, „kettős zenekarral” hangzik fel a *Koldusdiák* dec. 5—6-án, és februárban kerül színre először a *Rip van Winkle*, az évad végéig még további sikerekre adva lehetőséget. Már januártól megindul a vendégművészeket felvonultató esték sorozata, biztosítva a színház állandó és tömeges látogatottságát. A legkiemelkedőbb esemény a Jókainé Laborfalvi Róza jubileumára rendezett díszelőadás-sorozat, mely márc. 9-én egy ünnepi zenével kísért allegória után a *Vörös sapka* előadásával kezdődött, másnap a *Rip van Winkle* következett, majd 11-én a *Coriolan*, az ünnepelt művész nő felléptével. Az előadást a zenekar Beethoven *Coriolan-nyitányának* eljátszásával vezette be. Két prózai előadáshoz is alkalmaztak zenét. *A képzelt betegben* a kar avatási éneket adott elő, míg a Jászai Mari vendégszereplésével műsorra tűzött *Az ember tragédiája* ápr. 2-án Erkel Gyula kísérezzenéjével, a Marseillaise Szabados Károly átiratában hangzott fel. Az április elején távozó társulatot a következőképpen értékelték: „Elmondhatjuk, hogy Jakab Lajos igazgató a közönség elismerését viszi magával mindazon műélvezetért, a melyben bőségesen részesítette. Minden új darab a vidéki színpadokat megelőzőleg került nálunk színre; a legkitűnőbb művésznők és művészek mint Jókayné, Helvey Laura, Jászay Mari, Hegyi Aranka és Pálmai Ilka, Vizvári Gyula és Ujházy Ede vendégszerepeltek nálunk.”²⁹⁴

A katonazenekar a műkedvelők előadásain való részvételre is szívesen vállalkozik, így ápr. 19—20-án Leibold Károly vezényletével a *Zsidó honvéd* kerül bemutatásra.

²⁹² Székesfehérvár és Vidéke 1883. júl. 24.

²⁹³ Uo. 1883. okt. 16.

²⁹⁴ Uo. 1884. ápr. 10.; a műsoron lévő darabok: *Bűvös vadász*; *Nap és Hold*, *Furcsa háború*, *A corneville-i harangok*, *Bőregér*, *Donna Juanita*, *Üdvöske*, *Boccaccio*, *Tiszt urak a zárdában*, *Angot asszony lánya*, *Háromcsőrű kacska*, *Orpheus az alvilágban*, *Koldusdiák*, *Kis Faust*, *Boissi-i boszorkányok*, *A Gascogne-i lovag*, *Girofle-Girofla*, *Rip van Winkle*, *Szerelmi varázsital*; *Cigány*, *Milimári*, *Dobó Katica*, *Egy nő ki az ablakon kiugrik*, *A tolonc*, *Viola*, *A piros bugyelláris*, *A tót leány*, *Turi Borcsa*, *Liliomfi*, *Háromszéki leányok*, *Jeles kompánia*, *Nagyapó*, *Nótás Kata*, *Szép juhász*, *A falu rossza*, *Peleskei notárius*, *Szép leányok*, *Strike*, *Két pisztoly*, *Tündérlak*, *A betyár kendője*, *Sárga csikó*, *Lili*, *Marcsa* — *Mariska*, *Csókon szerzett völegény*, *Huszárcsiny*, *Tékozló*, *A igmándi kispap*, *Három pár cipő*, *A veres sapka*.

Tóth Béla — aki Miklóssy Gyulával vezeti az ősztől játszó társulatot — játékeit szokatlanul korán, 1884. okt. 4-én kezdi. A fiatal, tapasztalatlan igazgató már november végére fizetéseképtelenné válik. Megpróbálkozik igényesebb prózai műsor bemutatásával — *Bánk bán, Rómeó és Júlia* —, ez azonban itt teljes érdektelenséget vált ki. Első jelentős siker a *Kanári hercegnő* bemutatása. Ennek kapcsán ezzel a vélekedéssel találkozunk: „... ezen körülmény egy kis intésül is szolgálhat az igazgatónak jövőben arra nézve, hogy az eddigi műsor változtatásával, ezután abba mentől több operettet vegyen fel, s akkor a színház tátongó ürességének ijesztő réme kevesebbé fogja háborgatni álmaiban; igaz, hogy a közönség is felhagyhatna közönyével...” A 17-i *Magdolna* után az újságban újból szóvá teszik a dolgot.²⁹⁵ A felmerülő problémák oka azonban nem csupán a helyi közönség igényeinek nem megfelelő műsropolitikában rejlik. Tóth Béla kettős igazgatást vállalt magára, a fehérvári együttest a miskolcival párhuzamosan vezeti. Ezt nehezíti az országosan súlyos gazdasági helyzet, melynek következtében tíz éve nem volt ilyen rossz évad, a nyilvántartott 33 társulat közül háromnak van kilátása arra, hogy talán nem bukik meg. Székesfehérvárott az örökös páholyok rendszere is csökkent a bevételt. „Ott csak úgy virágozhatna színészetünk — de akkor virágozna is — ha a város a színházat megvenné, s az örökös páholyokat megválná” — foglalja össze a Színészek Lapja tudósítója, s másutt ugyanide kapcsolja a színházi zenekarok ügyét is.²⁹⁶ Az új zenekar élén Balogh Gusztáv áll. Az ő jutalomjátékeként mutatják be jan. 5-én a *Hunyadi Lászlót*. A kritikus szerint ezen az estén a társulat tagjai bebizonyították, hogy — az előzetes aggodalmak ellenére — az opera előadására nemcsak bátorságuk, hanem képességük is van. Rácz Gyula Hunyadija mellett kiemelik a Szilágyi Erzsébetet éneklő Reiner Antóniát és Laky Eugénie-t, aki Gara Mária volt. A második előadás talán még nagyobb sikert hoz. Úgy tűnik, ebben az évadban a katonazenekart állandó közreműködésre nem sikerült megnyerni, de a „kettős-zenekar” és „megerősített zenekar” utalás a színlapokon minden bizonnyal az ő részvételüket is jelenti. Február 18-án egy hangversenyt hirdet a plakát, melyen külön is jelzik: „A cs. kir. 69. Jellacsics ezred teljes zenekarának szíves közreműködésével.” A színházban játszó zenészek más elfoglaltságáról ugyancsak a színlapról értesülünk: „Csütörtökön, a zenekar elfoglaltsága miatt nem leend előadás” — olvassuk márc. 4-én. Március végén már csak a folytonosan üres nézőtérrel szólnak a tudósítások. Miklóssy Gyula áprilistól átszervezi az együttest és átveszi igazgatását, majd húsvétól néhány népszínmű, ill. énekes színmű előadására vállalkozik, Solymosi Elek és Bényeiné Harmath Emma vendégszereplésével.²⁹⁷

Az új, 1885—86-os évad késve indul, Jakab Lajos társulatával az őszt Sopronban tölti, és csak december közepén érkezik Székesfehérvárra. Így október—novemberben csupán egy-egy műkedvelő előadás — a *Vén bakancsos* és a *Falusiak*,

²⁹⁵ Székesfehérvár és Vidéke 1884. dec. 9.; uo. dec. 30.

²⁹⁶ Színészek Lapja 1884. okt. 25., 1—2. l.; uo. okt. 18., 3. l.; uo. dec. 27., 4. l.

²⁹⁷ Az évad folyamán elhangzott zenés művek: Hunyadi László; Üdvöske, Szép Galathea, Kiszszony feleségem, Koldusdiák, Böregér, A corneville-i harangok, Szerelmi bíjaital, A pajkos diákok, Kanári hercegnő, Gasparone, Nap és Hold; A tót leány, Cigány Panna, A falu rossza, A csókon szerzett vőlegény, Bukov, a székelyek hóhéra, A piros bugyelláris, Csicsóné, A vereshajú, Lili, Viola, Cigány, Magdolna, Milimári, Az árendás zsidó, Peleskei notárius, Két huszár és egy bakancsos, Sárga csikó, A száraz malom, Búzavirág, A tolonc, Árva Zsuzska, Az ördög része, Ripacos Pista, Három pár cipő, A vén baka és fia.

utóbbihoz kapcsolódva Naszluhác Ódön zongorahangversenye — szórakoztatja a közönséget. A későn kezdett évad viszont hosszúra nyúlik, április utolsó hetéig folynak a társulat előadásai. A karmester, Znojemszky Ferdinánd ismét új, igényes zenei feladatok megvalósítását tűzi ki maga elé. Pajor Emília, Veress Sándor, Hatvaniné Csillag Amália, Hunfy Imre méltó segítőtársai ebben. Február 17-én, a karmester jutalmára a *Szentivánéji álom* Mendelssohn kísérezzenéjével nagy sikerrel hangzott fel a „számos taggal kiegészített zenekar” közreműködésével. 27-én pedig a *Hoffmann meséit* hirdeti a színlap: „Ezen mai operette a zeneirodalomban legkiválóbb helyet foglal — valódi operabecséssel bir . . . minélfogva is általános elismerésben részesült mindenütt, hol csak nehézsége miatt, ritka helyen elő bírták adni.” Mindkét művet megismétlik, az utóbbit a Hoffmann nagy sikerrel éneklő Hunfy javára. Több nagyszabású operett — a *Koldusdiák*, *Rip-Rip*, *Bőregér* stb. — műsoron tartása és kisebb bemutatók mellett az évad végén a vidéki színházak közül elsőként a *Cigánybáró* előadásával is megpróbálkoznak, s ha nem is érnek el tökéletes hatást, másnap megismétlik, s utolsó előtti előadásul is ezt választják. Távozásuk előtt még egy bemutatót tartanak, *A férfigyűlölők* c. operettnek a szerző, O'Donell Malvin grófnő jelenlétében zajlott ősbemutatóját. Jakab Lajos ápr. 19-én a kórus jutalomjátékával, a *Peleskei notáriussal* köszön el a közönségtől, de az ott maradó tagok egy konzorcium vezetésével még néhány előadást tartanak, Pálmay Ilka felléptével.²⁹⁸

Május 23-án a műkedvelők előadásában a *Tündérműhely*, júniusban a *Két huszár és egy baka*, augusztusban a *Csizmadia mint kísértet*, s végül szeptemberben a *Cigány arat* sikert.

Komlóssy József színészeivel 1886. október 16-án kezd, első három előadásán három különböző műfaj játékosait bemutatva. A társulat havi bére 3000 ft, a város 50 ft szubvenciót ígér, azonban a színházért napi bért is fizetni kell. Így már decemberben komoly anyagi gondokkal küzdenek. Az új darabok beszerzése és kiállításuk sokba kerül, a *Királyfogás* c. operettért 170 ft-ot utalványoznak. Mindjárt az évad elején bemutatót is tartanak, az *Egy éj Velencében*, a *Királyfogással* együtt az évad sikerdarabjai. A korábbiakhoz hasonló tehetségű vezető énekesek híján azonban igazán nagy erőpróbára nem vállalkozhattak. Ligeti Géza a karmester és felesége, a vezető énekesnő mellett Juhászné Pajor Ágnes, Kenedics Kálmán és Juhász Sándor vállalják a zenés produkciók terheit. A nehézségek Komlóssyt lemondásra kényszerítik, a társulat irányítását karácsonytól öttagú konzorcium veszi át. „A színházi zenekar, mely pár nappal előbb sztrájkolt, úgy, hogy miatta a *Királyfogás* második előadása elmaradt, a szintársulat részére önként felajánlotta működését s a konzorciumnak feltétlen bizalmat szavazott. A társulat mint konzorcium karácsony este kezdte meg működését a *Királyfogás*-sal, zsufolt ház előtt” — értesülünk a Színészek Lapjából.²⁹⁹ A válság azonban tovább tart, a bérletek a kórus bérét alig fedezik, s az osztalékra játszó vezető színészek heteken át nem

²⁹⁸ Az évad folyamán felhangzott zenés művek: Szentivánéji álom, Hoffman meséi; Gasparone, A corneville-i harangok, Koldusdiák, Angot asszony lánya, Rip van Winkle, Boccaccio, Gerolsteini nagyhercegnő, Kapitány kisasszony, Tíz leány és egy férj sem, Nap és Hold, Üdvöske, A kis herceg, Furcsa háború, A kis doktor, Szerelmi varázssital, Tulipatan, Dunanan apó, Bőregér, Donna Juanita, Cigánybáró, Kisasszony feleségem, A férfigyűlölők; A sárga csikó, Ezres Bankó, Cigány Panna, Csókon szerzett vőlegény, Tékozló, Az árendás zsidó, A tót leány, Csikós, Viola, Fokról fokra, A vereshajú, Huszárcsiny, Tunikás leányok, Peleskei notárius, Felhő Klári, Sári néni, Nőemancipáció.

²⁹⁹ Színészek Lapja 1887. jan. 1., 6. l.

keresnek semmit. Márciusban ismét a zenekar és karmestere több napos sztrájkjáról olvashatunk, valamint elmaradt előadásokról. Március végére már „felvonásokban cigánybanda játszik, melyet a közönség jobban szeret, mint a cseh trombitásokat”³⁰⁰ Operett előadására pedig csak a helybeli katonazenekar közreműködésével vállalkozhatnak. Ennek ellenére a társulat az évadot végigjátszotta: „Daczára annak, hogy a bizottság által ígért 500 frt segélyt nem kapták meg, s hogy két óra csak két tized osztlékot kaptak, mind a mellett is a tagok minden kötelezettségüknek eleget tettek.”³⁰¹

Csóka Sándor, aki ősztől elnyerte a színházat, s a színvonal emelése érdekében nagy társaságot szervezett, levélben fordul a részvénytársasághoz, útiköltségre előleget kérve. „Ezenfelül szerveztem a színház számára egy olyan zenekart, melynek havi fizetése a 700 forintot havonként meghaladja, és e zenekarnak előlegekben és útiköltségekben, a társulat utiköltségén kívül szinte 400 forintot kell előlegesen elküldenem” — írja a továbbiakban.³⁰² Az idényt október 22-én kezdik, Tombor Aladár karmester nyitányával. A *Koldusdiák*ban mindjárt első este bemutatkoznak az énekes színészek, Nagy Pista, Bácskay Julcsa, Breznay, Juhász, Váczi Vilma, Juhászné Pajor Ágnes, Szöllösi Ilona. A tudósító örömmel számol be novemberben a teltházás előadásokról. Decemberben bemutatják a *Mikádót*, melyhez a jelmezeket a népszínházi mintájára készítették, új díszletekkel — az előadás kiállítása több mint 500 ft-ba került. Az évad folyamán újabb énekesek szerződnek. Dec. 2-án a *Cigánybáróban* lép fel először Rácz Gyula, s jelenlétének köszönhetően a *Mikádó* eddig Bácskay Julcsa által játszott nadrágszerepe is tenor fekvésben szólalhat meg. A hajdani kórustag, Juhászné Pajor Ágnes is a társulat erősségei közé tartozik. Bár egy-egy operettet többször ismételnék, a színház látogatottsága nem csökken. Tombor Aladár, a fiatal, tehetséges karnagy végül operával is próbálkozik. Jutalomjátékaul a *Hunyadi Lászlót* választja. A jan. 23-i előadás igen sikeres volt, a közönség a felvonások után is kitapsolta a karmestert, ami — a tudósító megjegyzése szerint — eddig itt ismeretlen volt. A zenekar, a rendezés, a kórus kiváló volt, a szereposztás tökéletes — Rác énekelt Hunyadi, Strasser Jozefin Erzsébetet és Pajor Ágnes Máriát. Kisebb sikerrel ugyan, de 28-án megismétlik az operát, melyet két nap múlva újabb követ. A *Trubadúr* igazi meglepetésként szolgált. Strasser Jozefin jutalmára tűzték műsorra, melyben a jutalmazott, Rác, Szilassi Irén, de különösen a Lunát éneklő Juhász Sándor nyújtott kimagasló teljesítményt. Ezt az előadást a másodkarmester, Fodor Bernát tanította be és dirigálta. A kitűnő operaestet febr. 4-én, majd 15-én megismétlik. Fodor Bernát jutalomjátéka a *Norma*, aminek jó előadása kevés néző előtt ment végbe, előtte ugyanis Hegyi Aranka vendégfellépte töltötte meg háromszor a házat. Tombor, a sokoldalú vezető karmester operettszínészként, nagydobosként és zeneszerzőként is bemutatkozik. Egyfelvonásos vígoperája, a *Doktor Tiritofoló* előadására készül a társulat februárban, a bemutató dátumát azonban nem ismerjük. „A székesfehérvári szín-

³⁰⁰ Uo. 1887. ápr. 2., 3. l.

³⁰¹ Uo. 1887. ápr. 9., 5. l.; az ismert darabok: Első László; Gasparone, Koldusdiák, Egy éj Velencében, Saragossai fecsegők, Szerelmi varázsital, Angot asszony lánya, Girofle-Girofla, Boccaccio, Királyfogás, XII. Cactus, Pajkos diákok; Sárga csikó, Felhő Klári, Czifra Zsuzsi, Nagyapó, A kintornás család, A vereshajú, A tolonc, Mátyás diák, Két huszár és egy bakancsos, Csókon szerzett völegény, A piros bugyelláris, Stern Izsák.

³⁰² FML színházi iratok gyűjteménye. Pályázatok.

pártoló egyesület jegyzőkönyvi köszönetet szavazott Csóka Sándornak és színtársulatának az elért sikerért és tisztességes törekvésért” — írja a Színészek Lapja márc. 24-i száma, s ugyanitt közlik a márc. 26-án befejeződött évad mérlegét: 143 előadásból 36 dráma-, 57 operett-, 26 vígjáték-, 19 népszínmű és 5 operaest volt. A *Cigánybárót* és a *Mikádót* játszották legtöbbször, s az összefoglalás kitér az új darabok, valamint a vendégművészek felsorolására is.³⁰³

Csóka sikeres évadja hosszú időre szolgál kivételes példaként, a következő évek átalakuló, nehézségekkel küzdő színházi élete számára. Az utolsó próbálkozás a régi működési formában Jakab Lajosé, aki 60 tagú társulatával okt. 13-án nyitja a színházat. Serly Lajos zenészerzőt, a Népszínház volt karmesterét szerződteti, énekesnő feleségével együtt. Segédkarmestere Pospischil Lőrinc — aki egyben első hegedűs is —, a zenekar igazgatója Siegl Antal. Az első héten bemutatott három operettben a primadonna, Krecsányi Sarolta, Horváth Arnold s Antal Imre már a közönség kedvencei. Igényes zenei feladatokra vállalkoznak, így ismét felhangzik a *Hoffmann meséi* nov. 27-én, új operettet mutatnak be nov. 17-én, a *Don Caesart* és 26-án jótékony hangversenyt tartanak, ahol a *Bűvös vadász* nyitánya után részletek hangzanak fel a *Trubadúr*, az *Aida* és a *Traviata* operákból, s a zenekar Schumann Ábrándozás c. művét és Mozart Es-dúr szimfóniáját játssza Serly vezényletével. Horváth Arnold dec. 18-án a *Traviatát* választja jutalomjátékul, melyen a távozó Krecsányi helyett már Erdélyi Henrietta énekel. Januárban Serly főző Etel egyik sikerszerepe a *Suhanc* lesz, melynek febr. 20-i jutalomjátéka az énekesnőnek 120 ft tiszta jövedelmet hoz. Az évad folyamán bemutatott darabok közül nem egynek a zenéjét helyi szerző írta. Így a *Bosszúálló* c. népszínmű kísérőzenéje a másodkarnagy Pospischil Lőrinc, míg *A falu rózsája* dalai Greizinger Iván munkái. Greizinger maga is fellép egy alkalommal, Mátrai Béla zongorakíséretével febr. 28-án két vígjáték közt mutatja be tudását hegedűn. A következő évadra első hegedűsnek szerződik. Serly egy műve is színre kerül, ápr. 2-án, a karmester feleségének jutalmára. A *Marcia, világ szép asszonya* nagy sikert arat, s másodjára is elhangzik 6-án. Április közepén a társulat az egyes sikerek ellenére veszteséges évet zár. A közben — Jakab Lajos elmebetegsége miatt — gazdátlanlanná vált társulatot ismét konzorcium irányította.³⁰⁴

E konzorcium létrejötté azonban egyben új működési rend kialakulását vonja maga után. Konceptiójuk szerint a jövőben állandó társulat szervezésére törekednek, mely október 1-től virágvasárnapig kötött szerződése értelmében az évad

³⁰³ Az elhangzott zenés művek: Hunyadi László, Trubadúr, Norma; Koldusdiák, A corneville-i harangok, Donna Juanita, A kis herceg, Cigánybáró, Boccaccio, Nap és Hold, Mikádó, Rip van Winkle, Szép Galathea, Fatinitza, Kékszakállú herceg, Angot asszony lánya, Szerelmi varázssital, Nőnövelde, Uff király, Szép Heléna, Koldusdiák, Böregér, Tíz leány és egy férj sem, A falu rossza, Eleven ördög, Az erdő szépe, Felhő Klári, A vereshajú, Ne vigy minket a kísértetbe, A piros bugyelláris, A tót leány, Stern Izsák, Szökött katona, Haláltánc, Peleskei notárius, Mátyás diák, Lumpaciuss Bolondok grófja, Nebántsvirág, Nagyapó, Árendás zsidó.

³⁰⁴ Műsorukon szerepelt: Hoffman meséi, Traviata; Eleven ördög, Királyfogás, Cigánybáró, A corneville-i harangok, Rip van Winkle, Gasparone, Don Caesar de Bazan, Údvöske, Hercegasszony, Furcsa háború, Kertészleány, Böregér, Nap és Hold, Koldusdiák, Mikádó, Marcia, világ szép asszonya, Nebántsvirág; Nőemancipáció, Felhő Klári, Cifra Juci, Parasztkisasszony, Falu rossza, Sárga csikó, Tündérlak, Peleskei notárius, Uzsai György, Stern Izsák, Magdolna, Szegény Radoné, A piros bugyelláris, Két pisztoly, Viola, Parasztkisasszony, A veres sapka, Narciss, A tót leány, Háromszéki leányok, Lili, Csókon szerzett vőlegény, Milimári, Szökött katona, Csikós, Suhanc, Dobó Katica, Bosszúálló, A falu rózsája, A vereshajú, A plébános szakácsnéja, Mátyás király.

folyamán a konzorcium anyagi felelősségére játszik, míg a nyári időszakban saját anyagi felelősségükre, de a konzorcium támogatása mellett tartanák előadásait. Az évad Szombathelyen kezdődne, s Fehérváron csak decembertől játszanának, majd a számukra kijelölt településeket — az országos körzetesítés értelmében — keresnék fel. Ez az elképzelés — bár a színészek anyagi biztonságát hivatott növelni — számításon kívül hagyta évtizedek tapasztalatát, miszerint Fehérváron a legjövedelmezőbb hónapok épp az ősziéek voltak, s januárban a legjobb társulat is csak vendégművészek felléptetésével volt képes az érdeklődést fenntartani. A konzorcium működését — mely a következő évekre meghatározza a 30 000 lelket számláló város színházi életét — az első év tapasztalatai alapján így összegzi a Szabadság kritikusa: „Nem volt vonzerő, ujdonság nagyon gyéren s legtöbbszörre pechchel.” Sok bába közt elveszett a gyerek — a színészeknek nemcsak pénzt, hanem feladatot és „kedélyt” is adni kell.³⁰⁵

³⁰⁵ Szabadság 1890. ápr. 6., 42. sz.

VI. Muzsika a város ünnepein, hangversenyek

E fejezetben azokat a zenés ünnepeket és hangversenyeket idézzük krónikaszerűen, amelyekről eredeti leírás, ill. műsor maradt fenn. A valódi életet kívánjuk feleleveníteni, illusztrálására szánjuk mindannak, amit eddig logikus rendben foglaltunk össze. Csak eredeti szövegeket használunk fel, amelyekben a zenére való utalást találtunk. Ezért le kell mondanunk a teljességről. Mégis — úgy érezzük — a kor világát így is tudjuk idézni. Ha akad magyar nyelvű szöveg, elsősorban ezt használjuk, az idegen nyelvű szövegeket saját fordításunkban közöljük. Néha több forrás alapján szólunk, hogy beszámolóink színesebb legyen.

A jezsuita naplókat felhasználva jó néhány 18. századi ünnep történetét foglaltuk össze a II. fejezetben. Most azokat idézzük elsősorban, amelyek a város közös ünnepei voltak.

A Wienerisches Diarium 1731 májusában beszámol arról, hogy „e hó negyedikén a török szultánnak a bécsi udvarhoz rendelt követe Musztafa Efendi kíséretével városunkba érkezett s gyengélkedése miatt két napig itt időzött. A helybeli városparancsnok, báró Geymann alezredes saját orvosát küldte hozzá, aki eret vágott rajta és gyógszerről is gondoskodott. Ezután az alezredes a környék földbirtokosainak kíséretében meglátogatta szállásán a követet. A látogatás visszonzására a még gyengélkedő követ a sógorát küldte el. Igen udvarias formában fogadták és kíséretének tagjaival együtt süteményekkel és kávéval kínálták. Mivel jelezte, szívesen megtekintene *német táncot*, ezért az alezredes négy órán át ezzel szórakoztatta őt és kíséretét. Részt vettek a táncban a környék előkelőségei, köztük gróf Zichy Imre feleségével és leányaival is. Utána a török vendégek dicsérettel számoltak be élményükről a török követnek. Majd e hó hetedikén folytatták útjukat Bécs felé.”¹

Az 1745. márc. 14-én Károly főherceg születése alkalmából elrendelt ünnepről a városi jegyzőkönyvben olvasunk: „Előző napon, szombaton, azaz 13-án este hétkor már kivilágították a városháza körüli házakat. A városháza előtt felállított diadalkapunál *trombiták és dobok zenéje kíséretében*, díszlövések és a két külvárosból hangzó ágyudörgések közben nagyszámú nép jött össze az ünneplésre. Márc. 14-én reggel hétkor a városi tanács tagjai a polgári alakulat kíséretében ugyanitt gyülekeztek és nyolc órakor ünnepélyesen a plébániatemplomba vonultak hálaadásra az ifjú főherceg születéséért. A polgári alakulat három szakaszban parádézott lengő zászlókkal és *zeneszóval*. Közben felhangzott az ünnepi mise, *elénekelték a lóretói litániát*, majd következett a magyar prédikáció. . . és a *Te Deum*. A mise

¹ Wienerischen Diarium 1731. máj. 19., 40. sz.

alatt a szokás szerint díszlövéseket adtak. Mise után a polgári alakulat *zeneszóval* vonult el. Az ünnepi ebéd alatt is *trombiták és dobok asztali zenéje szólt*, kívülről pedig mozsarak durrogása hallatszott. A városházán összegyűlt vendégek az ifjú főherceg egészségére üritették poharukat. Este hétkor — miként az előző napon — ismét kivilágították a várost és *zenekari kísérettel a városházáról német nyelvű áriát énekeltek* az új főherceg tiszteletére. A polgári alakulat ezalatt a városház előtt parádézott, 12 díszlővést adtak s másnap reggelig *zeneszó mellett* vidáman töltötték az éjszakát.”²

Székesfehérvár első püspöke, Sélyei Nagy Ignác 1777. aug. 20-án tartotta ünnepélyes bevonulását: „... Az említett napon a főurak közül néhányan és a környéken élő nemesek Vörös Ignác tanácsosnak és alispánnak a várostól egy órányira fekvő falusi birtokán, Pentelén találkoztak, és innen indult a hivatalos bevonulás. A város határában a lovakon vonuló nemességhez a székesfehérvári polgárság is csatlakozott. A magyar és német fegyveres polgárság két csapatra osztva tette díszessé a gyalogos és lovas menetet. A németek alakulata ez alkalomra készült zöld egyenruhájukkal a szemet gyönyörködtette. Elöl haladt a városi és a környékbeli papság, az iskolák ifjúsága, a céhek zászlóikkal. A fegyveres alakulatok zárták a menetet és *zeneszóval* és lengő zászlókkal vonultak a székesegyházig. Benn a templomban felolvasták a pápai bullát és a királyi okiratot. Ezután díszlövések és ágyuk dörgése közben az *első ünnepélyes misét* tartották. . . . Utána újra ünnepi menetben kísérték püspök úr öméltóságát gróf Nádasdy tábornagy és horvát bán szállására, mivel az új püspöki rezidencia még nem készült el. Délben több helyen tartottak ünnepi ebédet. Az ebéd idején vörös- és fehérbor folyt a hordókból a nép számára, s a végén pénzt is szórtak közéjük. Este a helybeliek és a vendégek megcsodálták a kivilágított díszkaput, amelyen át a bevonulást tartották. A magánházakat is díszesen kivilágították. Sokféle szórakozással fejezték be a napot és ünnepelték új püspöküket.”³

Szent István király fejereklyéjét Mária Terézia ajándékozta az ősi koronázó városnak, Székesfehérvárnak. Díszes menetben hozták, s 1778. márc. 29-én délután kb. négykor érkeztek meg. „Székesfehérvár határában a polgári alakulat lovascapata fogadta a díszhintóban hordozott szent fejereklyét, s leeresztett ablakon át mindenki láthatta. Díszkisérettel, kalaplevéve kísérték a Szent Sebestyén-templomba. Püspök úr öméltósága püspöki ornátusban vonult, a világi és szerzetespapságot a nép feszülettel követte. A városi tanács tagjai is részt vettek a menetben. A templomba érve a főoltárra helyezték az ereklyét. Prédikáció után *Szent Ambrus himnuszát énekeltek*, miközben a polgári alakulat kinn díszlövéseket adott. A litánia után csókra nyújtotta a püspök úr az ereklyét a híveknek.” Ápr. 2-áig itt őrizték. „A nyolcórás miséket a püspök úr magának tartotta fenn, és alatta *azokat az énekeket és litániát énekeltek*, amelyeket maga szerzett és nyomtatva szétosztatott a hívek között. . . . Ápr. 2-án reggel hétkor a szomszédos falvakból is igen sok hívő gyülekezett, a püspök úr pedig főpapi ornátusban érkezett meg díszhintóján. Csendes mise után elindult a körmenet a belvárosban. A nép a jelzett énekeket énekelte, a papság pedig a *mindenszentek litániát*. Négy plébános a vállán hordozta az ereklyét díszes tartójában. Az élen a polgári alakulat, majd a katona-

² Vjk 1745. márc. 16., 198v (397)—200v (401.) l.

³ Pressburger Zeitung 1777. szept. 6., 72. sz. 5—6. l.

ság haladt. Így érkeztek be Szent István király egykori várába. Közben *a polgári alakulatnak és a székesegyháznak zenekara muzsikált*, a mozsarak pedig távolról dörögtek. A pálosok és a ferencesek temploma előtt felállított oltároknál megállt a menet és az ereklyét az oltárookra helyezve tömjénezéssel tisztelték a szerzetesek. Majd az előző rendben folytatták útjukat. A székesegyházba érve *Te Deumot énekeltek*, és ünnepi mise következett. . . ”⁴

1779. jún. 8-án iktatták be Fejér megyei főispáni hivatalába ifj. gróf Nádasdy Ferencet. Az ünnepségen édesapja, gróf Nádasdy Ferenc horvát bán mint királyi komisszár vett részt. A fogadására Szabadbattyán határába kivonult küldöttség élén jún. 7-én a székesfehérvári nagyprépost magyarul köszöntötte, s a jelenlévő karok és rendek, valamint a lovas nemesség háromszoros éljennel fogadta. „Az apa és a fia hatlovas dízhintóba szálltak, követte őket a főúri és a nemesi küldöttség. Állandó díszlovások közepette nagy néptömeg kíséretében a budai külvároson át a Budai kapuhoz érkeztek. Itt parádézott ünnepi egyenruhában a magyar s a német fegyveres polgárság mintegy 300-an lengő zászlókkal és *tábori zenével*. Majd a nemesek lovascsapata előtt vonultak be a városba. Az utcákon kétoldalt az ifjúság és a nemzeti iskolások állottak, az ablakokból főurak és nemesek integettek. A városi tanács tagjai, a polgári alakulatok és a nemesek lovascsapata a városháza terén állottak fel díszben, majd a vendégek a szállásukra hajtottak. A városba érkezett hercegprímás a helybeli püspökkel a papság kíséretében harangok zúgása és ágyuk dörgése közben a tábornagy Nádasdy gróf szállására vonultak, aki az ideérkezett előkelőségekkel együtt itt szokatlan ünnepélyességgel fogadta őket. . . Majd a hercegprímásnak, tábornagnak és a fiának, továbbá 40 mágnásnak a püspök fényes vacsorát adott. A következő napon, azaz 8-án a nemesek lovascsapata parádézott a fő téren, és megismétlődtek az előző esti ünnepségek. A rendek a vármegyeházban gyülekeztek. Majd küldöttség ment a királyi komisszárhoz, a hercegprímáshoz és az új főispánhoz és ünnepélyesen a vármegyeházba kísérték őket. Gróf Nádasdy komisszár magyar nyelven tartotta beiktató beszédjét. . . A szokás szerint az új főispánt székével háromszor felemelték éljenzések és ágyuk dörgése közepette. Magyarul mondott köszönetet a királyi kegyért és édesapja jóságáért. A megyei jegyző zárószavai után a székesegyházba vonultak és a *Te Deum éneklésével* hálaadó misén vettek részt. A nap emlékezetére latin és magyar verseket osztogattak. Sajnálataukra a komisszár tábornagy ebéd előtt kénytelen volt Bécsbe utazni. Az általa megbízott gróf Erdődy László a főrendű és nemes vendégeket az új főispánnál mintegy százerítékes ebéden látta vendégül. Közben *különböző és jó hangzó zenekarok váltakozva szórakoztatták őket*. A városban több helyen még 300 személyt, a külvárosban pedig a nemesek lovascsapatának tagjait szintén fényesen megvendégelték. . . a hátralevő időt a késő éjszakáig *táncol* és egyéb szórakozásokkal töltötték. Másnap, 9-én az új főispán mintegy 50 személyt vendégelt meg, és a szórakozások megismétlődtek. Jún. 10-én, úrnap nyolcadán tartott körmeneten az új főispán, a megyei tisztviselők s a nemesi lovascsapat tisztjei ünnepi díszben példaadó módon vettek részt.”⁵ A latin nyelvű korabeli leírás szerint jún. 7-én az éjszaka is „jókedvben és *muzsikaszó mellett* telt el”, és jún.

⁴ PauerHist 280—285; Klt Vis. Can. 1817. II. 57—58. Nagy Ignác jelentése Esterházy Ferenc főispánnak 1778. ápr. 3. No. 21.

⁵ Pressburger Zeitung 1779. júl. 7., 54. sz. 5—7. l.

8-án az új főispán eskütétele idején is „szüntelenül hallatszott az ágyuk dörgése és a muzsika hangja”.⁶

1782. ápr. 29-én tartották a szabad királyi város évi tisztújítását: „Szent-György havának 29dik napján meg-esett Városi Tiszt-viselésnek helyre állítása alkalmatos-ságával, leg-elsőben-is a szokott Sz. Misének meg-halgotása[!] után, Felsőleges Királyunk kegyelmes, ugy nem külömben a Felsőleges Királyi Udvari Magyar Kamarának kegyes parantsolati, Deák, Magyar s Német nyelveken el-olvasatván, a Városnak Fő Birája Kiss György Ur, négy esztendőig érdemessen s ditséretessen viselt Birói Hivatalját beteges-vólta miatt letette: de a Nemes választó Községnek hozzája hajlandó szeretete, le-mondását bé-nem vévén, köz akarattal és egytet értő voksokkal a Fő Birói Tiszt-viselésben meghadta és meg-erősítette: Ugy nem külömben meg-ürült Tanátsi Hivatallal Rauch Ádám Uramat 10 esztendeig tett hiv Kamarási szolgálatjáért meg-jutalmazta: Annak pedig helyébe Kamarásnak Sági József vólt Kancellista tetettetett. Ezek után több alacsonyabb rendbéli tiszt viselések-is helyre állittatván, a Plébániai Templomban, emlétett Fő Biró Uram hitét le-tette, s *trombita és dobok harsogási közt a mindenható Istennek hála-adás énekel-tetett.*”⁷

1797. jún. 24-én a vármegyei felkelő csapat eskütételét ünnepelték. A királyné által ajándékozott selyemszalagot is megszentelték és a zászlóra helyezték: „Derül-vén tehát az idő Juniusnak huszon negyedikére, és a közönséges Gyűllés ismét bé álván, meg jelent Nagyságos Lussinczky Jóseff Obester Ur a' Tiszti karral, és egy osztály lovassággal 10 órakor a' Vármegye Házának kapui előtt a végett, hogy a szent Zászlót az esküvésnek helyére ki kísérje, a' minthogy ki is vitettett a' Székes Fehér Vári külső piacra két Fő Szolga Birák által a' Vármegye katonáinak őrizete mellett, követvén ezeket a' Statusok, és a' Magistratus, ezeknek pedig az említett osztály lovasság nyomain ballagván, két osztály Nemes Katonaság pedig a' külső piacon, mint az esküvésnek helyén őket szép rendben és figyelmetesen várván, kiknek is a' ki rendelt helyre lett érkezésekor nagy méltóságu Milassin Miklós Fehér Vári Püspök Ó Excellentiája ékeskedvén Püspök Sz. öltözetében, a' fel vont tábori kápolna előtt, az egész nemes vitézljő Sereget ezen fontos beszéddel szóllította meg. . . Ezen beszédet sok vivát kiáltások követvén, Ó Excellentiája a' pántlikát meg áldotta, Méltóságos Gróff Schmideggné pedig azt a' Zászlóra fel kötötte.” Két beszéd következett. „Ezeknek a' beszédeknek végével a' sok vivát kiáltások között a' vár falain a' mozsarak szüntelen durrogtak. Mind ezek véghez menvén a' Zászló a' vitézljő rendnek kezébe adaték, melly minekutánna a' külső piacon a' hitét le tette volna, Méltóságos Vezér Ur a' Zászlót maga szállására fél divisio lovassággal elkésértette, és strásával meg is erősítette. Mellynek végeződésével Méltóságos Püspök Ur Ó Excellentiája, Méltóságos Gróff Schmideggnét, és Consiliariusné és Vice Ispánné Asszonyt, az egész Tek. Vármegye jelenlévő tagjait, a' Tiszti Corpust, gazdagon, *Török musika hangzások*, és Felsőleges Fejedelmink egésségéért ürült poharak kézrül kézre adása, és ezer vivát kiáltási alatt meg vendéglette. Ezután kevés napok mulván, ugy mint 5-ik Julii reggeli öt órakor az egész Nemes Sereg

⁶ FML Fejér vármegye nemesi közgyűlésének iratai. Fasc. 46. No. 108/1779. Delineatio Solemnitatis occasione Introducti et Installati. . . Supr. Comitum Junioris Fr. e Comitibus de Nádasd Anno 1779. Die 8^a Juny habitae.

⁷ Magyar Hirmondó 1782. máj. 8., 36. levél, 283—284. l.

tábori eszközeivel egyetemben utnak indult, és a' Nemes Vármegyétől bucsut vett.”⁸

1802. okt. 4-én, a király névnapján iktatták be Ürményi Józsefet főispáni állásába: „Okt. 3-án délután az új főispán urat és a vele érkező királyi komisszár urat, báró Orczy Lászlót a nemes bandériumok fogadták megyénk határánál és ünnepélyesen kísérték városunkba a számukra elkészített szállásra. Tegnap, okt. 4-én reggel a megyei rendek a szemináriumházban gyűltek egybe, és küldöttség útján a két vendéget középük hívták. Amint megjelentek a teremben, nagy örömmel fogadták őket. A komisszár úr nyitotta meg a gyűlést szép beszéddel és átnyújtotta a rendeknek a királyi okiratot. Felolvasása után átnyújtották az új főispán úrnak. A komisszár úr újabb szavai után a főispán úr letette a hivatali esküt, majd a szokásnak megfelelően háromszor felemelték székével együtt. . . Köszönő beszéde és a megyei jegyző zárószavai következtek. A gyűlés után átvonultak a székesegyházba, ahol az itteni megyéspüspök Milassin Miklós öméltósága *Te Deumot és ünnepi misét énekelt*. Ünnepi ebédet több helyen tartottak. Este pompás tűzijátékot rendezett Nagy Pál kanonok a vendégek tiszteletére. Az egész várost kivilágították. Ragyogó *bált* tartottak és vidám hangulatban fejezték be az ünnepet.”⁹

1802. okt. 7-e a püspöki papnevelő intézet felszentelésének ünnepe: „Tegnap, okt. 7-én mély áhitattal és nagy örömmel tartották az új szeminárium alapításának és felszentelésének ünnepét. Már kora reggel harangszó, ágyuk és mozsarak dörgése közepette gyülekeztek a céhek zászlóikkal és nagy néptömeg a rendkívüli ünnepelésre. Reggel kilenckor Milassin Miklós püspök úr öméltósága a székesegyházba vonult, ahol ünnepélyesen fogadta a papság. Ünnepi körmenetben vonultak innen harangok zúgása, ágyuk dörgése és *a zenekar kíséretében a szeminárium templomába*. A céhek zászlóikkal, az ifjúság, a városi tanács tagjai, a veszprémi káptalan küldöttsége is részt vettek a menetben. . . Az ünnepi *Veni Sanctét énekelték*.” A szertartás befejezése után Nagy Pál apátkanonok hálával emlékezett meg a királyról, a nádorról és a püspökről, hogy a volt karmelita kolostorban az új szemináriumot megnyithatták. A püspök szavai után Simonyi Pál rektor vette át az új intézményt.¹⁰

1804. okt. 4-én Ferenc király névnapján ünnepelték az előírás szerint az osztrák császári cím felvételét is:¹¹ „Már szept. 30-án itt a budai külvárosban megünnepelték az uralkodóház császári címének felvételét. Neyser esperes úr a szokásos ünnepi misén kívül *Te Deumot is énekelt*, a volt Kraysch, most Davidovits gyalogezred katonaiskolásai pedig díszlovásokat adtak. — Tegnap, okt. 4-én ünnepelték ugyanezt nagy örömmel a megyei rendek, a papság és a város. A megyei rendek gyűlésükön éljenzések közepette felolvasták Ófelsége erre vonatkozó rendeletét, majd tíz órakor a rendek, a papság és a városi tanács egybegyűlt a székesegyházban, ahol Milassin Miklós püspök úr öméltósága a *Téged Isten dicsérünk hálaéne-*

⁸ Magyar Kurír 1797. szept. 15., 22. sz. Toldalék 1—8. l.

⁹ Vereinigte Ofner und Pester Zeitung 1802. okt. 10., 81. sz. 990—991. l.

¹⁰ Uo. 1802. nov. 18., 92. sz. 1125—1126. l.

¹¹ „[1804.] aug. 11-én II. Ferenc [értsd = a Birodalomban; magyar királyként I. Ferenc! — BK.] a német császári cím mellé felvette az *ausztriai császári* címet is azért, hogy amennyiben nem Habsburg uralkodót választának meg német császárrá, a Habsburg uralkodók használhassák a császári címet. Ezzel azonban alapvetően megváltoztatta a német birodalom alkotmányos felépítését.” (Horváth—Parragi: Világtört. Bp. 1943. I. rész, 113. l.)

ket inonálta trombiták és dobok kíséretében, majd két infulás apát segédletével ünnepi misét tartott. Az itt állomásozó gróf Sztáray ezred a Te Deum alatt háromszor tüzelt és a mise alatt a szokásos díszlövéseket adta le, amelyekre a mozsarak válaszoltak. Délben püspök úr ömértósága ünnepi ebédet adott, amelyre hivatalosak voltak az itteni tisztikar tagjai, a vármegye rendjei, a káptalan és a városi tanács tagjai. Az étkezés alatt *asztali zenét* játszottak, és a mozsarak hangja szólt különösen, amikor az uralkodóház, a király és királyné, Károly főherceg és szeretett nádorunk egészségére üritették poharukat. Este pompásan kivilágították a várost, főleg a szemináriumot, az új püspöki palotát erkélyével együtt, amelyre lámpákkal megvilágított és feliratokkal ékesített piramist helyeztek el. Hogy a legénység is részesüljön az ünneplésben, püspök úr ömértósága a Sztáray és az előbb Kraysch, ma Davidovits ezred legénységének egy napi járandóságot juttatott el, a katonaiskolásokat pedig megajándékozta. A helybeli lakosság jókedvben, éljenzésekkel, *muzikával* és hasonló szórakozásokkal ünnepelt az ágyuk dörgése közepette.”¹²

Néhány nap múlva, 1804. okt. 15-én a királyné névnapját ünnepelték: „Reggel kilenckor gyülekezett a székesegyházban a papság, a tisztikar, a városi tanács és számos hívő, hogy részt vegyenek az ünnepi misén, amelyet Milassin Miklós megyéspüspök ömértósága két infulás apát segédletével tartott. Közben az itt állomásozó Sztáray ezred egy százada díszlövéseket adott, amelyekre a mozsarak hangja válaszolt. Délben ünnepi ebéd volt a püspök úr ömértóságánál, közben *trombiták és dobok zenéje kíséretében* üritették poharukat a császári házra.”¹³

A megyei felkelők 1809. máj. 13—14-én ünnepelt zászlószenteléséről és szemléjéről is beszámolnak: „El is indult már ma [máj. 15-én] a’ Lovasság Palotára, a’ Gyalogság Mórra. . . A’ kikelést jelen környülállások előzték meg; mert 13-dikán Mélt. Szegedi Pál Püspök és Praepost Ur a’ Zászlót felszentelte, mellynek Anyya volt Nagy Méltóságú Komjáti Anna Nagy Mélt. Ürményi József Ország Birájának Élete Párja Ó Excellentiája. 14-ikén megjelent Méltóságos András Gen. Major Ur a’ Seregnek megmustrálására. *Ez muzsika szóval kiállott*, ’s előtte Tordasi Nagy Elek második All. Jegyző a’ Hadi Törvényeket elolvasta, azután az Esküvés formáját Kolosváry Első All Jegyző mondotta elő, és az egész Sereg szóval követte.” A főjegyző beszéde következett. „Midőn így fel lettek volna buzditva, Generalis Ur kijelentette szivreható beszédjével, hogy meg kell indulniok.”¹⁴

1810. febr. 14-én a király születésnapján a gyalogezred fogadásáról is hallunk: „Reggel kilenckor ünnepi mise hangzott fel a székesegyházban, amelyen részt vettek a megyei és a városi tanács tagjai, az itt állomásozó Bellegarde gyalogezred tisztikara és a polgári alakulat tisztjei. Az előbbieket egy szakasza a templom előtt, az utóbbiaké a fő téren parádézott és díszlövéseket adtak a mise alatt. Délben püspök úr ömértósága díszes ebédet adott, amelyre az ezred tisztikara is hivatalos volt. A tiszteletre méltó és nemes szívű polgárság azzal is kifejezte szeretetét, hogy az ezred legénysége tagjainak messzely bort és fél font húst juttatott. Ámde már az ezrednek a városba való bevonulása alkalmával is kifejezte baráti érzését a tisztikar és a legénység iránt: Az egész polgári alakulat, a lovasok és gyalogosok is kivonul-

¹² Vereinigte Ofner und Pester Zeitung 1804. okt. 11., 82. sz. 1048—1049. l.

¹³ Uo. 1804. nov. 1., 88. sz. 1119—1120. l.

¹⁴ Hazai s Külföldi Tudósítások 1809. máj. 27., 42. sz. 330—331. l.

tak a város szélére lengő zászlókkal, és teljes zenekarral fogadták a bevonuló ezredet s a fő téri kisérték. Itt díszben felállottak, miközben a csapatok szállásukra vonultak. A következő nap pedig a polgárság százerítékes ebédet adott, ahová az egész tisztikart meghívták. Eljenzések, a zenekar muzsikája és mozsarak dörgése közben ürítették poharukat Öfelsége, az uralkodóház tagjai egészségére. A legénység ez alkalommal is messzely bort és fél font húst kapott személyenként ajándékba, és szabad bál fejezte be a vidám napot.”¹⁵

1810. jún. 17-én került sor a polgári alakulat zászlószentelésére: „A’ mi Polgári Katonáságunk, melly két Batalion Gyalogságból, és fél Svadron lovasságból áll, ez nap ünneplte a’ Zászló szentelését. Nagy szivbéli meg indulásra, és tiszteletre gerjesztette a’ Nézőt ezen Ünneplés, mellynek fényességét Ő Tsászári Királyi Fő Hgségének a’ Palatinusnak jelenléte különösen nevelte. Reggel 6 óraker öszve gyülekezett az egyöltözötü Polgárság a’ Vásár álláson, és ott Kompániákba állván, musika szóval ment bé a’ belső város piarczára. Itt egyik Batalion a’ Franciskánusok előtt állott ki homlokkal a’ Város háza felé, a’ második pedig annak szemközt homlokkal a’ Franciskánusok felé; a’ Lovasság a’ Király kut előtt állott, ugy, hogy ezen három oldal Marits Tamás Udvari Tanátsos Urnak házával, a’ hol Ő Tsászári Fő Hgsége megszállott vala, egy négy szegletet formált, ugy hogy a’ Nádor Ispány Ő Tsászári Kir. Fő Hgsége az ablakból az egész Polgári Katonáságot láthatta. Nyolcz és fél óraker egy tsapat a’ Város házától a’ Zászlókat a’ Plébánia Templomba vitte, és veres Damaskkal beborított asztalra letette. Nem sokára a’ Lovasság Tisztjeitől késértetve megjelentek a’ Zászlók Annyai. . . Ezen dámák a’ Pántlikákat az asztalra tévén, jobb kézről helyet foglaltak. Ezután megjelent a’ Tsász. Kir. Fő Hgsége, kit Polgári ’s Hadi renden lévő Fő Méltóságok követtek.” Puretits városplébános beszéde után „következett a’ Nagy Mise. . . A Mise utánn következett a’ Zászló szentelés, mellynek vége lévén, a’ Zászló tartók fel szentelt lobogóikat a’ Templomból a’ Seregek közé vitték. . . Számtalan sokaság lepte el mind a’ Piarczot, mind a’ körül lévő épületek ablakit, ’s illy pompás Gyülekezet előtt következett a’ Zászlók nyeleibe való szegverés. . . Ezen Ceremoniának végeztével András Antal Obester ur, midőn a’ Zászlókat a’ Seregnek által adná, hathatós emlékeztető Magyar beszédet tartott. . . Ezen beszéd végeztével az egész Gyülekezet megént a’ Templomba tére, a’ hol *Te Deum* tartatott, mellynek végével a’ Katonáság végső lövését tette, és Ő Tsászári Királyi Fő Hertzegsége nem tsak az egész Sereget homlokban rendre meg nézte, hanem kompániánként is maga előtt el léptette. Igy vége lett a’ Ceremoniának, mellyet gazdag ebéd követett, estve pedig *vig tántz* fejezett be; mellyekre Ő tsász. Kir. Fő Hertzegsége is megjelenni méltóztott.”¹⁶

1812-ben „Fehérvárott Felsőes Urunk születése napját ezen város nagy tisztelettel üllötte. A’ Katonás ruhába öltözködött két Polgári Batalion kiállott az Ünnepl tiszteletére. A’ Nagy Misét Fő Tisztelendő Frideczky Ferenc Kanonok Ur tartotta. A’ Nevendék papság ugyan az nap estve egy szivreható Theatromi Darabot játszott, melly előtt az ünneplnek tiszteletére Felsőes Urunknak melyképét kította, a’ Theatrumot kivilágosította, és az oszlopon, mellyen a’ Felsőes képe zöld borostyán koszorúval ékeskedett, ezen szók voltak kivilágosítva: A’ Haza Attyá-

¹⁵ Vereinigte Ofner und Pester Zeitung 1810. márc. 1., 17. sz. 201—202. l.

¹⁶ Hazai s Külföldi Tudósítások 1810. júl. 18., 5. sz. 33—35. l.

nak. Ezen tüneményre a' jelen lévő Nézők háromszori Éljen! kiáltásra fakadtak. — Maga a' theátrumi Darab jelesen adatott elő, kiváltképen szembetűnő volt a' *közbevetett Ária*, 's a' Végével Fő Tisztelendő Nagy Pál Gen. Vicarius, az egész Káptalan, és a' jelen lévő közel 300 Vendégek eránt való háladatos *Dal énekeltetett el*, 's nyomtatva kiosztatott."¹⁷

1813-ban is zenezóval ünnepelték a király születésnapját: „A főtisztelendő papság, a megyei városi tanács és az itt állomásozó Hessen-Homburg gyalogezred tisztikara részt vett a székesegyházi ünnepi misén, amelyet Nagy Pál általános helynök tartott. Közben a kivonult katonaság és polgári alakulat díszlővéseket adott. A helynök úr délben fényes ebédet, este pedig *zenekari muzsikával kísért vacsorát* adott a megyei és városi tanács, valamint a tisztikar részére, a legénység pedig fejenként egy font húst és messzely bort kapott."¹⁸

1813. nov. 4-én a ciszterciek első Veni Sanctéjáról hallunk részletesen: „Ma örömteli napja volt városunknak, amikor Paintner prépost, királyi tanácsos, tanterületi főigazgató úr reggel 8-kor a régebben jezsuita, ma ciszterci templomban ünnepélyes misét és Veni Sanctét énekelte. Ez alkalommal a *híres Haydn szép művét, az un. Nelson-misét önkéntes énekesek és zenészek adták elő*. Közben a polgári alakulat a templom előtt díszlővéseket adott, a város széléről pedig a mozsarak hangja szólt. Az istentisztelet után az említett főigazgató úr a rendházban szívhez szóló beszédet mondott a megjelent városi tanácshoz, a papsághoz és Dréta Antal, zirci apátúrhoz, aki elvállalta a gimnázium fenntartását és három hét alatt a rendházat is lakhatóvá tette. Az uralkodóháznak is köszönetet mondott azért, hogy e nehéz, háborús időben is gondoskodott az ifjúság neveléséről. — Miután a gimnázium kulcsát és pecsétjét átadta az új igazgatónak, és ő hat tanár társával letette az esküt, a zirci apátúr szólt. Majd az új igazgató, Villax Ferdinánd zárószavai fejezték be a régóta várt ünnepet."¹⁹

Hanner Makár 1814. ápr. 5-én Haydn-oratóriumot vezényel: „Ditső Hazafiuság! üdvösséges Balzsamot csöpögtetni, 's enyhítő irt tetézni azon vérző Szent sebekre, a' mellyekkel meg-terhelgettve a' Haza ügyéért, vissza térnek a' vérengző Tsata piattzáról a' Bajnok Vitézek örök Ditsősségökre! Eme Ősi Királyaink Lakhelyének Nemes és Polgári Lakossaiban is buzog az igazi Hazafiuság! A' Nemes Tanátsnak bölts engedelméből *Musikának Fő Directora Hanner Ur* ügyelése alatt, a' meg sebesedett Császári Huszár és Hessen-Homburg Gyalog Regimentbeli Vitézek gyámolítására kellemetes *Muzsika Académia* tartatott két szakaszokra osztattva: kezdetén a' Felséges Császár és Király Melj-képe ki világosítatván a' ma Császári Birodalom Nemzetek nevezetes szives Dallja: (Isten tartsa Ferencz Császárt) öröm kiáltások közt *énekeltetett*: az első szakaszban ama *híres Heyden Oratoriumja: az Üdvözítő hét szavai a' kereszt Oszlopán* elő-adatott; a' második szakaszban némelly bölts Fő Uraságokk *énekel és a' Fortepianon való remek játzással* mulatták a' szép Tudományok jó izlésü Kedvellőit! Ezen alkalmatossággal a' fönn nevezett sebes Bajnokoknak 1030 frt váltó Pénzben, 2 arany darabok, 2 koronás Tallér, 4 huszas, 1 harmincz-krajczáros, 1 tiz-krajczáros, minden költségek ki-fizetésén kívül buzgó Hazafiusággal áldoztattak."²⁰

¹⁷ Uo. 1812. febr. 29., 18. sz. 141. l.

¹⁸ Vereinigte Ofner und Pester Zeitung 1813. márc. 4., 18. sz. 180. l.

¹⁹ Pressburger Zeitung 1813. nov. 19., 41. sz. 485—486. l.

²⁰ Hazai s Külföldi Tudósítások 1814. máj. 7., 37. sz. 293—294. l.

1815-ben is a hagyományos módon ünneplik a király születésnapját: „9 óraker az Anya templomban a' főbb Papi Rend, a' Nevendék Papság, a' N. Vármegye Rendjei, a' Város Tanácsa, a' tanuló Ifjúság, 's a' buzgó Nép tömött sokasággal össze sereglettek. A' Fő Tisztelendő Nagy Pál Vicarius Generalis Apát és Kanonok ur tartotta a' pompás Isteni Szolgálatot. . . A templom előtt a' zsoldos katonaság Mélt. Báró Taxis Generális vezérlése alatt tette üdvözlő lövéseit, a' nagy piaczon a' Polgári Katonaság több századjai örvendező lövésekkel jelentették hóduló tiszteletjüket. Nagy Pál Generális Vicarius Ur. . . a' Mélt. Báró Taxis Generális Urat az egész Tiszti karral, a' Nemes Vármegye e Rendjeinek és a' Város Tanácsának főbb Tagjait pompás és gazdag ebéddel megvendéglte, a' kik az öröm hevétől 's a' *Muzsikának kellemes hangjaitól lelkesítettvén*. . . áldás kiáltások között végezték örvendező ivásokat. . . Vicarius Ur. . . 470 zsoldos Vitézeknek fejenként 1 font húst, egy icze bort és egy napi zsoldot a' véle született bőkezőségből ajándékozott.”²¹

Hanner Makár 1816. ápr. 7-én újra jótékony célú hangversenyt vezényel: „Tegnap virágvasárnap Székesfehérvárott a Fekete Sas fogadó dísztermében az ottani nagyrabecsült zeneigazgató Hanner Makár vezetésével hangversenyt tartottak a város szegényei javára. Az emberbaráti cél, a válogatott művek (Beethoven, Haydn, Mozart stb.), a művészi előadás és a nagyszámu hallgatóság segítő készsége 600 ft (W. W.) bevételt eredményezett, amelyet a jelzett célra átadtak. Kitűnt különösen Hoffmeister Vilma kisasszony, Hanner úr tízéves tanítványa, aki fiatal kora ellenére is meglepő ügyességgel és általános tetszéssel adta elő Mozart koncertjét fortepianón.”²²

Marschner Henrik nyitányát adják elő a színház megnyitó ünnepén 1818-ban: „October 11-dikén, ugymint Felséges Urunk neve napjának Nyolczadán, a' Játékszin megnyitattott ezen Darabbal: „A' Szövevségesek diadalma. Szerzette Tek. Tokody János Ur.” A' játék előtt az Uralkodó Felséges Királyunk eránt való hivségnek, és szeretetnek jelenése bájolta meg a' Nézőket; mert felvonatván a' kárpit, az egész játszószin fényesen ki volt világosítva, közepett Felséges I. Ferencz Király diszes képe jelesen felékesítve állott, 's ez előtt egy oltár, mellyen arany edényben az áldozat tüze égett. A' játszó személyek pedig kellemetesen elzengették ama' kedves *Ének*: „Tartsad Isten Királyunkat 's a' t.”, mellyet az egész gyülekezet követett. Az ének végével egy Genius leröpült, melly Ő Felsége fejére borostyán koszorut tűzött, bal kezében pedig olaj ágot tartott. Erre a' *dob trombita* három izben megrivadott, 's ezer meg ezer Ellyen kiáltások követték. — Kevés szünet után felnyitattván a' kárpit, Horvát J. színjászó a' következő Beszédet mondotta el nagy érzéssel, és a' Halgatókat hathatósan felindító mesterséggel. . . A' beszédet *muzsika* követte. *Ezt különösen ezen napra készítette Maschner [Marschner] Henrik Ur, Gróf Zichy János Urnál Házi Muzsika Mester, 's minthogy munkája köztetszést nyert, ki fog nyomtattni. Eddig minden egész elragadásig gyönyörködtette a' gyülekezetet, annál nagyobb volt tehát a' várakozás a' játékra. Ezt is egész igyekezettel, 's ritka szerentsével adta elő a' Társaság, ugy hogy a' nézők kívánságát tellyesen kielégitené, 's méltó reménységet nyujtana, hogy ezen válogatott Játsszó személyek továbbra is megfelelnek a' bennök vetett bizodalomnak. . .*”²³ A

²¹ Hazai s Külföldi Tudósítások 1815. febr. 25., 16. sz. 121—122. 1.

²² Vereinigte Ofner und Pester Zeitung 1816. ápr. 14., 30. sz. 374—375. 1.

²³ Hazai s Külföldi Tudósítások 1818. okt. 21., 33. sz. 257—259. 1.

színházi zsebkönyv még többet mond a nyitányról: „... tódult a' sokaság é nap Estvéjén a' Játékszini Házba és zsbongó örvendezéssel várta a' Játékot — azonban megzendült a' *Musika Kar, és az ezen alkalmatosságra Marschner Heinrich Ur által készítettett Nemzeti érzésü Overtura* a' füllé vált, eddig zugó Publicumot öröm elragadtatásba merítette...”²⁴

Egy olasz operatársulat hangversenyének műsorát korabeli plakát őrizte meg: „Pénteken Februarius' 18-dik napján 1820 Vincenc Lucich ur igazgatása alatt levő Olasz Énekes Társaság A' Játékszini Orchestrummal fog elő adni Egy Musicalis Académiát Egy szakaszban. 1-ször Overtura az egész Orchestrummal, Musika Mester Rossinitól. 2-szor Hármás Vig ének hegedü és guittár mellett, Musika Mester Fioravantitól. 3-szor Kettős Ének Tankredből. 4-szer Overtura az egész Orchestrummal. 5-ször Aria a' Tolvaj Szarka nevü Operából. 6-szor Kettős vig ének a' Bankrotirozott Theatrum Directora nevü Operából, Musika Mester Cimarosától. 7-szer Overtura az egész Orchestrummal. 8-szor Aria Tankredből. 9-szer Aria Kar Énektől kísértetve Tankredből. 10-szer Overtura az egész Orchestrummal.”²⁵

1827. nov. 4-én, Karolina királyné névnapján emlékeztek meg I. Ferdinánd király 1527. nov. 3-i koronázásának 300. évfordulójáról: „Már hajnal hasadta előtt 4 órától ötöd félig a' négy harang zugó hangjai felserkentették a' Hazát szerető Polgárokat a' nagy százados Innep érzéseire! Kilencz órakor az Anya templomban Méltóságos, 's Fő Tisztelendő Szutsits Pál Ur Székes-Fejérvári Püspök Ó Nagysága jelenlétében, az Egyházi Fő Papi Rend — a' Tettes-Ns Vármegye Rendei — a' T. N. Város Tanátsa — az itt fekvő Herczeg Hessen Homburg Ns. Ezredjének Tiszti Karja — tanuló Ifjuság — és számtalan Polgárság öszvegyülekezvén, a' hálaadó Áldozatot Fő Tisztelendő Simonyi Pál Nagy Prépost Ur, a' Püspöki Megye szeretett Helytartója fényes szertartással a' Kegyelem' Urának bémutat-ta... a' hálaadó Áldozat után a' *Téged Isten ditsérünket eléneklette!* A' Templomban a' Polgári Mesterségek' arannyal himzett Zászlóji mint egy példázólag ábrázolták divatban lévő Királyaink koronáztatások alatt tiz Országok Zászlóinak lobogásait! — a' *hires Haydn nagy Miséje a' Muzsika kar által ditséretesen előadott;* — a' Templom előtt a' fellyebb nevezett Ns Ezred Vitézeinek, 's ugyan azon Nemes Hessen-Homburg katona Nevendékjeinek többszörös idvezlő lövései — és a' Város mozsár-ágyuinak dörgései hangoztatták az örömet. A' Püspöki Helytartóság rendeléséből az egész Püspöki Megyének minden Városaiban, és Helységekben ezen nap buzgón meginnepeltetett.”²⁶

1828. máj. 18-án ünnepelték a székesegyházban Szutsits Pál megyéspüspök beiktatását: „9 órakor fényes egyházi öltözetekben a' Székes-Fejérvári Nemes Káptalan, és a' Megyebeli Papság vezette Ó Nagyságát a' zászlók alatt kiálló Polgárság, és a' tanuló Ifjuság kettős sorai között, a' harangok és mozsarak szóllásai mellett az Anya templomba. A' hol *Szent Lélek hívása után,* a' Felséges Királyi Levél, és a' Romai Bullák felolvastatván, Ó Nagysága a' Püspöki Székből a' Nemes Káptalanhoz, és a' Megyebeli Papságához hathatós, és buzgósággal tellyes beszédet tartott, melyre Fő Tisztelendő Simonyi Pál Nagy Prépost Ur Ó

²⁴ Magyar Theatromi Zseb könyvetske Székes Fejérváron 1819.

²⁵ Az OSzK gyűjteményéből plakát, másolata az MTA Zenetudományi Intézetben.

²⁶ Hazai s Külföldi Tudósítások 1827. nov. 10., 38. sz. 298—299. l.; Magyar Kurír 1827. nov. 16., 43. sz. 319—320. l.

Nagysága a' Nemes Káptalan, és a' Megyebeli Papság nevében üdvözlő, és szerent-séltető beszéddel megfelelt, mellynek végével az ő Püspökjei eránt szeretettel, és tisztelettel viseltetni tanult Székes-Fejérvári Megye Papsága kéz tsókolással hódolt a' Mélt. Püspöknek. . . A' Szent Áldozat után, melly Egyházi Fénnyel, a' *hires Cherubini remek műve mellett tartatott*, a' Méltóságos Püspök a' Ns. Káptalan, a' Papság, és Fő Uri Vendégek által a' Püspöki lakhelyre visszakésértetett. . . Vendégeit a' Mélt. Püspök mind öszve 250 személyekre terített asztaloknál gazdag ebéddel megvendéglét. A' Haza Vitézei is részesültek az ünnep örömeiben, mert a' Nemes Hessen-Homburg Herczeg gyalog Ezredjét, és a' katona Nevendékségét fejenként 1 font hussal és borral a' Mélt. Püspök Ur meg ajándékozni méltóztattott.²⁷

Ismerjük Vogel Miklós és Korhely György városi zenészek hangversenyének műsorát: „Ma hétfőn, 1828. jun 2-án alulírott zenetanárok növendékeik közreműködésével a Fekete Sas nagytermében hangversenyt tartanak alábbi műsorral. 1. Jos. Weigl, Schweitzer-Familie nyitány. 2. C. Czerny, Grand polonaise két fortepianóra. 3. C. M. Weber, Ária a Bűvös vadászból. 4. C. Czerny, Grand potpourri két fortepianóra 6 kézre. 5. Duett két sopránra a Bűvös vadászból. 6. J. N. Hummel, Első tétel az A moll zongora fortepiano versenyből zenekari kísérettel.”²⁸

Részletesen írnak Horváth János megyéspüspök 1832. jan. 8-i beiktatásáról: „9 órakor minden Eggyházak harangjai megszólamlása adott jelt a' megindulásra, mellyen a' T. Káptalannak minden Tagjai, minden világi és szerzetes Papság jelen lévén, a' Fő Templomban, szokott móddal fogadta Fő Pásztorát. Jelen volt a' tanuló Ifjuság mind, jelen a' Ns. Hessen-Homburg Ezred nevelő Intézetének Nevendékei, melly Ns. Ezrednek vitézei tettek kétsor rendet az utszán. Illy készültek között ment a' Mgos Püspök *trombiták harsogása és dobok ropogása között* a' Sanctuariumba, a' hol rendes imádságait végezve, felment a' maga székébe: annakutánna felolvastattak mind az ajándékozó felséges királyi, mind az azokat megerősítő Pápa levelek. Ezeknek felolvastatások után az egész Megyebeli Papsághoz intézett pásztori beszédet tartott a' Mgos Püspök Ur. . . A' Mgos Püspök Ur érdemeit szerény, de ékes beszédben terjesztett elő Fő Tiszt. Simányi Pál, a' Káptalannak Nagy Praepostja; melly után kéztsókolásra járult a' Tiszt. Papság, azon közben hogy az *Éneklő Karról ezen alkalmatosságra különösen készült örvendő ének zengedezett*. Ez is végbe menvén, a' Fő Pásztor nemzeti nyelven tartott beszédet a' jelenlévő Hivekhez. . . Ezt váltotta fel a' Sz. Mise áldozat, mellynek bemutatása közben fényes rangu 's hivatalu fő papi személyek tettek a' Mga körül szolgálatot; a' kiállított katonaság pedig kívülről, örvendő lövéseket tett. . . annakutánna *elénekeltetett az Isten-ditsőítés*. . . mellyek után következtek a' vendég szeretet bizonyítások; de érzették az emlékezetes napnak jótéteményeit, a' nevezett Ns. Ezred nevendékein kívül a' városnak szegényjei is, a' kik fejenként egy-egy váltó forintot kaptak; érzették a' Ns. Vármegyének és a' Városnak rabjai is, a' kik mind részesültek a' fő pásztori kegyességben. Sokan éneklették a' napnak ditsőségét a' Költők közül, estve pedig a' nemzeti Szinjátársók Komlóssy Ferentz

²⁷ Magyar Kurír 1828. jún. 10., 46. sz. 370—371. l.; Hazai s Külföldi Tudósítások 1828. máj. 28., 43. sz. 341—343. l.

²⁸ FML Tanácsi iratok 1003. sz., 1828. jún. 6.

ur kormányzása alatt, az ünnepléshez alkalmaztatva, ezen hős darabot adták: A hiv Pásztor.”²⁹

1834. okt. 4-én, a király névnapján ünnepelték a Hessen-Homburg gyalogezred százéves jubileumát: „... A jelzett napon ünnepi parádéra vonultak ki a fő térre, s miután szemlét tartott gróf St. Quentin tábornok, a székesegyház elé vonultak. Itt várta őket Horváth János megyéspüspök öméltósága, majd beléptek a templomba, ahol a vármegyei és a városi tanács tagjai, sok nyugdíjas főtisztjük és altisztjük, jött össze. Farkas Imre városplébános úr tartalmas beszéde után püspök úr öméltósága ünnepi misét tartott és *Te Deumot* énekelt. Utána kivonult a katonaság és az *Isten tartsd meg himnusz éneklése* alatt négy díszlövést adtak, majd elvonultak a tábornok elé. Délben ünnepi ebéd volt a tisztikar részére püspök úr öméltóságánál.”³⁰

1835. márc. 26—28-án tartották a gyászmiséket I. Ferenc királyért: „Első nap, azaz 26-dikán a' fényes halotti misét püspöki ékességeken tartotta mltgos Marich János ur Scuttari püspök . . . Nagy Mise után a' csinosan elkészült, majd kétszáz viasz gyertyával kivilágosított, az ország czimereivel 's néhány fölötté fontos felírásokkal ékesített koporsónál a'szokott fényes absolutiók [feloldozások] vitettek véghez . . . Ezen, valamint a' következő, és harmadik napon a' *hangász-kar a' gyász-miséknek legjelesebb készítményeit dicséretesen adá-elő*. — Jelen valának ezen ájtatosságon gróf St. Quentin cs. kir. generális vezérlése alatt, az itt fekvő 19-dik számú magyar gyalog ezrednek része, a' helybeli törvényhatóságok, egymint: a' ts ns vármegye és ns városi tanács, a' gymnasiumi ifjuság, 's az öszvegyült ájtatos népek legnagyobb sokasága. Második nap a' nagy misét tartotta Főtiszt. Farkas Ferencz káptalani helytartó ur. Harmadik nap Főtiszt. Puretits Ignácz Budai főesperes ur, mikor is a' halotti misét, és a' szokott absolutiókat, mltgos Marich János püspök ur által a' szent angyalokról mondatott színes mise egész fényességgel felváltotta.”³¹

1836. ápr. 19-én ünnepelték első alkalommal V. Ferdinánd király születésnapját: „Az ünnepet már hajnal hasadtakor mozsarak durrogása, a legnagyobb harangok zengése jelenté. Kilenz órakor pedig a székes egyházban a' főtiszt. egyházi Rend, a' t. vármegye Rendei, St. Quentin generalis, 's a' Hessen-Homburg gyalog ezrede, a' város tanácsa választott polgársággal, a' tanuló ifjuság, 's egyéb ájtatos hivek buzgó hálát adának az Istennek . . . A' nagy mise áldozatot teljes egyházi szertartással a' Mindenhatónak bémutatá főtiszt. Farkas Ferencz apát, éneklő kanonok, 's káptalani helytartó; mely alatt a' szokott üdvözlő lövésekkel mind az említett n. ezred vitézei, mind nevendékjei tisztelkedtek; a' *muzsikai kar a' hires Haydn bájoló nagymiséjét jeles ügyességgel hangoztatta*, az áldozat végével pedig a *nemzeti éneket: Éljen, Éljen Ferdinándunk, elzengedezte* . . .”³²

1837. ápr. 19-én szintén V. Ferdinánd király születésnapját ünnepelték: „Már kora reggel 100 díszlövés és harangszó jelezte az örömmünnepet, és a lakosság nagy számban fejezte ki hűségét az uralkodóház iránt s vonult a székesegyházba. Farkas Ferenc általános helynök *Te Deumot és ünnepi misét énekelt*, amely alatt a Hessen-Homburg 19. gyalogezred és katonaiskolásai díszlövéseket adtak. A káptalan, a

²⁹ Magyar Kurír 1832. febr. 21., 15. sz. 118—119. l.

³⁰ Vereinigte Ofner und Pester Zeitung 1834. nov. 16., 92. sz. 1747—1748. l.

³¹ Hazai s Külföldi Tudósítások 1835. ápr. 4., 28. sz. 220—221. l.

³² Uo. 1836. ápr. 27., 268. l.

megyei és városi tanács tagjai, a tisztikar, a gimnázium és az alsó iskolák tanulói zászlókkal és ünnepi öltözetben vettek részt az ünnepen. A mise után *zenekari kísérettel a nemzeti éneket [hymuszt] énekelték mindannyian*. Délben ünnepi ebéd volt Farkas helynök úrnál és Ürményi alispán úrnál. Közben az uralkodóház tagjai és főherceg nádor urunk egészségére ürítették poharukat. A káptalan a legénységnek bort és húst osztatott ki.”³³

Részletes beszámoló az 1838. ápr. 12-i oratóriumelőadásról: „Buzgó lakosaink jámbor érzelmeit magas fokra emelé a’ nagy csötörtöki alkonyat, mellyen Janny József ur, a hangászkarunk igazgatójának fáradhatatlan szorgalma következtében a’ székes egyházban Beethoven Lajos, „Krisztus az Olajfák hegyén’ című oratoriuma adaték elő. — Nagyobb hatása végett a’ textus nyomtatásban jelent meg ’s kiosztatott. A’ tenor szerepet Winsch [Wünsch] Ferencz ur, ki ügyességét az egész előadásban kitünteté, — a’ sopránt nevezett igazgató ur nője, szül. Pilhoffer Anna éneklé, ki a’ tőle sokat váró közönség várakozását is felül haladta jeles tehetségével. Csaknem példátlan igyekezettel fárad e tisztelt asszonyság már több évig az egyházi szertartások pompája és fénye öregbitésére. . . A’ bassus szerepet vivé maga az igazgató ur, ki tiszta ’s kellemes mély hangjával igen érzékenyítőleg énekel. A’ kettős dal is (Jézus és Szeraph) megkülönböztetett sikerrel adatott, nem különben a’ hármassal (Jézus, Szeraph és Péter), melyben az angyal szerepet D-ch E-a [Dietrich Ernesta] kisasszony kellemes pontossággal éneklé, kit a’ derék művésznék sorába méltán számolhatunk. — A’ karénekesek mindkét nemből nagy számmal voltak. Az egész olly jó renddel ment véghez, hogy a’ számos és fényes méltóságú hallgatók igazi’s olly elégedéssel tértek haza, millyet csak illy jól sikerült előadás nyujthat.”³⁴

Kritika Alois Pusch 1840. márc. 14-i hangversenyéről: „Miután a táncban, bálokban és jókedvben gazdag farsangot temettünk, megkezdődött a színes hangversenyévad, ez alkalommal Alois Pusch pesti zongoristának márc. 14-én a vigadóteremben tartott koncertjével. Régóta nem volt ilyen zenei élvezetben részünk. Ha ugyan híres hazánkfia, Liszt nem is szerencsételtetett minket, mégis nem méltatlan ifjú művészetét élvezhettük. A tehetséges zongorista először Thalberg Fantáziáját játszotta induló fináléval. Biztos billentés, könnyedség a nehézségek legyőzésében jellemezte az ifjút. Nívik Mátyás úr Böhm csellóvariációit adta elő művészi biztonsággal. Majd Pusch úr elbűvölően játszott Bellini, Liszt, Döhler és Thalberg műveiből egyveleget. . . Liedl Lipót úr Pechatschek variációit adta elő. Kiváló technikáját el kell ismernünk, de a művészi kifejezésben hiányokat éreztünk. Zárószámként Pusch úr a Rákóczi-indulót adta elő Liszt feldolgozásában. Előadása magával ragadta a közönséget. . . Úgy halljuk, hogy a kórház és a szegények javára is adott hangversenyt.”³⁵

Katonazenekarok muzsikájáról írnak 1851 nyarán: „A falaink között szállásoló lovas és gyalogsági tiszti táborok zenéje hetenkint négyszer hallatja magát. — Kitünő megemlést érdemel, miszerint a két katonai jeles zenekar egymással versenyezve hozza legkedvesebb magyar dalműveink nyitányait s legszebb részeit, nemkülönben a közkedvességű magyar indulókat s élénk csárdásainkat. Már mind a két zenekar által hallottuk, Hunyadi László’ remek nyitányát jelesül előadva.

³³ Vereinigte Ofner und Pester Zeitung 1837. ápr. 27., 34. sz. 752—753. l.

³⁴ Honművész 1838. máj. 3., 35. sz. 271. l.

³⁵ Pesther Tageblatt 1840. márc. 20., 69. sz. 275. l.

Hallottuk továbbá Kalózdy János, „Neruda Csárdását” vonó hangszerek segedel-mével a Weldenféle zenekar által játszani. A zenét kedvelő közönségnek nem kis élvezet nyujtanak a Velden[!] féle cs. k. zenekar jeles előadásai, Mauermann karnagy valóban megbecsülhetetlen kincse s lelke ezen zenekarnak.”³⁶

Beszámolót olvasunk Eltér Antal tanítványainak 1852. okt. 6-án a színházban tartott hangversenyéről: „Folyó hó 6-kán délután 4 orakor mutatták be a színház teremében Eltér Antal tanítványai zongorajátékban nyert ügyességöket. . . Hogy a zongora-művészet felvirágzására s a classicaí zenének városunkbani megkedvel-tetésére s meghonosodására Eltér igen sokat, sőt mindent tett, kétségbevonhatatlan dolog s méltán büszke örömeink közé számíthatjuk a zenekedvelők és zenét tanuló ifjuságunk tekintetéből. . . Az előadott darabok sok élvezetet nyujtottak. . . az egésznek koronáját Kemenfy Julcsa kisasszony művészi játéka képezé, ki is Lisztnek Lucia hatosféle ábrándját mesterileg adta elő. . . Az egész zenepóba igen szépen sikerült s hatása mindenkép kedvező volt. . .”³⁷

Részletesebben írnak Eltér Antal növendékeinek 1853. szept. 18-án a megyeháza termében tartott hangversenyéről: „A szorgalmas tanítványok között megemlit-hetjük a kis Vogel Irmát — kinek neve pár év mulva nem leend ismeretlen a zenészek világában s Horváth Dezsőt, ki ügyes zongorásznak mutatta magát. — Végre nem mulaszthatjuk el, hogy sok jeles előadások legjelesbikét ki emeljük, értjük Siegvart Sidonia kisasszonynak a közönséget felvillanyozó kifejezésteljes játékát, ki Liszt Ferencz Borgia Lucretia-féle nagy ábrándját. . . adta elő. E zenepóbabán különösen meglepők voltak közönségünkre nézve a két zongorán nyolcz kéz által előadott darabok. A próba végezetéül Eltér Antal Siegvart kisasz-szony kísérete mellett Hummelnek Oberon Ábrándját adta elő, az előadás két zongorán történt, s felőle csak az mondható, miszerint Eltér jeles mestere tanítvá-nyainak.”³⁸

Richter Josefa énekesnőnek a Fekete Sas nagytermében tartott 1854. dec. 21-i hangversenyéről a fennmaradt plakát alapján tudunk: „1. Quintett v. Beethoven. 2. Ez a világ a milyen nagy Egressytől, énekli Richter Josefa. 3. Der blinde Geiger dal Prochtól, énekli Richter Josefa, Purebl Ferencz obl. hegedü kíséretével. 4. Meinet wegen, Castellitől, szavalja Purebl Ferencz. 5. Nagy ábránd zongorára Weber Büvös vadásza dallama felett, Mortier de la Fontainetől, előadja Podrazil J. 6. Balfe, Cziganynő daljátékából a végdal, énekli Richter Josefa.”³⁹

A Hölgyfutárban olvasunk Ferenc József császár 1857. augusztusi látogatásáról: „Aug. 14-én Ő Cs. K. Apostoli Felsége reggeli 5 orakor Veszprémből elindult. . . 8 orakor Székesfehérvárnál kivonult a gróf Wallmoden vértesezred; 9 óra táján beért Ő Felsége a városba, mely ünnepileg diszitve, az Uralkodó szivélyes fogadá-sában az eddig látogatott városok egyikének sem maradt mögötte. Számos bemu-tatások és audientiák után *ünnepi Vecsernye volt a székesegyházban*, azután hosz-szabb körjáratban a hivatalok, jótékony intézetek és börtönök legmagasb meg-szemlélése következett. 3 orakor udvari ebéd, mely után Ő Felsége az ottani lövöldét, továbbá egy népiünnepet legkegyelmesebben látogatásával szerencsétetni méltóztatott.”⁴⁰

³⁶ Pesti Napló 1851. júl. 15.; uo. aug. 29.

³⁷ Uo. 1852. okt. 13.

³⁸ Uo. 1853. szept. 23.

³⁹ OSzK gyűjteményének plakátmásolata az MTA Zenetudományi Intézetben.

⁴⁰ Hölgyfutár 1857. aug. 19., 827. l.

Szintén a Hölgyfutár két híradásából tudunk az 1857. aug. 30-i hangversenyéről: „E napokban Székesfehérváron egy jótékony célú hangverseny lesz, melyben Ellingerné, Fehérvári Mari kisasszony, a Dopplerek és Huber Károly is részt vesznek. Ez magában is elég, hogy e hangverseny igen élvezetes legyen.” „Székesfehérváron múlt hó aug. 30-án rendezett hangversenyen a pesti művész-vendégeket igen nagy tetszéssel fogadták. Mellettök a hangverseny rendező Vogel Irma k.a. szép zongora játéka s Szubovics jeles gordonkázása szinte nagy élvezetet nyújtának s a mi legszebb, e hangverseny a szép álom — a tanítói nyugdíj-tökére — igen jelentékenyen jövedelmezett.”⁴¹

Simonffy Kálmán Fátyol Károly híres cigány gordonkással 1859-ben országos körúton járva Székesfehérvárra is eljött júniusban: „Ezek e hó 19-én adák első hangversenyöket a színház teremében. — Valóban csodálkozásomra nagyon kevesen jelentek meg. . . a legtöbb ember semmit sem tudott az előadásról. Azonban a kevés számú jelenvoltakat Fátyol oly lelkesedésre ragadá, miszerint elhatároztuk, hogy még egy hangversenyre marasztaljuk itt vendégeinket; hittük, hogy akkorra többen tudják meg a kínálózó nemes élvezetet s megtelik a színházi terem. Másnap, 20-án csakugyan volt is még egy hangverseny. Ekkor Vogel Irma k. a. is közreműködött szivességből. — Fátyol a természetes langeszek közé tartozik, milyenek ritkán tűnnek föl. Valóban nem hittem, hogy gordonkán oly hangokat lehessen adni, minőket ő hallatott. Fátyol nem kiképzett zenész: ő előadásában sokszor tán a rendet illetőleg vét is az egyes hangjegyek ellen, de oly hatással, oly lelkesedéssel s oly finomsággal játszik, hogy a legkiképzettebb zenész sem volna képes nemcsak nagyobb, de oly hatással sem játszani.”⁴²

Vogel Irma 1859. szept. 18-i jótékony célú hangversenye alkalmával csak a közreműködő vendégművészek nevét sorolják fel. Ezek: Kaiser Ernstné, Suck Róza, Kuller Cecil, Füredi Mihály, Suck Lipót és Mizsey Mari. Ám részletesen írnak Vogel Irmának a tanítói nyugdíjalap javára 1860. szept. 1-jén tartott hangversenyéről:

„Első szakasz. 1. hangverseny zongorára Mendelssohntól, előadja a hangversenyzőnő. 2. Dal Traviata dalműből, éneklí Stéger Ferenc ur. 3. Első jelenet az ‚Alvajáró‘ Bellini dalműből, éneklí Huber Ida k. a. 4. Magyar hangversenyi darab hegedűre, szerkesztve Huber Károlytól, előadva Kubinyi Ede urtól. 5. Magyar pusztán, Erkel Ferenctől, előadja Stéger Ferenc ur. Második szakasz. 1. Magyar ábránd, hegedűre és zongorára szerzette Huber Károly, előadják Kubinyi Ede ur és a versenyzőnő. 2. Magyar hangok, énekre átírta Huber Károly, előadja Huber Ida k.a. 3. Olasz hangverseny, Bach Sebestyéntől, előadja a versenyzőnő. 4. Kettős dal, Erkel Hunyady László dalműéből, előadják Huber Ida k.a. és Stéger Ferenc. . . A hangversenyző Vogel Irma k.a. a klasszikus művek iránti meleg lelkesülése mellett, gyakorlott technikát s játékbani könnyűséget tanusított. Stéger ur, ki gyöngékedése dacára is föllépett, hatalmas hangjával most is igazolá, hogy a tenorok oroszlánja. Huber Ida k.a. oly hangkellemet és iskolát árult el, minőt fiatalságától épen nem vártunk, főleg a magyar dalokban, szavának mind hajlékonyságát, mint báját volt alkalma kitüntetnie. A 15 éves kis Kubinyi szép reménységre jogosít, hegedűjét még a nehezebb helyeken is könnyűséggel kezeli; ha tovább

⁴¹ Uo. 1857. aug. 26., 849. l.; uo. szept. 15., 917. l.

⁴² Napkelte 1859. júl. 3., 27. sz. 426—427. l.

is szorgalommal halad, zenedénknek és mesterének is jó hirnevére váland. Az egésznek lelke Huber Károly volt, amennyiben két darabot kivéve, a többinél vagy mint zongora-kisérő, vagy mint szerző lépett föl.”⁴³

Széchenyi István halála alkalmával Székesfehérvárott is gyászünnepet tartottak 1860. ápr. 30-án: „A székesegyház tömve volt minden vallású egyénnel. . . A nagyszerű koporsót, mely fényesen volt kivilágítva és földiszítve, huszonnégy tanuló ifju kivont karddal gyászruhában környezte. . . *Horák kitünő vocal requiemjét az énekkar* lelkünk szomorúságához mértén hiven tolmácsolta. T. Janny karmester fáradásainak e tekintben sokat köszönhetni. . . A gyászmise után a kat. egyházból a ref. templomig egy fekete vonal látszott, a jelenlévők mind oda siettek, a hol T. B. Sándor lelkész ur jeles s a nap nagyszerűségére vonatkozó beszédet tartott a *egyhangulag mindenki által a „Szózat”* érzéssel énekeltetett. . . A zenészet is gyászhangon hirdeti a legnagyobb magyar halálát. Helybeli *Nagy Pista Cyprus lombok alatt keserv és búbanat* című zeneszerzeményt ad ki nagymélt. sárvári és felsővidéki gróf Széchenyi István halálára, gyászemlékül a haza lelkes fiai és leányainak ajánlva, tiszta jövedelme az akadémiai palota javára szenteltetik.”⁴⁴

1860. nyarán Reményi Ede nagyszerű hangversenyt tartott, cikkírónk lelkesen ír a művészről, de a műsorról nem szól: „E hó 17-én [jun.] szinpadunkon a zenehős Reményi Ede lépett föl, hogy vihart keltsen sziveinkben ama száraz fából kicsalt hangokkal, melyeket művészi szelleme oly büvös-bájosokká teremtett. . .”⁴⁵

Rainiss Mátyás számol be Vélis Kelemen 1863. ápr. 25-i hangversenyéről: „Szombaton április 25-én az itteni színház teremében meglehetősen számu közönség előtt tartotta Vélis Kelemen fiatal hegedűművész hangversenyét. A hangversenyző négy darabot játszott, köztetszést nyilvánító tapsok között. De ezek közül legnagyobb tetszést aratott a *Repülj fecském ablakára* című átirat. A fiatal művésznek játéka s előadása már is eléggé biztos s szabatos. Ha tanulmányait kitartó szorgalommal tovább folytatja és a sok taps, dicséret, hiu vágy tévutra nem vezetik, — hazánk egyik kiválóbb hegedűművésze fog belőle válhatni. A hangversenyző iránti különös tekintetből Raimann Mária urhölgy és Emmerth Henrik ur ajánlották föl közreműködésüket. — Raimann M. assz., ki bennünket kellemes szép hangjával meglepett, kétszer énekelt, és nagy tetszésben részesült; azonban a magyar dallamokban, még nem eléggé tiszta a kiejtése. Emmerth H. ur szép és szabatos zongorajátékával gyönyörködtetett. Sok technikával és nagy könnyűséggel játszik; mint városunk egyik kedvelt egyénisége, szép ékes koszorúval tiszteltette meg.”⁴⁶

Szintén Rainiss ír Ketten Henrik zongoraművész 1863. máj. 2-án és 9-én a színházban tartott hangversenyéről: „Az első hangversenyben csak ketten t.i. a hangversenyző és Raimann Mária asszonyság működtek. R. M. assz. egy *„Nagy magyar dalt,* s más *„Magyar dalok”*-at énekelt. Kellemes hangja a közönséget ugyan kielégíté; de ezen kiejtése — *„fêke, fêke, fêke van’* (e helyett vége) egy kissé meg is neveltette. Azért ajánljuk, hogy ha ezentul föllépend — s nyelvünk tiszta kiejtését meg addig el nem sajátítja — inkább saját anya nyelvén énekeljen. — A

⁴³ Hölgyfutár 1859. szept. 13., 896. l.; uo. szept. 27., 943. l.; Zenészeti Lapok 1860. szept. 18., 51., 406. l.

⁴⁴ Divatcsarnok 1860. máj. 15., 20. sz.

⁴⁵ Pesti Hírlap 1860. júl. 11.

⁴⁶ Zenészeti Lapok 1863. máj. 7., 32. sz. 256. l.

második hangversenyben, a hangversenyző iránti szivességből közreműködött: Hofbauer Zsófia k.a. a pesti színház énekesnője. — Először egy „Romance”-t énekelt Huber Károlytól, melyben teljesen kitünteté s érvényre emelé kitünő szép alt hangját. Kellemes előadása és gyönyörű tisztán csengő hangja, mindnyájunkat meghatott, és igen nagy tetszésben részesült. . . Másodszer egy „Spanyol dal”-t énekelt Kettentől, mely szinte sok sok tetszést aratott. . . Magáról a hangversenyzőről. . . Játékában sok a könnyűség, biztosság, s különösen a korához mért erőteljesség fokozása, mindenkit bámulatra ragadott. Szóval: kitünő technikával s meglepő művészettel játszott, melyhez méltán köthetni idővel a legszebb reményeket. Az általa előadott darabok általában mind igen nagy tetszésben részesültek; de közülök még is különösen hatottak: A „Bájjal” feletti ábránd Thalbergtől; a „Magyar Rhapsodiá”-k Lisztől; „Versenydarab” Humeltől [Hummeltól] és „Scherzo” Litolfftól, melyek rendkívülien tetszettek. . . Megemlítésre méltó a cs. k. 12-ik vérteszred zenekara, mely Humel [Hummel], Concert-’jében és Litolff „Scherzo”-jában az igen sebes időmérték dacára is, szépen összhangzólag, jelesen működött közre. A dicséret leginkább Braun V[encel] karmesterre háramlik, az ő ernyedetlen, buzgó vezetéséért.”⁴⁷

Reményi Ede 1863. júliusi látogatásáról ismét Rainiss Mátyás számol be: „A nagy művész, szép utazását befejezván, visszatérendő volt kedves hazája fővárosába, de utjában jó barátait és ismerőseit megakarván látogatni, Székesfehérvárott egy pár napig megpihent. Itt t. Jannyi József karigazgató ur felkérésének engedvén, f. hó 5-én a káptalani főtemplomban Haydn nagy miséjében, Proch offertoriumában, és különösen a Benedictusban . . . egy korona alkalmával az egész zenekar elhallgatván, egészen magányosan játszott oly gyönyörűen és magasztosan, hogy azt csak érezni, de szavakkal leírni, kimagyarázni nem lehet. Megmutatta, hogy hegedűjéből nemcsak hősies, vig vagy szomorú, hanem egyszersmind magasztos, szelid, andalító és áhitatteljes hangokat is tud kicsalni. — A nagy művész iránt a helybeli műkedvelő társaság különös tiszteletét kívánván kifejezni, őt este 9-kor a zircz cistercita szerzetrend épületében, hol szállva volt, négyes dallamok elzengésével lepte meg, épen akkor, midőn a tanár urakat az étteremben gyönyörködteté jeles játékkal; ez alkalommal a műkedvelőket is megtisztelte két darab eljátszásával. A nagy művész, játékában kimerithetetlen; t. Landesmann urnál a jeles zongoraművésznél sokak társaságában egymásután 20 szebbnél szebb darabot játszott el, és a magyar zenészetéről rögtönzött igen érdekes előadásokat tartott, és állításait hegedűjével azonnal be is bizonyítá. . . Az ifju Plotényi Nándor, örökbefogadott művész kegyeltje is nagy figyelmet gerjesztett ugy jeles zongora mint hegedű játékkal s mindenkit méltó bámulatra ragadott. Lesz idő, midőn majd ötet is a legkitünőbb művészek közé fogjuk sorozhatni.”⁴⁸

Rainiss szól Hollósy Kornélia 1863. júliusi koncertjeiről is: „Most legutóbb, honunk ünnepelt csalogánya, a nagy énekművésznő Hollósy Kornélia, 2 hangversenyével örvendeztetett meg bennünket, mult hó jul. 8-án érkezett hozzánk. A helybeli kasino-egylet, tek. Zsombóry ur elnöklété alatt, egy küldöttséget nevezett ki illő fogadására. A műkedvelő társaság pedig megérkezte után este 10 órakor 3 négyes férfi dallam elzengésével tisztelte meg. E meglepetést igen szép bókokkal

⁴⁷ Uo. 1863. máj. 14., 33. sz. 272—273. l.

⁴⁸ Uo. 1863. júl. 16., 42. sz. 337—338. l.

viszonozta a társaságnak. — Hangversenyeit múlt hó 10. és 12. tartá a színházteremben nagyszámu közönség előtt, a terem igen fényesen volt kivilágítva s földiszítve. Az első hangversenyben négyszer lépett fel s mindenkor határtalan lelkesedéssel s szünni nem akaró éljenzések, tapsok közt fogadtatott. . . A második hangversenyben szinte négyszer lépett föl és hasonló lelkesedéssel fogadtatott. . . Mindenek fölött még is ki kell emelnem: a nagy áriát ‚Ördög Robertből’ melylyel valóban kitünően remekelt. Továbbá kiemelendők: ‚Változatok régi népdalok fölött’ Huber Károlytól. ‚Ária’ Rigolettóból. ‚Magyar ábránd’ Huber K.-tól. ‚Ária’ Lindából, s végre: ugyan kedves komámasszony, mért lett kend oly sovány asszony, hogy tudott így elfogyni’ stb. féle népdalt, melyet oly elragadólag, oly művészileg értelmezett, hogy mind a két hangversenyben tapsvihár közt ismételnie kellett. . . A két hangversenyben a nagy művésznő iránti szivességéből közreműködtek: Vogel Irma urhölgy, ki szép jeles zongorajátékával mindenkit gyönyörködtetett. . . T. Madaras Elek ur az első hangversenyben, kitünő szép bariton hangjával szinte élvezetes perceket nyújtott, Egy ‚magány-dalt’ a Kunokból, és Bánk-bánból a ‚bordalt’ éneklé, ez utóbbit ismételnie kellett. A helybeli műkedvelő társaság a második hangversenyben kétszer működött közre. Előadása szabatos, összhangzatos volt. A ‚dalárda’ című karének Mosonyitól, különösen tetszett.”⁴⁹

Plakát őrzi Nagy Jakab tilinkóművésznek műsorát. A hangversenyt 1863. (1864?) dec. 12-én az Ullmann-szálloda termében tartotta: „1. Repülj fecském ablakára, szerzette és előadja Nagy Jakab bodzafa-tilinkón. 2. Velencei karnevál — Ernsztől. 3. Hátszegvidéki oláh, dudautánzó hangok, szerzette és előadja Nagy Jakab. . . 6. Népdal és fülemile csárdás, szerzette és előadja Nagy Jakab. A szüneteket Radits Bernát nemzeti zenekara a legváltozatosabb zenedarabokkal töltendi be, s mulattatja a t. cz. közönséget.”⁵⁰

Az alföldi szűkölködők javára hangversenyt rendeztek műkedvelők a megyeháza termében 1864. febr. 20-án: „A hangversenyt az énekkar nyitotta meg, kiváló kerekésséggel adván elő Erkel F. ‚Hymnusz’-át. . . Az előadott ének-műdarabok a következők voltak: 1. Párdal, Verdi ‚Troubadour’-jából, előadák: Heinrich Etelka urhölgy és t. Madaras Elek ur. 2. Hatos, Donizetti ‚Lucia’ operájából, előadák: Weber Hermina, Heinrich Etelka urhölgyek, Janny József, Madaras Elek, Enders Antal, Vogel Alajos urak és az énekkar. 3. Ötös, Bellini ‚Alvájáró’-jából, előadák a fentebbiek. — A közreműködő hölgyek közül, igen kellemes énekeik által különösen kitűntek: Weber Hermina és Heinrich Etelka urhölgyek. . . Az énekkar összesen 40 személyből állott. Madaras Elek ur gyönyörű bariton hangjával szinte szépen énekelt, s nagy tetszést aratott. Az ének-darabok betanítását Janny József karnagy ur volt szíves elvállalni; s valóban mondhatni, hogy ernyedetlenül fáradozott, de nem hiába, mert tapintatteljes vezetése mellett minden szám igen fényesen sikerült, s nagy tetszésben részesült. Az ének-darabok zongora-kíséretére Emmerth Henrik ur jeles zongora-művésznök kértett föl, ki is ebéli feladatának kiváló szakértelemmel felelt meg. A hangverseny második főélvezetét a zongora-előadások képezték. Az első volt: Dreyschok S. ‚Sobri dala’, pompásan előadva Horváth Böske urhölgy által, ki is vele igen szép elismerést aratott. 2. Kettős, Weber K. M dallamai felett két zongorára Lysbergtől, mely szinte szép hatást tett. Előadák Vojtits Rozina és Heinrich Aranka urhölgyek. . . A zongora előadások közt

⁴⁹ Uo. 1863. aug. 13., 46. sz. 367—368. l.

⁵⁰ OSzK gyűjteményéből plakátmásolat az MTA Zenetudományi Intézetben.

legnagyobb hatást gyakorolt a Rákócy-induló [!], Berlioz átírata után 2 zongorára 12 kézre alkalmazva, előadák Heinrich Aranka és Etelka, Horváth Böske, Tauzig Julcsa, Vogelsperger Géza és Vojtits Rozina urhölgyek. Előadásuk fényesen sikerült. A zongora-részek Landesmann Dávid ur felügyelete alatt adattak elő. E hangversenyben gróf Festetics Leo ur is részt vett saját ajánlatára a harmóniumon; kétszer játszott, először egy ábrándot s másodszer saját szerzeményét egy furulyás dalt vonóhangszerek kísérete mellett, melynél különösen kitűnt Heinrich Etelka szép éneke.”⁵¹

1864. ápr. 4-én Vogel Irma zongoraművésznő ismét jótékony célú hangversenyt rendez: „A bájos szépségű gr. Zichy Edmundné, ki édesen csengő és kellemes alt hangját kétszer hallatá. Először éneklé: „A megfagyott gyermek-’et, írta b. Eötvös J., zenéjét Gumbert F.; másodszer Kovács Endre „Erdélyi emlék-’ét. . . A második előadott énekdarab volt: „Kettős’ a „Kunok’-ból. A sopránt éneklé gr. Eszterházy Lászlóné. . . Az altrészt éneklé Heinrich Etelka urhölgy. . . A nemeskeblű és szellemes urhölgy Kenesey Kálmánné ő nagysága és gr. Schmideg János ur, két zongorán átható érzéssel s kellő tüzzel értelmelvén „Chopin zongora-hangverseny-’ét. . . Nagy vidámságot és élenséget gerjesztett a Nicolai „Vindsori vignők’ dalművéből vett átírat, zongorára s 8 kézre alkalmazva, előadák: Kenesey Kálmánné ő nsga, Vogel Irma k.a. mint hangversenyzőnő, gr. Schmideg J. és Ráder Antal urak. . . Azonban a hangverseny egyik legszebb és legélvezetesebb számát képezte: „Mendelssohn B. zongora-hangversenye’, melyet a cs. k. vértelovas ezred zenekara kísérete mellett zongorán előadott: Vogel Irma k.a. E műben különösen kitűnt a szép lelkű hangversenyzőnő kiváló tehetsége, igen jeles technikája és biztos játéka. . . A fáradhatatlan hangversenyzőnő ezen kívül még kétszer lépett föl, játszván: Liszt F. átírata után Wagner R. „Lohengrin’-jéből a „menyegzői zenét’ és egy „Ábránd’-ot Székely Imrétől; melyekkel hasonló sikert aratott. Radicsevich Eleonóra urhölgy kis citerával szinte kellemes élvezetet nyújtott. . . Előadatott még: „Gounod meditatio’-ja Bach Seb. első preludiuma felett. Ebben a szokott szakavatottsággal közreműködtek: zongorán a hangversenyzőnő, harmoniumon Rader A. és hegedűn Braun J. [Vencell] ur, a vértel ezred érdemes zenekarmestere. Mind a hárman kiérdemelt elismerésben részesültek.”⁵²

1864. aug. 20-án Auer Lipót hegedűművész hangversenyt tartott: „Az előadott műdarabok ezek voltak: 1. Nagy ábránd, hegedűre szerzé Vieuxtemps. 2. „Bölcső dal,’ Rebertől. 3. „Perpetuum Mobile,’ Paganinitól; e műben a hangversenyző leginkább kitűnteté jeles tehetségét, kiváló technikáját s finom játékát. Ezután következett: 4. Magyar ábránd, Kohne Ridleytól. Mint magyar mű nagy hatással volt, s ismételtetett. 5. „Réverie,’ Vieuxtempstól; s végre: „Souvenir de Moskau,’ Wieniawskytól. . . Szinte különös fölemlítést érdemel Auer Emilia kisasszony biztos zongora-kisérete is, ki hangversenyző testvérének minden előadását igen szépen kísérte a zongorán.”⁵³

1865. jan. 21-én került sor Reményi Ede újabb látogatására: „Hazánk kedvenc művésze mult hó 21-én érkezett városunkba, hol is alig hogy a zirci atyáknál elszállásolá magát, azonnal üdvözlétére siettek számos barátai, tisztelői és a zenetu-

⁵¹ Zenészeti Lapok 1864. márc. 3., 23. sz. 183. l.

⁵² Uo. 1864. ápr. 14., 29. sz. 230—231. l.

⁵³ Uo. 1864. szept. 8., 50. sz. 399—400. l.

dók. Január 22-ike élvettéljes nap volt. Janny József karigazgató ur ismervén a nagy művész szives készségét, felkérte őt, hogy az Isten dicsőítésére sziveskedjék az nap közreműködni a székesegyházban, mely kérésnek a legnagyobb készséggel engedvén, már az nap reggel volt alkalmunk megható játékat élvezni. Richter gradualeját és Czerny K. offertoriumát játszá s alkalmas helyeknél szabad röptü rögtönzéseivel s ábrándozásaival mindenki lelkét égi harmóniák és dallamokkal tölté el. Ez alkalommal igen szépen jellemezte Reményi Ede kitünő tanítványát az ifju Plotényi Nándort azon szép tette, hogy midőn feljött mesterével a templom khórusára s szintén meg lön kínálva egy közreműködői helylyel, az idősebb zenészek elől el nem foglalta azt, hanem állva működött közre hegedűjével. . . R. E. ugyancsak a nevezett nap estélyén tartotta meg fényes eredményü hangversenyét az Ullmann szálloda nagy termében. . . A hangversenyen a közkedvességü művész iránti szivességéből közreműködtek: Vogel Irma k.a., s szép tisztasággal játszá Beethoven egyik szonátáját és ‚Elza álmát s megfeddését Lohengrin által’, Wagner Richárdtól, zongorára alkalmazva Liszt Ferentől. . . Heinrich Etelka urhölgy alt, és Madaras Elek ur bariton kellemes hangjaikkal szépen éneklék a kettőst ‚Troubadour’-ból. . . Reményi Ede műsora következő darabokról állott: 1. Nagy hegedűverseny Beethoventől. E mű különösen tetszett, de még inkább az e műben előforduló saját szerzeményü kadencia. 2. ‚Éji-dal’ (Nocturne Es-dur) Chopintól. Ezen gyönyörű műnél a közönség még léleketét is visszatartá, csakhogy e mű bájait s az előadó művész rendkívüli finomságait teljesen élvezhesse. Ez után következtek az ‚Eszményített magyar népdalok’, melyekkel leirhatatlan lelkesültséget idézett elő, s a szünni nem akaró tapsvihar addig sem szünt, mig sokszori kihívás után ujabbakkal nem szolgált. Továbbá előadatott: ‚Hegedűkettős’ Schubert Ferenc ‚Divertissement à la Hongroise’ címü műve felett, szerzé és tanítványával Plotényi Nándorral előadá R. E. E mű kidolgozása és előadása különösen a műértők előtt általános lelkesedést szült. . . A hangverseny egy fellelkesítő epizzoddal végződött. Midőn a hangversenyző kilépett, az előtte eljátszott Lohengrin témát fölvéve, s annak mesteri felhasználása után csak azon vette magát észre a hallgatóság, mintha igen messziről dobszó hallatszanék, mely mindig közelebb jöve s mindig nagyobb tömeget véve fel magába, végre teljes fortissimóban fellépett a Rákócy-induló lelkesítő dallama, mely a legnagyobb meglepetéssel párosult lelkesedést idézett elő. — A székesfehérváriak még mindig emlékezetükben tartván a R. E. által átírt e elnépszerűsített ‚Repülj fecskét’, a hangversenyben ünnepélyesen föl-kérték, s a tapsvihar addig meg nem szünt, mig kérésüket nem teljesíté s eleget nem tett a közkiváratnak. . . R. E. tiszteletére aztán a székesfehérvári fiatalság a hangverseny után fényes táncvigalmat rendezett, melyben szép jelenetnek voltunk tanui; ugyanis: elkövetkeztvén a szünnidő, R. számos barátja és tisztelője felkérésére három kontrázó barna fiu kíséretében két magyar darabot játszott, a három fiu közül a gordonkás R. megható játékára annyira elérzékenyült, hogy sremeiből a könnyek csak ugy hullottak s nem volt képes tovább kontrázni. . . Reményi Ede ez alkalommal tanítványával együtt a megyés püspök Ó Nagyméltósága Farkas Imre diszasztalához is meghivatott. A hangverseny után még több napig tisztelhet-tük őt városunkban s ez idő alatt több zeneestély tartatott, nevezetesen: Nagyságos s Ft. Schwanfelder József kanonok urnál, tek. Zsömböry Ede és Landesmann uraknál, s végre 24-én este a nagy tiszteletü zirci atyák, kik a művész-vendég iránt a legnagyobb előzékenységgel viseltettek, tiszteletére fényes bucsuestélyt rendeztek. Jelen voltak ottan sokan a főranguk valamint a zenetudó s kedvelők közül. . . Ez

alkalommal alkalmunk volt R. legujabb szerzeményét, egy eredeti népdal felett irt 32 változattól egynéhányat hallani és élvezni, melyek részint eredetiségük, részint meglepő művészi kidolgozásuknál fogva általános elismerésben részesültek. Több változat egy-egy eszmét, műformát fejez ki, mint pl. katolikus, református és világi himnus, kánon, induló stb. Mindegyikben meg van a dallam eredetisége s ezenkívül mindegyik változat más-más szellemben van szerkesztve. R. kifáradhatatlan volt a játékban, s egymást érte az élvezet, melyet itt mulatása alatt nyújtott; midőn pedig az elválás perce elérkezett, hogy ezen utolsó fényes és igen kedélyes estély annál elvenebben fenmaradjon emlékében, sajátkezüleg vezette azt be naplójába a jelenvoltak neveivel együtt, megemlékezvén egyszersmind arról, hogy a zirci tudós atyák nemcsak a tudományoknak, hanem a szép művészeteknek is lelkes és hő pártolói.”⁵⁴

Rossini Stabat Mater c. oratóriumát 1865. április 8-án adták elő: „Folyó hó 8-án városunkban a megyeház nagy termében a megnyitandó megyei kórház javára jótékony célú zenészeti nagy előadás rendeztetett, melyben városunk több kitűnő műkedvelője, valamint a nemzeti színház jeles gordonkaművésze: Alaga G. ur és a cs. k. vértés lovas ezred zenekara is résztvett. . . Az előadás esti 1/2 8 óraker kezdődött. . . Az oratóriumban szivességéből közreműködött műkedvelők száma 112 volt. A szöveg sikerült magyar fordítással énekeltetett. Maga a mű tiz külön részre oszlik u m.: 1. ‚Bevezetés‘ (karének) előadák az összes résztvevők. 2. ‚Magándal‘ zenekisérettel, előadák: Enders A. ur. 3. ‚Kettősdal‘ zenekisérettel, előadák: Eltér-Uffer Eliza és Hanecker Antónia urhölgyek. 4. ‚Magándal‘ zenekisérettel, éneklé: Madaras Elek ur. 5. ‚Vocal recitativ és kar‘, előadák: Madaras Elek ur és az összes kar. 6. ‚Négyes‘ zenekisérettel, éneklé: Eltér-Uffer Eliza, Heinrich Etelka k.a. s Enders és Maradas urak. 7. ‚Cavatina‘, előadák: Heinrich Etelka k.a. 8. ‚Magándal‘ ének- és zenekisérettel, éneklé: Eltér-Uffer Eliza, Heinrich Etelka k.a., és az összes kar. 9. ‚Vocal-négyes‘, előadák: Eltér-Uffer Eliza, Heinrich Etelka k.a. s Enders és Madaras urak. 10. ‚Finale‘ az összes közreműködők által előadva. . . Különösen ki kell emelnünk t. Janny József érdemud karnagyunkat, ki ernyedetlen buzgalommal és szakavatott tapintatossággal vezetvén a próbákat, egyedül lehetővé tevő a sok nehézséggel járó mű méltó előadását.”⁵⁵

Reményi Ede úrnapi közreműködéséről hallunk 1867-ben: „Reményi Lisztet Fehérvárig kísérvén, rövid ottmulatása alatt tisztelői fölkérték, hogy az urnapi főegyházi mise alatt játszaná el a koronázási miséből a ‚benedictust‘, melyet Liszt ugy is az ő számára irt. Reményi engedett a fölhívásnak, s eme egyszerűen magasztos szép részletet Plotényi N. orgonakisérte mellett roppant néptömeg jelenléte mellett játszotta mult csütörtökön. Reménylik egy legközelebbi alkalommal a fővárosi közönséget is részesitendi e művészeti élvezetben.”⁵⁶

1868. febr. 2-án nyílt meg a belvárosi óvoda. Ennek javára — mint írják — „a megyeház nagy termében érdekes hangversenyünk volt válogatott és szép számú közönség jelenlétében, élvezetes műsorrall. Bakody L. szonátákat játszott Beethoven-tól s átiratokat a ‚Szózatra‘ s az ‚Ez a világ a milyen nagy‘ dalra. Humann Olga k.a. csengő hangon és sok bravourral éneklé Rhode ismeretes változatait. Ormay ‚Guttenberg‘-ből éneklé a bordalt, s Saxlehner Emma k.a. pedig Stoll Pétertől egy

⁵⁴ Uo. 1865. febr. 9., 19. sz. 149—150. l.

⁵⁵ Uo. 1865. ápr. 27., 30. sz. 238—239. l.; Múz Helytörténeti Gyűjtemény 70. 189. 1. sz.

⁵⁶ Zenészeti Lapok 1867. jún. 23., 607. l.

magyar dalt. E kedves énekesnő most másodizben énekelt városunkban, s mint ismerőst élénken tapsolta a közönség. . . Hajós Zsigmond erőteljes hangja a Gumpert dalában meglepte a közönséget. Bernreiter „La Melancolie pastoralet” játszá hegedűn Landesmann zongora kísérete mellett, s tiszta játékuk elismeréssel találkozott. Az „erdei dal” vocal négyesében pedig Humann és Saxlehner kisasszonyok s Hajós és Ormay urak ragadták zajos tapsokra a hallgatókat. . .”⁵⁷

Jótékony célú hangverseny Egressy Gábor síremléke javára 1870. dec. 30-án a Schlenk-vendéglő nagytermében: „Kovács Mórné asszony, Boross Mihály ur, Kerner József ur, a bécsi conservatorium növendéke valamint a többi t. cz. műkedvelő urak a jótékony cél iránti szives részvétből fognak közreműködni. Műsorozat: Első szakasz. 1. Pályadíjat nyert „Ábránd magyar népdal felett” Kernertől, és „Troubadour” Lisztől, előadja zongorán Kerner ur. 2. Férfi négyes-dal, előadják műkedvelők s a helybeli szintársulat személyzete. . . 4. „A kesergő leány”, Kovács Endrétől, éneklí Kovács Mórné asszony. 5. „Paraphrase sur l’Opera Norma”, Lisztől, előadja Kerner ur. Második szakasz: . . . 7. Férfi négyes-dal, előadják: műkedvelők, s a helybeli szintársulat személyzete. 8. „Csók keringő” Ardititől, éneklí Kovács Mórné asszony. . . 10. „Chopin impromptu (a moll)” „Rakoczy” Lisztől és „Marseillaise” Taussigtól, előadja zongorán Kerner ur.”⁵⁸

1872. jún. 20-án Emmerth Henrik zongoranövendékeinek hangversenye: „. . . tanítványai Erkel Hunyadi L. nyitányt, Pacher „Trovatore” dallami fölötti ábrándját, Chopin Valse brillante-ját-Es dur, Thern: Perl du vin de Champagne-ját, Herold Zampa nyitányát, Fawerger „Oberon” dallamai fölötti ábrándját, Beethoven Cis moll Sonatáját, Litolf Fonódalát és Berlioz Rakoczy indulóját gyakorlott szabatossággal játszá s a közreműködők rokonaiból s nehéz zenekedvelőkből álló hallgatóság tetszés nyilvánítását teljesen kiérdemelve, a nyujtott élvezetért hálás elismerésre köteleztek.”⁵⁹

A főreáliskola zenede- és segély egylete javára 1873. márc. 17-én a megyeháza nagytermében rendeznek hangversenyt: „A hangverseny műsorozatát Madaras Elek ur nyitá meg, énekelve mindig örömmel hallott, ismert szép hangján Zimay egy „Magyar dal”-át, utóbb a „tavasz éjt” Schumanntól. . . Chopin „Des dur” keringője és Mendelssohn „szónélküli dalai”-nak 3. száma követé, két zongorán előadva Ehrlich Josephine és Schlesinger kisasszonyok által. . . A harmadik számot Beriot „hegedü kettőse” képezé, előadva Bernreiter Lipót ur és az ifju Koller Pál, a jeles mester tanítványa által. . . Viczenty Sarolta kisasszony Fawerger „ábrándját” adá elő Oberon dallamai felett. . . Erkel—Vieuxtemps, „magyar ábrándját” Emmerth Henrik és Bernreiter Lipót urak játszótták hegedűn és zongorán. . . Liszt Ferenc két zongorára, nyolcz kézre irt és Ehrlich Josephine, Grundböck Nina, Keller Ottilia, Schlesinger Hermine kisasszonyok által játszott „roham indulója” valóban rohamos tapsra ragadá a közönséget, mig Emmerth Henrik ur szívessege az ének kíséretét is teljesíté.”⁶⁰

Ugyanazon célból 1874 tavaszán újra rendeznek hangversenyt: „A főreáltanodai zenede és könyvtár javára szombatn, ápr. 11-én, tartott hangversenyen igen szép számu és válogatott közönség volt jelen. — Ez alkalommal Heinrich Aranka k.a.

⁵⁷ Fővárosi Lapok 1868. okt. 21., 968. l.

⁵⁸ OSzK gyűjteményéből plakátmásolat az MTA Zenetudományi Intézetben; EngeZenei 41.

⁵⁹ Székesfejevár 1872. jún. 23., 146. l.

⁶⁰ Uo. 1873. márc. 23., 12. sz. 75. l.

és Vajtay Rozina k.a. két darabot játszottak két zongorán; u.m., *Andante con Variazioni*, Schumann R.-tól, és *La belle Griseldis Improvisata*, Reinecke K.-tól. . . . Azon körülmény tehát, hogy a kisasszonyok játékát mindkét ízben valódi lelkesedéssel fogadta a hallgatóság, nyilvános jele, egyrészt a közönség jóízlésének, másrészt félremagyarázhatlan bizonyítéka azon játék igaz művésziességének, mely a kisasszonyok sajátja. Valóban Landesmann Dávid ur büszke lehet volt tanítványaira. — Továbbá Rader Gizella k. a. kétszer énekelt. Először a *„Bucsudal”* kettőt, Donizettitől, ekkor Madaras Elek urral együtt, s másodszer *„Ördög Róbert”* dalműből a kegyelemáriát. . . a k. a. hangja kellemesen csengő, éneke várakozáson tul iskolázott. . . Nemkülönben Bernreiter Lipót ur két darabot játszott hegedűn, u.m. *„Bertot hangversenyét”*, és *„Legandot”* Winiavszkytól [Wieniawski]. Már itt a közönség nem a mikéntre, hanem magára a művészi zenére volt kíváncsi, melyet Bernreiter Lipót ur hegedűje régóta magában rejt. Valódi kincs városunkra e művész, ki míg vasárnaponkint a templomban ájtatoskodók szívét melengeti művészetének édes hangjával, addig hangversenyeinknek majdnem elmaradhatatlan emeltyűje. — Ugyszintén Farkas Gyula ur Beethoven egyik legkedveltebb és legismertebb Sonataját adta elő. Ki ne ismeré a *„Sonate pathetiquet?”* A bevezetést *„Grave”* méltósággal, komolysággal gyönyörűen értelmezte, megadván a kellő erő kifejezést és rhytmust. Az utána következő *„Allegro con brio”* elég sebes időmértékben és biztonsággal volt előadva. Mig az első tételben a folytonos küzdelmet, de a melléktételben *„Es moll”* előforduló lágy hangulatot is hiven adta elő, addig a második tételt *„Adagio cantabile”* egy kissé gyors időmértékben játszá. . . . Az utolsó tételt tiszta folyékonyssággal és nagy bravourral játszá. . . . Végre Madaras Elek ur egy kettőt énekelt, Rader G. k.a.-nyal, t.i. a *„Bucsudalt”* Donizettitől és egy magándalt, *„ő a legdicsebb”*, Schumanntól. Erőtéljes szép hangjával, mindig kellemesen ékíti hangversenyeinket; így most is, midőn egyszersmind a hangerő változataiba művészi felfogást is érvényre emelé.”⁶¹

Arnstein Szidónia pesti zongoraművésznő és Wagner Anna berlini operaházi énekesnő koncertje 1874. ápr. 25-én a Magyar Királyban: „I. Rész: 1. Rhapsodie Hongroise, Liszt Ferenc től. 2. Susanna dallam, Figaro lakodalmából. 3. Fonó dal, Liszt Ferenc től. 4. Walser Rondo, Matjozzittól. II. Rész: 1. Nocturne, Chopin től, és Repülj fecském, Reményi Edétől. 2. Kakuk wie alt, dallam Abt Ferenc től. 3. Forelle, Schubert után Hellertől. 4. Pagen Arie, Figaro lakodalmából.”⁶² A kritikából megtudjuk, hogy kevesen voltak a hangversenyen. Arnsteint dicséri játékáért, de sajnálja, hogy a zongora elég rossz volt. Chopin műve helyett Döhler-féle nocturnóról szól. Wagner énekelt magyar népdalt is sikerrel, bár németes kiejtéssel.⁶³

A helyi újság 1874-ben közli a hangverseny hirdetményét a műsorral együtt: „Hirdetmény. Polgári lövöldében hétfőn jul. 20-án: Nagy hangverseny tartatik Strauss János és Langenbach Gyula — világkiállítási zenekara által, ötven zenész, jelentékeny magánjátósok közreműködése mellett Münchenbe utaztukban egyetlen egyszer. I. rész. 1. Nyitány Thomas *„Mignon”*-ából. 2. Strauss János *„Wiener Blut”* keringője. 3. Bach. Seb. *„Praeludiumjai”* hárfán, előadva Wieland ur által. 4. *„Le papillon”* erdei kürt soló, szerzé és előadja Hoch ur. 5. Liszt Ferenc

⁶¹ Székesfehérvári Figyelő 1874. ápr. 18.

⁶² Uo. 1874. ápr. 25.

⁶³ Uo. 1874. ápr. 29.

Magyar rhapsodiája' a nagy orchester által előadva. II. rész. 6. Nyitány Wagner 'Tannhäuser'-jából. 7. Strauss János 'Geschichte aus dem Wiener Wald' keringője. 8. Nagyszerű hangverseny erdei kürtön, előadva a szerző Hoch ur által. 9. Strauss János 'Pissicato' polcaja [!]. 10. Verdi 'La Traviata' operája, a solokat Margadant, Schäfer, Ellinger, Wieland, Frechte, Hoch és Gebhard urak játsszák."⁶⁴

Kamarazene-koncertet jelez a helyi újság 1874 novemberében: „A florenczi négyestársulat (1. heg. Jean Becker, 2. heg. Enrico Masi, viola Luigi Chiostrì, gordonka Hilpert Frigyes) hétfőn f. hó 30-án a Magyar Királyban. Műsor: 1. Mozart Négyes D moll 2.sz. 2a. Rubinstein Adagio con Sordino. b. Haydn Serenade. c. Cherubini Scherzo. 3. Mendelssohn-Bartholdy Négyes F moll 44. mű.”⁶⁵

Deutsch Willy budapesti zongoraművész és Krancsevics Dragomir a budapesti Nemzeti Színház első hegedűsének hangversenye a Magyar Király szállodában 1875. márc. 19-én: „1. Goldmark Károly, Suite — zongorára és hegedűre. 2. Beethoven Változatok és fuga Eroica cz. Symphoniájának egy témája felett — Deutsch. 3. Beethoven, F dur Románcz — Krancsevics. 4a. Chopin—Liszt, Lengyel dal. b. Schubert, Moment musical — Deutsch. 5a Schumann. Das Abend. b. Raff, Polka glissante — Deutsch. 6. Bazzini, Concert-Allegro — Krancsevics. 7. Brahms, 2. Magyar táncz — Deutsch.”⁶⁶ A kritika szerint Deutsch Willy ráadás-ként saját, Malom című művét is játszotta, amelyet az előző, az 1874. nov. 11-i koncertjén is játszott. Erről a hangversenyről csak a közreműködőket közlik.⁶⁷

A főgimnázium segélyző egylete javára 1875. júl. 12-én a színházban tartott hangverseny műsora: „1. Ünnepi nyitány Mosonyitól — zong. Lauschmann Lujza és Emmerth Henrik. 2. Hangverseny Beriottól — heg. Koller Pál. 3. Boldog éjjel — kettős Zimaytól, éneklő Rader Gizella és Malvin. 4. A holt költő szerelme Jókaitól, zong. kíséret Lisztől, szavalja Neumann Árminné, zongorán kíséri Landesmann Dávid. 5. Vonósnégyes F dur Beethoventől — Bernreiter, Herder, Bardon, Kampf. 6. Magyar ábránd Rubinsteintől — zong. Aujedszky Mariska. 7. Elégia Ernstől — gord. Kampf J. 8. Boldog ifju évek Abttól, ének, heg. zong. Rader Gizella, Bernreiter és Emmerth. 9. Ábránd Wagner R.-tól, a főgymnasium és főreál egyesített zenekarát vezényli Bernreiter, zongorán kíséri Emmerth.”⁶⁸

A pesti Nemzeti Dalkör 1875. aug. 20-án Huber Károly vezetésével hangversenyt ad a lövöldében a tűzoltóegylet és a főreáliskola javára. Műsoruk: „1. Édes lánykám — férfi négyes Hubertól — nemzeti dalkör. 2a. A hü zászló. b. Népdalok Lindpainsdler-től [!] — éneklő ifj. Huber Károly egyleti tag. 3a. A vízi rózsza — férfi négyes Abttól. b. A vig vándor — férfi négyes Mendelssohntól — dalkör. 4. Hegedű verseny Vieuxtempstól — heg. Huber Jenő. 5. Magán-dal Lalla-Roukh cz. dalmüből. b. Ez a világ amilyen nagy — éneklő Sziklai Emilia a budapest népszínház tagja. 6. Kerekes András — népdal átírat Huber Károlytól — dalkör. . . . 8. Nagy kettős Rigolettóból — Sziklai és ifj. Huber. 9. Hej be szennyes — népdal átírat Hubert Károlytól — dalkör.”⁶⁹

⁶⁴ Székesfejérvár 1874. júl. 19., 29. sz. 184. l.

⁶⁵ Uo. 1874. nov. 22., 47. sz. 290. l.

⁶⁶ Uo. 1875. márc. 13., 21. sz. 91. l.

⁶⁷ Uo. 1875. márc. 24., 24. sz. 109. l.

⁶⁸ Uo. 1875. jún. 12., 47. sz. 209. l.

⁶⁹ Uo. 1875. aug. 14., 65. sz. 287. l.

Kletzer Feri gordonkaművész 1875. nov. 20-i hangversenyének műsora a Magyar Királyban. Közreműködik Bogáthy Elza, Liszt Ferenc tanítványa és Kletzer felesége Valéria, az orosz udvari színház tagja: „I. szakasz. 1. Sonata. 1. szakasz zongorára és gordonkára Rubinsteintől — Bogáthy Elza és Kletzer Feri. 2a. Adagio Mendelssohntól. b. Ábrándozás Schumanntól — Kletzer Feri. 3. Tarantelle [!] — zongorára Lisztől — Bogáthy Elza . . . 5a. Szerelmi dal. b. Mazurka — Kletzer [a szerzőt nem jelzi!]. II. szakasz. 1. Nagy kettős Lohengrinből Wagnertől — Bogáthy és Kletzer. 2a. Ária 15. századból Gergolestől [!] b. Indiai éjjeli zene, eredeti után gordonkára Kletzer. 3. Magyar Rhapsodia Lisztől — Bogáthy. 4. Melodráma Éji látogatás Gyulai Páltól, zenéjét szerző Huber Károly. Előadja zongora és gordonka kísérettel Kletzer Valéria — Grey asszony. 5. Ázsiai táncok gordonkára szerző és előadja Kletzer Feri.”⁷⁰

A „flórenczi négyestársulat” újabb koncertjének műsora 1875. dec. 3-án a Magyar Királyban: „1. Mendelssohn négyes D dur 44. mű 1.sz. 2. Schumann négyes F dur 41. mű 2.sz. 3. Beethoven négyes Es dur 74. mű (un. Hárpa[!] négyes).”⁷¹

A Svéd női kvartett 1876. ápr. 10-én a színházban tartott hangversenyének műsora: „Ia. Orpheus sjöng vid tertans toner. Lindblad. b. Vársáng (Tavaszi dal). IIa. Afton rodvad (a nap lement). Schäffer. b. Norsk springdans (norvégiai ugró tánc). III. Hármás Eliás oratoriumból. Mendelssohn. IVa. Saeterjanters sondag (az aratóné vasárnapja). b. Névnapi éji zene. VI. Bröllops marsch (nászinduló) Södermanntól. Quartett tagjai Hilda Wideberg 1. soprán, Amy Aberg 2. soprán, Maria Petterson 1. alt, Wilhelmine Södersund 2. alt.” Ráadásul a „Cserebogár”-t magyarul énekelték.⁷²

1876. okt. 27-én Ódry Lehel budapesti operaénekes és Arnstein Szidónia budapesti zongoraművész koncertjének műsora a Magyar Királyban: „1. Ernani Paraphrases de Concert Liszt Ferencztől — Arnstein. 2. Álarcosbál nagy ária — Ódry. 3. Loreley és Soirée de Vienne Liszt Ferencztől — Arnstein. 4. Magyar népdalok — Ódry. 5. Campanelli [!] Etude de Concert Paganini Liszt Ferencztől — Arnstein.” Az újságíró kifogásolja, hogy kevesen voltak a hangversenyen. Ideje lenne a hazaiakra is figyelni — írja.⁷³

A „flórenczi négyestársulat” ismét koncertezik a Magyar Királyban 1876. nov. 10-én: „1. Mozart Király négyes D dur. 2. Haydn J. Marcia, Schubert F. Változatok, Cherubini Scherzo. 3. Beethoven 3-ik Razumovszkij Négyes C dur.”⁷⁴

Henryk Wieniawski hegedűművész és Deutsch Willy zongoraművész 1877. ápr. 22-én a színházban koncerteznek: „1a. Beethoven F dur Románc. b. Wieniawski Legende. 2. Liszt Venzia e Napoli. b. Taussig Souvenire de Strauss — Deutsch. 3. Ernsts[!] Magyar népdalok — Wieniawski. IVa. Deutsch In der Mühle. b. Raff Polka Glissante — Deutsch.”⁷⁵

Swert Gyula gordonkaművész és Grünfeld Alfréd zongoraművész hangversenyének műsora 1878. ápr. 1-jén a színházban: „1. Mendelssohn, Változatok zon-

⁷⁰ Uo. 1875. nov. 20., 93. sz. 403. l.

⁷¹ Uo. 1875. dec. 1., 96. sz. 415. l.

⁷² Uo. 1876. ápr. 5., 28. sz. 115. l.

⁷³ Uo. 1876. okt. 18., 84. sz. 347. l.

⁷⁴ Székesfehérvár és vidéke 1876. nov. 4., 89. sz.

⁷⁵ Uo. 1877. ápr. 14., 30. sz.

gorára és gordonkára. IIa. Serenade de Swert. b. Servais, Grand Fantasie de Lestory — Swert. IIIa. Beethoven, Andante F dur. b. Bach, Gavotte. c. Lützov, Wilde Jagd von Kullak — Grünfeld. IVa. Servais, Andante religioso. b. Schubert, All Ungarese, Moment musical — Swert. Va. Silas, Gavotte. b. Chopin, Nocturne F moll. c. Schubert—Liszt, Gretchen am Spinnrade. d. Schubert—Taussig, Marche Militaire — Grünfeld.”⁷⁶

A szegedi árvízkarosultak részére 1879. ápr. 7-én és 8-án műkedvelő előadásokat rendeznek. A hangverseny műsora: „1. Lied an den Abendstern Wagner R.-tól gordonkára, zongorakisérettel előadják Meszlényi Bencze és Landesmann Dávid urak. 2. Magyar dalok, énekli Reiner Antónia k.a. 3. Fauszt-keringő Liszt F.-től, zongorán előadja Sick Olga k.a. . . 5. Hangverseny I. rész Vieuxtempstól, hegedűn zongorakisérettel előadják Végh Endre és Landesmann urak. 6a. Agatha, angol dal Abttól. b. Des Mädchens Klage Schuberttől. c. Magyar dal, énekli Nugent Elsa bárónő, zongorán kíséri Nugent Georgina bárónő.”⁷⁷

1879. máj. 21-én a ciszterci főgimnázium javára a színházban tartott hangverseny műsora: „1. Keringő a Kornevilli harangokból, előadja a főgymn. énekkara. 2. Sonata Cis moll Beethoventől, zongorán előadja Udvardy Emerika . . . 4. Magyar népdalok, előadja Reiner Antónia k.a. Balogh színházi karnagy vezetése alatt vonósnégyes kísérettel. 5. Tannhäuser induló Wagner R.-tól, 2 zongorára 8 kézre, előadják Emmerth ur tanítványai: Lauschmann Lujza, Udvardy Emerika, Lilleg Lilla, Udvardy Betti k.a. 6. Trio (Scherzo, Andante) Schuberttől, zongorán, hegedűn és gordonkán előadják Udvardy Emerika, Dr. Fejér Ferencz és Meszlényi Bencze urak. 7. Ábránd ‚Lucia dallamai felett’ Bazzinitől, hegedűn zongorakisérettel előadják Greizinger János 7. oszt. tanuló és Emmerth ur. 8. Magyar Rhapsodia Liszt F.-től, zongorán előadja Lauschmann Lujza k.a. 9. ‚Magyar népdal átírat’ Tariczky Ferencztől, előadja a főgimnázium énekkara. 10. ‚Koronázási induló’ Meyerbeer Próféta-jából, Bardon József ur vezetése alatt fuvó hangszerek segítségével előadja a főgimnáziumi zenekar.”⁷⁸

1879. jún. 20-án a székesfehérvári országos kiállítás zsűripavilonjában Huber Jenő hegedűművész, Aggházy Károly zongoraművész és Ney Dávid, a Nemzeti Színház operaénekeze koncertezik: „1. Suite zongorára és hegedűre Goldmark. 2. Danse Macabre zong. St. Saëns — Liszt. 3a. Nocturne. b. Souvenir de Beauchamps heg. Chopin, Vieuxtemps. 4. Magán dal a Varázs fuvola cz. dalmüből. b. Magán dal a Kegyencznő cz. dalmüből énekli Ney. 5. Valse de Concert zong. szerzé gr. Beust nagykövet — átdolg. Aggházy. 6. Fantasie hongrois heg., szerzé Huber. 7. Rákóczy ábránd zong. és heg., szerzé Huber.”⁷⁹

1879-ben újsághír: „A színházi zenekar jul. 1-én a Lerf féle rózsás kertben bucsu hangversenyt tart tánczczal egybekötve. I. rész 1. Magyar induló. 2. Disznityán a Rubezahl-ból. 3. Te kedves szem — dal Trombóra Reichardt-tól. 4. A zöldben keringő Stapektól (Uj). 5. Egyveleg Offenbach Szép Helena-jából. 6. Gruss aus Oesterreich Polka Mazur Strausstól. II. rész. 1. Krowaten — Marsch Sprowakker-től. 2. Nyitány Suppé Magyar huszárok cz. operettjéből. 3. El Turia — Spanyol

⁷⁶ Székesfejérvár 1878. márc. 30., 26. sz. 105. l.

⁷⁷ OSzK gyűjteményéből plakátmásolat az MTA Zenetudományi Intézetben.

⁷⁸ Székesfejérvár 1879. máj. 18., 40. sz. 163. l.

⁷⁹ Székesfehérvár és vidéke 1879. jún. 19., 83. sz.

keringő Granadotól (Uj). 4. Ária Ernani-ból Trombóra, irta Verdi. 5. Nagy egyveleg Donizetti Lucia-jából, Stassny. 6. Magyar polka (gyors) Strausztól.”⁸⁰

1880. márc. 30-án „ a színházban Hajós Zsigmond a parisi olasz opera első tenorja, Emma D’ Albor a majlandi scala primadonnája, Góczy Rudolf zongoraművész Budapestről s Casati Lajos, Victor Emanuel volt kamarai heg. művésze koncertje. 1. Sonata Goldmarktól — Casati. 2. Entrée-aria a Hugentóttákól Meyerbeertől — Hajós. 3. Ábránd az Álarcosbál felett Verditől — Casati. 4. Kettős az Afrikai nő-ből Meyerbeertől — Emma D’Albor és Hajós. 5. Etude Chopintól. 6. Galopp chromatique Lisztől — Góczy. 7. Dormi pure-dal Scudertől — Emma D’Albor. 8. Ábránd Fauszt opera felett Sarassatétól — Casati. 9. Kettős a Guarany operából Gomeztől, — Emma D’ Albor és Hajós.”⁸¹

Újsághír szól arról, hogy 1880. jún. 29-én a Lövész Társulat „Zenecstélyt rendez, melyen a Komáromban állomásozó báró Scudier 29. sz. gyalogezred zenekara Strobel Heinrich karmester vezetése mellett és Radits nemzeti zenetársasága szerepel a lövöldében. . . Radits fogja a magyarost, katonazenekar a németest játszani. Komáromiak műsora. 1. Nyitány Die Felsenmühle operából. 2. Bevezetés: a Zsidónő. 3. Keringő Eh Turia. 4. Kettős hangverseny változatok kettős szárnykürtre. 5. Négyes a Rigoletto operából. 6. A pásztornő Mazurka. 7. Potpourri Faust operából. II. rész. 8. Nyitány Semiramide operából. 9. Frohsinn Ronde. 10. Mártha négyes. 11. Magándal Attica operából. 12. Bevezetés Norma operából. 13. Im Feuer — gyors polka. 14. Bevonulási induló Tannhäuser operából.”⁸²

Láng Fülöp, a budapesti Nemzeti Színház operaénekeske 1881-ben kétszer lép fel a színházban. Műsora febr. 1-jén: „Aria ‚Tannhäuser‘, ‚Afrikai nő‘ és ‚Tévedt nő (Traviata)‘.” Majd a Női könnyek c. vígjáték után: „Aria ‚Sevillai borbély‘-ből ‚Hervadt virág‘ Schuberttől.” Febr. 2-án „A szökött katona” előadása után: „Aria ‚Rigoletto‘, ‚Bordal ‚Bánk bán‘ férfi karral, Aria ‚Sevillai borbély‘-ből.”⁸³

A ciszterci főgimnázium javára rendezett hangverseny műsora a színházban 1881. máj. 7-én: „1a. Vadászkar Weber Euryanthe cz. dalmüből. b. Czigány nők kardala Verdi Traviata cz. dalmüből — a vegyeskart Vass Bertalan vezeti. 2. Hunyadi L. opera nyitánya Erkel F.-től zongora négy kézre Gebhard Antónia k.a. és Balás Béla 8. oszt. tanuló. 3. 9-ik hegedű concert Beriot Károlytól. Greizinger Iván orvosnövendék, zongorán kíséri Balás Béla. 4. Straniera Phantasia Thalbergtől — zongorán Vaszilievics Olga k.a. 5. Bordal Verdi Ernani cz. dalmüből, előadja a gimnázium férfikara Vass Bertalan vezetésével. 6. Duo concertant Erkel F.-től és Vieuxtemps Henriktől, hegedűn és zongorán Greizinger I. és Balás Béla. . . 8. Scherzo B moll Chopintól, zongorán Vaszilievics Olga k.a. 9. Induló Gounod Faust cz. dalmüből, hangszerelte Aujeszdzky Adolf, előadja Bardon József vezetésével a főgymnasium zenekara.”⁸⁴

Orgeni Aglaja királyi kamaraénekesnő, Sahla Richárd hegedűművész és Dr. Kienzl Vilmos zeneszerző hangversenye a színházban 1881. nov. 19-én: „Az első táncváltozatok (21. mű) Kienzl Vilmóstól, a szerző vezénylete mellett előadja a zenekar. Nagy ária Bellini ‚Alvajáró‘ dalmüből — éneкли Sahla Richard ur. ‚Ma-

⁸⁰ Uo. 1879. júl. 1., 93. sz.

⁸¹ Uo. 1880. márc. 27., 25. sz.

⁸² Uo. 1880. jún. 23., 50. sz.; uo. jún. 26., 51. sz.

⁸³ OSzK gyűjteményéből plakátmásolat az MTA Zenetudományi Intézetben.

⁸⁴ Székesfehérvár és vidéke 1881. máj. 4., 36. sz.

gándalok' énekli Orgeni Aglaja k.a. a., Alleluja d' amour Fauréttól. b., Bolero Dessauertól. ‚Hegedűsók' — előadva Sahla Richárd urtól. a., Albumblatt Wagner Wilhelmtől. b., Capriccio (28. szám) Fiovillótól. ‚Nagy ária Le pré aux clercs' műből Heroldtól hegedűkísérettel előadja Orgeni Aglaja k.a. és Sahla Richard ur.„⁸⁵

Hangverseny a bécsi Ring-színház leégésénél tönkrement családok és a helybeli színpártolók javára 1881. dec. 18-án a Magyar Királyban; (a közreműködőket nem jelzik): „1. Rákóczi induló. 2. Rudolf és Stefánia bevonulási induló Reinprechtől. 3. Magyar hallgató és friss Egressytől. 4. Stefanie Gavotte Czibulkától. 5. Egyveleg Verdi Trobadour operájából. Czimbalom szóló — előadja Radits Károly, kíséri Radits Miska. 6. Nefejejts Polka Mazur Krahitól. 7. Magyar ábránd Radits Bernáttól. 8. Heimliche Liebe Gavotte Reisztől. 9. Fáj a szivem érted rózsám. Lassu és csárdás Nikolitstól. 10. Ébresztő Polka Fahrbahtól. 11. Ébresztő Kerिंगő Metrától. 12. Hunyady induló Erkel Ferencztől.„⁸⁶

Dory Petersen és Richard Burmeister zongoraművészek, Liszt tanítványai 1882. márc. 17-én koncerteznek a színházban: „1 a., Schubert—Liszt C moll — magyar induló. b., Liszt — magyar Rapszodia Munkácsy átirata után. c., Schubert—Liszt C dur-induló, előadva 2 zongorán Petersen Dory k.a. és Burmeister Richard ur által. 2 a., Chopin Scherzo H moll. b., Liszt Consolation c., Chopin etude A moll előadva Burmeister Richard ur által. 3. Liszt a., Mephisto keringő. b., Szerelmi álmom. c., Norma fantasia, előadva Petersen Dory k.a. által. 4. Liszt — Rákóczy változatok — két zongorára előadva Petersen Dory k.a. és Burmeister Richard ur által.„ A plakáton olvasható, hogy „e hangverseny érdemét emelendi Liszt Ferenc személyes megjelenése is!”, de erről nincs tudomásunk.⁸⁷

A budapesti Nemzeti Színház vonósnégyesének hangversenye a színházban 1882. ápr. 30-án. Tagjai Krancsevics D., Pinkus H., Sabathiel J., Ruhoff H. színházi tagok. Közreműködik Deutsch Willy zongoraművész: „1. Beethoven négyes op. 18., 1.sz. F dur. 2. Goldmark ötös op. 30. 3. Weber táncszakrérés-Taussig arabeskjeivel — Deutsch Willy. 4. Schubert D moll nagy négyes.„⁸⁸

1882. okt. 10-én a Magyar Királyban ‚Hegyesi Lajos gondonkaművész (a flórenci vonósnégyes volt tagja) és Schönberger Benó [Jenő] zongoraművész hangversenye: 1. Sonata d durban, Rubinstein — zong. és gord. 2a. Träumerei, Schumann. b. Elfentanz, Popper gondonkára. 3a. Preludium és Fuga C dur, Bach. b. Scherzó és Perpetuum mobile, Haydn—Seiss. c. Campanella, Liszt — zong. 4a. Romance, Jensen. b. Tarantella, Hegyesi gondonkára. 5a. Etude, Paganini—Liszt. b. Mazurka, Chopin. c. Keringő, Strauss—Taussig zongorára. 6. Polonaise, Chopin, — zong. és gord.„⁸⁹

Liszt Ferenc 1883. februári látogatásáról így ír a helyi újság: „Liszt Ferencz a nagy zene mester f. hó 17-én a délutáni vonattal Végh [János] zenedei igazgató kíséretében csakugyan Székesfehérvárra jött. Liszt rokonához, Szár [Saar] alezredesnéhez szállt, Végh a püspöknek volt vendége, a hová Liszt is hivatalos volt. Az nap estély tartatott rokonánál, mely alkalommal a nagy mester is zongorán ját-

⁸⁵ OSzK gyűjteményéből plakátmásolat az MTA Zenetudományi Intézetben.

⁸⁶ Szabadság 1881. dec. 18., 45. sz.

⁸⁷ OSzK gyűjteményéből plakátmásolat az MTA Zenetudományi Intézetben.

⁸⁸ Szabadság 1882. ápr. 5., 28. sz.

⁸⁹ Székesfehérvár és vidéke 1882. okt. 3., 117. sz.

szott. Másnap 18-kán 8 órakor a székesegyházban a szent misén jelent meg: a karzenéről elismeréssel nyilatkozott — a nagy mester saját szavaival élve: a zene correct ment, az off. különösen tetszett. Flögel Karolín férj. Kupetz Elemérné jó előadásáról és szép tiszta hangjáról elismeréssel nyilatkozott. Offertoriumnak volt: soprán magánének, „Ave Maria” Cunodtól [Gounodtól] csupán orgona kísérettel; az orgona kíséretet jelen orgonistánk Emmerth Henrik ur végezte, kiről a nagy mester szinte elismeréssel nyilatkozott. Mise után Liszt látogatást tett püspök ő méltóságánál és tiszteletére Pauer János püspök ő méltósága disz ebédet adott, melyen Boné Géza alispán, Havranek József polgármester, Szár őrnagy s több egyházi és katonai kitűnőség vett részt. Ebéd alatt a püspök ő méltósága felköszöntötte a nagy zenekirályt. Végh, a zenede igazgatója az nap délután az esti vonattal vissza utazott, a nagy zenemester pedig még rokonánál maradt és csak 19-én reggel a gyors vonaton ment vissza Budapestre.”⁹⁰ A püspöki napló kiegészíti a leírást: „Este Püspök ur őméltósága Liszt Ferenc muzsikálását hallgatta és hintóját a Mester rendelkezésére bocsátotta, aki ezzel a vasutállomásra ment és Budapestre visszautazott. Ugyanazon [19-én] este Püspök ur őméltósága is Budapestre utazott.”⁹¹

1883-ban „Márc. 9. péntek Magyar Király termében Ondricek Ferencz [Frantisek Ondříček] világhírű hegedű művész, Major I. Gyula zongora művész és Hubay Aranka k.a. a budapesti szini képezde végzett növendéke közreműködésével hangverseny: 1. Álomképek szerzé és zongorán játssa Major I. Gyula. 2a. Nesvera, bölcsődal. b. Wieniawski, Mazurka — Ondricek. 3. „Simon Judit” Ballada Kis Józseftől, melodramatikus zenéjét szerzé Huber Károly, szavalja Hubay Aranka. 4. Paganini, Boszorkánytánc — Ondricek. 5. Paganini—Liszt, Campanella — Major. 6. Lubin, Lucia-Ábránd, hegedű solo Ondricek.”⁹²

1883. máj. 4-én „jótékony czélu hangverseny a városi polgári leányiskola segélyező egylete javára a színházteremben: 1. Jelszó Erney Józseftől. b. Hölgyek énekkara Meyerbeertől, Hauptmann Anna vezeti az énekkart. 2. Grande Valse brillante Chopintól — előadja Aba Lehel gymn. VI. oszt. . . 4. Elegia Ernsttől — előadja Greizinger Iván orvosnövendék, zongorán kíséri Emmerth Henrik. 5a Kardal, „Tudor Mária” operából Bognártól. b. Buza közé száll a pacsirta, magyar népdal — vezényli Hauptmann Anna. 6a Impromptu Chopintól. b. Vadászadal Mendelssohntól, előadja Kremnitzky Ferenc gymn. VI. oszt. 7. Próféta induló, Spiess átírata, előadja Greizinger Iván. 8. Ima a Bűvös vadászból Weibertől. b. Magyar népdalok Erneytől, vezényli Hauptmann Anna.”⁹³

Néhány nap múlva, 1883. máj. 5-én a ciszterci főgimnázium segélyező egylete javára rendeznek hangversenyt a színházban: „1. Varázsfuvola nyitány Mozarttól,

⁹⁰ Uo. 1883. febr. 20., 22. sz.

⁹¹ Plt Protocollum Functionum 1873—1883, 1883. febr. 17—19., 174—175. l.; „Vespere Sua Illustritas Praesulea musicantem Fr. Liszt audit et currum suum dispositioni Maestri concessit, qui eodem ad viam ferream vectus, Budapestinum reversus est. Hac eadem die etiam Sua Illustritas Praesulea vespere Budapestinum profecta est.”; DormuthLiszt; EngeZenei I. 36; MilcsinszkyAdatok 13; Legány Dezső „Este a püspök viszonozza látogatását Saaréknál” kifejezésével úgy értelmezi a püspöki napló szövegét, hogy nem a püspöki palota aulájában — ahol gyakran voltak egyébként koncertek —, hanem Saaréknál hallgatta vasárnap este Liszt muzsikálását, ahol Liszt szombat este is játszott. Lásd Legány-Liszt 192.

⁹² Székesfehérvár és vidéke 1883. márc. 6., 28. sz.

⁹³ Szabadság 1883. ápr. 29., 34. sz.

zongorán 6 kézre Szabó Ilonka, Leeb Erzsike k.a. és Aba Lehel gymn. VI. oszt. 2. Ima a „Megváltó végső órái” oratoriumból Spohrtól, Vass Bertalan vezetésével az énekkar. 3. Réverie Vieuxtempstól, előadja Greizinger Iván orvosnövendék, kíséri Emmerth Henrik. 4. Aria Lucia-ból Donizettitől, éneklő Farkas Ilona, zongorán kíséri Emmerth Henrik. 5. Sonata Beethoventől, zongorán Leeb Erzsike. 6. Esti dal Volkmanntól, Vass Bertalan vezetésével az énekkar. 7. Legende Wieniawskitól, előadja Greizinger Iván. 8. A kesergő leány Kovács Endrétől, éneklő Farkas Ilona, kíséri Emmerth Henrik. 9. Karácsonyi nyitány Golltól, Bardon József vezetésével a vonószekerek, zongorán közreműködik Kremnitzky Ferenc VI. gymn. oszt.”⁹⁴

1883. máj. 30-án „fáklyás menetet tartottak Szögyény-Marich László főispánnak a főrendiház elnökévé történt kinevezése alkalmával. A város teljesen föl volt lobogózva, s már este, úgy 8 óra táján a nép ezrei teljesen ellepték a Magyar Király előtti s a Zichy-liget melletti tágas tért. A menet 8 2/4 órakor indult meg: s valóban impozáns, lélekemelő látványt nyújtott. Mintegy 12 ezer ember vett benne részt, 600 fáklyával. A városi közönség előkelősége, egyletek, intézetek, társulatok testületileg vonultak ki. . . A menet a Nádor utcán keresztül az ünnepelt férfit házához vonult, hol a nagy piac-tért már ellepte a kíváncsiak sokasága. A főispán házában ablakában várta a menetet, mögötte állt fia, Géza, a többi ablakokat a magas főispáni család tagjai, Bóné alispán stb. foglalták el. — A házhoz érven a menetet, a zene elémult. (Havranek polgármester beszélt, és a főispán válaszolt) . . . Dörgő éljenek kisérték a főispán szavait s a zenekarok a magyar Hymnus zendítették rá — s a menet a fényárban uszó Nádor utcán át zeneszóval, örömrivalgások közt visszatért a kiindulási pontra, a Magyar Király szálló elé.”⁹⁵

Házhangversenyről olvasunk 1883 júniusában: „Élvezetes estélyt rendezett f. hó 2-án saját házában Emmerth Henrik zongoramester ur, mely alkalommal Greizinger Iván orvosnövendék ur a következő darabokat játszotta hegedűn: Elegie Ernsttől, Legende Wieniawskitól, Réverie Vieuxtempstól, La mélancok Prumétől, Próféta induló Spiesz átírata. Maga a házigazda pedig a következőket adta elő: Polonaise Op. 26 és 40 F Chopintól, Rapsodies Hongroises Lisztől, Ábránd Székelytől.” A jól sikerült koncert végén vacsorát adott a házigazda.⁹⁶

1883. jún. 10-én Seidl Antal vezetésével a bayreuthi Wagner-zenekar hangversenyt tart a lövöldében. A zenekar 60 tagú: „1. Rienzi nyitány. 2. Előjáték Lohengrinből. 3. A vendég felvonulása Wartburgba (Tannhäuser). 4. Tristan és Isolda előjáték és Isolda szerelmi halála. 5. Beethoven 3. Leonóra nyitány. 6. Nicolai, A windsori vig nők nyitány. 7. Mendelssohn, Nászinduló az álomból. 8. Herold, Zampa nyitány. 9. Tannhäuser nyitány. 10. Parsifal előjáték. 11. Götterdämmerung gyászzené Siegfried halála. 12. Császári ünnepi induló.”⁹⁷

1883. okt. 14-én a polgári Lövész Társulat záróünnepé. Közreműködik a Jella-sich 69. ezred zenekara Leibold Károly vezetésével: „1. Honvéd induló Seiferttől. 2. Pique Dame dalmüből nyitány Suppétől. 3. Mindig vagy soha keringő Waldteufeltől. 4. Borgia Lucrezia dalmüből cavatina Donizettitől. 5. Katalin bál francia polka Leiboldtól. 6. A zenélő Stenograf egyveleg Seiferttől. 7. Magyar dalmü

⁹⁴ Uo. 1883. ápr. 29., 34. sz.

⁹⁵ Székesfehérvár és vidéke 1883. máj. 31., 65. sz.

⁹⁶ Uo. 1883. jún. 5., 67. sz.

⁹⁷ Fehérvári Híradó 1883. jún. 10., 23. sz.

nyitány Kéler Bélától. 8. Erdei fuvalmak képlet Czibulkától. 9. Csárdás Leiboldtól. 10. Első szerelem gavotte Sabitzkytól. 11. Ábránd magyar dal Mindig sirok fölött Klepschtól. 12. Maritana dalműből finale Wallacetól. 13. Rueff gyors polka Leiboldtól.”⁹⁸

1883. nov. 4-én a Színpartoló egyesület hangversenyén is a Jellasich ezred zenekara játszik Leibold vezetésével: „1. Bevezetés. 2. Kéler Béla, Magyar hangverseny nyitány. 3. Waldteufel, Mindig vagy soha keringő. 4. Czibulka, Erdő zengés, zenei kép. 5. Leibold, Minél hosszabb, annál jobb polka. 6. Seifert, egyveleg. 7. Adam, Nyitány: Ha én király volnék dalműből. 8. Wiesnetz, Estharang polka mazur. 9. Wagner, Zarándokok kara a Tannhäuserből. 10. Csárdás.”⁹⁹

1883. nov. 9-én a Magyar Királyban Gosztonyi Béla és Rausch Károly zongoraművészek, Liszt tanítványai Frankhauser Károly hegedűművész, a Nemzeti Színház tagjának közreműködésével koncerteznek: „1. Változatok egy Beethoven thema felett Saint-Saënstől, 2 zongorán Gosztonyi és Rausch. 2. Faust ábránd Wieniawskitól, Frankhauser. 3a. Nocturne Chopintól. b. Gnomen Reigen (törpe tánc) Lisztől, előadja Gosztonyi. 4. Grande Polonaise Weber-Lisztől [Lisztől], 2 zongorán előadják Rausch és Gosztonyi. 5a. Romancz Kovacevitstől. b. Magyar tánczok Brahms-Joachimtól, előadja Frankhauser. 6a. Tarantelle Rafftól. b. Scherzo Therntől 2 zongorán Gosztonyi és Rausch. 7a. Keringő (op. 17.) Moszkovszkytól. b. IV. Octaven-Etude Rauschtól, előadja Rausch. 8. III. Magyar ábránd Huber Károlytól, Frankhauser. 9. Rákóczy induló Lisztől, 2 zongorán Rausch és Gosztonyi.” A kritika dicséri az előadást és hozzáteszi: „A gazdag műsor még Drescher Raimund nemzeti színházi tag s zenedei tanár ur szives közreműködésével megtoldatott. Egy romancz Vogeltől s Ave Maria Schubertől, mit ő kürtön játszott zongora kísérettel.”¹⁰⁰

1884. márc. 28-án a színházban a Három kalap c. vígjáték második és harmadik felvonása között az Estudiantina española nevű madridi diákzenekar lép fel Genov Eugenio Arredondo karmester és zeneszerző vezetésével: „1. Juarrana — Giralda. (Manderia). 2. Magán dal és miserere Verdi Troubadour című operájából előadja Bandurian Sennor Torres, a gitár-kiséretet játsza Maestro Arrendondo. 3. Las Panderas spanyol diák táncz, tánczolja Sennor Ignazio Minguez orvosnövendék. 4. Los Annigos spanyol keringő. 5. „A Cervantes’ souvenir melancolique (bus emlék) szerzé Arrendondo. 6. Ole! Spanyol diákkar, éneklí az Estudiantina Espanola. Előadja a zene társulat.” A hirdetés szerint márc. 23-án volt az első hangversenyük, de csak a harmadik előadás műsorát ismerjük.¹⁰¹

1884. ápr. 12-én sétahangversenyt tart a lövöldében a Jellasich ezred zenekara Leibold vezetésével: „1. Honvéd induló Seiferttől. 2. Nyitány Ha én király volnék cz. operából Adamtól. 3. Juanitta keringő Strausztól. 4. Jó éjt, dal Abbtól. 5. A szép molnárné, rezgő polka Strobltól. 6. Zenei csalódások, egyveleg Schreinertől. 7. Synfonikus zeneképek Zayctól. 8. Brazília gyöngye, lengyelke Fahrachtól. 9. Cavatina Attila operából Verdítől. 10. Brassói csárdás. 11. Záradék Maritana operából Wallacetól. 12. Rueff gyorspolka Leiboldtól.”¹⁰²

⁹⁸ Székesfehérvár és vidéke 1883. okt. 11., 122. sz.

⁹⁹ Szabadság 1883. nov. 4., 88. sz.

¹⁰⁰ Uo. 1883. nov. 7., 89. sz.; uo. nov. 11., 90. sz.

¹⁰¹ OSzK gyűjteményéből plakátmásolat az MTA Zenetudományi Intézetben.

¹⁰² Székesfehérvár és vidéke 1884. ápr. 12., 45. sz.

1884. máj. 24-én a Tűzoltóegylet javára rendezett hangversenyen Hegyi Aranka, a budapesti népszínház énekesnője is fellép: „1. Mendelssohn, Szentiványi álom nyitány, zongorán négy kézre: Heinrich Aranka és Landesmann Dávid. 2. Ének: Hegyi Aranka. 3. Liszt, magyar rapsodia, zongorán Hahn Adél. 4. Mendelssohn, B dur sonata zongorára és gordonkára: Dr. Neumann Bernátné és Hegyesi Lajos. 5a. Beethoven, Hat változat op. 34. b. Liszt, Zongorára [!] Előadja Dr. Neumann Bernátné. 6a. Moliue, Andante. b. Popper, Tündértánc, gordonkán Hegyesi Lajos. 7. Chopin, Ballada (Asz dur), zongorán Heinrich Aranka. 8. Magyar dalok, énekli Hegyi Aranka.”¹⁰³

1884. jún. 2-án ismét a Jellasich ezred zenekara játszik Leibold vezetésével a lövöldében: „1. Bevezetés. 2. Nyitány Mignon operából Thomastól. 3. Egy örült álma, keringő szerző Leibold. 4. Cavatine Falschmünzer operából Rossinitől. 5. Violetta polka francaise Strausstól. 6. Ernst und heiter, egyveleg szerző Kaschta. 7. Dalkar Bánk bánból Erkeltől. 8. Der Tiroler und sein Liebchen, idill két szárnykültre, szerző Zkoff. 9. Nyitány a Semiramis operából Rossinitől. 10. Poesie und Pross, polka-franquaise, szerző Leibold. 11. Kettős Aroldo operából Verditől. 12. Szózat csárdás, szerző Sárközy.”¹⁰⁴

1885. márc. 20-án a 15 éves Gulyás Gizella, Schmidt Hans bécsi zenedei tanár növendéke a Magyar Királyban koncertezik: „1. Bach—Taussig, Toccata és fuga. 2. Brahms, Változatok egy Händel témára op. 24. 3. Chopin, Nocturne Des dur. 4. Saint-Saëns, Mazurka. 5. Schumann—Liszt, Frühlingsnacht. 6. Liszt, Magyar ábránd (Rapsodien).” A Beszámoló szerint a Liszt-rapszódiaikat Ollop Ernőnével két zongorán adták elő.¹⁰⁵

1885. jún. 13-án a Dal- és zeneegylet a lövöldében táncos dalestélyt tart: „1. Marschner, Serenade, Aujedszky vezetésével a férfikar. 2. Zimay László, Boldog éjjel, a női kart Emmerth Henrik vezényli. 3. Bellini, Alvajáró ária, énekli Kupecz Elemérné. 4. Népdalfűzér, férfi négyes, átirta Aujedszky — férfikar. 5. Fuchs Károly, Hajós bucsuja, énekli Weber Hermina. 6. Beethoven, F dur vonós négyes. Tagjai: Bernreiter Lipót, Dr. Fejér Ferenc, Rauscher Béla és Dr. Vass Bertalan. 7. Nászinduló. Magán négyes Södermanntól, (női karból többen). 8. Vitt, Könyv, vegyeskar Aujedszky Adolf vezetésével.”¹⁰⁶

A Jellasich ezred zenekara asztali zenét játszik 1885. júl. 6-án. Edelsheim-Gyulai Lipót országos főhadparancsnok helyőrségi szemlére jött jún. 5-én és a püspöknél szállt meg. A szemle után Pauer püspök ünnepi ebédet ad tiszteletére: „A katonabanda egy órától négyig játszott Leibold vezénylete alatt: 1. Scharoch, Sleswig-holsteini induló. 2. Kerling, Ouverture — Wallenstein. 3. Millöcker, Charlottevalzer. 4. Konski, Reveil du Lyon, caprice. 5. Leibold, Katona polka. 6. Peters, Emlékezősek potpourri. 7. Halevy, Zsidónőből Finale. 8. Granado, Hamburgi mazurka Donizetti Lammermoori Luciából. II. Finale. . . 2 kor a vendégsereg a kertbe vonult, hol a fekete kávé szervirozták, hol a társaság a legjobb hangulatban maradt 4-ig.”¹⁰⁷

¹⁰³ Szabadság 1884. máj. 18., 40. sz.; uo. máj. 21., 41. sz.

¹⁰⁴ Székesfehérvár és vidéke 1884. máj. 24., 65. sz.

¹⁰⁵ Uo. 1885. márc. 14., 32. sz.; uo. márc. 21., 35. sz.

¹⁰⁶ Szabadság 1885. máj. 7., 54. sz.

¹⁰⁷ Uo. 1885. júl. 7., 80. sz.

Szilveszteri hangulat a városban 1885. dec. 31-én: „Este 7 óra körül egyszerre három-féle muzsika vegyült össze furcsa harmóniává a belvárosban: a püspökség kapuja előtt a *katonabanda* intonálta a ‚Hoch Habsburgot‘, a Szögyényék ablakjai alatt huzták a Rakóczyt,[!] s bent a Szent István utca elején a *közművesek* fujták ihlettel a Csicsónét. S így volt ez mindenfelé szőtt a muzsika, hol kívül, hol belül, különösen vigan és kitartással a Magyar Királyban, hol a tiszt urak mulattak a füzérkén. — A hálaadó istentiszteleten roppant néptömeg. Székesegyházban egész nap szentségimádás. — A bábos sátoroknak is megvolt a maga közönsége, mely valóságos örömujjongással fogadta este 6-kor a Szögyényék előtt rázendített *katonazenét*. Hát a színház, tömve volt!”¹⁰⁸

1886. máj. 23-án a lövöldében a Jellasich ezred zenekara Leibold Károly vezetésével muzsikál: „1. Ünnepi induló, Ischbold. 2. Rákoczy induló, Kéler Béla. 3. Egy este Madridban keringő, Fahrbach. 4. Magándal Ernani dalmüből, Verdi. 5. Viva l’Italia, polka Drescher. 6. A tirolai és kedvese, idylle Zikoff. 7. Városon és falun, egyveleg Nochvalsky. 8. Csárdás, Rác Pál. 9. Zarándokok kara Tannhäuserből, Wagner. 10. Hófehérke, polka mazur, Strauss. 11. Kardal Bánk bából, Erkel. 12. Monstre Quadrille, Strauss. 13. A Drina mellett, gyorspolka, Leibold.”¹⁰⁹

A király születésnapjának ünneplése 1886. aug. 18-án: „A vásártér már reggel 7 óra után festőien szép látványt nyújtott, a mint a csapatok felvonultak... A megyés püspök Komáromy titkárral reggel 7 órakor hajtattott föl a felsővárosi plébániatemplomhoz, a hol már várt reá az egész segédlet... Kevéssel a püspök után lóháton megérkezett az egész generalitás, élén Hollán Ernő altábornagygyal. A templom előtt levő téren lovaikról leszálltak s bementek a templomba, ahol a megyés püspök csöndes misét mutatott be az Egek Urának; *mely alatt a 69-ik Jellacic [Jellasich]-sorezred zenekara játszott*. Mise után a celebráló megyés püspök az egész asszisztenciával a vásártéren fölállított dobogóhoz ment. Odaérve, a csapatok tisztelegtek a főpásztor előtt; majd *a zenekarok a ‚Gott erhaltét‘ zendítették rá*. Ezután a püspök imát mondott a koronás uralkodóért, majd apostoli áldását adta a csapatokra. Ennek végeztével újból *fölhangzott* a ‚Gott erhalte‘ nyitánya, a csapatok tisztelegtek, a katonaság s tüzérség disztüzet adott, s Hollán altábornagy, állomásparancsnok meleg köszönetét fejezte ki a főpásztornak, szives készségéért, s fáradozásáért. Ennek megtörténte után a megyés püspök, kocsin titkárával a szent Háromság szobor felső részére hajtattott, míg Hollán Ernő altábornagy kíséretével a szobor alsó részén foglalt állást, nyugatra néző arcéllal, a ligetsor felé. Az elléptetés képezte az ünnepély legimpozánsabb részét. Kiváncsiak seregétől nyüzsgött az egész vásártér, a Zichy-liget s a Nádor utca felső része. A ‚Magyar király‘ szálló erkélyét s a szállónak, valamint a közelben épült házak ablakait ellepte a kíváncsi tömeg. Bátran lehet 8,000-re tenni a jelen voltak számát... Az elléptetést a 23. Döffner-ezred nyitotta meg, Gold ezredes vezénylete alatt. Míg az ezred ellépett, *ennek zenekara*, a ‚fazekas-utca‘ nyílásánál, a ‚Magyar király‘ szálló és Wertheim-féle ház között fölállítva, játszott. Ezt követte a 69-ik Jellacic-ezred, Pápay ezredes vezénylete alatt; *az ezred zenekara* szintén a fazekas utca bejáratánál volt fölállítva. Ez ezredet a 17. honvéd-féldandár követte, melyet Grünzenstein Arthur lovag alezredes vezényelt... A megyés püspök déli egy órakor diszebédet adott... Ebéd alatt a házigazda az uralkodóra mondott lelkes

¹⁰⁸ Uo. 1886. jan. 3.

¹⁰⁹ Székesfehérvár és vidéke 1886. máj. 22., 61. sz.

felköszöntőt. Szavait egy ősz egyházi férfit szívéből jövő azon óhajjal fejezi ki: „Isten éltesse a királyt.” A püspök szavait hatalmas éljenzés követte. — A palota kertjébe fölállított *katona-zenekar* eljátszotta a „Gott erhaltét”, a széna-téren fölállított ágyukból pedig diszlövéseket tett a tüzéség. — A püspök felköszöntőjére Hollán Ernő altábornagy válaszolt, megköszönve a főpap szíves fáradozásait. . . Ezután a társaság levonult a püspöki palota árnyas kertjébe, hol fekete kávé mellett, barátságos beszélgetés között 3 2/4 óráig eltöltötték az időt. — *mely alatt a Jellacic-ezred zenekara szórakoztatta a társaságot.*¹¹⁰

1886. nov. 26-án a Hubay—Popper vonósnégyes (tagjai Hubay Jenő, Popper Dávid, Herzfeld Viktor és Eldering Bram) a Magyar Királyban tartja hangversenyét: „I. Haydn vonósnégyese op. 77. F dur 2.sz. II. Volkmann vonósnégyese E moll op. 35. III. Beethoven vonósnégyese op. 59. C dur 3.sz.”¹¹¹

Udvardy Erika zongoraművész és zenetanár 1886. dec. 3-án tartja koncertjét a színházban. Közreműködik Havranek Teri és Hermann Ede: „1. Kéler Béla, Magyar vigjáték nyitány — Hermann hegedű, Udvardy zongora. 2. Joh. Seb. Bach, Chromatikus Ábránd és Fuga — Udvardy. 3. Magyar népdalok, énekli Havranek, kíséri Udvardy. 4. Volkmann, II. F dur Serenád — Hermann és Udvardy. 5. Beethoven, F moll sonata op. 57. — Udvardy. 6. Magyar népdalok — Havranek és Udvardy. 7. Ch. de Beriot, Fantasie ou Scène du Ballet — Hermann és Udvardy. 8. Liszt, Magyar Rhapsodia 14. sz. — Udvardy.”¹¹²

1886. dec. 20-án a kereskedelmi iskola könyvtára javára a színházban két színdarab között hangversenyt is tartanak: „1a. Részlet A Hunyadi László operából, énekli Kenedics K. . . c. Delin Henrik, Légy üdvöz oh szép korány,[!] énekli Juhászné P. Ágnes. d. Goltermann György, D moll hangverseny, zenekari kísérettel gordonkán előadja Rau György. e. Nyizsnyai Gusztáv, Csonka honvéd, román énekli Juhász Sándor. f. Kovács Endre, A kesergő leány, énekli Ligethiné.” A színházi zenekar karmestere Ligeti Géza.¹¹³

A Székesfehérvári Dalegylet 1886. szilveszteri műsora a Magyar Királyban: „1. „Karáncsonyji tündér”. Melodráma Tschichtől; szavalja Márkus Irén k.a., zongorán kíséri Szikora Berta k.a. 2. „Miért?” Vegyes kar. E. S. Engelsbergtől. 3. „Az ég”. Női kar Schubert Ferencztől. 4. „Magyar népdal-füzér.” Férfi-karra átirta Aujezdsky Adolf. — 5. „Állat-négyes” Brixnertől; bevezető szövege Hangay Oktávtól. 6. „Emlékszel-e?” Vegyes kar Engelsbergtől. 7. „Honvéd csatadal.” Férfi-kar Kalliwodától. 8. „Az ibolya” Vegyes kar Böhmétől. 9. „Ma van ma” Férfi-kar Weinzierltől. 10. „Vásári énekesek” — szörnyű történetek quartettben. 11. Afrikai zeneművészek fellépése. Karnagy Aujezdsky Adolf ur.”¹¹⁴

1887. nov. 28-án ismét rendeznek hangversenyt a színházban a kereskedelmi iskola könyvtára javára. Ez esetben a koncert két szakasza között játszanak vigjátékot is: „1. Nyitány Tell Vilmosból, vezényel Tombor Aladár színházi karnagy. 2. Tombor A. Hájós c. operájából Idyl duett, énekli Pajor Ágnes és Strasser Josefín. . . 4. Magyar népdalok, énekli Juhász Sándor. 5. Zug, bug a szél, ábránd énekli Bácskai Julcsa. . . 6. Aidából Térj vissza győztesen, énekli Strasser Josefín.

¹¹⁰ Uo. 1886. aug. 17., 98. sz.; uo. aug. 19., 99. sz.

¹¹¹ Szabadság 1886. nov. 18., 138. sz.; nov. 21., 139. sz.

¹¹² Uo. 1886. nov. 9., 134. sz.

¹¹³ Uo. 1886. dec. 9., 117. sz.; uo. dec. 14., 149. sz.

¹¹⁴ Székesfehérvár és vidéke 1886. dec. 30., 156. sz.

Ernaniból Cavatina, énekli Pajor Ágnes... 8. Delin Henrik, Hiven szeretlek, énekli Szilassy Irén. 10. Opera egyveleg, előadja a színházi zenekar, vezényel Tombor Aladár.”¹¹⁵

Helybeli művészek rendeznek koncertet a színházban 1887. dec. 9-én: „1. Goldmark Károly, Suite 1. és 2. tétel, hegedün Hermann Ede, kíséri Udvardy Erika. 2. Liszt, II. Magyar rapszodia, előadja Horváth Ilona... 3. Magyar népdalok, czimbalom szóló Gebhard Tonika k.a. 4. Énekel zongora kísérettel Dubovszky Olga. 5. Vieuxtemps, Varié Morceaux Brillant, heg. Hermann, zong. Udvardy. 6. Labitzky, Idylle, zong. Horváth Ilona, heg. dr. Bierbauer Viktor és Hermann Ede. 7. Saint Saens, Danse macabre Poeme Symphonique, heg. Hermann, zong. Udvardy.” A következő számban jelzik, hogy Dubovszky Olga a románcot énekelte az Eleven ördög c. operettből.¹¹⁶

1888 áprilisában „Róth Kálmán hegedűművész hangversenye Waldmann Jolán, az országos magyar zeneakadémia növendéke és Róth Vilma k.a. közreműködésével a Magyar Királyban. 1. Mendelssohn, Hegedű verseny — Róth K. 2. Beethoven, Változatok c moll — Waldmann J. 3. Sarasate, Faust ábránd — Róth K. 4. Wieniawski, Air Russes — Róth K. 5. Moszkowski, Tarantella — Waldmann J. 6. Hubay Jenő, Chant de Plevna — Róth K.”¹¹⁷

1888. nov. 24-én Beliczay Gyula zeneszerző, zeneakadémiai tanár művei előadására látogatott Székesfehérvárra: „Beliczay Gyula ma Székesfehérvárra érkezett, Emmerth Henrik várta. Cisztercieknél száll meg, kik a nap folyamán egy quartettjével lepték meg őt.” Délután főpróbát tartottak az F dúr miséjéből a székesegyházban. (Ennek nov. 25-én a Cecília-misén való előadásáról a II. fejezetben szólunk már.) A kvartett előadásáról is olvassunk: „G moll op. 21. vonósnégyes dr. Fejér Ferenc, a Budapestről látogatóban itt időző dr. Axmann Béla, dr. Vass Bertalan és dr. Berger Máté ciszterci tanárok által a legszabatosabban adatott elő. Beliczayt láthatólag nagyon meglepte ezen gyengéd figyelem és nagyon elismerőleg nyilatkozott.” Este Emmerth Henrik karnagy vendége volt és Pauer püspöknél is tisztelgett.¹¹⁸

1888. nov. 26-án a kereskedelmi iskola javára a színházban rendeznek koncertet. A vigjátékot ismét a hangverseny 4. száma után illesztik be: „1. Nyitány a ‚Büvös vadász’ operából. Serly Lajos karnagy vezetése mellett előadja a színházi zenekar. 2. Nagy kettős dal ‚Troubadour’ operából, éneklék Krecsányi Sarolta és Horváth Arnold. 3. Rhadames dal Verdinek ‚Aida’ című operájából, énekli Horváth Arnold. 4. ‚A bölcső mellett’... előadja Rónainé Balogh Etel... 6. ‚Ábrándozás’ Schumanntól, Serly Lajos vezetésével a zenekar. 7. ‚Magyar kettős’ éneklék Serlyné Bignio Teréz és Kiss János. 8. Nagy ária ‚Traviata’ operából, énekli Antal Imre. 9. ‚Es dur Symphonia’ Mozarttól. a. Adagio és Allegro. b. Andante. c. Menuetto. d. Finale. Serly Lajos vezetése mellett előadja a színházi zenekar.”¹¹⁹

Wildt Mária cs. kir. udvari kamaraénekesnő 1889. jan. 19-én tartotta hangversenyét a színházban: „I. Magánjelenet. Nagy ária Verdi ‚Ernani’ operájából, énekli Wildt Mária asszony... III. Magánjelenet Erkel ‚Hunyady László’ dalművéből, ‚La Grange’ ária. IV. Magánjelenet, börtön-ária Verdi ‚Trovatore’ operájából. A

¹¹⁵ Szabadság 1887. nov. 22., 140. sz.

¹¹⁶ Uo. 1887. nov. 17., 138. sz.; uo. nov. 22., 140. sz.

¹¹⁷ Szabadság 1888. máj. 15., 59. sz.

¹¹⁸ Uo. 1888. nov. 20., 140. sz.; uo. nov. 22., 141. sz.; uo. nov. 25., 142. sz.; uo. nov. 27., 143. sz.

¹¹⁹ Székesfehérvár és vidéke 1878. nov. 10., 136. sz.

zenekari kíséretet az ez alkalomra külön kiegészített színházi zenekar” Serly Lajos vezetésével látja el.¹²⁰

A Vörösmarty-kör irodalmi, zenés összejuveteléről a helyi lapok 1886-tól 1891-ig rendszeresen tájékoztatnak. Minden alkalommal felhangzanak zeneszámok is, amelyeket a helyi zenetanárok és zenekedvelők adnak elő, mint pl. 1889. márc. 5-én: „1. Sipos Antal, Magyar ábránd — Havranek Ida. 2. Schumann, Zongoraötös Es dur op. 44. Előadják Bardon József, dr. Fejér Ferenc, dr. Lausmann Gyula, Mátray Ede és Greizinger Iván. 3. Gumberth, Az én dalom, énekli Havranek Teri, zongorán kíséri Emmerth Henrik.” Az újságíró megjegyzi: „városunkban még zongora ötöst nem hallottunk.”¹²¹

A színház belső átalakításának céljára műkedvelői előadást tartanak 1889. ápr. 27-én. A műsor zeneszámjai: „1. XII. Rapsodia Liszt Ferencztől: zongorán előadja Rosenfeld Sarolta k.a., Gobbi Henrik tanítványa... 3. Nagy ária „Alva járó” operából Bellinitől: énekli Müller Irma k.a. 4. „Suite” no. III. G-dur Riestől: hegedűn előadja Greizinger Iván, zongorán kíséri Mátray Ede... 6. „A kesergő leány” Kovács Endrétől: énekli Müller Irma k.a.”¹²²

Szintén a színház javára rendeznek hangversenyt 1889. nov. 23-án: „1. Rubinstein, B dur Trio. Tagjai dr. Fejér Ferencz, Mátray Ede és Greizinger Iván. 2. Ezred leánya dalműből részlet, énekli Müller Irma, zongorán kíséri Mátray Ede. 3. Schumann, Intermezzo, és Beethoven, F dur Andante, zongorán dr. Neumann Bernátné. 4. Sarasate, Spanyol tánc — Greizinger Iván. 5. Liszt, Liebesträume 3. sz. és Brahms, Magyar tánc 2. sz. — Neumanné. 6. Magyar dal, énekli Müller Irma, kíséri Mátray Ede.” Az újságíró szerint „Müller Irma, városunk szülötte, a budapesti operaiskola tehetséges tagja elnyerte a Coburg-féle 200 forintos ösztöndíjat”.¹²³

Az árvaházban emelendő kápolna javára 1889. dec. 6-án tartott hangversenyen Allaga Géza, a budapesti operaház gondonkása, továbbá Hermann Ede (hegedű, ill. fuvola), Udvardy Erika (zongora) és Brestyánszky Karolin (harmónium) működnek közre: „1. Volkmann, F dur Trio — heg. zong. 2. Field, Nocturne — heg. zong. 3. Allaga Géza, Ima — heg. zong. gord. harmónium. 4. Mozart Don Juan témái felett Concert Duo Vieuxtempstól és Wolfftól — heg. zong. 5a. Pergolesi, Tre giorni, — gord. zong. b. Ernst, Elégia — gord. zong. 6. Titl, Serenád, — fuv. gord. zong. 7. Hubay Jenő és Aggházy Károly, Pusztai hangok Concert Duo cigányos irányban — heg. zong.”¹²⁴

1889. dec. 13-án a színházi zenekar népszerű hangversenyt ad a színházi sörcsarnokban: „1. Honvéd induló, Farbachtól. 2. Farsangi keringő, Zichertől. 3. „Bosszuálló” népszimű nyitánya, Kövesditől. 4. Grácsi emlék (Trio), Strausstól. 5. Stefánia Gavotte, Czibulkától. 6. Divertissement, Borgia Lucretia operából. 7. Ismerek két szép szemet, dal Domsikitől, (Flügelhorn szóló) Kuchentől. 8. Graziella polka mazur, Strausstól. 9. Eredeti nyitány (D moll) Mozarttól. 10. Magyar emlék, Lányi Ernőtől. 11. Suspinul keringő, Ivanovitsstól. 12. Wagner Richard emlékezete, Lisztől.”¹²⁵

¹²⁰ Uo. 1889. jan. 8., 4. sz.; Szabadság 1889. jan. 20., 9. sz.

¹²¹ Szabadság 1889. márc. 3., 27. sz.

¹²² Székesfehérvár és vidéke 1889. ápr. 25., 50. sz.

¹²³ Szabadság 1889. nov. 19., 141. sz.; uo. nov. 21., 142. sz.

¹²⁴ Uo. 1889. dec. 5., 148. sz.; uo. dec. 6., 149. sz.

¹²⁵ Székesfehérvár és vidéke 1889. dec. 12., 149. sz.

Szintén a színházi zenekar működik közre Znojemszky Gyula vezetésével a kereskedelmi iskola hagyományos koncertjén a színházban 1889. dec. 23-án: „1. Rossini, Sevillei borbély nyitány. 2. Gounod, Cavatina a Faustból, éneklí Mezey Mihály. . . 4. Proch, Concert variáció — éneklí Egri Stefánia.”¹²⁶

1890. márc. 28-án Kuliffay Izabella zongoraművész, József főherceg udvari zenetanára és Maleczky Vilmosné a budapesti operaház énekese tart hangversenyt a színházban: „1. Beethoven, Sonata op. 53. I. tétel — Kuliffay. 2a. Rubinstein, Es blickt der Thau. b. Schumann, Der arme Peter — Maleczkyné. 3a. Csajkovszky, Románc. b. Liszt, Rossignol. c. Schumann, Aufschwung. d. Bóka Károly után Ábrányi: Régi magyar hallgató dal — Kuliffay. 4. Otelló Ave Maria. — Maleczkyné. 5. Chopin, Grand Phantasie — Kuliffay. 6. Thomas, Ballada Hamletből — Maleczkyné. 7. Székely, Magyar ábránd — Kuliffay. 8. Kuliffay Izabella, Pásztor fiu — Maleczkyné, kísér a szerző.” Az újságíró szerint a zongorakísérő Lányi Ernő volt.¹²⁷

1890. dec. 22-én a színházi együttes a színházban a kereskedelmi iskola javára tart koncertet, amelynek középső részén ismét egy vígjátékot adnak elő: „1. Nyitány Weber ‚Büvös vadász‘ című operájából, Znojemszky Gyula karnagy vezetésével alatt előadja a színházi zenekar. 2. ‚Jó éjt, te kedves gyermekem‘, dal Abt Ferencztől, éneklí Mezey Mihály. 3. ‚Nagy ária‘ Meyerbeer Dinorah című operájából, éneklí Egri Stefánia. . . 6. ‚Keserű pohár‘ bordal Erkel Bánk bán című operájából, előadja Földvári József. . . 8. ‚Kettős dal‘ Meyerbeer Hugonották című operájából, éneklí Egri Stefánia és Mezey Mihály. 9. ‚Magyar ábrándok‘, éneklí Bácskay Julcsa.”¹²⁸

A kereskedelmi csarnokban 1891. márc. 15-én a színházi előadás után hangversenyt tart: „1a. Ernst, Elégia. b. Prume, Mélancolie — heg. Greizinger Iván. 2. Ilka operából Nagy ária — éneklí Egri Stefánia. . . 4. Liszt, XI. rapsodia — zong. Meisel Vilma. 5. Kovács Endre, Kesergő lányok, népdal — Egri Stefánia. Kísér Lányi Ernő.”¹²⁹

1891. márc. 29-én Reményi Ede, aki ismét a cisztercieknél szállt meg, hangversenyt tart a színházban Bodó Alajos zongoraművésszel: „1. Mendelssohn, Hegedűverseny Andante és Finale. 2a. Paraphrase de Concert sur theme Schubert. b. Bizet, Habanera Carmenből. 3a. Chopin, Nocturne. b. Paderewsky, Menuetto. c. Huber Károly, Berceuse. d. Weber, Perpetuum mobile — előadja Bodó. 4. Sarasate, Pleyera (halászdal), Zapateado spanyol táncok — Reményi. 5a. Rigoletto Ábránd. b. Liszt, XV. magyar rapsodia — Bodó. 6. Reményi, Magyar nemzeti népdalok és Repülj fecském — Reményi. 7. Hommage a Paganini sur le theme nel cor piu non mi sento — magán hegedűre szerzé és előadja Reményi.”¹³⁰

1891. nov. 23-án Vasques Molina-Italia grófnő énekesnő, Róth Kálmán hegedűművész, mindketten a budapesti operaház tagjai és Góczy Rezső zongoraművész tartanak koncertet a Magyar Királyban: „1. Rubinstein, G dur zongora—hegedű hangverseny — Róth és Góczy. 2a. Schumann, Die Lotosblume. b. Du bist wie ein Blume — Vasques. 3a. Schubert, Impromptu. b. Mendelssohn, Prelud és fuga

¹²⁶ Szabadság 1889. dec. 12., 151. sz.

¹²⁷ Uo. 1890. márc. 18., 34. sz.; uo. márc. 23., 36. sz.; uo. márc. 30., 39. sz.

¹²⁸ Székesfehérvár és vidéke 1890. dec. 16., 150. sz.

¹²⁹ Szabadság 1891. márc. 15., 32. sz.

¹³⁰ Uo. 1891. márc. 22., 35. sz.; uo. márc. 31., 39. sz.

— Gőczy. 4. Mascagni, Románc a Parasztbecsületből — Vasques. 5a. Greizinger, Dal. b. Sarasate, Josa arragonessa. c. Popper, Fonódal — Róth és Gőczy. 6. Lá-nyai Ernő, Impromptu Hongrois — Gőczy. 7. Verdi, Aida Nilusparti jelenet — Vasques. 8. Liszt, XI. Rapsodia — Gőczy.”¹³¹

1892. árp. 22-én jótékony célú hangversenyt rendeznek a színházban: „... 2. Alard, Szinfónia — dr. Neumann Bernátné zong., Glasner Irén 1. heg. és Blau F. Gyula 2. heg. 3. Carafa, Érted ég, énekli Emmerth Ilonka és Szabady Mariska, kíséri Emmerth Henrik. 4. Bruch — Hegedüverseny — Glasner és Neumanné... 6. Beethoven, Kreutzer sonata — Neumanné, Blau.”¹³²

1892 novemberében „Az ,orosz leány quartett’ Röder nővérek folyó hó 21-én megtartandó nagy hangversenyének műsora: Zsófia — hegedü. Emilia — gordonka, Lolo — brácsa, Róza — zongora. 1. Beethoven, zongora négyes (Es dur), előadja a négy nővér. 2. Popper, hangverseny Polonaise, előadja Emilia. 3. Goldmark, ,Ária’, Vieuxtemps, ,Tarantell’, előadja Zsófia. 4. Bach, ,Ária’, Popper ,Spanyol tánczok’, előadja Emilia. 5. Hubay, Csárda jelenetek, előadja Zsófia. 6. Berta, S., Magyar vonós négyes ábránd, előadja a négy nővér.” A következő újságcikk kiegészíti a műsort: „... a 3-ik számhoz adatott Gerbunoff, Matuska Golubuska orosz népdal átiratok — hegedün előadja Zsófia, a 4-ik számhoz pótlékel Axicientienoff Fedor, Orosz tánczok gordonkára — előadja Emilia.”¹³³

¹³¹ Uo. 1891. nov. 12., 136. sz.

¹³² Uo. 1892. ápr. 21., 43. sz.

¹³³ Székesfehérvár és vidéke 1892. nov. 8., 135. l.; uo. nov. 15., 138. sz.

VII. Székesfehérvári muzsikuskok és zeneszerzők (1688–1892)

Ebben az időrendi összeállításunkban azokat is felsoroljuk, akikről eddig nem szóltunk. Felsorolásunk nem teljes, mert az anyakönyvek gyakran nem jelzik a foglalkozást. (Valamennyiük neve betűrendben megtalálható a Név- és tárgymutatóban is.)

- Horosky János iskolamester 1690
Rutkay Miklós iskolamester 1690
Czobor Pál iskolamester 1692
Kovács Ferenc iskolamester 1692
P. Sindler Josephus ferences orgonista 1693
P. Kovács Ipoly ferences orgonista 1695
Kürschlag Ádám iskolamester 1696
P. Quattemberg Bonaventura ferences orgonista 1696
Angyal István tanító 1696—1698
Fr. Kondrovics Szilveszter ferences orgonista 1697—1698
Fr. Eytelklauser Celesztin ferences orgonista 1699
Fidicen Paulus orgonista és magyar tanító 1700
P. Dobroviczky Paschalis ferences orgonista 1702
Szomolányi Ferenc Antal magyar iskolamester és orgonista ?—1703
Fr. Vindauer Hilarius ferences orgonista 1703
Archamer Farkas prépostsági orgonista 1703—1705
Stribay (Strébay) Sámuel Ignác magyar iskolamester és orgonista 1703—†1709
Malik Ferenc magyar iskolamester és orgonista 1704—1733
P. Zolnics Adjutus ferences orgonista 1707
Drumauer (Trumauer) Máté iskolamester 1707—1722
Mattheus (világi) tanító a jezsuitáknál 1708
Duwerski Antal Ferenc, a Nádasdy ezred trombitása †1709
Fr. Ondrejovics Christophorus ferences orgonista 1710; 1717—1718
P. Ardanovics Hippolitus ferences orgonista 1711
Osswald János György német iskolamester és orgonista 1714—†1731
Schubert Ferenc tanító és zenész 1718—1720
Gál Gábor városi zenész 1720—1722
P. Guzmics Tamás ferences orgonista 1720—1723
Gaiszler Ferenc városi zenész 1720—1722
Dankó István magyar iskolamester és zenész 1721—1743
P. Gajan Domonkos ferences orgonista 1722
P. Orbán Félix ferences orgonista 1722—1723

Planckh (Planckl) András városi zenész 1723—1724
 Amon István városi zenész 1724—1726
 Altenburger Severus ferences orgonista 1724—1725
 P. Jassy Innocens ferences orgonista 1724—1726
 Gábrriel Keresztély városi zenész 1724—1750
 Zuber Sándor városi zenész 1724—†1764
 Vízkelety Ferenc városi zenész 1725—†1751
 fr. Krepics Ottó ferences orgonista 1726
 P. Mihelicska Vazul ferences orgonista 1727
 fr. Schirmer Fortunatus ferences orgonista 1728—1729; 1731—1732; 1752—1754
 P. Perdess Maximilián ferences orgonista 1729—1730
 P. Stanner Emmanuel ferences orgonista 1730
 P. Szávay Tóbiás ferences orgonista 1730
 P. Körmendy Lázár ferences orgonista 1731; 1738—1739
 Jäntschke Domonkos német iskolamester és orgonista 1731—†1740
 Hoffer Pál német iskolamester és orgonista 1734—†1771
 Pinczés János zenész 1735
 P. Stokker Balázs ferences orgonista 1735; 1749
 Bolesics János városi zenész 1735
 Borsos János plébániai magyar énekes 1736
 P. Valtz (Volcz, Voltz) Antal ferences orgonista 1736; 1741—1746
 P. Horgas (Hargas) Makár ferences orgonista, *zeneszerző* 1737; 1748
 Tatai János magyar tanító 1737—1757
 Osswald Ignác diszkantista 1739
 P. Rimmel Bernát ferences orgonista 1739; 1742; 1746
 Prinkhel, Anton, német tanító és orgonista 1740
 Jäntschke Ferenc Antal német iskolamester és orgonista 1740—†1748
 Ankely József magyar tanító 1741—1743
 P. Szalay Imre ferences orgonista 1742—1759
 Pribék István magyar iskolamester, városi zenész 1743—†1782
 Meyer Mihály altista 1747
 Pürtzler József diszkantista 1747
 P. Steinsics, Anton, ferences orgonista 1747
 Christen (Kristen) Antal János városi zenész 1749—†1779
 Schirmer, Johann, basszista 1749
 P. Kesztnér Tamás ferences orgonista 1750—1756
 Neichel Tamás városi zenész, német iskolamester és karnagy 1751—1778; basszista
 1778—†1804
 P. Pauker, Johann, ferences orgonista 1754—1758
 Breyer József városi zenész 1755—†1768
 P. Longh, Franz, ferences orgonista 1757
 P. Wolf Januarius ferences orgonista 1760—1761
 P. Kossovics Anicetus ferences orgonista 1760; 1772
 P. Zsillari Mattheus ferences orgonista 1763
 fr. Schön (Scheen) Nasarius ferences orgonista 1765
 fr. Rehak Josephus ferences orgonista 1766—1768
 Vizkeleti Imre zenész 1767
 Vizkeleti János zenész 1767

Bauer Gottfrid városi zenész 1768—†1804
 Fabó János magyar iskolamester 1768—†1808
 P. Thess Marcellianus ferences orgonista 1769; 1771
 Standl József városi zenész 1769—†1780
 Frank Vencel német iskolamester, orgonista és karnagy, *zeneszerző* 1769—†1830
 Hoffer Imre városi zenész 1771—†1808
 P. Krauss, Gabriel, ferences orgonista 1772—1776
 Krantauf József diszkantista †1773
 P. Vertics Flórián ferences orgonista 1773—1774
 fr. Krieger Flórián ferences orgonista 1775
 Szalay István budai külvárosi tanító 1776—1777
 fr. Farbich Nepomucenus ferences orgonista 1776—1777
 P. Beovics Rochus ferences orgonista 1777—1779
 Rozovics Ferenc külvárosi kántortanító, városi zenész 1777—†1831
 Haber Ferenc zenész 1777—1804
 P. Pudmericzky Benedek ferences orgonista 1778
 P. Smeer Kamill ferences orgonista 1778
 P. Wester Flórián ferences zenész 1778
 Vagner Ferenc (volt veszprémi káptalani zenész) külvárosi kántortanító 1779—
 1781
 P. Jager Celesztin ferences orgonista 1779—†1811
 P. Gstattner Piusz ferences orgonista 1780—1794
 Spaczirer Lőrinc városi zenész 1780—1799
 Stradl Félix külvárosi kántortanító, *zeneszerző* 1781—1810
 Junguits Lajos zenész 1782
 Schildek János hegyemester és hegedűs 1783
 Neszmer György zenész 1788
 Vay István görögkeleti kántortanító 1788
 Nanoni Emanuel ráctanító 1791
 Kaiser Ignác városi zenész 1794—1804
 Matisech Ferenc táncitanár 1798
 Nikolits János ráctanító 1800—1801
 Anderle Vencel zenész 1800—1804
 Grammer, Johann Georg, zenész 1801
 Amon Jeromos külvárosi kántortanító, nemzeti iskolai tanár 1801—1814; városi
 zenész, magyar tanító és orgonista 1815—†1851
 Voikovics, Johann, ráctanító 1802
 Gvastsik Vencel színházi zenész 1803
 Heisz — táncmester 1804
 Hanner (Hahner) Makár városi zenész, káptalani karnagy, színházi karmester,
zeneszerző 1804—†1827
 Frank Imre városi zenész, kápt. orgonista 1804—†1858
 Hampl Ferdinánd városi zenész 1805—1809
 Mazura Ferenc kápt. basszista 1805—†1820
 Hübel (Hiebl) Alajos zongoratanár, *zeneszerző* 1808
 Frank Jakab városi zenész, magyar tanító 1808—1815
 Nivik Mátyás városi zenész, kápt. basszista, hegedűs 1810—1861
 Kunkel György felsővárosi iskolamester és orgonista 1811—1861

Juricskovics György ráctanító 1812
 Hoffmeister, Vilhelmina, zongorista 1816
 Marhardt János városi zenész, kápt. basszista 1816—1819
 Korhely György kápt. orgonista, városi zenész 1816—†1867
 Mussang János magyar tanító, kápt. tenorista 1817
 Tillmann Ferenc városi zenész, tanító 1817
 Verleisz János magyar tanító 1817
 Artmann (Ortmann) Vítus városi zenész, tanító 1817—1823
 Kupferschein József városi zenész, kápt. fuvolás és basszista 1817—†1836
 Winkler (Vinkler) József kápt. zenész, felsővárosi igazgatótanító és karnagy 1817
 —†1846
 Janny János kápt. városi zenész 1817—1849
 Kunkel Károly felsővárosi tanító és plébániai zenész 1818
 Kunkel János felsővárosi tanító és plébániai zenész 1818
 Burghardt Miklós felsővárosi plébániai zenész 1818
 Mikilits, Georg, ráctanító 1818
 Guttenberg Ignác kápt. kíséret zenész 1820—1856
 Rader Alajos kápt. zenész 1820—†1848
 Popovits Dániel ráctanító 1821
 Hanák László ciszterci praefectus cantus 1822
 Janny József városi, kápt. zenész, tanító 1824—1836; kápt. karnagy 1837—1886;
 gimnáziumi énektanár 1852—1877; †1892
 Purebl Ferenc kápt. zenész, *zeneszerző* 1825—†1867
 Antonovits Péter ráctanító 1826
 Rozsits Pál ráctanító 1826—1827
 Berg Antal tanító, kápt. zenész és orgonista, *zeneszerző* 1826—†1859
 Kopallek Regina kápt. énekes, zenetanár 1827
 Wunsch Ferenc kápt. énekes 1827—1839
 Vogel Miklós tanító 1827; kápt. karnagy 1828—†1837
 Stansits József felsővárosi zenész 1827; kápt. zenész, *zeneszerző* 1828—†1854
 Risztics Pál ráctanító 1829
 Vogel János tanító, önkéntes kápt. zenész 1829—1843; kápt. zenész 1844—†1862
 Milkovits Péter ráctanító 1831
 Odsits Teodor ráctanító 1832—1835
 Gamperling Mátyás kápt. kíséret zenész 1832—1839; kápt. zenész 1839—†1866
 Kuchta Mihály kápt. zenész 1832—†1840
 Takáts Henrik ciszterci praefectus cantus 1833; 1836
 Pilhoffer Anna (1838-tól Janny Józsefné) kápt. énekes 1833—1874
 Vagovics Bertalan ciszterci praefectus cantus 1834—1835
 Herder Henrik tanító és felsővárosi templomi zenész, kápt. önkéntes zenész 1834
 —†1855
 Rader Sándor kápt. önkéntes zenész, Cecília-kórus tag 1835—1892
 Schönherr Károly szemináriumi templom orgonistája 1836
 Feld Antal kápt. zenész és énekes, tanító 1836—1874; orgonista a ferenceseknél
 1850—1852
 Milosevits Dömötör ráctanító 1836
 Amon Teréz kápt. énekes 1836—1845
 Heiszler Adolf kápt. zenész 1837—†1839

Rainiss János kápt. énekes 1837
 Sartoris Imre ciszterci praefectus cantus 1837—1839
 Turiák János ráctanító 1837—1845
 Liedl Lipót kápt. hegedűs, *zeneszerző* 1837—1849
 Vogl (Vogel) Anna (özv. Wolfné) kápt. alt énekesnő 1837—1868
 Gerbovits György tanító, kápt. önkéntes zenész 1837—1839
 Raák Balázs tanító, kápt. önkéntes zenész 1837—1839
 Miller János kápt. önkéntes énekes 1837—1874
 Schmidt Lőrinc tanító, kápt. önkéntes énekes 1837—1839
 Waigl Ferenc tanító, kápt. önkéntes énekes 1837—1839
 Pilhoffer Amália (Büttl Károlyné) kápt. önkéntes énekesnő 1837—1845; kápt.
 énekesnő 1845—1874
 Dietrich Ernesta kápt. önkéntes énekesnő 1838—1839
 Ascher József kápt. önkéntes énekes 1839
 Hollner József kápt. önkéntes zenész 1839
 Hubner Johanna kápt. önkéntes énekesnő 1839
 Klosz Teréz kápt. önkéntes énekesnő 1839
 Kozay Julianna kápt. önkéntes énekesnő 1839
 Kövessy N. kápt. önkéntes zenész 1839
 Nyirák N. kápt. önkéntes zenész 1839
 Pock Julianna kápt. önkéntes énekesnő 1839
 Rainiss András felsővárosi kántortanító 1839
 Say Antónia kápt. önkéntes énekesnő 1839
 Say Béla kápt. önkéntes basszista 1839
 Say Johanna kápt. önkéntes énekesnő 1839
 Say Karolina kápt. önkéntes énekesnő 1839
 Schwanfelder József kápt. önkéntes zenész 1839
 Szelke Kristóf kápt. önkéntes zenész 1839
 Szketzl József kápt. önkéntes zenész 1839
 Winkler Ferenc kápt. önkéntes tenorista 1839
 Nivik Anna kápt. önkéntes hegedűs 1839—1842
 Ruzitska Ferenc kápt. önkéntes zenész 1839—†1844
 Kaczal József tanító, felsővárosi templomi zenész 1839—†1849
 Kuntz Jakab felsővárosi templomi zenész 1839; kápt. zenész 1840—†1852
 Rader Alajos kápt. önkéntes zenész 1839—†1848
 Thenleitner Károly felsővárosi kántortanító 1839—1847
 Rader Antal kápt. zenész 1839—1864; dalárdaigazgató 1860—1864
 id. Bardon József kápt. önkéntes zenész kb. 1839—1859; kápt. zenész 1860—†1888
 Bula Teofil ciszterci cantus praefectus 1840—1843
 Németh József zenész 1841
 Schuler Ferenc kántor 1841
 Fr. Czerhak Ottó ferences orgonista 1841—1842
 Kovács János zenész 1841—1851
 Staud Antal kápt. zenész, tanító 1842—†1874
 Sárközi József cigányzenész 1843
 Fr. Berlik Cecil ferences orgonista 1843—1844
 Kiss József tamburás és fűvós 1844
 Nagy István zongoratanár, a papnövelde zenekarának vezetője 1845—1863

Neubauer Adolf izraelita tanító 1846
 Nedits János görögkeleti kántortanító 1846—1859
 Kiss János András zenész 1847
 Keiszler Mátyás zenész †1847
 Herder Alajos tanító, felsővárosi kántor, Cecília-kórus tag, *zeneszerző* 1847—1892
 Rákász János zenész 1848
 Eltérné Ufer Eliz énekesnő 1848—1865
 Eltér Antal zongoraművész, *zeneszerző* 1849—1854
 Kovács Mihály cigányzenész 1849
 Kovács János cigányzenész 1849—1871
 Tóth József ref. kántortanító 1849; dalárdatag 1887
 Janny Gyula orvosnövendék, kápt. önkéntes énekes, *zeneszerző* kb. 1850—1859
 Mauermann, Anton, a Welden ezred karmestere 1851
 Polák József zenész 1851
 Sárközy Sándor cigányzenész 1851
 Berg N. tanító konventi orgonista 1852
 Spohr, Karl, a Colleredo—Mansfeld ezred karmestere 1852
 P. Leonard ferences orgonista 1852—1855
 Maka János zenész 1852—1853
 Horváth Sándor cigányzenész 1852—1863
 Bozsár János cigányzenész 1852—†1888
 Szőlősi Szabó Lajos táncitanár 1853—1854
 Nyári István cigányzenész 1853—†1864
 Rainiss Mátyás tanító, önkéntes kápt. zenész, dalárdatag és Cecília-kórus tag 1853—1892
 Loschdorfer, Karl, a Fürstenberg ezred karmestere 1855
 Pauer, Josef, a Fürstenberg ezred karmestere 1855
 Bokor András cigányzenész 1855
 Bogina Albert cigányzenész 1855
 Dudás Mihály cigányzenész 1856—1871
 Rainiss Ferenc tanító, kápt. önkéntes zenész, dalárdatag 1856—1874
 ifj. Bardon József tanító, káptalan zenész, dalárdakarnagy, zenetanár, Cecília-kórus tag 1856—1892
 Alscher, Josef, a Khevenhüller—Metsch ezred karmestere 1857
 Kaderzawek, Wenzel, a Wallmoden—Gimborn ezred karmestere 1857
 Schöttner, Hermann, a Welden ezred karmestere 1857
 Matek, Wenzel, a Wallmoden—Gimborn ezred karmestere 1858
 Babach Ferenc cigányzenész 1859
 Bareither, Johann, a Constantin 18. ezred karmestere 1859
 Braun, Wenzel, a Horváth—Tholdy 12. vértesezred karmestere 1859—1865
 Stasny (Stiasny), Karl, a Carl Erzherzog ezred karmestere 1859
 Langer János tanító, dalárdatag 1859—1864
 Oláh Antal cigányzenész 1860
 Réthiné Kovács Júlia énekesnő 1860
 Angyal Márton dalárdatag 1860—1864
 Barnaky Gyula dalárdatag 1860—1864
 Ferenczy Ignác dalárdatag 1860—1864
 Flögel Ede dalárdatag 1860—1864

Grossinger Kálmán dalárdatag 1860—1864
 Hermann József dalárdatag 1860—1864
 Kaizer József dalárdatag 1860—1864
 Körömi János dalárdatag 1860—1864
 Langh József dalárdatag 1860—1864
 Pospisil Károly dalárdatag 1860—1864
 Rajtry Vilmos dalárdatag 1860—1864
 Schnukl (Schmikl) János dalárdatag 1860—1864
 Schlámmádingler Alajos dalárdatag 1860—1864
 Schmetzer János dalárdatag 1860—1864
 Steger Győző dalárdatag 1860—1864
 Schweigharth Jakab dalárdatag 1860—1864
 Szekerák Vince dalárdatag 1860—1864
 Szigarth Ferenc dalárdatag 1860—1864
 Thees János dalárdatag 1860—1864
 Vollhoffer Károly dalárdatag 1860—1864
 Vöröscsáky Antal dalárdatag 1860—1864
 Rader Cecília zongoratanár kb. 1860—1875
 Landesmann Dávid zongoratanár 1860—1884
 Emmerth Henrik kápt. orgonista, karnagy, dalárdavezető, *zeneszerző* 1860—1889
 Radics Bernát cigányprimás 1860—1890
 Borszár Ferenc cigányzenész 1860—†1891
 Balogh Sándor ref. lelkész és tanító 1861—1865
 Fila Ignác zenész 1861—1865
 Sárközy Károly cigányzenész 1861—†1891
 Ackermann József tanító, dalárdatag 1862—1864
 Endersz Antal városi zenész, kápt. énekes, énektanár, torna- és úszómester 1863—†1875
 Vogel Alajos belvárosi kántor, kápt. énekes, zenetanár, Cecília-kórus tag, *zeneszerző* 1863—1892
 Rigó János cigányzenész 1864
 Boronyai Mátyás cigányzenész 1864—1866
 Aujedzky Adolf volt katonakarmester, rajztanár, zenetanár, dalegyleti karnagy 1864—1886
 Marossy Lajos tánctanár 1864—1891
 Rábaközi Károly cigányzenész 1865
 Heinrich Etelka kápt. önkéntes énekes 1865
 Madaras Elek reáliskolai énektanár, dalárdakarnagy 1865—1874
 Gebauer Izidor ciszterci gimnáziumi énektanár 1865—1879
 Göbel Teréz (dr. Kuthy Józsefné) kápt. önkéntes énekes 1865
 Göbel Katica (Janny Rezsóné) kápt. önkéntes énekes, zenetanár 1865
 Horváth György cigányzenész 1866
 Horváth József cigányzenész 1866
 Farkas Sándor cigányzenész 1867
 Gáda Károly cigányzenész 1867
 Kovács Kupi János cigányzenész 1867
 ifj. Janny József kápt. énekes 1868
 Váradi Péter zenész 1868

ifj. Büttl Károly kápt. énekes 1868—1869
 Rotter Ernő kápt. zenész 1868—1886; színházi zenész 1876—1878
 Bernreiter Lipót kápt. zenész, zenetanár 1868—†1888; színházi karmester 1876—1877
 Seiszkál (Steyskal, Steszkal) Ferenc kápt. zenész 1868—1874; színházi zenész 1876—1877
 Dani Mihály cigányzenész 1869
 Kovács Sándor ref. kántortanító 1869
 Balogh Ignác cigányzenész 1869—1874
 Jónás János cigányzenész 1869—1876
 Bokor Mihály cigányzenész 1870
 Dani Ferenc cigányzenész (16 éves) †1870
 Nakó József cigányzenész 1870
 Nagy Lajos színházi karmester 1870—1871
 Romvári Rhuz Elek énekes színész 1870—1871
 Szalay Béni színházi karénekes 1870—1871
 Szalayné Lovassy Szerafin énekes színész 1870—1871
 Szeői-Szombatfalvi Albert színházi karénekes 1870—1871
 Szeőiné Kovács Róza énekes színész 1870—1871
 Timárné Nagy Róza énekes színész 1872—1873
 Kulcsárné Udvarhelyi Róza énekes színész 1870—1871
 Radics Ádám cigányzenész 1870—1873
 Megyery Emma énekes színész 1870—1873
 Bokody Antal énekes színész, színigazgató 1870—1874
 Nyiryné Németh Anna énekes színész 1870—1873
 Ságghi Mari énekes színész 1870—1874
 Dutka János kápt. másodorgonista 1870—†1893
 Rákász József cigányzenész 1872—1873
 Banalik Mihály zenész 1872
 Bogdán János énekes színész 1872
 Nagy Ignác zenész 1872
 Kubik — cigányprímás 1872
 Greizinger Róza kápt. önkéntes énekes 1872
 Forster József zenész 1872
 Bokor György cigányzenész 1872
 Horváth Böske kápt. önkéntes énekes 1872
 Rosznagl Anna kápt. önkéntes énekes 1872
 Rábaközy Máttyás cigányzenész 1872
 Markbreit Zsigmond színházi karmester 1872—1873
 Zádor (Balla) Zoltán énekes színész 1872—1873
 Farkas Gyula reáliskolai énektanár 1872—1874
 Csapó Ódön ref. kántortanító 1873
 Szervó János cigányzenész 1873
 Berényi Gyula énekes színész 1873—1874; 1879—1888; 1887
 Demjén Mari énekes színész 1873—1874; 1886—1887
 Kovács Lajos cigányzenész 1873—1874; 1879—1880; 1887
 Németh János énekes színész 1873; 1889
 Rónaszéki Gusztáv énekes színész 1873—1874; 1890—1891

Janny Rudolf kápt. énekes 1874
 Janny Imre kápt. énekes 1874
 Járóka József cigányzenész 1874
 Janny Mária kápt. énekes 1874
 Káldyné énekes színész 1874
 Ódor Antal cigányzenész 1874
 Czerny József (azonos Károllyal?) színházi karnagy, *zeneszerző* 1874
 Czerny Károly színházi karnagy 1874—1875
 Czerny (Ferenc?) színházi karnagy 1876
 Szeiszkál (Steyskál) János kápt. zenész 1874
 Boer Sarolta színházi énekes 1874—1875
 Halász Albert színházi karénekes 1874—1875
 Kampf József (Hieronymus?) színházi zenész és zeneigazgató 1874—1875; színházi
 zenész 1876—1877
 Káldy Gyula színházi karmester 1874—1875 (?)
 Balasy Ilka énekes színész 1874—1876
 Bényeiné Harmath Emma énekes színész 1874—1876
 Breznay Géza énekes színész 1874—1875; 1885—1888
 Heinrich Aranka kápt. önkéntes énekes, zongoratanár 1874—1884
 Dániel Ida színházi karénekes 1874—1875
 Gyöngyösi Emília színházi karénekes 1874—1876
 Kolozsváryné Berta színházi karénekes 1874—1876
 Kápolnay János énekes színész 1874—1875
 ifj. Károlyi Árpád színházi karénekes 1874—1880
 Szigeti Pepi színházi karénekes 1874—1875
 Weber Hermina kápt. önkéntes énekes 1874—1886
 Novák Sándor kápt. orgonista, tűzoltó zenekar karnagy, Ifjúsági Dalkör-karnagy,
zeneszerző 1874—1884
 Kendy Gusztáv énekes színész 1874—1876; 1878—1879; 1882—1883
 Martonfy János színházi karénekes 1874—1875
 Kövessy Gyula színházi karénekes 1874—1876
 Kövessy Gyuláné Mari színházi karénekes 1874—1876
 Lázárfi István színházi karénekes 1874—1876
 Lendvai József (János?) színházi karénekes 1874—1876
 Matausчек Ferenc színházi karmester 1874—1877
 Orsy Gusztáv énekes színész 1874—1876
 Solymosy Elek énekes színész 1874—1875
 Solymosyné színházi karénekes 1874—1875
 Szilágyi Béla énekes színész, rendező 1874—1878
 Szilágyiné Gustig Róza énekes színész 1874—1875
 Tamási Gábor színházi karénekes 1874—1876; 1881—1882
 Tószegi Károly színházi karénekes 1874—1875
 Vasvári Gyula (Béla?) színházi karénekes 1874—1876
 Weisz Ferenc színházi zenész, zenekarvezető 1874—1875
 Neumann Ármin kápt. önkéntes énekes 1875
 Rader Malvin kápt. önkéntes énekes 1875
 Lusztig Károly színházi karmester 1875—1876
 Rader Gizella kápt. önkéntes énekes és Cecília-kórus tag 1875—†1891

Habits János dalárdavezető 1875; színházi zenész 1876—1877
Farkas Ferenc kápt. önkéntes zenész 1875
Gléser Jozefa színházi karénekes 1875—1876
Gléser Hermina színházi karénekes 1875—1876
Magda István zenész 1875
Barát Mihály zenész 1875
Sárközi József cigányzenész 1875—1880
Halmainé Mindszenty Cornelia énekes színész 1875
Hegedűsné Róza színházi karénekes 1875—1877
Bereczky Irma színházi karénekes 1875
Landesmann Lujza zongoratanár 1875—1879
Kneifel Béla színházi zenekar igazgató 1875—1876
Kutasi Béla színházi karénekes 1875—1876
Berczy Ödön operaénekes 1875—1879; 1883—1884
Orsyné Borcsa énekes színész 1875—1876
Thorday Károly színházi karénekes 1875—1876
Tóth Sománé színházi karénekes 1876—1877
Török Miklós énekes színész 1876—1877; 1885—1886
Travers Ferenc (István?) énekes színész 1876—1878
Turner Ilka énekes színész 1876—1878
Váradi Gusztáv színházi karénekes 1876—1877
Vajnovics (Vojnovits Thomas?) színházi zenész 1876—1878
Veszprémi János (Gyula?) színházi karénekes 1876—1878
Vezériné Popovics Mari énekes színész 1876—1878
Witt Frigyes színházi karnagy 1876—1877
Acker Adolf (Albin?) színházi zenész 1876—1878
Magda János cigányzenész 1876—1882
dr. Kuthy József reáliskolai igazgató és énektanár 1876—1892
Chován Sándor színházi karénekes 1876—1877
Dossier Jakab színházi zenész 1876—1877
Tundre Vencel zenész 1876—1877
Erdélyi Ottilia színházi karénekes 1876—1878
Erdődi Ilona színházi karénekes 1876—1879
Vörös János zenész 1876—1883
Kocsis Irma énekes színész 1876—1878
Konczol Irma színházi karénekes 1876—1877
Králik József színházi karénekes 1876—1877
Hübner János színházi zenész 1876—1878
Kovatsik Antal színházi zenész 1876—1878
Körösiné Terka színházi karénekes 1876—1878
Fekete Ferenc énekes színész 1876—1878; 1880
Fenczl N. (Rudolf?) színházi zenész 1876—1878
Helvei Irén színházi karénekes 1876—1877
Horváth Aranka színházi karénekes 1876—1877
Hudacsek Antal (Gusztáv?) színházi zenész 1876—1878
Lauer Béla színházi karénekes 1876—1878
Nagy Julcsa énekes színész 1876—1877
Nevad József (János) színházi zenész 1876—1878

Oesterreicher Henrik színházi zenész 1876—1878
 Szabó Károly színházi karénekes 1876—1878; 1880—1881; 1886—1887
 Mandokyné Emma énekes színész 1876—1878
 Sándory Ignác színházi karénekes 1876—1878
 Sebelik Mátyás (Thomas?) színházi zenész 1876—1878
 Somogyi Hermin színházi karénekes 1876—1878
 Somogyi Róza színházi karénekes 1876—1878; 1880—1881
 Somolik Lőrinc színházi zenész 1876—1878
 Stauber N. színházi karnagy 1876—1877
 Szelits József színházi zenész 1876—1878
 Badics István, Ifjúsági Dalkör-tag 1877
 Csekey Lajos, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Csapó Dániel, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Csapó Ödön, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Detrich Zsigmond, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Flatt Gaston, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Gebhardt Károly, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Gödör Lajos, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Heinrich Lajos, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Horváth István, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Horváth Lajos, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Kálmán Lajos, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Kenessey Gyula, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Magyar Sándor, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Majláth János, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Mányai Mihály, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Meszlényi Lajos, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Nagy Ödön, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Nemsits Gyula, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Orbán Károly, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Poor Gusztáv, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Pete Dani, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Posztoczky Kálmán, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Rozgonyi György, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Sigray Gyula, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Szabó József, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Szűts Artur, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Tóth István, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Udvardi János, Ifj. Dalkör-tag 1877
 Dócsi Jancsi cigányprímás 1877—1882
 Enyvári Sarolta énekes színész 1877—1878; 1882—1883
 Hahnel (Hanel) Károly színházi zenész és karnagy, legényegyleti karnagy 1877—1878
 Schwartz Gyula színházi karnagy, *zeneszerző* 1877—1878
 Siedelm Izidor színházi zenekar igazgató 1877—1878
 Filipovitsné Mari színházi karénekes 1877—1878
 Fodor József színházi karénekes 1877—1878
 Gáborhegyi Kálmán színházi karénekes 1877—1878

Kiss Sománé színházi karénekes 1877—1878
 Lezák Ferenc színházi zenész 1877—1878
 Staubak János színházi zenész 1877—1878
 Wiener Károly színházi zenész 1877—1878
 Halász Károly kápt. önkéntes énekes 1878
 Fülel Henrikné kápt. önkéntes énekes 1878
 Kutassi Janka énekes színész 1878
 Zuber Árpád cimbalmos 1878
 Magó János cigányzenész 1878
 Schwartz Emma színházi énekes 1878
 Kulacs Gábor zenész 1878
 Ujvári Károly színházi karénekes 1878
 Grubiczy Marian zongorista 1878
 Forinyák Gyuláné zongorista 1878
 Balogh Gusztáv színházi karnagy, *zeneszerző* 1878—1880; 1884—1885
 Mihalovics Pál énekes színész 1878—1880
 Reiner Antónia énekes színész 1878—1880; 1884—1885
 Gyöngyi Izidor színházi karénekes 1878—1880
 Gálosi János énekes színész 1878—1879
 Bera Paula színházi karénekes 1878—1880
 Bera Róza színházi karénekes 1878—1879
 Izsó Kálmán színházi karvezető 1878—1880
 Latabár Dezső énekes színész 1879
 Abonyiné Kovács Ella színházi énekes 1879—1880
 dr. Greizinger Iván (János) orvos, szemináriummi zenetanár, kápt. zenész, Cecília-
 kórus tag, *zeneszerző* 1879—1892; színházi zenész 1889—1890
 Balla Béla énekes színész 1879—1880
 Ligethy Géza legényegyleti karnagy 1879—1886; színházi karnagy 1886—†1887
 Csentesi Kálmán színházi karénekes 1879—1880
 Izsóné színházi karénekes 1879—1880
 Kovács Ilka színházi karénekes 1879—1880
 Mezei Péter énekes színész 1879—1880
 Mezey Vilmos színházi karénekes 1879—1880
 Nagy Ilka színházi karénekes 1879—1880
 Nádor Béla énekes színész 1879—1880
 Juhászné Pajor Ágnes énekes színész 1879—1880; 1886—1888
 Szabó Béla színházi karénekes 1879—1880
 Tatay Eugénia (Erzsi?) énekes színész 1879—1880
 Ujhelyi Mari színházi karénekes 1879—1880
 Váradi Vilma színházi karénekes 1879—1880
 Mészáros Lajosné énekes színész 1879—1880
 dr. Vass Bertalan ciszterci gimnáziumi énektanár, kápt. önkéntes énekes, kamaraz-
 zenész, Cecília-kórus tag, *zeneszerző* 1879—1892
 dr. Fejér Ferenc kápt. énekes, kamarazzenész 1879—1888
 Udvardy Emerika (Hermann Edéné) zongoratanár 1879—†1891
 Kiss Béla énekes színész 1880
 Angyal Géza, Iparos Ifjúsági Dalárda-tag (tenor) 1880
 Csapkovics Jenő, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880

Csonka Károly, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Hekele József, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Kiss Mihály, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Natzky Kálmán, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Ocsipa László, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Seregi Ádám, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Graumann Mihály, Iparos Ifj. Dalárda-tag (II. tenor) 1880
 Hurbán István, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Kronschnabl, Károly, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Marosy Ferenc, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Péczely György, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Urbanovits Miksa, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Végh Gyula, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Beer Antal, Iparos Ifj. Dalárda-tag (I. basszus) 1880
 Fodor Endre, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Kronschnabl Károly, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Marosy Ferenc, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Péczely György, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 ifj. Rózsa Ferenc, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Tatár Mihály, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Abl József, Iparos Ifj. Dalárda-tag (II. basszus) 1880
 Horváth József, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Karnik Vilmos, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Horváth János, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Marász József, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Polgár Bertalan, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Sümeghy János, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Veszely József, Iparos Ifj. Dalárda-tag 1880
 Priellné Köntzöl Lujza énekes színész 1880
 Freizinger Ede neolog. izr. főkantor, *zeneszerző* 1880—1889
 Hauptmann Anna polgári leányiskolai énektanár, kápt. énekes, *zeneszerző* 1880—1892
 Balogh Árpád énekes színész 1880—1881
 Effendi István színházi karénekes 1880—1881
 Fehérváry Ottó énekes színész 1880—1881
 Fehérváry Ottóné színházi karénekes 1880—1881
 Locsarek György színházi karnagy 1880—1881
 Locsarekné N. Gizella énekes színész 1880—1881; 1891—1892
 Járóka Károly cigányzenész 1880
 Fürst Hermína színházi karénekes 1880—1881
 Gerőfiné Ilka énekes színész 1880—1881
 Bácsné Liptay Laura énekes színész 1880; 1883—1884
 Farkas Gusztáv énekes színész 1880—1881; 1885—1886
 Havasi Béla színházi karénekes 1880—1881
 Lubrincz Júlia színházi karénekes 1880—1881
 Magyar János színházi karénekes 1880—1881
 Marczel Géza énekes színész 1880—1881; 1883—1884
 Kelemen Ödön színházi karénekes 1880—1881

Kiss Andor színházi karénekes 1880—1881
Latabár Endréné színházi karénekes 1880—1881
Miksay Emil színházi karénekes 1880—1881
Molnár Fáni színházi karénekes 1880—1881
Róth Amália énekes színész 1880—1881
Róth Etel énekes színész 1880—1881
Szabó Klára színházi karénekes 1880—1881
Szombathy Vilmos énekes színész 1880—1881
Szommer Endre színházi karmester 1880
Tarasovitz Margit énekes színész 1880—1881
Tóth Berta színházi karénekes 1880—1881
Váry Janka színházi karénekes 1880—1881
Kerekes Hermin színházi karénekes 1881—1882
Lengyelfy Emília színházi karénekes 1881—1882
Lovászi Viktor színházi karénekes 1881—1882
Mezey Mihály énekes színész 1881—1882; és karmester is 1889—1892
Nagy József színházi karénekes 1881—1882
Parragh Kálmán énekes színész 1881—1882
Somhegyi István színházi karénekes 1881—1882
Somogyi László színházi karénekes 1881—1882
Szabó László színházi karénekes 1881—1882
Szathmáry Károlyné színházi karénekes 1881—1882
Szép János énekes színész 1881—1882
Abayné Nina (Ida?) színházi karénekes 1881—1885; 1888—1889
Dobocsányi Gyula énekes színész 1881
Bercsényi Júlia énekes színész 1881—1882
ifj. Bokor József színházi karmester 1881
Cservári Ilka énekes színész 1881—1882
Erdélyi Emma énekes színész 1881—1882
Gálfalvay Gábor színházi karénekes 1881—1882
Pospischil Lőrinc színházi másodkarmester 1881—1882; első hegedűs 1888—1889
Györfy Júlia színházi karénekes 1881—1882
Hódy Anna színházi karénekes 1881—1882
Somogyi Antal színházi karénekes 1881—1882
Dudás József cigányzenész 1881—1882
Erdőssy Hermin színházi karénekes 1881—1882
Eröss Antónia színházi karénekes 1881—1882
Hegedüs Sándor színházi karénekes 1881—1882
Hegy Gyula énekes színész 1881—1882
Holotay Erzsébet énekes színész 1882
Salamon Károly ref. kántortanító 1882—1884
Megyeri Dezső énekes színész 1882—1883
Munkácsiné énekes színész 1882—1883
Flögel Karolina (Kupecz Eleménné) kápt. önkéntes énekes 1882—1890
Nikó Lina énekes színész 1882—1883
Serényi Ármin színházi karnagy 1882—1883
Váczi Vilma énekes színész 1882; 1887
Völgyiné Júlia színházi karénekes 1882—1884; 1888—1889

Szép Mariska énekes színész 1882
 Veres Sándor énekes színész 1882—1885
 Veresné M. Erzsí színházi énekes 1882—1883; 1886
 Marczell Gézáné énekes színész 1883
 Bogár Dénes zenész 1883
 Conrád Marietta színházi karénekes 1883—1884
 Znojemszky Ferdinánd színházi karmester 1883—1886
 Azary Ilona színházi karénekes 1883—1885
 Ághy Sándor színházi karénekes 1883—1884
 Kertész János zenetanár 1883—1886
 Kárpáthy Anna színházi karénekes 1883—1884
 Kiss István énekes színész 1883—1884
 Kissné Honti Mari énekes színész 1883—1884
 Kovács Béla színházi karénekes 1883—1884
 Láng Ödön énekes színész 1883—1884
 Farkas Ilonka kápt. önkéntes énekes 1883
 Noszlopy Jenő színházi karénekes 1883—1884
 Nyiregyházi Vilmos énekes színész 1883—1884
 Takács Lina színházi karénekes 1883—1884
 Szabó Ilona zongoratanár, Cecília-kórus tag 1883—1892
 Temesváry Zoltán színházi karénekes 1883—1884
 Temesváry Zoltánné énekes színész 1883—1884
 Thomicz Jámborné Lina zongoratanár 1883—1885
 Végh István színházi karénekes 1883—1884
 Vida Dezső szemináriumi énektanár, Cecília-kórus tag 1883—1892
 Sajó Andor énekes színész 1883—1884
 Visky Mari színházi karénekes 1883—1884
 Völgyi Ödön színházi karénekes 1883—1884
 Leibold Károly, a Jellasic 69. ezred karmestere, *zeneszerző* 1883—1886
 Leeb Erzsébet zongoratanár, Cecília-kórus tag 1883—1892
 Aranyossy József énekes színész 1884
 Balogh Lujza színházi karénekes 1884
 Bertalanfy Gyula színházi karénekes 1884
 Borbély Sándor színházi karénekes 1884
 Bardon Sándor zenész, dalárdai karnagy, Cecília-kórus tag 1884—1892
 Csizmadia László színházi karénekes 1884
 Csomafy Mariska színházi karénekes 1884
 Csatár Győző énekes színész 1884—1885
 Dunai Árpád színházi karénekes 1884
 Hegyesi Lajos gordonkás 1884
 Kantay Teréz énekes színész 1884—1885
 Neumann Bernátné zongorista 1884—1892
 Nagy Erzsí színházi karénekes 1884
 Csányi Károly zenekarvezető 1884
 Erdélyi Márton színházi karénekes 1884
 Erdélyiné Hajnalka színházi karénekes 1884
 Fekete Adolf színházi karénekes 1884
 Hahn Adél kápt. önkéntes énekes 1884

Hahn Ilona kápt. önkéntes énekes 1884
 Egriné Kovács Ilka énekes színész 1884—1885
 Haday Sándor énekes színész 1884—1885
 Kacskovics Ödön színházi karénekes 1884
 Kovacsics Kornélia színházi karénekes 1884—1885
 Körösy Lajos énekes színész 1884
 Rauscher Béla kamarazenesz 1884
 Mészáros Lujza színházi karénekes 1884
 Laku Eugénia énekes színész 1884—1885
 Moóry Sándor énekes színész 1884—1885
 Moóryné Piroska színházi karénekes 1884—1885
 Németh József énekes színész 1884—1885; 1890—1891
 Rác Gyula énekes színész 1884—1885; 1888
 Szombathelyi Béláné színházi karénekes 1884
 Tisztai Károly színházi karénekes 1884
 Tisztainé Ilka színházi karénekes 1884
 Derzsényi Etel színházi karénekes 1885—1886
 Gönczy Mari énekes színész 1885—1886
 Hatvani Károly énekes színész 1885—1886
 Hatvaniné Csillag Amália énekes színész 1885—1886
 Hevessyné színházi karénekes 1885—1886
 Hunffy Imre énekes színész 1885—1886
 Kelemen Imre énekes színész 1885
 Makainé — színházi karénekes 1885—1886
 Pajor Emília énekes színész 1885—1886
 Pokorniné — színházi karénekes 1885—1886
 Pusztai Béla énekes színész 1885—1886
 Pusztainé — színházi karénekes 1885—1886
 Radó Berta színházi karénekes 1885—1886
 Dubovaczky Olga (dr. Lauschmann Gyuláné) kápt. önkéntes énekes, Cecília-
 kórus tag 1885—1892
 Pete-Mittler Emma (Jámbor Zsigmondné) cimbalmos 1885—1891
 Rau György színházi gordonkás 1886
 Kubányi Mici dalegyleti énekes 1886
 Kuti József cigányzenész †1886
 Göbel Mariska (Schlammadiger Antalné) kápt. önkéntes énekes 1886
 Mandola Ferenc kápt. zenész 1886
 Naszluhász Ödön zongoratanár 1886
 Joudl (Jaudl, Jandl), Ferdinand, a Döpfner 23. ezred karmestere 1886
 Tóth József kápt. zenész 1886
 Gaál Katica színházi karénekes 1886—1887
 Kutassy Endre színházi karénekes 1886—1887
 Bérczi Mari színházi karénekes 1886—1888
 Ligethyné I. énekes színész 1886—1887
 Nagy Gyula színházi karénekes 1886—1887
 Brestyánszky Karolin zongoratanár 1886—1889
 Polgár Sándor énekes színész 1886—1887
 Szamossy Albert színházi karénekes 1886—1887

Mátray Ede zongoratanár, *zeneszerző* 1886—1890; Cecília-kórus tag 1890
 Macskássy Rózsa kápt. énekes, polgári leányiskolai énektanár 1886—1892
 Márkus Irén kápt. énekes, zongorista 1886—1888
 Farkas Emma kápt. énekes 1886—1888
 Farkas Lina színházi karénekes 1886—1888
 Emmerth Ilonka kápt. énekes 1886—1892
 Gebhard Antónia kápt. énekes, zongorista 1886—1892
 Gebhard Paulin kápt. énekes 1886—1888
 Grundböck Betti kápt. énekes 1886—1888
 Grundböck Nina kápt. énekes 1886—1888
 Havranek Teréz kápt. énekes 1886—1888
 Jakabné — énekes színész 1886—1888
 Juhász Sándor énekes színész 1886—1888
 Kenedics Kálmán énekes színész 1886—1887
 Kerekes Mihály színházi karénekes 1886—1889
 Lauschmann Mária kápt. énekes, Cecília-kórus tag 1886—1892
 Szabó Ágnes kápt. énekes 1886—1888
 Fanta Mariska kápt. énekes 1886—1892
 dr. Berger Máté ciszterci tanár, kápt. énekes, kamarazenesz, Cecília-kórus tag 1886—1892
 Sziklay Miklós (József?) énekes színész 1886—1887
 Szilágyi Béla kápt. énekes 1886—1888
 Tollagi Adolf énekes színész 1886—1888
 dr. Bayer Ferenc tanár, a kereskedelmi iskola kórusvezetője 1887
 Dömötör Izabella zongorista 1887
 Dömötör László kápt. énekes 1887
 Havranek Ida zongorista 1887
 özv. Farkas Antalné, a zárda zenetanára 1887
 Madaras Lipót kápt. énekes 1887
 Horváth Ilona zongorista 1887
 Sólyom Lajos legényegyleti karnagy 1887
 Schoss Lajos hivatalnok, *zeneszerző* 1887
 Almássy Júlia énekes színész 1887—1888
 Bácskay Julcsa énekes színész 1887—1890
 Hermann Ede reáliskolai zenetanár, a kereskedelmi iskola ének- és zenekarának vezetője 1887—1892
 Král József, a Jellasich 69. ezred karmestere 1887—1892
 Dr. Ráday Lajos kápt. orgonista 1887
 Radics Mihály, Bernát fia, cigányzenész, *zeneszerző* 1887—1890
 Szendefy Irén kápt. énekes, zongorista 1887—1888
 Szilasi Irén énekes színész 1887—1888
 Szöllősy Ilona énekes színész 1887—1888
 Tombor Aladár színházi karmester, *zeneszerző* 1887—1888
 Aitner Ilka énekes színész 1888
 Aujedszky Irén zongorista 1888
 Fodor Bernát színházi másodkarmester 1888
 Lajos Gézáne zongorista 1888
 Báró Jenő hegedűs 1888

Boór Nina kápt. énekes 1888
 Z. Horváth Máriska kápt. énekes 1888
 Horváth Zoltán kápt. énekes 1888
 Krecsányi Sarolta énekes színész 1888
 Krémer Jenő énekes színész 1888
 Siegl Antal színházi zenekar igazgató 1888
 Strasser Josefin énekes színész 1888
 Weiss Hugó kápt. zenész 1888
 ifj. Bernreiter Lipót kápt. hegedűs 1888—1889
 Egri Stefánia énekes színész 1888—1891
 Kiss János énekes színész 1888—1889
 Pataki Nina énekes színész 1888—1889
 Serfőző Etel énekes színész 1888—1889
 Erdélyi Marietta énekes színész 1888—1889
 Antal Imre énekes színész 1888—1889
 Ehmann Anna kápt. énekes, Cecília-kórus tag 1888—1892
 Grossinger Brigitta kápt. énekes, zongorista 1888—1892
 Gireth Károly énekes színész 1888—1890
 Károlyiné Emília énekes színész 1888—1889
 Horváth Arnold énekes színész 1888—1889
 Kovács Mihály énekes színész 1888—1889
 Kövesdi Jenő énekes színész 1888—1889
 Kövesdi Mariska színházi karénekes 1888—1889
 Kövesdi Róza színházi karénekes 1888—1889
 Kupecz Irén kápt. énekes, Cecília-kórus tag 1888—1892
 Pibál Szaniszló citeratanító, színházi zenész 1888; 1891—1892
 Rainiss Irén kápt. énekes, Cecília-kórus tag 1888—1892
 Rozgonyi Géza zongorista 1888
 Serlyné Bignio Teréz énekes színész 1888—1889
 Serly Lajos színházi karmester 1888—1889
 Matkovics István kápt. zenész 1888
 Szinai Lajos énekes színész 1888—1889
 Balassa Károly énekes színész 1889
 Birkl Ida cimbalmos 1889
 dr. Lauschmann Gyula orvos, kamarazenész 1889
 Námesy Mariska zongorista 1889
 Széni Arabella énekes színész 1889
 Szép Aladár színházi karmester 1889
 Bérczi Erzsébet énekes színész 1889—1890
 Peuser Emma zongorista 1889
 Kövi Pál Ede énekes színész 1889—1890
 Nyilassy Mátyás énekes színész 1889—1890
 Rosenfeld Sarolta zongorista 1889
 Walter Nina cimbalmos, Cecília-kórus tag 1889—1892
 Müller Irma énekes, ösztöndíjas, Cecília-kórus tag 1889—†1892
 Radies Károly, Bernát fia, cigányzenész, cimbalomművész 1889—1891
 Vértessy József kápt. énekes, Cecília-kórus tag 1889—1892
 Vezér László legényegyleti karnagy, Cecília-kórus tag 1889—1892

Szigeti Lujza énekes színész 1889—1890
 Znojemszky Gyula színházi karnagy 1889—1892
 Langhmar Rózsi zongorista 1890
 Cservári Irma énekes színész 1890—1891
 Földvári József énekes színész 1890—1891
 Havas Ilona, Cecília-kórus tag 1890—1892
 Havranek Emília, Cecília-kórus tag 1890—1892
 Kalocsai Alán ciszterci tanár, Cecília-kórus tag 1890—1892
 Kálmán Károly, Cecília-kórus tag 1890—1892
 Kovács Ármin Sándor, Cecília-kórus tag 1890—1892
 Lányi Ernő kápt. karnagy, *zeneszerző*, a Cecília-kórus karnagya 1890—1892
 Lakos Anna, Cecília-kórus tag 1890—1892
 Pallér Kelemen ciszterci gimnáziumi igazgató, az iskolai zeneiskola vezetője, Cecília-kórus tag 1890—1892
 Prokopius Janka, Cecília-kórus tag 1890—1892
 Prokopius Karolin, Cecília-kórus tag 1890—1892
 Rader Ernő, Cecília-kórus tag 1890—1892
 Rader Jenő, Cecília-kórus tag 1890—†1891
 Scheinrich Antal, Cecília-kórus tag 1890—1892
 Spannbauer Olga, Cecília-kórus tag 1890—1892
 Szeib István, Cecília-kórus tag 1890—1892
 Szkladányi József kápt. énekes, Cecília-kórus tag 1890—1892
 Szöllősi Etel, Cecília-kórus tag 1890—1892
 Szöllősi Rózsi, Cecília-kórus tag 1890—1892
 K. Thalherr Mária, Cecília-kórus tag 1890—1892
 Tattay Margit, Cecília-kórus tag 1890—1892
 Weissenfeld János, Cecília-kórus tag 1890—1892
 dr. Werner Adolf ciszterci gimnáziumi tanár, Cecília-kórus tag 1890—1892
 Wagner Ferenc, Cecília-kórus tag 1891—1892
 Bónis Lajos énekes színész 1891
 Horváth Irén zongorista 1891
 Kézdi Juliska énekes színész 1891
 Meisel Vilma zongorista 1891
 Pola Jenny (Zseni) énekes színész 1891
 Székely Irén zongorista 1891
 Szentesy Vilma énekes színész 1891
 Torday Mariska énekes színész 1891
 Turner Ilka operaénekes 1891
 Beczkói József énekes színész 1891—1892
 Bucher Eduárd színházi zenész 1891—1892
 Ghaksmann Gyula színházi zenész 1891—1892
 Graspointner Antal színházi zenész 1891—1892
 Horna Antal színházi zenész 1891—1892
 Horváth Lajos színházi zenész 1891—1892
 Hubi Adolf színházi zenész 1891—1892
 Kunc Károly színházi zenész 1891—1892
 Lutz Károly színházi zenész, zenekari igazgató 1891—1892
 Pekarek Károly színházi zenész 1891—1892

Putz József színházi zenész 1891—1892
Rotter József színházi zenész 1891—1892
Stava Jakab színházi zenész 1891—1892
Trakhaus Ottó színházi zenész 1891—1892
Blau F. Gyula hegedűs 1892
Fried Ede orth. izr. kántor 1892
Glasner Irén hegedűs 1892
Mirth Rozina, Cecília-kórus tag 1892
Sulinka Mariska énekes színész 1892
Szabady Mariska énekesnő 1892

VIII. A művek tematikus jegyzéke

Tematikus műjegyzékünk — mint az eddigi városmonográfiákban is — tartalmazza mindazon műveket, amelyeket Székesfehérváron komponáltak, adtak elő, illetőleg e városban másoltak. Közöljük azon műveket is, amelyek ma ugyan másutt találhatók, de Székesfehérvárral való kapcsolatuk igazolt. A kották zöme a székesegyház kottagyűjteményén alapul. Az énekkar 18—19. századi, már nem használatos kottáit — amelyeket addig a kóruson szekrényben tároltak — e monográfia elkészítése során rendeztük, elláttuk jelzettel, majd a püspöki könyvtárban helyeztük el. Itt egyrészt megfelelő körülmények közt őrzik, másrészt pedig mindenfajta kutatás számára hozzáférhetőek. E kottaanyagban két zenei hagyaték is található, két, a múlt században működött regens chori kottatára. A Janny-hagyatékot a karnagy halála után szerezték meg és olvastatták be a többi kottagyűjteménybe. A másik elkülönített rész a Vogel család különböző tagjaitól származik. Legkorábbi rétegük Páriban és az ottani — minden bizonnyal igen szerény létszámú — együttes számára készült. A Vogel-anyag nem került a kórus törzsanyagába. Nem állapítható meg, hogy játszották-e e műveket Fehérvárt is, vagy sem. Mivel történeti értékük vitathatatlan, bevettük a jegyzékbe őket.

Igen gazdag kottaállományt őriz az István király Múzeum. Ez az 50-es években került hozzájuk. Átvizsgálásuk alapján állítható, hogy igazoltan fehérvári eredetű kottát nem tartalmaz — a megye különböző helyeiről, elsősorban kastélyokból származó kottákból áll. Így ezek nem kerültek be jelen listánkba.

A székesegyház kottaanyagához valamikor a múlt század első felében készítettek egy, a kor szokásai szerinti leltárt. Ez liturgikus műfajok szerint sorolja fel az állományt, tematikus kezdetet is közölve. Ennek jelzeteire utalunk a megjegyzésben „régí jelzet” megnevezéssel, valamint minden, az ott közöltekhez képest való eltérést — pl. szólamok számát — megjegyzünk. Ezen leltárkönyv, sajnálatos módon, semminemű évszámot nem közöl, sem összeállítója nevét nem adja meg. — A kötet közepe táján, üres lapok után, található a Janny-hagyaték. Ezt is műfajok szerinti csoportosításban írták le, de minimális adatközléssel: a zeneszerző vezetékneve, a mű igen rövid címe, néha más közléssel. Minden olyan esetben, amikor a kottát e listával sikerült azonosítanunk, „Janny-hagyaték” jelöléssel utalunk rá a megjegyzésekben.

Az egyes tételek leírását a korábbiakhoz hasonlóan tettük. A szerzőre és a mű címére vonatkozó adatok után a kiadás adatait adjuk meg. Azon kiadóknál, melyek ún. kiadói lemezszámot is közölnek, minden esetben leírtuk azt a kiadó neve után, vesszővel elválasztva. A meglévő szólamokat (partitúrát vagy zongorkivonatot) minden esetben feltüntetjük, a szokásos rövidítések alkalmazásával. Minden leírást a mű jelzetének megadásával fejezzük be. Új bekezdésben követ-

keznek a különböző megjegyzések. Ezek a régi katalógusra, a possessorra, ill. másolóra, előadókra stb. vonatkozhatnak. Ugyanitt közöljük az egyes szerzők tematikus műjegyzékeinek számát is. — Eybler műveinél a „tematikus jegyzék száma” kifejezéssel Hildegard Hermann Thematisches Verzeichnis der Werke von Joseph Eybler (München—Salzburg 1976, Katzschler. Musikwissenschaftliche Schriften 10.) c. kiadványára utalunk.

A tematikus műjegyzék felépítése az eddigi köteteket követi: először az egyes műveket tartalmazó kották szerzői betűrendben találhatóak. Ezt követik az anonim művek, majd a gyűjtőkötetek, ill. kolligátumok. Végül Függelék cím alatt közöljük azon műveket, amelyek különböző okoknál fogva nem kerülhettek be az előbbi csoportokba. Itt vannak olyan művek, amelyeket nem állt módunkban autopszia útján leírni (861., 872—874. sz. tételek). Csupán a másoktól kapott adatok alapján, igen hiányos leírást tudunk közölni róluk. Fehérvári vonatkozásuk miatt azonban szükségesnek tartottuk felvenni őket.

Végül köszönetünket kell kifejeznünk mindazoknak, akik a műjegyzék fáradságos és hosszadalmas munkájában segítettek, elsősorban és leginkább Gupcsó Ágnesnek és dr. Tóth Margitnak.

A rövidítések jegyzéke

A	= alt, altus	l.	= lap
ad lib.	= ad libitum	lev.	= levél
B	= basszus, Bass	ny.	= nyomda
Bar	= bariton	ny. n.	= nyomda nélkül
bc	= basso continuo	ob	= oboa, Oboe
Bgl.	= Begleitung	obl.	= obligat
C	= Canto, canto	off.	= offertórium
cb	= contrabasso	org	= orgona, Orgel
clar	= clarinetto	OSzK	= Országos Széchényi Könyvtár Zeneműtára
conc	= concertati, concertato	P	= partitúra
cor	= corno	pf	= pianoforte
CS Bra	= Csehszlovákia, Bratislava	pld.	= példány
CS Mms	= Csehszlovákia, Martin, Matica slovenska	PNr.	= kiadói lemezszám
Dir-St	= Direktion-Stimm	poss.	= possessor
Dr.	= Druck	rip	= ripieno
ed.	= editio, edited	S	= szoprán, Sopran
é. n.	= évszám nélkül	Sherman	= <i>Sherman, Charles Henry: The masses of Johann Michael Haydn</i>
fg	= fagott	sz.	= szám (sorszámközlésben); század (időmegjelölésben)
fl	= flauto, Flöte	T	= tenor
FML	= Fejér Megyei Levéltár	tamb	= tambour
h. n.	= hely nélkül	timp	= tímpani
H. é. ny. n.	= hely, év, nyomda nélkül	tr	= tromba, trombita
Hob.	= <i>Hoboken, Anthony van: Joseph Haydn. Thematisch-bibliographisches Werkverzeichnis</i>	tr-ne	= trombone, harsona
KL-A	= Klavierauszug	u.	= und
Klafsky	= <i>Klafsky, Anton Maria: Thematischer Katalog der Kirchenwerke von Michael Haydn. In: Denkmäler der Tonkunst in Österreich. Bd. 62.</i>	vl	= violino, Violine
koll.	= kolligátum	vla	= viola
		vlc	= violoncello
		vln	= violone
		zg	= zongora

1. **Langsam, zart**

T I Do - mi - ne Do - mi - ne non sum di - gnus

ABT, FRANZ: Domine non sum dignus. Für T I, T 2, B I u. B 2. — Kézirat. P. 5 szólam: 2 T I, T II, B I, B II. — 149.

Janny-hagyaték: Mindenféle / 5.

2. **Langsam**

Wir wer-fen uns dar-nie-der

ADAM, SIGRIST: Deutsche Messe in B. Für CATB u. Organo. — Kézirat. 4 szólam: CATB. — 890. Másoló/poss.: Gehörig J: Vogel, Schullehrer in Paari, 1837.

3. **Andante con moto**

Li - be-ra me Do - mi - ne

ADLER György: Libera me Domine. Für 4 Singstimmen. Von Georg Adler. Op. 11. — Wien [1825] Steiner, S: u: C: 4696. 4 szólam: SATB; kézírásban 11 szólam: 2 S, A, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc + vlne, org. — 91.

Poss.: Vogel Chor Regent 1830. — A régi katalógus 9 szólamot tüntet fel. — Régi jelzet: c 3.

4. **Graduale I. Andante** **II. Larghetto**

S I Ma - ri - a ma - ter gra - ti - ae S I Di - ri - ga - tur o - ra - ti - o me - a

III. **Larghetto, dolce** IV. **Larghetto**

S II Spe - ra in Do - mi - no Ac - ce - di - te ad e - um S II A - ni - ma me - a

V. **Larghetto**

a ex - ul - ta - bit

AIBLINGER, KASPAR: Fünf Gradualien. 1/ Maria Mater gratiae, 2/ Dirigatur oratio mea, 3/ Spera in Domino, 4/ Accedite, 5/ Anima mea. Für 2 S mit Bgl. von Orgel, Vlc. u. Bass. — Augsburg, Kollmann. 4 szólam: S I, S II, vlc + cb, org. (Cyclus 2- u. 3-stimmiger Kirchencompositionen... No. 7.) — 150.

Régi jelzet: d 50—54.

5. **Largo**

S I Ky - ri - e e - lei - son

AIBLINGER, Kaspar: Litania lauretana (sotto il del tuo bel manto). Für 2 S mit Bgl. von Orgel, Vlc. u. Bass. — Augsburg, Kollmann. 4 szólam: S I, S II, vlc + cb, org. (Cyclus 2- u. 3-stimmiger Kirchencompositionen... No. 9.) — 227.

Janny-hagyaték: Litania / 1.

6. **Larghetto**

Ky - ri - e e - lei - son

AIBLINGER, Kaspar: Litania lauretana de tre re. Hl. drei König-Litanei. Für 2 S mit Bgl. von Orgel, Vlc. u. Bass. — Augsburg, Kollmann. 4 szólam: S I, S II, vlc + cb, org. (Cyclus 2- u. 3-stimmiger Kirchencompositionen... No. 10.) — 257.

Janny-hagyaték: Litania / 2.

7. **Andante sostenuto**

C I Ky - ri - e e - lei - son

AIBLINGER, Kaspar: Missa Adelgunda... Für 2 S u. 1 A. mit Bgl. von Orgel, Bass u. Vlc. — Augsburg, Kollmann. 4 szólam: C I, C II, A, vlc + cb, org. (Cyclus 2- u. 3-stimmiger Kirchencompositionen... No. 1.) — 153.

Régi jelzet: a 97.

8. **Larghetto**

S Ky - ri - e e - lei - son

AIBLINGER, Kaspar: Missa brevis in A. Für 4 Singstimmen allein, oder mit Bgl. der Orgel (oder mit 2 VI, Vla, Vlc., Bass u. 2 Horn ad lib.) — Augsburg, Kollmann. 10 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, cor I—II, org. (Kirchen-Musik für kleinere Stadt- u. Landchöre... Sechs Messen u. 14 kurze Vesperpsalmen, No. 2.) — 158.

Régi jelzet: a 91.

9. **Andante sostenuto**

A Ky - ri - e e - lei - son e - lei - son

AIBLINGER, Kaspar: Missa Caecilia Rosina. Für S. u. A. mit Bgl. von Orgel, Bass u. Vlc. — Augsburg, Kollmann. 4 szólam: S, A, vlc + cb, org. (Cyclus 2- u. 3-stimmiger Kirchencompositionen... No. 3.) — 155.

Régi jelzet: a 99.

10. **Larghetto**

Vl. I S Ky - ri - e Ky - ri - e

AIBLINGER, Kaspar: Missa in F. Für 4 Singstimmen mit Bgl. von 2 VI., Vla., 2 Hörner, Bass u. Vlc. u. Orgel oder mit Orgel allein. — Augsburg, Kollmann. 11 szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + cb, vlc + cb + org, cor I, cor II, org. (Kirchen-Musik für kleinere Stadt- u. Landchöre... Sechs Messen u. 14 kurze Vesperpsalmen, No. 4.) — 152.

Régi jelzet: a 93. — A régi katalógus 12 szólamot tüntet fel.

11. **Larghetto**

C Ky - - ri - e e - lei - - - son

AIBLINGER, Kaspar: Missa in G. Für 4 Singstimmen mit Bgl. von 2 Vl., Vla., 2 Flöten, 2 Hörner, Vlc., Bass u. Orgel, oder mit Orgel allein. — Augsburg, Kollmann. 13 szólam: C, A, B, vl I, vl II, vla, vlc+cb, fl I, fl II, cor I, cor II, org solo, org. — 159.

A T-szólam hiányzik. — Régi jelzet: a 92. — A régi katalógus 14 szólamot tüntet fel.

12. **Larghetto**

S Ky - ri - e e - lei - son e - lei - son

AIBLINGER, Kaspar: Missa Michaelis. Für S. u. A. mit Bgl. von Orgel, Bass u. Vlc. — Augsburg, Kollmann. 4 szólam: S, A, vlc+cb, org. (Cyclus 2- u. 3-stimmiger Kirchencompositionen... No. 4.) — 156.

Régi jelzet: a 100.

13. **Larghetto**

S Ky - - ri - e e - lei - - - son

AIBLINGER, Kaspar: Missa (No. 3.) in G. SATB, vl I et II, vla, fl I, fl II, cor I, cor II, vlne, vlc con organo. — [Augsburg, Kollmann.] T, kézírásban 6 szólam: S, A, B, vl I, vl II, vlne. — 151.

Régi jelzet: a 92. — A régi katalógus 14 szólamot tüntet fel. — L. még a 11. tételt!

14. **Larghetto**

S I Ky - ri - e e - le - - i - son

AIBLINGER, Kaspar: Missa Salesia. Für 2 S. u. 1 A., mit Bgl. von Orgel, Vlc. u. Bass. — Augsburg, Kollmann. (Cyclus 2- u. 3-stimmiger Kirchencompositionen... No. 6.) 5 szólam: S I, S II, A, vlc, org. — 160, ill. az org-szólam: 206.

Régi jelzet: a 102.

15. **Moderato**

C Ky - ri - e e - - lei - son e - lei - son

AIBLINGER, Kaspar: Missa Sta. Walburga. Für S. u. A. mit Bgl. von vlc, Cb. u. Orgel. — [Augsburg, Kollmann.] (Cyclus 2- u. 3-stimmiger Kirchencompositionen... No. 2.) 4 szólam: C, A, vlc+cb, org. — 154.

Régi jelzet: a 98. — A régi katalógusban megjegyzés: Convent Messe.

16. **Andante**

Vlc. & Cb, S solo Ky - ri - e e - le - i - son

AIBLINGER, Kaspar: Missa Solennis in D. Für 4 Singstimmen mit Bgl. von 2 Vl., A, B, (2 Ob. oder Clar., 2 Horn, 2 Trompeten, Pauken ad lib.) u. Orgel oder mit Orgel allein. — Augsburg, Kollmann. (Kirchen-Musik für kleinere Stadt- u. Landchöre... Sechs Messen u. 14 kurze Vesperpsalmen. No. 1.) 4 szólam: C, 2 vlc+cb, org. — 157, ill. C- és egyik vlc+cb-szólam: 270.

Régi jelzet: a 90. — A régi katalógus 17 szólamot tüntet fel.

17. **I. Larghetto** **II. Moderato**

S I Ve - ni ve - ni sanc-te Spi - ri - tus S I Te
De - um lau - da - mus Tan - tum er - go
Sa - cra - men - tum

AIBLINGER, Kaspar: 1. Veni S. Spiritus. Für 2 S- u. A. mit Orgel-, Bass u. Vlc. — 2. Te Deum laudamus. Für 2 S, mit Orgel, Bass u. Vlc. — 3. Tantum ergo. Ad cantum firmum mit Orgel. — Augsburg, Kollmann. (Cyclus 2- u. 3-stimmiger Kirchencompositionen. . . No. 11.) 5 szólam: S I, S II, A, vlc + cb, org. — 269.

18. **Maestoso**

S Di - xit Do - mi - nus Do - mi - no me - o

AIBLINGER, Kaspar: 14 Vesperpsalmen. Für 4 Singstimmen mit Orgel u. Bass. (2 Vl., A — bei No. 1. auch Paucken, 2 Tr., u. 2 Horn ad lib.) — Augsburg, Kollmann. (Kirchen-Musik für kleinere Stadt- u. Landchöre. . . No. 7.) 13 szólam: CATB, vl I, vl II, vla, cor I, cor II, tr I, tr II, timp, org. — 271. Régi jelzet: K 14. — A régi katalógus 14 szólamot tüntet fel.

19. **Andante cantabile** 18

VI. I S Lau - da - te Do - mi - num

ALBRECHTSBERGER, Johann Georg: Offertorium „Laudate Dominum. . .” S. et B. solo, VI. I et II, Vla, Fl. et Clar. solo, Cor. in Es Solo et clarinis in Es, tympani in Es, B, organo v. vlc. Del Sigre. Franz Albrecht, Capellmeister in Tynau. . . — Kézirat. P: [2] lev., 12 szólam: 3 S, B solo, vl I, vl II, vla, vlc, fl., clar I, clar II, timp. — 162.

A cor- és org-szólam hiányzik. — Janny-hagyaték: Offertorium / 1.

20. **Adagio non troppo**

S Dex - te - ra Do - mini fe - cit vir - tu - tem

ALBRECHTSBERGER, Johann Georg: Offertorium in C minore „Dextera Domini. . .” de Dominica. SATB, vl I, vl II, org. con vlne. — Kézirat. 11 szólam: 2 S, 2 A, T, B, 2 vl I, vl II, vlne, org. — 163. Másoló/poss.: M. Hanner. — Régi jelzet: e 59. — A régi katalógus 12 szólamot tüntet fel.

21. **Allegro molto**

C Mi - se - ri - cor - di - as Do - mi - ni

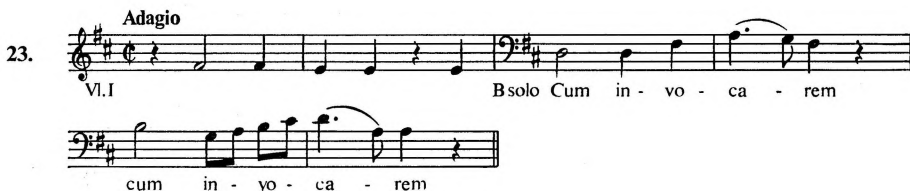
ALBRECHTSBERGER, Johann Georg: Offer. „Misericordias. . .” — Kézirat. 18 szólam: 2 C, 2 A, T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc+cb, ob I, ob II, cor I, cor II, org. — 164.

A címlap hiányzik. — Régi jelzet: e 38. — A régi katalógus 15 szólamot tüntet fel.

22.

ALLEGRI, Gregorio: Miserere: S I et II, A., T. et B. — Kézirat. Dir-St: [3] lev., 10 szólam: 2 S I, 2 S II, 2 A, 2 T, 2 B. — 958.

Janny-hagyaték: Miserere / 2.

23. **Adagio**

[ASSMAYER] Assmayr, Ignaz: Graduale „Cum invocarem . . .” Für A. o B. Solo mit Chor u. 2 VI., Vla., Vlc. Vln., 2 Hörner u. Fg. Op. 52. — Kézirat. P: [5] lev., 17 szólam: 2 S, 2 A, T, B soli, vl I, 2 vl II, vla, vlc+cb, fl solo, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — 165.

Másoló/poss.: Jos. Janny Chordirector (címlap); további másolási bejegyzés: Fine 7/9 1868. Scripsit Josephus Jani[] Alumnus VI Classis Albae Regiae.

Janny-hagyaték: Gradualék / 1.

24. **Andante con moto**

BACH, Johann Sebastian: Offertorium „Da pacem nobis Domine . . .” Für SATB, 2 VI., Vla., 2 Fl., 2 Ob. oder Clar., Vlc. u. Cb. 1 Ausg. nach dem Original-Manuscript. — Wien, Diabelli, D. et C. No. 5495. (Ecclesiasticon No. 37.) P: 11 l., kézírásban 16 szólam: 2 C, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, fl, ob/clar, vlc+cb. — 41.

A 125. kantáta (BWV 125.) Nyitókórusa.

25. **Andante con moto**

[BAJZÁTH György]: O! Pater parvulorum. Cantus juventutis Piarum Scholarum . . . — Ének a' kegyes rendi iskolák századoki gyakorlatából, zongorakísérettel ellátta — —. — Viennae (1856), Grube (typis Congregationis Mechitaristicae). 1 kötet: [4] lev. — 273.

26. **Andante sostenuto**

[BAJZÁTH György]: Perphrasis musica. Cantus quadragesimalis Stabat Mater. Pro 1 voce comite clavicordio, quam combinavit auctor idem qui Cantus Sub tuum praesidium. — H. é. ny. n. 1 kötet: 7 l. — 229.

Két példány, egyik csonka, csak 1—4. l. van meg. — Régi jelzet: m 45, de csak egy példányt említ.

27. **Allegro moderato** 8

VI. I B solo

Or - bi Ne - pu - ce - num de - dit

BATKA J[ohann] N[epomuk]: Graduale in festo St. Joannis. B Solo, vl I. et II., vla, vlne et vlc., fl., ob I et II, cor I et II, fg. con org. — Kézirat. 13 szólam: B solo, vl I, vl II, vla, vlc+vlne, vlne, fl, ob I, ob II, cor I, cor II, fg, org. — 166.

Másoló/poss.: Janny Chor Regent (címlap). — Régi jelzet: d 69.

28. **Moderato** 4

VI. I S Af - fer - te

Do - mi - no pa - tri Gen - ti - um

BÄRMANN, Joh.[!] H[einrich-Joseph]: Offertorium für Clarinetto Solo, Chor u. Orch. Von —, 1. Cammer Clarinettist der k. Hof-Capelle in München. — Kézirat. 19 szólam: 2 clar solo, SATB, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc+cb, ob I, ob II, fg, cor I, cor II, clarino I, clarino II. — 167.

Másoló/poss.: M: H: [=Macarius Hanner] (címlap). — Régi jelzet: e 36. — A régi katalógus 18 szólamot tüntet fel.

29. **Allegro**

S VI. I

Gau - de - te gau - de - te om - nes

BECKER, Johann Tobias: Offertorium de Sancto, vel Sancta. 4 vocibus, vl-nis 2, clarinis 2, tympanis et organo. — (Wien, Dr. Schweiger.) P: 18 l., kézírásban 9 szólam: SATB, vl I, vl II, cor I/II, timp, org. — 168.

Beilage zum österreichischen Schulboten.

Janny-hagyaték: Offertorium / 5.

30.

BEETHOVEN, Ludwig van: Messe solennelle en Ré majeur. Op. 123. — Kézirat. 5 szólam: A, 2 T, 2 B. — 170.

A többi szólam hiányzik. — Másoló/poss.: Jo. Winkler (borító), egyéb bejegyzés: Finis Lietaney[?] 1840, Jo. Winkler (T). — Janny-hagyaték: Misék / 2.

31.

BEETHOVEN, Ludwig van: Missa in C. Für 4 Singstimmen mit Bgl. des Orchesters. Von Luis van Bethowen[!]. — Kézirat. 36 szólam: 4 S, 2 A, 3 T, 3 B, 3 vl I, 3 vl II, vla I, vla II, vlc+cb, fl I, fl II, clar I, clar II, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 169.

Másoló/poss.: ad me Jos: Winkler in Albae Regalis 838 (borító). — Előadási bejegyzések: Aufgeführt an 20 Jänner 838, den 4. May 848 (borító), november 26. 1865 (T solo), 1889 Cecíliakor. V[ogel] A[lajos] (T solo). — További másoló bejegyzés: Müller 1843 (vl II). — Előadói bejegyzés: Stefan Moravek k.k. Timpanist (timp). — Régi jelzet: a 107. — A régi katalógus 32 szólamot tüntet fel.

Allegro

32.

BELLA, J[án] L[evoslav]: Haec dies. Offertorium solempne pro Paschate, virorum polyphoniae adcommo-
datum... Joannes L. Bella. Op. 8. — Viendobonae, Glöggl, F. G. 2128. P: 3 l., 4 szólam: T I, T II,
B I, B II; kézírásban: Dir-St: [2], [1] lev., 4 szólam: T I, T II, B I, B II. — 171.

Poss.-jelzés a címlapon, ill. borítón: Fr. Zsasskovszky. — Janny-hagyaték: Offertorium / 8.

Andante

33.

BENGRÁF József: 2 Reginae Coeli. Das 1. für 4, das 2. für 3 Singstimmen u. Organo. Authore Schrinz-
ky[!] Benczúr. — Kézirat. 9 szólam: S, A, T, B, vl I, vl II, vlc+vlne, cor I, cor II. — 172.

Az org-szólam hiányzik. — Benczúr neve a szólamokon, a másik név — áthúzva — a címlapon
található. — Másoló/poss.: Vogel (címlap). — Régi jelzet: l 27. — Régi katalógusban a szerző neve
Bengráf, ott 10 szólamot tüntetnek fel.

Moderato

34.

BERG Antal: Choral Messe. Für SAT u. B, Vln., Vlc. u. B-Posaune. — Kézirat. 8 szólam: S, A, T,
vlc+vlne, trombone I, org. — 173.

A B-szólam hiányzik. — Régi jelzet: a 74. — A régi katalógusban megjegyzés: Zum Gebrauch der
Convent-Aemter.

Moderato

35.

BERG Antal: Choral Messe. Für 4 Singstimmen mit Orgel Bgl. Componirt u. snr. Hochwürden dem
Gnädigen Herrn Herrn Franz von Farkas, Grosz Probsten zu St: Weissenburg u. Beförderer der Musik
rücksichtlich des Conventual Amtes hochachtungsvoll gewidmet von Anton Berg, Dom Organisten zu
Stuhlweissenburg. — Kézirat. 5 szólam: SATB, org. — 235.

Régi jelzet: a 96.

Moderato

36.

BERG Antal: Kurze Vesper in C. Für 4 Singstimmen mit Bgl. 2 Vl., Vla., Vln., Vlc., 2 Trompeten u.
Orgel. Von Anton Berg. — Kézirat. Dir-St: [4] lev., 14 szólam: 2 C, 2 A, T, B, vl I, vl II, vla, vlc+vlne,
2 org, tr I, tr II. — 281.

Másoló/poss.: J. Janny (Dir-St vége). — Előadási dátum: 1⁴ mal am 25/9 [18]92, unter 26.

37. **Grave**

C Li - be - ra li - be - ra me Do - - mi - ne

BERG Antal: Libera. — Kézirat.: 32 l. — 174.
 Poss.: Janny. — Janny-hagyaték: Libera / 3. Partitúr.

38. **Andante**

B Ky - ri - e - - - e - lei - - - son

VI I

BERG Antal: Missa No. 1. Für CATB, vl I et II, vla, cor I et II, tr I et II, trombone, vlne et vlc et org. Componirt u. dem wohlgebornen Herrn Herrn Joseph Janny, Regenschori an der Domkapelle zu Stuhlweissenburg hochachtungsvoll gewidmet von Anton Berg, Domorganisten. Op. 2. — Kézirat. P: [61] lev., 21 szólam: 2 C, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, 2 vlc+cb, tr I, tr II, cor I, cor II, trombone, org. — 175.
 Janny-hagyaték: Misék / 4.

39.

Tsolo Ky - ri - e - - - e - lei - - - son

BERG Antal: 2. Messe. Für CATB Soli et Choro, mit Bgl. 2 Vl., Vla., Vlc., Fl., 2 Clar., 2 Horn, 2 Tr., Trombone, 2 Fg., Pauken, C. et Vlc. u. Orgel. Componiert von Ant. P. Berg, Organist an der Stadtpfarre zu Stuhlweissenburg. Op. 9. — Kézirat. P: [76] lev., 33 szólam: CATB soli, 2 C, 2 A, 2 T, 2 B, 3 vl I, 3 vl II, 2 vla, 2 vlc+cb, fl, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, tr I, tr II, tr-ne, timp. — 176, ill. 177 [szólamok].

A szólamanyag borítóján a címadatok után álló megjegyzés: Verfasst u. sr. hochwürden dem H. H. J. von Schwanfelder, Dom-Herr zu Stuhlweissenburg... gewidmet von Anton P. Berg, Organist der Pfarrkirche. — A P csonka, borítója letépve, utolsó lapja hiányzik. — Régi jelzet: a 127. — A régi katalógus szerint 30 szólama volt.

40. **Adagio**

VI I S O De - us e - go a - mo te

BERG Antal: Offertorium „O Deus ego amo te”. Für S., A., T. u. B., 2 Vl., Vla., 2 Hörner, Vln., Vlc. u. Orgel. — Kézirat. P: [6] lev., 19 szólam: 3 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, 2 vlne, cor I, cor II, org. — 178.

Előadási bejegyzés: Hauptmann Anna (Alto, 1886—1902) in der Domkirche. — Janny-hagyaték: Offertorium / 3.

41.

VI I

BERG Antal: Offertorium „Respice in me”, in E_h, A. et Vlc. Solo sammt Chor mit Bgl. VI I—II, Vla, 3 Posaunen, Vlc. et Cb. Von Anton P. Berg. — Kézirat. P: [17] lev., 23 szólam: A solo, coro: 3 C, 3 A, 2 T, 2 B, vl I, vl II, vla, 2 vlc solo, vlc+cb, cor I/II, tr-ne A, tr-ne T, tr-ne B, org solo. — 179.

Janny-hagyaték: Offertorium / 10.

42. **Adagio**

VI.I S Pa - ter no - ster

BERG Antal: Pater noster. Für SATB, Streich-Quartett u. Orgel. Von Anton Berg, Dom-Organisten in Stuhlweissenburg. — Kézirat. P: [3] lev., 2 Dir-St: [1], [1] lev., 32 szólam: 7 S, 7 A, 3 T, 3 B, 3 vl I, 4 vl II, 2 vla, 2 vlc+cb, org. — 280.

Másoló/poss.: Drlik (P boritón), másolási dátum a P végén: 29/3 1855. — A közös borító felirata: ... Geschrieben 20/5 1855. Eigenthum des Jos. Cals. Drlik. — Janny-hagyaték: Offertorium / 2.

43. **Con moto**

C Tan-tum er - go sa - cra-men - tum

BERG Antal: Tantum ergo. Für 4 Singstimmen mit Bgl. 2 Vl., Vla., 2 Hörner, Cello u. Vln. samt Kl-A. oder Orgel. — Kézirat. 14 szólam: 2 C, 2 A, T, 2 B, 2 vl I, vl II, vla, vlc+cb, cor I/II, pf. — 180.

Másolói bejegyzés: Scr. J. Janny (B). — Janny-hagyaték: Tantum / 1.

44. **Allabreve**

C Ky - ri - e e - lei - son

[BERTALI] Berthali, [Antonio]: Missa pro Dominica Quadragesimae vel Adventus. A 4 voci CATB, col vlc. e vlne. — Kézirat. 6 szólam: CATB, vlc, vlne. — 282.

Régi jelzet: a 65. — Régi katalógusban megjegyzés: Zum Gebrauch in der Advent u. Fastenzeit.

45. **Andante**

S Ky - ri - e e - lei - son e - lei - son

[BLAHAK Joseph]: Messe No. 1. in C. Für SATB, 2 Vl., Vla., (Fl., 2 Ob., 2 Trompeten u. Pauken ad lib.), Cb., Vlc. u. Orgel concert. Von J. Blahack. — Kézirat. Dir-St: [9] lev., 20 szólam: 3 S, 2 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlne, fl, ob I, ob II, clarino I, clarino II, timp, org. — 181.

Másolói bejegyzések: 3/10 1868 (S), 25/11 1868 (vl I, vl II, org), 3/1 1869 (vl I), 26/11 1868 (fl, timp). — Janny-hagyaték: Misék / 3.

46. **Andante**

VI.I T solo Be - a - - tus vir

[BLAHAK, Joseph]: Offertorium „Beatus vir”. Solo für T mit Bgl. von 2 Vl., Vla., Vlc. u. Cb. Von Josef Blahack. (Op. 7.) — Kézirat. Kl-A: [4] lev., 8 szólam: S solo, T solo, vl I, 2 vl II, vla, vlc+cb, org. — 182.

Másoló/poss.: Janny (címlap), további másolói bejegyzések: 2/5 1864 (vl I), Brittel Károly (vla), J. Jany (org). — Janny-hagyaték: Offertorium / 13. — Egy Diabelli-kiadványról készült másolat, annak lemezszáma D. et C. No. 3809.

47. **Andante sostenuto** 9

Vlc. & Cb. S solo Cla - ma -

- - vi ad te, Do-mi-ne

[BLAHAK, Joseph]: Offertorium „Clamavi ad te, Domine”. Für S. u. Clar. (oder Ob. oder VI.) Solo, mit Bgl. von 2 Vl., Vla., Vlc. u. Cb. Op. 9. Von Blahack. — Wien, Diabelli, D. et C. No. 851. 14 szólam: 2 S, 2 ob/vl solo, 2 vl I, 2 vl II, 2 vla, 2 clar solo, 2 vlc+cb; kézírásban 2 Dir-St.: [4], [3] lev. — 106. Poss.: J. Janny Ch. Regent (címlap). — Janny-hagyaték: Offertorium / 7.

48. **Andante** 11

Vl. I T solo Con - fi - te - bor

ti - - bi, Do - mi - ne

[BLAHAK, Joseph]: Offertorium „Confitebor tibi Domine”. Für T. u. VI. Solo mit Bgl. 2 Vl., Vla. (2 Ob. u. 2 Hörner ad lib.) Vlc., Cb. u. Orgel. Von Blahack. — Wien [1829], Diabelli D. et C. No. 3287. 11 szólam: T solo, vl solo, vl I, vl II, vla, ob I, ob II, cor I, cor II, vlc+cb+org; kézírásban 1 Dir-St.: [3] lev. — 129.

Poss.: J. Janny (címlap). — Janny-hagyaték: Offertorium / 4.

49. **Adagio**

Vl. I S solo Do-mi-ne in au - xi - li - um me - um re - spi - ce

[BLAHAK, Joseph]: Offertorium „Domine in auxilium meum respice”. Für S. Solo mit Bgl. von 2 Vl., Vla. Vlc. u. Cb. Op. 1. Von Blahack. — Wien, Diabelli, D. et C. No. 371. 6 szólam: S solo, vl I, vl II, vla, vlc+cb, org; kézírásban 1 Dir-St.: [1] lev., 2 szólam: vl I, vl II. — 144.

Janny-hagyaték: Offertorium 12.

50. **Allegro moderato** 6

Vl. I B solo Ju - stus ut pal - ma flo - re - bit

[BLAHAK, Joseph]: „Justus ut palma”. Offertorium, B. Solo. Op. 6. Von Blahack. — [Wien 1830, Diabelli], D. et C. No. 3656. 12 szólam: B solo, vl I, vl II, vla, vlc+cb, ob I, ob II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, timp; kézírásban Kl-A: [3] lev., 4 szólam: vl I, vl II, tr-ne, vlc+vlne. — 85.

Janny-hagyaték: Offertorium / 16.

51. **Adagio** 13

Vl. I S solo Sal - ve Je - su

[BLAHAK, Joseph]: Offertorium „Salve Jesu pie”. Solo für S. u. VI., mit Bgl. 2 Vl., Vla., Vlc., Cb. u. Orgel. Op. 5. — Wien [1830], Diabelli, D. et C. No. 3569. 7 szólam: vl solo, S solo, vl I, vl II, vla, vlc+cb, org; kézírásban P: [4] lev. — 137.

Janny-hagyaték: Offertorium / 14.

52. Org. B Re-qui-em re-qui-em ae-ter-nam

[BLAHAK, Joseph]: Requiem. Für 1 B-Stimme u. Orgel. Komponirt von Joseph Blahack. Auch gesetzt mit Bgl. von 2 Vl., Vla. u. Cb. — Kézirat. 8 szólam: 2 B, 2 vl I, vl II, vla, vlc+cb, é+org. — 183.

Másoló/poss.: bejegyzések: Novák Sándor tulajdona. ára volt 5 fl v. (boritón), Novák Sándoré, megvettem Július 11-én 1854 (é+org címlap), Vogel Alajos tulajdona 1895 10/7. (é+org alján). — Régi jelzet: b 16.

Allegretto

53. S Ve-ni sanc-te sanc-te Spi-ri-tus

[BLAHAK, Joseph]: Veni Sancte. Für SATB, 2 Vl., Vla. (2 Ob., Tr. u. Pauken ad lib.), Cb., Vlc. u. Orgel. Von Blahack. — Kézirat. 25 szólam: 3 S, 3 A, 3 T, 3 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc+cb, ob I, ob II, clarino I, clarino II, timp, é+org, org. — 184.

Moderato

54. S A-ve Ma-ri-a gra-ti-a ple-na

BOMBELLES, [Henri de]: Ave Maria. — Kézirat. P: [3] lev., 3 szólam: A, T, B. — 185.

A S-szólam hiányzik. — Régi jelzet: e 91. — A régi katalógusban „Graf von Bombelles” műveként egy F-hangnemű mű található, mely 5 szőlamból áll! Ezt a Bombelles-művet a régi listák nem tartalmazzák.

Adagio

55. S O sa-lu-ta-ris ho-sti-a

BOMBELLES, [Henri de]: Graduale „O salutaris”. Componirt von sr. Excellenz dem Herrn Grafen Heinrich von Bombelles, k.k. wirklicher geheimer Rath u. Kammerer. . . — Kézirat. P: [2] lev. — 186. Régi jelzet: d 55.

56. 12 Cembalo C I solo Weil zu Beth-le-hem ge-boh-ren

[BÖHM Ferenc?]: Weihnachtslied in Dis „Sions Tochter dich erfreuen”. In Musik gesetzt[!] Francois Pöhm. — Kézirat. 6 szólam: 2 C I, 2 C II, B, org. — 912.

Másoló/poss.: Ex rebus Joanis De Gebri, Organist Ta. . . siensis.

Larghetto

57. Clar. I 8 S A-ve ve-rum cor-pus na-tum

BRAUER [Ferenc]: Graduale „Ave verum corpus”. Für 4 Singstimmen, mit Bgl. des Orch. — Kézirat. P: [4] lev., 17 szólam: 3 S, A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc, clar I, clar II, fg I, fg II, org. — 187.

Másoló/poss.: Jos. Janny Chor Reg. (címlap). — Janny-hagyaték: Graduale / 2.

58. **Larghetto**

VI. I

B

B Ky - ri - e e - le - i - son

BROSIG, Moritz: Messe. Für 4 Singstimmen u. Orch. . . Op. 7. 2. verb. Aufl. — Breslau, Leuckart, F.E.C.L. 1126. 21 szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, cor I, cor II, tr-ne A, tr-ne T, tr-ne B, timp, org + Dir-St; kézírásban 18 szólam: 4 S, 3 A, 2 B, vl I, vlc, cor I, cor II, 2 tr-ne I, tr-ne II, org. — 285.

Régi jelzet: a 135.

59.

S

Re - qui - em ae - ter - nam

BROSIG, Moritz: Requiem. Für 4 Singstimmen mit Bgl. von Orgel u. Cb. oder 2 Vl., Vla., u. 2 Horn ad lib. — Breslau, Leuckart. 11 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, cb, cor I, cor II, org. — 286.

Régi jelzet: b 13.

60. **Allegro**

S

Di - xit Do - mi - nus Do - mi - no me - o

BROSIG, Moritz: Vesperae. — Kézirat. 17 szólam: 4 S, 2 A, 2 T, B, vl I, vl II, vla, vlc + vlne, vlc, clarini, timp, org; Dir-St: [6] lev. — 287.

Janny-hagyaték: Vesperae / 4.

61. **Andante**

VI. I

S

Ky - ri - e e - lei - - son

BRÖER, Ernst: Litaniae B. Virginis Mariae. Für SATB, 2 Vl. u. Orgel. — Wien [1842], Haslinger, T.H. 8850. P: 18. l. (No. 5. der Kirchensachen.), kézírásban 15 szólam: S solo, 3 S, A, T, B, vl I, 2 vl II, vla, vlc + cb, vlc, 2 org. — 288.

Janny-hagyaték: Litaniae / 3.

62. **Allegro maestoso**

S

Di - xit Do - mi - nus Do - mi - no me - o

BRÖER, Ernst: Vespern No. 2. — Kézirat. 15 szólam: 2 S, 2 A, T, B, vl I, 2 vl II, vla, cb, clarino I, clarino II, timp, org. — 289.

Másolói bejegyzés: Rotter (vl II). — Janny-hagyaték: Vesperae / 3.

63. **Allegro**

VI. I S solo Do - mi - ne ad ad - ju - van - dum me

BÜHLER, Franz: Vesperae No. 1. in D, de B. V. Mariae. Ab Organo, 4 Vocibus cantant., 2 Vl. et Vla. obl., 2 fl. 2 cor., 2 clarinis, tympanis et vlne. non obl. Compositae per Franciscum Bühler. — Kézirat. Dir-St: [6] lev., 17 szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II, vla, vlc+vlne, fl I, fl II, clarino I, clarino II, cor I, cor II, timp, org. — 290.

Másolói bejegyzés: Cirkus Vespera. — Janny-hagyaték: Vesperae / 2.

64.

VI. I B Di - xit Do - mi - nus

BÜHLER, Franz: Vesperae No. 2. de Dominica et de Confessore. A SATB, 2 vl, vla, org, vlne et vlc. — Kézirat. 2 Dir-St: [8], [4] lev., 9 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+vlne, org. — 188/a.

Janny-hagyaték: Vesperae / 8. — A második Dir-St utolsó lapja hiányzik.

65. **Poco allegro**

S Do - mi - ne ad ad - ju - van - dum me

BÜHLER, Franz: Vesperae No. 3. — Kézirat. Dir-St: [8] lev., 17 szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II, vla, vlne+vlc, fl I, fl II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 189/a.

A borító hiányzik. — Janny-hagyaték: Vesperae / 7.

66. **Allegro**

S Do - mi - ne ad ad - ju - van - dum me

BÜHLER, Franz: Vesperae. — Kézirat. Dir-St: [8] lev. — 188/b.

Janny-hagyaték: Vesperae / 2.

67. **Grave**

Fl. S In no - vis can - ti - cis

CHERUBINI, Luigi: Graduale „In novis canticis.” — Kézirat. P: [7] lev., 31 szólam: 5 S, 3 A, T, 4 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc+vlne, fl, ob I, ob II, fg I, fg II, clar I, clar II, cor I, cor II, tr-ne B, timp, org. — 190.

Janny-hagyaték: Offertorium / 4.

68. **Larghetto**

VI. I S solo O sa - lu - ta - ris ho - sti - a

CHERUBINI, Luigi: Graduale zur 4. Messe „O salutaris hostia”. Duett für S. u. T. mit Bgl. von 2 Vl., Vla., 2 Vlc. u. Cb. Mit beigefügter Bgl. des Pf. anstatt des Orch. — Wien [1831], Diabelli, D. et C. No. 3842. 7 szólam: S solo, vl I, vl II, vla, vlc I, vlc II, cb. — 71.

A T-szólam hiányzik. — Régi jelzet: d 45. — Poss.: N V [= Nicolaus Vogel].

69. **Allegro maestoso**

VI. I S solo Sanc-tus Sanctus

CHERUBINI, Luigi: Hymnes sacrés, avec acc. de pf. No. . . 4. Sanctus o salutaris à 1 voix. . . — Vienne [1825], Mollo, M. 1886. 1 kötet: 5 l., kézírásban 32 szólam: S solo, T solo, 5 vl I, 3 vl II, 3 vla, 2 vlc + cb, 2 ob I, 2 ob II, 2 clar I, 2 clar II, 2 fg I, fg II, 2 cor I, 2 cor II, 2 pf. — 134.

Másoló/poss.: J. Janny Reg: Chori (címlap), ill. Vogel (vl I), Nowak (vl II); Vogel 1832 (régi címlap). Janny-hagyaték: Offertorium / 21.

70. **Larghetto**

Pf. S Va - ter un - ser dort in der Him - mel

CHERUBINI, Luigi: Hymnes sacrés, avec acc. de pf. No. . . 5. Pater noster à 4 voix. — Vienne [1825], Mollo, M. 1887. P: 9 l., 4 szólam: SATB., kézírásban: P: [9] lev., 26 szólam: 5 S, 4 A, 4 T, 4 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc, vlne, cor I, cor II. — 194.

Másolói bejegyzések: Geschrieben durch Conrad Lanz (2 S, 3 A, 2 T, 2 B, vl I, 2 vl II, vla, vlne.) — Janny-hagyaték: Offertorium / 23.

71. **Sostenuto**

VI. I B Ky - ri - e ky - ri - e

CHERUBINI, Luigi: Grosze[!] Messe in F dur. Für S, T, B, vl I, vl II in duplo, Vla, Fl, Fg, Clar I, Clar II, Cor I, Cor II, Clarino I, Clarino II, Vln u. Vlc, Tymp. — Kézirat. 22 szólam: 2 S, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc, fl, clar I, clar II, fg, clarino I, clarino II, cor I, cor II, timp, org. — 191.

Régi jelzet: a 19. — Másolói bejegyzés: Jos: Kupf (org.)

72. **Larghetto**

Fl. I S I Ky - ri - e e - le - i - son

CHERUBINI, Luigi: Missa [No. 1]. — Kézirat. 20 szólam: S I solo, S II solo, 2 A solo, T I solo, T II solo, B solo, fl I, fl II, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp. — 192.

Másolói bejegyzések: Jos. Bardón 12/11. 1859 (clar II), Jos. Bardón 1859. 7/11 (timp), JBardón 10/11. 1859 (clar I), Jos. Bardón 1859. 4/11 (fl I—II), Bardón József 1859. 23/10. (B solo), Jos. Bardón 1859. 29/10 (T II, S II), Bardón József 1859 26/10. (T I, A); Janny István 1861 (A solo). — A Janny-hagyatékban szerepel.

73. **Andantino**

Fl. I B solo Ky - ri - e e - le - i - son

CHERUBINI, Luigi: Messe No. 4. — H. é. ny. n. 23 szólam: A solo, T solo, B solo, A, T, B, vl I, vl II, vla I/II, vlne, fl I, fl II, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp; kézírásban 15 szólam: S, 2 A, T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlne, cor I, cor II, Flügelhorn B. — 56.

74. **Larghetto**

Vla T T O sa - lu - ta - ris ho - sti - a

CHERUBINI, Luigi: O salutaris hostia. Für S, T, u. B, 2 Vl., Vla., 2 Clar. (2 Fg. ad lib.), Hörner, Vlc., Cb. u. Orgel. — Wien [1826], Diabelli, D. et C. No. 2193. 14 szólam: S, T, B, vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, org; kézírásban P: [4] lev., 7 szólam: 2 S, B, vl I, vl II, cb, org. — 72.

Poss.: J. Janny.

75. **Larghetto**

Vl. I Clar. solo S A - ve a - ve Ma - ri - a

CHERUBINI, Luigi: Offertorium „Ave Maria.” Für S. u. Clar. Solo mit Bgl. von 2 Vl., Vla., Vlc. u. Cb. — Kézirat. P: [4] lev., 10 szólam: 2 S solo, 2 clar solo, vl I, vl II, vla, vlc, cb, org. — 193.

Másoló/poss.: J. Janny, ill. Jos. Janny Chor Regent (címlap). — Janny-hagyaték: Offertorium / 17.

76. **Larghetto**

pa - nis An - ge - lo - rum Ec - ce

CHERUBINI, Luigi: Offertorium „Ecce panis Angelorum”. Solo für S. oder T. mit Bgl. von 2 Vl., Vla., Fl., 2 Clar., 2 Fg., Vlc. u. Cb. Mit beigefügter Bgl. des Pf. anstatt des Orch. — Wien [1831], Diabelli, D. et C. No. 3699. 11 szólam: S, T soli, vl I, vl II, vla, fl, clar II, clar II, fg I/II, vlc+cb, pf; kézírásban P: [4] lev., KI-A: [3] lev., 3 szólam: vl I, vl II, org. — 70.

Másoló/poss.: Janny ChRgt. (borító). — Janny-hagyaték: Offertorium / 19.

77. **Andantino**

Lau - da Si - on lau - da Si - on

CHERUBINI, Luigi: Offertorium „Lauda Sion Salvatorem”. Duett für S. u. A. mit Bgl. von 2 Vl., Vla., 2 Fl., 2 Clar., 2 Fg., Vlc. u. Cb. mit beigefügter Bgl. des Pf. statt des Orch. — Wien [1831?], Diabelli, D. et C. No. 3718. 13 szólam: S solo, A solo, vl I, vl II, vla, fl I, fl II, clar I, clar II, fg I, fg II, vlc+cb, pf; kézírásban KI-A: [6] lev., 4 szólam: S II, vl I, vl II, cb. — 115.

Másoló/poss.: Janny Chor Regent (KI-A). — Janny-hagyaték: Offertorium / 22.

78. **Allegro moderato**

Do - minum om - nes gen - tes Lau - da - te

CHERUBINI, Luigi: Offertorium zur 4. Messe „Laudate Dominum omnes gentes”, in C. Solo für S. u. 3-stimmigen Chor, mit Bgl. 2 Vl., Vla., 2 Fl., 2 Ob., 2 Clar., 2 Fg., 2 Hörner, 2 Trompetten, Vlc. u. Cb. mit beigefügter Bgl. des Pf. anstatt des Orch. — Wien [1831], Diabelli, D. et C. No. 3841. 21 szólam: S solo, STB rip., vl I, vl II, vla, vlc+cb, fl I, fl II, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, pf; kézírásban KI-A: [4] lev., 11 szólam: 3 S rip., A, B, 2 vl I, vl II, vla, 2 vlc+cb. — 22.

Másoló/poss.: Jos. Janny Chor Regent (borítón), ill. Scripsit Fr: Janny (S rip.). — Janny-hagyaték: Offertorium / 20.

79. **Moderato assai**

Sal - vum fac ser - vum tu - um De - us me - us

CHERUBINI, Luigi: Offertorium in B, „Salvum fac servum tuum”. Für S. o T. Solo mit Bgl. von 2 Vl., Vla., Vlc. u. Cb. — Kézirat. Dir-St: [3] lev., 4 szólam: vl I, vl II, vla, vlc+cb. — 291.

Előadási bejegyzés: 1. énekeltem 1886 5/3 VA [= Vogel Alajos] (Dir-St). — Janny-hagyaték: Offertorium / 24.

80. **Larghetto**

VI. I

S Üd - vöz - légy megyénk fő - pász - to - ra

CHERUBINI, Luigi: Offertorium. Hymnus. „Üdvözlégy megyénk főpásztora!...” — Kézirat. 17 szólam: S, T, B, 3 vl I, vl II, vla, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, tr-ne I, tr-ne II, timp. — 230.

Hiányzó szólamok: A, vlc, org. — Régi jelzet: m 32. — A régi katalógusban megjegyzés e műhöz: Cant[ate] zum Handkusze, és 23 szólamot tüntet fel.

81. **Larghetto**

Clar. I

S I solo

Pi - e Je - su Do - mi - ne

CHERUBINI, Luigi: Pie Jesu, in Fb, als Benedictus. Für S I, S II, T, B mit Bgl. von 2 Vl., 2 Clar., 2 Hörner, 2 Fg., 1 Cb. u. Vlc. oder Solo Orgel Bgl. — Kézirat. 33 szólam: 5 S I, 6 A, S II, 2 T, 2 B, vla I, vla II, vlc [= vla I helyett], vlc, vlne, 2 clar I, 2 clar II, fg I, fg II, fg II [2 fg II helyett], cor I, cor II, bombardon [= fl II helyett], 2 org; Dir-St: [3] lev. — 292.

Másoló/poss.: Janny (Dir-St, org.)

82. **Allegro**

VI. I

S solo

Re - gi - na coc - li lae - ta - re

CHERUBINI, Luigi: Regina coeli. Für SATB, 2 Vl., Vla., 2 Fl., 2 Ob., 2 Clar., 2 Fg., 2 Hörner, Vlc. u. Cb. Mit beigefügter Bgl. des Pf. anstatt des Orch. — Wien [1831], Diabelli, D. et C. No. 3843. 19 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, pf, fl I, fl II, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II; kézírásban Kl-A: [8] lev., 6 szólam: S, A, T, vl I, vl II, vlc + cb. — 122.

Másoló/poss.: Jos. Janny Ch. Reg. in Stuhlweissenb. (címlap). — Janny-hagyaték: Antiphona / 3.

83. **Larghetto sostenuto**

VI. I

S I

Tan - tum er - go sa - cra - men - tum

CHERUBINI, Luigi: Tantum ergo u. Genitori. Für SATB, 2 Vl., Vla., 2 Fl., 2 Ob., 2 Clar., 2 Fg., 2 Hörner, Vlc. u. Cb. — Wien [1831?], Diabelli, D. et C. No. 3844. 20 szólam: S I, S II, A, T, B, vl I, vl II, vla, vlc, cb, fl I, fl II, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II; kézírásban: [4] lev., 13 szólam: 3 S II, 3 A, 2 T, 2 B, vl I, vl II, vla. — 102.

Janny-hagyaték: Tantum / 2.

84. **Andante** 24

Vi. I S solo A - ve - o

ro - sa. o ro - sa mi - sti - ca

CLEMENT, Franz: Offertorium „Ave, o rosa mistica”. Für S. u. Vl. Solo, mit Bgl. von 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Ob., 2 Fg., 2 Hörner, Vlc. u. Cb. Op. 30. — Wien, Diabelli, D. et C. No. 7115. 16 szólam: SATB coro, vl solo, S solo, vl I, vl II, vla, vlc+cb, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II. — 293.

Poss.: J. Janny (címlap).

85.

C I Mi - se - re - re me - i De - us

[COSTANZI, Giovanni Battista]: Miserere mei Deus. A C I, C II, A, T, B. Del sig. Gio: Batta: Constanzi[?]. — Kézirat. 2 Dir-St: [4], [3] lev., 5 szólam: C I, C II, A, T, B. — 956.

Másoló/poss.: Paul Miller (borító). — Janny-hagyaték: Miserere / 3.

86. **Allegretto con moto**

S Ho - di - e ho - di - e Chri - stus na - tus est

CZERNY, Carl: Graduale pastorale „Hodie Christus natus est”. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Ob. oder Clar., 2 Hörner, Vlc., Cb. u. Orgel. Op. 154. — Wien [1827], Diabelli, D. et C. No. 2820. 13 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, org; kézírásban Dir-St: [2] lev., 4 szólam: S, A, vl II, cb. — 294.

Másoló/poss.: J. Janny (címlap). — Janny-hagyaték: Graduale / 3.

87. **Moderato cantabile** 20

Vi. I S Be - ne - di - cat

CZERNY, Carl: Offertorium „Benedicat nos Deus”. Quartett für S, A, T u. B. mit concertanter Clar. (oder Vl.) mit Bgl. von 2 Vl., Vla., 1 Fl., einen 2. Clar., 2 Fg., 2 Hörner, Vlc. u. Cb. Op. 732. — Wien, Diabelli, D. et C. No. 7810. 16 szólam: SATB, vl solo, vl I, vl II, vla, vlc+cb, fl, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, Kl-A: 7 l.; kézírásban: P: [6] lev., 13 szólam: 3 S, 2 A, 2 T, B, vl I, vl II, vla, vlc+cb, fg. — 195.

Másoló/poss.: Janny ChorRegent (borító). — Régi jelzet: e 93. — További másolói bejegyzés: le írta Greizinger Iván VI. oszt. gym. tanuló 1877 (vl I).

88. **Andantino**

S Ve - ni ve - ni sanc - te Spi - ri - tus

[CZIBULKA Alajos]: Veni Sancte. A 4tro Voci cantanti. Composto del sigre. M. Aloysio Cibulka. — Kézirat. P: 10 l., 13 szólam: 2 S solo, 2 S, 3 A, 3 T, 3 B rip. — 196.

Másoló/poss.: Jos. Janny ChorReg. (borító). — Janny-hagyaték: Veni / 3.

89. **Andante**

VI. I

C Lau - da Si - on Sal - va - to - rem

[DERISCH Bálint]: Aria Ex F, auf Corporis Christi. C et A., VI I, vl II con Organo. Auth. Val. Depictzz[!].
 — Kézirat. 4 szólam: C, A, vl I, org. — 888.
 A vl II-szólam hiányzik. — Poss.: Ex Rebus Nickolaus Fogel LM [=Ludi Magister] B [=Paari].

90. **Andante**

Fl. solo Vlc. solo S O

sa - lu - ta - ris ho - sti - a

[DERLIK József]: Offertorium in E \sharp , „O salutaris hostia”. Für Tenor, Bass u. Flöte Solo, 2 Vl., Vla., Vln. u. Vlc., 2 Hörner u. Orgel. Von Jos. Kal. Derlik. — Kézirat. P: [5] lev., 8 szólam: vl I, vl II, vla, vlc solo, vln, fl solo vel vl I, cor I, cor II. — 198.
 A T—B szólamok hiányoznak. — Janny-hagyaték: Offertorium / 36.

91. **Andante**

Vl. solo S

S Con - ser - va me Do - mi - ne

[DERLIK József]: Offertorium in F „Conserua me Domine”. Für SATB, Vl. Solo, 2 Vl., Vla., Vlc. u. Cb. Componirt von Josef Derlik. — Kézirat. P: 19 l., 10 szólam: SATB, vl solo, vl I, vl II, vla, vlc + vln, org. — 297.
 Másoló/poss.: Jos. Janny (borító).

92. **Andante**

VI. I B solo

Sal - ve Re - gi - na sal - ve Re - gi - na

[DERLIK József]: Salve Regina. J. C. Derlik. — Kézirat. P: [2] lev., 7 szólam: B solo, vl I, vl II, vla, vlc + vln, org, cor I/II. — 298.
 Másolói bejegyzés: 12/9 1868 (B, vl I/II, vla, vlc + vln, org). — Janny-hagyaték: Antifonae / 10.

93. **Andante religioso**

Vi. I

S

Tan - tum er - go sa - cra - men - tum

[DERLIK József]: Tantum ergo. A SATB, violini, vla., fl., clar., cor., trombi, trombone, vln., vlc. et tymph. Author Jos. Drlik. — Kézirat. 15 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vln, fl, ob I/II, cor I/II, clarini I/II, tr-ne, timp, org. — 197.

Janny-hagyaték: Tantum / 4.

94. **Andante**

Vi. I

S

Tan - tum er - go

sa - cra - men - tum

[DERLIK József]: 2 Tantum ergo. Für SATB mit Bgl. von 2 Vl., Vla., 2 Clarinen, Vln., Vlc. u. Pauken. Von J. C. Derlik. — Kézirat. a) P: Tantum Ergo zur 3. Messe von Jos. K. Derlik. [2] lev., b) P: Tantum Ergo zur 4. Messe von Jos. K. Derlik. [2] lev., 18 szólam: 3 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc + vln, clarini, timp, org. — 299.

Másoló/poss.: J. Janny (borító, SATB, VI I/II, vla, vlc, clarini, timp, org), Janny Imre (2 S, A, T), Jani Imre (vl I). — Janny-hagyaték: Tantum ergo / 4.

95. **Moderato**

S

Do - mi - ne ad ad - ju - van - dum me fe - sti - na

[DERLIK József]: Vesperae (No. 2.) 4 vocibus, 2 vl., vln., vlc. et organo. — Kézirat. Dir-St: [4] lev., 12 szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II, vlc + vln, clarino I, clarino II, timp, org. — 300.

Janny-hagyaték: Vesperae / No. 9.

96. **1. Andante con moto** **2. Moderato**

S

Lau - da Si - on Sal - va - to - rem O sa - crum con -

vi - vi - um O quam sua - vis est Ec - ce

pa - nis an - ge - lo - rum

DIABELLI, Anton: Evangelien zur Frohnleichnam's Procession. Für SAT u. B. mit Bgl. von 2 Clar., 2 Hörner u. 2 Fg. — Kézirat. 14 szólam: 2 S I, S II, 2 A, 2 T, B, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II. — 199.

Másoló/poss.: J. Janny (borító). — Régi jelzet: m 58.

97. **Graduale. Andante**

VI. I

Offertorium. Allegretto

S Pu - er na-tus est no - bis VI. I

12

An - ge - lus

ad pa - sto - res a - it

DIABELLI, Anton: Graduale „Puer natus est”. — Offertorium „Angelus ad pastores”. — Kézirat. 2 P: [2], [4] lev., 25 szólam: 3 S, 2 A, T I/II, T I (off.), T II (off.), 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc+vlne, fl, clar I, clar II, fg I, clarino I, clarino II, timp, bombardon, org. — 200.

A fg II-szólam hiányzik. — A 2 partitúra a graduálét és az offertóriumot külön-külön tartalmazza. — Janny-hagyaték: Graduale / 6.

98. **Andante con moto**

VI. I

B

B Ky - ri - e e - lei - son

DIABELLI, Anton: Drey Landmessen (No. 1.) Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Horn (ad lib.) u. Orgel. — Wien, Cappi—Diabelli, A:D: No. 1. a. 10 szólam: SATB, vl I, vl II, cor I, cor II, 2 cb + org; kézírásban 8 szólam: 2 S, 2 A, B, 2 vl I, vl II. — 120.

Régi jelzet: a 10. — A régi katalógus 13 szólamot tüntet fel.

99.

DIABELLI, Anton: Drey Landmessen No. 1. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Horn (ad lib.) u. Orgel. — Wien, Cappi—Diabelli, A:D: No. 1. a. 9 szólam: SATB, vl I, vl II, cor I, cor II, cb + org; kézírásban 6 szólam: vlne, clar I, clar II, clarino I, clarino II, timp. — 201.

Másoló/poss.: Heydinger (borító), későbbi poss. Vogel Alajos Belvárosi kántor Sz.feh. 1889 6/7. (borító). — Régi jelzet: a 58. — A régi katalógus 10, ill. 13 szólamot tüntet fel.

100. **Andantino con moto**

S Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son, e - lei - son

DIABELLI, Anton: Drey Landmessen (No. 3.) Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Horn (ad lib.) u. Orgel. — Wien, Cappi—Diabelli, A:D: 1. c. 9 szólam: SATB, vl I, vl II, cor I, cor II, cb + org; kézírásban 8 szólam: 2 S, 2 A, T, B, vl I, vlne + vlc. — 77.

Régi jelzet: a 57. — A régi katalógus 11 szólamot tüntet fel.

101. *Andante moderato*

S Ky - ri - e e - lei - - son

VI. I

DIABELLI, Anton: Messe für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Clar., 2 Horn, Cb. u. Orgel. Op. 49. — Wien [1818], Steiner, S: u: C: 2787. (7. Lief. der Kirchen-Musikalien.) 12 szólam: SATB, vl I, vl II, vlc+vlne, cor I, clar II, clar I, clar II, org; kézírásban 5 szólam: S, vl I, vl, II, org. — 10.

Régi jelzet: a 59. — Másoló/poss.: Joseph Winkler (címlap).

102. *Allegretto*

S Ky - ri - e e - le - i - son

DIABELLI, Anton: Messe No. 2. in G. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Clar., Fl., 2 Horn, Cb. u. Orgel. — Kézirat. 20 szólam: 2 S, 2 A, T, 2 B, 3 vl I, 3 vl II, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, cb+org, org. — 202.

Másoló/poss.: Jos: Winkler in Alba (címlap, borító), további másolói bejegyzések: Schmid (vl I), Mainzli 1835 (vl I). — Régi jelzet: a 117.

103. *Allegro moderato*

VI. I S Tan - tum er - go sa - cra - men - tum

Andante con moto

S Ky - ri - e e - le - i - son

DIABELLI, Anton: Landmesse No. 6. in D#. Für SATB, 2 Vl., Vla., 1 Fl., 2 Hoboen oder Clar., 2 Fg., 2 Hörner, 2 Tr., 1 B-Posaune u. Pauken, Vlc., Cb. u. Orgel. Op. 178. — Kézirat. 27 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc+cb, fl, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, tr-ne B, timp, org. — 203.

Poss. megjegyzés: Gehört der Domkirche zu Stuhlweissenb. (borító). — Másolói bejegyzések: Macher tanító (T), M:S: Seged (vla), Herder (clar I). — A D. et C. 7890 lemezszámú Diabelli-kiadványról készült másolat. Régi jelzet: a 116.

104. *Moderato cantabile*

S Ky - ri - e e - le - i - son

DIABELLI, Anton: Messe in A. — Kézirat. P: [12] lev., 26 szólam: S, 2 A, T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc+vlne, fl, ob/clar I, ob/clar II, 2 fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, 2 tr-ne B, timp, org. — 204.

Másoló/poss.: Jos. Janny. — Janny-hagyaték: Misék / 9.

105. *Andante con moto*

VI. I conc. S Ky - ri - e e - le - i - son

DIABELLI, Anton: Pastoral-Messe. — Kézirat. a) P: 55 l., 27 szólam: 3 S, 3 A, 2 T, 2 B, vl I conc., 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc+cb, fl, clar I, clar II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, bombardon, timp, org; ill. b) Missa Pastoralis in F. Pro SAT et B, vl I et II con organo, del Sig. Antonio Diabelli. 7 kézírásos szólam: 2 S, A, T, vl I, vl II, org. — 205.

Másolói bejegyzések az a)-rétegben: scripsit V.A. [= Vogel Alajos] (A), Karácsony estén 1843. G. (T), Janny (vl I conc.). — Másolói bejegyzések a b)-rétegben: Proprieta Alexandri Novák (org), Novák Sándor tulajdona 1867 (borító). — Régi jelzet: a 151.

106. **Allegro moderato** 11

VI. I B Ju - bi - la - te De - o

DIABELLI, Anton: Offertorium No. 1. „Jubilate Deo omnis terra”. Duett für T. u. B. oder (A. u. T.) mit Bgl. von 2 Vl., Vla., 2 Ob. (oder Clar.), Fg., 2 Hörner, Vlc., Cb. u. Orgel. — Wien [1824], Diabelli, D. et C. No. 1656. 13 szólam: A, T, B, vl I, vl II, vla, vlc+cb, cor I, cor II, fg I, fg II, ob I, ob II; kézírásban 16 szólam: CATB, 2 vl I, vl II, 2 vlc+cb, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, vln. — 9.

Poss.: Jos. Janny Chor Regent in Albae (címlap). — Régi jelzet: e 20.

107. **Andantino** 7

VI. I B Sal - ve.
sal - ve. sal - ve re - gi - na

DIABELLI, Anton: Offertorium No. 2. (Mariazeller) „Salve Regina.” Canon für SAT u. B., Vln. oder Fl. Solo, mit Bgl. von 2 Vl., Vla., 2 Ob. oder Clar., 2 Hörner, Vlc., Cb. u. Orgel. — Wien [1824], Diabelli, D. et C. No. 1657. 11 szólam: S, vl I, vl II, vla, vlc+cb, fl solo, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, cb+org; kézírásban 28 szólam: 2 S solo, 2 A solo, 2 T solo, 2 B solo, 2 S rip., 2 A rip., 2 T rip., 2 B rip., vl solo, vl I, vl II, vla, vlc+cb, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, 3 org. — 118.

Másoló/poss.: Jo. Janny Chor Regent (címlap). — Régi jelzet: e 19. — A régi katalógus 15 szólamot tüntet fel.

108. **Andante** 7

VI. I S solo Lau - da
a - ni - ma me - a Do - mi - num

DIABELLI, Anton: Offertorium No. 3. „Lauda anima mea Dominum”. Solo für S. oder T. mit Bgl. von 2 Vl., Vla., 1 Fl., Clar., 2 Hörner, Vlc., Cb. u. Orgel. — Wien [1824], Diabelli, D. et C. No. 1658. 9 szólam: S solo, vl I, vl II, vla, fl, clar, cor I, cor II, vlc+cb+org; kézírásban 5 szólam: 2 vl I, vl II, 2 vlc+cb. — 6.

Régi jelzet: e 42.

109. **Andante** 2 10

VI. I B Do - mi - ne ex - au - di

DIABELLI, Anton: Offertorium No. 4. „Domine exaudi orationem meam. . .” Duett für T. u. B., Fl. oder Vln. Solo, mit Bgl. 2 Vl., Vla., 2 Ob. oder Clar., 2 Hörner, Vlc., Cb. u. Orgel. — Wien [1827], Diabelli, D. et C. No. 2710. 11 szólam: T, B, vl I, vl II, vla, vlc+cb+org, fl/vl solo, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II. — 86.

Poss.: Vogel (címlap). — Régi jelzet: e 41.

110. *Andante cantabile* 24

Vlc. solo T I Be - ne -
di - cam Do-minum

DIABELLI, Anton: Offertorium No. 6. „Benedicam Dominum”. Canon für T I (oder S), T II, 2 Bässe, Vlc. oder VI. Solo, mit Bgl. 2 Vl., Vla., 1 Fl., 2 Ob. oder Clar., 2 Hörner, Vlc. u. Cb. — Wien [1827], Diabelli, D. et C. No. 2712. 14 szólam: T I, T II, B I, B II, vlc solo, vl I, vl II, vla, fl, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, vlc/cb; kézírásban: P: [7] lev., 17 szólam: S, T II, B I, B II, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc solo, vlc + cb, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — 125.

Másoló/poss.: J. Janny, Reg. Chori (címlapok). — Janny-hagyaték: Offertorium / 32.

111. *Andante con moto* 4

VI. I S Do - mi - ne Do - mi - ne
Do - minus no - - ster

DIABELLI, Anton: Offertorium No. 7. Duett für 2 S. oder S. u. A., mit Bgl. von 2 Vl., Vla., Fl., Clar., 2 Hörner u. Fg., Vlc. u. Cb. Op. 145. — [Wien 1830? Diabelli], D. et C. No. 3604. 6 szólam: A, fl, fg, clar/ob, cor I, cor II; kézírásban P: [3] lev., 15 szólam: 2 S I, S II, 2 A, vl I, vl II, vla, 2 vlc + cb, vlnc, fl, cor I, cor II, pf. — 18.

Poss.: J. Janny Reg. Chori (címlap). — A nyomtatott szólamokban „Ave Maria gratia plena”, a kézírásos szólamokban „Domine, Dominus noster” szöveg szerepel.

112. *Allegro moderato* 12

VI. I S solo Ju - bi - la - te De - - o

DIABELLI, Anton: Offertorium No. 8. (in D) „Jubilate Dio omnis terra”. Solo für S. u. Chor mit Bgl. von 2 Vl., Vla., 1 Fl., 2 Ob. (oder Clar.) 2 Fg., 2 Hörner, 2 Tr. u. Pauken, Vlc., Cb. u. Orgel. Mit beigefügter Bgl. des Pf. anstatt des Orch. Op. 146. — Wien, Diabelli, D. et C. No. 7347. 19 szólam: S solo, SATB coro, vl I, vl II, vla, vlc + cb + org, pf, fl, ob I, ob II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, cor II, timp; kézírásban Kl-A: [8] lev., 7 szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + cb. — 49.

A cor I-szólam hiányzik. — A kézírásos Kl-A nincs végigírva. — Janny-hagyaték: Offertorium / 26.

113. *Andante cantabile* 7

VI. I A solo Mi - se - ri - cor - di - as Do - mi - ni

DIABELLI, Anton: Offertorium No. 9. (In F) „Misericordias Domini in aeternum cantabo”. Solo für B. (oder A.) mit Bgl. von 2 Vl., Vla., 2 Ob. (oder Clar.), 2 Hörner, Vlc., Cb. u. Orgel. Mit beigefügter Bgl. des Pf. anstatt des Orch. Op. 175. — Wien, Diabelli, D. et C. No. 7348. 13 szólam: A, B soli, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob/clar I, ob/clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, pf; kézírásban Kl-A: [4] lev., 3 szólam: vl I, vl II, org. — 109.

Janny-hagyaték: Offertorium / 27.

114. *Andante con moto* 24

VI. I S solo Do - mi - ne
De - us De - us sa - lu - tis me - ae

DIABELLI, Anton: Offertorium No. 11 (in D) „Domine Deus salutis meae”. Solo für T. oder S. u. Fl. (oder Vln) concertant mit Bgl. von 2 Vl., Vla., 2 Clar., 2 Fg., 2 Hörner, Vlc. u. Cb. Mit beigefügter Bgl. des Pf. anstatt des Orch. Op. 179. — Wien, Diabelli, D. et C. No. 7515. 14 szólam: S solo, T solo, vl solo, vl I, vl II, vla, vlc+cb, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, pf; kézírásban Dir-St: [5] lev., 3 szólam: vl I, vl II, org. — 133.

Janny-hagyaték: Offertorium / 29.

115. *Allegro moderato cantabile* II

VI. I B II In
De - o in De - o lau - da - bo

DIABELLI, Anton: Offertorium für 2 B. Solo, 2 Vl., Vla., Fl., 2 Hoboen, 2 Fg., 2 Tr., Tympano, Vln., Vlc. u. Orgel. — Kézirat. P: [7] lev., 17 szólam: A I, A II, B I, B II, 2 vl I, vl II, vla, vlc+cb, fl, ob/clar I, ob/clar II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, org. — 207.

Janny-hagyaték: Offertorium / 33.

116. *Andante con moto* 6

Timp. VI. I B II solo
U - bi est qui na - tus est, Rex Ju - de - o - - rum

DIABELLI, Anton: Offertorium (No. 15.) In Epiphania Domini „Ubi est, qui natus est”. Für 1 T. u. 2 Bässe u. Chor mit Bgl. von 2 Vl., Vla., Fl., 2 Hoboen, 2 Fg., 2 Horn u. Tr. u. Pauken, Vln., Vlc. (Op. 148.) — Kézirat. Kl-A: 14 l., 25 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, B I solo, B II solo, B rip, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc, vln, vlc+cb, fl, ob/clar I, ob/clar II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, timp. — 208.

Másolói bejegyzések: Scripsit Josephus Janny (S, A), Carolus Büttel 19/10 1864 (S, A), Carolus Büttel 19/9 1864 (T, B), J. Janni[!] (vl I, vl II, vln), C. B. 20/9. 1864 (vl II), C. B. 19/9. 1864 (vla), C. Büttel 19/9. 1864 (ob I/II, fg I/II, clarino I/II). — Janny-hagyaték: Offertorium / 31.

117. *Andantino con moto* 12

VI. I S solo Vi - as tu - as Do - mi - ne de - mon - stra

DIABELLI, Anton: Offertorium „Vias tuas Domine”. Canon für 2 T. u. 1 B-Stimme mit Bgl. von 2 Vl., Vla., 2 Clar., 2 Hörner, Cb. u. Orgel. — Kézirat. P: [4] lev., 11 szólam: S, T, B, vl I, vl II, vla, clar I, clar II, cor I, cor II, org+cb. — 209.

Másolói bejegyzés: Geschrieben durch Annele Pilhoffer den 8ten Jänner 1841 (P vége). — Janny-hagyaték: Offertorium / 30.

118. *Allegro moderato*

VI.I S Tan - tum er - go sa - cra - men - tum

DIABELLI, Anton: Tantum ergo. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Fl., 2 Clar., 2 Fg., 2 Hörner, 2 Tr., Pauken, Tr-ne B, Vln, Vlc. u. Orgel. (Op. 178.) — Kézirat. 25 szólam: 2 S, 2 A, T, B, 2 vl I, 3 vl II, 2 vla, vlc+cb, fl, ob/clar I, ob/clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, tr-ne B, timp, org. — 210.

Másoló/poss.: J. Janny. — Janny-hagyaték: Tantum / 3.

119. **1. Vivace** **2. Maestoso**

VI.I S Tan - tum er - go Tan - tum

3. Allegro moderato

VI.I S er - go sa - cra - men - tum Tan - tum er - go

1. Graduale. Allegro moderato

2. Graduale. Allegro moderato

VI.I S Ex - au - di Do - mi - ne VI.I S

3. Graduale. Vivace

VI.I S In te Do - mi - ne spe - ra - vi VI.I S Do - mi - ne

1. Offertorium. Allegro vivace

VI.I S Do - mi - ne re - fu - gi - um VI.I S

2. Offertorium. Allegro moderato

VI.I S Lau - da a - ni - ma me - a VI.I S Le - va - vi

3. Offertorium. Allegretto

VI.I S o - cu - los me - os in mon - tes VI.I S

VI.I S Bo - num est bonum est VI.I S

DIABELLI, Anton: 3 Tantum ergo. — 3 Gradualien u. 3 Offertorien, vorzüglich zum Gebrauche für das Land geeignet. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Horn (ad lib.) u. Orgel. — Wien, Diabelli, A: D: No. 2. 10 szólam: SATB, vl I, vl II, cor I, cor II, 2 cb+org. — 104.

Régi jelzet: f 14—15—16.

Andante

120.

S Li - be - ra me Do - mi - ne

DOMASSETTI, G(iovanni): Libera. — Kézirat. 5 szólam: 2 S, A, T, B. — 211.

Másoló/poss.: descripti ad proprietatem meam Jaurini die 22 Juli 1857. Alex. Novák (B vége). — Régi jelzet: c 7.

Andante

121.

C Ky - ri - e e - lei - son e - lei - son

DRECHSLER, [Joseph]: Missa solenne. Per SATB, vl I e II, vla I e II, clar I e II, fl, fg I e II, cor I e II, clarino I e II, tym., vlc. e org. Autore Jos: Drechsler. Op. 8. — Praga, Polt, 19. 15 szólam: CATB, vl I, vl II, vla, fl, clar I, clar II, clarino I/II, cor I/II, fg I/II, timp, org + cb. — 24.

Poss.: M. Hanner (címlap). — Régi jelzet: a 9.

Adagio

122.

a - ta no bis gau - di - a

DRECHSLER, Joseph: Offertorium „Beata nobis gaudia”. Concertant für Orgel oder Clar. e B. — Wien, Chemische Druckerey, 2221. 16 szólam: B solo, C, A, T rip., vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, clarino I, clarino II, cor I, cor II, timp, org solo. — 19.

Régi jelzet: e 63. — A régi katalógus 20 szólamot tüntet fel — „Beata nobis gaudia” szöveg mellett „Confitebor tibi Domine” szöveg is, ceruzával beírva.

Quasi andante

123.

C Ve - ni sanc - te Spi - ri - tus

DRECHSLER, Joseph: Veni Sancte Spiritus, in D. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Clar. (ad lib.), 2 Tr. u. Pauken, Fg., Cb. u. Orgel. — Wien [1824], Diabelli, D. et C. No. 1715. 15 szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlne, clar I, clar II, fg, clarino I, clarino II, timp; kézírásban 7 szólam: CATB, vl I, vl II, vlne. — 99.

Régi jelzet: g 1.

Andante

124.

S Ky - ri - e ky - ri - e ky - ri - e e - lei - son

DROBISCH, [Karl Ludwig?]: Messe in F. A SATB, 2 Vl., Vla., 2 Clar., 2 Horn, 2 Tr., Pauken, Vln. u. Orgel. Von F. Drobisch. — Kézirat. a) 19 szólam: 3 S, A, T, B, vl I, vl II, vla, vlne, cb + org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp; b) Dir-St: [4] lev. Felirata: Missa brevis No. 2. 15 szólam: 3 S, 3 A, T, B, vl I, vl II, vla, vlne, cor/clarino I, cor/clarino II, org. — 301.

Az a) réteg kb. a 19. sz. első feléből származik, a b) réteg későbbi, ennek másolói bejegyzései: 1866. 7ber 1 (Dir-St), J. Jani (S), J. Imré-é (A). — Janny-hagyaték: Misék / 7. — Régi jelzet: a 118. — A régi katalógus 17 szólamot tüntet fel.

125. *Andante*

VI I Ky - ri - e e - lei - son

S Ky - ri - e e - lei - son

DROBISCH, [Karl Ludwig?]: Missa (brevis) in A. SATB, VI I, VI II, Vla, Fl ad lib., Clar. I et II, cor. I et II, clarino I et II, tymp, vln., vlc. et org. Auth. Fr. Drobisch. — Kézirat. Kl-A: 15 l., Dir-St: [4] lev., 31 szólam: 5 S, 3 A, 3 T, B, 2 vl I, 2 vl II, 2 vla, 2 vln, fl, clar I, clar II, clarino I, clarino II, cor I, cor II, cor/clarino I, cor/clarino II, 2 org. — 212.

Másoló/poss.: Janny ChorReg. (Kl-A), további másolóí bejegyzés: Scripsit Josephi Janni (S), Írta Janny Imre (S), Jani József (S), Janny Imre (A). — Régi jelzet: a 119. — A régi katalógus 18 — ill. áthúzva, javítva — 16 szólamot tüntet fel.

126. *Adagio*

T II U - ram ir - gal - mazz né - künk

ELTÉR Antal: Szent mise-ének négyes férfi hangra. Melyet a Szent László-Társulat első „Veni-Sancte” ünnepe alkalmával előadott az Eltér Antal vezénylete alatt álló „Egyetemi ifjúság dalárdája”... — [Pest], Szerző. 4 szólam: T I, T II, B I, B II. — 213.

A T I-szólam csonka, csak a 3—4. l. van meg! — Régi jelzet: a 129. — A régi katalógusban a mű jelzője: de S. Ignatio!

127. *Lento*

Org. ének Bo - ne De - us

a - mor me - us

EMMERTH Henrik: „Bone Deus”. Offertorium magas énekhangra. — Kézirat — autográf(?). 1 kötet: [4] lev. — 303.

A mű letétje: ének + harmonium v. orgona. — A borító alján kézirásos feljegyzés: Baráti emlékül a szerzőtől. Sz.feh. 1886 21/2 Vogel Alajos.

127/a

EMMERTH Henrik: Bone Deus. Offertorium magas énekhangra harmonium v. orgona kísérettel. — Bp., Harmonia, H. 132. 1 kötet: 5 l. — 304, 305.

Két pld.

128. *Andante*

VI I S solo Ky - ri - e e - lei - son

EMMERTH Henrik: Missa in A. A SATB, VI I e II, vla solo, fl I, fl II, cor I et II, vln, vlc con org. — Kézirat. 12 szólam: CATB conc, vl I, vl II, vla solo, vln, fl I, fl II, cor I, cor II, org. — 214.

Régi jelzet: a 44.

129. *Andante*

T I Ky - ri - e e - lei - son e - lei - son

ENGESS[z]ER M[átyás]: Kyrie in Cb. Für den heiligen Charsamstag. Für 4 Männerstimmen. — Kézirat. 4 szólam: T I, T II, B I, B II. — 220.

130.

Szent buz - ga - lom vonz min - ket

ENGESS[z]ER M[átyás]: Mise ének. Mess Gesang. Op. 6. H. é. ny. n. 27. P: 3 l. — 216.
A címlap hiányzik.

131.

B I Te - cum T I Te - cum prin - ci - pi - um

ENGESS[z]ER M[átyás]: Pastoral Graduale „Tecum principium”. Für 4 Männerstimmen. (Op. 28.). — H. é. ny. n. 20. 36 szólam: 9 T I, 9 T II, 9 B I, 9 B II; kézírásban P: [1] lev. — 215.
Janny-hagyaték: Graduale / 7.

132. *Andante*

Pf/Org. S Is - tenáld meg a ma - gyart

ERKEL Ferenc: Hymnusz, költemény Kölcsey Ferencztől. Koszorúzott zenéjét írta — —. — Pesten, Rózsavölgyi, R. et Co. No. 269. P: 7 l., kézírásban P: [3] lev., 21 szólam: 7 S, 4 A, 3 T I, 2 T II, 2 B I, 3 B II. — 218.

Másolói bejegyzések: scr. St. Ja. [= Janny István] (A), írá J. Istv. (A). — A 3. l. alján bejegyzés: Emléklül Fótisz: Pfrün/Pfrinn Sándor Urtól 1870 18/3. Vogl.

133. *Vivace*

S Ky - ri - e e - lei - son Chri - ste e - lei - son

ERMES, Michael: Lytania in C#. Del Signore Mihael[!] Ermes. Sr: Ermes Rector 1855. — Kézirat. 10 szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II, cor I, cor II, zg. — 217.

Másoló/poss.: Finnis[!] M Ermes L. Rector 1855 (cor I/II). — Későbbi poss.-bejegyzés: Novák Sándor tulajdona. — Régi jelzet: i 20. — A régi katalógusban megjegyzés: Nováktól.

134. *Recitativo. Allegro* *Adagio*

Do-mi-ne Do-mi-ne

ESCHNER, Konstantin: Offertorium. A CATB Solo, VI I et II in duplo, FI I et II (obl., Cor. I et II) obl., Clarino I et II, Vln. et tym, con org. Auctore Constantino Eschner. — Kézirat. 18 szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vln. fl I, fl II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 221.

Az org-szólam utolsó lapja hiányzik. — Másoló/poss.: M: H: [= Macarius Hanner] (címlap). — Régi jelzet: e 23.

135. **Andante maestoso**

VI. I
S
Tu - a est po - ten - ti - a
tu - um regnum Domine

EYBLER, Joseph: Graduale No. 1. „Tua est potentia.” Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Clar., 2 Hörner, 2 Tr., Pauken, Vlc., Cb. u. Orgel. — [Wien 1826, Haslinger], T. H. 4795. 17 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, cb, clar I, clar II, fg I/II, clarino I, clarino II, tr-ne I, tr-ne II, timp, org; kézírásban Kl-A: [3] lev. — 46. Tematikus jegyzék száma 50. — Régi jelzet: d 9.

136. **Andante**

VI. I
S
Spe - ra - te in
De - o spe - ra - te in De - o

EYBLER, Joseph: Graduale No. 2. „Sperate in Deo”. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Hoboen, 2 Fg., 2 Hörner (oder 2 Posaunen), Cb. u. Orgel. — Wien [1827], Haslinger, T. H. 5015. 15 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlne, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, org. — 48.

A címlap hiányzik. — Tematikus jegyzék száma 41. — Megjegyzés a címlapon: Der Domkirche verehrt von Herrn Ferdinand Rasky im Jahr 1827. — Régi jelzet: d 27.

137. **Andante con moto**

VI. I
S
Omnes de Sa - ba ve - ni - ent

EYBLER, Joseph: Graduale „Omnes de Saba venient.” — [Wien 1827, Haslinger], (T. H. 5046.) P: 18 I., 34 szólam: 2 S solo, S I rip, 2 S II rip, 2 A I, 2 A II, 2 T, 4 B, 3 vl I, 2 vl II, vla, vlc, vlne, ob I, ob II, cor I, cor II, fg I, fg II, vlc — in Ermangelung Fg II, clarino I, clarino II, tr-ne, org, 2 Kl-A. — 132.

A címlap hiányzik. — Tematikus jegyzék száma 40. — A duplum szólamok későbbiek, egyikükön másolói bejegyzés: 1865. Írta Janny József V. o. t. betegen ágyban! (S II rip.)

138. **Allegro maestoso**

Vlc. & Cb.
S
Ter - ra ter - ra tre - mui

EYBLER, Joseph: Graduale „Terra tremuit”. Offertorium Dom. Resur. Für SATB, 2 Vl., Vla., 2 Hoboen, 2 Fg., 2 Hörner, 2 Tr., u. Posaunen, Pauken, Vlc. u. Orgel. — Kézirat. Kl-A: [4] lev., 19 szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 222.

Másoló/poss.: J. Janny (címlap), további másolói bejegyzés: scripsit Emericus Janny (S). — Janny-hagyaték: Graduale / 8. — Tematikus jegyzék száma 85.

139. **Andante maestoso**

VI. I
S
S conc. Ky - ri - e e - lei - son

EYBLER, Joseph: Messe in C. Für 2 S., A, T, B, mit Bgl. 2 Vl., 2 Vla., 2 Hoboen, 2 Clar., 2 Hörner, 2 Tr., 2 Fg., A-, T- u. B-Posaunen, Pauken, Cb., Vlc. u. Orgel. — Kézirat. 35 szólam: SATB conc, 2 S, 2 A, T, B, 2 vl I, vl II, 2 vla, vlc solo, vlc, vlc + vlne, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, 2 tr-ne I, 2 tr-ne II, tr-ne III, timp, org. — 223.

Tematikus jegyzék száma 3. Elnevezése: Missa Sancti Ludovici; Missa No. 4. — Janny-hagyaték: Misék / 10. — Másoló/poss.: Jos. Janny ChorRegent (S conc.), ill. Fine 1838 (T).

Andante sostenuto

140.

EYBLER, Joseph: Missa in C. — Kézirat. Kl-A: [17] lev., 7 szólam: S, A, T, vl I, vl II, tr I, tr II. — 224.
A B, vla, vlc/cb, org és fúvós szólamok hiányoznak. — Tematikus jegyzék száma 4. Elnevezése: Missa in C. — Másoló/poss.: Jos. Janny Stuhlweissenburg den 10. Juny 1840. Chor Regent (címlap). — Régi jelzet: a 18. — A régi katalógus 19 szólamot tüntet fel.

Andante con moto

141.

EYBLER, Joseph: Missa in D. — Kézirat. Kl-A: [24] lev., 19 szólam: 3 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, 2 vla, 2 vlc+cb, 2 org. — 225.

Tematikus jegyzék száma 11. Elnevezése: Missa S. Wolfgangi; Missa solemnis. — Másolói bejegyzések: JBardon 1859. 1/2 (S), Hanner Störktr (T, B), Simon Knoll die 3ia Decembri 1844 (org). — Janny-hagyaték: Misék / 12.

Andante sostenuto

142.

EYBLER, Joseph: Missa a 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl, 2 vla, vlc et vlne, 2 ob., 2 cor., 2 clarini, 2 fg. et tymp. — Kézirat. Kl-A: 67 l., 24 szólam: 2 S I, S II, A I, 2 A II, 2 T I, T II, B I, B II, 2 vl I, 2 vl II, 2 vla, 2 vlc+vlne, ob I, ob II, fg I, fg II, org. — 226.

Tematikus jegyzék száma 17. Elnevezése: Missa S. Josephi, ill. S. Rudolphi; Missa No. 5. — Másoló/poss.: Jos. Janny Chor Regent (borító). — Janny-hagyaték: Misék / 11.

Andante sostenuto

143.

EYBLER, Joseph: Messe No. 1. Zur Krönungs-Feyer ihrer Majestät der Kaiserin Carolina als Königin von Ungarn. — Wien [1826], Haslinger, T. H. 4794. (Musica sacra 1.) 21 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlne, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, tr-ne I, tr-ne II, tr-ne III, timp, org; kézírásban 10 szólam: 2 S, 2 A, T, B, 2 vl I, vl II, tr-ne I. — 21.

Tematikus jegyzék száma 15. Elnevezése: Missa Sanctorum Apostolorum. — Másolói bejegyzés: Fine. Die 7ter. July 1827 (vl I). — Régi jelzet: a 20. — A régi katalógus 32 szólamot tüntet fel.

Andante

144.

EYBLER, Joseph: Messe No. 2. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Vlc. u. Cb., 2 Hoboen, 2 Fg., 2 Hörner, 2 Tr., Pauken u. Orgel. — Wien [1827], Haslinger, T. H. 5014. 18 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, vlc+cb, timp, org; kézírásban 3 szólam: vl I, vl II, vlc+cb. — 15.

Tematikus jegyzék száma 4. Elnevezése: Missa S. Mauriti. — Másolói bejegyzés: A: Berg (vl II). — Régi jelzet: a 21. — Katalógusban bejegyzés: Von D. Herrn Fer. Raski 1827.

145. **Allegro con fuoco** 16

VI. I S conc. Fremit
ma - re cum fu - ro - re

EYBLER, Joseph: Offertorium de tempore „Fremit mare”. A S conc., clar. conc., a voci di ripieno, 2 vl., vlc., 2 ob., fg., 2 clarini, timp, cb. ed organo. Dal signore Giuseppe Eybler. — Vienna [1814], Stamp. chimica, 2137. 16 szólam: S conc, SATB rip, vl I, vla, vlc+cb, clar conc, ob I, ob II, fg, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban 8 szólam: S, A, B rip, 2 vl I, 2 vl II, vlc+cb. — 34.

Tematikus jegyzék száma 93. — Poss.: Gehört der Kirche zu Stuhlweissenburg, M: J: Janny (címlap). — Régi jelzet: e 6. — A régi katalógus 19 szólamot tüntet fel.

146. 1 7

Clarino I VI. I S
Ju - bi - la - te De - o om - nis te - ra

EYBLER, Joseph: Offertorium „Jubilate Deo omnis terra”. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., vla., 2 ob., 2 clar., 2 Horn, 2 tr., 2 fg., Pauken, cb., vlc., u. Orgel. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 30 szólam: 4 S, 3 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, 2 vlc+vln, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 288.

Tematikus jegyzék száma 91. — Janny-hagyaték: Offertorium / 37.

147. **Adagio**

S VI. I
Do - mi - ne Do - mi - ne

EYBLER, Joseph: Offertorium No. 1. „Domine, Domine, si observaveris.” Für S. Solo, 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Hoboen, 2 Fg., 2 Tr., Pauken, Cb. u. Orgel. — Wien [1826], Haslinger, T. H. 4795. 16 szólam: A, T, B, vl I, vl II, vla, ob I, ob II, fg I/II, clarino I, clarino II, tr-ne I, tr-ne II, timp; kézírásban 1 vl I-szólam. — 141.

A S- és org-szólam hiányzik. — Tematikus jegyzék száma 88. — Régi jelzet: e 24. — A régi katalógus 19 szólamot tüntet fel.

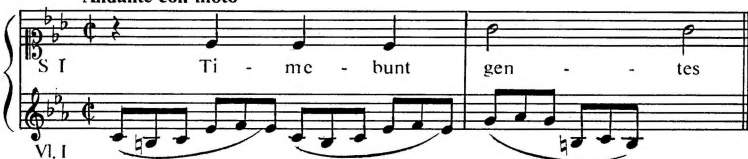
148. **Allegro spiritoso** 1

VI. I S
si - stant ad ver - sum me ca - stra

EYBLER, Joseph: Offertorium „Si consistant adversum me castra.” Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Hoboen, 2 Fg., 2 Hörner, 2 Tr., Pauken, Cb. u. Orgel. — Op. 2. — Wien [1827], Haslinger T. H. 5016. 20 szólam: S, A, T I, T II, B I, B II, vl I, vl II, vla, ob I, ob II, cor I, cor II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, vlc+cb, timp, org; kézírásban 9 szólam: S I solo, S I solo, S coro, A I, A II, A coro, 2 vl I, vl II. — 7.

Tematikus jegyzék száma 86. — A címlapon ajánlás: Der Domkirche verehrt von Ferdinand Rasky. — Régi jelzet: e 64.

Andante con moto

149.

EYBLER, Joseph: Offertorium No. 6. „Timebunt gentes nomen tuum Domine”. Für 8 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Vlc. u. Cb., 2 Clar., 2 Fg., 2 Hörner, 2 Tr., Pauken u. Orgel. — Wien [1831], Haslinger, T. H. 5564. 21 szólam: S I, S II, A I, A II, T I, T II, B I, B II, vl I, vl II, vla, clar I, clar II, cor I, cor II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban 6 szólam: 2 vl I, 2 vl II, vla, vlnc. — 20.

Tematikus jegyzék száma 87. — Poss.: J. Janny (címlap). — Janny-hagyaték: Offertorium / 39.

Andante religioso

150.

FEIGLER Victor: Graduale „Beatus vir”. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Hörner, Vla., Vlc., Vln. u. Orgel. — Kézirat. 2 Dir-St: [1], [1] lev., 20 szólam: 4 S, 6 A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc, vlc+cb, cor I, cor II. — 307.

Janny-hagyaték: Offertorium / 41.

Andante sostenuto

151.

FEIGLER Victor: Offertorium „Veritas mea”. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Hörner, Vln., Vlc. u. Organo. — Kézirat. 21 szólam: 5 S, 4 A, T, B, 2 vl I, 3 vl II, vla, vlc+vln, cor I, cor II, org. — 308.

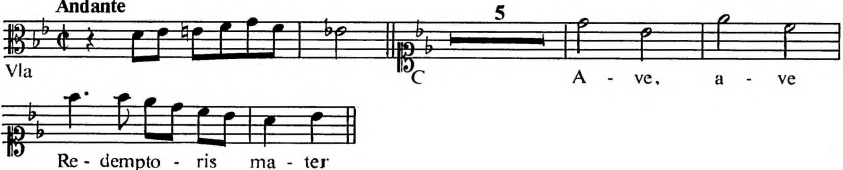
Janny-hagyaték: Offertorium / 40.

152.

[FRANK Vencel]: Hymni ad Vesperas. A S, A, B et org. Wenzel Frank. — Kézirat. 3 szólam: S, B, org. — 964.

A címlapon megjegyzés: Mindezen Hymnuszokat készítte a legelső karmester Frank Wenzel † 1830ban 87 éves korában (neje Franciska Klein. † 1844. 74 éves). — Másoló/poss.: Janny (címlap). — 65 tételt tartalmaz. A 63. végén másolási bejegyzés: 1884 7/6 Büttel.

Andante

153.

[Fusz János]: Offertorium pro festo B. M. Virgini „Ave Redemptoris”. A 4 vocibus, vl I et II, vla, clar I et II in B, cor I et II, fg I et II, org. et vln. Auth. Joanne Fuss. — Kézirat. 14 szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlc+vln, clar I, clar II, cor I, cor II, fg I/II, org. — 314.

Másoló/poss.: N. Vogel 1828 (borító). — Régi jelzet: e 43.

154. **Andante grazioso** 7

Clar. I S solo

O sa - lu - ta - ris ho - sti - a

[Fusz János]: Offertorium pro festo Corporis Christi. „O salutaris hostia.” CATB, vl I et II, vla, clar I et II, cor I et II, fg I et II, vlné con org. Par J. Fuss. — Kézirat. 14 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlné + vlc, clar I, clar II, fg I/II, cor I, cor II, org. — 231.

Másoló/poss.: N. Vogel Ch: Re: (címlapon, áthúzva, későbbi feljegyzés): Gehört der Domkirche in Alba. 1831. — Régi jelzet: e 50.

155. **Moderato** 20

VI. I C

Sanc - ti sanc -

- - - ti tu - i Do - mi - ne

[Fusz János]: Offertorium „Sancti tui Domine.” Für SATB Solo u. Chor mit Bgl. von 2 VI., Vla., Vlné u. Vlc., 2 Fl., 2 Hoboen, 2 Hörner, 2 Tr., 2 Fg., Pauken u. Org. Componirt von Joh. Fuss. — Kézirat. 22 szólam: SATB, 2 vl I, vl II, vla, vlné, fl I, fl II, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, bombardon, timp, org. — 232.

Előadási bejegyzés: aufgeführt den 18/8 1861... Geburtstage s.m.d. Kaiser F. Josef. Musik des 12. Kürassir Regts. (cor II). — Régi jelzet: e 28. — A régi katalógus 21 szólamot tüntet fel.

156. **Andante**

Tan - tum er - go

[Fusz János]: Tantum ergo et Genitori. A CATB mit willkürlicher Bgl. der Orgel u. VI. Johann Fuss. — Kézirat. 20 szólam: 2 C, 2 A, 2 T, 2 B, vl I, vl II, vla, 2 vlné, fl I, fl II, fg, cor I, cor II, 2 org. — 254.

Kézíráson borítón másoló/poss.: Jos: Winkler. — Egyik org-szólamon másik címlap. Azon másoló/poss.: Vogel 1829. — Régi jelzet: f 17. — A régi katalógus 6 szólamot tüntet fel.

157. **Moderato**

S ... Do - mi - ne hy - so - po - et - mun - da - bor S

Allegro non tanto

... e - gre - di - en - - tem de tem - plo

FÜHRER, Robert: Asperges u. Vidi aquam. Für S, A, B, u. Orgel nebst willkürlicher Benutzung von 2 VI., T. u. Horn. Op. 156. — Kézirat. 2 Dir-St: [1], [1] lev., 10 szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II, vlné, cor I/II, org. — 234.

A kottát egy 1865-ös kiadású Kränzli-kiadványról másolták le! — Másoló/poss.: J. Janny Chordirector zu Stuhl Weissenburg 1865. — További másolási bejegyzések: aug. 10. 1865 (S), 1865. aug. 10 (A, T, B, vl I/II, vlné, cor). — Janny-hagyaték: Mindenféle / 16.

Andante

158.

FÜHRER, Robert: Dankmesse. G moll. — Kézirat. Dir-St: [8] lev., 25 szólam: 5 S, 4 A, 2 T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc, ob I, ob II, tr/cor I, tr I, tr/cor II, timp, 2 org. — 315.

Másolói bejegyzések: 1869 Aug. 25. E. Janny (S), 1869 Aug. 26. E. Janny (A), Aug. 25. 1860 (vl I, ob II, tr/cor II), 1869. Sep. 1. E. Janny (vl I), 1869. Aug. 31. E. Janny (vl II), 1865. aug. 24 [E. Janny] (vl II), 1865. aug. 22. [E. Janny] (vla), 1865. aug. 25. (vlc+cb).

Andante religioso

159.

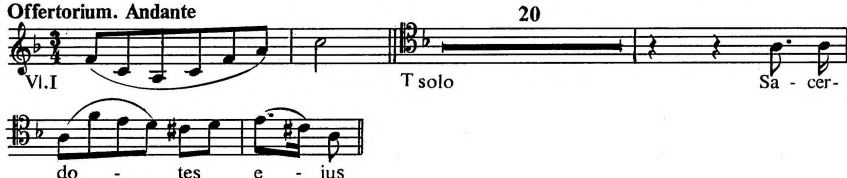
FÜHRER, Robert: Fest-Messe. Op. 295. — Kézirat. Dir-St: [6] lev., 14 szólam: SATB, 2 vl I, vl II, vla, vlc+cb, clar I, clar II, cor I/II, timp, org. — 334.

Másolói bejegyzések: 8/5 1869 (org), Fine 6/5 1869. Josephus Jani (vl I), I. Imre 1869 24/2 (B), 18/2 1869 (A), 4/2 1869 JJ. (Dir-St). — Másoló/poss.: Janny (címlap).

Graduale. Andantino

160.

Offertorium. Andante

FÜHRER, Robert: Graduale u. Offertorium zur Fest (Secundiz)-Messe. Für SATB, 2 VI, Vla, Orgel, Cb u. Vlc, Fl, Clar. nebst ausgesetzter Orgel. Op. 167b. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., Grad. szólamai 9: 4 S, 2 A, 2 T, B; Off. szólamai 1: S/T, mindkét részletet tartalmazó szólamok 11: 2 B, 2 vl I, vl II, vla, fl, clar I/II, cor I/II, org+vlne, org. — 318.

Janny-hagyaték: Offertorium / 42.

Andantino divoto

161.

FÜHRER, Robert: Graduale pro Rege. A 4 vocibus, 2 vl, 2 clar., 2 cor., 2 tr., tympt., cb. et org. — Kézirat. P: [4] lev., 17 szólam: 2 S, 2 A, T, B, vl I, vl II, vla, vlc+vlne, ob/clar I, ob/clar II, tr I/II, cor I/II, timp, org. — 317.

Janny-hagyaték: Graduale / 9. — Másolói bejegyzések: 7/9 1868. Scripsit Josephus Jani Alumnus VI Classis (Dir-St), 7/9 1868 (S, A, vl I/II, vlc+cb, ob I/II, tr, cor, timp, org), 9/9 1868 (T, B, vla), Kneifel Ferencz tulajdona 1892 (S).

162. *Andante* ^{VI, II} 1

Org. | S Ky - ri - e ky - ri - e

FÜHRER, Robert: Kurze Fest Messe No. 1. Für 4 Singstimmen mit Bgl. von vl I, vl II, 2 ob, 2 tr., tymp, vlne, vlc. u. org. — Kézirat. Dir-St: [5] lev., 23 szólam: 3 S, 3 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 3 vl II, vlc + vlne, ob I, ob II, tr I, tr II, 2 timp, org. — 316.

Másolói bejegyzések: Scripsit Jos. Bardón 1857 (T), sc. Jos. Bardón. Decb. 1857 (B), Scrips. Jos. Bardón 1857 (vlc + vlne). — Janny-hagyaték: Misék / 60.

163. *Andante sostenuto*

S Ky - ri - e e - lei - - - - son

FÜHRER, Robert: 6 kurze Messen. Für S, A, T, u. B. mit willkürlicher Orgelbgl. No. 1. in F. — München, Aibl., 880. 5 szólam: SATB, org. — 237.

Janny-hagyaték: Misék / 13.

164. *Andantino*

A Ky - ri - e e - lei - son

Org.

FÜHRER, Robert: 6 kurze Messen. Für SATB mit willkürlicher Orgelbgl. No. 2. in B. — München, Aibl, 881. 5 szólam: SATB, org. — 238.

Janny-hagyaték: Misék / 14.

165. *Andante maestoso*

S Ky - ri - e ky - ri - e ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: 6 kurze Messen. Für SATB mit willkürlicher Orgelbgl. No. 3. in G. — München, Aibl, 882. 5 szólam: SATB, org. — 239.

Janny-hagyaték: Misék / 15.

166. *Andantino con espressione*

S Ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: 6 kurze Messen. Für SATB mit willkürlicher Orgelbgl. No. 4. in A. — München, Aibl, 883. 5 szólam: SATB, org. — 240.

Janny-hagyaték: Misék / 16.

167. *Andante un poco lento*

S Ky - ri - e ky - ri - e ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: 6 kurze Messen. Für SATB mit willkürlicher Orgelbgl. No. 5. in C. — München, Aibl, 884. 5 szólam: SATB, org; kézírásban 1 S-szólam. — 241.

Poss.: Novák Sándor tulajdona 1867. — Régi jelzet: a 160.

168. **Andante**

S Ky - ri - e e - lei - son ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: 6 kurze u. leichte Landmessen sammt Offertorien. Für S, A, B, 2 vl, cb, u. org., nebst 2 Hörnern zur willkührlicher Verstärkung. No. 2. in G. — München, Aibl, 1172. 8 szólam: S, A, B, vl I, vl II, vlne, corni, org; kézírásban 1 S-szólam. — 320.

Janny-hagyaték: Misék / 17. — A borító írása Novák Sándor kézírására emlékeztet.

169. **Andante**

Org. S Ky - ri - e ky - ri - e

FÜHRER, Robert: 6 kurze u. leichte Landmessen sammt Offertorien. Für S, A, B, 2 vl, cb, u. org., nebst 2 Hörnern zur willkührlicher Verstärkung. No. 3. in D dur. — München, Aibl, 1173. 9 szólam: S, A, B, vl I, vl II, vlne, corni, org; kézírásban 2 szólam: S, T. — 321.

Másoló/poss.: Novák Sándor tulajdona 1867 (borító). — Janny-hagyaték: Misék / 18.

170. **Andante**

S Ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: 6 kurze u. leichte Landmessen sammt Offertorien. Für S, A, B, 2 vl, cb, u. org., nebst 2 Hörnern zur willkührlicher Verstärkung. No. 4. in F. — München, Aibl, 1174. 8 szólam: S, A, B, vl I, vl II, vlne, corni, org; kézírásban 3 szólam: 2 S, T. — 322.

Másoló/poss.: Novák Sándor tulajdona (címlap), írta Novák Sándor Nov. 9^{én} [1]866 (T). — Régi jelzet: 149. — Janny-hagyaték: Misék / 17.

171. **Andante**

S Ky - ri - e ky - ri - e

FÜHRER, Robert: 6 kurze u. leichte Landmessen sammt Offertorien. Für S, A, B, 2 vl., cb, u. org., nebst 2 Hörnern zur willkührlicher Verstärkung. No. 5. in B. — München, Aibl, 1175. 8 szólam: S, A, B, vl I, vl II, vlne, corni, org. — 950.

Poss: Novák Sándoré (borító). — Régi jelzet: a 161.

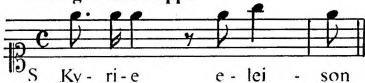
172. **Andante** **Offertorium. Andante**

S Ky - ri - e e - lei - son Ad te le - va - vi Do - mi - ne

FÜHRER, Robert: 6 kurze u. leichte Landmessen sammt Offertorien. Für S, A, B, 2 vl, cb, u. org., nebst 2 Hörnern zur willkührlicher Verstärkung. No. 6. in Es. — München, Aibl, 1176. 8 szólam: S, A, B, vl I, vl II, vlne, corni, org; kézírásban 2 szólam: S, T. — 242.

Másoló/poss.: Novák Sándor tulajdona 1867 (borító), további másolói bejegyzések: 29/4. 1864. NS [=Novák Sándor] (S), Composuit et scripsit Alexander Novák 15 Nov. 1865 (T). — Régi jelzet: a 150.

Allegro non troppo

173.

FÜHRER, Robert: 6 kurze u. leichte Winter-Messen. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Cb. u. Orgel (2 Hörner oder Tr. ad lib.) No. 1. in C. — Prag, Berra, M. B. 1257. 10 szólam: SATB, vl I, vl II, vlc+cb, tr I, tr II, cb+org. — 244.

Poss.-bejegyzés: Gehört der Domkirche 11/1 1869 (címlap). — Régi jelzet: a 153. — A régi katalógus 9 szólamot tüntet fel.

174.

FÜHRER, Robert: 6 kurze u. leichte Winter-Messen. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Cb. u. Orgel (2 Hörner u. Tr. ad lib.) No. 2. in B. — Prag, Berra, M. B. 1258. 9 szólam: SATB, vl I, vl II, vlc+cb, tr I/II, org; kézírásban: Dir-St: [3] lev., 3 szólam: S, A, org. — 329.

Poss.-bejegyzés: Gehört der Domkirche 11/1 1869 (címlap). — Másolói bejegyzés: 24/2 Fine (Dir-St vége). — Régi jelzet: a 155.

Andante

175.

FÜHRER, Robert: 6 kurze u. leichte Winter-Messen. Für 4 Singstimmen. 2 Vl., Cb. u. Orgel (2 Hörner oder Tr. ad lib.) No. 3. in F. — Prag, Berra, M. B. 1259. 9 szólam: S, A, B, vl I, vl II, vlc+cb, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St: [3] lev., 10 szólam: 3 S, A, T, B, vl I, vla, vlc, org. — 330.

Poss.-bejegyzés: Gehört der Dom Kirche 11/1 1869 (címlap). — Régi jelzet: a 153.

Allegro

176.

FÜHRER, Robert: 6 kurze u. leichte Winter-Messen. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Cb. u. Org. (2 Hörner oder Tr. ad lib.) No. 4. in G. — Prag, Berra, M. B. 1260. 10 szólam: SATB, vl I, vl II, vlc+cb, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St: [4] lev., 9 szólam: 3 S, 3 A, vl I, vl II, org. — 331.

Másolói bejegyzés: 10/2 1869 J. J. (Dir-St). — Poss.-bejegyzés: Gehört der Dom Kirche 11/1 1869 (címlap). — Régi jelzet: a 159.

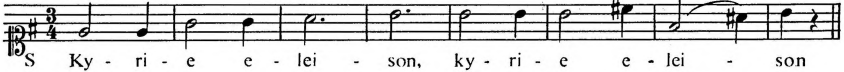
Allegro

177.

FÜHRER, Robert: 6 kurze u. leichte Winter-Messen. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Cb. u. Org. (2 Hörner oder Tr. ad lib.) No. 5. in D. — Prag, Berra, M. B. 1261. 10 szólam: SATB, vl I, vl II, vlc+cb, tr I, tr II, org; kézírásban 4 szólam: S, A, vl I, org. — 332.

Poss.-bejegyzés: Gehört der Domkirche 11/1 1869 (címlap). — Régi jelzet: a 156.

Andante

178.

FÜHRER, Robert: 6 kurze u. leichte Winter-Messen. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Cb. u. Org. (2 Hörner oder Tr. ad lib.) No. 6. in E moll. — Prag, Berra, M. B. 1262. 10 szólam: SATB, vl I, vl II, vlc+cb, cor/tr I, cor/tr II, org; kézírásban: 2 Dir-St: [5], [3] lev., 7 szólam: 2 S, A, vl I, vl II, vlc+cb, org. — 333.

Másolói bejegyzés: Albae 24. mai 1873 anno. E. Janny (vl II). — Az 5 levélyni Dir-St Zsasskovszky Ferenc másolása!

Piu lento

179.

FÜHRER, Robert: Kurzes Requiem im leichtesten Style No. 1. In E moll. Für Land- u. Kloster-Chöre. SAB, 2 Vl, 2 Horn, Vln. u. ausgesetzte Orgel. Ausg. mit Instrumental-Bgl. — Augsburg, Böhm, 2516 —1. 9 szólam: S, A, B, vl I, vl II, vln, cor I, cor II, org; kézírásban 2 szólam: S, A. — 338.

Janny-hagyaték: Requiem / 1.

Poco adagio

180.

FÜHRER, Robert: Kurzes Requiem im leichtesten Style No. 2. Für Land- u. Klosterchöre. In F. S, A, B, 2 Vl., 2 Horn, Vln. u. ausgesetzte Orgel. Ausg. mit Instrumental-Bgl. — Augsburg, Böhm, 2517 —2. 18 szólam: 2 S, 2 A, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, 2 vln, 2 cor I, 2 cor II, 2 org; kézírásban 2 szólam: S, A. — 339.

Janny-hagyaték: Requiem / 2.

Poco adagio

181.

FÜHRER, Robert: 6 Landmessen sammt Offertorium No. 1. Für S, A, B, 2 Vl., Cb. u. Org., nebst 2 Hörner zur willkürlicher Verstärkung. — München, Aibl, 1171. 8 szólam: S, A, B, vl I, vl II, vln, corni, org; kézírásban: Dir-St: [6] lev., 16 szólam: 5 S, 3 A, B, 2 vl I, 2 vl II, vln, corni, org. — 319.

Poss./másoló: Novák Sándor tulajdona (címlap).

Moderato

182.

FÜHRER, Robert: Lateinische kurze Lytanei auf die Marienfeste, im leichtesten Kirchenstyl. Einstimmig, in B. Für Landchöre eingerichtet mit S, A, B, 2 Vl. u. ausgesetzter Org. obl., 2 Clar. 2 Hörner oder Tr. u. Vln. nicht obl. Ausg. mit Instrumental-Bgl. von Carl Högg. — Augsburg, Böhm, 3873. 11 szólam: S, A, B, vl I, vl II, vln, clar I, clar II, cor/clarino I, cor/clarino II, org. — 326.

Az énekszólamban a Jézus-litánia beírt szövegével.

Moderato maestoso

183.
S Ky - ri - e e - lei - son Chri - ste e - lei - son

FÜHRER, Robert: Litanei de BMV No. 1. in C. Für S, A, B, 2 Vl. u. Org., nebst T., Clar. Tr., Pauken u. Vln. zur beliebigen Verstärkung. Op. 159. — Kézirat. Dir-St: [6] lev., 26 szólam: 6 S, 5 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc, vln, clar I/II, tr I/II, timp, org. — 323.

Másoló/poss.: Josephi Janny Regenti Chori Alba Regiae (címlap). — Janny-hagyaték: Litaniae / 4.

Andante

184.
S Ky - ri - e, ky - ri - e, ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: Litanei No. 2. zur seligsten Jungfrau Maria. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Cb. u. Orgel, nebst 2 Clar., 2 Tr. u. Pauken. Op. 204. — Kézirat. Dir-St: [6] lev., 24 szólam: 3 S, 5 A, T, B, 3 vl I, 3 vl II, vlc+vln, vlc, clar I, clar II, tr I, tr II, timp, org. — 324.

Másoló/poss.: Josephi Janny Chori Regentis Alba Regiae 1864 (Dir-St címlapja), további másolói bejegyzések: 1864 sept. 21. Janny István (Dir-St vége), Janny István 1864 sept. 18 (S), ill. 19 (A, B, vl I, vl II), 1864 9/19 Janny István (T), Janny István (tr II, timp), JJ. (2 vl II), 1864. septem. 18 Janny István (vlc+vln). — Janny-hagyaték: Litanía / 6.

Andante maestoso

185.
S Ky - ri - e e - lei - son Chri - ste e - lei - son

FÜHRER, Robert: Litanei. Für S, A, T. u. B, 2 Vl., Vla., 2 Hörner, Vlc., Cb. u. Org. (2 Tr. u. Pauken ad Lib.) Op. 129. — Wien, Glöggl., F. G. 1053 (Kirchen-Musik-Archiv. Eine Sammlung jeder Gattung neuer u. leicht ausführbarer Kirchenmusik. Jg. 2. Lief. 4.) 11 szólam: SATB, vl I, vl II, vlc+cb, ob/clar I/II, cor/tr I/II, timp, org; kézírásban: Dir-St: [6] lev., 3 szólam: S, A, vl II. — 325.

Másoló/poss.: Janny (Dir-St). — Janny-hagyaték: Litanía / 5.

Moderato

186.
S Ky - ri - e Ky - ri - e

FÜHRER, Robert: Litaniae de Nomine Jesu. — Kézirat. 11 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vln, cor I, cor II, org; Dir-St: [6] lev. — 327.

Janny-hagyaték: Litanía / 7.

Sostenuto

187.
S Ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: Messe für den heil. Charsamstag (Sabbathum Sanctum), mit Inbegriff aller Choräle u. Vesper-Psalmen, nach Vorschrieb. . . des römischen Missale. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Cb. u. Org. obl., nebst 2 Tr. u. Pauken ad lib. — Prag, Berra, M. B. 1164. 11 szólam: SATB, vl I, vl II, vlc+cb, tr I, tr II, cb+org, timp; kézírásban: Dir-St: [4] lev., 2 szólam: S, A. — 236.

Janny-hagyaték: Misék / 19.

188. *Andante più lento* 15

VI. I
S Ky-ri-e e-lei-son ky-ri-e e-lei-son

FÜHRER, Robert: Messe. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Fl., 2 Ob., 2 Fg., 2 Hörner, 2 Tr., Pauken, B-Posaune, Vcl., Vln. u. Orgel. — Kézirat. Dir-St: [12] lev., 35 szólam: S solo, 6 S coro, 5 A, 2 T, 4 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc+vln, fl, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, tr I, tr II, B tr-ne, timp, org. — 335.

Az Ob I-szólam hiányzik. — Másolói bejegyzések: 1865 sept. 12 (A, T, B, fg I, cor I/II, org), 1865 sept. 13 (timp, ob II, vla), Janny 17/7 (Dir-St vége), 1865. s. 13 (fl, fg I), 1865 septem. 12 (S, vlc+vln), Székesfehérvár, 26/V 1890 (S, A), 1890 4/IX (A), 1890 3/IX (S coro), 1866 sept. 7 én (A), J. R. Sept. 7én 1866 (S solo). — Régi jelzet: a 335—336, közös borítóban.

189. *Adagio un poco andante* *Graduale. Andante*

S Ky-ri-e
B Ky-ri-(e)
S Chri-stus fac-tus est pro
no-bis S Dex-te-ra Do-mi-ni S O-sa-lu-ta-ris
ho-sti-a

FÜHRER, Robert: Messe zum Gründonnerstag. — Prag, Berra, M. B. 1185. 6 szólam: SATB, vlc+cb, org+cb., kézírásban Dir-St: [6] lev., 10 szólam: 4 S, 3 A, T, B, org. — 949.

Másolói bejegyzés: JBardon 1858 (2 S, 2 A).

190. *Allegretto*

C Ky-ri-e ky-ri-e ky-ri-e e-lei-son

FÜHRER, Robert: Missa in A. — Kézirat. 30 szólam: 4 S, 3 A, 4 T, 3 B, 2 vl I, 2 vl II, 2 vla, vlc+vln, ob I, ob II, cor I, cor II, tr I, tr II in D, tr II in A, timp, org. — 328.

Másolói bejegyzések: Jos. [Janny] (borító), 1840 (B), Seyc. Joh. 1835 (ob II), Lintner[?] 1840 (vla). — Régi jelzet: a 113. — A régi katalógus 28 szólamot tüntet fel. — Előadási bejegyzések a borító belső oldalán: 1840 dem 20te Jänner gesungen, 1842 zu Oster in d. Domkirche.

191. *Larghetto*

S Re-qui-em ae-ter-na do-na do-na e-is Do-mi-ne

FÜHRER, Robert: 3 missae de requiem. Für S, A, B, 2 Vl. u. ausgesetzte Org. obl., 2 Clar., 2 Hörner u. Vln. nicht obl. Zum Gebrauche für Landchöre. No. 2. in G moll. Ausg. mit Instrumental-Bgl. — Augsburg, Böhm. 3861-2. 11 szólam: S, A, B, vl I, vl II, vln, cor I, clar I, clar II, cor II, org; kézírásban 1 S-szólam. — 340.

Másolói bejegyzés: R. C. 1898 sept. 14 (S).

Andantino molto espressivo e più sostenuto

192. S Ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: Missae seraphicae zum Sonn- u. Festtags-Gebrauch, für Stadt- u. Land-Chöre, No. 3. — Augsburg, Böhm, 2648. 3. 5 szólam: SATB, org. — 243.

Janny-hagyaték: Misék / 20.

Larghetto

13

193. VI.I S Ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: Pastoral-Messe. Für 4 Solo- u. Chor-Stimmen sammt Orch. — Prag, Berra, M. B. 1089. 18 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb+org, fl, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino II, B tr-ne, timp; kézírásban Dir-St: [8] lev., 14 szólam: SATB conc., S rip, 2 A rip, T rip, B rip, 2 vl I, 2 vl II, 2 vlc+cb. — 337.

A clarino I-szólam hiányzik. — Másolói bejegyzés: Srp. Jos. Bardon Dec. 1857 (vl I). — Régi jelzet: a 89. — A régi katalógus 19 szólamot tüntet fel. — A régi katalógusban megjegyzés: der Kirche verehret von sr. hochw. der Herr Abt. J. v. Pendl[?].

Larghetto

194. A S Ky - ri - e e - lei - son

FÜHRER, Robert: Sonntags Messe No. 5. in A moll. Für Singstimmen mit Bgl. von 2 Vl., Vla., 2 Hoboen, 2 Hörner u. Tr., Vln. Vlc. u. Org. — Kézirat. Dir-St: [9] lev., 19 szólam: 3 S, 2 A, T, B, 2 vl I, 3 vl II, vla, vlc+vln, ob I, ob II, cor/clarino I, cor/clarino II, org. — 336.

Másolói bejegyzések: St: Gy 1854 (T, B, vl II, vlc, ob I, cor I/II), St: Gyö. 1854 (ob II), St: Ge: 1854 (vla). — Janny-hagyaték: Misék / 21.

Andante poco lento

195. S Ad te Do - mi - ne le - va - vi

FÜHRER, Robert: Offertorien für die Advent-Sonntage, zum Gebrauche der Stadt- u. Landchöre No. 1. Op. 6. Ad te, Domine, levavi animam meam. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla. u. Orgel. . . — Prag, Hoffmann, 75. 8 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, org; kézírásban Kl-A: [3] lev., 4 szólam: A, B, vlc+vln, org. — 245.

Másoló/poss.: Janny ChorRegent (Kl-A címlapja), Janny (címlap), további másolói bejegyzés: Winkler (org). — Janny-hagyaték: Offertorium / 43.

Allegro

196. S VI.I Be - ne - di - xi - sti Do - mi - ne

FÜHRER, Robert: Offertorien für die Advent-Sonntage. . . No. 2. Op. 7. Benedixisti Domine, terram tuam. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., u. Orgel. . . — Prag, Hoffmann, 76. 7 szólam: SATB, vl I, vl II, org; kézírásban 5 szólam: A, B, vl I, vl II, vlc+vln. — 247.

Másoló/poss.: Janny (címlap). — Janny-hagyaték: Offertorium / 44.

Allegro

197. Musical score for 'Deus tu convergens' in G major, 3/4 time. It features a vocal line (Soprano) and a violin I line. The lyrics are: De - us, De - us tu con - ver - gens.

FÜHRER, Robert: Offertorien für die Advent-Sonntage... No. 3. Op. 8. Deus tu convertens. Für 4 Singstimmen, 2 Vl. u. Orgel... — Prag, Hoffmann, 77. 7 szólam: SATB, vl I, vl II, org; kézírásban Kl-A: [4] lev., 3 szólam: vl I, vl II, vlc+vlne. — 248.

Másoló/poss.: Janny (Kl-A), ill. Janny RCh (címlap, borító). — Janny-hagyaték: Offertorium / 45.

Adagio non tanto

198. Musical score for 'Ave Maria' in F major, 2/4 time. It features a vocal line (Soprano) and a violin I line. The lyrics are: A - ve Ma - ri - a.

FÜHRER, Robert: Offertorien für den 4. Advent Sonntag[!] (Ave Maria). Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Hörner, Cb. u. Orgel. Op. 9. — [Prag, Hoffmann], 78. 11 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, cb, cor I, cor II, org; kézírásban Kl-A: [4] lev. — 246.

Másoló/poss.: Jos.Janny Ch.Reg. (Kl-A címlapja). — Janny-hagyaték: Offertorium / 46.

Nº 1. Allegro **Nº 2. Allegro**

199. Musical score for 'Regina coeli' in G major, 3/4 time. It features two vocal lines (Soprano and Soprano) and a violin I line. The lyrics are: Re - gi - na coe - li, Re - gi - na coe - li lae - ta - re.

FÜHRER, Robert: 2 Regina coeli. Op. 262b. — H. é. ny. n. 1 S-szólam, kézírásban Kl-A: [2] lev., 14 szólam: SATB, vl I, vl II, vlc+cb, fl, clar I, clar II, tr I, tr II, timp, org. — 249.

Janny-hagyaték: Antiphona / 4.

1. Moderato **2. Andante**

200. Musical score for 'Salve Regina' in G major, 3/4 time. It features two vocal lines (Soprano and Soprano) and a violin I line. The lyrics are: Sal - ve sal - ve Re - gi - na, Sal - ve Re - gi - na, Sal - ve, sal - ve Re - gi - na.

FÜHRER, Robert: 3 Salve Regina. Op. 262. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 12 szólam: SATB, vl I, vl II, vlc+vlne, clar I, clar II, tr/cor I, tr/cor II, org. — 250.

Másolói bejegyzések: 21/VIII. 1873. Emericus Janny (S), 21/VIII. 87. Janny (A, T, B, vl I), 21/VIII. J. Imre (vl II, tr I), 21/VIII. 87. J. Imre (vlc+vlne, clar I/II). — Janny-hagyaték: Antiphona / 11.

201. **1. Andante**
 S Tan - tum er - go sa - cra - men - tum

2. Con moto **3. Allegro**
 S Tan - tum er - go sa - cra men - tum S Tan - tum er - go

4. Andante **5. Moderato**
 S Tan - tum er - go sa - cra - men - tum S Tan - tum er - go

6.
 S sa - cra - men - tum S Tan - tum er - go sa - - cra -

7.
 S men - tum S Tan - tum er - go sa - cra - men - tum S

8. **9. Allegretto**
 S Tan - tum er - go sa - cra - men - tum S Tan - - tum

er - go sa - cra - men - tum

FÜHRER, Robert: 9 Tantum ergo. — Kézirat. 17 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vlné, clar I/II, tr I/II, timp, org. — 341.

Másolói bejegyzés: J. J. 1869 (vl I). — Poss.: Emmerth Henrik (org). — A borító belső oldalán egy másik Führer-mű (Missa major festivalis... Op. 264.) címadatai, alatta Zsaskovszky Ferenc possessori aláírásával!

202. **1. Allegro**
 S Te De - um lau - da - mus te ae - ter - num Pa - trem

2. Allegro
 vl.I S Te De - um lau - da - mus

FÜHRER, Robert: [2] Te Deum. Op. 154. — Kézirat. Dir-St: [3] lev., 23 szólam: 6 S, 4 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vlné, clar I/II, tr I/II, timp, org. — 342/a.

Másolói bejegyzés: Emericus Janny (2 S, A) — Janny-hagyaték: Te Deum / 1.

203. **1. Poco allegretto** **2. Andante con moto**
 S Ve - ni, ve - ni sanc - te Spi - ri - tus S Ve - ni,

ve - ni sanc - te Spi - ri - tus

FÜHRER, Robert: 2 Veni Sancte. Op. 157. — Kézirat. 13 szólam: SATB, vl I, vl II, vlné, fl, clar I/II, cor I/II, tr I/II, timp, org. — 251.

Janny-hagyaték: Veni / 5.

204. **Un poco allegretto**

Coro I. T I solo Ve - ni. ve - ni

FÜHRER, Robert: Veni Sancte. Doppel-Chor für Männer-Stimmen. — Kézirat. P: [1] lev., 8 szólam: T I, T II, B I, B II — coro I, T I, T II, B I, B II — coro 2. — 252.
Janny-hagyaték: Veni / 4.

205. **Allegro moderato**

VI. I
A Di - xit Do - minum

FÜHRER, Robert: Vesper (de Confessore). Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Cb. u. Orgel (2 Clar., Hörner, Tr. u. Pauken non obl.) — Kézirat. Kl-A: 22 l., 14 szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II, vlc+cb, clar I, clar II, tr I, tr II, timp, org. — 253.

Másoló/poss.: J. Janny Chordirector zu Stuhlwb. (címlap). — További másolói bejegyzések: 1864. aug. 27.— sep. 2. (Kl-A), 6/9 1864. Büttel Károly (S, A), 9/5. Fine 1864 [Büttel] (vlc+cb), Büttel K. (clar I/II, timp), Büttel Károly (tr I). — Janny-hagyaték: Vespera / 5.

206. **Moderato con spirito**

S Di - xit Do - mi - nus Do - mi - no me - o

FÜHRER, Robert: Vesperae a 4 vocibus, 2 violinis, vlne, vlc. et org. (Vesper-Psalmen). — Kézirat. Dir-St: [5] lev., 24 szólam: 7 S, 6 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vlc+cb, 2 org. — 343.

207. **Andante**

S Lu - cis cre - a - tor op - ú - me

FÜHRER, Robert: Vesper-Hymnen für alle beweglichen u. unbeweglichen Feste des Jahres. Mit SAB u. Orgel-Bgl. oder mit 2 Vl., 2 Horn u. Vln. im leichtesten Style für Land- u. Kloster-Chöre. Ausg. mit Instrumental-Bgl. — Augsburg, Böhm, 2423. 9 szólam: voce I, voce II, B, vl I, vl II, vlne, cor I, cor II, org. — 342/b.

Katalógus: k 19.

208. **1. Andantino** **2. Andante**

S A - ve Ma - ri - a gra - ti - a ple - na
S A - ve Ma - ri - a
gra - ti - a ple - na

GÄNSBACHER, Johann: 2 Ave Maria. Für S, A, T, B, u. Orgel. Op. 34. — Wien [1828], Diabelli, D. et C. No. 2838. 5 szólam: SATB, org, kézírásban 7 szólam: 2 S, A, vl I, vl II, vla, vlc+cb. — 130.

Másoló/poss.: J. Janny (címlap).

209. **Allegro**

S Ec-ce sa-cer-dos ma-gnus

GÄNSBACHER, Johann: Ecce sacerdos magnus. Für SATB, 2 Vl, 2 Ob. oder Clar., 2 Tr. Pauken, Vlc., Cb. u. Orgel. Op. 39. — Wien, Diabelli, D. et C. No. 3837. 13 szólam: SATB, vl I, vl II, vlc+cb, ob/clar I, ob/clar II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban: Kl-A: [2] lev., 13 szólam: 3 S, 2 A, 2 T, 3 B, vl I, vl II, vlc. — 255.

Másoló/poss.: Jos. Janny Ch.Reg. in Stuhlweissenb. (borító), ill. J. Janny (címlap). — Janny-hagyaték: Mindenféle / 1.

210. **Poco adagio**

S Ky-ri-e e-lei-son

GÄNSBACHER, Johann: Messe in B. Für SATB, 2 Vl., Vla., Vlc. u. Cb., 2 Ob. oder Clar., 2 Tr. oder Hörner, 2 Tr., Pauken u. Orgel. . . Op. 32. — Wien [1827], Diabelli, D. et C. No. 2587. 19 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, ob I, ob II, fg, tr-ne I, tr-ne II, clarino I, clarino II, cor I, cor II, timp, org; kézírásban: P: 107 l., 11 szólam: S, 2 A, 2 T, B, 2 vl I, vl II, clarino, tr-ne. — 40.

Janny-hagyaték: Misék / 28.

211. **Andante**

S A-ve, a-ve Ma-ri-a

GÄNSBACHER, Johann: Offertorium „Ave Maria.” Canto I et II et B Soli mit Bgl. Vl I et II, Vla., Vlc. u. Organ. — Kézirat. 8 szólam: C I, C II, B, vl I, vl II, vln, vlc+vlne, org. — 258.

Másoló/poss.: J. Janny Reg: Chori (borító). — Szövegvariáns egyes szólamokban: „Filiae regum in honore tuo . . .” — A C I- és org-szólamokban megjegyzés: der 2^t Text in Festo S. Anna am 26. Juli.

212. **Andante**

S Di-li-gam te, te Do-mi-ne

GÄNSBACHER, Johann: Offertorium „Diligam te Domine”. Für SATB, Vl. Solo, vl I, vl II, vla, (2 Ob. u. 1 Fg. ad lib.), 2 Tr. u. Pauken, Vlc., Cb. u. Orgel Op. 44. — [Wien 1835, Diabelli], D. et C. No. 5663. 10 szólam: SATB, vl solo, vl I, vl II, vla, vlc+cb, org; kézírásban: Kl-A: [7] lev., 7 szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II. — 112.

Másoló/poss.: J. Janny Chor Regent (borító). — Janny-hagyaték: Offertorium / 49.

213. **Adagio**

B solo In-cli-na Do-mi-ne au-rem tu-am

GÄNSBACHER, Johann: Offertorium „Inclina Domine aurem tuam”. Für B Solo u. 4 stimmigen Chor mit Bgl. von 2 Vl., Vla., Vlc. u. Cb., 2 Hoboen, 2 Hörner, 2 Tr., Fg., Pauken, Bombardon u. Orgel. — Kézirat. 19 szólam: B solo, SATB, 2 vl I, vl II, vla, vlc+cb, ob I, ob II, fg, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 259.

Másoló/poss.: Jos. Janny Chor Reg. (borító). — Janny-hagyaték: Offertorium / 50.

214. **Andante** 9

Vla solo B solo

Do - mi - ne De - us sa - lu - tis me - - ae

GÄNSBACHER, Johann: Offertorium No. 1. in F. Für B solo u. Chor, mit Bgl. 2 Vl., Vla., 2 Ob. oder Clar., 2 Hörner, 2 Tr. u. Pauken, Vlc., Cb. u. Orgel. — Wien [1826], Diabelli, D. et C. No. 2106. 17 szólam: B solo, CATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, ob/clar I, ob/clar II, clarino I, clarino II, cor I, cor II, timp, org. — 140. Poss.: Vogel Chor Regent (címlap). — Régi jelzet: e 48. — A régi katalógus 16 szólamot tüntet fel.

215.

= 214. alatti művel. 16 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org, kézírásban: Kl-A: [5] lev., 13 szólam: 2 C, 3 A, T, B solo, B, 2 vl I, vl II, cb, timp. — 256.

A nyomtatott B solo-szólam hiányzik. — A nyomtatott szólamokon régi jelzet: e 48. — Másolói bejegyzés: Schön (A).

216. **Adagio** 6

VI. I B solo

Re - qui - em re - qui - em ae - ter - - nam

GÄNSBACHER, Johann: Requiem. A 4 voci, 2 vl., vla., 2 clar., fg., 2 cor., tr., 2 tr-ni, cb. e vlc. con org. Da Giovanni Gaensbacher. Op. 15. — Praga, Haas, S. et C. 2597. 15 szólam: C, T, B, vl I, vl II, vla, cb, clar I, clar II, cor I, cor II, fg, tr-ne I, tr-ne II, org; kézírásban: 4 szólam: A, T, vl I, vl II. — 97.

Másoló/poss.: Vogel 29^t Septem. 1832 (vl I). — Poss.-jelzés: Gehört der Dom Kirche 1832 (címlap). — Régi jelzet: b 2.

217. **Adagio non troppo**

S Re - quiem ae - ter - nam do - na e - is Do - mi - ne

GÄNSBACHER, Johann: Requiem. A 4 voci, 2 vl., vla., 2 clar., fg., 2 cor., tr., 2 tr-ni, cb. e vlc. con org. Da Giovanni Gaensbacher. Op. 15. — Praga, Haas, S. et C. 2597. 15 szólam: C, T, B, vl I, vl II, vla, cb, clar I, clar II, cor I, cor II, fg, tr-ne I, tr-ne II, org; kézírásban: 4 szólam: A, T, vl I, vl II. — 97.

Másoló/poss.: Vogel 29^t Septem. 1832 (vl I). — Poss.-jelzés: Gehört der Dom Kirche 1832 (címlap). — Régi jelzet: b 2.

218. **Allegretto** S

S Sal - ve Re - gi - na, ma - ter mi - se - ri - cor - di - ae S

Andante

S A - ve Ma - ri - a gra - ti - a ple - na

GÄNSBACHER, Johann: Salve Regina und Ave Maria. Für SATB u. Orgel. Op. 40. — Wien [1834/35], Diabelli, D. et C. No. 5111. 5 szólam: SATB, org; kézírásban 8 szólam: 2 S, 2 A, T, 2 B, org. — 123.

Másolási bejegyzés: Írta J. J. 1862 (borító, ill. org-szólam végén). — Janny-hagyaték: Antiphonae / 12.

219. **Andante sostenuto**

Vl. I
S solo
Su - per - bi, su -
per - bi ab i - ni - ti - o

GEORG, G. G.: Offertorio. Aria „Superbi ab initio”. Pel[?] S. con acc. dell'orch. — Vienna, M. Artaria, M. A. 749. 11 szólám: S, vl I, vl II, vla, cb, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II; kézírásban 2 szólám: S, org. — 78.

Régi jelzet: e 21.

220. **Lento**

B II solo
Li - be - ra

GRILL J[ános]: Libera me. Férfi karra szerzé — — Kézirat. P: [2] lev., 24 szólám: 2 T I solo, T I/A solo, 3 T II solo, 2 B I solo, 3 B II solo, coro 3 T I, 3 T II, 2 B I, 4 B II. — 262.

Janny-hagyaték: Libera / 5.

221. **Langsam**

S
Hier liegt vor dei - ner Ma - jes - tät

GRÜNBERGER: Deutsche Messe in G#. A C, A, B con org. concerto. De Sig Grünberger. — Kézirat. 4 szólám: C, A, B, org. — 910.

Másoló/poss.: Jacob Fogl in Paary / 1819.

222. **Graduale. Andante** **Offertorium. Moderato**

S
An - gelus su - is De - us manda - vit de te
S
Sca - pu - lis
su - is ob - um - bra - - - bit

GSUR, [Tobias]: Graduale et Offertorium pro Dominica Prima Quadragesimalis, No. 1. A 4 voci, CATB, vlc e cb. continuo senza organo. — Kézirat. 7 szólám: C, 2 A, T, B, vlc, b.c. — 263.

Régi jelzet: M 12—13. — A régi katalógusban megjegyzés: Zum Gebrauch in der h: Fastenzeit. — Szövegkezdetek: Graduale „Angelus suis Deus mandavit de te...”, Offertorium „Scapulis suis obumbrabit...”

223. **Graduale. Larghetto** **Offertorium. Andante**

A
Tri - bu - la - ti - o - nes
S
Me - di - ta - bor in man - da - tis

GSUR, [Tobias]: Graduale et Offertorium pro Dominica Secunda Quadragesimae, No. 2. A 4 voci, CATB, vlc, e b.c. senza organo. — Kézirat. 6 szólám: CATB, vlc, cb. — 264.

Régi jelzet: M 14—15. — A régi katalógus 14 szólámot tüntet fel. — A régi katalógusban megjegyzés: Zum Gebrauch in der h: Fastenzeit. — Szövegkezdetek: Graduale „Tribulationes cordis mei...”, Offertorium „Meditabo in mandatis tuis...”

Graduale. Moderato

224.

Offertorium. Andante moderato

GSUR, [Tobias]: Graduale et Offertorium pro Dominica 3. Quadragesimae, No. 3. A 4 voci, CATB e b.c., senza organo. — Kézirat. 6 szólam: CATB, vlc, b.c. — 265.

Régi jelzet: M 16—17. — A régi katalógusban megjegyzés: Zum Gebrauch in der h: Fastenzeit. — Szövegkezdetek: Graduale „Exurge Domine...”, Offertorium „Justitiae Domini...”

Graduale. Larghetto

Offertorium. Largo

225.

GSUR, [Tobias]: Graduale et Offertorium pro Dominica Passionis, No. 4. A 4 voci, CATB, v.c. senza organo. — Kézirat. 6 szólam: CATB, vlc, cb. — 266.

Régi jelzet: M 18—19. — A régi katalógusban megjegyzések: Zum Gebrauch in der h: Fastenzeit, ill. Der 2. Text ist für die Advent-Sonntäge passend. — Szövegkezdetek: Graduale „Eripe me Domine...”, ill. „Prope est Dominus omnibus...”, Offertorium „Confitebor tibi Domine...”, ill. „Ave Maria...”

Graduale. Largo

Offertorium. Largo

226.

GSUR, [Tobias]: Graduale et Offertorium pro Dominica Palmarum No. 5. A 4 voci, CATB e b.c. senza organo. — Kézirat. 6 szólam: CATB, vlc, b.c. — 267.

Régi jelzet: M 20—21. — A régi katalógusban megjegyzés: Am Palmsonntag. — Szövegkezdetek: Graduale „Tenuisti manum dexteram meam...”, ill. „Christus factus pro nobis...”, Offertorium „Improperium expectavit cor meum...”, ill. „Dextera Domini fecit virtutem...”

227.

GUGLIELMI: Offertorium „Gratias agimus tibi...” Für S Solo u. Clar. Concert: mit Bgl. von 2 Vl., Vla., 2 Hoboen, 2 Hörner, 2 Fg., 2 Tr., Pauken, Vlc. u. Cb. — Kézirat. 2 Kl-A: [4], [4] lev., 25 szólam: clar solo, 3 S solo, 2 vl I, 2 vl II, vla, 2 vlc + cb, ob I, ob II, 2 fg I, 2 fg II, 2 tr I, 2 tr II, cor I, cor II, 2 timp. — 268.

Másoló/poss.: Janny Joseph (borító).

228.

GYROWETZ, Adalbert: Missa solenne in D. A 4 voci, 2 vl., vla., 2 fl., 2 ob., 2 clar., 2 fg., 2 cor., 2 clarini, tymp., vlc., cb. et org. — Kézirat. 23 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc, vlne, fl I, fl II, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, cor I, cor II, timp, org. — 260.

Régi jelzet: a 17. — Másolói bejegyzések: Gerbesz 1829 (S, A, vlc), Mg: (ob I).

229. **Andante sostenuto**

VI. I S Ex - au - di tu - o

[GYROWETZ, Adalbert]: Offertorium „Exaudi tu o Domine...” C, B I, B II, vl I, vl II, vla obl., vlc., 2 fl., 2 cor., org. Del Sig. Girowetz. — Kézirat. 11 szólam: C, B I, B II, 2 vl I, vl II, vlc, cb, cor I, cor II, org. — 261.

Másoló/poss.: M: Hanner M[usik] D[irektor]. — Régi jelzet: e 33. — A régi katalógus 13 szólamot tüntet fel.

230. **Andante**

T I T II Ky - ri - e Ky - ri - e e - le - i - son

HABERT, Johann EV.: Messe zu Ehren des Heiligen Ignatius. Für T I, II u. B. — Wien 1860, Mayer. 2 P: 7, 7 p., 6 szólam: 2 T I, 2 T II, 2 B. — 353/a, b.

A régi katalógus 4 szólamot említ. — Régi jelzet: a 130.

231. **Andante**

Vlc. B Ky - ri - e e - le - i - son

HAHN, Bernhard: Messe No. 3. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Fl., 2 Clar., 2 Fg., 2 Horn, 2 Tr., Pauken, 3 Posaunen ad lib., Orgel u. Cb. — Breslau, Leuckart. 21 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, fl, fg I, fg II, cor I, cor II, tr I, tr II, A tr-ne, tr-ne I, timp, org; kézírásban 1 B-szólam. — 354.

Régi jelzet: a 131. — A régi katalógus 22 szólamot tüntet fel.

232. **Moderato**

S Ky - ri - e e - le - i - son

HAHN, Bernhard: Messe No. 4. Für SATB, 2 Vl., Vla., (2 Ob. u. 2 Horn ad lib.), Orgel u. Cb. — Breslau, Leuckart. 12 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, cb, ob I, ob II, cor I/II, org; kézírásban 10 szólam: 3 S, 3 A, B, vl I, vl II, vln. — 355.

Másolói bejegyzések: Bardon Sándor 1890. 14/2 (S), ill. Bardon Sándor 1890. 16/2 (S), 1890. 14/2. Bardon Sándor (2 A). — Régi jelzet: a 132. — A régi katalógus 12 + 6 szólamot tüntet fel.

233. **Andante**

S Ky - ri - e e - le - i - son

HAHN, Bernhard: Messe (No. 5.) zur feierlichen Intronisation seiner fürstlichen Gnaden... Fürstbischof von Breslau Melchior... — Breslau, Leuckart. 22 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc, cb, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, tr I, tr II, A tr-ne, T tr-ne, B tr-ne, timp, org. — 356.

Régi jelzet: a 133.

234. **Andante**

S Ky - ri - e e - lei - son, ky - ri - e

HAHN, Bernhard: Messe No. 6. Für SATB, 2 Vl., Vla., Cb., 2 Ob., 2 Horn u. Orgel. — Breslau, Leuckart. 13 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + vln, ob I, ob II, cor I, cor II; kézírásban 7 szólam: 3 S, 2 A, 2 B. — 357/a.

Régi jelzet: a 134.

235.

HAHN, Bernhard: Messe No. 6. Für SATB, 2 Vl., Vla., Cb, 2 Ob., 2 Horn u. Orgel. — Breslau, Leuckart. 13 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + vlne, ob I, ob II, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St: 14 l., 16 szólam: 5 S, 3 A, 2 T, 2 B, vl I, vl II, vlc, org. — 357/b.

Poss.: Kossovits József karnagy, zenetanár Budapest (bélyegző).

Allegro moderato

236. Clarino solo C Tan - tum er - go

HANNER Makár: Tantum ergo. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Ob., 2 Hörner, Tr. obl., Fg., Pauken, Cb. u. Orgel. — Kézirat. 15 szólam: CATB, 2 vl I, vl II, cb, ob I, ob II, cor I, cor II, clarino princ, timp, org. — 364.

Régi jelzet: f 3. — A régi katalógus 16 szólamot tüntet fel. — Lehet, hogy autográf!

Andante

237. A solo O sa-lu-ta-ris ho-sti-a

HAUPTMANN Anna: „O salutaris hostia”. Für 1 A-stimme mit Orgelbgl. Componirt von —, Lehrerin d. Stadtschule u. Alt-Sängerin d. Domkirche in Stuhlweissenburg, Ungarn. Op. 4. — Leipzig, Lith. Röder, A. 1 H. 2 P: [2], [2] lev., 2 szólam: 2 A solo. — 368.

Andante religioso

238. S Tan-tum er-go sa-cra-men-tum ve-ne-re-mur cer-nu-i

HAUPTMANN Anna: Tantum ergo u. Genitori. Für SATB mit oder ohne Orgelbgl. Op. 1. — Leipzig, Lith. Röder. 5 szólam: SATB, org; kézírásban P: [2] lev., 9 szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II, vla, vlc + cb. — 369.

A nyomtatott címlap tetején kézírásos ajánlás: Tekintetes Kneifel Ferencz székesegyh. karnagy úrnak tisztelettel a szerző.

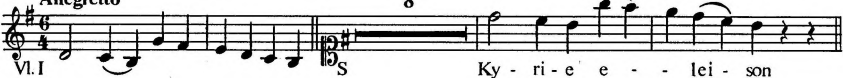
Adagio

239. S conc. solo Ky-ri-e e-lei-son

HAYDN, Joseph: Aus der Schöpfung. — Kézirat. 14 szólam: S conc, A, T, B, 2 vl I, vla, vlc + vlne, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, timp, org. — 374.

A vl II-szólam hiányzik. — Másolói bejegyzések: J. J. (vl I), J. K: (vl I). — Régi jelzet: a 25. — A régi katalógus 15 szólamot tüntet fel. — Mise a Teremtés c. oratórium különböző részleteiből összeállítva.

Allegretto

240. S Ky-ri-e e-lei-son

[HAYDN, Joseph]: Missa. A SATB, vl I et II, vla, ob I et II, cor I u. II, clarino I et II, tym., vlne., vlc. et org. Auth. Mich. Haydn[!]. — Kézirat. 13 szólam: CATB, vl I, vl II, vla, ob I, ob II, cor I, cor II, org, vlne. — 383.

A mű címe és jegyzékszám: Nicolaimesse, Hob. XXII: 6. — Régi jelzet: a 76. — A régi katalógus 17 szólamot tüntet fel, mellette következő megjegyzés: schlechtem Zustand.

241. **Largo**

S Ky - ri - e e - lei - son

[HAYDN, Joseph]: Missa in C. A 4 voci, vl I et II, vla, fl, ob I et II, clar I et II, cor o clarino I et II, fg I et II, vlne, vlc, tympt. et org. Del Sig. Mich. Haydn[!]. — Kézirat. 22 szólam: SATB, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc solo, vlc, fl I, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, clarino/cor I, clarino/cor II, timp, org/cb. — 373.

A fl II-szólam hiányzik. — A mű címe és jegyzékszám: Missa in tempore belli, „Paukenmesse”, Hob. XXII: 9. — Másolói bejegyzés: T: K. 8/4 1860 (clarino I). — Régi jelzet: a 3. — A régi katalógusban Jos. Haydn neve szerepel szerzőként, ott 20 szólamot tüntet fel.

242. **Adagio**

S Ky - ri - e, ky - ri - e e - lei - son

HAYDN, Joseph: Missa B. — Kézirat. 20 szólam: 2 S, A, T, B, B rip, 2 vl I, 2 vl II, vla, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, clarino I clarino II, timp. — 372.

Az org-szólam hiányzik. — Régi jelzet: a 2. — A régi katalógus 22 szólamot tüntet fel. — Másolói bejegyzés: I: K: (vl II). — A mű címe és jegyzékszám: Missa Sti. Bernardi von Offida, Heiligmesse, Hob. XXII: 10.

243. **Allegro moderato** 15

VI. I S Ky - ri - e

HAYDN, Joseph: Messe in D minor. Für 4 Singstimmen mit Bgl. von VI I, II, vla, fl., 2 Hoboen, fg., 2 tr., Bombardon, Pauken, Vlc, cb. u. Orgel [Az orgona címlapján]: Betitelt die grosse Nelson Schlacht, welchen im Benedictus vorkommt. — Kézirat. 24 szólam: S I conc, S II conc, 2 A conc, 2 T conc, B conc, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc + cb, fl, ob I, ob II, fg, clarino princ, clarino I, clarino II, 2 bombardon, timp, org. — 371.

A mű címe és jegyzékszám: Missa in angustiiis, Nelson, Hob. XXII: 11.. — Másolói bejegyzés: 1830. 14. August, Vogel (A). — Régi jelzet: a 1. — A régi katalógus 21 szólamot tüntet fel.

244. **Allegro moderato** 15

VI. I S Ky - ri - e e - lei - son

HAYDN, Joseph: Messe No. 3. A 4 voix avec acc. de 2 vl., vla. et basse, 1 fl., 2 hautbois, 2 bassons, 2 cors, 3 tr., timbales et org. — Leipsic [1803], Breitkopf u. Härtel. P: 116 l. — 131.

A mű címe és jegyzékszám: Missa in angustiiis, Nelson, Hob. XXII: 11.

245. **Poco adagio** 16

VI. I S Ky - ri - e e - lei - son

HAYDN, Joseph: Missa. — Kézirat. 26 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlne, fl, ob I, ob II, clar I, clar II, fg, clarino I, clarino II, cor I, cor II, timp, org. — 375.

A mű címe és jegyzékszám: Harmoniemesse, Hob. XXII: 14. — Janny-hagyaték: Misék / 39.

246. **Allegro moderato** 15

VI. I S In -

HAYDN, Joseph: Motetto „In sae et vanae curae. . .” — Kézirat. 26 szólam: 3 S, A, 2 T, 2 B, 2 vl I, vl II, vla, vlne + vlc, ob I, ob II, fl, fg I, fg II, cor I, cor II, tr I, tr II, A tr-ne, T tr-ne, timp, org. — 376.

A mű jegyzékszám: Hob. XXI: 1/13c. — Régi jelzet: 69.

Andante dolce

247.

HAYDN, Joseph: Nép-dal kar-énekre. Teljes zenekar kíséret mellett. Nemzeti öröm dal „Isten tartsd meg Ferdinandot”. Ének karra teljes(?) zenekar kísérettel. — Kézirat. P: [2] lev., 36 szólam: 6 S, 3 A, 3 T, 3 B, 2 vl I, 3 vl II, vla, 2 cb, fl, clar I, clar II, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, tr I, tr II, tr-ne, timp. — 377.

Másoló/poss.: Janny J (címlap). — A mű címe és jegyzékszám: Das Kaiserlied, Hob. XXVIa: 43. — Janny-hagyaték: Hymnusz / 3.

Allegro

248.

HAYDN, Joseph: „O Jesu te invocamus.” — Kézirat. 15 szólam: S, 2 A, 2 T, 2 B, vl I, 2 vl II, ob I, ob II, clarino I, clarino II, vlne. — 384.

A mű címe és jegyzékszám: Applausus-kantáta, Hob. XXIVa: 6 / 8a. tétel, eredetileg „O coelites vos invocamus” szöveggel. — Régi jelzet: d 18. — A régi katalógus 15 szólamot tüntet fel.

Introduzione. Adagio maestoso

249.

HAYDN, Joseph: Oratorium Die sieben Worte des Erlösers am Kreuze. 4 Singstimmen, 2 VI., 2 Vla., 2 Cb. u. Vlc., 2 Clar., 2 Hörner, 2 Fl. 2 Fg. 2 Tr. mit Pauken. — Kézirat. 26 szólam: 2 C, 2 A, 2 T, B, 3 vl I, 2 vl II, vla, 2 cb, fl, clar I, clar II, clar az ob II helyett, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, 2 org. — 378.

A mű jegyzékszám: Hob. XX: 2. — Régi jelzet: n 1. — A régi katalógus 23 szólamot tüntet fel. — Előadási bejegyzés a borítón: Aufgeführt wurde im Jahr 1830 am Gründonnerstag in der Domkirche unter der Leitung des Regens Chori. 65 Personen 23 St[immen].

Allegro

250.

HAYDN, Joseph: Te Deum. A 4 voci coll'acc. dell'orch. — Te Deum. . . mit unterlegtem deutschen Texte von Prof. C. A. H. Clodius. — Leipzig [1802], Breitkopf u. Härtel. P: 42, [2] 1. — 74.

A mű jegyzékszám: Hob. XXIIIc: 2. „Grosses Te Deum”.

251.

HAYDN, Joseph: Te Deum laudamus. Für SATB, 2 VI., Vla, 2 Ob. oder Clar., Fl., 2 Fg., 2 Hörner, 2 Tr. u. Pauken, Vlc., Cb. u. Orgel. — Wien, Diabelli, D. et C. No. 2242. 18 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, fl, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, fg I/II, clarino I, clarino II, timp, org; meghatározatlan eredetű nyomtatott szólamok, 10: 3 S, 3 A, 2 T, 2 B. — 73.

A 10 szólam kisebb méretű a másiknál, benne a latin mellett gót betűs német szöveg is, az utolsó kottás lapon lemezszám: 7041. — Poss.: Jo. Janny Chor Regent (címlap). — Janny-hagyaték: Te Deum / 3. — A mű jegyzékszám: Hob. XXIIIc: 2. „Grosses Te Deum.”

340

Allegretto

252.

HAYDN, Michael: Graduale ex B, pro Dominica in Albis. A SATB, vl I et II, org. Auth. Michael Hayden. — Kézirat. 7 szólam: SATB, vl I, vl II, org. — 379.

A mű jegyzékszám: Klafsky II/a: 30. — Poss.: M. Hanner. — Régi jelzet: d 10.

Allegro non troppo

253.

HAYDN, Michael: „Germinavit radix Jesse...” Graduale pro quovis festo B. Mariae Virg. A 4 voci in pieno, 2 vl., 2 clarini, tympani, org. e vlne. Del Sig. Michael Haydn. — Kézirat. 11 szólam: CATB, vl I, vl II, vlne, clarino I, clarino II, timp, org/vlne. — 380.

Másoló/poss.: M: Hanner M: D: (borító). — Régi jelzet: d 26. — A mű jegyzékszám: Klafsky V: 22a.

Andantino

254.

HAYDN, Michael: Graduale zum 2. Amte am Feste der Geburt des Herrn („Benedictus qui venit...”). Für SATB, 2 Vl., 2 Tr. u. Orgel. — Wien, Diabelli, D. et C. No. 3092. P: 9 l., 14 kézírásos szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, clarino I, clarino II, vlne, 2 org. — 8.

A mű jegyzékszám: Klafsky II/a: 7. — Másoló/poss.: J. Janny (borító). — Régi jelzet: No. 1, de a katalógusban nem szerepel!

Andantino

255.

HAYDN, Michael: Messe in G#. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Hörner, Vlc., Cb. u. Orgel. Componirt von Joh. Mich. Haydn. — H. é. ny. n. 9 szólam: C I, C II, A, vl I, vl II, vlne, cor I, cor II, org; kézírásban 2 szólam: A, vl I. — 38.

Régi jelzet: a 64. — A mű címe és jegyzékszám: Missa sub titulo S. Leopoldi, Sherman: 38.

255/a

HAYDN, Michael: Messe. — H. é. ny. n. 9 szólam: C I, C II, A, vl I, vl II, vlne, cor I, cor II org. — 67.

A címlap hiányzik. — Régi jelzet: a 64. — A régi katalógus 11 szólamot tüntet fel.

Adagio

256.

HAYDN, Michael: Missa in D. A SATB, vl I et II, vla, ob I et II, clarino I et II, tym., vlne., vlc. et organo. — Kézirat. 14 szólam: 2 S, A, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlne, org, clarino I, clarino II, timp. — 385.

Másoló/előadói[?] bejegyzés: März 1852 (vlne). — Régi jelzet: a 10. — A régi katalógus 16 szólamot tüntet fel.

257. *Andante molto*

VI. I

A - ve ge - nitrix be - a - ta ar - ca

HAYDN, Michael: Mottetto in Dis. A CATB, vl I, vl II, vla, org. Del Sigre. Spangler [áthúzva, fölé írva]: Mich. Heydn. — Kézirat. 8 szólam: CATB, vl I, vl II vla, org. — 386.

A Klafsky-műjegyzékben nem szerepel. — Régi jelzet: e 16. — A régi katalógus 9 szótartot tüntet fel.

258. *Adagio*

S

In Mon - te o - li - ve - ti

HAYDN, Michael: Nocturno 1mo in Coena Domini. (Responsoria.) — Kézirat. 4 szólam: SATB. — 387.

A mű jegyzékszám: Klafsky V: 9/a/a. — Régi jelzet: m 38.

259. *Allegro*

S

Be - a - tus vir be - a - tus vir

HAYDN, Michael: Offertorium „Beatus vir”. SATB, vl I et II, corni 2, vlne et org. (Graduale/Offertorium in A minor de Sancto... Del Sig. Michael Hayden.) — Kézirat. 11 szólam: SATB, 2 vl I, vl II, vlne, clarino I, clarino II, org. — 388.

Másoló/poss.: M.: Hanner M: D: die 28ter Aug. 1816. — Régi jelzet: e 15. — A mű jegyzékszám: Klafsky II/a: 44.

260. *Allegro moderato*

VI. I

T In ad-o-ra-ti-o-ne no-stra

HAYDN, Michael: Offertorium „In adoratione nostra.” A 4 voci, 2 vl, vla, 2 ob., 2 cor., org. et vlne. — Kézirat. 12 szólam: CATB, vl I, vl II, vla, cb, ob I, ob II, cor I, cor II. — 389.

Az orgonaszólam hiányzik. — Másoló/poss.: Hanner. — Régi jelzet: e 29. — A régi katalógus 13 szótartot tüntet föl. — A mű jegyzékszám: Klafsky III: 6.

261.

HAYDN, Michael: Offertorium („In adoratione nostra.”) Für SATB, 2 Vl., Vla., 2 Ob. od. Clar., 2 Hörner, Cb. u. Orgel. — Wien, Diabelli, D. et C. No. 2228. 13 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, org; kézírásban 7 szólam: SATB, vl I, vl II, vlc+cb. — 65.

Másoló/poss.: Jo: Winkler. — A mű jegyzékszám: Klafsky III: 6.

262. *Allegro moderato*

VI. I

Al - le - lu - ja

HÄNDEL, Georg Friedrich: Choro in D — Alleluja. Für 4 Singstimmen mit Bgl. von 2 Vl., Vla., 2 Hoboen, 2 Hörner, 2 Tr. u. Pauken, 1 Fg., V ne., Vlc. u. Orgel. Von Haendl. — Pest 1835, Dietze ny. 2 B-szólam, kézírásban: P: [10] lev., 34 szólam: 4 S, 4 A, 2 T, 4 B, 3 vl I, 3 vl II, vla, 2 vlne, ob I, ob II, fg, cor I, cor II, clarino I, clarino II, tr I, tr II, B-cor, org. — 391.

Másoló/poss.: J. J. [= Janny József]. — Janny-hagyatéék: Offertorium / 56. — A nyomtatott szótartokban magyar szöveg, a kézírásban „Te decet hymnus in Sion” szöveg található. — További másolói bejegyzések: J. J. 1863. — Előadási bejegyzés: Im Jänner 1863 am 1. Male (vl II).

263. **Alla breve**

A Ho - sti - as for - te Do - - mi - no

HÄNDEL, Georg Friedrich: Offertorium de omni tempore „Hostias per te Domine . . .”. A SATB, 2 vl, vla, 2 ob., 2 cor., vln. et org. Sig. Haendel. — Kézirat. 15 szólam: SATB, 2 vl I, 2 vl II, vla, vln. cor I, cor II, ob I, ob II, org. — 392.

Másoló/poss.: M: Hanner. — Régi jelzet: e 25. — A régi katalógusban megjegyzés: Haendl, in F. és 14 szólamot tüntet föl.

264. **Largo**

C Herr erbarm dich un-ser Chri - ste erbarm dich un-ser

HEIDINGER, A.: Lytaney in C, vom h. Johann Nepomuk. A 4 vocib., 2 vl., org. et vln. — Kézirat. 11 szólam: CATB, vl I, vl II, vln. tr I, tr II, timp, org. — 393.

Poss.: Vogel Alajos Belvárosi kántor Sz[ékes]feh[érvár] 1889. 6/7.

265. **Moderato**

VI.I Ky - ri - e e - lei - son

[HEIDINGER], Adam: Missa. C et A, T et B, vl I, vl II, vla obl., traverso Imo et traverso II obl., clarino I, clarino II, tym., org et vln. Del Sig. Adam Heydinger. — Kézirat. 13 szólam: CATB, vl I, vl II, vla, fl I, fl II, clarino I, clarino II, timp, org. — 394.

Poss.: Vogel Alajos Sz: fehérvári belvárosi kántor 1889. 6/7.

266. **Allegro con brio**

C Ve - ni, ve - ni, ve - ni sanc - te sanc - te Spi - ri - tus

HENEBERG, S.: Veni Sancte. A SATB, vl I, vl II, ob I et II, clarino I et II, tym., vln. et org. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 16 szólam: 3 S, 2 A, T, B, vl I, vl II, vln. clarino I, clarino II, ob I, ob II, timp, org. — 395.

Másoló/poss.: Janny J. Chor. — Janny-hagyaték: Veni Sancte / 6.

267. **1. Andante animato** **2. Andante animato**

T Sal - ve Re - gi - na Ma - ter mi - se - ri - cor - di - ae T Al - ma re - demp - to - ris Ma - ter

HERDER Alajos: Antiphona „Salve Regina” et „Alma”. Duetto T. et B. obl., vl I, vl II, vln. et org. Authore Luis Herder. — Kézirat, A[?]. 6 szólam: T, B, vl I, vl II, vln.+cb, org. — 397.

A címlapon dedikálás: Emléül Tekintetes Emmerth Henrik úrnak Székes-Fehérvári Püspöki-Székes-Egyház érdemteljes Karmesterének ajánlja tisztelettel Herder Alajos. — Borítón poss.: Emmerth.

268. **1. Moderato** **2. Andante**

HERDER Alajos: Missale-Thema, variatio-praeludiumok orgonára. Szerző — —, felsővárosi kántor.
— Kézirat, A. 1 kötet: [2] lev. 921.

Címlapon ajánlás: Emlékül te[kin]t[e]tes Vogl Alajos úrnak 1879.

269. **1. Fuga** **2.**

4. Adagio pianissimo **5.**

6.

HERDER Alajos: Orgona-darabok. — Kézirat. 1 kötet: [6] lev. — 922.

Tartalom: 1. Fuga. — 2. Piano praeludium. — 3. Praeludium. Thema Isten áldd meg a magyart [Erkel]. — 4. Többféle zenedarabokból összeállítá — —. — 5. Piano praeludium. — 6. Hang-átmenetek.
— Címlapon ajánlás: Te[kin]t[e]tes Vogl Alajos úrnak ajánlja a szoros barátság jeléül Herder Alajos Sz:fehévárott 1876 április 25.

270. **1. Adagio** **2. Andante sostenuto**

Re - qui - em ae - ter - nam Re - qui - em ae - ter - nam

3. Adagio **4. Adagio**

Re - qui - em ae - ter - nam Re - qui - em ae - ter - nam

5. Adagio **6. Adagio**

Re - qui - em ae - ter - nam Re - qui - em ae - ter - nam

HERDER Alajos: 6 Requiem Liberával. Szerző — —, Székesfehévári felsővárosi kántor. — Kézirat, A. 1 kötet... I. — 398.

a) Két requiem Herder Alajostól. 1—22. 1.

Címlapján ajánlás: Emlékül te[kin]t[e]tes Vogl Alajos úrnak Székesfehévár Nov: 25én 1873. — Alul megjegyzés: Ennek emlékére az átadási napon t.i. nov. 24-én estén nálam a szerzővel a szorosabb barátság megkötött. Vogl.

b) Harmadik requiem Herder Alajostól. Székes Fehévárott. Augustus hó 14-én 1875. 23—40. 1.

Címlapján ajánlás: Kedvelt jóbarátjának Te[kin]t[e]tes Vogl Alajos úrnak emlékül ajánlja a szerző.

c) Negyedik requiem. Rekedt énekes számára csak 5-6 hang terjedelemmel, Herder Alajostól. 41—52. 1.

Címlapon ajánlás: Te[kin]t[e]tes Vogl Alajos úrnak emlékül. Herder Alajos. Sz: fehérvár 1878 már: 28-án.

d) Ötödik requiem. Öt-hat hang terjedelemmel, Herder Alajostól. 53—66. 1.
Címlapon ajánlás: Emléül te[kin]t[e]tes Vogel Alajos úrnak. Székes Fehérvárott 1882 augusztus hó 10-én.

e) Ötödik Libera. Csak 5-6 . . . terjedelemmel. Herder Alajostól. 67—70. 1.
Címlapon ajánlás: Emléül te[kin]t[e]tes Vogl Alajos úrnak. 1879 December 24.

f) Hatodik Requiem. Herder Alajostól. 73—80. 1.
Címlapon ajánlás: Emléül te[kin]t[e]tes Vogel Alajos úrnak. Székes Fehérvárott 1882 augusztus hó 10-én.

271. *Andante*

Cor. I solo

8

S Tan - tum er - go sa - cra - men - tum

HESZMANN [Károly]: Tantum ergo. Für 4 Singstimmen mit Bgl. von 2 Vl., Fl., Vla., 2 Ob., 4 Hörner, 2 Clarinen, 2 Fg., Vln., Vlc. u. Orgel. Von Heszmann. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 27 szólam: 3 S, 2 A, T, B, 3 vl I, 2 vl II, vla, vlc+cb, fl, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, cor III, cor IV, clarino I, clarino II, 2 org. — 401.

Másoló/poss.: Jos. Janny ChorRegent (Dir-St). — Janny-hagyaték: Tantum / 6.

272. *Adagio*

S Tan - tum er - go sa - cra - men - tum

HOHECKER, Karl: Tantum ergo. Für 4 Singstimmen mit Bgl. der Orgel, Vln., vlc. u. Tympani. — Gratz, Lith. Kaiser, 7 szólam: SATB, vlc+cb, timp, org. — 402.

Régi jelzet: F 1.

273. *Majestoso!]*

Vl. I

16

Di - le - xi - sti - ju -

sti - ti - am et o - di - sti - i - ni - qui - ta - tem

[HORA János]: Graduale mit Chor in F dur. „Dilexisti justitiam. . .” Für obligatem Ob. u. Cello, Vl. I et II, Vla., Cb., 2 Tr., Pauken u. Bass Posaune ad lib. Von Johann Ev. Hora. — Kézirat — autográf(?). P: 15 l., 31 szólam: 4 S, 3 A, 3 T, 3 B, 3 vl I, 2 vl II, vla, vlc solo, 2 vlc+cb, vlc+cb conc., ob I, ob II, tr/cor, cor A, tr-ne B, timp, org solo, org. — 406.

A borító címváriánsa: Graduale. . . von Johann Ev. Hora, Organist an der Stadtpfarre zu Pesth. — Másolói bejegyzések: Scripsit D. Büttel 1866 1/4 (S, A), scripsit J. Büttel (B). — Janny-hagyaték: Graduale / 10.

274. *Andante*

S Tan - tum er - go sa - cra - men - tum

[HORA János]: Tantum ergo. Für 4 Singstimmen mit Bgl. von 2 Vl., Vla., Vln. u. Vlc., 1 Fl., 2 Clar., 2 Hörner, 2 Fg., 2 Tr. u. Pauken. — Kézirat. 24 szólam: 3 S, 3 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, vl II, vla, 2 vlc+vln, fl, clar I/II, clar II, fg I, fg II, clarino, cor I/II, timp, org. — 407.

Másoló/poss.: Janny. — További másolói bejegyzések: Scripsit J. Janny 1854 (2 S, T, B, vl I, 2 vln), Sc. Ba[r]don Jo. (2 A). — Janny-hagyaték: Tantum / 7.

Moderato

275. Musical score for Organ part of 'Confitebor Domine'. The score is in G major, 4/4 time, and marked Moderato. It features a single staff with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The lyrics 'S Confi - te - bor Do - mi - no in o - re me - o' are written below the staff.

Org. *S* Confi - te - bor Do - mi - no in o - re me - o

HORÁK, Wenzel E.: Graduale „Confitebor Domine . . .” zur 8. Messe in Es. Für SATB, 2 Vl., Vla., Vlc., Cb., 2 Hörner u. Orgel. — Kézirat. Dir-St: [1] lev., 24 szólam: 6 S, 3 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc+cb, vlc, cor I, cor II, 2 org. — 408.

Másoló/poss.: J. J. 1869 (S). — További másolói bejegyzés: Janny Imre 1869 (S). — Janny-hagyaték: Graduale / 12.

Adagio

276. Musical score for Clarinet solo part of 'Exaudi Domine'. The score is in G major, 4/4 time, and marked Adagio. It features a single staff with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The lyrics 'Ex - au - di Do - mi - ne' are written below the staff. A '4' is written above the end of the staff.

Clar. solo *B* Ex - au - di Do - mi - ne

HORÁK, Wenzel E.: Graduale „Exaudi Domine . . .” B. Solo mit Bgl. von 2 Vln., Vla., 2 Clar., 2 Horn, Cb. u. Vlc. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 9 szólam: B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc+cb, clar, cor. — 409.

Másoló/poss.: J. [= Janny] (vlc). — Janny-hagyaték: Graduale / 13.

Adagio

277. Musical score for Violin I part of 'O Maria virgo pia'. The score is in G major, 4/4 time, and marked Adagio. It features a single staff with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The lyrics 'O Ma - ri - a vir - go pi - a' are written below the staff. A '8' is written above the end of the staff.

Vl. I *T* O Ma - ri - a vir - go pi - a

HORÁK, Wenzel E.: Graduale de Beata „O Maria virgo pia . . .”. Für T- u. Clar. Solo, S, A u. B, 2 Vl., Vla., 2 Horn u. Cb. — Kézirat. Dir-St: [4] lev., 14 szólam: S solo, T solo, SATB, vl solo, vl I, vl II, vla, vlc+cb, clar solo, cor I, cor II. — 410.

Janny-hagyaték: Graduale / 116.

Larghetto

278. Musical score for Tenor part of 'Requiem'. The score is in G major, 4/4 time, and marked Larghetto. It features a single staff with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The lyrics 'Re - qui - em, re - qui - em ae - ter - nam' are written below the staff.

T I Re - qui - em, re - qui - em ae - ter - nam

HORÁK, Wenzel E.: Hymni in sacris pro defunctis usitati viris cantanti, tubis barytonis adclangentibus. Auctore Wenceslawo Emmanuele Horak. — Pragae Bohemorum, Berra. P: 191., kézírásban 28 szólam: 2 A/T I, A, 5 T I, 5 T II, 5 B I, 7 B II, tr-ne A, tr-ne T, tr-ne B. — 95.

Poss. a címlapon: Fr. Zsaskovszky, alatta ajánlás: D. Jos. Janny dono mitti Fr. Zs. Későbbi poss.: Janny. — Janny-hagyaték: Requiem / 5.

279. **1. Moderato** **2. Moderato**

3. Moderato

4. Moderato **5. Moderato**

6. Moderato

HORÁK, Wenzel E.: 6 Hymni seu Gradualia pro SATB, 2 vl, vla, 2 cor. et vla. vel pro org. solo. — Augsburg, Maillinger, A. M. 1. 11 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlne, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St: [4] lev., 4 szólam: S (No. 3, 5), vl I (No. 3), vl II (No. 3), vlc + vlne (No. 1). — 411.

Janny-hagyaték: Offertorium / 55. — Az egyes művek címei: 1. In ascensione Domini „Aeterne Rex Altissime...” — 2. De Martyre „Deus tuorum militum...” — 3. De confessore „Iste confessor...” — 4. „Ave maris stella...” — 5. De apostolis „Exultet orbis gaudiis...” — 6. „Veni Creator Spiritus...”

280. **Andante**

HORÁK, Wenzel E.: Messe No. 1. in F. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Cb. u. Orgel. 2 Cor., 2 Clarini et Tympani ad lib. — Kézirat. Dir-St: 13 l., 21 szólam: 3 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlne + vlc, tr I, tr II, cor I, cor II, timp, org. — 412.

Janny-hagyaték: Misék / 36. — Másolói bejegyzés: Say Emma 1872 (A).

281. **Larghetto**

HORÁK, Wenzel E.: Messe No. 2. in D. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Ob., 2 Horn abwechselnd mit 2 Tr., Pauken, Cb. u. Orgel. — Kézirat. Dir-St: [10] lev., 22 lev., 5 S, 4 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vlc + cb, ob I, ob II, cor I, cor II, timp, org. — 413.

Másoló/poss.: Janny. — További másolói bejegyzések: 8/24. 1864 (S), 1864. 9. 3. J. I. [= Janny István] (B), 1864. 8. 25. Janny István (vlc + cb), St. Janny 1864. 8. 18. (timp.) — Janny-hagyaték: Misék / 33.

282. **Andante**

HORÁK, Wenzel E.: Messe No. 3. in Es. Für 4 Singstimmen u. Orch. — Prag Hoffmann, 1094. (Der Kirchenschatz. Eine Sammlung von Kirchencompositionen.) 13 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, cor I, cor II, org; kézírásban Dir-St: [4] lev., 10 szólam: 3 S, 2 A, B, vlc + cb, clar I, cor I, vl I. — 414.

Poss.-bejegyzés: Gehört der Domkirche Stuhlwb. am 20 Juni. 1866 (címlapon). — Másolói bejegyzések: 14/7 1866 (S), Hauptmann Anna Székesfehérvár Szép dülő 68. 1929 okt. 9. (A), 18ten I. 1888 Rotter (B). — Régi jelzet: a 136. — A régi katalógus csak a nyomtatott szólamokat tünteti föl.

Larghetto

283.
 Vl. I Ky - ri - e, ky - ri - e

HORÁK, Wenzel E.: Messe No. 4. in C. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Ob., 2 Horn abwechselnd mit 2 Tr., Pauken, Cb. u. Orgel. — Kézirat. Dir-St: [8] lev., 27 szólam: 5 S, 4 A, T, 2 B, 3 vl I, 2 vl II, vla, 2 vlc + cb, ob I, ob II, cor/tr I, cor/tr II, tr-ne B, timp, vlc + cb. — 415.

Másolói bejegyzések: Jos. Janny Chordirektor in Stuhlweissenburg 1864 (vlc), Janny István 1864. augusztus 12-én írta (cb), 15/3 1873 (S), Scripsit Joseph: Janny Aug: 13. in anni 1864 (A), Scr. Rudolph Jany (ob I), Írta Janny Rudolf 1864. augusztus 9-én (ob II), scr. Steph. Janny 1864. 8.8. (timp), Janny István 1864. augusztus 9., ill. aug. 8—9 (vl I, cor I, II), Írta: Janny Rudolf 1864. aug. 8-án (org.), Janny Istv. 1864. aug. 12 (vl II, tr-ne B, vla). — Janny-hagyaték: Misék / 32.

Larghetto

284.
 S Ky - ri - e e - lei - son

HORÁK, Wenzel E.: Messe No. 5. in B#. — Kézirat. Dir-St: [9] lev., 31 szólam: 6 S, 4 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc + cb, vlne, 2 clar I, clar II, 2 clarino I, clarino II, cor I, cor II, tr-ne B, timp, 2 org. — 416.

Másolói bejegyzések: 1862. 8/3. (Dir-St), Albae Regiae die 19 mensis Augusti anno 1874 J. Janny (vlne). — Janny-hagyaték: Misék / 311.

Larghetto

285.
 S Ky - ri - e Ky - ri - e
 A Ky - ri - e Ky - ri - e

HORÁK, Wenzel E.: Messe No. 6. in D moll. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Ob., 2 Horn, abwechselnd mit 2 Tr., Pauken, Cb. mit Vlc. u. Orgel. — Kézirat. Dir-St: [14] lev., 24 szólam: 4 S, 4 A, T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc, vlc + cb, ob I, ob II, cor I in D, cor/clarino in C, cor II, timp. — 417.

Az org.-szólam hiányzik. — Másoló/poss.: Janny (címlap). — További másolói bejegyzés: Sz. M. aug. 31. 1864 (Dir-St). — Janny-hagyaték: Misék / 30.

Larghetto

286.
 Cor. S Ky - ri - e, ky - ri - e

HORÁK, Wenzel E.: Messe No. 7. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla. (2 Clar. ad lib.), 2 Horn, Cb. u. Orgel. — Breslau, Leuckart, F. E. C. L. 1625. 13 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, cb, clar I, clar II, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St: 36 l., 12 szólam: 3 S, 2 A, B, vl I, vlc, clar I, clar II, 2 org. — 418.

Poss.-bejegyzés: Gehört der Domkirche Stuhlweissenburg am 20. Juni 1866 (címlap). — Régi jelzet: a 137.

Larghetto

287.
 Vl. I S Ky - ri - e e - lei - son

HORÁK, Wenzel E.: Messe No. 8. (in Es-Dur). Für 4 Singstimmen (SATB), 2 Vl., Vla., Cb., Vlc. (2 Clar. nicht obl.), 2 Hörner u. Orgel. — Wien, Spina, C. S. 17.973. 13 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + vlne, clar I, clar II, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St: [6] lev., 12 szólam: 4 S, 2 A, T, B, vl I, vl II, clar, cor I. — 419.

Janny-hagyaték: Misék / 34.

288. **Larghetto**

VI. I Ky - ri - e, ky - ri - e

HORÁK, Wenzel E.: Messe No. 9. (D-Dur). Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Fl. (ad lib.), 2 Ob., 2 Horn, 2 Tr., Pauken, B-Posaune (ad lib.), Cb. mit Vlc. u. Orgel. — Augsburg, Maillinger, A. M. 9. Dir-St: 8 l., 18 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, fl, ob I, ob II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, tr-ne B, timp, org; kézírásban: 5 szólam: S, T, vl I, vl II, timp. — 420.

Poss.-bejegyzés a címlapon: Gehört der Domkirche 11/1 1869. — Másolói bejegyzés: 22/3 1869 (vl I). — Régi jelzet: a 157. — A régi katalógus 19 szólamot tüntet föl.

289. **Allegretto**

S Ky - ri - e e - lei - son, ky - ri - e e - lei - son

HORÁK, Wenzel E.: Pastoral-Messe. (Kurze Pastoral-Messe.) In G. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Fl., 2 Horn abwechselnd mit 2 Tr., Pauken, Cb. u. Orgel (2 Clar., 2 Clarinen). — Kézirat. Dir-St: [5] lev., 31 szólam: 6 S, 4 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vln+vlc, vlc, fl, clar I, clar II, 2 tr I, tr II, cor/clarino I, cor/clarino II, timp, 2 org. — 421.

A címlapon a breslauer Leuckart neve felírva, de nyomtatott szólam nincs! — Másoló/poss.: Janny József Székesegeyházi karnagy Sz. Fejérvárott. — Janny-hagyaték: Misék / 35.

290. **Allegro**

VI. I Te De - um lau - da - mus

HORÁK, Wenzel E.: Preis-Te Deum. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., (Fl.), 2 Ob., 2 Horn, 2 Tr., Pauken, Cb. mit Vlc. u. Orgel. — Breslau, Leuckart, F. E. C. L. 1624. Dir-St: 9 l., 16 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+vln, fl, ob I, ob II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp; kézírásban: 2 Dir-St: [6], [6] lev., 9 szólam: 3 S, 2 A, T, B, vl I, vl II. — 422.

Az org.-szólam hiányzik. — Janny-hagyaték: Te Deum / 2.

291. **Allegro maestoso moderato**

Cor. I Ec - ce Sa - cer - dos, sa - cer - dos ma - gnus

HÖLZL [Szeráf Ferenc]: Ecce Sacerdos magnus. Pro choro et orch. Op. 46. Francis. Seraficus Hölzl. — Vienna, Glöggel, F. G. 131. P: 19 l., 24 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc, vln, fl, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, cor III, cor IV, clarino I, clarino II, tr-ne B, timp. — 425.

Janny-hagyaték: Mindenféle / 2.

292. **Maestoso. Allegro**

S Te De - um lau - da - mus et Domine con - fi - te - mus

HÖLZL [Szeráf Ferenc]: Te Deum. Für SATB, 2 Vl., Vla., Cb. u. Vlc., Fl., 2 Clar., 2 Fg., 2 Cor, 2 Clarini, 2 Tromboni, Ophicleide, Tymp. u. Org. — [Wien, Glöggel], F. G. 807. 22 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vln+cb, fl, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, tr I, tr II, tr-ne I, tr-ne B, ophicleid, timp, org; kézírásban: Zgkiv. [6] lev. — 426.

Másoló/poss.: Janny ChorRegent. — A nyomtatott címlap hiányzik. — Janny-hagyaték: Te Deum / 4.

293. *Adagio* 36

Vi. I
S Lau - da Si - on Sal - va - to - rem

HŘIMALY, Adalbert: Lauda Sion. Offertorium del S. et vl. solo cum 2 vl., vla., vlc. et cb. — Vindobonae, Wetzler, J. 177 E. 5 szólam: S, vl solo, vl I, vl II, vla; kézírásban: Dir-St: [3] lev. — 427.

A vlc+cb-szólam hiányzik. — Janny-hagyaték: Offertorium / 54. — Másolási bejegyzések: 1891 1/8 (S), 1891 1/8 (vl I).

294. *Moderato* 2

Timp. T
T Quodquod in or - be re - vinc - tum est

HUMMEL, Johann Nepomuk: Graduale No. I. („Quod, quod in orbe. . .”) Op. 88. — Wien, Haslinger, T. H. 4911. P: 30 l., 24 kézírásos szólam: 2 S, 2 A, T, B, 3 vl I, 2 vl II, vla, fl I, fl II, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, tr B, timp, vlne, org. — 52.

Poss.-bejegyzés: Gehört der Dom-Kirche in Alba 1831, Vogel R.-Ch: 1829. — Régi jelzet: d 12. — A régi katalógus csak a partitúrát tünteti föl.

295. *Andante maestoso* 3

Vlc. S Ky - ri - e. ky - ri - e

HUMMEL, Johann Nepomuk: [Missa.] — Kézirat. 22 szólam: 2 S conc + rip, 2 A conc + rip, T conc + rip, B conc + rip, vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, tr I, tr II, org. — 428.

A cimlap hiányzik. — Janny-hagyaték: Misék / 38.

296. *Larghetto* 6

Vi. I
S solo
Al - ma Vir - go

HUMMEL, Johann Nepomuk: Offertorium No. I. („Alma Virgo. . .”) Für S. Solo u. Chor, 2 Vl., Vla, 2 Fl., 2 Hoboen, 2 Fg., 2 Hörner in F (2 Hörner in B ad lib.), 2 Tr., Pauken, Cb. u. Orgel. Op. 89. — Wien, Haslinger, T. H. 4914. 22 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, fl I, fl II, ob I, ob II, fg I, fg II, tr I, tr II, cor I in F, cor I in B, cor II in F, cor II in B, timp, org; kézírásban: Kl-A: [5] lev., 7 szólam: SATB, vl I, vl II, vla. — 111.

A S solo-szólam hiányzik. — Másoló/poss.: Jos. Janny Chor Regent 19/3 1847. — Janny-hagyaték: Offertorium / 55.

297. **Maestoso** 15

I. & VI. I S solo

Cor sin - ce - rum a - mo - re ple - num

HUMMEL, Johann Nepomuk: Offertorium in E \sharp . „Cor sincerum . . .” Für S., VI. oder Horn solo mit Bgl. von 2 VI., Vla., Fl., 2 Hoboen, 2 Horn, 2 Fg., Cb. u. Vlc. — Kézirat. Dir-St: [5] lev., 17 szólam: S solo, vl solo, vl I, 2 vl II, vla, vlc+cb, cor solo, cor I, cor II, fl, ob I, ob II, fg I, fg II, pf, org. — 429.
 Másoló/poss.: Jos. Janny (borító). — További másolói bejegyzések: Fr. Pbl [= Franz Purebl] (vl solo), 18/6 1867 (pf). — Janny-hagyaték: Offertorium / 52.

298. **Allegro vivace**

† Ec - ce Sacer - dos ma - gnus

JANNY Gyula: Ecce sacerdos magnus. Férfi karra szerzé dr. — — — Kézirat — autográf (?). I kötet: [5] lev. — Pki. It. 5. kéziratos kvek 1618—1631. sz. ünnepi üdvözltek.
 A mű ajánlása: Méltóságos és Főtisztelendő margitfalvi és jekelfalusi Jekelfalusy Vin. székesfehérvári megyei Püspök Urnak a szépművészetek és bölcsészet tudorának sat.sat.sat. hódoló tisztelettel ajánlva. — A kézirat kelte: Bacsben 1867. Sz. Vincze napján. Aranyozott díszkötésben.

299. **Adagio quasi andante** 19

VI. I T solo

Pa - ra - tum cor me - um De - us

JANSA, Leopold: Offertorium („Paratum cor meum Deus . . .”). Für T. u. VI. Solo mit Bgl. eines 4-stimmigen Chores, 2 VI., Vla. (2 Clar., 2 Fg., 2 Tr., Pauken ad lib.), Orgel u. Cb. Op. 17. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 18 szólam: T solo, SATB, vl solo, vl I, vl II, vla, vlne, clar I, clar II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, timp, org. — 430.
 Másoló: Jos. Winkler (borító), ill. A: Kligi (vl solo). — Régi jelzet: e 74.

300. **Adagio** 9

VI. I S

Be - a - ti imma - cu - la - ti in vi - a

KALLIWODA, [Wilhelm?]: Graduale in As „Beati immaculati”. Für SATB u. Ob. Solo mit Bgl. von VI. I, VI. II, Vla, I—II, Vlnce. u. Vlc., 2 Fl., 2 Clar., 2 Hörner, 1 Fg. — Kézirat. P: [4] lev., 20 szólam: S, 3 A, 2 T, 2 B, vl I, vl II, vla I, vla II, vlne+vlc, cb, fl I/II, clar solo, clar I, clar II, cor I/II, org. — 432.
 Másoló/poss.: Janny Ch[or] R[egent] (borító, P). — Janny-hagyaték: Graduale / 15.

301. **Moderato**

S

Tan - tum er - go sa - cra - men - tum

KEMÉNYFY Júlia: Tantum ergo. Für SATB, 2 VI., Vla., Vlnce., Vlce. u. Org. Componirt von Fräulein J. Keményfy. — Kézirat. 33 szólam: 10 S, 9 A, 2 T, 3 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlne+vlc, 3 org; Dir-St: [2] lev. — 435.
 Másolói bejegyzések: Scripsit Franc. Janny (S, org), scripsit Franciscus Janny (vla). — Későbbi bejegyzés: Kneifel Ferencz tulajdona 1895 IV/14. (Dir-St). — Janny-hagyaték: Tantum ergo / 10.

302. **1. Andante** **2. Andante quasi adagio**

Al - ma redemp - to - ris Ma - ter A - ve Re - gi - na coe - lo - rum

3. Allegro con moto **4. Andante**

Re - gi - na coe - li lae - ta - re Sal - ve Re - gi - na ma -

- - ter mi - se - ri - cor - di - ae

KEMPTER, Karl: 4 Antiphonen. Alma — Ave Regina — Regina u. Salve Regina. Für SATB, 2 Vl., Vla., Fl., 2 Clar., 2 Hörner, 2 Tr., Pauken, Vln. u. Org. — Kézirat. Dir-St: [3] lev., 24 szólam: 4 C, 4 A, 2 T, 2 B, vl I, vl II, vla, vlc, vlne, fl, clar I, clar II, tr I/II, cor I/II, timp, org. — 436.

Másoló/poss.: Janny. — Janny-hagyaték: Antifónák / 1.

303. **Andante commoto**

Ky - ri - e e - lei - - son, e - lei - son

KEMPTER, Karl: Fest-Messe No. 1. in B. Op. 4. — Kézirat. Dir-St: 25 l., 32 szólam: 4 S, 6 A, 2 T, 3 B, 2 vl I, 2 vl II, 2 vla, 2 vlne, fl, clar I, clar II, fg, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp. — 437.

Másolói bejegyzések: aug. 4. (Dir-St), aug. 5. 1865 (clar I, clarino I), 1865 aug. 9. (cor II), 1865. aug. 5. (clarino II). — Janny-hagyaték: Misék / 41.

304. **Andante sostenuto**

Ky - ri - e e - lei - son, ky - ri - e e - lei - son

KEMPTER, Karl: Fest-Messe No. 3. in Es. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Vln., Vlc. (ad lib.) u. Orgel, Fl., Fg. (ad lib.), 2 Clar., 2 Hörner, 2 Tr., Pauken. Op. 20. Ausg. mit 4 Singstimmen u. Orch-Bgl. — Augsburg, Böhm, 3000. 19 szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlc, 2 org+vlne, fl, clar I, clar II, fg, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp. — 438.

Régi jelzet: a 143.

305. **1. Allegro non troppo** **2. Andante**

S Lau - da - te Do - mi - num in sanc - tis e - jus Vl. solo

S solo Fe - lix es sa - cra Vir - go Ma - ri - a

3. Andante con moto

Fl. solo

S Di - le - xi quo - ni - am

4. Allegro non troppo

Clar. I

5. Allegretto moderato

In te Do - mi - ne spe - ra - vi Cor. I solo

B solo Le - va - vi o - cu - los me - os

6. Allegro maestoso

S Ec - ce sa - cer - dos ma - gnus, ec - ce sa - cer - dos ma - gnus

KEMPTER, Karl: 6 Gradualien. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Vln e u. Org. obl., Fl., 2 Clar., 2 Hörner, 2 Tr., Pauken un-obl. Op. 7. — Kézirat. Dir-St: [3] lev., 20 szólam: 3 S, 2 A, T, B, 2 vl I, vln e + org, fl, clar I, clar II, clarino I, clarino II, cor I, cor II, 2 timp, org. — 439.

Janny-hagyaték: Graduale / 14.

Adagio non troppo

306. Org. solo B solo Ma - ri - a, Ma - ri - a

KEMPTER, Karl: Hymnus („Ave maris stella . . .”). Anwendbar als Gradual u. Offertorium. Für A. oder B-Solo mit Bgl. von 2 Vl., Vla., Vln e u. Orgel obl., Fl., 2 Clar. u. 2 Hörner nicht obl., oder auch nur mit Orgelsolo. Op. 27. Ausg. mit Instrumental-Bgl. — Augsburg, Böhm, 2565. 12 szólam: A solo, B solo, vl I, vl II, vla, vln e + org, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, org solo. — 951.

A S solo-szólam hiányzik.

Andante con moto

307. T I Ky - ri - e e - lei - son

KEMPTER, Karl: Lateinische Messe No. 2. in F-dur. Für 4 Männerstimmen mit oder ohne Orgel-Bgl. Op. 135. — Augsburg, Böhm, 3727-2. 5 szólam: T I, T II, B I, B II, org. — 440.

Andante con moto

308. Vl. I S solo Ky - ri - e e - lei - son

KEMPTER, Karl: Messe in F. Für S, A, B, 2 Vl. u. Partiturbass oder Vln e obl., T, Vla., Fl., 2 Clar., 2 Hörner, 2 Tro. u. Pauken nicht obl. — Augsburg, Böhm, 2905-5. (Musica sacra . . . Lief. 5.) 17 szólam: S, T, B, vl I, vl II, vla, 2 vln e + org, fl, clar I, clar II, clarino I, clarino II, cor I, cor II, timp, org; kézírásban 4 szólam: 2 S, 2 A. — 441.

Poss.: Emmerth Henrik karigazgató (borító).

309. *Andante con moto* 2

Org. *S* Mi - se - re - re me - i De - us

KEMPTER, Karl: Miserere. Op. 71. Mit 3 oder 4 Singstimmen u. Orgelsolo. — Augsburg, Böhm, 3295-12. (Musica sacra... Lief. 12.) 5 szólam: SATB, org. — 442.

Poss.: Emmerth (címlap).

310. *Andante sostenuto*

S solo Ky - - - ri - e ky - - - ri - e

VI.I

KEMPTER, Karl: Missa latina in F. Für SATB, 2 Vl., Vla., u. Vln. oder Partiturbass obl., 2 Clar., 2 Horn, 2 Tr. u. Pauken nicht obl. Op. 148. Mit Instrumental-Bgl. — Augsburg, Böhm, 3800. 17 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, 2 org + vln + vlc, clar I, clar II, clarino I, clarino II, cor I, cor II, timp, org; kézírásban 9 szólam: 4 S, 2 A, T, B, vl I. — 443.

Poss.: Emmerth Henrik karigazgató (címlap és borító).

311. *Adagio non troppo* 4

VI.I *S* Ky - - ri - e e - lei - son, e - lei - son

KEMPTER, Karl: Missa Sancta No. 3. in D. Für Kloster, kleinere Stadt- u. Land-Chöre. Mit S, A, 2 Vl., Vla., Vln. oder Org. obl., T, B, Fl., 2 Clar., 2 Hörner, 2 Tr. u. Pauken nicht obl. Op. 39. Mit Instrumental-Bgl. — Augsburg, Böhm, 2825-3. 18 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, 2 vln + org, fl, clar I, clar II, clarino I, clarino II, cor I, cor II, timp, org; kézírásban 9 szólam: 4, S, 2 A, B, vl I, org. — 444.

Régi jelzet: a 144. — A régi katalógus csak a nyomtatott szólamokról tud.

312.

KEMPTER, Karl: Sämtliche Kirchen-Gesänge der heiligen Charwoche, nach Weisung der römisch-katholischen Liturgie. Für S, A, T u. B. mit theilweiser Orgel-Bgl. bearb. Op. 55. — Augsburg, Böhm, 2977. 5 szólam: CATB, org. — 445.

313.

KEMPTER, Karl: Sämtliche Responsorien zur heiligen Messe. Für SATB mit oder ohne Orgel-Bgl. Op. 54. — Augsburg, Böhm, 3114. 5 szólam: SATB, org. — 446.

314. *Andante*

S Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son

KEMPTER, Karl: Sonntags-Messe in C. Für 1 Singstimme mit Orgel obl., A, B, 2 Vl., Vln. u. 2 Hörner ad lib. Op. 61. Neue verbesserte Ausg. — Augsburg, Böhm, 4208-6. (Allerleichteste Kirchen-Compositionen für Bedürfnisse der Land-Chöre praktisch eingerichtet. Lief. 6.) 8 szólam: S, A, B, vl I, vl II, vln, cor I/II, org. — 447.

Poss.: Emmerth H. karigazgató (borító). — Előadói bejegyzések: Steiskal Hansi primtrombitás (cor), Máhr Lajos fakóttista[!] (cor), Horváth Lajos bruggos (cor), Bárdon Sándor kisbögös 1874 14/7 (cor).

354

315. **Andante**

Clar. I

Ve - ni sanc - te Spi - ri - tus, et e -
mit - te cae - li - tus

KEMPTER, Karl: Veni Sancte Spiritus. Zum Gebrauche bei Primizien am hl. Pfingstfest u. bei anderen Gelegenheiten. Für SATB u. Orgel oder mit Bgl. von 2 Clar., 2 Hörner u. Vln. Op. 53. — Augsburg, Böhm, 3112. 12 szólam: SATB, clar I, clar II, cor I, cor II, clarini, vln, timp, org; kézírásban 4 S szólam. — 448.

Janny-hagyaték: Veni sancte / 8.

316. **Allegro non troppo**

S

Do - mi - ne ad ad - ju - van - dum me fe - sti - na

KEMPTER, Karl: Vesperae in C, de Dominica et de Confessore, mit den treffenden Hymni. Op. 82. Mit Instrumental-Bgl. — Augsburg, Böhm, 3313-3. (Der Land-Chorregent... Lief. 3.) 8 szólam: S, A, B, vl I, vl II, cor/clarino I, cor/clarino II, timp; kézírásban 7 szólam: S, A, vl I, vl II, vla, vlc, vlne. — 450.

Janny-hagyaték: Vesperae / 10. — Későbbi poss.-bejegyzés: Kneifel Ferencz tulajdona 1892. augusztus 5-én (S).

317. **Allegro**

S

Di - xit Do - mi - nus Do - mi - no me - o

KEMPTER, Karl: Vesperae in D, pro omnibus Dominicis et Festis per annum. A C, A, B, 2 vl, vln et partiturbasso obl., T, vla, fl, 2 clar., 2 cor., 2 tr. et tym. non obl. vel solis 4 vocibus et org. obl. — Kézirat. Dir-St: 42 l., 14 szólam: 4 S, 2 A, T, B, vl I, vl II, vla, vln, vlc, org. — 451.

Janny-hagyaték: Vesperae / 12.

318. **Moderato**

S

Do - mi - ne ad ad - ju - van - dum me fe - sti - na

KEMPTER, Karl: Vesperae de Beata in G. u. D. Op. 88. Mit 3 Singstimmen u. Orgel-Bgl. — Augsburg, Böhm, 3225-9. (Der Land-Chorregent... Lief. 9.) 13 szólam: 2 S, 2 A, 2 B, vl I, vl II, cor/clarino I, cor/clarino II, timp, 2 org; kézírásban 7 szólam: S, A, vl I, vl II, vla, vlc, vlne + vlc. — 449.

Janny-hagyaték: Vesperae / 11.

319. **Andante**

S

Re - qui - em ae - ter - nam do - na e - is Do - mi - ne

KIRMS, Ferdinand: Requiem. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 12 szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc + vlne, org. — 452.

Janny-hagyaték: Requiem / 6.

320. **Adagio**

VI. I
S Sal - ve sal - ve Re - gi - na sal - ve

KLEIN, Bernhard: Salve Regina. Hymne für 1 Singstimme mit Bgl. von 2 Vl., Vla. u. Cb. 3. Werk der Gesangstücke. — Kézirat. 5 szólam: S, vl I, vl II, vla, cb. — 453.

Másoló/poss.: Vogel 1834 (borító). — A művet egy Breitkopf-Härtel (Leipzig) kiadványról másolták. — Régi jelzet: l 30.

321. **Andante sostenuto**

T I Ky - ri - e ky - ri - e ky - ri - e e - lei - son

KLOSS, Joseph Ferdinand: Messe in C. Für 4 Männerstimmen. — Kézirat. Dir-St: [7] lev., 5 szólam: 2 T I, T II, B I, B II. — 454.

Másoló/poss.: Janny Jos. (Dir-St címlapja). — További másolói bejegyzések: 1866 Sz. 12 (T I, B I, B II, 2 T I).

322. **Allegro vivace**

S Re - gi - na coe - li lae - ta - re

KLOSS, Joseph Ferdinand: Offertorium „Regina coeli” (für die Osterzeit), oder „Laetentur coeli et terra”, für jede kirchliche Feyer. Für SATB, 2 Vl., Vla., Vlc., Cb., 2 Tr., Pauken u. Orgel. . . Op. 5. — Wien, Diabelli, D: et C: No 7910. 12 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+vlne, tr I, tr II, timp, org; kézírásban: Dir-St: [4] lev., 14 szólam: 6 S, 2 A, T, B, vl I, vl II, vlc, org. — 455.

Másoló/poss.: Janny Chor-Regent (címlap). — Janny-hagyaték: Offertorium / 60.

323. **Andante sostenuto**

T I Re - qui - em ae - ter - nam do - na e - is Do - mi - ne

KLOSS, Joseph Ferdinand: Requiem. Für T I, T II, B I, B II, organo (ad lib.) — Kézirat. Dir-St: [4] lev., 4 szólam: T I, T II, B I, B II. — 456.

Másoló/poss.: Jos. Janny Chor Regent (címlap).

324. **Andante**

T I Tan - tum er - go sa - cra - men - tum

KLOSS, Joseph Ferdinand: Tantum ergo. Für 4 Männerstimmen. — Kézirat. 4 szólam: T I, T II, B I, B II., P: [2] lev. — 457.

Másoló/poss.: Janny ChorReg. (címlap). — Janny-hagyaték: Tantum ergo / 9.

Andante maestoso espressione

325.

Clar. I solo

Ky - ri - e e - lei - son

ky - ri - e e - lei - son

KLUGER, Johann: Messe. — H. é. ny. n. 19 szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlc + vlne, fl I, fl II, clar I, clar II, fg, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org + vlne; kézírásban: 15 szólam: 4 C, 3 A, T, 2 B, vl I, vl II, vlne, bombardon, org. — 458.

Régi jelzet: a 22. — Megjegyzés: Kluger Florian in Es, Op. 50., 21 nyomtatott szólamról tud a régi katalógus. További megjegyzés: Von D. Herrn Fer. Raski 1827. — Másolói bejegyzés: V. A. [= Vogel Alajos] (A). — Előadási bejegyzések: Am 25¹ März 1850 (C), 1861. am 20¹ August (clar II).

326. **1. Moderato**

Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son, e - lei - son

2. Adagio

Ky - ri - e e - lei - son

3. Adagio

Ky - ri - e e - lei - son

4. Allegro un poco

Ky - ri - e e - lei - son e - lei - son

5.

Ky - ri - e e - lei - son

6.

Ky - ri - e ky - ri - e e - lei - son

7.

Ky - ri - e e - lei - son Chri - ste e - lei - son

KOBRIK, Johann Anton: Septem claves musicae, aperientes venerationem sabbathinam B. V. Mariae, per 7 lytanas lauretanas ruralis. . . ab 1 tantim, vel 2 vocibus necessariis reliquis pro gustu consonantibus decantatas, vl I et org. necessarii, verò secundo, 2 clarinis vel cornibus et vlc. ad lib. Auctore Joanne Antonio Kobrich. Op. 16. — Aug. Vindelicorum 1756, Lotter. 10 szólam: CATB, vl I, vl II, vlne, clarino I, clarino II, org. — 148.

Régi jelzet: i 1—7.

1. Vespera. Grave

327.

C Do-mi-ne ad ad-juvandum me fe-sti-na VI.I

13

Di-xit Do-mi-nus Do-mi-no me-o

Allabreve **Allabreve**

C Con-fi-te-bor ti-bi Do-mi-ne VI.I

15

Be-a-tus vir qui ti-met

Grave **8**

VI.I Lau-da-te pu-e-ri

Allabreve

C Lau-da-te Do-mi-num om-nes gen-tes

Adagio

C In ex-i-tu Is-ra-el de Aegyp-to VI.I

2 **Allabreve**

B De profun-dis clamavi ad te Domine C Me-

Grave

mento Do-mi-ne Da-vid C Be-a-ti omnes qui ti-met Dominum

Adagio

C Confi-tebor ti-bi Do-mi-ne in to-to cor-de me-o C Ma-gni-fi-

2. Vespera. Grave

cat a-ni-ma me-a Do-mi-num C Do-mi-ne ad ad-ju-vandum me fe-sti-na

Grave

C Di-xit Dominus Domino me-o VI.I

4 **Grave**

C Lau-da-te pu-e-ri lau-da-te Dominum C Lac-ta-tus sum,

Allabreve

lae-ta-tus sum Ni - si Do-mi-nus ae - di - fi -

Grave

ca - - - - - ve - rit

Grave

II Lauda Je - ru - sa - lem Dominum Ma - gni - fi -

3. Vespera. Grave

cat a - ni - ma me - a Do - mine ad ad - ju - vandum me fe - sti - na

Grave

8 Di - xit Do - mi - nus Do - mi - no me - o

Grave

4 Lau - da - te pu - e - ri Dominum

Allabreve

Cre - di - di prop - ter quod lo - cu - tus sum In conver - ten - do Do - mi -

Allabreve

nus capti - vi - ta - tem Si - on Do - mi - ne pro - ba - sti me Ma -

Adagio

1. Antiphona. Grave

gni - fi - cat a - ni - ma a - ni - ma me - a

2. Grave. Pastorella

6 Sal - ve Re - gi - na

3. Grave

1 Al - ma Redemp - to - ris Mater

3 A - ve Re - gi - na coe - lo - rum

4. Allegro

13 Re - gi - na coeli lae - ta - re

KÖNIGSPERGER, Marianus: Cythara davidica qua psalmi vespertini. I. pro festis Dominici et Domini-
ca... à vocibus concertantibus, 2 vl. necessariis, 2 clarinis vel cornibus et tym. ad lib. ac duplici basso
generali. Elaborata à R. F. Mariano Königspurger. Op. 14. — Augustae Vindelicorum 1750, Lotter. 9
szólam: CATB, vl I, vl II, clarino I, clarino II, timp. — 126.

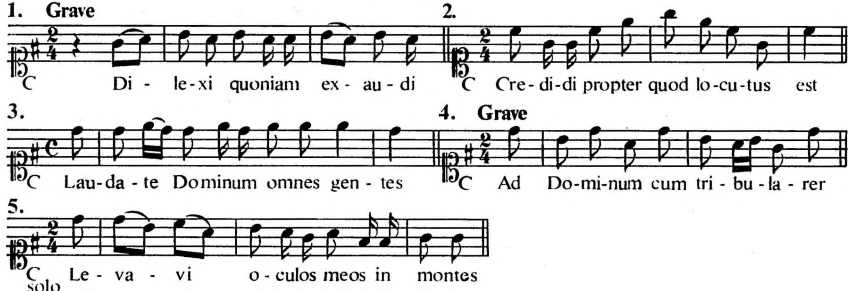
Az org-szólam hiányzik. — Poss.: Eccl. Soc[ie]t[as]tis Jesu Alba-Regalis 1752. — Régi jelzet: k I.
— A régi katalógus 10 szólamot tüntet fel.

Allegro moderato

328.

KÖNIGSPERGER, Marianus[?]: Missa ex B. C et A, T et B, vl I, vl II, cor. I, cor. II, con org. Signatum Königsberger[?]. — Kézirat. 4 szólam: A, B, vl I, org. — 887.

A C, T, vl II, cor I/II szólamok hiányoznak. — Másoló/poss.: Ex Part. Nicklaus Fogl L. R. C.

329.

KÖNIGSPERGER, Marianus[?]: [Vesperae feriales.] 1. „Dilexi quoniam exaudi es Domine...” — 2. „Credidi propter quod...” No. 12. von Schreyer. — 3. „Laudate Dominum...” No. 6. von Schreyer. — 4. „Ad Dominum cum tribularet...” Von Königsberger. — 5. „Levavi oculos meos...” — Kézirat. 8 szólam: CATB, vl I, vl II, vln, org. — 468.

A C-szólam 1. tétele fölött szerepel Königsberger neve mint szerző. — Régi jelzet: k II. — A régi katalógusban megjegyzés: Ferial Vesp. Anon.

Moderato

330.

KRALL: Offertorium „Ad te Domine levavi animam...”. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Ob., 2 Hörner, Vln., Vlc. u. Organo. — Kézirat. Dir-St: [3] lev., 23 szólam: 3 S, 6 A, 2 T, 2 B, vl I, 2 vl II, vlc, vln, ob I, ob II, cor I, cor II, org. — 469.

Másoló/poss.: Jos. Janny ChorRegent (címlap). — Janny-hagyaték: Offertorium / 61.

Andante

331.

KREUTZ [Ferenc]: Missa Solennis. Für 1 Sing-Stimme mit Bgl. Vl. I, Vl II, Vla., u. Vlc. Dem hochwürdigsten Herrn Joseph v. Cserey, Pfarrer zu N[agy] Kovátsi, des unteren Ofner Districts Dechant u. Stuhlweissenburger Bischöflichen Consistorial Assessor achtungsvoll gewidmet von Franz Kreutz. — Kézirat — autográf[?]. 1830. 20 szólam: A, T, 2 B, vl I, 2 vl II, 2 vla, vlc, fl, ob I, ob II, cor/clarino I, cor/clarino II, flügelhorn, tr-ne, timp, org + vln + vlc, org. — Pki. lt. 5. kéziratos kvek. 1609. sz.

A S-szólam hiányzik. — A külső, kevésbé díszes boritón fúvós és ütős hangszerek is fel vannak sorolva. — A külső boritón előadási bejegyzés: Vorgetragen zu N. Kovátsi den 2ten May 1830, Durch Herrn Paul Menner, Anton Schmidt, Aloys Mambriny, Franz Kreutz, Valentin Heugl. — Régi poss.-bélyegző a boritón: Nagy Kovácsi róm. kath. egyház pecsétje.

332. **Andante**

VI. solo C solo Lau-da

Si-on Sal-va-to-rem.

KREUTZ Ferenc: Offertorium „Lauda Sion”. Für C et VI Solo, vl I et II, ob I et II, cor. I et II in E, vla, vlne et vlc. Zum freundschaftlichen Andenken gewidmet dem wohlgebohrnen Herrn Ant. Mayer, von Franz Kreutz. — Kézirat. 11 szólam: 2 C solo, vl solo, vl I, vl II, vla, vlc + vlne, ob I, ob II, cor I, cor II. — 470.

Másoló/poss.: Jos: Winkler (címlap). — Régi jelzet: e 101.

333. **Allegro**

VI. I C Tan-tum er-go Sa-cra-men-tum

KREUTZ Ferenc: Tantum ergo et Veni Sancte. — Kézirat. Dir-St: [1] lev., 25 szólam: 2 C, 2 A, 2 T, 2 B, 3 vl I, 3 vl II, vla, 2 vlne, ob I, ob II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, tr-ne B, timp. — 471.

Másoló/poss.: JJanny (vlne). — Janny-hagyaték: Tantum ergo / 8. — 1-1 S- és A-szólamban egy névtelen, 6/8, F hangnemű Tantum ergo is található, de a többi szólama hiányzik.

334. **1. Andante**

VI. I C Tan-tum er-go,

2. Allegretto

tan-tum er-go sa-cra-men-tum VI. I

6

C Tan-tum er-go tan-tum er-go

KREUTZ Ferenc: [2] Tantum ergo. Für 4 Singstimmen mit Bgl. von 2 Vl., Vla., 2 Ob., Fg., Fl., 2 Hörner, 4 Tr., Pauken, Vln. u. Vlc. — Kézirat. Dir-St: [1] lev., 28 szólam: 2 S, A, 2 T, 2 B, 3 vl I, 3 vl II, vla, 2 vlne, fl, ob I, ob II fg, clarino I, clarino II — in D, clarino I, clarino II — in A, cor I, cor II, tr-ne B, timp. — 472.

Másoló/poss.: J. Janny ChorR. (címlap).

335. **Moderato**

VI. I C Tan-tum er-go sa-cra-men-tum

KREUTZ Ferenc: Tantum ergo. Für 4 Singstimmen mit Bgl. von 2 Vl., Vla., 2 Hoboen, 2 Hörner, Vln., Vlc. u. Orgel. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 26 szólam: 3 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, 2 vla, vlc + vlne, 2 ob I, 2 ob II, 2 cor I, 2 cor II, org. — 473.

Másoló/poss.: Jos. Janny RChori (borító).

336. *Andante*

VI.I B solo

Exul - ta - te ju - sti

KREUTZER: „Exultate justi.” Canon. — Kézirat. 14 szólam: SATB, 2 vl I, vl II, vlne, ob I, ob II, cor I, cor II, 2 org. — 474.

337. *Moderato*

S solo

Ve - - ni, ve - ni

KREUTZER, Conradin: Veni Sancte Spiritus. Für 4 Solostimmen mit Chor, 2 Vl., Vla., Vlc. u. Cb., 2 Ob., (2 Fg., 3 Tromboni), 2 Tr., Pauken u. Orgel. — Kézirat. P: [8] lev., 23 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, 2 vlne + vlc, ob I, ob II, fg I, fg II, tr I, tr II, timp, org. — 475.
Janny-hagyaték: Veni Sancte / 7.

338. *Allegro moderato*

VI.I S

Ky - ri - e e - lei - - son

KROMMER, FRANZ: Missa in D \flat . — Kézirat. 26 szólam: 3 S, 2 A, T, 2 B, vl direction, 2 vl I, vl II, vla, cb, fl, ob I, ob II, fg I, fg II, contra-fg, clarino I, clarino II, clarino III, cor I, cor II, org. — 537.
Másoló/poss.: Joseph Winkler in Alba (borító). — További másolói bejegyzések: Jo: Winkler (vl I—II, vla, cb, fl I), Rainis 1839 (B), Joannes Prosz 1838 (fl). — Régi jelzet: a 112. — A régi katalógus 31 írott szólamot tüntet föl.

339. *Andante*

S

Re - qui - em ae - ter - nam

KULKA, Eduard: Choral-Requiem in G moll. Für SATB mit Orgel- oder Pf-Bgl. von —, Kapellmeister an der Pfarrkirche u. Kammeral-Kapelle zu Kremnitz Hauptschul-Mädchenlehrer u. Ehrenmitglied des Pressburger Kirchen Musikvereins. — Wien, Glöggel, F. G. 1056. 5 szólam: SATB, org. — 476.
Régi jelzet: b 11.

340. *Moderato*

Vl. principale S

Lauda Si-on sal-va-to-rem, lauda ducem

KUNERTH: Graduale in A („Lauda Sion Salvatorem. . .”). CATB, vl principale, vl I—II, cor I—II con organo solo. — Kézirat. 11 szólam: SATB, vl princ., vl I, vl II, cb, cor I, cor II, org. — 477.
Másoló/poss.: Jos. Winkler Schullehrer. — Régi jelzet: d 57. — A régi katalógus 10 szólamot tüntet föl.

Allegro maestoso

341.

LÁNYI ERNŐ: Ecce sacerdos. Szerző és Főpásztorának, Fötisztelendő Dr Steiner Fülöp megyés püspök ur ó méltóságának fiui hódolattal ajánlja —. [Vegyekar.] — Kézirat, autográf. I kötet: [4] lev. — Pki. lt. 5 kéziratos kvek. 1618—1631. sz. ünnepi üdvözletek. Díszes kötésben, aranyozott betűkkel.

342.

LAUBE, [Anton]: Vespera. — Kézirat. 1 org-szólam. — 482. Másoló/poss.: Janni József. — Régi jelzet: k 8. — A régi katalógus 11 szótamot tüntet föl.

Andante con moto

343.

LAUDA, Thomas Joseph: Graduale in F, „Ave Maria”. Componirt u. gewidmet sr. bischöflichen Gnaden dem hochwürdigsten Herrn Herrn Ladislaus Freyherrn von Barkotzy, Bischof zu Stuhlweissenburg etc.etc. von —, in Böhmen. — Kézirat. 19 szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II, vla, vlc, cb, fl I, fl II, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, org. — 483. Régi jelzet: d 49.

Langsam

344.

LICKL [György]: Deutsche Messe in A. Für CATB et Organo. — Kézirat. 5 szólam: SATB, org. — 911. Poss.: Gehörig Jakob Vogl Schullehrer in Paari, 1828.

345.

LICKL [György]: Lamentationes Jeremiae prophetae, choralis vocum concentuo. — Klaggesänge... Für 1 Singstimme mit ausfüllendem 4-stimmigen Chor u. mit unterlegter harmonischfigurirter Bgl. der Physharmonica oder der Orgel. Op. 79. Mittwoch. — Wien (1849), Diabelli, D. et C. No. 8980. P: 23 l. — 487.

346. **Adagio** 16

Org. S De la - menta-ti - o - ne

LICKL [György]: Lamentationes Jeremiae prophetae, choralis vocum concentuo. — Klaggesänge. . . Für 1 Singstimme mit ausfüllendem 4-stimmigen Chor u. mit neu unterlegter harmonisch-figurirter Bgl. der Physharmonica oder der Orgel. Op. 79. Donnerstag. — Wien, Diabelli, D. et C. N. 8981. P: 23 l., 4 szólam: SATB. — 488.

347. **Adagio** 16

Org. S De la - menta-ti - o - ne

LICKL [György]: Lamentationes Jeremiae prophetae, choralis vocum concentuo. — Klaggesänge. . . Für 1 Singstimme mit ausfüllendem 4-stimmigen Chor u. mit neu unterlegter harmonisch-figurirter Bgl. der Physharmonica oder der Orgel. Op. 79. Freitag. — Wien, Diabelli, D. et C. No. 8982. P: 27 l., 4 szólam: SATB. — 489.

348. **Andante**

S Ky - ri - e e - lei - i son

LICKL [György]: Litaniae No. 1. A 4 vocibus, 2 vl., 2 clar., 2 cor., B-fg. cum org. Auctore Georgio Likl. . . — Vienna, Stamp. chimica, 1882. 13 szólam: SATB vl I, vl II, clar I, clar II, fg, cor I, cor II, vlne, org. — 82.

Régi jelzet: i 10. — Poss.: Janny.

349. **Andante**

A solo Ky - ri - e e - lei - - - son

LICKL [György?]: Messe in F. — Kézirat. Dir-St: [5] lev., 21 szólam: 3 S, 3 A, T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vlne, clar I, clar II, fg, cor I, cor II, 2 org. — 493.

Régi jelzet: a 54. — A régi katalógus 15 szólamot tüntet föl. — Másolói bejegyzés: 1838 (S).

350. **Adagio**

S Ky - ri - e, ky - ri - e

LICKL [György]: Missa in C. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Ob., Clar., Fg., Fl., 2 Tr., Pauken, Vlc., Cb. u. Org. — Kézirat. 18 szólam: S, 2 A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlne + vlc, fl, ob, clar, fg, clarino I, clarino II, timp, org. — 490.

Másoló/poss.: Joseph Wagner (A), ill. Gehört der Domkirche zu Stuhlweissenburg (borító). — Régi jelzet: a 14.

351. **Adagio maestoso**

VL I Ky-ri-e e-lei-son

Andantino

T solo Ky-ri-e e-lei-son

LICKL [György]: Missa in C. Für 4 Singstimmen, VI. I, VI. II, Clar. I, Clar. II, Horn I, Horn 2., Clarin I. u. 2. Fg, Vln., Vlc., Org. u. Timp. — Kézirat. 19 szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vln, clar I, clar II, fg, cor I, cor II clarino I, clarino II, timp, org. — 491.

Régi jelzet: a 13.

352.

LICKL [György]: Missa pastorale (pastorella) in C. — Kézirat. Dir-St: [16] lev., 23 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, vl I, 2 vl II, vla, vlc, vln, fl, clar, clarino I, clarino II, fg, bombardon, timp, 2 org. — 494.
Janny-hagyaték: Misék / 43.

353. **Adagio maestoso**

S Ky-ri-e ky-ri-e e-lei-son, e-lei-son

LICKL [György]: Missa solennis. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Fl., 2 Ob., 2 Fg., 2 Hörner, 2 Tr. u. Pauken, Vlc., Cb. u. Orgel. — Kézirat. Dir-St: 62 l., 17 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, fl, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp. — 492.

A vln- és org-szólam hiányzik. — Régi jelzet: a 105. — A régi katalógus 19 szólamot tüntet föl.

354. **Largo**

S Ky-ri-e e-lei-son e-lei-son

LICKL [György]: Missa solemni. Per 4 voci, 2 vl., 2 vla., 2 ob. 2 clarini, timp., fg., vln., vlc. et org. — Kézirat. 17 szólam: SATB, 2 vl I, 2 vl II, vla I/II, vln+vlc, ob I, ob II fg, clarino I, clarino II, timp, org. — 495.

Régi jelzet: a 12. — Másoló/poss.: M: Hanner. — További másolói bejegyzés: I. K: (vl I).

355. **Andante**

VL I T I Bo-ne
De-us a-mor-me-us

LICKL [György]: Offertorium in F, „Bone Deus”. — Kézirat. a) 4 szólam: T I, T II, B I, B II, vl I, vl II. — b) Dir-St: [4] lev., 10 szólam: T I, T II, B I, B II, vl I, vl II, vla, vln+vlc, 2 org. — 496.

Az a) réteg másoló/poss. bejegyzése: Hangl/Hengl[?]. — A b) réteg másoló/poss.: Jos. Janny (borító). — Janny-hagyaték: Offertorium / 62.

356. **Andante**

 Org. S Bo - - - ne De - us

LICKL [György]: Offertorium „Bone Deus”. Für S. u. Vl. Solo u. SATB Chor mit Bgl. von 2 Vl., Vla., 1 Fl., Hoboen, 2 Hörner, 2 Fg., Vln. u. Vlc. — Kézirat. Dir-St: [10] lev., 36 szólam: 3 S solo, 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 3 vl princ., 2 vl I, 2 vl II, 2 vla, 3 cb, fl, ob I, ob II, fg I, fg II, 2 cor I, 2 cor II, clarino I, clarino II, B-tr, org. — 497.

A 3. példányok G-hangnembe transzponáltak. — Másoló/poss.: J. Janny (borító). — Janny-hagyaték: Offertorium / 66. — Előadási bejegyzés: Alba am 29ten August 1864. Joh. Schwerer (ob I).

357. **Andantino**

 Vl. I Te lu - cis an - te terminum

LICKL [György]: Offertorium „Te lucis ante terminum...”. — Kézirat. 11 szólam: 2 C solo, 2 vl I, II, vla, vln, clar I, clar II, cor I, cor II. — 498.

Régi jelzet: e 56. — A régi katalógus anonim műként tünteti föl.

358. **1. Allegro**

 Vl. I A solo Re -
 gi - na coe - li lae - ta - re al - le - lu - ja

2. Allegro

 S Re - gi - na Coe - li lae - ta - re
 Vln

LICKL [György]: 2 Regina Coeli. A 4 vocibus, 2 vl., 2 clar., 2 cor., fg., cb. cum org. Auctore Georgio Lickl. — Vienna, Stamp. chimica, 1884. 12 szólam: SATB, vl I, vln, clar I, clar II, cor I, cor II, org; kézírásban 1 vl II-szólam. — 124.

Régi jelzet: l 29. — Poss.: Vogel (címlap).

359. **Adagio**

 S Re - quiem ae - ter - nam do - na e - is Do - mi - ne

LICKL [György]: Requiem. SATB, vl I, vl II, clar I, clar II, cor I, cor II, fg, vln et org. Del Sig. Giorgio Lickl. — Kézirat. 17 szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vln+vlc, clar I, clar II, fg, cor I, cor II, timp, org. — 499.

Másoló/poss.: M: Hanner (borító). — Régi jelzet: b 3.

360. **1. Poco andante** **2. Maestoso**

S Sal - ve, sal - ve

S Sal - ve, sal - ve

VI.I

LICKL [György]: 2 Salve Regina. A 4 vocibus, 2 vl, 2 clar, 2 cor, fg, cb. cum org. Auctore Georgio Lickl. . . — Vienna, Stamp. chimica, 1885. 13 szólam: SATB, vl I, vl II, vlne, clar I, clar II, cor I, cor II, fg, org. — 121.

Régi jelzet: 1 26. — Poss.: Vogl (címlap).

360/a = 360.

LICKL [György]: 2 Salve Regina. — Kézirat. Dir-St: [1] lev., 13 szólam: 3 S, A, T, E, vl I, 2 vl II, vlne, clar I, 2 org. — 500.

Másolói bejegyzések: Jr 1839 (B). — 1885. Jahn (B). — A régi katalógus csak a nyomtatott szólamokat tünteti föl.

361. **Introduction. Allegro** **Thema. Allegretto**

VI.

LIEDL [Lipót]: Concertvariationen über ein ungarischer National Thema. Für die VI. mit Bgl. des Pf. Componirt u. sr. bischöflichen Gnaden dem hochwohlgebornen Herrn Herrn Ladislaus von Barkoczy, Bischof zu Stuhlweissenburg, in tiefst Ehrfurcht gewidmet von Leopold Liedl. — Kézirat — autográf[?]. 2 szólam: vl, pf. — Kpt. It.

362. **Maestoso** 29

VI. solo

S

U - ni - ver - si qui te ex - pec - tant

LIEDL [Lipót]: Offertorium „Universi qui te expectant. . .” VI. Solo für SATB, 2 vl, vla et cb. et 2 cor. Komponirt u. gewidmet seiner bischöflichen Gnaden, dem hochwürdigsten hochgebornen Herrn Herrn Ladislaus von Barkotzy v. Zala, von Leopold Liedl, 1ten Violinist u. Solospieler der Domkapelle in Stuhlweissenburg. — Kézirat — autográf[?]. 11 szólam: vl solo, SATB, vl I, vl II, vla, cb/vlc, cor I, cor II. — OSzK: Ms. mus. IV. 1.583.

A borítón a vl solo írásával azonos kéztől megjegyzés: Als Andenken des Komponisten und seinem Freund Wilhelm von Nirtit. — Régi jelzet: (tatai Esterházy): 892.

363. **Andante maestoso** 20

Clar. I

S solo

Ju - stus ut

pal - ma, ut pal - ma flo - re - bit

LIMMER, Franz: Offertorium „Justus ut palma” oder („Sancta Maria ora pro nobis. .”). Solo für S o T mit concertanter Vl. u. Bgl. von 2 Vl., Vla., 2 Clar., 2 Hörner, 2 Tr., Vlc., Cb. u. Orgel. Mit beigefügter Bgl. des Pf. anstatt des Orch. Dem. . . Joseph von Róka, Abt des heil. Gerard von Csánad[!], Csánader Domherr, Pro-Director der philosophischen Fakultät. . . von — —, Kapellmeister an der Domkirche zu Temesvár. Op. 14. — Wien, Diabelli, D. et C. No. 7979. 14 szólam: vl solo, S solo, T solo, vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, org; kézírásban: Dir-St: [2] lev., 2 S-szólam. — 501.

Janny-hagyaték: Offertorium / 65.

364. **Andantino**

S Li - be-ra me Do - mi-ne de mor - te ae - ter - na

LINZBAUER, [Joseph]: Libera. A SATB 2 vl., vla, 2 clar in B, 2 cor., vlne, vlc. et org. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 19 szólam: 4 S, 4 A, T, B, vl I, vl II, vla, vlne, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — 502.

Másoló/poss.: Jos.Janny Reg.Chori (borító). — Későbbi poss.-bejegyzés: 1898 7/2 V. A. [= Vogel Alajos]. — Janny-hagyaték: Libera / 7.

365. **Andante sostenuto** **Graduale. Andante**

S Ky - ri - e e - lei - son Om - ni - po - tens, om - ni - potens Dex - te - ra Do - mi - ni fe - cit vir - tu - tem

LINZBAUER, [Joseph]: Messe für der Gründonnerstag in der heil. Charwoche. Für SATB u. mit willkürlicher Orgel-Bgl. (Vocal-Messe.) — Kézirat. Dir-St: [6] lev., 11 szólam: 3 S, 3 A, 2 T, 2 B, org. — 503.

Másoló/poss.: Janny. — Janny-hagyaték: Misék / 44.

366. **Moderato**

S O mi De - us a - mor me - us

LINZBAUER, [Joseph]: Offertorium „O mi Deus, amor meus. . .” Für SATB mit willkürlicher Orgel-Bgl. — Kézirat. 4. szólam: SATB. — 504.

Az org-szólam hiányzik. — Régi jelzet: o 80. — A régi katalógus anonim műként tünteti föl, Linzbauer neve ceruzával van beírva.

367. **1. Adagio** **2. Adagio**

S Re - qui - em ae - ter - nam Re - qui - em ae - ter - nam
Do - na e - is Do - mi - ne

[LINZBAUER], Joseph: 2 Requiem et Libera. Von Linzbauer. — Kézirat. 1 kötet: [6]+[5] lev. — 505.

POSS.: Vogel Alajos székesfehérvári belvárosi kántor. — Másolói bejegyzés: Göttlicher (címlap), ill. Müller (címlap). — Megjegyzés: Emléklül M. Jánostól Sz:fehérvárott 1870. Vogel Alajos (címlap alján). — Janny-hagyaték: Libera / 7.

368. **Andantino**

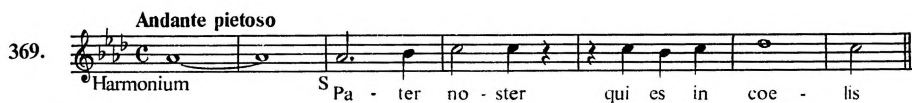

S Tan - tum er - go sa - cra - men - tum ve - ne - re - mur cer - nu - i

LINZBAUER, Joseph: Tantum ergo. Für SATB mit Bgl. von 2 Vl., Vla., Vln., Vlc. u. Org. — Kézirat. 17 szólam: 4 S, 3 A, T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vln+vlc, org. — 506.

Poss.: J. Janny (borító). — További másolói bejegyzés: Scripsit Bardon (A). — Janny-hagyaték: Tantum ergo / 11. — Előadási bejegyzés: Janny József 29/IX 1878 (T).

369. **Andante pietoso**

Harmonium S Pa - ter no - ster qui es in coe - lis

LISZT [Ferenc]: Offertorium in As „Pater noster”. Für 2 S, 1 A, 2 T. u. 2 B. (für gemischten Chor) mit Bgl. der Physharmonika (Harmonium). Von Franz Liszt. — Kézirat. 2 P: [8], [6] lev., 20 szólam: 3 S I, 3 S II, 3 A, 2 T I, 2 T II, 3 B I, 3 B II, org. — 508.

Janny-hagyaték: Offertorium / 63. — A Krisztus-oratórium 7. tétele (R. 478).

370. **Con moto**

S Re - gi - na coe - li lae - ta - re al - le - lu - ja

Largo

S O sa - lu - ta - ris ho - - sti - a

LOTTI, A[ntonio]: Regina caeli laetare. + FERBERS, G.: O salutaris hostia. — Kézirat. 1 kötet: [1] lev., 14 szólam: 4 S, 3 A, 3 T, 4 B. — 509.

Vegyeskarra írt művek. — Poss.-bélyegző: Cecília Egylet 1890 Székesfehérvár.

371. **Allegro**

Vl.I S Ad te Do - mi - ne le - va - vi

MAKOWETZ, Friedrich: Graduale „Ad te Domine levavi...”. A vl principale, SATB, vl I et II, vla, fl, 2 ob, 2 cor, 2 clarini, fg, tympanon et cb. Sig. Fridrich[!] Makovetz, Orgester[!]-Direktor u. Compositeur in Pest. — Kézirat. 22 szólam: SATB, vl solo, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc+cb, fl, ob I, ob II, fg, cor I, cor II, clarino I, clarino II, tr-ne, timp, org. — 538.

Másoló/poss.: Ex Rebus Fr: Purebl. — Janny-hagyaték: Graduale / 16.

372. **Allegro con fuoco ma non troppo**

Fl. Vl.I S Te De - um, te De - um lau - da - mus

[MAŠEK, Albin]: Te Deum laudamus. Für 4 Singstimmen u. Chor samt Orch. Von Albin Maschek. — Prag, Dr. Zwettler. 24 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, fl, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, A tr-ne, T tr-ne, B tr-ne, timp, org; kézírásban 7 szólam: SA TB, vl I, vl II, vlc+cb. — 512/a.

Poss.: J. Janny. — Régi jelzet: h 6.

372/a=372. **Allegro con fuoco ma non troppo** 3

VI. I Te De-um lau-da-mus

[MAŠEK, Albin]: Kurzes Te Deum. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 19 szólam: 2 S, 2 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, 2 vlné + vlc, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 512/b.

A 372. alatti műnek 33 ütemnyi és C-be transzponált változata! — Janny-hagyaték: Te Deum / 5.

373. **Adagio**

VI. I S A-ve Ma-ri-a
Sal-ve Re-gi-na

[MAŠEK], Vincenz: Ave Maria et Salve Regina. Für S. Solo u. Orgel-Bgl., oder 2 Vl., Vla., Vlc. u. Cb., 2 Ob., 2 Cor. in F u. Tr-ne. Von V. Mascek[!], Musiklehrer in Temesvár. — Kézirat. 12 szólam: 3 S, vl I, vl II, vla, vlné + vlc, ob I/II, cor I, cor II, org, voce + org. — 843.

Másoló/poss.: Jos. Janny ChReg. (borító). — Janny-hagyaték: Offertoriumok / 68.

Csak az Ave Maria: Dir-St: [2] lev., 1 S-szólam. — 513. Janny-hagyaték: Offertorium / 71.

374. **Poco adagio**

VI. I SI A-ve Ma-ri-a

[MAŠEK, Vincenz]: Offertorium pro festo SS. nominis et annuntiationis B. Mariae Virginis. („Ave Maria...”) A SI, S II, A, T, B, vl I, vl II, vla, 2 fl, 2 cor. et vlné. Authore Vincenzo Maschek. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 17 szólam: S I, 2 S II, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc + cb, fl I/II, cor I/II. — 514.

Janny-hagyaték: Offertorium / 68. — Másolói bejegyzés: B. K. (S II).

375. **Adagio** **Allegro moderato** 16

VI. I Ky-ri-e

MÉHUL, [Étienne-Henri]: Missa Solemnis ex Mehuli Opera Josephus et sui Fratres. Elaborata per Franciscum Hybl. SATB, vl I—II, vla, fl, clar I—II, cor et clarino I—II, fg, vlné., vlc. et tym. — Kézirat. Dir-St: [12] lev. — 654.

Másoló/poss.: Janny RCh. — Janny-hagyaték: Misék / 46. — Megjegyzés a régi katalógusban: Mehul Josef u. seine Brüder. — A mű kidolgozatlan és befejezetlen: csak a B-énekszólám van végig kiírva, az utolsó Agnus szövege már hiányzik.

376. **Allegro** 3

Cor. I Ex-au-di
nos ex-au-di nos

MÉHUL, [Étienne-Henri]: Offertorium (pro omni tempore) „Exaudi nos et audi nos...”. S, T u. B, vl I et II, ob I, ob II, cor I, cor II, vla, fg, vlné. et vlc. — Kézirat. 14 szólam: C, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc, ob I, ob II, fg, cor I, cor II, vlné. — 515.

Másoló/poss.: M: Hanner. — Régi jelzet: e 40.

Allegro moderato

377.
S Do - mi - ne hy - so - po et mun - da - bor

MENDELSSOHN-BARTHOLDY, Felix: Asperges me. — Kézirat. 30 szólam: 7 S, 6 A, 4 T, 5 B, 3 vl I, 3 vl II, 2 vla. — 516.

Másolói bejegyzések: I: Büttel (2 B, T), ill. Bardon 1887 (T). — Janny-hagyaték: Mindenféle / 10.

Andante

378.
I A - ve, a - ve

MENDELSSOHN-BARTHOLDY, Felix: Kirchenmusik für Chor. No. 2. Ave Maria. Für S I et II, A I et II, T I et II soli et choro. — Kézirat. P: [13] lev., 41 szólam: S I, S II, A I, A II, 2 T I, T II, B I, 2 B II — soli, coro: 5 S I, 3 S II, 2 A I, 4 A II, 4 T I, 3 T II, 3 B I, 5 B II, 2 org. — 517.

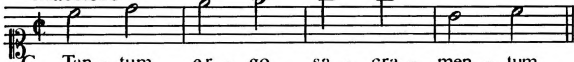
Másolói bejegyzések: Steph. Janny (B II coro), Francisci Schultz (B II coro), J. Js. (B II coro), J. J. (A II coro), Janny József . .dik osztály, 1861 (S II conc.), JBardon (S I coro). — Janny-hagyaték: Offertorium / 70.

379.

MENDELSSOHN-BARTHOLDY, Felix: Paulus. Oratorium nach Worten der heiligen Schrift. Op. 36. — Bonn, Simrock. P: [4], 367 l. PNr: 3320., karszólamok, PNr: 3281; S, T, B; zenekari szólamok, PNr: 3290, 27 szólam: vl I, vl II, vla, vlc, cb, fl I, fl II, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I/II, cor I, cor II, cor III, cor IV, tr I, tr II, A tr-ne, T tr-ne, B tr-ne, serpent, contra-fg, timp; kézírásban 14 szólam: 4 S, 3 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla. — 518.

Régi jelzet: n 3. — A régi katalógus összesen 29 nyomtatott és kézirásos szólamot tüntet föl. — Előadási bejegyzés: Zur Stiftung des Pensions Fondes 11/4 1841 in deutschen Theater (tr).

Maestoso

380.
C Tan - tum er - go sa - cra - men - tum

MENNER [Bernát]: Tantum ergo. A 4 voce[!], 2 vl, 2 clar., 2 cor., fg. et org. Del Sig. Bernarde Männer. — Kézirat. 11 szólam: CATB, vl I, vl II, clar I, clar II, fg, cor, org. — 519.

Másoló/poss.: J: Vogl Lehrer.

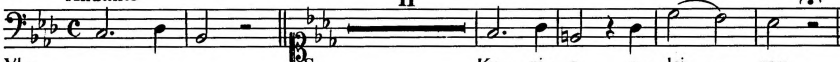
Andante con moto

381.
Org. Is - ten - nek any - ja

[MEYERBEER, Giacomo]: Dinorah vagy a Ploermeli bucsu. (A ploermeli búcsú.) — Kézirat. P: [4] lev. — 935.

Másoló/poss.: Leírta számomra Vogel Gyula 1868. okt. 6. (ez Vogel Alajos kézírása.)

Andante

382.
Vlc. Ky - ri - e e - lei - son

MOLIQUE, [Bernard]: Messe in Fb. — Kézirat. 32 szólam: 4 S, 3 A, 3 T, 3 B, 2 vl I, 3 vl II, 2 vla, vlc, cb, fl, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp. — Dir-St: [1] lev. — 523.

A Dir-St csonka, csak az 1. levél van meg. — Poss.: Janny. — További másolói bejegyzések: 1866 Sz. 27 (S), correct Liedl (A, T, B, vl II, vla, vlc, fl, clar II, fg I/II, cor II, tr I/II), Liedl (timp), Fine Liedl (cor I), 1866 29 Sz. (vl II). — Janny-hagyaték: Misék / 47.

383. *Andante moderato religioso*

Vi. S solo A - ve Ma - ri - a

[MOSONYI Mihály]: Offertorium „Ave Maria gratia plena”. Für S Solo u. 4-stimmigen Chor mit Bgl. von 2 Vl., 1 Vla., 1 Vlc. u. Cb. von M. G. Brand. — (Der englische Gruß. Offertorium.) — Kézirat. P: [6] lev., Dir-St: [3] lev., 36 szólam: 3 S solo, 8 S, 5 A, 5 T, 5 B, 2 vl I, 2 vl II, 2 vla, 2 vlc, 2 cb. — 525.

Másoló/poss.: J. Janny ChorRegent (borító), ill. Jos.Janny R. Chor (B). — További másolói bejegyzések: 19/8. 1885. (S solo, S coro, T, B), Irta Janny István (S coro, T, 2 B), Irta B. K. (2 A). — Janny-hagyaték: Offertorium / 11.

384. *Allegro moderato*

Vi. I. S Be - a - tus vir qui
ti - met Do - mi - num

[MOSONYI Mihály]: Offertorium („Beatus vir . . .”). Für Clar. Solo in B, (SATB) Chor, 2 Vl., Vla., Vlc. et Cb., 2 Cor. in Es, Bombardon. Von M. G. Brand. — Kézirat. 12 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc, cb, cor I, cor II, bombardon. — 526.

A clar solo szólam hiányzik. — Másoló/poss.: Purebl. — Janny-hagyaték: Offertorium / 9.

385. *Allabreve*

S A - ma - vit e - um Do - mi - nus

MOZART, Wolfgang Amadeus: „Amavit eum Dominus . . .” Offertorium. (Fuga in F, für S, A, T u. 2 Vl., Cb. u. Orgel.) — [Wien 1827, Diabelli], D. et C. No. 2245. 7 szólam: SATB, vl I, vl II, vlc+cb; kézírásban 1 vl I-szólam. — 42.

Jegyzékszám: KV 321/No. 4. — Régi jelzet: e 18. — A régi katalógus 9 szólamot tüntet föl.

386. *Adagio*

S A - ve a - ve

MOZART, Wolfgang Amadeus: Ave verum corpus natum . . . Für SATB, 2 Vl., Vla., Cb. u. Org. — Kézirat. 17 szólam: 3 S, 2 A, 2 T, 3 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc+cb. — 540.

Műjegyékszám: KV 618. — Másolói bejegyzés: Bardón (S, B). — Janny-hagyaték: Offertorium / 71.

387. *Adagio*

Vlc. solo S te compre - hen - dat

MOZART, Wolfgang Amadeus: Chor („Quis te comprehendat . . .”). Für 4 Singstimmen, Vl. Solo, Vl. I e II, Vla., 2 Horn in Es, Orgel Solo u. Cb. — Wien [1825], M. Artaria, M. A. 784. 8 szólam: S, A, B, vl solo, vl I, vl II, vla, vlc+cb; kézírásban: 13 szólam: 5 S, 3 A, 3 B, vl I, vl II. — 61.

Műjegyékszám: KV 370a = 361/No. 3.

Moderato

388.

T Ma - gni - fi - cat a - nima me - a Do - minum

MOZART, Wolfgang Amadeus: Magnificat. — Kézirat. P: [10] lev. — 528.

Műjegyzékszám: KV 186g=193. — Másoló/poss.: Ritschl (borító). — Megjegyzés a borítón: Lányi Ernő ajándéka a nagytemplomnak 1891 Junius.

Andante maestoso

389.

VI.I Ky - ri - e ky - ri - e

MOZART, Wolfgang Amadeus: Missa. (Krönungs-Messe.) — Kézirat. 24 szólam: 3 C conc, 2 A conc, 2 T conc, 2 B conc, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlne, ob I, ob II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, B tr-ne, timp, org. — 535.

Másoló bejegyzések: 1830. C: M: (ob II), Scripsit Proszta docens (A), 12/6 1838 (S). — Régi jelzet: a 108. — A régi katalógus 21 szólamot tüntet föl. — Műjegyzékszám: KV 317.

Andante

390.

Solo Ky - ri - e e - le - i - son

MOZART, Wolfgang Amadeus: Missa in B. A SATB, 2 Vl., 2 Clarinen, Tymp., Org. con Vln. — Kézirat. 13 szólam: SATB, 2 vl I, vl II, vlne, clarino I, clarino II, timp, 2 org. — 533.

Műjegyzékszám: Missa brevis, KV 272b=75. — Másoló/poss.: Jo: Winkler. — Régi jelzet: a 84.

Andante 4

391.

S Ky - ri - e e - lei - son

MOZART, Wolfgang Amadeus: Missa in B. A STAB, vl I et II, vla, clar. I et II in B, cor. I et II, fg. I et II, vlne, vlc. con org. — Kézirat. 17 szólam: SATB, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlne, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, org. — 531.

Műjegyzékszám: KV Anh. C 1.06. — Régi jelzet: a 5.

Allegro

392.

S Ky - ri - e ky - ri - e e - lei - son

MOZART, Wolfgang Amadeus: Missa in D. Für CATB, VI. I et II, Vla., Vln. u. Org. — Kézirat. 12 szólam: 2 S, 2 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vlne, org. — 532.

Műjegyzékszám: Missa brevis, KV 186h=194. — Másoló/poss.: Jos: Winkler (borító). További másoló bejegyzések: Scripsit Proszta 1838 (T, B, vl I, org), Karol Therek (vl II). — Régi jelzet: a 109. — A régi katalógus 13 szólamot tüntet föl.

393. **Allegro** 11

 VI. I B
 Ky - ri - e e - lei - son

MOZART, Wolfgang Amadeus: [Missa in F.] — Kézirat. 10 szólam: CATB, 2 vl I, vl II, vlne, 2 org. — 536.

A mű jegyzékszám: Missa brevis, KV 186f=192. — Régi jelzet: a 40. — A régi katalógus 9 szólamot tüntet föl.

394. **Adagio** 12

 VI. I
 S Ky - ri - e e - lei - son e - lei - son

MOZART, Wolfgang Amadeus: Missa in G \sharp . À SATB, vl I, vl II, cor I, cor II, vlne, vlc et org. — Kézirat. 14 szólam: 2 S, 2 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vlne, cor I, cor II, 2 org. — 534.

Műjegyzékszám: KV Anh. C 1.09. — Másolói bejegyzés: die 15 9^{ber} 1820 (vlne). — Régi jelzet: a 55. — A régi katalógus 10 szólamot tüntet föl.

395. **Allegro**

 S solo
 Al - ma De - i cre - a - to - ris

MOZART, Wolfgang Amadeus: Offertorium „Alma Dei creatoris...” Für SATB, 2 Vl., Cb. u. Org. — [Wien, Diabelli], D. et C. No. 2107. 7 szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + cb; kézírásban 9 szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II, vlc + cb, org. — 539.

Másoló/poss.: Gehört Nicolaus Vogel Chorregens (címlap, áthúzva), Gehört der DomKirche 1831 (előbbi fölött). — Régi jelzet: e 51. — A régi katalógus 8 szólamot tüntet föl. — A mű jegyzékszám: KV 272a=277.

396. **Andante** 6

 VI. I S solo
 Lau - da Si - on Sal - va - to - rem
 A - ve mun - di spes Ma - ri - a

MOZART, Wolfgang Amadeus: Offertorium „Lauda Sion Salvatorem”. A S Solo, VI I, VI II, Vla. et Fl. oblig., Cor I, Cor II, Vlne., Vlc. con Org. (Cantate...) Del Sig. Mozart, Ultimum Opus. — Kézirat. 10 szólam: S solo, vl I, vl II, vla, fl, ob I, ob II, cor I, cor II, cb. — 542.

A mű jegyzékszám: Freimaurerkantate, KV 623/No. 2. — Másoló/poss.: Ex Rebus Wen: Franck. — Régi jelzet: e 77.

397. **Allegro molto**

 C
 Mi - se - ri - cor - di - as Do - mi - ni

MOZART, Wolfgang Amadeus: Offertorium „Misericordias Domini...” A CATB, vl I et II, vlne, vlc. con org. — Kézirat. 9 szólam: C, A, 2 T, vl I, vl II, vlc, org. — 544.

A mű jegyzékszám: KV 205a=222. — Régi jelzet: e 76. — A régi katalógus 8 szólamot tüntet föl.

398. **Allabreve**

B Sanc - ti et ju - sti in Do - mi - no

MOZART, Wolfgang Amadeus: Offertorium, Fuga in D moll „Sancti et justi in Domino gaudete...”. Für SATB, 2 Vl., Cb. u. Org. — Wien [1827], Diabelli, D. et C. No. 2244. 14 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, vl I, vl II, 2 vlc+cb, 2 org; kézírásban 14 szólam: 3 S, 3 A, T, 2 B, vl I, vl II, 2 vlc+cb, bombardon. — 43.

A mű jegyzékszám: KV 339/No. 4. — Másoló/poss.: Hanner. Későbbi másoló/poss.: Janny (SAT, vl II, vlc+cb). — Régi jelzet: e 17. — A régi katalógus 9 szólamot tüntet föl.

399. **1. Allegro vivace** **2.**

S Di - xit Do - mi - nus Do - mi - no me - o S solo Con - fi - te - bor ti - bi

MOZART, Wolfgang Amadeus: VI Psalmen. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Tr., Paucken, Cb. u. Orgel. H. 1. No. 1—2. — Wien [1830], M. Artaria, M. A. 916. 10 szólam: SATB, vl I, vl II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban 1 vlc-szólam. — 36.

A mű jegyzékszám: KV 321. — Poss.-jelölés: Gehört der Dom-Kirche 1831 Albae (borító). — Régi jelzetek: d 20—21. — A 400. tétellel közös borítóban. — E borítón poss.: Jos. Janny Chor Regent.

400. **5. Adagio** **15**

VI. I S Lau - da - - - - - te Do - mi - num

6. Adagio maestoso **1**

VI. I S Ma - gni - fi - cat

MOZART, Wolfgang Amadeus: VI Psalmen. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Tr., Paucken, Cb. u. Orgel. H. 3. No. 5—6. — Wien [1830], M. Artaria, M. A. 918. 11 szólam: SATB, vl I, vl II, cb, clarino I, clarino II, timp, org. — 37.

A mű jegyzékszám: KV 321. — Poss.-jelölés: Gehört der Dom-Kirche in Alba 1831. — A 399. tétellel közös borítóban. — Régi jelzete: d 24—25.

401. **Adagio**

S Re - quiem ae - ter - nam

MOZART, Wolfgang Amadeus[?]: Requiem (brevis). Pour 4 voix avec acc. d'orch. — Bonn [1836], Simrock. a) Vokális szólamok: SATB, PNR: 3244; kézírásban 8 szólam: SATB, vl I, vl II, 2 vlc+cb. — 63. — b) Hangszeres szólamok: 10 szólam: vl I, vl II, vla, fl I, fl II, ob I, ob II, cor I, cor II, cb, PNR: 3280. — 59.

A mű jegyzékszám: KV Anh. C 1.90.

402.

MOZART, Wolfgang Amadeus: Requiem. Für SATB, 2 Vl., Vla., 2 Bassethörner od. Clar., 2 Fg., 3 Posaunen, 2 Tr., Pauken, Vlc., Cb. u. Orgel. — Wien [1828], Diabelli, D. et C. No. 2788. 20 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, cor di B I, cor di B II, clar I, clar II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, tr-ne II, tr-ne III, org, timp; kézírásban 22 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+vne, cor di B I, cor di B II, clar I, clar II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, tr, tr-ne I, tr-ne II, tr-ne III, timp, org. — 75.

A mű jegyzékszám: KV 626. — Címlapon megjegyzés: Der Domkirche in der königlichen Freystadt Stuhl Weissenburg verehrt durch Joseph Frey, Pester Stadtschullehrer. — Másolói bejegyzések: Geschrieben von Johann Gerdner Stuhlweissenburg der 23te October 1822 (vl I), Geschrieben von Johann Gerdner 1822 (vl II). — Előadási bejegyzés: Heinrich Herder den 23te No. 1844 (tr-ne I). — Régi jelzet: b 1. — A régi katalógus 12 kézírásos szólamot tüntet föl a b 10 alatti jelzeten, a b 1 alatt megjegyzés: Doppelstimmen.

403. = 402.

MOZART, Wolfgang Amadeus: Requiem. A CATB, 2 vl, 2 fg, 2 cor. di bassetto o clar., 3 tr-ne, 2 clarini et timp., vla., cb. et vlc. con org. — Vienna (1812), Stamp. chimica, 1806—1812. 20 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+vne, fg I, fg II, cor di bassetto I, cor di bassetto II, clar I, clar II, tr-ne I, tr-ne II, clarino I, clarino II, timp, org. — 136.

Poss.: Jos. Csertő 1814. Pesth, áthúzza, későbbi föléírás: Vogel Alajos. Belvárosi kántor, Sz: fehérváron 1866. 27/12. — Régi jelzet: b 12. — A régi katalógus 21 szólamot tüntet föl.

404. = 402.

MOZART, Wolfgang Amadeus: Requiem für das Pf. allein, mit Hinweglassung der Worte. Gesetzt... von Carl Czerny. — Wien, Diabelli, D. et C. No. 2785. (Helios No. 1.) 1 kötet: 31 l. — 138.

Poss.: Alois Vogel, Kantor der inneren Stadt Stuhlweissenburg, 1867.

405. = 402.

MOZART, Wolfgang Amadeus: Missa pro defunctis. Requiem. Kl-A. von Ludwig Erk. — Berlin, Leo. 1 kötet: 66 l. — 90.

Poss.: Alois Vogel, Kantor Stuhlweissenburg 1868 27/3. — Latin és német szövegű kiadvány.

406.

Allegro

Te De - um lau - da - mus

VI. I

MOZART, Wolfgang Amadeus: Te Deum laudamus. Für Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Hoboen oder Clar., 2 Fg., 2 Tr., Pauken, Cb. u. Org. — Wien [1827], Haslinger, T. H. 4917. 16 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, ob/clar I, ob/clar II, fg I, fg II, tr I, tr II, timp, org. — 79.

A mű jegyzékszám: KV 66b = 141. — Régi jelzet: h 2. — A régi katalógus 15 szólamot tüntet föl.

376

407. **Allegro vivace**

S Di - xit Do-mi-nus Do-mi-no me - o

MOZART, Wolfgang Amadeus: Vesper. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Tr. u. Pauken, Vln.e., Vlc. u. Org. — Kézirat. 12 szólam: SATB soli, vl I, vl II, vla, vlc+vlne, clarino I, clarino II, timp, org. — 546.
A mű jegyzékszám: KV 321. — Régi jelzet: k 14.

408. **Adagio**

S Qui in De - - - o spe - rat

MOZART, Wolfgang Amadeus[?]: Graduale in C. („Qui in Deo sperat. . .”) CATB, vl I et II in duplo, 2 ob., 2 fg., 2 cor., 2 clarinis, tym., vlne. et org. Del Sig: W: Amadeo Mozart. — Kézirat. 20 szólam: S conc, A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla I/II, vlne+vlc, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp, org. — 527.

A Mozart-műjegyzékben nem található. — Másoló/poss.: M: Hanner d. 14ter . . . 1825 (1823?). — Régi jelzet: d 8.

409.

S Im ar-cunk-ra bo - ru - lunk

MOZART, Wolfgang Amadeus[?]: Mise ének. „Im arcunkra borulunk. . .” Vegyes karénekre szerzé Mozart W. A. — Kézirat. 9 szólam: 2 S, 3 A, 2 T, 2 B. — 529.

Sem a Mozart-, sem a Michael Haydn-műjegyzékben nem található. — Másoló/poss.: Janny (borító).

410. **Allegro**

S Ky - ri - e - - - e - lei - - - son

solo

MOZART, Wolfgang Amadeus[?]: Missa. — Kézirat. 20 szólam: SATB, 2 vl I, 2 vl II, vla I/II, vlne+vlc, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 530.

A Mozart-műjegyzékben nem található — Régi jelzet: a 4. — A régi katalógus 17 szólamot tüntet föl.

411. **Allegro**

VI. I

26

S I In te, in te - - - spe - ra - - - vi

MOZART, Wolfgang Amadeus[?]: Offertorium („In te speravi. . .”). Grand fuga. C I, C II, T, VI I, VI II, Vla., Vln.e. e Org. Sig. Mozart. — Kézirat. 9 szólam: S I, S II, T, 2 vl I, vl II, vla, vlc+cb, org. — 541.

Másoló/poss.: M: Hanner M: D: (borító). — A Mozart-műjegyzékben nem található. — Régi jelzet: e 39.

412. **Adagio**

VI.I S solo

Lauda Si - on Sal - va - to - rem

MOZART, Wolfgang Amadeus[?]: Offertorium („Lauda Sion . . .”). A S Solo, vl I et II, vla, ob I et II, cor I et II, vlne, vlc. et org. — Kézirat. 9 szólam: S solo, vl I, vl II, vla, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — 543.

Másolói bejegyzés: Scrip. J: Vinkler (vl I). — Régi jelzet: e 78. — A C-szólamban „Ac hoc festum omnes gentes . . .” szövegű változat is, kiírt kolaratúrákkal. — A Mozart-műjegyzékben nem található.

413. **1. Adagio** **2. Andante**

T I Mit ra - ben-schwarzem Schat - ten T I) Wenn die Nacht mit süs - sen Ruh

MOZART, Wolfgang Amadeus[?]: Quartetten für 4 Männerstimmen. — Kézirat. 4 szólam: T I, T II, B I, B II. — 928.

A Mozart-műjegyzékben nem található. — Tételei: 1. Mit rabenschwarzen Schatten umhüllt. . . — 2. Wenn die Nacht. . .

414. **Tarde**

VI.I C

do - na e - is Do - mi - ne

MOZART, Wolfgang Amadeus[?]: Requiem in Es. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Clar., 2 Horner, Vln. u. Org. Von Wanhal. [Ceruzával áthúzva és helyére írva] Mozart. — Kézirat. 12 szólam: CATB, vl I, vl II, vln, ob I, ob II, cor I, cor II, org. — 545.

A Mozart-műjegyzékben nem található. — Régi jelzet: b 10.

415. **Allegro moderato**

C

Ky - ri - e e - lei - son

[MÜLLER]: Missa in Dis. Per CATB, vl I, vl II, clar I, clar II, cor I, cor II con org. Authore Müller. — Kézirat. 11 szólam: CATB, vl I, vl II, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — 520.

Másoló/poss.: Ex Rebus Venceslay Frank (borító). — További másolói bejegyzések: Franz Vinkler (A), dem 24 X^b 1804 (vl I), Finisz[!] dem 24te X^{ber} 1804. Scripsit F: Nickgreisz (vl II). — Régi jelzet: a 78.

416. **Andante**

VI.solo B solo

sanc - te Pa - - ter

MÜLLER: Offertorium pro omni tempore „Acceptes sancte Pater . . .” C, T, B, vl solo, vl I, vl II, vln et org. NB. die Melodie ist v. H: Müller und in Music gesetzt mit einer Violin Solo von M: Hanner. — Kézirat. A. 8 szólam: C I, T, B, vl solo, vl I, vl II, vln, org. — 547.

Hanner kézírásával készült szólamok. — Másoló/poss.: M. Hanner. — Régi jelzet: e 37.

417. **Andantino** 18

[MÜLLER]: Offertorium („Dominus memor fuit. . .”). S Solo, VI I, VI II, Vla., Clarino II, Fl. II, Cor I. solo, Cor II, clarino Principal, Fagotti II, Vln., Org. Von Miller. — Kézirat. 5 szólam: S solo, 2 vl I, vln, org. — 521/a.

Az org-szólam csonka, a 2. lap hiányzik, a többi szólam is hiányzik. — Másoló/poss.: M Hanner M: D: (borító). — Régi jelzet: e 10. — A régi katalógus 17 szólamot tüntet föl.

418. **Andante** 4

[MÜLLER]: Offertorium (pro omni tempore „Domine in te speravi. . .”). CATB, vl I in dupl., vl II, cor I, cor II, vln. et org. Müller, Menner [utóbbi áthúzva]. — Kézirat. 11 szólam: CATB, 2 vl I, vl II, vln, cor I, cor II, org. — 621/b.

A régi katalógusban Miller neve alatt szerepel. — Régi jelzet: e 31.

419. **Andante** 11

MÜLLER: Offertorium („Exaudi me tu Domine. . .”). CATB, vl I et II, ob. I et II, cor I et II, fg I et II, vla. et bassa[!] et vln. Auth. Müller. — Kézirat. 10 szólam: CATB, 2 vl I, vl II, vla, vln, org. — 548.

Másoló/poss.: Venceslaus Frank. — Régi jelzet: e 73. — A régi katalógus 16 szólamot tüntet föl, ott a szerző neve: Miller.

420. = 419.

MÜLLER: Offertorium in G „Exaudi me. . .” Für CATB, VI I et II, cor I et II, fg I et II, Vla. et Vln. Auth. Müller. — Kézirat. 13 szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vln, fg I, fg II, cor I, cor II, org. — 915.

Másoló/poss.: Gehörig Jakob Vogl, Lehrer in Paari. — További másolói bejegyzés: Vogl (T).

421. **Sostenuto** 10

MÜLLER: Offertorium in D. I. „O Maria Virgo pia. . .” — 2. „Ad hoc festum, magno zelo. . .” Für I S-Stimme allein mit Bgl. von 2 VI., Vla., 2 Tr., Vln., Vlc. u. Pauken. Von Müller. — Kézirat. 9 szólam: C, vl I, vl II, 2 vla, clarino/cor I, clarino/cor II, timp, org. — 549.

Másoló/poss.: Jos. Janny ChorRegent (borító). — A Clarino-szólamok M. Hanner kézírásával készültek. — Régi jelzet: e 61.

422. **Andante**

NEUBAUER, [Johann]: Libera. A SATB, 2 VI., Vla., 2 Cor., Vln., Vlc. et Org. Auth. Joannes Neubauer. — Kézirat. 21 szólam: 3 S, 3 A/T, 2 B, 3 vl I, 2 vl II, 2 vln, 2 cor I, 2 cor II, 2 org. — 553.

Poss.: Janny (borító). — Másolói bejegyzés: JHybl. — Janny-hagyaték: Libera No. 6.

423. *Andante* 8

 Org. Voce Ky - ri - e e - lei - son, ky - ri - e e - lei - son

NEUKOMM, Sigismund: Messe à 3 voix égales, avec ou sans acc. d'orgue... — Mayence [1835/36?], Schott, 4759. P: 31 l., 3 szólam: vox 1, vox 2, vox 3. — 128.

Poss.: J. Janny.

424. *Andante sostenuto* 8

 VI.I S Ky - ri - e e - lei - son, e - le - i - son

NEUKOMM, Sigismund: Messe solennelle sous le titre distinctif de St. Philippe, avec un „Domine salvum fac regem” et un „Tantum ergo”, le toute pour être exécuté par grandes masses de voix à l’unisson et l’octave, avec acc. d’instrument à vent et d’un orch. additionnel d’instrument à cordes (ad lib.)... — Mayence, Anvers et Bruxelles [1840?], Schott, vokális szólamok: 5851, hangszeres szólamok: 5850. 15 szólam: vox, vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl piccolo, fl III, ob I, ob II, fg I, fg II, tr-ne A, tr-ne T, phicleide, vox + org; kézírásban 36 szólam: 9 S, 6 A, 3 T, 3 B, vl I, fl piccolo, fl I, fl II, clar I, clar II, clar in Es, clarino, tr I, tr II, tr-ne B, timp, triangl, tamb. ordinario, tamb. grande/piatti. — 100.

Régi jelzet: a 104. — A régi katalógus 29 szólamot tüntet föl.

425. *Andante* 3

 VI.I S Ho - di - e ho - di - e

NEUKOMM, Sigismund: Offertorium „Hodie Christus natus est”. Soprano Solo.. — Kézirat. a) 15 szólam: S I solo, 3 S I, 2 S II, 3 vl I, 2 vl II, vla, 2 vlc, org. — b) 18 szólam: 2 S solo, 4 S coro, 6 A, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc. — 554.

Az a) réteg részben Janny kézírása, részben korábbi, a b) réteg nagyobb méretű és későbbi. — Janny-hagyaték: Offertorium / 74.

426. *Larghetto* 12

 VI.I C Ky - ri - e e - lei - son

[NEUMANN, Anton?]: Missa Solemnis in As. Von Naumann. — Kézirat. 22 szólam: 2 C, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc, vlne, fl I, fl II, clar I, clar II, fg I/II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 551.

Másoló/poss.: M: Hanner M: D:. — További másolói bejegyzés: Abgeschrieben und Colationirt 1817 5 August (vlc). — Régi jelzet: a 24.

427. *Adagio* 6

 VI.I C Lae - ta - mi - ni in Do - mi - no

NEUMANN, [Anton?]: Offertorium pro festo Omnium Sanctorum („Laetamini in Domino...”). C solo, A, T, B, vl I et II, ob I et II et Org. — Kézirat. 9 szólam: C solo, A, T, B, vl I, vl II, ob I, ob II, org. — 555.

Másoló/poss.: Joseph Vinkler (borító). — Régi jelzet: e 100.

428. **Andante**

 VI.I C solo O! De-us, O De-us in sanc-tis

NICOLINI, [Giuseppe]: Aria (Graduale) („O Deus in Sanctis suis...”). — Kézirat. 14 szólam: 2 C solo, 2 vl I, vl II, vla, vlna obl., ob I, clar I, clar II, cor I, cor II, timp, org. — 557.

Az ob II-szólam hiányzik. — Másolatok Hanner kezétől. — Régi jelzet: d 36.

429. **1. Andante**

 S Tan-tum er-go Sa-cra-men-tum

2. Andante

 S Tan-tum er-go Sa-cra-men-tum

NOVÁK [György]: 2 Tantum ergo. Ab auctore Georgio Novák. — Kézirat. 7 szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II. — 569.

Másoló/poss.: 18/12 1853; Novák Sándor tulajdona 1867.

430. **Adagio**

 S Ex-ul-tet coe-lum lau-di-bus

NOVÁK [Sándor]: Graduale de Apostolis („Exultet coelum laudibus...”). In A. Proprietas Al. Novák. — Kézirat. 5 szólam: 2 S, A, T, B. — 560.

A kézíraton komponálási/másolási dátum: 23/5 1862. — Poss.-megjegyzés: Novák Sándor tulajdona 1867.

431. **Moderato**

 S In te Do-mi-ne spe-ra-vi, non con-fun-dar

NOVÁK Sándor: Graduale („in te Domine speravi...”). Ab auctore Alexandro Novák 1858. — Kézirat. 7 szólam: 2 S, A, T, vl I, vl II, org. — 562.

A B-szólam hiányzik. — Későbbi poss.-bejegyzés: Novák Sándor tulajdona 1867.

432. **1. Andante** **2. Andante religioso**

 S O Ma-ri-a vir-go pi-a S Má-ri-át di-csér-je lelkünk

NOVÁK Sándor: 2 Graduale („O Maria...”). Ab auct. Alex. Novák, 1857. — 2. Máriát dicsérje lelkünk... in F. — Kézirat. 9 szólam: 3 C, A, T, B, vl I, vl II, org. — 563.

Poss.-bejegyzés: Novák Sándor tulajdona 1867. — Az egyik org.-szólam e 2 graduale mellett még egy orgona-Roratét is tartalmaz, szöveggel. Ennek végén komponálási dátum: feci Csornae 23/11 1857 Novák.

433. **Maestoso**

 S Sed haec Jo-an-nes de-spi-cit

NOVÁK Sándor: Graduale in festo S. Joannis Nep. (Hymnus S. Joannis Nep. ad Graduale in Sacella. Ab auctore Alex. Novák.) — Kézirat. 6 szólam: 3 S, A, T, B. — 561.

Másolási dátumok: 14/5 1864 (borító), del Sig. ANovák 14/5 1858 (S), 14 Maj: 1864 Novák Sándor (S), 14/5 1864 N. S. (SATB).

434. **Adagio**

B I A ha-lál-nak éj-sza-ká - ja

NOVÁK Sándor: Halotti ének. — Kézirat. 8 szólam: 2 T I, 2 T II, 2 B I, 2 B II. — 896.

Megjegyzés a T I-szólamban: énekeltetett Richter Antal succentor úr vég tiszteletén Győrött Január 4én 1854.

435. **Andante**

S Ky - ri - e e - le - i - son

NOVÁK Sándor: Lytaniae br: [No. 1.] in B. Pro SATB con org. Ab auctore Alexandro Novák Succent. — A dito 2 vl. et cb. et vlc. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 9 szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II, vln, org. — 564.

Komponálási dátum: 22/2 1862. — További másolói bejegyzések: 20/8 1878 (cimlap), Székesfehérvárott Aug. 19én 1878 (org), 18/10 1878 (B), 20/8 1878 (vl I—II, vln).

436.

Al - ma Re - demp - to - ris Ma - ter quae per vi - a coe - li
Ro - ra - - te coe - li de - su - per

NOVÁK Sándor: Rorate et Alma. Ab auctore Alexandro Novák. — Kézirat. 8 szólam: 2 C, A, T, B, vl I, vl II, org. — 565.

Komponálási dátum: 23/11.1857. — Poss.-bejegyzés: Novák Sándor tulajdona 1867. — Régi jelzet: 1 40.

437. **Allegro moderato** **1. Allegro**

S A - ve Re - gi - na coe - lo - rum S Sal - ve Re - gi - na

2. Moderato

S Sal - ve re - gi - na Ma - ter

NOVÁK Sándor: Salve Regina et Ave Regia. Pro SATB, vl I et II con org. del Sig. Alexandro Novák Succentore. — Kézirat. 7 szólam: 2 S, A, T, vl I, vl II, org. — 566.

Komponálási dátumok: Salve 9/8 1858, Ave 31/3 1859. — Poss.-megjegyzés: Novák Sándor tulajdona 1867. — Régi jelzet: 1 39. — A régi katalógusban J. Schnabel neve áll, más művel, de áthúzva és fölé írva e Novák-mű.

438. **Andante**

C Tan - tum er - go sa - - cra - men - tum
S Ca - ro me - a ve - re est ci - - bus

NOVÁK Sándor: Tantum ergo in G. Ab auctore Alexand: Novák. — (Graduale in Festo Corp. Christ „Caro mea vere est cibus...”) — Kézirat. 7 szólam: 3 S, 2 A, T, B+org. — 567.

Komponálási dátum: 6/11 1862. — Másolási dátumok: juni 18-án 1878 (S, A). 29. Maj 1881 (org). — Régi jelzet: f 22.

439. **1. Allabreve** **2.**

S Tan-tum er-go sa-cra-men-tum S Ve-ne-re-mur cer-nu-i

NOVÁK Sándor: 2 Tantum ergo. 1. In C. Ab auctore Alexandro Novák. — 2. in F. Ab auctore Antonio Richter. — Kézirat. 5 szólam: 2 S, A, T, org. — 568.

A B-szólam hiányzik. — Komponálási évszámok: 1860 (org), 24/2 1861 (borító). — Másoló/poss.: Novák Sándor tulajdona 1867 (borító). További másolói bejegyzések: 24/2 1861 AN (S, A, T).

440. **Spiritoso**

S Ve-ni sanc-te Spi-ri-tus Ve-ni sanc-te Spi-ri-tus

NOVÁK Sándor: Veni Sancte. Pro SAT et B, VI I et II, Fl., Tr I et II, Timp. et Org. Compositum per Alexandrum Novák, Succentor Csornensis. — Kézirat. 13 szólam: 3 S, A, T, B, vl I, vl II, vln, fl, tr I/II, timp, org. — 570.

Komponálási dátum a címlapon: 21. Feb. 1858. További, másolási dátumok: Alba 9/9 1876 N. I. (vln), 9/9 1876 (org).

441. **Allegro non molto**

C Ky-ri-e solo: e-le-i-son, e-le-i-son
B Ky-ri-e

NOVOTNY [Ferenc]: Missa Pastorele[!]. — Kézirat. 6 szólam: S, T, B, vl I, vl II, org. — 970.

Az A-szólam hiányzik. — A régi katalógusokban nem található.

442. **Poco allegro**

VI.I A solo Sur-re-xit Do-minus

NOVOTNY Ferenc: Offertorium de Resurrectione. („Surrexit Dominus...”, ill. „Laudemus Dominum...”) CAT conc., T., vl I, vl II, 2 cor., org. et vln. — Kézirat. 12 szólam: C, A, B, conc, T, 2 vl I, vl II, vln, cor/clarino I, cor/clarino II, timp, org. — 559.

Régi jelzet: e 9.

443. **Coro I**

S Miserere me-i De-us

PALESTRINA Pierluigi, Giovanni da: Miserere. Für 2 Chöre mit SATB. Del Sig. Palestrino. — Kézirat. P: [1] lev., 8 szólam: coro I: SATB, coro II: SATB. — 572.

Másoló/poss.: N: Vogel ChorRegent 1829 (borító). — Régi jelzet: m 29. — A régi katalógus 9 szótartot tüntet föl.

444. **Poco adagio**

VI.I S Re-qui-em. re-qui-em

PANNY, Joseph: Requiem. Für S, A u. B, 2 Vl., 2 Hörner (ad lib.), B. u. Orgel. Op. 21. — Wien, Math. Artaria, M. A. 893. 8 szólam: S, A, B, vl I, vl II, cor I/II, cb, org. — 2.

Régi jelzet: b 6. — Poss.-bejegyzés a címlapon: Gehört der Kirche St. Stephan.

Introductio. Allegro moderato

445.

PEITZGER, Joseph: Oratorium. A 4 vocibus — SATB concert. — vl I, vl II, Vla. oblig., Ob I, ob II oblig., cor I., cor II. in Dis, Vlc. concert., vln. con Fundamento. Del Signore Giuseppe Peitzger Offert. S.S. Capucinis Bodajkiensibus P. Simpertus Capuc. — Kézirat. 14 szólam: S, A, T, B — conc, vl I, vl II, vla, vlc conc, vln+org, ob I, ob II, cor I, cor II, b.c. — 840.

Borítón megjegyzés [nyomatott]: C. Schütz inv. et fec. 1780. — Másolói bejegyzések: PRC 1781 (T, B, vl I, vla, cor I/II, b.c.), PRC V A[nn]o 1781 (vl II), A [= anno?] 1871 (ob I), RC 1781 (ob II). — Régi jelzet: n 2. — A régi katalógus 13 szólamot tüntet föl.

446.

Ob. solo

S Do - mi - ne non sum di - gnus, ut in - tres sub tec - tum me - um

PICHLER, Karl: „Domine non sum dignus...” Chor für S, A, T u. B, ob., (oder clar. od. vl.) Solo mit Bgl. von 2 V., Vla., Vlc. u. Cb. Op. 2. — Wien [1839/40?], Diabelli, D. et C. 6829. 8 szólam: A, T, B, vl I, vl II, vla, vlc+cb, ob solo; kézírásban: Dir-St: [4] lev., 11 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, vl I, vl II, vlc+cb. — 576.

A nyomtatott szólamokból a S-szólam hiányzik. — Egyes kézírásos szólamokon a zeneszerző nevéként Richter szerepel! — Másoló/poss.: JosJanny ChorReg. (címlap), Janny (Dir-St).

447.

C Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son, e - lei - son, e - lei - son

POKORNY, Franz: Lytania de B: M: V: et de Nomen Jesu. CATB, vl I, vl II, clarino I, clarino II con org. Sig. Franciscus Pokorny. — Kézirat. 5 szólam: C, vl II, clarino I, clarino II, org. — 577.

Az A, T, B és vl I szólamok hiányoznak. — Másoló/poss.: Wenceslaus Franck. — Régi jelzet: i 15. — A régi katalógus 9 szólamot tüntet föl.

448.

S A - ve Ma - ri - a gra - ti - a ple - na

PRANDAU, [Karl]: Ave Maria. Von Baron Prandau. — Kézirat. 17 szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II, vla, vlc, cb, org, fl, clar I, clar II, fg, cor I, cor II; újabb korú kézírásban: Dir-St: [2] lev., 10 szólam: 4 S, 3 A, T, B, vl I. — 578.

Korábbi másolói bejegyzések: JosJanny ChorReg. (borító).

449.

Org. B Coeli e - nar - rant glo - - - ri am De - i

PRANDAU, Karl: Offertorium („Coeli enarrant gloriam Dei...”). Für 4 Singstimmen mit Bgl. der Orgel, oder 2 V., Vla., Fl., 2 Clar., Fg., 2 Hörner, Vlc. u. Cb. Op. 22. — Wien [1824/25?], Diabelli, D. et C. 1651. 14 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, fl, clar I, fg, cor I, cor II, org; kézírásban: 2 szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II, vlc+cb. — 579.

A nyomtatott szólamokból a clar II-szólam hiányzik. — Janny-hagyaték: Offertorium / 76.

Andante

450.

Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum

PRANDAUF, Karl: Tantum ergo. Für 4 Singstimmen u. Orgel, u. willkürlicher Instrumental-Bgl. — Kézirat. 18 szólam: 2 S, 2 A, T, B, vl I, vl II, vla, vlc, cb, fl, clar I, clar II, fg, cor I, cor II, org. — 580.

Másoló/poss.: JosJanny Chor Regent (borító). — Régi jelzet: f 18. — A régi katalógus 14 szólamot tüntet föl.

451.

Org. Tan-tum er - go

PRANDAUF, Karl: Tantum ergo No. 2. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Ob., 2 Fg., 2 Clarini, Timp., Vlc., Vln. et Org. — Kézirat. 18 szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II, vla, vlc, cb, ob I, ob II, fg I, fg II, tr I, tr II, timp, org. — 581.

Másoló/poss.: J. Janny (borító). — Régi jelzet: f 19.

1.Graduale. Andante 2.Graduale. Andante

452.

B Vi - de - bunt mul - ti et ti - me - bunt Vl. I

16 Ad te Do - mine le - va - vi solo Vi - as tu - as Do - mine de -

2. Offertorium. Andante

mon - stra mi - hi Vl. I B solo Re - mi - ni - scere mi - se - ra - ti - o - nem

PREINDL, Joseph: [2 Graduale u. 2 Offertorium.] — H. é. ny. n. 11 szólam: SATB, vl I, vl II, vln, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban 2 vl I. — 51.

A címlap hiányzik. — Régi jelzet: d 1—2. — A régi katalógusban megjegyzés: Diese sind beisammen zu finden.

3. Graduale. Andante 4. Graduale. Andante

453.

A Do - mi - ne quis ha - bi - ta - bit B U - nam pe - ti - vi a

4. Offertorium. Andante

Do - mi - no T solo Cla - ma - vi, cla - ma - vi

PREINDL, Joseph: Graduale de tempore, No. 3. „Domine quis habitabit. . .” — Graduale No. 4. „Unam petij a Domino. . .” — Offertorium No. 4. „Vocem meam audi. . .” — Kézirat. 15 szólam: 2 S, 2 A, T, 2 B, 2 vl I, 3 vl II, vln, 2 org. — 582/a.

Régi jelzetek: d 5—6. — A műveket utólag kötötték össze.

454. **5. Graduale. Allegretto** **6. Graduale. Andante**

S Non nobis Do-mi-ne B In-tro-i-bo in domum tu-am

5. Offertorium. Adagio **6. Offertorium**

S solo Be-ne-dic-tus es, be-ne-dic-tus es Do-mi-ne S Do-mi-ne.

Do-mi-ne, Do-mi-nus no-ster

PREINDL, Joseph: Graduale de tempore, No. 5. „Non nobis Domine...” — Offertorium No. 5. de tempore „Benedictus es Domine...” — Offertorium No. 6. „Introibo in domum tuam...” — Kézirat. Dir-St; összesen 16 szólam, 8 szólam az összes művel: SATB, 2 vl I, vl II, vln, csak a No. 6. művel 8 szólam: SATB, 2 vl I, vl II, vln, clarino I, timp. — 582/b.
Másoló/poss.: J. Janny. — Régi jelzet: d 4—6.

455. **Adagio**

S In-ci-pit la-men-ta-ti-o

PREINDL, Joseph: Lamentationes Jeremiae prophetae, choralis vocum concentui. — Lamentationen welche in der heiligen Charwoche, in den katholischen Kirchen gesungen werden. Hrsg. für Gesang mit Bgl. des Pf. oder der Orgel. — Wien [1816], Steiner, S. et C. 2518. 1 kötet: 37 l. — 61.

Régi jelzet: m 6.

Ua. 3 szólam: S/T solo, A, T. — 146.

A régi katalógus 5 szólamot tüntet föl.

456.

PREINDL, Joseph: Lamentationen. (Chöre) am Mittwoch in der Charwoche. — Kézirat. 4 szólam: 2 S, 2 A. — 583/a.

A többi szólam hiányzik. — Másoló/poss.: Scripsit Janny 1864. Mar. (S), ill. Janny (borító). — További másolói bejegyzés: C. Rittel scripsit (A). — Janny-hagyaték: Lamentatio / 4.

457.

PREINDL, Joseph: Chöre zu den Lamentationen in der Charwoche am Gründonnerstag. — Kézirat. Szerda: 9 szólam: 3 S, 2 A, 2 T, 2 B.; csütörtök: 10 szólam: S solo, 3 S, 2 A, 2 T, 2 B. — 583/b.

Másolói bejegyzések: JJózsef 1864 Martius 24 (B). — Janny-hagyaték: Lamentatio / 4.

458.

PREINDL, Joseph: Lamentationen (Chöre) am Freitag in der Charwoche. — Kézirat. 12 szólam: 4 S, 3 A, 2 T, 3 B. — 583/c.

459. **Andante**

S Ky-ri-e, ky-ri-e, ky-ri-e

PREINDL, Joseph: Missa in C. CATB, vl I in duplo, vl II, 2 ob., 2 clarino, 2 Possaunen, Org. et vln., timp. — H. é. ny. n. 15 szólam: SATB conc, vl I, vl II, vln, ob I, ob II, tr-ne I, tr-ne II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban 1 vl I-szólam. — 27.

Borítón felirat: Preindl Anno 1814. — Másolói bejegyzés: J:J [= Janny József] (vl I). — Régi jelzet: a 6.

386

460. **Andante**

S Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son

VI

PREINDL, Joseph: Missa in C. SATB, vl I, vl II dup., ob. I, ob II, clarino I, clarino II, tym., vlne., vlc. et org. — H. é. ny. n. 13 szólam: SATB, vl I, vl II, vlne, ob I, ob II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban 2 szólam: S, A. — 57.

A mű jegyzékszám: Op. 10. No. 4. — Régi jelzet: a 30.

461. **Andante**

S Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son

PREINDL, Joseph: [Missa.] — Kézirat. 13 szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vlne, clarino I, clarino II, timp, org. — 584.

Régi jelzet: a 42.

462. **Andante**

S conc. Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son

PREINDL, Joseph: Messe, Es. — [Wien, Mechetti — Steiner.] 12 szólam: SATB conc, vl I, vl II, vlne, ob I, ob II, tr-ne I, tr-ne II, org; kézírásban 3 szólam: vl I, cor I, cor II. — 25.

A nyomtatott címlap hiányzik. — Régi jelzet: a 41.

463. **Andante**

S conc. Ky - ri - e ky - ri - e

PREINDL, Joseph: Messe in B. A SATB vl I, vl II, 2 ob., 2 clarin., timp., vlne. ed org. Composti da Giuseppe Preindl. — [Wien, Mechetti—Steiner], 3. 13 szólam: SATB conc, vl I, vl II, vlne, ob I, ob II, clarino I, clarino II, timp, org conc. — 142.

Régi jelzet: a 82.

464. **Adagio**

S Ad te le - va - vi, ad te le - va - vi

PREINDL, Joseph: Offertorium („Ad te levavi animam meam . . .”). Für SATB, 2 Vl., 2 Hoboen, 2 Tr. u. Pauken, Cb. u. Orgel. [Op.] 10. — Wien [1829], Mechetti, P. M. 1986. 9 szólam: SATB, vl I, vl II, ob II, clarino I, clarino II; kézírásban: P: [2] lev., 17 szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II, 2 vlne, fl, ob I, ob II, clarino I, clarino II, tr di B, timp, org. — 135.

A nyomtatott szólalomból hiányzik az ob I- és org-szólam. — Régi jelzet: e 3. — Poss.: Janny (címlap), ill. Gehört der Dom-Kirche in Albae 1831. — A régi katalógus 14 szólalomat tüntet föl.

465. **Adagio**

solo A - ve, a - ve, a - ve Ma - ri - a

PREINDL, Joseph: Offertorium de Beate[!] Maria. „Ave Maria. . .” A SATB, vl solo, vl I—II, vlc. et org. Sig. Preindl[!]. — Kézirat. 8 szólam: SATB, vl I, vl II, 2 org. — 585.

Másoló/poss.: M: Hanner [áthúzza és fölé írva]: Simon Huper[?] in Högyész [ez is áthúzza]. — Másolói bejegyzés a P végén: Scripsit Josephus Bardon scholasticae Pract. Alba Regia die 21 Julii 1859 anno. — Későbbi másoló: Fr: Pbl [= Purebl] (S solo). Megjegyzés: Am 2ten Februarij gesungen wurde von die Frau v. Say 1829. — Régi jelzet: e 67. — A régi katalógus 10 szólamot tüntet föl. — Későbbi kézirással meglévő anyagok: P: [10] lev., 10 szólam: S solo, 3 S coro, 2 A, T, B, vl solo, org.

466. **Andante**

VI.I S Be - ne - di - ci - te gen - tes

PREINDL, Joseph: Offertorium („Benedicite gentes. . .”). Terzetto per 3 S., 2 vl., vln., vlc. e org. (vla., 2 ob., 2 cor. e fg. ad lib.) — Kézirat. Dir-St: [2] lev. 13 szólam: S I, S II, A, vl I, vl II, vla, cb, ob I, ob II, fg, cor I, cor II, org. — 586.

467. **Andante**

VI.I S solo In te Domi - ne, spe - ra - vi

PREINDL, Joseph: Offertorium („In te, Domine, speravi. . .”). Für SATB mit Bgl. von 2 VI., Orgel u. Vln. — Wien [1837/38], Mechetti, P. M. 2855. 8 szólam: S solo, A solo, T solo, B solo, vl I, vl II vln., org; kézírásban: Dir-St, 5 szólam: SATB, vln. — 76.

Másolói bejegyzés: 1868 Janny Imre (B).

468. **Andante**

VI.I S solo Lauda a - nima me - a

PREINDL, Joseph: Offertorium („Lauda anima mea Dominum. . .”). Duo für S. u. A. mit Bgl. von 2 VI., Orgel u. Vln. — Wien [1827], Mechetti, P. M. 1809. 6 szólam: S, A, vl I, vl II, vln., org; kézírásban: P: [3] lev. — 33.

Másoló/poss.: J Janny (címlap). — Régi jelzet: e 106. A régi katalógus ezen a jelzeten egy Josef Wolf-művet közöl, azt áthúzták és ceruzával föléírták Preindl e művének címadatait.

469. **Adagio**

Vlc. S conc. Requiem. requiem ae - ter - nam

PREINDL, Joseph: Requiem. Für SATB, vl I, vl II, 2 Hoboan obl., 2 Posaunen, 2 Tr. u. Pauken, Vlc., Cb. u. Orgel. — Kézirat. P: [20] lev., 18 szólam: S, 2 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vln.+vlc, ob I, ob II, clarino I, clarino II, tr-ne I, tr-ne II, tr-ne II vel clarino in As, timp. — 587.

Janny-hagyaték: Requiem / 8.

470. **Adagio non troppo**

VI.I S solo A - ve Ma - ri - a

PREYER, Gotfried: Ave Maria. — Kézirat. P: [6] lev., 15 szólam: S solo, 3 T, 2 B, 4 vl I, 3 vl II, vla I, vla II. — 588.

Janny-hagyaték: Offertorium / 79.

471. **Andante sostenuto** 33

Vl. I
A - ve Ma - ri - a Gra - ti - a ple - na

PROCH, Heinrich: Offertorium „Ave Maria...” Für S. o T. u. obligater Vl. u. Orch-Bgl. Op. 198. — Wien [1862], Spina, C. S. 17230. 10 szólam: 2 S/T, vl I, vl II, vla, vlc, cb, clar I, clar II, cor I; Zgkiv. C. S. 17263, 11 l., kézírásban 4 szólam: 2 vl I, vl II, org. — 589.
Janny-hagyaték: Offertorium / 78.

472. **Andante** 20

Clar. I.
T solo
A - ve Ma - ris stel - la

PROCH, Heinrich: Offertorium „Ave maris stella...” Für S. oder T. u. Vl. Solo, mit Bgl. von 2 Vl., Vla., Vlc., Cb. u. Orgel obl., 2 Ob. u. 2 Hörner ad lib. Op. 7. — [Wien 1841—42, Diabelli], D. et C. No. 7075. 1 T-szólam; kézírásban 3 szólam: S solo, clar I, clar II. — 590.
A többi szólam hiányzik. — Janny-hagyaték: Offertorium / 78.

473. **Andante** 3

Vl. I.
S
Ky - ri - e e - lei - son

PROCH, Heinrich: Messe in C#. Für 4 Singstimmen mit Bgl. des ganzen Orch. — Kézirat. Dir-St: 40 l., 27 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, vl solo, 3 vl I, 2 vl II, vla, vlc+cb, vlne, ob I, ob II, cor I, cor II, tr I, tr II, tr-ne B, timp, 2 org. — 591.
Másolói bejegyzés: scripsit A. Vogel (A). — A többi szólamot Janny József másolhatta.

474. **Moderato** 16

Vl. I.
B solo
De - us
no - ster re - fu - gi - am et vir - - tus

PUREBL Ferenc: Graduale („Deus noster refugium...”). Für 1 B Stimm u. B-Flügelhorn Solo in A, 2 Vl., Vla., Cb., 2 Clar. in A, 2 Cor. in E, von Franz Purebl, Music-Director in Stuhlweissenburg. Op. 55. — Kézirat. 11 szólam: B solo, vl I, vl II, vla, cb, clar I, clar II, cor I, cor II, B-Flügelhorn solo, org. — OSZK, Ms. mus. 1.981.

A műben nyomtatott előzéklapon a címadatokon kívül ajánlás: Seiner hochgeborenen des libl. E.H. Johann I-ten Dragoner Regiments k.k. Herrn Obersten u. Commandanten Grafen Falkenhayn k.k. wirklichen Kämmerer, unterthänigst gewiedmet von Franz Purebl... — Valószínűleg eredeti kézirat.

475. **Andante moderato** 8

Vl. I.
B solo
De - us De - us me - us

RÄTH: Offertorium „Deus meus...” — Kézirat. 5 szólam: B solo, vl I, vl II, vla, org. — 592.
Poss.: Emmerth Henrik.

476. **1. Alma** **2. Alma**

Al - ma. al - ma, T al - ma, al - ma Al - ma Red - em - pto - ris Ma - ter

3. Alma

Al - ma. al - ma Red - em - pto - ris Ma - ter

4. Alma **5. Alma**

Al - ma Red - em - pto - ris Ma - ter Alma Redem - pto - ris. Redemptoris Ma - ter

6. Alma. Alla breve

Al - ma Red - em - pto - ris Ma - ter

1. Ave. Alla breve **2. Ave**

A - ve Re - gi - na coe - lo - rum A - ve Re - gi - na coe -

3. Ave **4. Ave**

lo - rum A - ve Re - gi - na coe - lo - rum A - - - ve Re - gi - na

5. Ave **6. Ave**

A - ve Re - gi - na coe - lo - rum A - - - - - - ve.

a - ve Re - gi - na coe - lo - rum

1. Regina. Alla breve

B Re - gi - na coe - li lae - ta - re, Re - gi - na

2. Regina **3. Regina**

Re - gi - na coe - li lae - ta - re Re - gi - na coe - li lae - ta - re

4. Regina **5. Regina**

Re - gi - na coe - li lae - ta - re Org.

6. Regina

Solo Re - gi - na coe - li lae - ta - re Re - gi - na coe - li lae - ta - re

1.Salve 2.Salve 1

Sal - ve, sal - ve Re - gi - na Org. Salve Re - gi - na Org.

2 4.Salve

Sal - ve Re - gi - na, Re - gi - na Ma - ter Salve, salve Re - gi - na

5.Salve. Allabreve 6.Salve. Allabreve

Sal - ve Re - gi - na B Sal - ve Re - gi - na

RATHGEBER, Valentin: Antiphonale Marianum, continens antiphonas de B.V. Maria 24, Alma Redemptoris 6, Ave Regina 6, Regina coeli 6, Salve Regina 6. A 4 vocibus ordinariis, et organo obligatis, 2 violinis partim obligatis, partim ad lib., ac vlc. Exhibitum à P. Valentino Rathgeberer. Op. 16. — Augustae Vindelicorum 1736, Lotter 7 szólam: CATB, vl I, vl II, org. — 147.

Poss.: Donatum S. J. Templo Miss. Albae à R.P. Prov. A[n]n° 1736. — Régi jelzet: 1 I—24. — Az egyes szólamok erősen használt, szakadozott-ragasztott állapotúak.

477. Andante

Ky - rie e - lei - son

REILICH, Alois[?]: Missa. CATB, vl I—II, travers. duobus obl., ob. 2bus obl., cornis 2bus obl., fg. 2bus obl., org. et vlne. Del Sig. Reilich. — Kézirat. 16 szólam: CATB, vl I, vl II, vlne, fl I, fl II, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, org. — 593.

A keresztnév ceruzával írtan szerepel. — Másoló/poss.: Adam Heyd. — Későbbi poss.-bejegyzés: Vogel Alajos Sz.feh.Belvárosi kántor 1889. 6/7.

478. Andante

De - us. De - us om - ni - po - tens

REINECKE, Karl: „Salvum fac regem.” Für 3-stimmigen Männerchor mit Bgl. von 2 Vl., Br., Vlc., Cb., 2 Hörnern, 2 Posaunen u. Pauken (ad lib.). Op. 67. — Leipzig [1857—60 között], Siegel, 1751. P: 13 l., 13 szólam: T, B I, B II, vl II, vla, vlc I, vlc II, cb, cor I, cor II, tr-ne I, tr-ne II, timp; kézírásban 6 szólam: 2 T, 2 B I, 2 VI I. — 594.

A nyomtatott szólamokból a vl I hiányzik. — Másolói bejegyzés: C. W. Stehlik őrmest. (vl I).

479. Andante

A Ky - ri - e e - lei - son. e - lei - son

REISSIGER, Karl Gottlieb: Grosse Messe No. 4. in Es. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Fl., 2 Ob., 2 Clar., 2 Fg., 2 Hörner, 2 Tr., Pauken, (Bombardon ad lib.), Vlc. u. Cb. — Wien [1841/42], Diabelli, D. et C. No. 7045. 21 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, fl I, fl II, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp; kézírásban: Dir-St: 59 l., 24 szólam: 7 S, 3 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc, vlne, fg I, bombardon, org. — 595.

Másoló/poss.: Janny. — Janny-hagyaték: Misék / 51. — A kézírásos org-szólam nincs végig leírva!

480. **Alla breve**

Ky - ri - e e - lei - son

REUTTER, Georg: Missa Allabreve. A 4 voci CATB con vlc. e b.c. senza organo. Del Sigre. Reutter. — Kézirat. 6 szólam: CATB, vlc, vlne. — 599.

Másoló/poss.: Lanny/Benny[?]. — Régi jelzet: a 66.

481. **Tempo moderato**

S Tan - tum er - go sa - cra - men - tum

REYMANN Ferenc: Tantum ergo in C. C et A, T et B, org. concerto, vl I, vl II, clarino I et II, timp. in C et G, vla., cb. Authore Franc. Reymann. — Kézirat. 10 szólam: CATB, vl I, vl II, vla, cb, clarino II, org conc. — 886.

A clarino I-szólam hiányzik. — Másoló/poss.: Nikolaus Fogl L[udj] M[agister] in Paary.

482. **1. Andante**

Lae - ta - tus sum in his

2. Allegro

Ex - al - ta ho te Deus me - us Rex

3. Andante

Be - ne - di - cam Do - mi - num

4. Adagio

in omni tem - pore In - cli - na Do - mi - ne au - rem tu - am

5. Andante

Do - mi - ne re - fu - gi - um fa - ctus est no - bis

6. Andante

Can - ta - te Do - mi - no

7. Moderato

Lae - ta - tus sum in his quae dic - ta sunt

8. Con moto

Re - gna - vit Do - mi - nus su - per om - nes

9. Con moto

Ju - bi - la - te

10. Allegretto

De - o om - nis ter - ra Do - mi - nus De - us vir - tu - tum

11. Allegretto

Can - ta - te Do - mi - no

12. Moderato

Be - a - tus vir qui ti - met Do - mi - num

13. Larghetto

Do - mi - ne Do - mi - nus no - ster

RICHTER Antal: Graduale No. 1. „Laetatus sum . . .” — Graduale No. 2 „Exaltabo te Deus meus . . .” — Graduale No. 3. „Benedicam Dominum . . .” — Graduale No. 4. „Inclina Domine . . .” — Graduale No. 5. „Domine refugium factus est nobis . . .” — Graduale No. 6. „Cantate Domino . . .” — Graduale No. 7. „Laetatus sum in his . . .” — Graduale No. 8. „Regnavit Dominus . . .” — Graduale No. 9. „Jubilate Deo . . .” — Graduale No. 10. „Domine Deus virtutem . . .” — Graduale No. 11. „Cantate Domino . . .” — Graduale No. 12. „Beatus vir qui timet . . .” Seyfried. — Graduale No. 13. „Domine Dominus noster . . .” — Kézirat. 11 szólam: 2 S, 2 A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc+cb, cor I — ebben csak a No. 1 található; 9 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, org. — 605.

A 3. sz. mű Ignaz Seyfried műve! — Régi jelzet: d 37. — A régi katalógus megjegyzése: Dem Löbl. Dom-Capitel verehrt vom Author 1838. — Másolói bejegyzés: Johann Proszk Lehrer 1838 (S).

483. *Allegro*

S Ex - al - ta - bo te De - us me - us rex

RICHTER Antal: Graduale No. 2. „Exaltabo te Deus meus.” — Kézirat. 13 szólam: SATB, vl I, 2 vl II, vla, vlc+cb, ob I, cor I, cor II, org. — 606.

Az ob II szólam hiányzik. — Régi jelzet: d 38. — A régi katalógus megjegyzése: Dem Löbl. Dom-Capitel verehrt vom Author 1838.

484. *Andantino*

S Be - ne - di - cam Do - mi - num in om - ni tem - po - re

RICHTER Antal: Graduale No. 3. „Benedicam Dominum . . .” — Kézirat. 11 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, cor I, cor II, org. — 607.

Régi jelzet: d 39. — A régi katalógus megjegyzése: Dem Löbl. Dom-Capitel verehrt vom Author 1838.

485. *Adagio*

S In - cli - na Do - mi - ne au - rem tu - am

RICHTER Antal: Graduale No. 4. „Inclina Domine . . .” — Kézirat. 11 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, cor I, cor II, org. — 608.

Régi jelzet: d 40. — A régi katalógus megjegyzése: Dem Löbl. Dom-Capitel verehrt vom Author 1838.

486. *Andante*

vl. S Do - mi - ne re - fu - gi - um fac - tus est no - bis

RICHTER Antal: Graduale No. 5. „Domine refugium . . .” — Kézirat. 11 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, cor I, cor II, org. — 609.

Régi jelzet: d 41. — A régi katalógus megjegyzése: Dem Löbl. Dom-Capitel verehrt vom Author 1838.

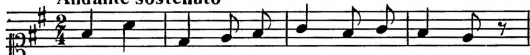
487. *Andantino*

C Can - ta - te Do - mi - no can - ti - cum no - vum

RICHTER Antal: Graduale No. 6. „Cantate Domino canticum novum . . .” — Kézirat. 11 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, cor I, cor II, org. — 610.

Régi jelzet: d 42. — A régi katalógus megjegyzése: Dem Löbl. Dom-Capitel verehrt vom Author 1838.

Andante sostenuto

488.
S Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son

RICHTER Antal: 6 kurze Lytaneien. Für SATB, Vl. I et 2, Vla. u. Orgel. No. 5. in D. — Kézirat. 9 szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II, vla, org. — 615.

Másoló/poss.: Novák Sándor tulajdona 1867 (borító). — Régi jelzet: i 22. — A régi katalógusban Richter neve ceruzával van írva, a megjegyzés Nováktól származik.

Allegretto

489.
S Ky - ri - e e - lei - - son

RICHTER Antal: Lytanei No. 1. — Kézirat. 13 szólam: 2 S solo, 2 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlne, org; Dir-St: [4] lev. — 611.

Janny-hagyaték: Litania / 9.

Andantino

490.
S Ky - ri - e e - le - i - son

RICHTER Antal: Lytanei No. 2. — Kézirat. Dir-St: [4] lev., 13 szólam: 2 A solo, 2 S, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlne, org. — 612.

Másolói bejegyzés: 27/8 1868 (Dir-St). — Janny-hagyaték: Litania / 10.

Adagio

491.
S Ky - ri - e e - lei - son

RICHTER Antal: Lytanei No. 3. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Vlc., Vcl. u. Org. — Kézirat. Dir-St: [4] lev., 13 szólam: T solo, 2 S, 2 A, B, 2 v I, 2 vl II, vla, vlne, org. — 613.

Másolói bejegyzések: 27/8 1868 JJ (Dir-St), Janny Rudolf (S). — Janny-hagyaték: Litania / 11.

Andante

492.
S Ky - ri - e e - lei - son
B Ky - ri - e e - le - i - son

RICHTER Antal: Lytanei No. 4. (6 kurze Lytaneien. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Vlc., Vcl. u. Orgel. Von Anton Richter.) — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 11 szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vlc+vln, org. — 614.

Másolói bejegyzések: „Novák Sándor tulajdona, írta 6/12 1860” (borító). További bejegyzések: 6/12 1860. Novák Sándor (B), 6/12. 1860 (2 S, A, T), Csornán 6/12 1866. Novák Sándor (org). — Régi jelzet: i 19. — A régi katalógusban bejegyzés: Nováktól.

Andante sostenuto

493.
S Ky - ri - e, ky - ri - e, ky - ri - e e - lei - son

RICHTER Antal: Mariazeller Lytanei. Für 4 Singstimmen mit Bgl. von 2 Vl., 1 Vla., Vlc., Vcl. u. Orgel, 2 Hörner, 2 Tr. u. Pauken. — Kézirat. Dir-St: [6] lev., 23 szólam: 3 S solo, 2 B solo, tutti: 2 S, 2 A, T, 3 vl I, 2 vl II, vla, vlc+vln, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 616.

Másolói bejegyzések: Jani Is. (S, B solo), Janni József (vl II), Janny Chor.Reg. (Dir-St). — Janny-hagyaték: Litania / 8.

494. *Adagio molto*
 Vl. principale 24

RICHTER Antal: Offertorium („Ad te Domine clamabo...”) In E moll. Vl. Solo. Von Ant. Richter. — Kézirat. P: [8] lev., 12 szólam: 2 S, A, T, B, vl princ, 2 vl I, vl II, vla, 2 vlc+vln. — 617.
 Másoló/poss.: Janny (P). — Janny-hagyaték: Offertorium / 84.

495. *Adagio* VI. I. 32
 Org.

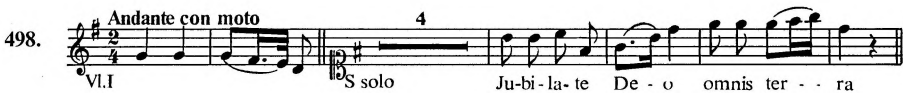
RICHTER Antal: Offertorium „Alma Dei Creatoris...” Solo für S. u. Waldhorn mit Bgl. von 2 Vl., Vla, Vlc, Cb. u. Org. Von Ant. Richter. — Kézirat. Dir-St: [3] lev., 8 szólam: 2 S solo, vlc solo, cor solo, 2 vl I, vln. org. — 618.
 Másoló/poss.: Jos. Janny ChorReg. (borító). — Janny-hagyaték: Offertorium / 82.

496. *Adagio non tanto* 8
 VI I

RICHTER Antal: Offertorium „Ave Maria...” S. Solo u. 4 stimmiger Chor mit Bgl. von 2 Vl., 2 Vla., Vlc., 2 Hörner, Cb. u. Orgel. — Kézirat. 12 szólam: S solo, SATB, vl I, vl II, vla, vlc+vln, cor I, cor II, org. — 619.
 Másoló/poss.: Jos. Janny ChorReg. (borító). — Régi jelzet: e 114.

497. *Andante ma non troppo lento* 6
 VI. I. B I

RICHTER Antal: Offertorium („Domine Deus salutis meae...”) — Kézirat. 10 szólam: B I, B II, B III, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc+vln, org. — 620.
 Régi jelzet: e 106. — A régi katalógus 12 szólamot tüntet föl.

498. *Andante con moto* 4
 VI. I. S solo

RICHTER Antal: Offertorium („Jubilate Deo...”) Für S. Solo u. Chor, Vl. I, vl II, Vla., Vln., Vlc. u. Org. — Kézirat. Dir-St: [3] lev., 24 szólam: 3 S solo, 3 S rip, 3 A, 2 T, 2 B, 4 vl I, 2 vl II, 2 vla, vlc+vln, 2 org. — 621.
 Másoló/poss.: Janny ChReg (Dir-St). — Janny-hagyaték: Offertorium / 87.

499. *Andante*

Vl. I B solo O Vir - go Ma -
ri - a in - te - - me - ra - ta

RICHTER Antal: Offertorium „O Virgo Maria...” B Solo, SATB coro, 2 vl., vla., fl., 2 ob., 2 fg., 2 clarino, tympan., org., vln. et vlc. — Kézirat. Dir-St: [6] lev., 28 szólam: 3 B solo, 3 S, 2 A, 2 T, 3 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc + vln, fl, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 624.

Másoló/poss.: Jos. Janny Reg. Chor. (Dir-St címlapja). — Janny-hagyaték: Offertorium / 83. — Egyes szólamokban más szövegek is előfordulnak: „Os justi...”, „Domine iudicium tuum...”, ill. „O Cecilia intemerata...”

500. *Andante*

S Unguentum in ca - pi - te

RICHTER Antal: Offertorium (de Tempore) („Unguentum in capite...”). A 4tr voci, 2 vl, vla, vlc, 2 ob. e 2 fg. ad lib, org. e vln. Del Sigre. Antonio Richter. — Kézirat. 20 szólam: 2 S, 2 A, T, 2 B, vl I, 2 vl II, vla, vlc solo, vlc + cb, cb, ob I, ob II, fg I, fg II, 2 org. — 623.

Janny-hagyaték: Offertorium / 85.

501. *Adagio*

Cor. I solo T solo Do - mine, Do - mine cla - ma - vi

RICHTER Antal: Offertorium No. 5. (de Tempore) („Domine clamavi ad te...”). A T e clar. solo, 2 vl., vla, 2 cor., org., vln. e vlc. Del Sig. Antonio Richter. — Kézirat. 10 szólam: T solo, vl I, vl II, vla, vlc + cb, clar solo, clar, cor I, cor II, org. — 602.

Janny-hagyaték: Offertorium / 81.

502. *Andante sostenuto*

Org. Vl. I Su - per flu - mina, flu - mina Ba - by - lo - nis

RICHTER Antal: Offertorium No. 8. („Super flumina Babylonis...”) A 4tro voci, vla. solo, 2 vl, vla, vln e vlc, e org. Dal Signe. Antonio Richter. — Kézirat. [4] lev., 27 szólam: 3 S, 3 A, 3 T, 3 B, 4 vl I, 4 vl II, 2 vla, 3 vlc + vln, 2 org. — 622.

Másoló/poss.: Janny (Dir-St címlapja). — Janny-hagyaték: Offertorium / 88.

503. *Allegro vivace*

Vl. I S Al - le - lu - ja, al - le - lu - ja

RICHTER Antal: Regina. — Kézirat. 25 szólam: 3 S, 2 A, 2 T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc, vln, fl, ob I, ob II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, tr-ne, timp, org. — 625.

Feltehetően B-szólóra írt mű, az az énekszólam azonban hiányzik.

504. **1. Moderato** **2. Con moto**

S Lae-ta-tus sum in his quae dic-ta sunt mi-hi

S Re-gna-vit Do-mi-nus su-per om-nes

RIEDER, Ambros: 2 Gradualien. Für 4 Singstimmen, 2 V., Cb. u. Orgel nebst 2 Tr. u. Pauken ad lib. Op. 40. No. 1—2. — Wien [1818], Steiner, S: u: C: 2797. (17. Lief. der Kirchen-Musikalien.) 11 szólam: SATB, vl I, vl II, vlne, clarino/cor I, clarino/cor II, timp, org. — 143.

Régi jelzet: d 14—15. — Poss.-bejegyzés: Gehört der DomKirche in Albae.

505. **Nº 3. Con moto**

S Ju-bi-la-te De-o om-nis ter-ra

Nº 4. Allegretto

S Do-mi-ne De-us vir-tu-tem

RIEDER, Ambros: 2 Gradualien. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Cb. u. Orgel, nebst 2 Tr. u. Pauken ad lib. Op. 41. No. 3—4. — Wien [1818], Steiner, S: u: C: 2798. (18. Lief. der Kirchen-Musikalien.) 11 szólam: SATB, vl I, vl II, vlne, clarino/cor I, clarino/cor II, timp, org. — 47.

Régi jelzet: d 16—17. — Poss.-bejegyzés: Gehört der Dom-Kirche in Alba. — Későbbi poss.: Vogl Chor Regent.

506. **Nº 5. Allegretto**

S Can-ta-te Do-mi-no can-ticum no-vum

Nº 6. Moderato

S Be-a-tus vir qui ti-met Do-minum

RIEDER, Ambros: 2 Gradualien. Für 4 Singstimmen, 2 Vl, Cb. u. Org., nebst 2 Tr. u. Pauken ad lib. Op. 42. No. 5—6. — Wien [1818], Steiner, S: u: C: 2799. (19. Lief. der Kirchen-Musikalien.) 11 szólam: SATB, vl I, vl II, vlne, clarino/cor I, clarino/cor II, timp, org. — 58.

Poss.: Vogel. — Régi jelzet: d 34—35.

507. **Andante** **18**

VI. I solo C solo Lau-da

Si-on Sal-va-to-rem

RIEDER, Ambros: Offertorium No. 1. S. u. VI. Solo, vl II, vla, cb. u. Org. Op. 43. — Wien [1818], Steiner, S: u: C: 2871. (21. Lief. der Kirchen-Musikalien.) 6 szólam: S, vl I, vl II, vla, vlne. — 54.

Régi jelzet: e 46. — Poss.: Hanner (címlap).

508. **Andante** **18**

VI. II S solo Lau-da Si-on Sal-va-to-rem

RIEDER, Ambros: Offertorium No. 1. („Lauda Sion Salvatorem . . .”) S. u. VI. Solo, vl II, vla, cb u. org. Op. 43. — Kézirat. 6 szólam: C solo, vl II, vla, vlné, org, vl solo. — 627.

A vl solo eleje hiányzik! — Másoló/poss.: N: Vogel 1826 (címlap). — További másolói bejegyzések: am 23ten August 1826 Alba Royale (S). — Régi jelzet: e 75.

509. **Allegro moderato** 24

VI. I A solo

Ju - stus ut pal - ma flo - re - bit

RIEDER, Ambros: Offertorien . . . No. 2. A. Solo, 2 VI., 2 Hoboen, Cb. u. Org. Op. 44. — Wien [1818], Steiner, S: u: C: 2872. (22. Lief. der Kirchen-Musikalien.) 7 szólam: A solo, vl I, vl II, ob I, ob II, vlné, org. — 32.

Poss.: Gehört der Dom-Kirche in Albae 1831. — Régi jelzet: 3 45.

510. **Andante** 24

VI. I Al - ma, alma

De - i, alma De - i cre - a - to - ris

RIEDER, Ambros: Offertorien . . . No. 4. SATB, 2 VI., 2 Horn, Cb. u. Orgel. Op. 46. — Wien [1818], Steiner, S: u: C: 2874. (24. Lief. der Kirchen-Musikalien.) 10 szólam: SATB, vl I, vl II, vlné, cor I, cor II, org., 3 kézírásos szólam: vl I, vl II, vlné. — 62.

Poss.: M: Hanner. — Régi jelzet: e 35.

511. **Andante** 25

VI. I B solo

De - li - ci - ae va - le - te

RIEDER, Ambros: Offertorien . . . No. 5. B. Solo, 2 VI., Vla., Cb. u. Org. Op. 47. — Wien [1818], Steiner, S: u: C: 2875. (25. Lief. der Kirchen-Musikalien.) 6 szólam: B solo, vl I, vl II, vla, vlné, org. — 114.

Régi jelzet: e 72. — Megjegyzés a katalógusban: der Kirche verehrt von Jos. Janny.

512. **Allegro moderato** 16

VI. I Ca - sti a -

mo - ris et ar - do - ris

RIEDER, Ambros: Offertorien . . . No. 6. („Casti amoris . . .”) S. Solo, 2 VI., Vla., 2 Horn, Cb. u. Org. Op. 48. — Wien [1818], Steiner, S: u: C: 2876. (26. Lief. der Kirchen-Musikalien.) 8 szólam: S solo, vl I, vl II, vla, vlné, cor I, cor II, org; kézírásban 2 szólam: vl I, vl II. — 629.

Poss.: M. Hanner., ill. Gehört der Kirche in Alba. — Régi jelzet: e 34. — A régi katalógus 10 nyomtatott szólamot tüntet föl.

513. *Larghetto*

Vl. I solo

S solo A - ve Ma-

ri - a gra - ti - a ple - na

RIEDER, Ambros: Offertorium in Es Dur. Für S. u. Vl. Solo mit Bgl. von einer 2. Vl., Vla., 2 Horn, Org. u. Vln. Op. 55. — Wien [180?], Cappi—Czerny, C. et Cz. 514. 7 szólam: S solo, vl I, vl II, vla, vln, cor I/II, org. — 83.

Régi jelzet: e 95.

514. *Andante*

Vl. I

S A - ve Ma - ri - a

RIEDER, Ambros: Offertorium „Ave Maria gratia plena . . .” Solo für S. u. Vlc. concert. mit Bgl. 2 Vl., Vla, 2 Hörner, Cb. u. Org. Op. 78. — Wien [1825], Diabelli, D. et C. 1996. 8 szólam: vl I, vl II, vla, vlc solo, vln, cor I, cor II, org. — 628.

A S-szólam hiányzik. — Poss.: Vogel Chor-Regent (borító). — Régi jelzet: e 49. — A régi katalógus 9 szótamot tüntet föl.

515. *Andante*

C Re - quiem ae - ter - nam do - na e - is Do - mi - ne

RIEDER, Ambros: Requiem. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Horn, 2 Posaunen (ad lib.), Cb. u. Orgel. Op. 1. — Wien [1818], Steiner, S. u. C: 2796. ([16. Lief. der Kirchen-Musikalien.]) 12 szólam: CATB, vl I, vl II, vln, cor I, cor II, tr-ne I, tr-ne II, org. — 119.

Poss.: Vogel Chor Regentl 1830 v. 1839 [a szám alja le van vágva] (címlap). — Régi jelzet: b 8.

516. *Larghetto*

Vl. I

S solo Sal - ve Re - gi - na

RIEDER, Ambros: Salve Regina. Für S. u. Vl. Solo mit Bgl. von einer 2. Vl., Vla., 2 Hörner, Vln, Vlc. u. Orgel. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 8 szólam: S, vl I solo, vl II, vla, vln + vlc, cor I, cor II, org. — 626.

Másoló/poss.: Jos. Janny ChorRegent (borító).

517. *1. Andante moderato* *2. Andantino*

S Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum

S Tan - tum

er - go Sa - cra - men - tum

RIEDER, Ambros: 2 Tantum ergo. (No. 1 Rieder. Op. 85. — No. 2. Von Anton Richter.) — Kézirat. 18 szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II, vla, fl, ob I, ob II, vln, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 603.

A No. 1 letétje: SATB, vl I—II, fl, vln, clarino I—II, timp, org. — A No. 2. letétje: SATB, vl I—II, vla, vln, fl, ob I—II, cor I—II, clarino I—II, timp, org. — Másoló/poss.: Alexander Novák Succentor.

518. *Andante*

so
 solo
 Ve - ni, ve - ni sanc - te Spi - ri - tus Ec - ce sa - cer - dos ma - gnus

RIEDER, Ambros: Veni Sancte Spiritus. In C, und Ecce Sacerdos Magnus, in B. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Tr. u. Pauken, Vlc., Cb. u. Org. Op. 67. — Wien [1825], Diabelli, D. et C. 1716. 11 szólam: CATB, vl I, vl II, vlc+cb, clarino I, clarino II, timp, org. — 30.

Poss.: Janny Chor Regent (borító). — Janny-hagyaték: Veni sancte / 9.

519. *Largo*

S
 Do - mi - ne, Do - mi - ne non sum di - gnus, di - gnus

ROSSER Ferenc: „Domine non sum dignus . . .” (Ad communionem.) — Kézirat. 4 szólam: SATB. — 631.

Régi jelzet: m 5. — A régi katalógus a Verschiedene Cantaten csoportba sorolva tünteti föl, ott is csak 4 szólam szerepel.

520. *Andante religioso*

Clar.
 solo
 Ex - au - di Domine, ex - au - di

ROSSER Ferenc: Offertorium („Exaudi Domine . . .”) 4 voci, clar. solo in B, violini 2 et vla, ob 2, fg 2, cor 2, tr 2, tympanum, org., vln. et vlc. Del Sig. Frantz Roser. Anno 1826. — Kézirat. 20 szólam: SATB, 2 vl I, vl II, vla, vln. ob I, ob II, clar solo, fg I, fg II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp, org. — 604.

Régi jelzet: e 22.

521. *Andante*

Org.
 C I
 In te Do - mi - ne, in te Do - mi - ne

ROSSINI, Gioacchino: Offertorium („In te Domine speravi . . .”, ill. „Ave Maria . . .”) Für SATB, mit Orgel-Bgl. Fürs Conventual Amt eingerichtet Jos. Janny. — Kézirat. 6 szólam: C I, C II, T, vl I, vl II, org. — 633.

Másoló/poss.: Jos Janny Chor Regent (borító). — Régi jelzet: e 30. — A régi katalógus 8 szólamot tüntet föl.

522. *Andante moderato*

Vlc.
 B
 Sta - bat ma - ter do - lo - ro - sa

ROSSINI, Gioacchino: Stabat Mater. Pour 2 S., T. et B. et choeur à 4 ou 5 voix. Avec acc. de piano par T. Labarre. — Mayence [1842], Schott, 6588. P: 109 p., 24 szólam — lemezszáma 6590 —, S I solo, S II solo, T solo, B solo, coro: S I, 2 S II, T, B, vl I, vl II, vla, vlc+cb, fl, ob, clar, fg, cor I/II, cor III/IV, tr, tr-ne A, tr-ne T, tr-ne B, timp; kézírásban 12 szólam: 2 S I, 3 S II, 2 T, 3 B-coro, vl I, vl II. — 634.

A P előszavának végén dátum: 1841 november. — Régi jelzet: n 4.

523. **Maestoso sostenuto**

S Ky - ri - e, ky - ri - e

Vl. I

ROTTER, Ludwig: Messe (No. 1.) de Sancto Wilhelmo. Für 4 Singstimmen, 2 V., Vla., 2 Ob., 2 Hörner, 2 Tr. u. Pauken, Vlc., Cb. u. Orgel. Op. 15. — Wien Glöggel. 20 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, ob I, ob II, cor I/II, tr I/II, timp, vlc+cb, org. — 5.
Régi jelzet: a 121.

524. **Andante**

S Ky - ri - e e - lei - son

ROTTER, Ludwig: Messe (No. 2.) de Sancto Vincentino. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Clar., 2 Hörner, Tr. u. Pauken, Vlc., Cb. u. Orgel. Op. 16., — Wien, Glöggel, F. G. 642. 20 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, clar I, clar II, cor I/II, timp, tr I/II, vlc+cb, org. — 13.
Régi jelzet: a 122.

525. **Adagio**

S Ky - ri - e. ky - ri - e

ROTTER, Ludwig: Messe (No. 3.) de Sancto Ludovico. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Clar., 2 Hörner, 2 Tr. u. Pauken, Vlc., Cb. u. Orgel. Op. 17. — Wien, Glöggel, F. G. 683. 20 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc+cb, clar I, clar II, cor I/II, tr I/II, timp, org. — 31.
Régi jelzet: a 123.

526. **Adagio**

S Ky - ri - e e - lei - son

Vl. I

ROTTER, Ludwig: Messe No. 4. De Sancto Friedrico. Für 4 Solo- u. Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Clar., 2 Hörner, 2 Fg., 2 Tr. u. Pauken, Vlc., Cb. u. Orgel. Op. 18. — Wien, Glöggel, F. G. 684. 22 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc+cb, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I/II, tr I/II, timp, org. — 117.
Régi jelzet: a 124.

527. **Andante**

S Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son

Vl. I

ROTTER, Ludwig: Messe (No. 5.) de Sancto Thoma. Für 4 Solo- u. Chorstimmen, 2 Vl., Vla., Fl., 2 Ob., 2 Hörner, 2 Fg., 2 Tr., 2 P. u. Orgel. Op. 19. — Wien, Glöggel, F. G. 685. 22 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc+cb, fl, ob I, ob II, tr I/II, cor I, cor II fg I/II, org. — 3.
Régi jelzet: a 125.

528. *Andante*

S Ky - ri - e e - lei - son

VI. I

ROTTER, Ludwig: Messe (No. 6.) de Sancto Bennone. Für 4 Solo- u. Chorstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Ob., 2 Hörner, 2 Tr. u. Pauken, Vlc., Cb. u. Org. Op. 20. — Wien, Glöggl, F. G. 686. 22 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 4 vl I, 2 vl II, vla, vlc+cb, ob I, ob II, tr I/II, cor I/II, timp, org. — 28.

Régi jelzet: a 126.

529. *Moderato*

VI. I

S solo

Con - fi - te - an - tur Ti - bi Do - mi - ne

ROTTER, Ludwig: Offertorium No. 1. (in G). „Confiteantur...” Solo für S. mit 4-stimmigem Chor, 2 Vl., Vla., Vlc., Cb. u. Org. (2 Ob., 2 Hörner), 2 Tr. u. Pauken. Op. 29. — Wien, Glöggl, F. G. 1089. (12 Gradualien u. 9 Offertorien für Sonn- u. Festtage...) 14 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, ob I, ob II, cor I, cor II, timp, org; kézírásban: Dir-St: [3] lev., 5 szólam: 2 S, A, vl I, vl II. — 26.

Másoló/poss.: Janny. — Janny-hagyaték: Offertorium / 85.

530. *Andante*

S Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum

ROTTER, Ludwig: Tantum ergo. Für SATB, 2 Vl., Vla., 2 Ob., 2 Tr. u. Pauken, Cb. u. Org. Op. 6. — Kézirat. 13 szólam: 2 S, A, T, 2 B, 2 vl I, vl II, vlne, org, ob I/II, clarino I/II. — 632.

Másoló/poss.: Gehört N: Vogel ChorRegent 1831 (borító). — Későbbi poss.-bejegyzés: Gehört der Dom Kirche Janny J. (borító, előbbi bejegyzés alatt). — Másolói bejegyzések: scripsit Bardon (S), J. Ist. irta (B). — Régi jelzet: f 11. — A régi katalógus 12 szólamot tüntet föl. A régi katalógusban bejegyzés: der Kirche verehrt von H. N. Vogel.

531. *Andante maestoso*

S Ky - ri - e e - lei - son

RÖDER, Georg Vinzenz: Messe in Es dur. Für SATB, 2 Vl. u. Vla., Fl., 2 Clar., 2 Hörner, 2 Tr., Pauken, Vln., Vlc. u. Org. — Kézirat. Dir-St: [11] lev., 25 szólam: 3 S, 2 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc+cb, fl, clar I, clar II, 2 tr I, 2 tr II, cor I, cor II, 2 timp, org. — 635.

Másoló/poss.: JJanny. — További másolói bejegyzések: scripsit Emericus Janny (S, A, vl II), scripsit Joseph: Janny Aug. 16 in anno 1864 (T, B, timp). — Janny-hagyaték: Misék / 52.

532. *Adagio molto*

VI. I

S

Re - quiem ae - ter - nam

RÖDER, Georg Vinzenz: Requiem (solemnis), in F♭. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Vln, Vlc. u. Org., dann entweder für 2 Clar., 1 Fg., Posaune, 2 Horn oder Tr., Pauken, oder 4 Posaunen mit 1 Directionstimmen. Op. 53. No. 1. — Kézirat. Dir-St: [7] lev., 33 szólam: 4 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc, vlc+cb, vln+vlc, ob, clar I, clar II, fg, cor I, cor II, tr-ne A, tr-ne T, tr-ne B I, tr-ne B II, 2 B-Flügelhorn, tr-ne B, timp, org. — 636.

Másoló/poss.: scripsit Josephus Jani 23/9 1868 (Dir-St). — További másolói bejegyzések: Fridolin Heines[?] Litl. Zgtz. des 612. Curassier Regiments gs. Horvat Tholdy[?] (vl II), scripsit Emericus Janny anno 1870 (S), C. 17. apr. 1869 (B), 21/9. 1868. Scripsit Josephus Jani (vl I), Alba-Regalensis. 23/9 1868. Josephus Jani (vln), scripsit E. Janny (ob). — Janny-hagyaték: Requiem / 9.

533. **Adagio**

Cor. solo B Et factus est Do-mi-nus re - fu - gium paupe - ri

[RYBA, Johann Jakob]: Offertorium No. 1. („Et factus est Dominus . . .”) Für B., Vla., Clar. u. Clarin. Solo mit Bgl. 2 Vl., Vln. u. Org. Von N. Riba. — Kézirat. 9 szólam: B, vl I, vl II, vla solo, vln, clar solo, cor solo, clarino solo, org. — 600.

Másoló/poss.: Janny ChorR. — Régi jelzet: e 98. — A régi katalógus 6 szólamot tüntet föl.

534. **Adagio**

Clar. I solo A O Je-su mi dul-cis - si - me

[RYBA, Johann Jakob]: Offertorium in Es. („O Jesu mi dulcissime . . .”) A A. Solo, Vl. I, vl II, clar. solo, cor I, cor II, vla. et org. Authore Riba. — Kézirat. 8 szólam: A, vl I, vl II, vla, clar I, cor I, cor II, org. — 601.

Másoló/poss.: Josef Winkler Schullehrer (borító). Régi jelzet: e 99.

535. **Andante**

S Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son

SANTNER, Karl: Messe in D dur. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Clar., 2 Hörner, 2 Tr., Pauken, Vlc., Cb. u. Orgel. — Kézirat. Dir-St: [10] lev., 23 szólam: 3 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, 2 cb+org, clar I, clar II, tr I, tr II, cor I, cor II, timp. — 639.

Másolói bejegyzések: Janny Imre, ill. J. I. (vl I), 28/8 1868 Josephus Jani (T), Irták Janny Rudolf és István (B), Janny [József] (org).

536. **1. Allabreve** **2. Allegretto moderato**

S A - sper - ges me Do - mi - ne A - sper - ges me, a - sper - ges me

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: 2 Asperges. No. 1. Für 4 Singstimmen, Cb. u. Orgel. — No. 2. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Cb. u. Orgel. Von Joh. Bapt. Schiedermeyer. Op. 45. — Wien [1826], Haslinger, S: u: C: 4717. (40. Lief. der Kirchen-Musikalien.) 8 szólam: SATB, vl I, vl II, vlc+vlne, org; kézírásban 1 vlc+vlne szólam. — 17.

Régi jelzet: 1 2.

537. **Graduale. Allegretto** **Offertorium. Allegro con brio**

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Graduale u. Offertori[!] („Exaudi Deus...”). 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Cor., Tymp. Org. — Kézirat. 3 szólam: vl I, vl II, org. — 640.

Az énekes-, fúvós- és ütősszólamok hiányoznak. — Másoló/poss.: M. Hanner. — Régi jelzet: d 7. — A régi katalógus 10 szólamot tüntet föl.

538. **Graduale. Moderato** **Offertorium. Allegro vivace**

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Graduale et Offertorium pro omni tempore. („Deus noster refugium...”, ill. „Exsultate justi...”) A CATB, vl I, vl II, graduale cor I et II in F, offertorium clarini I et II in C, vlc et org. — Kézirat. 10 szólam: CATB, vl I, vl II, vlc + vlne, cor/clarino I, cor/clarino II, org. — 641.

Másoló/poss.: N: Vogel Chor: Regent (borító). — Régi jelzet: d 13, ill. e 44.

539. **Moderato**

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Graduale in D. („Inclina Domine...”) CATB, vl I et II, clar. I et II, clarin. I et II, org. et vlne. et tymp. Auth. Schiedermayr. — Kézirat. 13 szólam: CATB, vl I, vl II, vlne, ob/clar I, ob/clar II, clarino I, clarino II, timp, org. — 909.

Másoló/poss.: J: Vogl gehörig, Lehrer in Paari.

540. **Andante**

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Lytaniae. A S, A et B, vl I—II, cor I—II, vlne con org. Authore J. Schiedermayer. (Lytaniae de Nom. Jesu et B. M. Virg.) — Kézirat. 10 szólam: 2 C, A, B, vl I, vl II, cor I, cor II, vlne, org. — 642.

Másoló/poss.: Vogel. — Régi jelzet: i 13. — A régi katalógus 9 szólamot tüntet föl.

541. **Adagio maestoso**

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Lytaney für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Clar., 2 Tr., Pauken, Cb. u. Org. Op. 41. — Wien [1826], Haslinger, S: u: C: 4710. (36. Lief. der Kirchen-Musikalien.) 12 szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + cb, clar I, clar II, tr I, tr II, timp, org. — 110.

Poss.: Vogel Chor: Regent, ill. Gehört der Dom Kirche in Stuhlweissenburg 1831. — Régi jelzet: i 11.

542. **Andante con moto**

Ky - ri - e e - lei - son Chri - ste e - lei - son

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Litaney. Op. 50. — Kézirat. 10 szólam: S, 2 A, T, B, 2 vl II, vlné, clar II, clarino I. — 643.

A többi szólam hiányzik. — Régi jelzet: s 12. — A régi katalógus 17 szólamot tüntet föl.

543. **Allegro non troppo moderato**

solo Ky - ri - e e - lei - son Chri - ste e - lei - son

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Litanie in D de B.M.V. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Ob., oder Clar., 2 Tr., Pauken u. Orgel. Op. 104. — Linz, Cajetan Haslinger. 12 szólam: SATB, vl I, vl II, ob/clar I, ob/clar II, tr I, tr II, timp, org; kézírásban: Dir-St: [6] lev., 9 szólam: S, A, T, 2 B, vl I, vl II, vlc+cb, tr-ne B. — 107.

Másoló/poss.: J. Janny. — Janny-hagyaték: Litanía / 12.

544. **Allegro**

Ky - ri - e e - lei - son

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Messe in C. — Kézirat. 13 szólam: CATB, vl I, vl II, vlné, clar I, clar II, clarino I, clarino II, timp, org. — 644.

Másolói bejegyzések: 1831. Vogel (Clarino I—II, timp), An[ton] Berg (T), A:B: [= Anton Berg] (B). — Régi jelzet: a 53.

545. **Andantino**

S Ky - ri - e e - lei - son

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Messe in C#. Für 4 Singstimmen mit Bgl. von Vl. I, vl. II Horn I, Horn II, Vlc., Cb. u. Orgel. Von J. Schiedermayer. Op. 32. — [Wien 1817], Haslinger, S: u: C: 2782. ([12. Lief. der. Kirchen-Musikalien.]) 9 szólam: SATB, vl I, vl II, cor I, cor II, org; kézírásban vlné. — 23.

Másoló/poss.: Janny. — Régi jelzet: a 63.

546. **Allegro con brio**

Glo - ri - a in ex - cel - sis

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Messe in C, für den Heil. Charsamstag (Sabbath Sanct). Mit Inbegriff aller Choräle u. Vesper-Psalmen, nach Vorschrift des römischen Missale. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Cb. u. Orgel, Clar., 2 Tr. u. Pauken ad lib. — Kézirat. 14 szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vlc+cb, ob/clar I, ob/clar II, tr I, tr II, timp. — 645.

Az org-szólam hiányzik. — Janny-hagyaték: Misék / 61.

547. **Adagio** **Graduale. Allegro**

Clarino Ky - ri - e Can - ta - te Do - mi - no

Offertorium. Andante cantabile

Vl. solo *S solo* Do - mi - ne ex - au - di

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Missa in C. 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Clar., 2 Cor., 2 Tr., Tymp. C et G, Org. et Vln. Auth: Schiedermeyer. — Kézirat. 16 szólam: CATB, vl I, vl II, vlc, vln, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 648.

Másoló/poss.: A. Heidinger. — Későbbi poss.: Vogel Alajos Szfehérvári belvárosi kántor 1889 6/7 (címlap). — Régi jelzet: a 35. — A régi katalógusban megjegyzés: Op. 35.

548. *Andantino*

VI. I

C Ky - ri - e e - lei - son. ky - ri - e

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Missa ex D. A CATB, 2 vl, 2 clarini, tymp., org. et vln. Author Joh. Bapt. Schiedermajer. — Kézirat. 11 szólam: CATB, vl I, vl II, vln, clarino I, clarino II, timp, org. — 916.

Másoló/poss.: gehörig Jacob Vogl Schullehrer in Paari 1834 (borító), ill. gehörig H: J. Vogel (org).

549. *Andante con moto*

VI. I

C Ky - ri - e e - lei - son

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Messe [No. 2.] Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Horn, Tr., Org. et Tymp. [Op. 19.] — [Linz, Cajetan Haslinger.] 8 szólam: CATB, vl I, vl II, cor I, cor II; kézírásban 11 szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, vl II, vln, 2 org. — 646.

Másoló/poss.: Jos: Winkler (org.) — Régi jelzet: a 60. — A régi katalógus 11 nyomtatott szólamot tüntet föl.

550. *Adagio maestoso*

S Ky - ri - e e - lei - son

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Messe, Es. — Kézirat. 18 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, vl II, vlc + cb, ob I, ob II, tr I, tr II, timp, org. — 647.

Másoló/poss.: J. Janny. — Régi jelzet: a 115. — A régi katalógus 17 szólamot tüntet föl.

551. *Andante con moto* *Graduale. Moderato*

S Ky - ri - e e - lei - son

S Lau - da, lau - da

Offertorium. Adagio quasi ad lib.

B De - us mi - se - re - a - tur no - stri

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Messe nebst Graduale u. Offertorium. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., u. Orgel, von Joh. Bap. Schiedermayer. Op. 31. — Wien [1817], Steiner, S. u. C. 2781. 14 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, 2 org; kézírásban 10 szólam: S, A, B, vl I, vl II, cb, cor I, cor II, clar I, clar II. — 68.

Másoló/poss.: gehörig Jacob Vogel Schullehrer. — Régi jelzet: a 61. — A régi katalógus összesen 8 szólamot tüntet fel.

552. **Moderato** Ky - ri - e e - lei - son **Graduale. Allegro moderato** Sal - vum me fac Do - mi - ne

Offertorium. Andante sostenuto 9 **S solo** Con - ser - va me Do - mi - ne

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Messe nebst Graduale u. Offertorium. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Horn (ad lib.) u. Org. Op. 33. — Wien [1817], Steiner, S: u: C: 2783. (3. Lief. der Kirchen-Musikalien für das Land.) 18 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, 2 cor I, 2 cor II, 2 org; kézírásban 7 szólam: 2 S, vl I, vl II, vln, T solo (off.) org (off). — 127.

Poss.: Jo: Winkler. — Másolói bejegyzés: Rainis 1839 (vl I). — Előadási bejegyzés: am Christi Himmelfahrt aufgeführt S. Veit 21 Mai 1868 (T solo). — Régi jelzet: a 51. — A régi katalógus 10 szólamot tüntet föl, ill. Jannyval 21 darab.

553. **Adagio con moto** S Ky - ri - e e - le - i - son

Graduale. Allabreve S In te, te Do - mi - ne spe - ra - vi

Offertorium. Allegro moderato S Do - mi - ne, Do - mi - ne, Do - mi - nus no - ster

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Messe nebst Graduale u. Offertorium. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Clar., (Fl. u. Fg. ad lib.), Tr., Pauken u. Org. Von J. B. Schiedermayer... Op. 36. — Wien [1818], Steiner, S: u: C: 2786. (6. Lief. der Kirchen-Musikalien.) 15 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, fl, clar I, clar II, clarino I, clarino II, fg, timp, org; 1 kézírásos vln+org-szólam. — 4.

Régi jelzet: a 34.

554. **Allegro con brio** S Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Messe in D dur. Für 4 Singstimmen, vl I, vl II, 2 Hoboen [utólag beírval], clarino I, clarino II, timp, vln., vlc. et org. Componirt von J. Schiedermayer. — [Wien 1818, Steiner], S. et C. 2784. [(4. Lief. Kirchen-Musikalien fürs Land.)] 12 szólam: SATB, vl I, vl II, ob/clar I, ob/clar II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban 5 szólam: S, A, vl I, vl II, vlc+vln. — 55.

Régi jelzet: a 52. — A régi katalógus 16 szólamot tüntet föl.

555. **Adagio maestoso** S Ky - ri - e, ky - ri - e, ky - ri - e e - lei - son

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Messe in D. — H. é. ny. n. 16 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, fl, ob I, ob II, clarino I, clarino II, cor I, cor II, timp, org; kézírásban 3 szólam: vl I, vl II, vln. — 45.

Régi jelzet: a 28.

556. *Adagio quasi ad lib.*

B solo De - us mi - se - re - a - tor no - stri

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Offertorium „Deus misereator nostri...”. Für B Solo, 2 Vl., Vlc. u. Org. Von J. B. Schiedermayer... — Kézirat. 5 szólam: B solo, vl I, vl II, vlc, org. — 917.
 Másoló/poss.: gehöriq Jacob Vogel Schullehrer in Paari 1836.

557. *Allegro brillante*

Solo Lae - ten - tur coe - li et exul - tet ter - ra

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Offertorium „Laetentur caeli et exultet terra...”. Für S. oder T. u. Vl. Solo mit Chor u. Bgl. von 2 Vl., 1 Fl., 2 Clar., 2 Tr., (Fg., Pauken, Vln., Vlc. u. Orgel.) Von J. B. Schiedermayer. — Kézirat. Dir-St: [6] lev., 16 szólam: S solo, T solo, SAT, vl solo, vl I, vl II, vln, fl, clar I, clar II, fg, clarino I, clarino II, timp. — 649.

A B-, és org-szólam hiányzik. — Másoló/poss.: Janny ChorRegent. — Régi jelzet: e 70. — A régi katalógusban megjegyzés: der Kirche verehrt von J. Janny.

558. *Andante*

Vl. solo C solo
 Sur - re - xit, sur - re - xit Do - - mi - nus

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Offertorium „Resurrexit...”. — „In te Domine speravi...”. C solo, A, T, B, vl solo, vl I—II, clar. I—II, cor I—II, org. et vln. Sig. Schiedermayer. — Kézirat. 13 szólam: CATB, vl solo, vl I, vl II, vlc, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — 650.

Másoló/poss.: M: Hanner. — Régi jelzet: e 32.

559. *Adagio*

vl. I C
 Re - qui - em, re - qui - em ae - ter - nam

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Requiem in Fb. A SATB, 2 vl., vla. obl., 2 cor. con org. Composta dal Giovan. Bapt. Schiedermayer... Op. 29. — Kézirat. Dir-St: [6] lev., 17 szólam: 3 C, 3 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, org + vln + vlc, cor I, cor II, org. — 651.

Másoló/poss.: Jos. Janny, ill. Josephus Janny Reg. Chor. Alba Regiae (Dir-St). — További másolói bejegyzések: J. Jani (S, A, vl I), B.K. 5/9 1864 (T, B). — Janny-hagyaték: Requiem / 11.

560. *Adagio con moto*

S Re - qui - em ae - ter - nam do - na e - is Domine

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Requiem. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Hörner, Cb. u. Org. Op. 46. — Wien [1826], Haslinger, S: u: C: 4715. ([41. Lief. der Kirchen-Musikalien fürs Land.]) 10 szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + cb, cor I, cor II, org; kézírásban P: [9] lev., 1 vl I-szólam. — 92.

Másoló/poss.: J. Janny Reg: Chori (borító). — Későbbi másolói vagy előadási bejegyzés: Stuhlweisburg am 26/2 1892 Graspoint. — Régi jelzet: b 5.

561. **Adagio**

C Re - qui - em ae - ter - nam

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Requiem in C. A SATB, vl I, vl II, cor I, cor II, vlne, vlc con org. — [Wien, Chemische Dr.] 1757. 7 szólam: CATB, vl I, vl II, org; kézírásban 4 szólam: vlne, cor I, cor II, timp. — 94.

Régi jelzet: b 9.

562. **1. Moderato** **2. Allegro non troppo**

S Tan - tum er - go Sa - - cra - mentum S Tan - tum er - go
Sa - cri - men - tum

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: 2 Tantum ergo. No. 1. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Cb. u. Org. — No. 2. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Clar., 2 Tr., Pauken u. Org. Von Joh. Bapt. Schiedermeyer. Op. 44. — Wien [1826], Haslinger, S: u: C: 4713. [(39. Lief. der Kirchen-Musikalien.)] 13 szólam: SATB, vl I, vl II, vlc + vlne, clar I, clar II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban 3 szólam: B, bombardon, org. — 116.

Poss.-bejegyzés: Gehört der Dom-Kirche in Alba (címlap). — Régi jelzet: f 12. — A régi katalógus 12 szólamot tüntet föl.

563. **Allegro**

VI. I Te De - um lau - da - mus

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Te Deum laudamus. A CATB, vl I, vl II, clar I, clar II, clarino I, clarino II, timp. con org. Authore Joh. Bapt. Schiedermayr. — Vienna [1812], Stamp. chimica, 1756. 10 szólam: C, T, B, vl I, vl II, clar/ob I, clar/ob II, clarino I, clarino II, org; kézírásban 9 szólam: C, A, B, 2 vl I, vl II, 2 vlne, tr-ne B. — 69.

Régi jelzet: h 4.

564. **Allegro con brio**

S Te De - um lau - da - mus

SCHIEDERMAYR, Johann Baptist: Te Deum laudamus. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Clar., 2 Tr., Pauken, Cb. u. Org. von Joh. Bapt. Schiedermeyer. Op. 43. — Wien [1826], Haslinger, S: u: C: 4712. (38. Lief. der Kirchen-Musikalien.) 13 szólam: SATB, vl I, vl II, clar I, clar II, tr I, tr II, timp, vlc + cb, org; kézírásban 8 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb. — 96.

Poss.: Vogel, későbbi poss.-bélyegző: J. Janny.

565. **Allegro moderato**

VI. I cho - ri re - so - na - te T solo E - ja

SCHMID, Fr[anz] X[aver]: Offertorium No. 1. („Eja chori resonate. . .”) Für T. u. VI. Solo u. 4-stimmigen Chor mit Bgl. von 2 Vl., Vla., 2 Clar., 2 Hörner, 2 Clarinen, Vln. u. Org. — H. é. ny. n., 1455. 15 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, 2 vln. + org; kézírásban 4 szólam: 2 S, A, T. — 113.

Régi jelzet: e 97.

566. *Andante religioso*

Oh fel - sé - ges nagy Ur

SCHMIDT Péter[?]: A szent mise kezdetén. — Kézirat. 1 kötet [3] lev. — 939.

A címlapon ceruzás megjegyzés — Vogeltől —: Schmidt Pétertől, pécsi orgonász, zenetanár. — A mű ének-orgona vagy harmónium kíséretes, magyar szöveggel.

567. *Moderato*

T I Ky - ri - e e - lei - son, ky - ri - e e - lei - son

SCHMIED, Ant(on): Messe. Für T I, T II, B I, B II Solo u. 4-stim. Männerchor. — Kézirat. Dir-St: [10] lev., 24 szólam: 2 T I, 2 T II, 2 B I, 2 B II solo, coro: 4 T I, 4 T II, 4 B I, 4 B II. — 653.

Másolói bejegyzések: Bardón J: 18/2 1860 (Dir-St), Bardón. 8/3 1860 (T I/II solo, B I/II solo), Bardón 3/5. 1860 (T I coro), Bardón 21/5 1860 (2 T I coro, 4 T II coro, 3 B I, 3 B II coro), Bardón 4/5. 1860 (T II coro, B I coro, B II coro). — Janny-hagyaték: Misék / 63.

568. *Larghetto*

Org. A solo Alma Red - em - ptoris Mater

SCHNABEL, Joseph: Alma Redemptoris. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Ob., 2 Hörner u. Orgel. — Breslau Förster, 315. 7 szólam: C, A solo, T, B, vlc, vln, org. — 29.

569. *1. Larghetto* *2. Larghetto*

Fig. solo VI. I-II T solo Ex - au - di Do - mi - ne S Ve - ni sanc - te Spi - ri - tus Cor. I solo Lau - da Si - on Sal - va - to - rem

SCHNABEL, Joseph: 4 Gradualien, von — —, weiland Kapellmeister am Dom zu Breslau. 1. Inclina Domine. . . B solo, 2 Vl., Vla., 2 Clar., 2 Horn, (Fig.), Cb. Org. — 2. Exaudi Domine justitiam meam. . . SATB, 2 vl, vla, 2 clar, 2 Horn, cb. u. Org. — 3. Veni Sancte Spiritus. . . SATB, 2 Vl., Vla., 2 Ob., 2 Horn, 2 Tr, Cb. Pauken u. Org. — 4. Lauda Sion Salvatorem. . . B- u. S-Solo, SATB tutti, 2 Vl, Vla, 2 Clar, 1 Fl, 2 Fg, 2 Horn, Cb. u. Org. — Breslau, Leuckart. 22 szólam: C solo, B solo, CATB, vl I, vl II, vla, cb, fl, ob I, ob II, clar I, clar II, cor I, cor II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, timp. — 655.

Az org-szólam hiányzik.

Allegro moderato

570.

SCHNABEL, Joseph: Lytaniae (No. 1.) in C. CATB, 2 vl, 2 ob. ad lib., 2 cor., vln, vlc. et org. — [Breslau, Leuckart.] 11 szólam: CATB, vl I, vl II, ob I, ob II, cor I, cor II, org. — 101.

Poss.: Janny ChorReg. (borító). — Régi jelzet: i 16.

Moderato

571.

SCHNABEL, Joseph: Lytaniae (No. 2.) in G. SATB, 2 vl, vla, 2 ob. ad lib., 2 fl., 2 cor., vln., vlc. et org. — [Breslau, Leuckart.] 13 szólam: C, A, T solo, B solo, vl I, vl II, vla, vln+org, fl I/II, ob I/II, cor I, cor II. — 103.

Régi jelzet: i 17.

Allegro moderato

572.

SCHNABEL, Joseph: Lytaniae (No. 3.) de nomine Jesu. A CATB, 2 vl., vla., 2 ob. ad lib, 2 cor. et org. Auctore Josepho Schnabl. — Vratislaviae, Leuckart. 13 szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vln, ob I, ob II, cor I, cor II, org. — 105.

Régi jelzet: i 18.

Adagio

573.

SCHNABEL, Joseph: Missa in As. A SATB, vl I et II, vla, clar I et II, cor I et II in Es, cor I et II in As, vln, vlc. con org. — Kézirat. Dir-St: [8] lev., 21 szólam: 2 C, 2 A, 2 T, B, 3 vl I, 2 vla, 2 vln, 2 clar I, clar II, cor I, cor IV, 2 org. — 656.

A cor II—III szólamok hiányoznak. — Másolói bejegyzések: A. Reigl (SATB), Joh: Niemetz 1827 (org). — Janny-hagyaték: Misék / 56.

Largo

574.

SCHNABEL, Joseph: Missa quadragesimalis. A CATB et org. — Vratislaviae, Leuckart. P: 22 l., 24 kézírásos szólam: 2 S, S II, 2 A I, A II, 2 T I, T II, 2 B I, B II, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, tr-ne A, tr-ne T, tr-ne B, vlc+cb, 2 org. — 53.

Janny-hagyaték: Mise / 54.

Allegro moderato

575.

SCHNABEL, Joseph: Regina Coeli in C. Für Discant, A, T, u. B., 2 Vl., Vla., 2 Ob., 2 Hörner, 2 Tr., Pauken, Vln. u. Org. Op. 25. — Breslau, Leuckart. 17 szólam: C I, C II, A, T, B, vl I, vl II, vla, vln, ob I, ob II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 657.

Poss.: Jos. Janny ChorRegent in Stuhlweissenburg (címlap), ill. Jos. Janny Chor Regent (borító). — Janny-hagyaték: Antiphona / 5.

576. = 575.

SCHNABEL, Joseph: Regina Coeli in C. — Kézirat. 8 szólam: C I, 2 C II, A, T, B, vl I, vl II. — 658.

Másolói bejegyzések: Scr. I. Jani (C I/II, A), I. Janny (T), J. Imre (B), JHybl (vl I/II).

577. **Allegro moderato**

VI. I
C Di - xit Do - mi - nus Do - mi - no me - o

SCHNABEL, Joseph: Vesperae. A 4 vocibus, 2 vl. — Kézirat. 14 szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vln + vic, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 659.

Másolói bejegyzések: Bardon 11/8. 1859 (SA), Bardon 12/8. 1859 (T, B, vln) Bardon 14/7. 1859 (vl I/II, vla). — Régi jelzet: k 15. — A régi katalógus 16 nyomtatott szólamot tüntet föl, s a Schnabel nevet áthúzva, ceruzával Schwarz-ot írtak.

578.

C Di - xit Do - minus Do - mi - no me - o

SCHREIER, [Joseph?]: Vesperae pro omnibus festis. CATB, vl I et II, clarinis 2, Auth. Schreier. — Kézirat. 9 szólam: CATB, vl I, vl II, clarino I, clarino II, org. — 662.

Másoló/poss.: N: Vogel (címlap). — Régi jelzet: k 7.

579.

1. 2. **Andante**
T I Lau - da Si - on Sal - va - to - rem TI O - sa - lu - ta - ris ho - sti - a
3. 4. **Andante**
T I Ec - ce pa - nis TI Ve - rum ca - ro pa - nem ve - rum

SCHUBERT[?]: 4 Antiphonen zur Frohnleichnams Procession. Für 4 Männerstimmen. — Kézirat. 12 szólam: 3 T I, 3 T II, 3 B I, 3 B II. — 914.

580. **Andante**

S A - ve Ma - ri - a

SCHUBERT, Ferdinand: Ave Maria. Für 4 Singstimmen (S, A, T u. B). — Wien 1854, Dr. Schweiger. 1 kötet: [2] lev. (Beilage zum östert. Schulboten No. 33.) — 944.

Poss.: Vogel Alajos.

581. = 580.

SCHUBERT, Ferdinand: Ave Maria. Für SATB. Von —, 1854. — Kézirat. 4 szólam: SATB. — 663.

Másoló/poss.: Henrik Emmerth Chorregent 1887. 12/I.

582. *Andantino*

Orch. T solo Bo-ne De-us! a-mor me-us

SCHUBERT, Ferdinand[?]: Graduale in As „Bone Deus amor meus. . .” Für SATB mit Bgl. von 2 Vl., Vla., Fl., 2 Clar., 2 Hörner, Fg., Vlc., Cb. u. Org. — Kézirat. 2 Dir-St: [4] lev., 7 l., 33 szólam: 5 S, 6 A, 4 T, 2 B, 3 vl I, 2 vl II, 2 vla, 2 vlc+cb, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, fg, org; P címe: Harmonie zum Graduale. [2] lev. — 667.

Másoló/poss.: Jos. Janny Chor Reg. (borító), ill. Janny (Dir-St). — Janny-hagyaték: Graduale / 22.

583. *Andantino*

Vla O sa-crum con-vi-vium

SCHUBERT, Ferdinand: 4 Hymnen zur Frohnleichnams Procession. Für 4 Singstimmen, mit Bgl. von 2 Clar., 2 Hörner u. 2 Fg. — Kézirat. 11 szólam: SATB, clar I, clar II, fg I, fg II, vlc, cor I, cor II. — 664.

Másoló/poss.: Jos. Janny Chor Reg. (borító). — Janny-hagyaték: Hymnusz / 1.

584. *Andante*

Fl. solo S solo Ky-ri-e e-lei-son, e-lei-son

SCHUBERT, Ferdinand: Messe in B. Für SATB, 2 Vl., Vla., Cb., Vlc., Fl., Ob., 2 Clar., 2 Tr., Horn oder Flügelhorn Solo u. Pauken. (in Ermangelung der Harmonie Organo). (Pastoral-Messe. Op. 13.) — [Wien 1846, Haslinger], T. H. 10202. 1 fl/ob-szólam, kézírásban Dir-St: 22 l., 34 szólam: 4 S solo, 3 A solo, 2 T solo, 3 B solo, A/T, 2 vl I, 2 vl II, vla, 2 vlc+cb, fl, fl/ob, clar I, clar II, fg solo, cor solo flügelhorn, tr I, tr II — in F, tr I, tr II — in B, tr-ne B, timp, org. — 665.

Janny-hagyaték: Misék / 55. — Másolói bejegyzések: 7/12 1863 (Dir-St), JJ [= Janny József] Januar 3 1866 (S solo), Büttel János Dec. 12én 1863 (A solo), Dec. 24. 1866 Janni József (A solo), 19/12 1863 (vl I), JJ 5/1 1866 (vl I).

585. *Allegro maestoso*

S Re-gi-na coe-li, coe-li lae-ta-re

SCHUBERT, Ferdinand: Regina coeli in C. Für SATB mit Bgl. 2 Vl., Vla., 2 Ob., oder Clar., Tr. u. Pauken, Vlc., Cb. u. Org. — Kézirat. 16 szólam: 2 S, 2 A, T, B, vl I, vl II, vla, vlc+cb, ob/clar I, ob/clar II, clarino I, clarino II, timp, org. — 666.

Másoló/poss.: Jos. Winkler in Stuhlweissenburg. — Régi jelzet: 1 38.

586. **1. Allegro moderato** **2. Adagio**

S Ho - san - na fi - li - o Da - vid S In mon - te

3. Adagio

S O - li - ve - ti S Sanc - tus, sanc - tus, sanc - tus

4. Allegro moderato **5. Moderato**

S Pu - e - ri Hebrae - o - rum S Cum an - ge - lis et pu - e - ris

6. Andante

S In - gre - di - en - te Do - mi - no

SCHUBERT, Franz: Antiphonen zur Palmen-Weihe, am Palmsonntage. Für SATB. Op. 113. — Wien [1829], Diabelli, D. et C. 3261. 4 szólam: SATB., kézírásban P: [4] lev., 6 szólam: 2 S, A, T, B, org. — 952.

A mű jegyzékszám: D 696. — Másoló/poss.: JosJanny ChorRegent (címlap). — Janny-hagyaték: Vegyesek / 6.

587. **Andante con moto**

VI.I S solo Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son

SCHUBERT, Franz: Messe in C. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Ob. oder Clar., 2 Tr., Pauken Vlc., Cb. u. Org. Op. 48. — Wien [1825], Diabelli, D. et C. 1902. 12 szólam: SATB, vl I, vl II, vlne + vlc, ob/clar I, ob/clar II, clarino I, clarino II, timp. — 668.

Poss.-megjegyzés: Gehört der Kirche 1826 (címlap). — Régi jelzet: a 32.

588. = 587.

SCHUBERT, Franz: Missa in C. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Ob. oder Clar., 2 Tr., Pauken, Vlc., Cb., Orgel. . . Op. 48. — Kézirat. 2 Dir-St: [10], [6] lev., 19 szólam: 2 S, 2 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, 2 vlc + cb, ob/clar I, ob/clar II, clarino I, clarino II, timp. org. — 669.

Másoló/poss.: Jos: Winkler. — Régi jelzet: a 32, ill. Janny-hagyaték: Misék / 62.

589. **Allegretto**

Clar. solo S solo To - tus in cor - de lan - gue - o

SCHUBERT, Franz: Offertorium No. 1. „Totus in corde langoeo...” Solo für S oder T. u. Clar. concertant, mit Bgl. von 2 Vl., 2 Fl., 2 Hörner, Cb. u. Org. Op. 46. — Wien [1825], Diabelli, D. et C. 1900. 8 szólam: S solo, T solo, clar solo, fl I, fl II, cor I, cb, org; kézírásban: Dir-St: [2] lev. — 671.

Hiányzik: vl I/II-, cor II-szólam. — Poss.: Hanner [áthúzva, alatta megjegyzés]: Gehört der Dom Kirche in Alba. — Régi jelzet: e 62. — A régi katalógus 13 szólamot tüntet föl.

590. VI.I S To - ta pulchra est

SCHUMANN, Robert: Offertorium „Tota pulchra es Maria...” Für 1 S-stimme, 2 Vl., Vla. u. Vlc. — Kézirat. 2 P: [2], [2] lev., 9 szólam: 2 S, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc, org. — 672.

Poss.: Janny ChorReg. — További másolói bejegyzés: Carolin 1896 Oct. 26 (S solo). — Janny-hagyaték: Offertorium / 103.

591. *Andante*

 S Ky - ri - e e - lei - son

SECHTER, Simon: *Lytanei in Es. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Clar., 2 Hörner, Vla., Vlone., Vlc. u. Org.* — Kézirat. Dir-St: [3] lev., 17 szólam: 2 S, 2 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlne, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — 673.
 Régi jelzet: i 14.

592. *Andante*

 T I Ky - ri - e, ky - ri - e, ky - ri - e e - lei - son

SECHTER, Simon: *Missa in F. A T Imo et 2do, B Imo et 2do.* — Kézirat. P: [7] lev., 12 szólam: 3 T I, 3 T II, 3 B I, 3 B II. — 674.
 Másoló/poss.: Scripsit Jany József. — Janny-hagyaték: Misék / 59.

593. *Poco adagio*

 S Ve - ni sanc - te Spi - ri - tus

SECHTER, Simon: *Veni Sancte Spiritus. Für 4 Singstimmen mit Bgl. 2 Vl., 1 Vla., Vln., Vlc. u. Orgel.* — Kézirat. 9 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlne + vlc, org. — 675.
 Janny-hagyaték: Veni sancte / 11.

594. *Andante*

 Vlc. Ky - ri - e e - lei - son, e - le - i - son

SEEGNER, F. Gregor: *Messe. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Vln., Vlc. u. Orgel, 2 Hoboen, 2 Horn, 2 Tr., 2 Fg., 2 Tr-ne u. Pauken.* — Kézirat. Dir-St: [12] lev., 2 szólam: S, vlc + cb. — 676.
 A többi szólam hiányzik. — Másolói bejegyzés: 1865 (S). — Janny-hagyaték: Misék / 69.

595.

 S A - sperges me hy - so - po

SEEMANN József: *Asperges me. Für 4 Vocal Stimmen u. Orgel. Von Joseph Seemann.* — Kézirat. 5 szólam: SATB, org. — 677.
 Másoló/poss.: Joseph Knirsch (borító).

596. *Allegro moderato*

 VI. I B solo Iam Pas - cha no - strum

SEEMANN József: *Offertorium „Iam Pascha nostrum . . .” B solo, SATB solo, vl I, vl II, vla, ob I, ob II, cor I et II, clarino I et II, tympan, cb. u. Orgel.* — Kézirat. 19 szólam: SATB, B solo, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlne, ob I, ob II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 678.
 Másoló/poss.: Janny Chor.R. (borító). — Janny-hagyaték: Offertorium / 102.

1. Allegretto 2. Allegro

597.

SEEMANN József: Regina coeli. — Kézirat. 22 szólam: 3 C, A, 3 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, 2 vlné, ob I, ob II, clarino I, clarino II, timp, 2 org. — 679.

Janny-hagyaték: Antiphona / 6.

A C, vlné és org szólamok hátlapján mint No. 2. egy másik Salve Regina is található, szerzője: Michael Haydn.

Amoroso cantabile con espressione 13

598.

SEYDLER, Ludwig Karl: Ave Maria... Für S. u. Clar., oder Horn Solo mit Bgl. 2 Vl., Vla. u. Cb. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 17 szólam: 4 S, 3 vl I, 3 vl II, 2 vla, vlné, cb, clar, cor solo, org. — 681.

„Salve Regina...” és „Bone Deus...” szövegek is megtalálhatók az énekszólamban. — Másolói bejegyzés: 14/9 1859 (Dir-St). — Janny-hagyaték: Offertorium / 91.

Andante maestoso assai

599.

SEYFRIED, Ignaz: Fest-Chor (Hymnus) „Salvum fac Imperatorem...” Für 4 Singstimmen u. Orch. Zur glorreichen allerhöchsten Geburts- u. Namensfeyer sr. Majestät Franz I. Kaiser von Österreich. — Kézirat. 33 szólam: 3 S, 3 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc, vlné, fl, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, tr-ne I, tr-ne II, tr-ne III, tr I, tr II, timp, org. — 682.

Másoló/poss.: Vogel R: Chori 1834 (borító). — Régi jelzet: e 68.

Larghetto

600.

SEYFRIED, Ignaz: Graduale No. 3. „Domine, Dominus noster...” — [Wien 1827, Haslinger]. 4745. 6 szólam: S solo, A solo, T solo, B solo, vl I, vl II. — 139.

Régi jelzet: d 11. — A régi katalógus 8 szólamot tüntet föl.

Allegro maestoso 20

601.

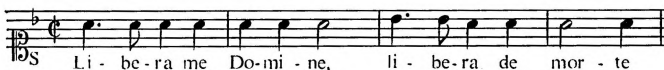
SEYFRIED, Ignaz: Graduale (No. 5.) „Nudus eram...” — [Wien 1837, Haslinger], T. H. 7345. 25 szólam: B solo, SATB coro, vl I, vl II, vla, vlc+cb, fl, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, tr I, tr II, cor I, cor II, tr-ne A, tr-ne T, tr-ne B, timp, org; kézírásban Dir-St, tr-szólam. — 50.

Janny-hagyaték: Graduale / 20.

602.

SEYFRIED, Ignaz: Libera, welches bey Beethoven's Leichenbegängnisse vor der Einsegnung des entseelten Körpers, in der Kirche bey den P.P. Minoriten in der Alservorstadt in Wien, den 29. März 1827 von dem Sänger-Chor, welcher den Leichenzug begleitete, gesungen worden ist. — Wien [1827], Haslinger, T. H. 5035. 4 szólam: T I, T II, B I, B II, kézírásban 3 szólam: C, T I/A, org. — 93.

Régi jelzet: c 1. — A régi katalógus 6 szólamot tüntet föl.

603.

SEYFRIED, Ignaz: Libera zum Gebrauche bei Aufführungen des Mozart'schen Requiem's. — Wien [1827], Haslinger, T. H. 5043. a) P: 13., lemezszám: T. H. 5042., b) 16 szólam: SATB, cor di bassetto I, cor di bassetto II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, tr-ne A, tr-ne T, tr-ne B, timp, vln, org; kézírásban 23 szólam: SATB, 2 vl I, vl II, vla, vlc + vln, fg I, fg II, tr-ne A, 2 tr-ne T, cor, 2 tr-ne B, clarino I, clarino II, clar I, clar II, timp, org. — 98.

Poss.: Jos. Janny. — Régi jelzet: c 1. — A régi katalógus 6 szólamot tüntet föl.

604. *Andante*

SEYFRIED, Ignaz: Messe in C. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Ob. (od. Clar.), 2 Hörner, 2 Tr., Pauken, Orgl u. Cb. — Kézirat. 21 szólam: 2 S, 3 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vln, ob I, ob II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 683.

Másoló/poss.: Josef Winkler Schullehrer (borító), ill. ad me Jos: Winkler in Alba 1831 (külső borító). — Másolói bejegyzés: scripsit Emericus Janny anno 1871 7/28 (A). — Janny-hagyaték: Misék / 67.

605. = 604.

SEYFRIED, Ignaz: Missa in C#. A SATB, vl I, vl II, vla, ob I, ob II, clarino I et II, vln., vlc., org. et tympan. — Kézirat. 19 szólam: 2 S, A, T, 2 B, 2 vl I, 3 vl II, vla, vln, clar I, clar II, clarino I, clarino II, timp, org. — 684.

Régi jelzet: a 29. — A régi katalógus 17 szólamot tüntet föl.

606. *Moderato*

SEYFRIED, Ignaz: Offertorium No. 1. (der 64ste Psalm) „Te decet Hymnus Deus in Sion...” Für 1 B-Stimme, den 4-stimmigen Chor u. Orch-Bgl. — Wien [1821], Steiner, S: u: C: 3129. (29. Lief. der Kirchen-Musikalien.) 21 szólam: SATB conc, vl I, vl II, vla, vlc + vln, fl, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, tr-ne A, tr-ne T, tr-ne, timp; kézírásban 3 szólam: B rip, vl I, vl II. — 87.

Poss.-bejegyzés: Gehört der Dom Kirche in Alba 1831. — Régi jelzet: e 47.

607. *Moderato e cantabile*

SEYFRIED, Ignaz: Offertorium No. 5. „Cum sumpsisset cor ejus audaciam. . .” Für 4 Singstimmen u. Chor mit Bgl. des ganzen Orch. Componirt, u. dem löblichen Kirchen-Musik-Verein in Pressburg hochachtungsvoll zugeeignet von — —. — Wien [1838], Haslinger, T. H. 7346. 28 szólam: S solo, A solo, T solo, B solo, SATB coro, vl I, vl II, vla, vlc + cb, fl, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, tr-ne A, tr-ne T, tr-ne B, tr I, tr II, timp, org; kézírásban 10 szólam: A solo, SATB coro, vl I, vl II, vlne, tr-ne A/clarino I, tr-ne T/clarino II. — 66.

Másoló/poss.: J. Janny Reg: Chori (borítón). — Másolási évszám 1838 (vl II).

608. **Allegro moderato**

B Do - mi - ne hy - so - po, Do - mi - ne

SEYLER József: Asperges me. A 4tuor voci cum organo. Joseph Seyler. — Kézirat. P: [2] lev., 13 szólam: 3 C, 3 A, 3 T, 3 B, org. — 686.

Másoló/poss.: Ex rebus Josephi Högl[?]. — Janny-hagyaték: Mindenféle / 12.

609. **Andante**

Vl. I Gau - de -
B a - mus om - nes in Do - minum

SEYLER József: Canon in F. Für S, T, B, vl I et II, cor I et II, vlne, vlc. et org. „Gaudeamus omnes in Domino. . .” — Kézirat. Dir-St: [4] lev., 11 szólam: S, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vlc + vlne, cor I, cor II, org. — 685.

Janny-hagyaték: Offertorium / 101.

610. **Moderato ma non tanto**

Vl. I Dex -
S - te - ra Do - mi - ni

SEYLER József: Graduale in B „Dextera Domini fecit virtutem. . .” A SATB, vl I, vl II, vla, ob I, ob II, clarino I et II, vlne, vlc con org. — Kézirat. 17 szólam: 2 S, 2 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlne, ob I, ob II, clarino I, clarino II, org. — 687.

Régi jelzet: e 71.

611. **Andante**

T solo O mi Je - su dulcis Je - su

SEYLER József: Graduale in A „O mi Jesu. . .” Für T. u. B. Solo mit Bgl. von vl I u. II, cor I et II, vlc, cb. u. org. — Kézirat. Dir-St: [3] lev., 8 szólam: T solo, B solo, vl I, vl II, vlne, cor I, cor II, org. — 688.

Másoló/poss.: Jos Janny ChorRegt. (borító). — Janny-hagyaték: Offertorium / 109.

612. **Allegro**

VI. I
C
O ju - sti me - di - ta - bi - tur sa - pi - en - ti - am

SEYLER József: Graduale pro festo S. Stephano Regi Confessori Patronique Hungariae „Os justi meditabitur...” A 4 voci, 2 vl, 2 vla, 2 ob., 2 fg., 2 cor., 2 clarini, tymp., org. et vlne. — Kézirat. 24 szólam: 2 C, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlne, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 689.

Másoló/poss.: Vogel Chor Regent 1832 (borító). — Régi jelzet: d 44. — A régi katalógus 23 szólamot tüntet föl.

613.

S
solo Mi - se - re - re me - i De - us

SEYLER József: Miserere. Für SATB. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 6 szólam: 2 S, A, T, B, org. — 690.
Janny-hagyaték: Miserere / 4. — Előadási bejegyzés: Isó 1884 (T).

614. **Andante maestoso**

VI. I
A solo
Ky - ri - e - e - lei - son ky - ri - e - e - lei - son

SEYLER József: Missa Solemnis in F. Für 4 Singstimmen u. Orch. Bgl. Componirt u. dem hochwürdigsten Hrn. Hrn. Fürsten Rudnay... gewidmet... — Wien [1821], Cappi—Diabelli, C. et D. 791. 17 szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlne+vlc, ob I, ob II, fg I/II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org; kézírásban 6 szólam: C, A, 2 vl I, vl II, vlne+vlc. — 691.

Poss.-bejegyzés: Gehört der Kirche und Dom zu Stuhlweissenburg (borító). — További megjegyzés: C[athedralis] E[cclesiae] A[lba] R[egiae] choro oblata per J. J. [= Janny József]. — Régi jelzet: a 31. — A régi katalógus 23 nyomtatott szólamot tüntet föl.

615. **Maestoso**

VI. principale
B
O quam pulchra est ca - sta

SEYLER József: Offertorium „Ecce Sacerdos magnus...” — „Misericordias Domini...” Für T. u. B. Solo u. VI. concert., mit Bgl. von 2 Vl., 1 Vla., 2 Hörner, Vlne., Vlc. u. Org. — Kézirat. 2 Dir-St: [4], [4] lev., 12 szólam: T, 2 B, vl princ., vl I, 2 vl II, vla, vlne, cor I, cor II, org. — 692.

A Dir-St szerint a szerző Seyler Károly, a régi katalógus S. Józsefet ír. — Régi jelzet: d 19. — A régi katalógus 13 szólamot tüntet föl.

616. **Moderato**

VI. I
T solo
Ec - ce Sa - cer - dos

SEYLER József: Offertorium vel Graduale „Ecce Sacerdos magnus...” il. „In virtute tua Domine...” A T et vl solo, vl I et II, ob I et II, cor I et II, vlne con org. — Kézirat. 10 szólam: 2 T, vl I, vl II, vlne, ob I, ob II, cor I, cor II, org. — 693.

Másoló/poss.: Nicolaus Vogel Chor Regent 1832 (borító). — További másolói bejegyzés: F[ogel] A[lajos?] (T). — Régi jelzet: d 47.

617. *Andante*

Solo Sal - ve Re - gi - na Ma - ter mi - se - ri - cor - di - ae

SEYLER József: Salve Regina. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 21 szólam: 3 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, 2 vln, 2 cor I, 2 cor II, 2 org. — 694.

Janny-hagyaték: Antifona / 14.

618. *Adagio*

C Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum

SEYLER József: Tantum ergo in Es dur. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 12 szólam: 2 S, 2 A, T, B, vl I, vl II, clar I, clar II, bombardon, org/vln/vlc. — 692.

Másoló/poss.: Janny ChorReg (borító).

696. jelzeten további kézírásos szövegek: 17 darab: SATB, vl I, vl II, vla, vln, clar I, clar II, clarino I, clarino II, cor I, cor II, timp, org, pf.

Janny-hagyaték: Tantum ergo / 16.

619. *Risoluto*

T I Fir - me - tur ma - nus tu - a

SEYLER Károly: Antiphona in Consecratione Episcopi „Firmetur manus tua...” A Carolo Seyler. — Kézirat. P: [5] lev. — 697.

Letét: 2 T, 2 B és org.

620.

Do - mi - ne hy - so - po et mun - da - bor

SEYLER Károly: Asperges. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vln., Vlc. u. Org. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 17 szólam: 4 S, 2 A, 2 T, 3 B, 2 vl I, 2 vl II, vln, org. — 698.

Másolói bejegyzés: Imre Janny (T). — Janny-hagyaték: Mindenféle / 14.

621. *Andante sostenuto*

S I A - ve Ma - ri - a gra - ti - a ple - na

SEYLER Károly: Ave Maria (No. 3. in F.) Für 2 S. u. 2 A mit nichtobligater Org. oder Physharmonica. — Augsburg, Böhm, 4040. 13 szólam: 3 S I, 3 S II, 3 A I, 3 A II, org. — 699.

Janny-hagyaték: Offertorium / 94.

622. *Andante sostenuto*

Vl I S solo Ky - ri - e e - lei - son

SEYLER Károly: Concentus Jubilaris. (Missa in C.) 8 idus Novembri A[nni] 1859, dum Summus R. Hungariae... Scitovszky... anno Sacerdotii 50... offeret... (No. 21.) — Viennae, Glöggl, F. G. 839. Dir-St: 19 l., 16 szólam: S solo, A solo, T solo, B solo, vl I, vl II, vla, vlc/cb, ob I, ob II, fg I, fg II, tr I, tr II, timp, org; kézírásban 16 szólam: 7 S, 3 A, 2 T, B vl I, vl II, vlc. — 707.

Másolói bejegyzések: Irta Jani József (T), írta Jani József 5/5 (B). — Régi jelzet: a 138. — A régi katalógus 17 nyomtatott szólamot tüntet föl.

623.

S Ec - ce, ec - ce, ec - - ce Sa - cerdos ma - gnus

SEYLER Károly: Ecce Sacer. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Hoboen, 2 Tr., Pauken, 2 Fg., Cb., Posaune, Vln., Vlc. u. Org. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 24 szólam: 3 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vln/vlc, ob I, ob II, fg I, fg II, tr I, tr II, tr-ne B, timp, org. — 700.

Janny-hagyaték: Mindenféle / 3.

624.

Orch. *Adagio maestoso* 2
S Ky - ri - e e - lei - son

SEYLER Károly: Missa solemn. 4 vocibus cantata, concinentibus 2 vl., vla., 2 ob., fg., cor., clarinis, tim., vlc., cb. et org. Consecrationis basilicae Strigoniensis memoria... — Wien, Hammer, A 517 H, ill. 517. 17 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, cor I/II, timp, org; kézírásban: Dir-St: [12] lev., 24 szólam: 9 S, 4 A, T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc, cb, tr I. — 701.

Másolói bejegyzések: 21/11 1866. Scripsit Josephus Jani (T), Scripsit Josephus Jani (B), 23/11 1867. Alba Regia. Scripsit: Josephus Jani Alumnii Vte classi (vl II). — Janny-hagyaték: Misék / 66.

625.

Maestoso
S I solo Ju - bi - la - te, ju - bi - la - te, ju - bi - la - te De - o

SEYLER Károly: Fest-Offertorium in D „Jubilato Deo...” Für gemischtes Solo- u. Ripien-Quartett (ohne Bgl.) mit Beigabe einer Dir-Stimme. — Augsburg, Böhm, 3914. Dir-St: 5 l., 6 szólam: S I solo, A I solo, T I solo, B I solo, S II/A II, T II/B II coro. — 702.

Poss.: Janny József (bélyegző). — Régi jelzet: e 112.

626.

Andante
T I Sal - ve, sal - ve magna Do - mi - na coe - la - rum Re - gi - na

SEYLER Károly: Hymnus Maria Cellensis „Salve magna Domina...” Dum... Scitovszky... pro jubilaeo septies saeculari eo deducens donum suum ad Aram Magnae Dominae die 8va Septembris 1857 deponeret a comite clero juniori cantatus. — H. é. ny. n. 1 kötet: [2] lev; kézírásban 5 szólam: S, A, T/S, T, B. — 703.

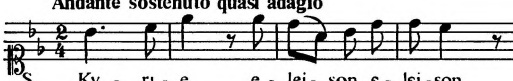
Másoló/poss.: Novák Sándor tulajdona 1867. — Régi jelzet: m 59.

627.

Andante sostenuto
S solo Ky - ri - e e - le - i - son

SEYLER Károly: 3 kurze Sonntags-Messen. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Horn, Cb. u. ausgesetzte Orgel als Dir-St. No. 1. in G. — Augsburg, Böhm, 4009-1. 2 Dir-St: 5, 5 l., 22 szólam: 2 S, 4 A, 2 T, 2 B, 3 vl I, 3 vl II, 2 vlc + vln, 2 cor I, 2 cor II; kézírásban 3 szólam: T, vl II, org. — 704.

Janny-hagyaték: Misék / 71. — A 2 vl I- és vl II-szólamon (korábbi?) bélyegző: Budapesti Belvárosi Plébánia-Egyház.

628.

Andante sostenuto quasi adagio
S Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son

SEYLER Károly: 3 kurze Sonntags-Messen. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Horn, Cb. u. ausgesetzte Org. als Dir.-St. No. 2. in B. — Augsburg, Böhm, 4010-2. 10 szólam: SATB, vl I, vl II, vln+vlc, cor/tr I, cor/tr II, org; kézírásban: Dir.-St: [4] lev., 6 szólam: S, 3 A, vl I, vl II. — 705.

Janny-hagyaték: Misék / 72.

Andante sostenuto

629.

SEYLER Károly: 3 kurze Sonntags-Messen. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Horn, abwechselnd mit Tr., Cb. u. ausgesetzte Org. als Dir.-St. No. 3. in C. — Augsburg, Böhm, 4016-3. 10 szólam: SATB, vl I, vl II, fic+cb, cor/tr I, cor/tr II, org; kézírásban 6 szólam: S, 2 A, vl I, vl II, cb. — 706.

Másolói bejegyzés: Janni (S, vl II). — Janny-hagyaték: Misék / 53.

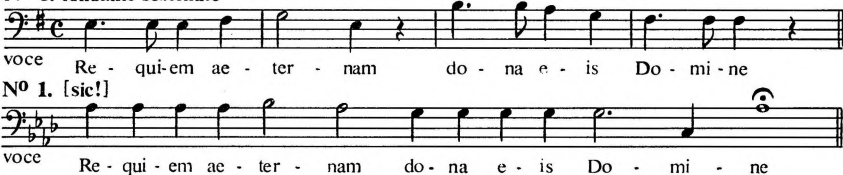
Andante sostenuto

630.

SEYLER Károly: Kurze Messe in G. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Hörner, Cb. u. Org. — Kézirat. P: [12] lev., 15 szólam: S solo, S, 2 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vlc+vln, 2 cor I, cor II, org. — 709.

Másolój/poss.: Janny (címlap), ill. megjegyzés: Javitott 30/VIII (P végén).

No 3. Andante sostenuto

631.

SEYLER Károly: Kurzes Requiem. Für 1 Männerstimme (Bar.) u. Orgel-Bgl. (Kann auch von 3—4 Männerstimmen im Einklange — unisono — gesungen werden.) No. 3. in E moll. (Chorale.) — Augsburg, Böhm, 3913-3. P: 7 l. — 720/koll. 1.

702/koll. 2.: Kurzes Requiem... No. 1. in F moll. — Augsburg, Böhm, 3911-1. P: 7 l.

Mindkettőn poss.-bejegyzés: Gehört der Kirche DomCapitel. V[ogel] A[lajos]. — Régi jelzetek: No. 3. b 15, No. 1. b 13.

Andante

632.

SEYLER Károly: Lateinische kurze Messe in E moll. Für 1 Männerstimme (Bar.) u. Orgel-Bgl. No. 2. — Augsburg, Böhm, 3908-2. Dir.-St: 10 l. — 710/koll. 1.

Régi jelzet: a 140. — Későbbi bejegyzés: A templom tulajdona. Átvettem 1886 május 12. Vogel Alajos.

710/koll. 2.

[BAJZÁTH György]: Ave maris stella. Cantus pro 1 voce, comitante clavicordio aut organo... Auctor idem qui Cantus — Sub tuum praesidium. — H. é. ny. n. 1 kötet: 3 l.

Poss.: Emlékiül Főtiszt. ... Pfr... Sándor úrtól 1870 17/3 Vogl

633. **Andante sostenuto**

Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son

SEYLER Károly: Lateinische kurze Messe in F dur. Für 1 Männerstimme (Bar.) mit Orgelbgl. — Augsburg, Böhm, 3899. 1 kötet: 10 l. — 710/koll. 3.
Poss.: Vogel Alajos, átvetem Sz:feh. 1886 12/5.

634. **Andante sostenuto**

C solo Ky - ri - e e - lei - son

SEYLER Károly: Messe No. 22. Für 4 Solo- u. Chorstimmen, 2 Vl., Vla., Cb., Vlc., 2 Tr., Pauken u. Org. — Kézirat. Dir-St: [6] lev., 22 szólam: 2 S solo, 3 S, 2 A solo, A, 2 T solo, 2 B solo, vl I, 2 vl II, vla, vlc, cb, tr I, tr II, timp, org. — 708.
Másoló/poss.: Janny (borító). — Janny-hagyaték: Misék / 74.

635. **1. Andante sostenuto**

A solo O sa - lu - ta - ris ho - sti - a

2. Andante sostenuto

A solo O sa - lu - ta - ris ho - sti - a

SEYLER Károly: 2 „O salutaris“-Offertorien zur Anbetung des Allerheiligsten. Für A-Solo, 2 Vl., Vla., Vlc. u. ausgesetzte Orgel. — Augsburg, Böhm, 4094. 12 szólam: 2 A, 2 vl I, 2 vl II, 2 vla, 2 vlc + cb, 2 org; kézírásban 5 szólam: Bar solo, vl I, vl II, vla, vlc + cb. — 730.
Janny-hagyaték: Offertorium / 98.

636. **Andante sostenuto**

S A - ve Ma - ri - a gra - ti - a ple - na

SEYLER Károly: „Ave Maria“. (Offertorium) für S, T u. 2 B. — München, Falter u. Sohn, F. et S. 1207. 2 P: 5, 5 l. 8 szólam: 2 S, 2 T, 2 B I, 2 B II; kézírásban 7 szólam: 2 S, T, B I, B II. — 711.
A nyomtatott szövegek különböző méretűek. — Janny-hagyaték: Offertorium / 97.

637. **Andante sostenuto**

Vlc.+Cb. Be - ne - di - xi - sti Do - mi - ne

SEYLER Károly: Offertorium („Benedixisti“). Für 4 Singstimmen, Streich-Quartett u. 2 Hörner, nebst Beigabe einer ausgesetzter Orgel als Directions-Stimme. — Augsburg, Böhm, 3969. 16 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, vl I, vl II, vla, vlc + cb, cor I, cor II, 2 org; kézírásban: Dir-St: [1] lev., 7 szólam: 3 S, A, vl I, vl II, org. — 712.
Janny-hagyaték: Offertorium / 99.

638. **Andantino**

Bar Con - fi - te - bor ti - bi Do - mi - ne

SEYLER Károly: Offertorium „Confitebor tibi Domine”. Septett für S, A, 2 T, Bar. u. 2 B. — Augsburg, Böhme, 3979. P: 9 l., 7 szólam: S, A, T I, T II; Bar, B I, B II, kézírásban 2 szólam: S, A. — 713.
Janny-hagyaték: Offertorium / 108.

639. *Andante*

VI. S I

Do - mi - ne, Do - mi - ne, Do - mi - nus no - ster

SEYLER Károly: Offertorium in Es („Domine Dominus noster”). Terzett für 2 S u. 1 A, mit Bgl. von 2 Vl., Vla., Vlc., Cb., 2 Hörner u. Orgel, nebst einer Directions-Stimme. — Augsburg, Böhme, 3905. Dir-St: 3 l., 10 szólam: S I, S II, A, vl I, vl II, vla, vlc+cb, cor I, cor II, org; kézírásban 13 szólam: 3 S I, 3 S II, 4 A, vl I, vl II, cb. — 714.
Régi jelzet: e 111.

640. *Allegretto quasi allegro*

VI. B solo

Ju - stus, ju - stus ut palma flo - re - bit

SEYLER Károly: Offertorium „Justus ut palma”. B solo mit Bgl. von 2 Vl., Vla., Vlc., Cb. u. 2 Hörner obl. — Wien [1851/52], Diabelli, D. et C. 9098. 7 szólam: B solo, vl I, vl II, vla, vlc+cb, cor I, cor II; kézírásban Dir-St: [2] lev. — 715.
Régi jelzet: e 104. — A régi katalógus csak a 7 nyomtatott szólamot tünteti föl.

641. *Andante*

S S

Pu - er pu - er natus est no - bis

SEYLER Károly: Offertorium de Nativitate D.N.J. „Puer natus est”. Vegyeskar kis zenekarral. — Kézirat. P: [6] lev., 31 szólam: 8 S, 6 A, 2 T, 2 B, 3 vl I, 2 vl II, vla, vlc+cb, vlc, fl, ob I, ob II, cor I/II, org. — 716.
Másolói bejegyzés: Say Emma (S). — Janny-hagyaték: Offertorium / 106.

642. *Andante sostenuto*

S S

Ve - ri - tas me - a ve - ri - tas me - a

SEYLER Károly: Offertorium („Veritas mea”) am Tage eines heiligen Märtyrs oder Bischofs u. eines Bekenners. Für 4 Singstimmen, Streich-Quartett u. 2 Hörner, nebst Beigabe einer ausgesetzter Orgel als Directions-Stimme... Ausg. mit 4 Singstimmen u. Instrumental-Bgl. — Augsburg, Böhme, 3983. 26 szólam: 5 S, 5 A, 4 T, 5 B, vl I, vl II, vlc+cb, cor I, cor II, 2 org; kézírásban Dir-St: [1] lev., 6 szólam: 2 T, vl I, vl II, vla, vlc. — 717.
Janny-hagyaték: Offertorium / 95.

643. *1. Andante sostenuto quasi adagio* *2. Adagio*

S VI. I

In - ve - ni Da - vid ser - vum me - um

In vir - tu - te, in vir - tu - te tu - a

SEYLER Károly: 2 Offertorien (1. „Inveni David”. — 2. „In virtute tua”). Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Hörner, Vlc., Cb. u. Orgel als Directionsstimme. . . — Augsburg, Böhm, 3910. Dir-St: 5 l., 10 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, cor I, cor II; kézírásban 12 szólam: 3 S, 4 A, T, vl I, vl II, vlc, org. — 718.

Janny-hagyaték: Offertorium / 107.

644. **Andante**

Vl I

Va - le, va - le dul - cis O - cel - le

SEYLER Károly: Pastorella als Graduale oder Offertorium für die hl. Weihnachtszeit. Mit 4 Singstimmen u. Streich-Quartett, nebst Beigabe einer ausgesetzten Orgel als Direction-Stimme. („Vale dulcis. . .”) — Augsburg, Böhm, 3970. 19 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, 2 vla, 2 vlc+cb, cor I, cor II, org; kézírásban: Dir-St: [3] lev., 7 szólam: 3 S, 2 A, vl I, cor I. — 719.

Janny-hagyaték: Offertorium / 105.

645. **Lento**

S Stil - le Nacht, hei - li - ge Nacht, stil - le Nacht

SEYLER Károly: „Stille Nacht, heilige Nacht”. Weihnachtslied (in deutscher u. lateinischer Sprache) für STAB mit Streichquartett nebst Beigabe einer ausgesetzten Orgel als Direktionsstimme. — Augsburg, Böhm, 4060. Dir-St: 3 l. — 721.

Poss.: Vogel Alajos Székesfehérvári Belvárosi kántor (bélyegző).

646. **Andante sostenuto**

S Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum

SEYLER Károly: Tantum ergo in A dur. Für S, A, T u. B, mit Bgl. des Streichquartetts oder der Orgel mit sehr zartem Register. Ausg. mit Instrumental-Bgl. — Augsburg, Böhm, 3898. 9 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, cb, org; kézírásban 17 szólam: 3 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, 2 cb+vlc, org. — 724.

Nyomtatott ajánlás a címlapon: Herrn Joseph Janny Domkapellmeister in Weissenburg gewidmet. — Janny-hagyaték: Tantum ergo / 17.

647. **Langsam und andachtvoll**

solo Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum

SEYLER Károly: Tantum ergo in D. Für 4 Singstimmen (Soli) mit Bgl. von 2 Vl., Vla., Vln. u. Vlc. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 21 szólam: 3 S solo, 4 A solo, 2 T Solo, 3 B solo, 2 vl I, 3 vl II, vla, vlc, cb, org. — 722.

Janny-hagyaték: Tantum ergo / 19.

648. **Andante**

solo Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum

SEYLER Károly: Tantum ergo in G. Für SATB, 2 Vl., Vla., Cb. u. Vlc., — Kézirat. Dir-St: [1] lev., 19 szólam: 4 S, 3 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc+vne, cb, org. — 723.

Janny-hagyaték: Tantum ergo / 18.

649. **1. Andante** **2. Andante**

A solo Tan-tum er-go Sa-cra-men-tum A solo Tan-tum er-go Sa-cra-men-tum
ve-ne-re-mur cer-ni-i

SEYLER Károly: 2 Tantum ergo. Für A, T. u. 2 B. mit willkürlicher Orgel-Bgl. — Gran, Autor, Lith. Beszédés. 2 Dir-St: [2], [2] lev., 8 szólam: 2 A, 2 T, 2 B I, 2 B II; kézírásban: Dir-St: [1] lev., 3 szólam: vl I, vl II, vla. — 731.

Janny-hagyaték: Tantum ergo / 15. Ebben megjegyzés: Seyler Tantum ergo, 4 férfi hang[!].

650. **Allegro con brio e maestoso**

S Te De-um lau-da-mus te Do-minum con-fi-te-mur

SEYLER Károly: Te Deum in C. — Wien, Hammer, A. 216. H. 12 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, tr I, tr II, timp, org; kézírásban 20 szólam: 6 S, 5 A, 2 T, 3 B, vl I, vl II, vlc, tr-ne. — 725.

A kézirat címlapján: Vegyes ének- és zenekarra megjegyzés áll. — Másolói bejegyzés: Lemásolta Hauptmann Anna Székesfehérvár 1900 dec. 1. (A). — Régi jelzet: h 8.

651. **Allegro con brio**

S Te De-um lau-da-mus. te Do-minum con-fi-te-mur

SEYLER Károly: Te Deum in C. (Második nagy Te Deum.) A SATB, vl I et II, clarino I et II, tympanon, org., vlc. et cb. — Kézirat. 2 Dir-St: [2], [2] lev., 14 szólam: 2 S, A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vlc+cb, clarino I, clarino II, timp, org. — 726.

Másoló/poss.: J. Janny ChorReg. (borító). — Janny-hagyaték: Te Deum / 7.

652. **Allegro con brio**

VI. I De-um lau-da-mus Te

SEYLER Károly: Te Deum laudamus. (3. nagy Te Deum.) Für 4 Solostimmen u. Chor mit Bgl. von 2 Vl., Vla., Vlc. u. Cb., 2 Ob., 2 Fg., 2 Horn, Posaune, 2 Tr. u. Pauken. Zur feierlichen Consecration seiner... Ludovicus Haynald, Bischof von Siebenbürgen... von seinem Mitschüler... — Wien, Glöggel, F. G. 805. 18 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, tr I, tr II, tr-ne, timp; kézírásban 4 szólam: SATB. — 727.

Janny-hagyaték: Te Deum / 6.

653. **Andante con moto**

B Do-mi-ne ad ad-ju-van dum me fe-si-na

SEYLER Károly: Vesperae No. 1. de Confessore. A 4 vocibus cantatae, concinentibus 2 vl., vla., 2 cor., 2 tr., tymp., vlc., cb. et org. — Augustae Vindel. Böhm, 3935-1. 16 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vln+cb, cor I, cor II — in G, cor I, cor II — in E, tr I, tr II, timp, org. — 728.

Janny-hagyaték: Vesperae / 16.

654. **Allegro moderato**

S Do - mi - ne ad ad - ju - van - dum me fe - sti - na

SEYLER Károly: Vesperae No. 2. de Dominica. A 4 vocibus cantatae, concinentibus 2 vl., vla., 2 cor., vlc., cb. et org. — Augustae Vindel. Böhm, 3936-2. 9 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vln+vlc, org; kézírásban: Dir-St: [4] lev., 3 szólam: S, A, vlc. — 729.

Janny-hagyaték: Vesperae / 14.

655. **1. Graduale. Andante con moto** **1. Offertorium. Adagio** **2**

S Sus - ce - pimus De - us VI.I S Solo
 Dif - fu - sa est gra - ti - a VI.I S Dif - fu - sa est gra - ti - a
2. Offertorium. Adagio
 S A - ve Ma - ri - a, a - ve Ma - ri - a gra - ti - a plc - na

[ŠKROUP], Johann Nep.: Gradualia et Offertoria pro 20 festis. Škraup. [No. 2.] — Pragae Autor, typis Lässig. P: 30 l. — 732.

1. Graduale. Mariae Reinigung. „Suscepimus, Deus...” — 2. Offertorium No. 1. Mariae Verkündigung. „Diffusa est gratia...” — 3. Graduale No. 2. Mariae Verkündigung. „Diffusa est gratia...” — 4. Offertorium No. 2. In festo Annuntiationis. „Ave Maria...” — Régi jelzet: d 60. — Megjegyzés: Op. 1.

656. **3. Graduale. Allegro moderato** **3. Offertorium. Allegro moderato**

S Haec di - es quam fe - cit Do - mi - nus VI.I S Ter - ra tre - mu - it
 S et qui - e - vit VI.I S Al - le - lu - ja al - le - lu - ja
4. Offertorium. Andante con moto 1
 VI.I S A - scen - dit De - us

[ŠKROUP], Johann Nep.: Gradualia et Offertoria pro 20 festis. Škraup. — Pragae Autor, Dr. Johne. P: 42 l. — 733/a.

3. Graduale pro Dom. Resurrectionis. „Haec dies...” — 3. Offertorium pro Dom. Resurrectionis. „Terra tremuit...” — 4. Graduale in die Ascensionis Dom. „Alleluja, ascendit Deus in jubilatione...” — 4. Offertorium in die Ascensionis Dom. „Ascendit Deus...” — Régi jelzet: d 61. — Megjegyzés: Op. 2.

5. Graduale. *Andante con moto* 5. Offertorium. *Allegro non troppo*

657.

6. Graduale. *Allegro giusto*

6. Offertorium. *Andante grave* 1

[ŠKROUP], Johann Nep.: Gradualia et Offertoria pro 20 festis. Škraup. — Pragae Autor, typis Lässig. P: 43 l. — 733/b.

5. Graduale in festo S. Josepho, „Domine praevenisti eum. . .” — 5. Offertorium in festo S. Josepho. „Veritas mea et misericordia. . .” — 6. Graduale in festo S. Joannis Nepomuceni. „Alleluja, beatus qui in lingua sua. . .” — 6. Offertorium in festo S. Joannis Nepomuceni. „Non duplices sermonem. . .” — Régi jelzet: d 62. — Megjegyzés: Op. 3.

7. Graduale. *Andante con moto*

658.

7. Offertorium. *Allegro maestoso*

8. Graduale. *Andante con moto*

8. Offertorium. *Maestoso*

[ŠKROUP], Johann Nep.: Gradualia et Offertoria pro 20 festis. Škraup. — Pragae Autor, typis Lässig. P: 34 l. — 734.

7. Graduale in Dom. Pentecostes. „Alleluja emitte Spiritum. . .” — 7. Offertorium in Dom. Pentecostes. „Confirma hoc Deus. . .” — 8. Graduale in festo SS. Trinitatis. „Benedictus es Domine. . .” — 8. Offertorium in festo SS. Trinitatis. „Benedictus sit Deus. . .” — Régi jelzet: d 63. — Megjegyzés: Op. 4.

13. Graduale. *Andante con moto*

659.

13. Offertorium. *Allegro maestoso*

14. Graduale. *Andante*

14. Offertorium. *Adagio*

[ŠKROUP], Johann Nep.: Gradualia et Offertoria pro 20 festis. Škraup. — Pragae Autor, typis Lässig. P: 30 l. — 735.

13. Graduale in Assumptione BMV. „Propter veritatem et mansuetudinem . . .” — 13. Offertorium in Assumptione BMV. „Assumpta est Maria . . .” — 14. Graduale in festo Nominis MBV. „Benedicta et venerabilis es . . .” — 14. Offertorium in festo Nominis BMV. „Ave Maria . . .” — Régi jelzet: d 70+71.

660.

[ŠKROUP], Johann Nep.: Graduale, Offertorium in die Ascensionis Domini. A 4 vocibus, 2 vl., 2 ob., 2 clarinis, tymp., vln., vlc. et org. — Kézirat. 20 szólam: 5 S, 3 A, 2 T, B, 2 vl I, 2 vl II, 2 vlc+cb, ob I/II, clarino I/II, org. — 736.

Janny-hagyaték: Graduale / 21.

661.

[ŠKROUP], Johann Nep.: Grad. Offer. pro Dom. Resurrectionis. A 4 vocibus, 2 vl., 2 ob., 2 clarinis, tymp, vln., vlc. et org. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 26 szólam: 7 S, 5 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, vl II, vla, 2 vlc+cb, ob I/II, clarino I/II, timp, org. — 737.

Janny-hagyaték: Graduale / 23.

662.

[ŠKROUP], Johann Nep.: Grad. Off. „Benedictus est Dominus” in festo SS. Trinitatis. A 4 vocibus, 2 vl., vla., 2 clarinis, tymp., vln., vlc. et org. — Kézirat. 19 szólam: 5 S, 3 A, T, B, vl I, vl II, vla, cb, vlc+cb, ob I/II, cor I/II, timp, org. — 738.

Régi jelzet: d 67.

663.

[ŠKROUP], Johann Nep.: Grad. et Off. in Dominica Pentecostes. — Kézirat. 20 szólam: S, 4 A, 2 T, 3 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, cb, vlc, ob I/II, cor I/II, org. — 739.

Régi jelzet: d 63.

664.

[ŠKROUP], Johann Nep.: Offer. Grad. in festo S. Joannis Nep. A 4 vocibus, 2 vl., 2 clr., 2 clarinis, tymp., vln., vlc. et org. obl. — Kézirat. 16 szólam: 3 S, 2 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vln+vlc, clarino I/II, cor I/II, timp, org. — 740.

Régi jelzet: d 66.

665. **Adagio**

Re - quiem ae - ter - nam do - na e - is Do - mi - ne

The musical notation is for a single voice part, likely Soprano, in a key of two flats (B-flat and E-flat) and a common time signature (C). The tempo is marked 'Adagio'. The melody consists of several measures of music, including a final cadence.

SPANGLER: Requiem in Es. Für SATB, vl I, vl II, tr-ne A, tr-ne B, vln, vlc. con org. — Kézirat. Dir-St: [6] lev., 10 szólam: CATB, vl I, vl II, vln, tr-ne I, tr-ne II, org. — 741.

Janny-hagyaték: Requiem / 10. — Itt a szerző neve: Spengler.

666. **Adagio**

Ky - ri - e e - le - i - son

The musical notation is for a Coro 2 part, in a key of two flats (B-flat and E-flat) and a 6/4 time signature. The tempo is marked 'Adagio'. The melody consists of several measures of music, including a final cadence.

SPOHR, Louis: Messe. Für 5 Singstimmen u. 2—5-stimmige Chöre. — Leipzig [1821—25 közt], Bureau de Musique von C. F. Peters, 1659. 10 szólam: S I solo, S II solo, A solo, T solo, B solo, S I, S II, A, T, B — coro, kézírásban 3 szólam: S I coro, A coro, B coro. — 44.

667. = 666.

SPOHR, Louis: [Messe.] — Kézirat. P: 80 l. — 742.

A kotta csonka, utolsó l. hiányzik. — Janny-hagyaték: Misék / 58.

668. **Larghetto**
3
VI. I
tan tum er - - go

SPOHR, Louis: Tantum ergo. Für SATB mit Bgl. 2 Vl., Vla. u. Vlc. oder der Org. allein. — Kézirat. Dir-St: 5 l., 19 szólam: 3 S, 4 A, 3 T, 4 B, vl I, vl II, vla, vlc, org. — 743.

Másoló/poss.: Janny ChorRegent (borító), ill. JosJanny Chor Regent (Dir-St). — Janny-hagyaték: Tantum ergo / 14.

669.
S
Do - mi - ne hy - so - po et mun - da - - - bor

STADLER, [Maximilian]: Asperges me. Für SATB mit Bgl. eines Vl., Vlc. u. Org. Von Abbe Stadler. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 12 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 3 B, 2 vln+vlc, org. — 744.

A vl-szólam hiányzik. — Másoló/poss.: Janny ChorRegent. — Janny-hagyaték: Mindenféle / 11.

670.
S
Li - be-ra me Do - mi - ne de mor - te ae - ter - na

STADLER, [Maximilian]: Libera me Domine. Für 4 Singstimmen u. Orgel, von Abbé — — — Wien [1823], Steiner, S: u: C: 3809. [(31. Lief. der Kirchen-Musikalien.)] 5 szólam: SATB, org; kézírásban 1 vlné-szólam. — 12.

Régi jelzet: c 2.

671.
Moderato
S
T Ky - ri - e e - lei - son

STADLER, Maximilian: Missa No. 1. in G. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Hörner, Cb. u. Org. — Wien [1824], Steiner, S: u: C: 4642. (32. Lief. der Kirchen-Musikalien.) 9 szólam: SATB, vl I, vl II, cor I, cor II, org; kézírásban 1 vlc+cb szólam. — 11.

Régi jelzet: a 56. — Későbbi poss.: Vogel Ch.R.

672.
Andante
S
VI. I
Re - qui - em ae - ter - nam

STADLER, Maximilian: Requiem. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Hörner, Cb. u. Org. — Wien [1823], Steiner, S: u: C: 3808. (30. Lief. der Kirchen-Musikalien.) 10 szólam: SATB, vl I, vl II, vln, cor I, cor II, org. — 14.

Régi jelzet: b 7. — Poss. M: H: [= Macarius Hanner].

673. **Mittelmässig**

Ve - ni, ve - ni sanc - te Spi - ritus

STADLER: Veni Sancte. A 4 voci con org. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 13 szólam: 3 S, 3 A, 3 T, 3 B, org. — 745.

Másoló/poss.: JosJanny ChorReg. (borító). — Janny-hagyaték: Veni sancte / 10.

674.

E - gre - di - en - tem de tem - plo a la - te - re dex - tro

STADLER, Maximilian: Vidi aquam. Für SATB mit willkürlicher Bgl. der Org. u. des Cb. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 11 szólam: 3 S, 2 A, 2 T, 2 B, vln + vlc, org. — 746.

Janny-hagyaték: Mindenféle / 15.

675. **Allegro moderato**

Sub tu - um prae - si - di - um

STANSICS [József?]: Hymnus B.M.V. „Sub tuum praesidium . . .” Für 2 Vl., 2 Clar., 1 Fl., 2 Horn, Org. oder Bass samt Singstimmen CATB. — Kézirat. 16 szólam: 3 C, 2 A, T, B, vl I, vl II, vln, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, cb + org. — 747.

Másoló/poss.: Ex rebus Jos. Winkler (borító). — Egyik sorozat szólamon másolási dátum: MDCCCXXVII. 15.VI. — Régi jelzet: e 102. — A régi katalógusban a szerző neve: Stansits-ként áll.

676. **Andante**

Ro - ra - te coe - li de - su - per

STANSICS [József?]: Rorate. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 3 szólam: C, A, B. — 748.

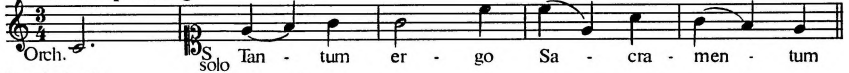
A T- és org-szólam hiányzik. — Régi jelzet: m 40. — A régi katalógus 5 szólamot tüntet föl.

677. **Andante amarevole**

Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son, e - lei - son

STARKE, Friedrich: (Grosse) Messe in G, leicht ausführbar. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Fl., Cb. u. Org., (2 Horn, 2 Tr. u. Pauken ad lib.) — Kézirat. 16 szólam: CATB, vl I, 2 vl II, cb + vlc, fl, cor I, 2 cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 749.

Másoló: Nicolaus Vogl (címlap). — Régi jelzet: a 23. — A régi katalógus 15 szólamot tüntet föl. — A címlap hátoldalán együttes felsorolása: Sopran: Netti, Erny, Amon, Cili, Rezi, Mali. Alt: Vogh, Joni v. S. Hazay, Hug, Pock, Hans. Tenor: v. Aschner, Feld, Wunsch. Bass: Janny, Bacsák, Lorenz, Waigh. — Violini 1o: Purebl, Liedl, Netti. Violini 2o: Berg, Raak, Frank, Szelke, Alt: Nivik, Gerbovits, v. Nyirak. Flöte: Ignatz. Corni: Kuchta, Miller. Clarini: Janny, Parvon[?]. Tympani: Rader. Vcello: Stansits. Violone: Amon, Heiszler = 38 [fö].

678. **1. Andante quasi adagio**
 Orch. *S* solo Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum

2. Andante
 Cor solo *S* 1 Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum

STARKE, Friedrich: [2] Tantum ergo. Für 4 Singstimmen mit Bgl. von 2 Vl., Vla., Ob., 2 Hörner, Fg., Vlc., Cb. u. Orgel. — Kézirat. 17 szólam: 2 S, 2 A, T, 2 B, 2 vl I, vl II, vla, vlc, ob/clar I/II, fg, cor I, cor II, org. — 750.

A fg- és org-szólam csak a No. 1-et tartalmazza. — Janny-hagyaték: Tantum ergo / 13.

679. **Allegro**
 C Ky - ri - e e - leison, e - leison, e - leison, e - leison

[STERKEL, Johann Franz Xaver]: Missa brevis in C. CATB, vl I, vl II, clarino I, clarino II con org. Auth. Störkel (Störkl). — Kézirat. 10 szólam: 2 C, A, T, B, vl I, vl II, clarino I, clarino II, org. — 756.

Másoló/poss.: W. Franck. — Régi jelzet: a 79.

680. **Moderato sostenuto**
 TI Do - mi - ne hy - so - po et mun - da - bor

STORCH, Anton M.: Asperges me. (Hymne) für 4 Männerstimmen. — Wien Glöggel, 202. 4 szólam: T I, T II, B I, B II. (Sammlung von Gesängen für die Kirche für gemischten Chor oder Männerstimmen mit u. ohne Bgl. IX.), kézírásban 15 szólam: A/T I, 3 T I, 3 T II, 3 B I, 5 B II. — 753.

Janny-hagyaték: Mindenféle / 13.

681. **1. Andante sostenuto** **2. Moderato**
 TI Lau - da Si - on Sal - va - to - rem *TI* O! sa - crum con -

3. Andante **4.**
 TI O! quam sua - vis est *TI* Ec - ce pa - nis

STORCH, Anton M.: (4 Hymnen zur Frohnleichnam's Procession. Für 4 Männerstimmen.) Die 4 Evangelien. — [Wien, Glöggel], F. G. 1060. 2 szólam: B I, B II., kézírásban: Dir-St: [4] lev., 9 szólam: 3 T I, 2 T II, 2 B I, 2 B II. — 754.

Másoló/poss.: Emmerth Henrik-é (Dir-St). — Janny-hagyaték: Hymnusz / 2.

682. **Andante**
 solo Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum

STORCH Anton M.: Tantum ergo. — [Wien, Müller], H. F. M. 61. P: 2 I. — 755.

A kotta borítója hiányzik.

683. **Andante** 34

VI.I [3] C I

Al - ma, al - ma Redemp - to - ris Ma - - ter

[STRADL Felix?]: Alma Redemptoris. A C I, C II, vl I, vl II con org. Auth: Strad. — Kézirat. 5 szólam: C I, C II, vl I, vl II, org. — 900.

Másoló/poss.: Nickolaus Fogel in P: [= Paari].

684. **Majestoso [!] Moderato** 22

VI.I B solo Ad hoc

fe - stum om - nes gen - - - - tes

[STRADL Felix?]: Aria pro omnibus festis („Ad hoc festum omnes gentes...”) B Solo, vl I, vl II, clarino I, clarino II con org. Auth: Str. — Kézirat. 5 szólam: B solo, vl I, vl II, org. org + B. — 885.

Másoló/poss.: Jacob Vogel.

685. **Adagio**

C Li - be - ra me Do - mi - ne de mor - te ae - ter - na

STRADL Felix: Libera in Eb. A CATB, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — Kézirat. a) réteg: 9 szólam: CATB, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — b) réteg: 9 szólam: CATB, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — 757.

Az a) réteg 32 × 23 cm méretű, a b) réteg 25,5 × 19,5 cm. A b) réteg másoló/possessorai: Ex Rebus Wenceslai Frank, ill. Scp: Jo: Fra: Albae (A), Scrp. Joa: Frank. Ildus. Anni Hum. (T, B, cor I), Scrips. Joan. Frank. II^d Anni Hum. Mense Junii (org). — Régi jelzet: c 6. — A régi katalógus csak 9 szólamot tüntet föl.

686. **Andante** 5

VI.II C Gyönyör - ködgyél s ör - ven - dez - zél

STRADL Felix: Nagy boldog Asszony napjára. A C Solo, vl I, vl II con org. Authore Felixe Strádl. „Gyönyörködgyél, s örvendezzél a magos menyországbán...” — Kézirat. 3 szólam: C, vl II, org. — OSzK: Ms. mus. 184.

A vl I-szólam hiányzik. — Poss.-bélyegző: Horvát István könyvtárából.

687. **Andante** **Moderato** 5

VI.I B Sal - ve, sal - ve, sal - ve Re - gi - na

STRADL Felix: Salve Regina ex B. A C I, C II, B obl., vl I, vl II con org. Auth: Felice Stradl. — Kézirat. 6 szólam: C, A, B, vl I, vl II, org. — 884.

Másoló/poss.: Nicholas Fogel.

688. **Moderato**

C Tàn - tum er - go

[STRADL Felix?]: Tantum Ergo in F. 4 vocalis, 2 vl., 2 clar., 2 cor. et vlne. con org. F. St. — Kézirat. 12 szólam: CATB, vl I, vl II, vlne, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — 897.

Másoló/poss.: Ghör mich Nicolaus Fogl in Paary 1823.

689. **No 1. Halkal**

STRADL Felix: VI Uj Magyar Noták Forte piánora, készítette Strádl Felix. — Kézirat. 1 kötet: 13 l. — OSZK: Ms. mus. 183.

A címlapon évszám (esetleg a keletkezésé?): 1812. — Poss.-bélyegző: Horvát István könyvtárából.

690. **Moderato**

Vi. solo
S
Con-fi - te - mi - ni Do - mi - no

STREBINGER, Matthäus: Graduale für VI. Solo, 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Cb. u. Orgel... Op. 8. — Wien [1801?], Joseph Czerny, J. Cz. 356. 8 szólam: A, T, B, vl solo, vl I, vl II, vla, cb + org; kézírásban 3 szólam: S, A, vlne. — 84.

Másolói bejegyzés: J. Janni (S, A). — Janny-hagyaték: Graduale / 18.

691. **Andante con moto**

S Ky - ri - e e - le - i - son

SÜSSMAYR, Franz Xaver: Missa Solennis in D. A CATB, vl in 2, ob. in 2, fg. in 2, trombonis in 2, cor in 2, clarini in 2, vla. di A., vlc. et cb., tym. et org. — Vienne [1811], Impr. chimique, 1541. 18 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc + cb, ob I, ob II, cor I, cor II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, timp, org; I kézírásos vl I-szólam. — 16.

Poss.: M. Hanner M. Director. — Régi jelzet: a 8. — A régi katalógus 21 szólamot tüntet föl.

692. **Andante maestoso**

Corni
S
Üd - vöz - légy te tisz - ta Szűz

TILMANN László: Offertorium. („Üdvözlégy te tiszta szűz...”) — Kézirat. P: [12] lev., 28 szólam: 4 S, 3 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlc, cb, fl I, fl II, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II. — 759.

Régi jelzet: e 105.

693. **Tempo alla breve**

Orch. Cl. T
Tan - tum er - go Sa - cra - mentum

TILMANN László: Tantum ergo. Szerző és Janny József karmester és tanár úrnak tisztelete jeléül ajánlja — —. — Kézirat. P: [4] lev., 35 szólam: 7 S, 5 A, 4 T, 5 B, 2 vl I, 3 vl II, vla, vlc, cb, fl, ob, fg I, fg II, cor, clarino. — 760.

Másolói bejegyzés: Janny József (3 S, 2 A, T, 2 B). — Janny-hagyaték: Tantum ergo / 20.

694. **Quasi adagio**

T
T Re - qui - em ae - ter - nam

[TOMÁSEK, Václav Jan]: Hymni in sacro pro defunctis cantari. Soliti 4 vocum contentu fidibus barytonis adjuto, redditi a Wenceslao Joanne Tomaschek. Op. 72. — Maguntiae—Lutetiae et Antverpiae [1828/29], Schott, 3097. P: 31 p., 10 db kézírásos szólam: S solo, A solo, T solo, B solo, SATB coro, vlc, vlne. — 80.

Janny-hagyaték: Requiem / 12.

695. **Adagio**

Cor. I solo
S solo
A - ve mun - di spes Ma - ri - a

TOST Ferenc: Duetto in honorem Beatae[!] Virginis Mariae. A voc. C et T solo, vl I, vl II, clar. I et II, fl. traverso I et II, fg. I et II, cor I et II, clarino I et II, tym., vla., vlne. et org. Del Sig. Francesco X[ave]ris Tost, Maestro di Capella. — Kézirat. 18 szólam: S solo, T solo, vl I, vl II, vla, vlne, fl I, fl II, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 762.

„Ave mundi spes Maria...” — Régi jelzet: e 60.

696. **Allegro moderato**

S
Ky - ri - e e - lei - son

TOST Ferenc: Lytania in D. — Kézirat. 4 szólam: fl I, fl II, timp, org. — 763/b.

Az org.-szólam szakadozott, hiányos. — A többi szólam h. — Régi jelzet: i 8. — A régi katalógus 13 szólamot tüntet föl.

697. **Allegro moderato**

C
Ky - ri - e e - leison, ky - ri - e e - leison

TOST Ferenc: Lytaniae Lauretanae No. 3. B.V.M. et Venerabili. In C, a voc. CATB, vl I, vl II, ob o clar. 2, clarini 2 ed tym., org. con vlne. Del Sig. Francesco Tost, Maestro di Capella. — Kézirat. 4 szólam: C, A, T, org. — 763/a.

A többi szólam hiányzik — Régi jelzet: i 9. — A régi katalógus 13 szólamot tüntet föl.

698.

Tost Ferenc: Missa Solenis[!] in C. A voc. CATB, vl I et II, fl. traverso I et II, ob et clar. I et II, fg. I et II, cor I et II, clarino I et II, tym., org. ed vln. Del Sig. Francesco X. Tost, Maestro di Capella. — Kézirat. 19 szólam: CATB, vl I, vl II, vln. fl I, fl II, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 764.

Régi jelzet: a 38.

699. **Allegro non tanto**

Tost Ferenc: Offertorium de tempore, Psalmus No. 149. („Cantate Domino canticum novum...”) A voc. CATB, vl I et II, clar. I et II, fl. traverso I et II, fg. I et II, cor. I et II, clarino I et II, tym., vln. et org. Del Sig. Francesco X[ave]ris Tost, Maestro di Capella. — Kézirat. 19 szólam: CATB, vl I, vl II, vln. fl I, fl II, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org solo. — 765.

Poss.: E: R: Kirche. — Régi jelzet: e 58.

700. **Allegro**

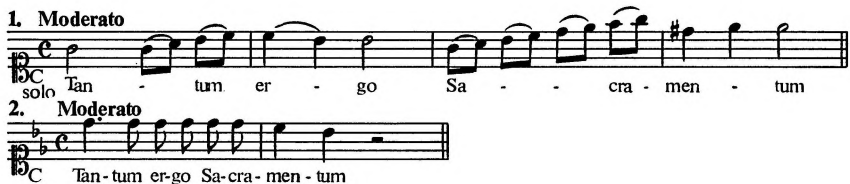

Tost Ferenc: Offertorium pro festo Sancti Stephani et Bone Sacerdos („Sancte Rex Stephane...”, ill. „Bone Sacerdos splendor ecclesiae...”). A voc. CATB, vl I, vl II, fl. tr. 2, cor. 2, clarino I et II, principale toccato, tym., vln. et org. Del Sig. Francesco X[ave]rio Tost, Maestro di Capella. — Kézirat. 17 szólam: CATB, vl I, vl II, vln. fl I, fl II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, [clarino] principale, [clarino] toccato, timp, org. — 766.

Régi jelzet: e 57.

701. **Allegro**

Tost Ferenc: Regina Coelli[!]. A voc. — CATB solo, vl I, vl II, vln. et org., clarino I et II ad lib., tym. ad lib. Del Sig. Francesco X[ave]rio Tost, Maestro di Capella. — Kézirat. 11 szólam: CATB solo, vl I, vl II, vln. clarino I, clarino II, timp, org. — 767.

Régi jelzet: l 25.

702. **1. Moderato**

2. Moderato

Tost Ferenc: 2 Tantum ergo in C et B. A vc: CATB, vl I, vl II, clarini 2, tym., vln. con org. Del Sig. Francesco X[ave]rio Tost, Maestro di Capella. — Kézirat. 11 szólam: CATB, vl I, vl II, vln. clarino I, clarino II, timp, org. — 768.

Régi jelzet: f 5—6.

703. **1. Andante**

 Solo Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum

2. Poco adagio

 Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum

Tost Ferenc: 2 Tantum ergo in D et g. A voc. CATB, vl I, vl II clarini o cor. 2 tympt., vln. con org. Del Sig. Francesco X[ave]rjio Tost, Maestro di Capella. — Kézirat. 11 szólam: CATB, vl I, vl II, vln, clarino I, clarino II, timp, org. — 769.

Régi jelzet: f 7—8.

704. **5. Moderato** **6. Andante moderato**

 solo Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum solo Tan - - tum er - - go

 Sa - - - cra - men - tum

Tost Ferenc: 2 Tantum ergo in F et A. A voc. CATB, vl I, vl II clarini o cor. 2 tympt., vln. con org. Del Sig. Francesco X[ave]rjio Tost, Maestro di Capella. — Kézirat. 11 szólam: CATB, vl I, vl II, vln, clarino I, clarino II, timp, org. — 770.

Régi jelzet: f 9—10.

705. **Allegro**

 Te De - um lau - da - mus, te De - um lau - da - mus

Tost Ferenc: Te Deum laudamus. A voc. CATB, vl I in duplo, vl II, ob 2 cor. 2, clarini 2, tympt., tambour grand, vln. et org. Del Sig. Francesco Tost. . . — Kézirat. 22 szólam: 2 C, 2 A, T, 2 B, 3 vl I, 2 vl II, 2 vln, ob I, ob II, clarino princ., clarino toccato, clarino I, clarino II, tambour gr., org. — 771.

Régi jelzet: h 1. — A régi katalógus 20 szólamot tüntet föl.

706. **Allegro assai** **1**

 Vl. I. Ve - ni, ve - ni

Tost Ferenc: Veni Sancte. A voc. CATB, vl I, vl II, clarino I, clarino II, principale, toccato, tympt., vln. con org. Del Sig. Francesco Tost. — Kézirat. 16 szólam: 2 C, 2 A, T, B, 2 vl I, vl II, vln, cb, clarino I, clarino II, clarino princ., clarino toccato, timp. — 772.

Az org-szólam h. — Janny-hagyaték: Veni Sancte / 13.

707. **Larghetto**

 T I Li - be - ra me Do - mi - ne

TUCZEK, Vinzenz Ferreri: Libera à 6 voci: S, A, T I et II, B I, B II. Di Vincenzo Ferrerio Tuczek, Maestro di Capella in Buda e Pesth. — Kézirat. 8 szólam: 2 S, 2 A, T I, T II, B I, B II. — 774.

Régi jelzet: c 4.

708. *Andante*

Vl. I S Ky - ri - e e - lei - son Chri - ste e - lei - son

TUCZEK, Vinzenz Ferreri: [Missa] in B maior. — Kézirat. Dir-St: [10] lev., 13 szólam: S, A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, org. — 775.

A cor II-szólam h. — Poss.: JosJanny Chor Reg. (Dir-St). — Régi jelzet: a 19. A régi katalógus 18 szólamot tüntet föl. — A kottán és a régi katalógusban a szerző neve: Tutseck.

709. *Allegro*

C Ve - ni sanc-te Spi - ri-tus ve - ni sanc-te Spi - ri-tus

TUCZEK, Vinzenz Ferreri: Veni Sancte. 4 voci in duplo, vl I et II, 2 vla in duplo, 2 ob., 2 clarini, 2 cor., 2 fg., tympanon et bombardon, vln., vlc., et org. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 24 szólam: 2 C, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla, ob I, ob II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, vln + vlc, vln, org. — 776.

A bombardon-szólam nincs megírva! — Másoló: Janny József (Dir-St), Jos. Janny ChorReg. (borító). — Janny-hagyaték: Veni Sancte / 12.

710. *Andante sostenuto*

Vl. conc. S solo A - ve Ma - ri - a, A - ve Ma - ri - a

TURÁNYI Károly: Ave Maria. Offertorium für S. u. Vl. konzertant mit Orch. oder Orgel (ad lib.). . . Op. 12. — Aachen é. n., Meer, E. t. M. 118. P: 21 p., 2 szólam: S, vl conc; kézírásban: 14 szólam: S solo, 2 vl I, 2 vl II, vla, vln + vlc, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, timp, org. — 777.

Másoló/poss.: Janny (címlap). — Janny-hagyaték: Offertorium / 110.

711. *Allegro moderato*

S Do - mi - ne, Do - mi - ne De - us no - ster quam

TURÁNYI Károly: Offertorium („Domine Deus noster . . .”). Für Vl. u. B. oder A. Solo, S, A, T u. B. Chor mit Bgl. von 2 Vl., Vla., Vln. u. Vlc., Fl., 2 Clar., 2 Fg., 2 Hörner u. Org. — Kézirat. Dir-St: [4] lev., 19 szólam: vl solo, B solo, 2 S, A, T, B, vl I, vl II, vla, vlc, fl, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, org. — 778.

Másoló/poss.: JosJanny ChorR. (Dir-St), Jos. Janny (borító). — Janny-hagyaték: Offertorium / 111.

712. *Andante*

Vl. I A O A - do - na - i et dux Do - mus I - sra - el

ULBRICH, Max: Offertorium („O Adonai...”). A CATB, vl I, vl II, vlné, vlc. u. Organo. — Kézirat.
Dir-St: [4] lev., 10 szólam: SATB, 2 vl I, 2 vl II, vlné + vlc, org. — 779.

Egy SATB-szólam sor is, de szöveg nélkül — Janny-hagyaték: Offertorium / 113.

713. **Largo**

O, o Sa-pi-en-ti-a

ULBRICH, Max: Offertorium („O sapientia...”). A CATB, vl I et II, vlné, vlc. con org. — Kézirat.
Dir-St: [4] lev., 14 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vlné + vlc, org. — 780.

Janny-hagyaték: Offertorium / 112.

714. **Allegro moderato**

Ca - sti a - mö - ris et ar - do - ris

VANHAL, Johann Baptist: Motetto („Casti amoris et ardoris...” — „O Maria virgo pia...”) A C, A, T concerto, B, 2 vl, 2 ob., 2 cor., 2 clarinis, tymp. vla. con org. Authore Domina Vanhal. — Kézirat.
14 szólam: T solo, C, A, B, vl I, vl II, vla, ob I, ob II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, org. — 781.

Másoló/poss.: W. Franck (borító). — Régi jelzet: e 81.

715. **1. Andante**

Sei ge -
grüsst du Wonne - tag Atyánk e tej-i-tal a-ján-dé-kod
Hálát rebeg szívünk ke-nyér s tejért Pf.
Heil, heil er - weckt die Na - tur Voce

VOGEL Alajos: Köszöntő dalok tisztelendő főnöknő névnapjára, melyeket szerkeszté —, Ének tanár
Sz: fehérvárot 1868. november 6a. — Kézirat. 1 kötet. — 920.

Tartalma: 1. Zum Namensfest. Arie aus der Operette schönen Helena v. Offenbach. Für Physharmonie u. Gesang. (1—4. p.) — 2. Isó Ima. „Atyánk e tejtal ajándékok...” [É-physharmonika.] Végén: 1868 2/12. (5. p.) — 3. II. Ima 2 hangra. „Hálát rebeg szívünk kenyér s tejért...” Végén: 20/1 1869. (5. p.) — 6. p. üres. — [4.] Das Pfingstfest. Dichtung vom Fr. Hoffmann. Musik von Jul. Otto. „Heil! Heil! Erweckt ist die Natur.” Alle Kinder u. Pf. (7. p.) — A 4. szám végén ceruzás megjegyzés: Für mich abgeschrieben hat Venancius Czizel Kaplan, Stuhlweissenburg 1870 16/5.

716. **1.**

SI Jö - vel Szent Lé - lek Úr - is - ten

2.

TI U - runk szol - gá - i mind - nyá - jan

VOGEL Alajos: Reformatus egyházi énekek melyeket Tatai N. tiszteletes fölkérése folytán kardalosit —, r. k. kántor 1870 26/3. — Kézirat. 1 kötet [1] lev. — 936.

717. **Adagio**

C I Do - mi - ne, Do - mi - ne, Do - mi - ne non, non sum di - gnus

VOGEL Miklós: Domine non sum dignus... A S I, S II, A dupl., T dupl., B I, B II, vln e et vlc. ad lib. Par Nic: Vogel. Op. 9. — Kézirat. 10 szólam: C I, C II, 2 A, 2 T, B I, B II, vlc ad lib., lvne ad lib. — 785.

Másoló/poss.: Vogel / 1836 (borító). — Későbbi poss.: Vogel Alajos Belvárosi kántor Sz. fehérvárott 1889 6/7.

718. **Andante**

S solo Do - mi - ne, Do - mi - ne, Do - mi - ne non sum di - gnus

VOGEL Miklós: „Domine non sum dignus...” Für S, A, T u. B Stimmen mit 2 Vl., 1 Br., Vlc. u. Vln e. samt Orgel (ad lib.) Componirt von Nicolaus Vogel. Op. 10. — Kézirat. 9 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vln e + vlc, org. — 786.

Szerzői bejegyzések: Eigenthum des Nicolaus Vogel ChorRegent 1836 (címlap), Fine 28 Janu 1836 (org-szólam vége). — Poss.: Vogel Alajos Belvárosi kántor Sz: fehérvárott 1889 6/7.

719. **Allegro maestoso**

VI I S solo Lau - da - - te Do - minum

VOGEL Miklós: Graduale o Offertorium („Laudate Dominum omnes gentes...”) Für S. u. Clar. Solo mit Orch-Bgl. Zum glorreichen allerhöchsten Geburtsfeste sr. Majestät Franz 1te König von Ungarn den 12ten Febr: 1835. Eingerichtet von Nicolaus Vogel Op. 3. — Kézirat. 13 szólam: S solo, clar colo, 2 vl I, 2 vl II, vla, vln e + vlc, ob I, ob II, cor I, cor II, org ad lib. — 787.

Poss.: Nicolo Vogel R:Chori 1835 (borító). — Későbbi poss.: Vogel Alajos Belvárosi kántor Sz: fehérvárott 1889 6/7.

720. **Adagio non molto**

VI I S I Di - le - xi - sti

VOGEL Miklós: Offertorium pro St. Anna („Dilexisti justitiam...”) 4 voci, vl I, vl II, vla di A., cor I, cor II, fl., vln e. et vlc. con org. Par N: Vogel. Op. 1. ([fej cím]: 1. Offertorium.) — Kézirat. 15 szólam: S I, S II vel T, S III vel A, A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, vln e + vlc, fl, cor I, cor II, org. — 788.

Szerzői bejegyzések: Vogel 1829 (címlap), Finis am 17te Juli 1829 (B vége), Vogl (S vége). — Későbbi poss.: Vogel Alajos Belvárosi kántor Sz: fehérvárott 1889 6/7.

721. **Adagio poco**

C Re - qui - em ae - ter - nam do - na e - is Do - - mi - ne

VOGEL Miklós: Requiem No. 2. — Kézirat. 15 szólam: CATB, 2 vl I, vl II, vla, vlne, clar I, clar II, cor I, cor II, timp, org. — 789.

Régi jelzet: b 4.

722. **Andante**

S Be - a - tus vir, be - a - tus vir, be - a - tus vir, qui ti - met Do - mi - num

VOGL, Anton: Graduale in F. („Beatus vir...”) Für SATB mit Bgl. von 2 Vl., Vla., Vlc. u. Cb. (2 Posaunen ad lib.) — Wien 1871, Pichler. P: 12 p. (Beilage zu den freien pädagogischen Blättern.) — 784.

Poss.: Vogel Alajos orgonista, ill. Vogel Alajos Székesfehérvár belvárosi kántor.

723. **Andantino**

S Do - mi - ne De - us me - us no - li dam - na - re me

VOGLER, [Georg Joseph], abbé: Chor aus dem Trauerspiel Hermann von Una. SATB. („Domine Deus meus...”) — Kézirat. 4 szólam: SATB. — 790.

Másoló/poss.: N: Vogl Chori Regens 1829 (borító).

724. **Adagio**

VI. I C solo Ky - ri - e e - lei - son

VOGLER, Georg Joseph: Messe in D. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Clar., 2 Hörner, 2 Tr., B-Posaune, Pauken, Vlc., Cb. u. Orgel. — Kézirat. 18 szólam: CATB, vl I, vl II, vla, vlne + vlc, clar I, clar II, fl II anstatt ob, cor I, cor II, clarino I, clarino II, tr-ne B, timp, org. — 791.

Másoló/bejegyzés: St: Gy Tanító[!] (vl I). — Régi jelzet: a 110.

725. **Andante sostenuto**

S Ve - ni, ve - ni, ve - ni Sanc - te Spi - ri - tus

VOGLER, Georg Joseph: Veni Sancte. Für SATB, 2 Vl., Vla., Vln. u. Vlc., Fl., 2 Clar., 2 Fg., 2 Hörner, 2 Tr., Tr-ne u. Tymp. — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 24 szólam: 2 S, 2 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlne, fl, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, tr-ne, timp, org. — 792.

Másoló/poss.: JannyJ (borító). — Janny-hagyaték: Veni sancte / 14.

726. **Andante**

S Ky - ri - e e - lei - son, ky - ri - e e - lei - son

VOLKERT, [Franz?]: Missa in F. A 4 voci, Vl I et II, vla, cor. I, cor II, vlne, vlc. et org. Del Sigre. N. Volkert. — Kézirat. 13 szólam: SATB, 2 vl I, vl II, vla, vlne + vlc, cor I, cor II, 2 org. — 793.

Régi jelzet: a 43. — A régi katalógus 12 szólamot tüntet föl.

727. **Allegro moderato**

Orch. S solo O - - san - - - - - na

VOLKMANNS Róbert: Offertorium „Osanna Domino Deo...” — „Hosianna Gott unserm Herrscher...” Für S-Solo, Chor u. Orch. Op. 47. — Pest, Heckenast, G. H. 32. 19 szólam: S solo, S, T, B, vl I, vl II, vla, vlc, cb, fl, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II, tr I, tr II, timp; kézírásban Dir-St: [9] lev., 35 szólam: 2 S solo, 10 S, 9 A, 4 T, 5 B, 2 vl I, vl II, vla, org. — 794.

A nyomtatott szólamokból az A hiányzik. — Janny-hagyaték: Offertorium / 114.

728. *Moderato*

VI. I

Ky - ri - e e - le - i - son

WEBER, Karl Maria von: (Messe No. 1.) In G. Für 4 Singstimmen mit Bgl. des Orch. — Wien [1835]. Haslinger, T.H. 6600. 24 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, fl I, fl II, ob I, ob II, clar I, clar II, fg I, fg II, cor I, cor II — in D, cor I, cor II — in A, tr I, tr II, timp, org., kézírásban: 8 szólam: 2 S, A, T, B, vl I, vl II, vln, org. — 796.

Poss.: J Janny. — Másolói bejegyzés még: Jos. W. — Régi jelzet: a 111. — A régi katalógus 31 nyomtatott + kézírásos szólamot tüntet föl.

729. *Moderato*

VI. I

B solo Do - mi - ne Do - minus noster

WEISS, Laurenz: Offertorium („Domine Dominus noster...”). Duett für S u. B. mit Bgl. von 2 Vl., 1 Vla., 2 Hoboen, 2 Tr., 2 Fg., Pauken, obl. Orgel., Vln. u. Vlc. — Kézirat. 15 szólam: S solo, B solo, 2 vl I, vl II, vla, cb, ob I, ob II, fg I, fg II, clarino I, clarino II, timp, org. — 798.

Másolói bejegyzés: Sc[ripsit] Jo. Ja[nny] (B). — Janny-hagyaték: Offertorium / 115.

730. *Andante* *Andantino*

B

Ex - au - di nos Do - mi - nus Eu - ge - ser - ve - bo - ne et fi - de - lis

WILT Antal: Antiphonae in diebus Rogationis. A 4 voces. (In festo S. Marci antequam processio ex templo moveat.) — Kézirat. Dir-St: [7] lev., 23 szólam: 7 S, 6 A, 3 T, 5 B, 2 org. — 801.

Egyik borítón a szerző: Compositae Antonio Wilt. — A szólamduplumok az 1920–30-as évekből származnak. — Régi jelzet: m 36, m 37. — A régi katalógus 4-4 írott szólamot tüntet föl. — A megjegyzés ott: von Wilt — azaz a szerző ajándéka.

731. *Andante poco lento*

Orch.

B solo Lau - da a - ni - ma me - a

WILT Antal: Graduale („Lauda anima mea...”). Für 4 Singstimmen, 2 Vl., 1 Fl., 1 Clar., Vla., 2 Horn, 1 Klapen Tr., Cb. u. Orgel. — Von Anton Wilt. — Kézirat. 14 szólam: B solo, S, A, T, vl I, vl II, vla, cb, fl, clar, tr, cor I, cor II, org. — 802.

Másoló/poss.: Jos. Janny Chor Regent Albae (borító). — Régi jelzet: d 43.

732. *Andante*

S

Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son

WILT Antal: Messe in C. Für 4 Singstimmen u. Orgel. (Missa brevis.) Von Anton Wilt. — Kézirat. 5 szólam: SATB, org. — 803.

Régi jelzet: a 72. — A régi katalógusban megjegyzés: Zum Gebrauch der Convent-Aemter.

733. **Andante**

S Ky - ri - e e - lei - son e - lei - son e - lei - son

WILT Antal: Missa in B. Für 4 Singstimmen u. Orgel. Von Anton Wilt. (Da Antonio Wilt.) — Kézirat. 5 szólam: SATB, org. — 804.

Régi jelzet: a 73. — A régi katalógusban megjegyzés: Zum Gebrauch der Convent-Aemter.

734. **Andante**

S Ky - ri - e e - lei - son

WINKLER, Max Joseph: Litaniae de Beata, in C dur. Obligat. 4 Singstimmen, Streichquartet, 2 Clar., Hörner (nicht oblig.), Tr., Pauken. — Nördlingen, Lith. Beck. Dir-St: 11 p., 11 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlne + vlc, clar I/II, cor I/II, tr I/II; kézírásban Dir-St: [4] lev., 4 szólam: S, A, vl II, vlc + vlne + org. — 805.

Másolói bejegyzések: Jul. Janny 26/1856 (Dir-St vége), Bardon. 23 aug. 1856 (A, vl II). — Janny-hagyaték: Litánia / 13.

735. **Allegro maestoso**

S Ex - cel - sus su - per om - nes gen - tes Do - mi - nus

WINTER, Peter: Graduale in C „Excelsus super omnes gentes. . .” Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Fl., 2 Hörner, 2 Tr., Pauken, Vlc., Cb. u. Orgel. — Kézirat. 17 szólam: SATB, 2 vl I, vl II, vla, vlne, fl I, fl II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 806.

Régi jelzet: d 31.

736. **Andante maestoso** **12**

VI. I S Re - qui - em ae - ter - nam

WINTER, Peter: Messe de Requiem. À 4 voix. Arr. pour le pf. — Leipsic [1826/27], Breitkopf—Härtel, 4439. Ének-zgkivonat: 44 p., kézírásban 27 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vla I, vla II, fl I, fl II, clar I, clar II, fg I, fg II, vlne, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 1.

Janny-hagyaték: Requiem / 13.

737. **Adagio** **1**

VI. I S Ky - ri - e

WINTER, Peter: Missa in C, Solnennis[!]. Del Sig. Pietro Winter. — Kézirat. 18 szólam: SATB, 2 vl I, vl II, vla I, vla II, vlne + vlc, fl I, fl II, clarino I, clarino II, cor I, cor II, timp, org. — 807.

Régi jelzet: a 7. — A régi katalógus 17 szólamot tüntet föl.

738. *Andantino* 16

VI. I S Do - minus, Do - minus
me - mor fu - it no - stri

WINTER, Peter: Offertorium „Dominus memor fuit. . .” — Kézirat. Dir-St: [2] lev., 20 szólam: 2 S, 2 A, T, 2 B, 2 vl I, vl II, vla, vlne, fl I, fl II, fg I, fg II, cor I, cor II, vlne, org. — 808.

A Dir-St szövege nincs végigírva, a vlne-szólam csonka, a címlap és 1. lapja hiányzik. — Régi jelzet: e 7. — A régi katalógus 15 szólamot tüntet föl.

739. *Allegro moderato* 11

Ob. I solo S Do - mus
I - sra-el spe - ra - vit in Do - mi - no

WINTER, Peter: Offertorium „Domus Israel. . .” A 4 voci, 2 vl., vla., 2 ob., 1mo obl., 2 clarini, timp., vlne. et org. — Kézirat. 16 szólam: SATB, 2 vl I, 2 vl II, vla, vlne, ob I, ob II, clarino I, clarino II, timp, org. — 809.

Másoló/poss.: M. Hanner (borító). — Régi jelzet: e 27.

740. *Adagio*

C Ky - ri - e e - lei - - son

WITT, Franz: Litaniae lauretanae. 4 vocibus imparibus comitante organo concinendae. Autore Francisco Witt. Op. 16a. 3. ed. — Ratisbonae (1890), Pustet, 698. P: 17 p., 4 szólam: CATB. — 810.

741.

T II Mi-se-re-re me-i De - us

WITT, Franz: Miserere. Op. 5. — Kézirat. Dir-St: [3] lev., 8 szólam: 2 T I, 2 T II, 2 B I, 2 B II. — 811.

Másoló/poss.: Jos.Janny Chor Reg. (borító). — Janny-hagyaték: Miserere / 5.

742. *Adagio* 2 1

VI. I S Ky - ri - e, ky - ri - e

WITASEK, Johann Nepomuk: Missa ex C. Für VI. I et II, C et A, T et B, clarino I et II, tymp., org., Author N: Vittaszek[!]. — Kézirat. 10 szólam: CATB, vl I, vl II, clarino I, clarino II, timp, org. — 889.

Másoló/poss.: gehörig Jacob Vogel Schullehrer in Paari.

743. *Andante* 4

Fl. B solo
Victi-mae Paschali

WOLF József: Arie („Victimae Paschali laudes...”) Für 1 B-Stimme u. Horn-Solo mit Vgl. von 2 Vl., Vla., 2 Vlc., Cb., 2 Tr. u. Pauken. — —, Dom-Kapellmeister, Professor des Präparandie in Raab. Op. 15. — Wien, Hammer, A. 221. H. 12 szólám: B solo, vl I, vl II, vla, vlc I, vlc II, cb, fl, cor, tr I, tr II, timp, kézírásban Dir-St: [2] lev. — 819.

Régi jelzet: e 110.

744. **Andante cantabile** 12

VI. I Bar solo Tu - i sunt coe - li

WOLF József: Duett für T. u. Bar., (2 Vl., Vla., Vlc., Cb., Horn u. Fl.) Op. 22. — Wien, Hammer. — 820/a.

Csak a borítója van meg! — Régi jelzet: e 107.

745.

WOLF József: Duett („Tui sunt coeli...”) Op. 35. — [Wien Hammer], A. 206. H. — 6 szólám: Bar, vl I, vl II, vla, vlne, fl.

A T- és cor-szólám hiányzik. — 820/b.

746. **Andante**

S Pan - ge lin - gua glo - ri - o - si

WOLF József: Hymnus („Pange lingua...”) mit 4 Strofen sammt den dazu gehörigen Responsorien etc. zum Gebrauche beim Umgange des Frohnleichnamstages. Für SATB mit beliebiger Bgl. von 1 Tr., 2 Cor., Posaune u. Orgel. Op. 48. — Wien Hammer, A. 207. H. — 8 szólám: SATB, cor I, cor II, tr, tr-ne, org. — 821.

Régi jelzet: m 54. — A régi katalógus 9 szólámot tüntet föl.

747. **Op. 42. Maestoso cantabile** **Op. 43. Andante**

T I Coe-li e-narrant glo-riam De-i T II O glo-ri-o-sa Vir-gi-num
Op. 44 T I Pan-ge lin-gua Op. 45. Maestoso T I Con-fir-ma hoc De-us
Op. 46. Maestoso pastorello Op. 47. Adagio T I Te-cum prin-ci-pi-um T I Quam di-lec-ta taber-na-cu-la tu-a
Op. 48. Maestoso cantabile Op. 49. Larghetto cantabile T I Ti-me-te Do-minum T I A-ve Ma-ri-a

WOLF József: 8 Männer Chöre mit willkürlicher Bgl. der Orgel, des Harmoniums oder Physharmonica. Op. 42—49. — Pest 1863, Autor, lith. Dietz. 5 szólám: T I, T II, B I, B II, org. — 822.

Régi jelzetek: m 41—48. — 1. De tempore. „Coeli enarrant gloriam Dei...” Op. 42. — 2. „O gloriosa Virginum...” Op. 43. — 3. „Pange lingua...” Op. 44. — 4. „Confirma hoc...” Op. 45. — 5. „Tecum principium...” Op. 46. — 6. „Quam dilecta tabernacula tua...” Op. 47. — 7. „Time-te Dominum...” Op. 48. — 8. „Ave Maria...” Op. 49.

748. **Andantino religioso** 11

Clar. B solo Can-ta - te Do-mi-no

WOLF József: Offertorium („Cantate Domino . . .”) Psalm No. 149. Op. 18. — [Wien, Hammer], A. 205. H. 6 szólam: B solo, vl I, vl II, vla, clar, vlc+cb. — 823. A borító h. — Régi jelzet: e 109.

749. **1. Andante**

S Tan - tum er - go Sa - cramen - tum ve - ne - re - mur cer - nu - i

2. Maestoso

S Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum

WOLF József: 2 Tantum ergo. Für SATB, 2 Vl., Vla., Cb. 2 Tr., Pauken u. Orgel. Op. 26. — Wien, Hammer, A. 204. H. 10 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlne, tr I, tr II, timp, org. — 824. Régi jelzet: f 21. — A régi katalógus 12 szólamot tüntet föl.

750. **Maestoso** 1

Vl.I C Ky - ri - e, ky - ri - e e - lei - son

[WRATTNY, WENZEL]: Missa. A SATB, vl I et II, clar. I et II, cor. I et II, clarino I et II, tymp., vlne., vlc. con org. Auth. Venc. Vrrattny. — Kézirat. 14 szólam: CATB, vl I, vl II, clar I, clar II, cor I, cor II, clarino I, clarino II, timp, org. — 795. Régi jelzet: a 15. — A régi katalógus 15 szólamot tüntet föl.

751. **Andante con moto**

T I Li - be - ra me Do - mi - ne de mor - te ae - ter - na

WURDA [József?]: Libera mc. Férfi karra. — Kézirat. 23 szólam: 7 T I, 4 T II, 6 B I, 6 B II. — 825. Másoló/poss.: Janny (borító). — Janny-hagyaték: Libera / 9.

752. **Andante** 5

Vl.I A solo A - ve Ma -
ri - - - a

ZANGL, Joseph Gregor: Graduale „Ave Maria . . .”. Für VI. u. A. Solo u. Bgl. des Streichquartetts u. 2 Hörner. — Augsburg, Böhm, 2987. 8 szólam: A solo, vl princ., vl I, vl II, vla, vlne, cor I, cor II. — 826.

Régi jelzet: d 68.

753. **Moderato** 3

Cor. I S Ky - ri - e e - lei - son

ZANGL, Joseph Gregor: Sanct Cassian's Messe in D (mitt vollständigem Text). Für gemischten Chor mit Bgl. 2 Vl., Vla., Vlc. mit Cb., 2 Clar., 2 Hörnern, 2 Tr., Pauken u. Posaune (ad lib.) oder mit Orgelbgl. allein ausführbar. Op. 72. — Augsburg, Böhm, 4280. Dir-St: 15 l., 20 szólam: 2 S, A, T, 2 B, vl I, vl II, vla, vlc + vlne, fl, clar I, clar II, cor I, cor II, tr I, tr II, tr-ne, timp; kézírásban 11 szólam: 3 S, 3 A, vl I, vlc, 2 cor I, org. — 827.

754. **1. Moderato** **2. Mäßig** **3. Moderato** **4. Andante** **5. Allegretto**

T I solo Ma - ri - a Jungfrau rein
Org. Blick von Himmels Thron, den Rei - nen
S O Ma - ri - a, mei - ne Hil - fe
Org. Ma - ri - a Jung - frau
Org. Es blüht der Blu - men
B ei - ne auf e - wig grü - ner Au

ZANGL, Joseph Gregor: Zum Lobe Mariens. 5 Marien-Lieder für 2 Solo-Stimmen mit Chor — SATB — u. Orgel-Bgl. Op. 54. — Augsburg, Böhm, 3786. 7 szólam: Solo I, Solo II, SATB, org. — 828.

Tartalom: 1. Maria Jungfrau rein. T + B. — 2. Blick vom Himmels Thron. A + T. — 3. O Maria meine Hilfe. S + B. — 4. Maria Jungfrau, Dir zum Preise. T + B. — 5. Es blüht der Blumen eine auf ewig grüner Au. S + A. — Régi jelzet: n 56.

755. **Andante**

VI C Domine ad ad-ju-van-dum

ZELLESTIN[?]: Vesperae de Dominica. A C, A, B, vl I, vl II et org. Authore Zellestin. — Kézirat. 6 szólam: C, A, B, vl I, vl II, org. — 883.

Másoló/poss.: Fogl mpria (C, B), ill. Ex partibus Jacob Vogel Ludí Magister Paariensis (címlap).

756. **C**

C Mi - se - re - re me - i De - us

ZIMMERMANN, Anton: Miserere No. 1. a 4 voci — CATB — e org. o pf. Quod decantatur post Matutinum in Coena Domini. Del Sigre. Antonio Zimmermann. — Kézirat. 5 szólam: CATB, org. — 829.

Régi jelzet: m 7.

757. **Allegro**

C Te De - um, De - um lau - da - mus

ZIMMERMANN, Anton: Te Deum Laudamus. A CATB, vl I et II, clarino I, clarino II, clarino III et IV, tym. con org. — Kézirat. 17 szólam: 2 C, 2 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, vlne, clarino I, clarino II, clarino III, clarino IV, timp, org. — 830.

Másoló/poss.: ad me Joseph Winkler Alba Reg. (borító). — Régi jelzet: h 7.

758. *Adagio ma non tanto*

Org. S Ky - ri - e e - lei - son

ZÖLLNER, Carl Heinrich: Messe. (Messa No. 1.) Für 4 Singstimmen (SATB), begleitet von Orgel oder Pf. mit unterlegtem deutschem Texte von Herrn Kaplan Bierbaum... Op. 23. — Bonn [1829?], Simrock, 2705. P: 23 1., kézírásban: 10 szólam: SATB, vlc I, vlc II, vlne, cor I, cor II, tr-ne. — 88. Másoló/poss.: J. Janny. — Janny-hagyaték: Mísék / 78.

759. *Andante con moto*

VI. I S/T A - ve, a - ve, a - ve Ma - ri - a

ZSASSKOVSKY Endre: Ave Maria. Solo für S. (oder T.) mit Bgl. von 2 Vl., Vla., Vlc. u. Cb. Op. 17. Einzige rechtmässige Originalausg. — Wien, Exp. Cäcilia, N.V.E. 51. (Cäcilia. Sammlung gediegener, leicht ausführbarer Kirchenmusik, hrsg. von Julius Neidl. Lief. 14.) 5 szólam: S solo, vl I, vl II, vla, vlc + cb; kézírásban Dir-St: [1] lev., 2 szólam: vl I, vl II. — 831.

Másoló/poss.: JannyJ. (borító). — Janny-hagyaték: Offertorium / 117. — A Janny-katalógus Zsaskovszky F-et ír!

760. *1. Mérsékeltén* *2. Élénkséggel*

S Dicsér-jük az Is - tent nagy - szent - jé - ben S Dallal köszönt az
if - jú - ság, for - ró dalt zeng ti - nek - tek

ZSASSKOVSKY Endre: Ének Szent László magyar királyról „Dicsérjük az Istent nagy szentjében...” Szövege Mindszenty Gedeontól. Dallama: —. 4 vegyeskarra. — H. é. ny. n. P: [1] lev. — 832.

A kottában Vegyes férfikari változat, és egy Üdvözlő dal „Dallal köszönt az ifjuság...” Szövege Mindszenty Gedeontól c. mű is.

761. *Andante lugubre*

VI Ah! tá - vozol hát tó - lünk?! Te, kit any - nyian hón sze - ret - ténk

ZSASSKOVSKY Endre: Gyászhangok méltóságos... markus és batizfalvi Máriássy Gábor... egri főgymházi olvasókanonok... halálára, 1871. évi october 26-án. (4 szólamú férfikar.) — Eger 1871, érseki lyceumi ny. I kötet: [1] lev. — 833.

Poss.: Vogel Alajos Székesfehérvári Belvárosi kántor.

762. *Andante*

S Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son, e - lei - son

ZSASSKOVSKY Endre: Missa in A (de S. Augustino ep. C. et e.d.) 4 vocibus cantata, continetibus 2 vl., vla., 2 clar., 2 cor., 2 clarinis, timp., vlc., cb. et org. Op. 10. — Lipsiae, Gilhofer, G.V.E. 10. 11 szólam: SATB, vl I, vla, vlc + cb, clar I/II, cor I/II, tr I/II, timp; kézírásban: Dir-St: [5] lev., 14 szólam: 4 S, 2 A, T, B, vl I, 2 vl II, vlc, tr, tr-ne B. — 834.

A nyomtatott szólamokból hiányzik a vl II. — Másoló/poss.: Jos. Janny ChR. (borító).

763. **Andante**

S Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son, e - lei - son

ZSASSKOVSZKY Endre: Missa pontificalis in B (de S. Gabriele Archangelo). A 4 vocibus, 2 vl., vla., fl., 2 clar., 2 clarinis, tr-ne B, timp., vlc., cb. et org. Op. 20. — Viennae, Neidl, N. V. E. 111. 15 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, clar I, clar II, fl, tr I/II, tr-ne B, timp, org + Dir-St. — 835.

A borító alján autográf dedikáció: T. Janny József karnagy és zenetanár úrnak tisztelet s barátság jeléül Zsasskovszky Endre., ill. a címlapon a címadatok alatt: Tek. Janny Jós. karnagy és tanár úrnak. — Másolói bejegyzések: 8ber 9. 1869. (Dir-St), E. Janny 11/1 1869 (vl II).

764. **Andante moderato**

Clar. solo

S solo

A - ve, a - - - ve, a - ve sanc-ta Ma - ri - a

ZSASSKOVSZKY Endre: Offertorium („Ave Maria . . .”). Solo für S. u. Clar., mit Bgl. von 2 Vl., Vla., Vlc. u. Cb. . . — Wien, Glöggel, F. G. 810. 6 szólam: S, vl I, vl II, vla, vlc+cb, clar; kézírásban Dir-St: [4] lev., 3 szólam: vl I, vl II, org. — 836.

Másoló: J. Jani (vl I/II). — Autográf dedikáció a címlap alján: Tek. Janni J. karnagy úrnak. — Janny-hagyaték: Offertoriumok / 116.

765. **Andante sostenuto**

Clar. I

T I solo

Chri - stus na - tus est ve - ni - te a - do - re - mus

ZSASSKOVSZKY Endre: Offertorium No. 3. in D (de Nativitate, D. N.J. Ch. et de tempore) („Christus natus est, venite adoremus. . .”). Für 4 Männerstimmen u. S-Solo mit Chor u. Bgl. von 2 Vl., Vla., Fl., 2 Clar., 2 Tr. u. Pauken, Vlc., Cb. u. Org. Op. 6. — Wien, Glöggel, F. G. 777. 14 szólam: S, A, T I, T II, B I, B II, vl I, vl II, vla, fl, clar I/II, tr I/II, timp, vlc+cb+org; kézírásban: Dir-St: [4] lev., 2 szólam: S rip, A. — 837.

Janny-hagyaték: Offertorium / 119.

766. **Andante con moto**

S tan - tum er - go sa - cra - men - tum

ZSASSKOVSZKY Endre: Tantum ergo in C. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Clar., 2 Tr., Pauken, Vlc., Cb. u. Org. Op. 8. — Leipzig, Gilhofer, G. V. E. 8. 14 szólam: SATB, vl I, vl II, vla, vlc+cb, clar I, clar II, tr I, tr II, timp, org; kézírásban: Dir-St: [2] lev., 13 szólam: 4 S, 4 A, 2 T, B, vl I, org. — 838.

Janny-hagyaték: Tantum ergo / 21.

767. **Moderato**

T I Ve - ni, ve - ni sanc - te Spi - ri - tus

ZSASSKOVSZKY Ferenc: Veni Sancte Spiritus. A 4 virorum vocibus composuit, et alumnis seminarii agriensis, egregiis cantus sacri cultoribus dedicavit, Franciscus Zsasskovszky. — Agriae 1861, typis Lycei-Aepiscopalis. 1 kötet: [2] lev. — 839.

7 példány van. — Janny-hagyaték: Veni sancte / 15.

Anonim művek

768. **Andante**
VI. I C A so-lis or-tus car-di-ne

„A solis ortus...” Pastorale. — Kézirat. 14 szólam: 5 C, 4 A, T, VI I, VI II, fl, org. — 955.

Másolóí bejegyzések: December 19-én [1]874. Novák Sándor (S), 12/19. [1]874. Novák Sándor (S), 12/19-én [1]874. N.S. (S, A), 12/19 Novák Sándor (A), Dec. 23. [1]874. N.S. (A). — A B-szólam hiányzik.

769. **Moderato**
C solo O Jung-frau aus-er-ko-ren

Advent Aria in G. Für C. u. A. „O Jungfrau auserkohren...” — Kézirat. 1 C solo. — 905.

Poss.: Gehörig Jacob Vogel Schullehrer in Paari.

770. **1. Aria pro Adventu**
Ma-ri-a sey-ge-grüsset
Nicht mehr trau-ert, nicht mehr wei-net Er-freu-et euch ihr Stin-der, an-
kom-men ist die Zeit In Ga-li-lea ein Jung-frau wohnt
5. Andante **6. Tradissime[!]**
O Ma-ri-a wann-ich den-ke Ein En-gel ganz al-lein

Advents Gesänge dem Georg Sieberth. — Kézirat. 1 kötet, ének, [13] lev. — 906.

Több versszakos énekek, a 9^t-tól csak szövegek. — A borítón hátul felirat: Gesang-Buch... 1818. — A borító hátsó-belső oldalán megjegyzés: Mein Lieber Bruder ich habe dier eine Arien schon Längsten gerne geschickt aber ich hab keine Gelegenheit könne erfragen[?]. . . Johannes Goz Schullehrer in Monnstor[!] 1785. — A No. 3. dalhoz két szólam is van: 2 C I. Másolójuk: J. Vogel.

771.

Antiphonae ad benedictionem Candelarum in Festo Purificationem B. Mariae V. Cantantus a choro virorum. — Kézirat. Dir-St: [4] lev., 12 szólam: 3 T I, 3 T II, 3 B I, 3 B II, valamint egy A-szólam. — 957.

Másoló/poss.: Janny R.Ch. (borító). — Janny-hagyaték: Vegyesek / 3.

772. **Adagio**
C Will-komm ge-lieb-tes Kreuz

Aria ex A#. Canto et Alto. „Willkomm geliebtes Kreuz, willkomm o Schatz der Frommen...” — Kézirat. 2 szólam: C, A. — 907.

Másoló/poss.: N: F: 1800, későbbi poss.: Jacob Vogl Lehrer. — Valószínűleg orgona-kíséréttel, az azonban hiányzik.

773. *Andante con moto*

VI.I
C
Hir- tel du,
hir - tel du, hir - tel du

Aria ex D. Pastorella, Canto, Alto et Basso, vl primo, vl secundo con organo. Ex Partes Nickolaus Fogel. N.R. [?] — Kézirat. 4 szólam: C, A, vl I, vl II, B+org. — 882.

774. *Largo*

VI.I
C
Tu patris u - ni-ce summe summi
Herr in meinem Mun - de

2 Aria ex E et A. 1) Für 4 Singstimmen, 2 Violin, Viola et Organo. — 2) Für 3 Singstimmen, 2 Violin, 2 Fletten[!], 2 Cornis et Organo. Aus der Opera Schlangenfeld. — Kézirat. 12 szólam: CATB, vl I, vl II, vla, fl I, fl II, cor I, cor II, org. — 918.

Szövegek: 1. „Tu patris unica summe. . .” — 2. „Herr in meinem Munde, sollen deine Thälen ewig schallen. . .”. — A 2. mű letéte, szólamai: C I, C II, T, vl I, vl II, org. — Másoló/poss.: Franz Schmal gehörig. — Schlangenfeld című operát a szakirodalom nem ismer, talán Wenzel Müller Das Schlangenfest in Sangora, 1796-ban keletkezett operája lehet.

775.

C
Do - mi - ne hy - so - po

Asperges me. — Kézirat. P: [4] lev., 26 szólam: 3 S, 3 A, 3 T, 3 B, 2 vl I, 3 vl II, 2 vla, vlne, vlc+vlne, ob I, ob II, fg I, fg II, org. — 865.

Janny-hagyaték: Mindenféle / 8. N. N. A-moll.

776. *Allabreve*

VI.I
C
Do - mi - ne hy - so - po et mun - da - - bor

Asperges me in D#. CATB, org. et vlne. von Anonym. — Kézirat. 2 réteg szólamanyag, a) 6 szólam, SATB, vlne, org; b) 6 szólam: CATB, vlne, org. — 684.

Az a) réteg Hanner kézírása, a b) réteg későbbi, önálló borítóval, álló-kisebb formátumú a másiknál. — Régi jelzet: m 3. — A régi katalógus 6 szólamot tüntet fel, megjegyzése: 2-mal da.

777. *Andante sostenuto*

SI
A - ve Ma - ri - a

Ave Maria. — Pest 1864, Dietze ny. I kötet: [1] lev. — 945.

Van egy kéziratos példány is. — Letét: SI, S II, A, kísérettel. — Egyik példányon poss.: Vogel Alajos.

778. 1. **Andante**

 Org. solo Úd-vözlég y oh Má-ri - a

2. **Andante religioso**

 Org. S/A soli Oh te, kit ég u - ra kegyelt

3. **Andante religioso**

 Org. solo Szűz Anyám, szívemnek üdv-re - mé-nye

4. **Moderato**

 Org. solo Légy üd - vö - zöl - ve ál - talunk

5.

 S Ger - je - dez - zen min - den szív

Boldóság Szűz Mária ünnepén, a szent mise alatt éneklendő Följánlatok[!]. — Kézirat. 1 kötet: [10] lev. — 957.

É-zg. vagy é-orgona. — Poss./szerző[?] a címlapon: Vogel Alajos tulajdona Sz:fehervárott 1868 január 14. — Tartalom: 1. Ave Maria. „Üdvözlég y Mária . . .” Solo, 2 szól. nőikar, orgona. V.A. 1867 19/11. — 2. B. Szűz Máriának Szepplőtelen Fogantatása. „Oh te, kit ége ura . . .” S, zg/org., 2 szól. nőikar. V.A. 1868. 15/1. — 3. Gyertyaszentelőre. „Szűz Anyám, szívemnek üdvreménye . . .” S, 2 szól. nőikar, zg/org. 1868 21/1 V.A. — 4. Gyümölcstöltő Boldogasszony napjára. „Légy üdvözölve általunk Szűzek virága . . .” Solo, 2 szól. nőikar, org. Szfeh. 1868 22/1. V.A. — 5. Szt. Annáról. „Gerjedezzen minden szív . . .” S, T, B. Szerző Július 15-én 1862 Vogel Alajos. Iször énekeltetett Pátkán búcsú napján 27 júliusban 1862. Versezete Tárkányi énektár. Vogel Al., Langer János, Hazenfratz János.

779.
 VI.I Hold - se - li - ges Kind-lein

No. 1. Cantus de Nativitate. Festus de „Holdseliger Kindlein, ich eile zu dir . . .” C et A, vl duoden, clar. 2bis, cor. 2bus, con organo. — No. 2. Pastorella à Canto. — Kézirat. 5 szólam: C, A, vl I, vl II, org. — 881.

A kottában csak a No. 1. található, a No. 2. felírása a címlapon utólagos! — Másoló/poss.: Niclos[!] Fogel Paari 1818 (boritón).

780. **Allegro**

 VI.I Cum in - vo - ca - rem

[Completorium.] — Kézirat. 10 szólam: CATB, vl I, vl II, vlne, clarino I, clarino II, org. — 872.

Régi jelzet: k 12. — A régi katalógus 12 szólamot tüntet föl.

781. **Sehr langsam**

 C O! Tag des Herr du sollst mir hei - lig

[Deutsche Messe.] — Kézirat. 5 szólam: CATB, org. — 876.

782. **Andante**

 C Herr wir kom-men in den Tem - pel

Deutsche Messe in C. Für CATB, clar. primo, clar. secundo, cor. primo, cor secundo, fagotto et organo. Gehörig. Ja: Vogl Lehrer in Paari. Am 11ter December [1]832. — Kézirat. 6 szólam: C, A, T, b+org, clar. I, clar II. — 877.

Másoló/poss.: fine Vogl (A, T).

783. **Langsam**

 C Wir wer-fen uns dar - nie-der

Deutsche Messe in B. Für CATB u. Orgel. — Kézirat. 5 szólam: CATB, org. — 889.

Poss.: Gehörig J: Vogel mpria, Schullehrer in Paari (borító). — Szakadozott, foszló papiros!

784. **Andante**

 C Wir wer-fen uns dar - nie-der

Deutsche Messe für Canto, Alto u. Bass, Clarinett Prim u. Secund, Corno Prim u. Secund, Organa. — Kézirat. 8 szólam: C I, C II, B, clar I, clar II, cor I, cor II, org. — 891.

Poss.: Gehörig J. Vogel Schullehrer in Paari.

785. **Andante**

 C I Von dem Himmel wird jetzt kom-men

Deutsche Messe für Canto Primo, Canto Secundo, Pass[!] u. Organo. — Kézirat. 3 szólam: C I, C II, B+org. — 892.

Másolói bejegyzés: Vogl (C I, C II, org). — Poss.: Gehörig Ja: Vogl Schullehrer in Paari.

786. **Adagio**

 S Kommt las-set uns Gott eh-ren

Deutsche Messe in G. Canto et Alto, Tenor et Basso, Clarino Primo, Clarino Secundo, Fagotto con Organo. — Kézirat. 5 szólam: SATB, org. — 895.

A címlapon feltüntetett hangszerek hiányoznak. — Poss.: Jakob Vogel Lehrer (borítón).

787. **Adagio**

 C Lasst uns die Mess an - hö-ren

[Deutsche Messe.] „Laßt uns die Mess anhören...“ — Kézirat. 3 szólam: C, A, org. — 913.

A többi szólam, valamint borító hiányzik.

788. **Moderato**

 O bester al - ler Vä - ter

[Deutsche Messe.] — Kézirat. 1 kötet: [6] lev. — 937.

Megjegyzés a címlapon: Geschenk vom Lois Onkl[?] (Alois Vogl) 11/6 [1]867.

789. **Andante**

 Org. Auf ihr Chri- sten lasst uns sin - gen

Deutsche Messe für CATB et Organo. „Auf ihr Christen...” — Kézirat. 5 szólam: SATB, fg+org. — 908.

Másoló/poss.: Jakob Vogl (Lehrer in Paari) [1]828 (címlap).

790. **Andante**

 Herr! Du wolltest gnä - dig den - ken

Deutscher Requiem. Für CATB et Org. — Kézirat. P: [3] lev. — 903.

A partitúra utolsó levele csonka, szakadt. — Másoló/poss.: Fogl J. (utolsó kottás lap alján), Gehörig J: Vogl Lehrer in Paari 1833 (címlap).

791. **Andantino**

 Pf. S solo Ór - an - gya - lom

Dicsének az Őrangyalhoz. a) S I, S II, A, pf. — Kézirat. I kötet: [2] lev., 1 S I-szólam. — b) Franciából fordítá Mátray G. — Pest 1864, ny. Dietz. 2 szólam: S I—II—A. — 934.

Az a) réteg másolói bejegyzése: 7/6 [1]869 (S I), Vogel kézírása. — A b) rétegben előadói bejegyzések: Sopran I éneklé Király Vilma, Alt hangot éneklé Okolicsányi Lujza, Sopran II éneklé Bosnyák Nina. [1]869 30/5, (egyiken), Soprano Ido éneklé Bosnyák Nina [1]869 30/5 (másikon).

792. **Andante**

 S Do - mi - ne, Do - mi - ne Je - su

„Domine non sum dignus...” Für SAT et B. — Kézirat. P: [4] lev. — 856.

Régi jelzet: m 33. — A régi katalógus 5 szólamot tüntet föl.

793. **Tardissime**

 T I Ec - ce quo - mo - do mo - ri - tur ju - stus

„Ecce quomodo...” Für T Imo u. 2do e Basso. — Kézirat. P: [1] lev., 5 szólam: T I, T II, 2 B, C (in Ermangelung eines Tenoristen). — 924

Régi jelzet: m 11. — A régi katalógus 4 szólamot tüntet föl.

794. **Adagio**

 S conc. Con-ser-va no - bis Do - mi - ne

Graduale. „Conserua nobis Domine...” Anonym in As. — Kézirat. 13 szólam: S conc., A, T, B, 2 vl I, vl II, vla, ob I, ob II, cor I, cor II, org. — 850.

Régi jelzet: d 32. — A régi katalógus anonimnak tünteti föl és 14 szólamról tud.

795. **Moderato** 33

VI. I S solo Do - mi - ne De - us

Graduale. Ariae. Anonym in F. „Domine Deus salutis meae . . .” — Kézirat. 11 szólam: S, 2 vl I, vl II, vla, vlne, ob/clar I, ob/clar II, cor I, cor II, org. — 851.

Régi jelzet: d 33. — A régi katalógus is 11 szólamot tüntet föl.

796. **Andante** 6 3

VI. I S I Ex - au - di me tu Do - mi - ne

Graduale o. Offertorium „Exaudi me . . .”. Canon a 2 S, 2 T, vl I, vl II, vlne et vlc con org. Anonym. — Kézirat. 8 szólam: S I, S II, T I, T II, vl I, vl II, vlc + vlne, org. — 852.

Másoló/poss.: Vogel R:C: [I]832 (borító). — Régi jelzet: d 46. — A régi katalógus is 8 szólamot tüntet föl.

797. **Larghetto**

A E - ri - pe, e - ri - pe me Do - mi - ne
B E - ri - pe me Domi - ne, Do - mi - ne

Graduale et Offertorium pro Dominici Passionis. (Grad. „Eripe me Domine . . .”, Off. „Confitebor Domine in toto corde meo . . .”) A CATB, vlc, Basso Continua[!]. — Kézirat. 6 szólam: CATB, vlc, b.c. — 855.

798.

T I Pan - ge lin - gua glo - ri - o - si

Hymnus in C „Pange lingua”. A T 1mo et 2°, B 1mo et 2do, Organo ad lib. — Nagycsütörtök. — Organo Zsasskovszky kézikönyv 44 lapon. — Kézirat. 11 szólam: 3 T I, 4 T II, 3 B I, 4 B II. — 998.

Másoló/poss.: Jos. Janny Reg. Chor. (borító). — A régi katalógusban nem található.

799. **Allegro**

S Li - be - ra me Do - mi - ne de mor - te ae - ter - na

Libera me Domine . . . Für SATB, 2 Violinen, 2 Hoboen, 2 Hörner, Vln. u. Orgel. — Kézirat. P: [2] lev., 12 szólam: SATB, vl I, vl II, vlne, ob I, ob II, cor I, cor II, org. — 869.

Másoló/poss.: Janny Chor Regent (P). — Janny-hagyaték: Libera / 1.

800. **Andante**

Üd - vö - zölt légy, óh nagy - asz - szony

Magyarországnak Szűz Mária párfogásábai ajánlása Szt. István király által. Zg. (org.) kísérettel ellátva és 4 hangra alkalmazva. — Pesten 1855, ny. Scherzig. 1 kötet: 5 l. — 954.

Poss.: Vogel Alajos Székesfehérvári Belvárosi kántor.

801. **Maestoso**

T Man - da - tum no - vum do vo - bis

„Mandatum novum do vobis...” + Psalm „Beati immaculati...” + Antiphona I. „Postquam surrexit...” — Kézirat. P: [1] lev., 4 szólam: T I, T II, B I, B II., másik réteg: 8 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B. — 923.

A P és első réteg férfikari letét, a másik szólamanyag vegyeskari.

802. **Adagio**

T I Mi - se - re - re me - i De - us

Miserere in Ab. Für 2 Tenore u. 1 Basse. — Kézirat. 3. szólam: T I, T II, B. — 861.

Régi jelzet: m 8. A régi katalógus animum műnek mondja és ott is 3 szólamot tüntet föl.

803. **Adagio**

T I Mi - se - re - re me - i De - us

Miserere in Cb. Für 4 Männerstimmen. — Kézirat. 3 szólam: T I, T II, B. — 862.

A címlapon ceruzával — szerző? — neve: Von Anonym, Elias. — Régi jelzet: m 9. — A régi katalógus anonim műnek mondja és ott is 3 szólamot tüntet föl.

804. **Adagio maestoso**

VI.I Ky - ri - e e - lei - son

[Missa.] — Kézirat. 22 szólam: 4 S, 2 A, 2 T, B, vl I, 2 vl II, vla, vlc, vlne, ob/clar I, ob/clar II, clarino I, clarino II, tr-ne, timp, org. — 844.

Másolói bejegyzés: Scripsit Josephus Bardon (S).

805. **Andantino**

VI.I B Ky - ri - e e - lei - son

[Missa.] — Kézirat. Dir-St: [26] lev. — 845.

Másoló/poss.: JosJanny ChorR. (előzék)lap).

806. **Moderato**

C Ky - ri - e e - lei - son, ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son

[Missa.] — Kézirat. 9 szólam: CATB, vl princ., vl I, clarino I, clarino II, org. — 846.

A vl II és esetleges basszus szólamok hiányoznak.

807. **Adagio** **Allegro moderato**

VI.I S solo Ky - ri - e e - lei - son

[Missa.] — Kézirat. 19 szólam: SATB, 2 vl I, 3 vl II, vla, vlc+vln, vlne, fl, clar I, clar II, fg, tr/cor I, tr/cor II, timp. — 847.

Az org-szólam hiányzik.

808. **Adagio**

VI I C Ky - ri - e e - lei - son

Missa ex C, a C et A, T et B, vl I, vl II, clarino Primo et Secundo, vlne et Timpano con Organo. — Kézirat. 11 szólam: C, A ad lib., T ad lib., B, vl I, vl II, vlne, clarino I, clarino II, timp, org. — 880.

809. **Assai sostenuto** 21

S Ky - - ri - e

[Missa.] — Kézirat. 3 szólam: S solo et coro, A solo et coro, B solo et coro. — 848.

Másolói bejegyzések: Winkler (S), Lintner (B).

810. **Adagio**

VI I C Ky - ri - - e

[Missa.] — Kézirat. 7 szólam: C, A, vl I, vl II, cor I, cor II, org. — 878.

A többi szólam hiányzik. — Borítója hiányzik, vízfoltos-elmosódott néhol az írás, nehezen olvasható ki.

811. **Adagio**

Voce I Ky - ri - e e - lei - - - son

Messe in Db, für 4 Singstimmen mit willkürlicher Violin, Vcell u. Orgel-Bgl. samt Grad. u. Offert. — H. é. ny. n. 5 szólam: I. Stimme, II. Stimme, III. Stimme, IV Stimme, org+cb. — 35.

Régi jelzet: a 67. — A régi katalógus 7 szólamot tüntet föl, anonim műnek mondja.

812. **Andante**

VI A Ky - ri - e e - - - - - lei - son

[Missa.] — Kézirat. P: 92 l. — 849.

A borító letépve.

813. **Adagio**

A Ky - ri - e. ky - ri - e. ky - ri - e e - lei - son

Missa. — Kézirat. 1 szólam: A + org. — 893.

A többi szólam hiányzik. — Poss.: J. Vogl. Lehrer. — Elhasznált, megragasztott állapotú kotta.

814. **Langsam**

C Hier liegt vor dei - ner Ma - jes - tāt

Missa in B. Für C, A et B. — Kézirat. 3 szólam: C, A, B. — 894.

A B-szólam vége hiányzik. — Megjegyzés: Gehörig Jacob Vogl.

815. **Grave**

TI Pa - ter no - ster TI Lau - da

Adagio

TI Ve - xil - la Re - gis prod - e - unt

Nagypénteki karének. FERIA 6^a in Parasceve. — Kézirat. 5 szólam: T solo, T I, T II, B I, B II. — 997.

Másoló/poss.-bejegyzések: Pest. VI/3. [1]860. A. Vogl (a Pater noster cím után), Alois Vogel Lehrer 28/2 [1]860 (T II, Vexilla után), A. Vogel Lehrer 28/2 [1]860 (B I—II, Vexilla után).

816. **Adagio**

T A Ná - zá - re - ti Jé - - züst

Nagy Pénteki Passio. — Kézirat. P: [2] lev., 6 szólam: 2 T I, T II, B I, B II, B-turba. — 995.

Másoló/poss.: Ni: Vogel 1836 (borító), korábbi időből egy T- és a B-turba-szólam, végén: Finis. Anno 1823. — Régi jelzet: m 26. — A régi katalógus anonim műnek mondja és csak 2 szólamot tüntet föl. — A régi katalógusban megjegyzés: Am Char-Freytag.

817. **Andante**

O Herr wir op - fern un - ser Her - zen

Offertorium Canto Solo. — Kézirat. 2 szólam: S org. — 901.

Másoló/poss.: J Vogel Lehrer (címlap), N. F. [= Nikolaus Vogel] (címlap alján).

818. **Moderato molto**

VI.I C solo O stu - pen - da Ae - ter - ni - tas

Offertorio „O stupenda Aeternitas...” — Kézirat. 12 szólam: CATB, vl I, vl II, vlne, clar I, clar II, clarino I, clarino II, org. — 853.

Régi jelzet: e 65. — A régi katalógus anonim műnek mondja és ott is 12 szólamot tüntet föl.

819. **Moderato**

Org. VI.I Ob. solo S Su - sce - pi - mus

Offertorium „Suscepimus Deus misericordiam tuam...” — Kézirat. 28 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 3 vl I, 3 vl II, vla, 2 vlc+vln, fl, ob I, ob II, fg I/II, cor I, cor II, 2 clarino I, 2 clarino II org. — 854.
Foltos-elmosódott írású több szólam!

1. **Maestoso**

820.

2. **Andante**

3. **Moderato** 4. **Praeludium à 5 voce**

Orgel Stücke. — Kézirat. 1 kötet: [5] lev. — 938.
Másoló/poss.: Vogel Alajos.

Larghetto

821.

S Pan - ge lin - gua glo - ri - o - si

Pange lingua a SATB. — Kézirat. 4 szólam: SATB. — 860.
Régi jelzet: m 35.

Allegro moderato

822.

VI. I C 8 Ky - ri - e e - lei - son

Pastorella de Nativitate Domini. Missa in D# a C, A, et B, vl primo et secundo con organo. Pro me
Nickolaus Fogel L.R. Paari. — Kézirat. 6 szólam: C, A, B, vl I, vl II, vln. — 879.

Langsam

823.

S Glau - be hof - fe lie - be

Quartetto für SATB. „Glaube, Hoffnung, Liebe.” — Kézirat. 5 szólam: SATB, org. — 919.
Másoló/poss.: gehörig Ja: Vogel (Schullehrer mpria) Paari am 9ten July [1]841, ill. Jacob Vogel/
[1]841 mpria (org).

Allegro

824.

C Re - gi - na coe - li, coe - li lae - ta - re

Regina Coeli, 4tuor vocibus, 2 violini, 2 clarini, tympani et organo. Anonym. — Kézirat. 15 szólam:
2 C, 2 A, T, B, 2 vl I, 2 vl II, clarino I, clarino II, timp, 2 org. — 867.
Janny-hagyaték: Antiphona / 2.

825.
 I Re - gi - na coe - li lae - ta - - - re

Regina coeli für 4 Männer Stimmen. Anonym. — Kézirat. 5 szólam: T I, T II, B I, B II, org. — 868.
 Másoló/poss.: Janny Chor Reg. (borító). — Régi jelzet: I 31. — A régi katalógusban e jelzeten eredetileg V. Rathgeber Op. 16. műve állt. Ceruzával áthúzták s helyére: Anonym jelzés került.

Moderato
 826.
 Re - gi - na cae - li, cae - li lae - ta - re

Regina Coeli ex b. C et B, vl I, vl II, org. — Kézirat. 5 szólam: C solo, B, vl I, vl II, org. — 902.
 Másoló/poss.: F: N: [= Nikolaus Vogel] 1793.

Adagio
 827.
 C Re - qui - em ae - ter - nam

Requiem für C, A, B et vl I, vl II. — Kézirat. 6 szólam: 2 C, A, vl I, vl II, B+org. — 875.
 Címlapon poss.: Gehörig J. Vogl. Schullehrer in Paari. — Szakadozott, gyűrött, néhol hiányos a papír! — Az org-szólam végén: O A.M.D.G. felirat esetleg Vogel szerzőségére utal.

Adagio
 828.
 Re - qui - em ae - ter - nam

Requiem. — Kézirat. 1 kötet: [4] lev. — 930.
 Másoló/poss.: Vogel Alajos Székesfehérvári belvárosi kántor (bélyegző), Vogel Alajos tulajdona [1]895 10/7, ill. Régebbi ajándék Müller János Olaj utczai főtanétótól (ceruzás feljegyzés a címlap alján).

Adagio
 829.
 Re - qui - em re - qui - em ae - ter - nam

Requiem. — Kézirat. 1 kötet: [4] lev. — 931.
 Másoló/poss.: Vogel Alajos székesfehérvári belvárosi kántor (bélyegző), Vogel Alajos tulajdona 1895 10/7 (címlap alján).

830.

Requiem. — Kézirat. 1 kötet: [8] lev. — 932.
 Másoló/poss.: Vogel Alajos Székesfehérvári belvárosi kántor (bélyegző). — Diszes keretű kottapapírra lila színű tintával írt mű. Az utolsó kottás lap alján: Emléklül küldötte nékem Budapesti Nagybátyám Vogel Alajos Josefvárosi karnagy. Sz: fehérv: 1881 július 24. Vogel Alajos belvárosi kántor.

1. **Andante grave** 2. Halotti ének
 831.
 Re - qui - em ae - ter - nam do - na e - is Do - mi - ne Szent ol -
 tá - rod - hoz jöt - tünk

In missis defunctorum. Requiem. — Kézirat. 1 kötet: [4] lev. — 929.
 Poss.: Vogel Alajos Székesfehérvári belvárosi kántor (bélyegző).

832.

Requiem. — Kézirat. 1 kötet: [3] lev. — 933.

Magyar nyelvű requiem. — Másoló/poss.: Vogel Alajos képezdész Pesten. 1860. 3/5. (Címlap.)

833.

Responsoria in Parasceve. — Kézirat. 5 szólam: SATB, org. — 959.

Másoló/poss.: Aa [?] 1838 1/3 (T). — Régi katalógusokban nem található.

834. Musical notation for the vocal part of 'Al-le Menschen müssen ster-ben'. It is in bass clef, 2/4 time, and contains the lyrics: B Al-le Menschen müssen ster-ben.

Seelen Aria im Requiem zu singen, für Canto, Alto u. Basso. — Kézirat. 3 szólam: C I, C II, B. — 898.

Másoló/poss.: Gehörig Jacob Vogel, Schullehrer in Paari 1837.

835. Musical notation for the violin part of 'Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum'. It is in treble clef, 3/4 time, marked 'Allegro moderato', and contains the lyrics: Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum. VI. I.

Tantum ergo. — Kézirat. 12 szólam: CATB, vl I, vl II, vlne, fl I, fl II, cor I, cor II, org. — 904.

836. Musical notation for the violin part of 'Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum'. It is in treble clef, common time, marked '1. Tempo giusto' and '2. Allegro moderato', and contains the lyrics: Tan - tum er - go Sa - cra - men - tum. VI. I.

Tantum ergo duo. Canto et alto, tenore et basso, vl I, vl II, clarino I, clarino II, tym. con vlc. et org.

— Kézirat. 10 szólam: C, A, T, vl I, vl II, vlc, clarino I, clarino II, timp, org. — 874.

A B-szólam hiányzik. — Poss.: Ex Rebus Nickolai Fogel Paari.

837. Musical notation for the clarinet and violin parts of 'Tan - tum er - go Re - sur - re - xit'. It is in treble clef, 2/4 time, marked 'Moderato', and contains the lyrics: Tan - tum er - go Re - sur - re - xit. Clarino II, S, VI. I.

Tantum Ergo et Resurexit. SATB, vl I, vl 2, clarino Imo, clarino 2do, tympano, organo et violon. — Kézirat. 17 szólam: SATB, 3 vl I, vl II, vla, vlne, ob I, ob II, fg, clarino I, clarino II, timp, org. — 858.

Másoló/poss.: M:H: [= Macarius Hanner?] d: 9ten Ap: [1]827. — Régi jelzet: f 2. — A régi katalógus 12 szólamot tüntet föl és anonim műnek nevezi.

1. 2. Allegro

838.

2 Tantum ergo in D u. C. (mit unterlegtem Veni u. Te Deum Texte). Für 4 Singstimmen, 2 Vl, 2 Ob., 2 Trompetten, Pauken, Vln u. Orgel. — Kézirat. 19 szólam: 2 S, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl I, 2 vl II, vln, ob I, ob II, clarino I, clarino II, timp, org. — 859.

A 2. Tantum ergo végén megjegyzés: Von M: Hanner. — Régi jelzet: f 4. — A régi katalógus anonim műnek nevezi.

Allegretto

839.

Te Deum. SATB, vl I, vl II, 2 clarino, tympano, org. et violon. — Kézirat. 11 szólam: SATB, vl I, vl II, vln, clarino I, clarino II, timp, org. — 870.

Másoló/poss.: M:H: [= Macarius Hanner] d: 14ten Ap: [1]827. — Régi jelzet: h 5. — A régi katalógus 15 szólamot tüntet föl, és anonim műnek nevezi.

840.

Vesperae de Feria 3ia. A SAT et B, vl 1° et Secundo, vln et org. — Kézirat. 8 szólam: CATB, vl I, vl II, vln, org. — 871.

Régi jelzet: k 11.

Allegro

841.

Vesperae. — Kézirat. 7 szólam: CATB princ., vl I, vl II, org. — 873.

A basszus-szólamok hiányoznak. — Régi jelzet: k 18. — A régi katalógus 8 szólamot tüntet föl és anonim műnek nevezi.

842.

Vexilla regis. Für SATB mit Bgl. von 4 Trombonen. — Kézirat. 7 szólam: T I, 2 T II, 2 B I, 2 B II. — 863.

Másoló/poss.: JosJanny Chor Reg. — Régi jelzet: m 34. — A régi katalógus 4 szólamot tüntet föl.

Adagio

843.

Vexilla regis. A 2 tenori, 2 bassi. — Kézirat. P: [1] lev., 8 szólam: 2 T I, T II, B I, 2 B II, S, A. — 926.

A S—A szólamok a 2 tenor-szólam transzpozíciói. — Régi jelzet: m 10, ill. m 34. — A régi katalógus 4 szólamot tüntet föl.

844.

Vidi aquam. CATB, org. e vln. Von Anonym. — Kézirat. a) 5 szólam: SATB, org. — b) 5 szólam: SATB, org. — 866.

Az a) réteg fekvő, a b) réteg álló formátumú. — Régi jelzet: m 4, b. — A régi katalógus is 5 szólamot tüntet föl, azzal a megjegyzéssel: 2mal da.

845.

Virág-Vasárnapi Passio. — Kézirat. a) P: [4] lev., 4 szólam: S, A, B I, B II., b) Virág vasárnapi Passio, 4 férfhangra alkalmazva. — P: [1] lev., 20 szólam: 5 T I, 4 T II, 6 B I, 2 B II, 3 B III. — 960.

Másoló/poss.: Vogel [1]836 (közös borítón).

Gyűjtőkötetek

846.

Cantionale Missarum pro Conventu Albensi conscriptum A[nn]o 1745. [borítócím]. Canticale Missarum pro Choro Albensi P.P. Franciscanorum Conscriptum Anno 1745 (címlap). — Kézirat. 1 kötet: 97 + [1] l. — OSzK, Ms. mus. IV. 1916.

A kötetben lévő bélyegző: Sig. Conv. Alben. JJ. Min. ORD. Prov. S. Mariae Hung. 1882. — Korabeli borítóban. — Egyszólamú énekek. — Tartalma: Stella Coeli (3 db), Missa Tubicinalis, Missa S. Antonii, Missa Pruskensis, Missa Vogleri, Missa Romana, Missa Vienenensis, Missa Infnitae Bonitatis, Missa Graecensis, Missa Brunensis, Missa Artificialis, Missa Natae Reginae Angelorum, Missa S. Bernardini, Missa SS. Nominis Jesu, Missa S. Petri de Alcantara, Missa S. Solani, Haec dies; Index Sacrorum seu Missarum [98. p.]

847.

Emlék a tatai kegyes tanítórendi ház és gymnasium alapításának évszázados örömnepére, 1865. október hó 1-jén. — Pest 1865, Emich. 1 kötet: 26 p., + [4] lev. — 946.

A pótlólag hozzákötött leveleken két mű található:

a) VOGL Alajos: Emlékdal a tatai kegyes tanítórendi ház évszázados örömnepére október 1. 1865. Szövege és dallama Szepesi Imrétől. Négy hangra tevő Vogl Alajos. — Kézirat. [1] lev. — b) VOGL Alajos: Hálaének... Szövege és dallama Szepesi Imrétől. Négy hangra tevő Vogl Alajos. — Kézirat. [1] lev.

Poss.: Vogel Alajos (címlapon bélyegző). — Címlapon megjegyzés: 2 kardal Vogel Alajostól pesti karnagy.

848.

1. Ky - ri - e - - - e - lei - son

2. Ky - ri - e e - lei - son

3. Allabreve Ky - rie e - - - lei - son

4. Ky - ri - e, ky - ri - e e - le - i - son

5. Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son

6. Allabreve Ky - ri - e e - lei - son

7. Allegro Ky - ri - e e - lei - son

8. Ky - ri - e, ky - ri - e

9. Grave Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son

10. Allabreve Ky - ri - e e - lei - son

11. Ky - ri - e e - lei - son

Liber Sacrorum 1^{ae} Classis pro Conventu Albensi A[nn]o 1827 (borítóci[m]). — Elenchus Sacrorum 1^{mae} Classis juxta p[ro]p[ri]et[ar]i[u]m V[er]e[n]er[ab]ilis Diffinitorii. — Liber Sacrorum 1^{ae} Classis... pro C[on]ventu Albensi 1771. — Kézirat. 1 kötet: 182 l. — OSzK, Ms. mus. 2313.

Korabeli borítóban. — Címlapon poss.-bélyegző: S g. Conv. Alben. JJ... Str. ord. Prov. S. Mariae Hung. 1882. — Ének + b.c. — Lehet, hogy a vége hiányzik a kötetnek!

849.

1. Lassan Adj ó Urunk ö - rök nyugo - dal - mat

2. Örök nyugol - mat adj kegyel - mes

3. Adj óh Urunk ö - rök nyugo - dalmat

4. Lassan Adj óh Urunk ö - rök nyu - go - dal - mat

5. 1. Libera Sza - ba - díts meg kér - lek U - ram

6. 2. Libera Ments meg en - gem U - ram

7. 1. Requiem. Adagio Re - qui - em ae - ter - nam

8. 2. Requiem. Adagio Re - qui - em ae - ter - nam

9. 3. Requiem. Andante religioso Re - qui - em ae - ter - nam

10. 1. Libera. Maestoso I I Li - be - ra me Do - mi - ne

11. 2. Libera Li - be - ra me Do - - - mi - ne

12. 3. Libera. Moderato alla breve Li - be - ra me

13. 4. Libera Do - mi - ne Li - be - ra me Do - mine

Magyar és latin gyász-misék, melyeket össze gyűjte Vogel Alajos belvárosi kántor, Sz: fehérv. 1866. okt. 30-án. — Kézirat. 1 kötet [39] lev. — 963.

Másoló/poss.: Vogel. — A 4 magyar és 3 latin mise írásos megjegyzései: I. 1882. 18/5. V.A. (mű végén). — II. Csukly Mihálytól. — III. Silberknolltól. 1871 27/6. V.A. — IV. — V. [1]871 3/4 Vogl Al. — Libera. Szfehervarott [1]867 2/5. Vogel Alajos. — I. Requiem von Linzbauer. — II. Requiem v. Linzbauer. 20/11 [1]866. — I. Requiem Vogel Alajostól. Kezdettem készíteni 1870 nov. 7. — I. Libera. Cantica sacraból. — II. Libera. Finis 1870. 4/12. Vogl Al. — III. Libera Sz. fehérv. [1]867. 24/6. V.A. — IV. Libera Herder Alajostól. — Responsoriumok Libera után. — A művek 2 szisztémára írottak, változó letétben. — A Vogel-féle I. Requiem-nek csak Kyrie tétele van. — A kötet végén, alul megjegyzés: Sz: feh. 1871 oktob. 16a. Vogel Alajos.

850.

1. 2. Adagio

3. Adagio

S Mi - se - re - re me - i S Mi - se - re - re B Mi - se - re - [re] C I Mi - se - re - re

I 3 miserere a voci sole che si cantano in S. Pietro in Vaticano, la Settimana Santa. Il mercoledì St. quello di Basili. Il giovedì id. di Zingarelli. Il venerdì id. di Guglielmi. — Roma Bartolo, 359—361. P: 21, 29, 19 I. — 948.

Poss. vagy ajándékozó: Pauer János püspök (borítón). — Tartalom: 1. Miserere a 4 voci concertato... del [Niccolo] Zingarelli. — 2. Miserere... [Francesco] Basili. — 3. Miserere... Pietro Guglielmi.

851.

1. 2. C I Fra -

3. C II Fra -

4. 5.

C Sta - bat ma - ter do - lo - ro - sa C I Fra - - - - tres e - - - go C II Fra - - - - tres e - - - go Coro I T Mi - se - re - re me - i De - - - us Po - pu - le me - us Coro II T Mi - se - re - re me - i

Musica sacra, quae cantatur quotannis per hebdomadam sanctam Romae in sacello pontificio... — Lipsiae, Peters. P: 30 I. — 81.

Tartalma: 1. Stabat Mater auctore [Pierluigi Giovanni da] Palestrina. — 2. Fratres, ego enim... Auctore Palestrina. — 3. Miserere. Auctore [Tommaso] Bai. — 4. Improperia. Auctore Palestrina. — 5. Miserere. Auctore [Gregorio] Allegri. — Kézírási karszólások: coro I: S I, S II, A, T; coro II: S I, S II, A II, T, B. — Másoló: Georgii Korhell Albae (S I—II, T, B I—II). — Poss.: N Vigel RCh / 1833 (borító). — Régi jelzet: m 30. — A régi katalógus csak a partitúrát tünteti föl.

852.

Sacra et Offertoria Choralia, ex libro Graduali cantici gregoriani in ecclesia Cathedrali Alba Regalensi, die 20mo Marti 1828. — Kézirat. 1 kötet: [30] lev. — 962.

Poss.-bejegyzések: Gehört der Kirche zu Stuhlweissenburg; Joseph Janny ChorReg. (borító); A káptalan tulajdona. Vogel Alajos orgonista (címlap), Vogel Alajos Belvárosi kántor 1876 július 22 (utolsó kottás lap alján). — Sem a régi katalógus, sem a Janny-hagyaték nem tartalmazza.

853.

Sammlung mehrstimmiger lateinischer Kirchenlieder. Hrsg. von H. Oberhoffer. — Trier 1856, Lintz. PNr: —. 4 szólám: SATB. — 943.

854.

Sammlung religiöser Gesänge älterer u. neuester Zeit, zum bestimmten Gebrauch, für den königl. Berliner Domchor. Hrsg. von A. Neithardt. . . — Berlin — Posen, Bote-Bock, B et B. 4336/4353. P: 95 l. (Musica sacra Bd. 7.) — 953.

Poss.: Lányi Ernő (borító).

855.

1. Moderato 2. Andantino 3. Andante sostenuto
Re - quiem ae - ter - nam Re - quiem ae - ter - nam Re - quiem ae - ter - nam
4. Lento 5. Andante sostenuto 6. Langsam
Requi-em ae - ter - nam Re - quiem ae - ter - nam Requiem ae - ter - nam

[Kolligátum.] — 974.

Poss.: Vogel Alajos Székesfehérvári belvárosi kántor. — Kötésen: Kötés 25 k. [1]887 5/7.

1. BARRAGA, Fr.: Missa pro defunctis. Op. 23. — Augsburg, Böhm, 4266. Voce: 6 l.

2. DIETMANN, Carl: Missa pro defunctis. — Augsburg, Böhm, 4248. Voce: 4 l.

3. SEYLER [Károly] Carl: Singstimme zum Requiem No. 2. in C moll. — Augsburg, Böhm, 3912-2.

4 p.

4. SEYLER [Károly] Carl: Einstimmiges Requiem in Es. — [Augsburg, Böhm] 4096. 4 l.

5. STATILER, Paul: Missa pro defunctis. Op. 4. — [Augsburg, Böhm], 4216. Voce: 5 l.

6. TAUWITZ, Jul[ius]: Missa pro defunctis. Op. 16. — Augsburg, Böhm, 4249. Voce: 6 l.

Függelék

856.

1. Fuga 2. Preludium Fuga
3. Preludium 4. Preludium 5. Preludium

[ALBRECHTSBERGER, Johann Georg: 6 Fughe e Preludie. Op. 6. — Wien Artaria] 163. — 60.

Csonka, eleje-vége hiányzik! — Poss.: Vogel Alajos Székesfehérvári Belvárosi kántor (bélyegző).

857.

Larghetto cantabile II
A De-us e-go a-mo te

CHERUBINI, Luigi: Offertorium „O Deus ego amo te. . .” Solo für 1 A-Stimme mit Bgl. von 2 Vl., Vla., Vlc. u. Cb. Mit beigefügter Bgl. des Pf. statt des Orchesters. — Wien, Diabelli, D. et C. No. 3716. 4 szólám: vl I, vl II, vla, pf; kézírásban 2 szólám: vl I, vl II. — 39.

194/a jelzet alatt 2 nyomtatott szólám: A solo, vlc+cb., kézírásban: KLA, [3] lev., 1 A-solo szólám.

Poss.: Janny (borító), Janny Chor Regent (KLA címlapja). — Janny-hagyaték: Offertorium / 18.

466

858. **Allabreve**

S Li - be-ra me Do - mi - ne de mor - te ae - ter - na

D[ERLIK [József]: Libera in Cb für Männerstimmen mit willkürlicher Bgl. der Orgel. Drlik. — (Libera... von Jos. Cal. Drlik.) — Kézirat. 16 szólam: 3 S, 3 A, T, 2 B, 2 cor I, 2 cor II, cor III, tr-ne, org. — 296.

Bővebb címadatok az orgona borítójáról származnak. — Másoló/poss.: Janny Ch.Rg. (borító). — Janny-hagyaték: Libera / 4.

859. **Lassan**

Nagy Is - ten! ég és föld U - ra

ENGESZER Máttyás: Mise ének a Nemzeti Zenede zászlószentelési ünnepélyére, 1868. február 16-kán. Írta Tárkányi Béla. Zenéjét szerzette —. Op. 76. — Pesten 1868, Szerző Dietze ny. (62). 1 kötet: 24 l. — OSzK, ZR 3203.

Vegyeskar—orgona. — Címlapon autográf dedikáció: főtisztelendő Papp Melchisedek urnak, sz.f.r. gymnasium érdemud igazgatójának Gyöngyösön mély tisztelettel a szerző. — Poss.-bélyegző: A székesfehérvári sz.-Ferenczrendi zárda pecsétje 1896.

860. **Adagio**

S Si - cut o - vis ad oc - cis - si - o - nem

[HAYDN, Michael]: Responsoria in Sabbato Sancto. (Lamental-Chor és Responsoriumok Pénteken.) — Kézirat. 5 szólam: SATB, org. — 925.

Műjegyzékszám: Kinsky V: 9/c. — Másoló bejegyzés: scrips: Antonius Vilt[?] Anno 1838 Agriae (B). — Régi jelzet: m 38. — A régi katalógus csak 4 szólamot tüntet föl.

861. **Adagio**

S Ha - da - kat ve - zér - lő Is-tenség

[HAYDN, Michael?]: Hadakat vezérlő Istenség. . . Kézirat. — FML feldolgozatlan anyag.

A műre Milcsinszky Alajos utal (Adatok a székesfehérvári egyházi zene múltjából. . . 29. l.) — A mű Michael Haydn Deutsche Messe c. művei között nem szerepel!

862. **Adagio**

S Miserere me - i De - us

[REUTER, Georg, jun.]: Miserere. Für 4 Singstimmen, welches während der feyerlichen Ausstellung wil. s. Majestät des Kaisers Franz I. auf dem Parade-Bette in der kaiserlichen Hofburg Kapelle in Wien unter der Leitung des 1 k.k. Hof-Kapellmeisters J. Eyblers von den k.k. Hofkapell-Sängern abgesungen worden ist. — Wien, Haslinger, T.H. 6820. 4 szólam: SATB. — 145.

Poss.: Janny Chor Regent (címlap). — Janny-hagyaték: Miserere / 1.

863.

SECHTER, Simon: Practische Generalbaß-Schule, bestehend in 120 progressiven u. mehrfach ausgeführten Übungen im Generalbasse, mit besonderer Rücksicht für jene, welche sich im Orgel-Spiele vervollkommen wollen. Op. 49. Abt. 1. — Wien, Czerny, J. Cz. 2674. 1 kötet: 40 l. — 961.

Poss.: Leopold Huiber (címlap), ill.: Leopold Huiber Schullehrer (borító). — Címlapon megjegyzés: Geschenk v. meinem Freund Leop. Bernreiter Stuhlweiß. [1]878. 21/5. Alois Vogel Cantor d. inneren Stadt.

koll. 2.: Ua. Abt. 2. — 1 kötet: 41—82. l.

koll. 3.: SECHTER, Simon: Präludien in allen Dur u. Moll-Tönen für die Orgel... Op. 26. (No. 7—12.) — Wien, Kettner, 3 B. 1 kötet: 7 l.

koll. 4. Ua. Op. 26. (No. 13—18.) — Kettner, 3 C. 1 kötet: 5 l.

koll. 5. Ua. Op. 26. (No. 19—24.) — Kettner, 3 D. 1 kötet: 6 l.

koll. 6. SECHTER, Simon: 20 Fugen über Kirchenlieder, für die Orgel. Op. 50. H. 1. (No. 1—10). — Wien, Diabelli, D. et C. 3804. 1 kötet: 15 l.

koll. 7. Ua. Op. 50. H. 2. (No. 11—20). — D. et C. 3805. 1 kötet: 15 l.

koll. 8. BIBL, Andreas: 12 Praeludien zum Gebrauche bei dem deutschen Hochamte... für die Orgel. Op. 3. — Wien, Diabelli, D. et C. 3378. 1 kötet: 7 l.

STRADL Félix: Tizenkét magyar nóták forte-pianóra. Készítette — —. — Budán 1812, a királyi m. universitás betűivel. 1 kötet: 22 l. — OSzK, Mus. pr. 3472.

Poss.-bélyegző: Horvát István könyvtárából.

865.

SZEPESI Imre: Szívemelő és derítő énekek, melyeket Thill Nándor által zongora-kisérettel ellátva és több szerepre alkalmazva, az énekelni és zenézni vágyó mindkét nembeli növendékségnek különösen ajánl — —. — Pesten 1855, ny. Schwertzig. 1. füzet: 1—9. sz. 16 l. — 940.

Poss.: Vogel Alajos (bélyegző), későbbi poss.: Vogel János főtanító (borító). — További bejegyzés: „mind az 5 kötet Langernál feküdt míg végre 2 év után Rainisch Ferenc tőle elhozván és nekem kézbesítette (1)864. Nov. 29.” (borító).

866.

SZEPESI Imre: Szívemelő és derítő énekek... — Pesten 1855, ny. Schwertzig. 2. füzet: 10—17. sz. — 941.

Két pld., egyiknek poss.: Vogel Alajos (címlap), későbbi poss.: Vogel János főtanító (borító).

867.

SZEPESI Imre: Szívemelő és derítő énekek... — Pesten 1859, ny. Schwertzig. 3. füzet: 18—25. sz. — 942.

Poss.: Vogel Alajos (címlap), későbbi poss.: Vogel János főtanító (borító).

868.

ZSASSKOVSKY Ferenc—ZSASSKOVSKY Endre: Cantica sacra, concentus et preces liturgicae... a 4 vocibus et cantu choralis romano. Redegit et edidit Franc. Zsasskovszky et Andr. Zsasskovszky. — Agriae (1859), typis lycei archiepiscopalis. 1 kötet: [10], 216, [2] l. — 968.

Poss.: Vogel Alajos kántor [1]863. 4/10.

869.

ZSASSKOVSKY Ferenc—ZSASSKOVSKY Endre: Énekkönyv. Magyar és latin egyházi énekek gyűjteménye, a kath. tanuló ifjúság használatára. Négyes hangjegyekre tették ——. — Egerben 1859, érseki könyvny. I kötet: 162, [6] l. — 969.

Poss.: Vogel Alajos-é Sz:fehév. 17/3. [1]861.

870.

ZSASSKOVSKY Ferenc—ZSASSKOVSKY Endre: Harmonia. Komoly és víg dalok szemelvénye. A honi dalárdák s miden dalkedvelő számára, férfikarra átír. és kiad. ——. — Eger, érseki lyceum ny. I kötet, (Előszó: II. 1. 1870): 50 dal. 77 l. — 967.

Poss.: Vogel Alajos 1871 3/6.

871.

ZSASSKOVSKY Ferenc: Manuale musico-liturgicum. Karénekes kézikönyv... (Ed. latino—hungarica.) — Agriae 1853, typis lycei archiepiscopalis. I kötet: IV, 237 l. — 966.

Poss.-bélyegző: Székesfehérvári Székesegyházi ének- és zenekar hangjegytára.

872.

Missa S.S.M.M. Gervasy et Prothasy Fratrum primae classis ex D. Descripta die 24^a Juny Albae Regalis Anno 1779. Pro usu simplici P[lat]ris Camilli Kop, P. Camillus Smeer. — CS, Bra Ms. 1104.

873.

Sacrum Secundae Classis ex C, descriptum die 24 Juny Anno 1779 Albae Regalis pro simplici usu P[lat]ris Camilli Kop, P. Camillus Smeer. — CS, Mms D IV 23.

874.

Missa brevis 2^a Calssis. Kop. — P. Camillus Smeer kézírása, 1773 után. — Cs, Mms D IV 24.

A források rövidítései

(A művek tematikus jegyzékének rövidítéseit lásd a VIII. fejezet elején!)

- BEa = Belvárosi plébánia, eskettek anyakönyve
BHa = Belvárosi plébánia, halottak anyakönyve
BKa = Belvárosi plébánia, kereszteltek anyakönyve
Diar 1 = Diarium Residentiae Alba-Regalensis Soc. Jesu ab anno 1701 usque 1719. Budapest, Egyetemi Könyvtár Ab 81.
Diar 2 = Diarium Missionis Alba-Regalensis Anno 1720 inceptum [—1729]. OSzK Quart Lat 1133.
Diar 3 = Diarium Missionis Alba-Regalensis Soc. Jesu 1730—1741. Plt No. 5902. Mikrofilm OL 25753/4.
Diar 4 = Diarium Scholasticum gymnasii Soc. Jesu Alba-Regalensis 1756—1773. OSzK Quart Lat 1490.
Diar 5 = Diarium Residentiae Alba-Regalensis Soc. Jesu ad Annum 1768 usque 1773. Budapest, Egyetemi Könyvtár Ab 83.
EEa = Evangélikus eskettek anyakönyve
EHa = Evangélikus halottak anyakönyve
EKa = Evangélikus kereszteltek anyakönyve
FEa = Felsővárosi plébánia, eskettek anyakönyve
FHa = Felsővárosi plébánia, halottak anyakönyve
FKe = Felsővárosi plébánia, kereszteltek anyakönyve
FML = Fejér Megyei Levéltár
GimnÉrt = A ciszterci gimnázium (Gymnasium regium Alba Reg. S. Ord. Cist.) értesítői (évkönyvei) 1822—1892. FML és Pkt
GimnJegyz = A ciszterci gimnázium tantestületi jegyzőkönyvei 1813—1850. FML: A Ciszt. rend székesfehérvári gimn. iratai 1813—1846.
HistDom = Historia Domus. A szatmári irlalmas nővérek házinaplója 1864—1928. Plt Schol 7164. sz.
HistMiss = Historia Missionis Alba-Regalensis Soc. Jesu ab anno Domini 1727—[1772]. Budapest, Egyetemi Könyvtár Ab 82.
Kjk = Káptalani jegyzőkönyv
Klt = Káptalani levéltár
LiberHist = Liber historicus Seminarii Episcopalis Alba Regalensis 1838—1885. Klt
MFLB = Magyar Ferences Levéltár, Budapest (Mártírok u.)
Mjk = Megyei jegyzőkönyv
Múz = Szent István király Múzeum, Székesfehérvár
OL = Magyar Országos Levéltár
OSzK = Országos Széchényi Könyvtár
OSzK SzT = Országos Széchényi Könyvtár, Színháztörténeti Tár
Pkt = Püspöki könyvtár
Plt = Püspöki levéltár
ProtAlb = Protocollum memorabilium Ven. Conv. Albae Regalensis ab Anno 1704. (Székesfehérvári ferencesek naplója) MFLB: Székesfehérvári rendház anyaga
ProtCleri = Protocollum Cleri Junioris Alb. Seminarii Episcopalis 1802—1824; uaz 1824—1838; uaz 1838—1860; uaz 1879—1896. Klt

- ProtGymn = Protocollum Gymnasii Majoris Alba Regalensis Ord. S. Pauli 1^mi Eremitae Anno Domini 1776—[1788]/I. kötet); Protocollum Diurnum Regii Gymnasii Alba Regalensis 1788/9—1806/7. (II. kötet); uaz 1807/8—1813/14. (III. kötet). FML VIII/51. sz.
- ProtLyc = Protocollum Lycaeii Episcopalis 1802—1814. Tom. 1.; uaz (Acta Seminarii Cleri Junioris) 1815—1839. Tom. 2.; uaz 1839—1860. Tom. 3. Klt.
- REa = Református eskettek anyakönyve
- RHa = Református halottak anyakönyve
- RKa = Református kereszteltek anyakönyve
- VEML = Veszprém megyei Levéltár
- Vjk = Városi jegyzőkönyv

Irodalom

- AczélBarkóczy = *Aczél László: Barkóczy László (1837—1847)*. In: A Székesfehérvári Egyházmegye Jubileumi Névtára. Székesfehérvár 1977.
- BányaiTört = *Bányai László: A székesfehérvári református gyülekezet története 1867-től 1920-ig*. Kézirat 1969. (Református egyházközség lelkeszi hivatala.)
- BárdosDisszertáció = *Bárdos Kornél: Szabad királyi városaink és mezővárosaink zenei struktúrája és zenei élete a 16—17. században (1541—1686)*. Zenetudományi doktori értekezés. Kézirat. 1987. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, Kézirattár.
- BárdosEger = *Bárdos Kornél: Eger zenéje 1687—1887*. Budapest 1987.
- BárdosGyőr = *Bárdos Kornél: Győr zenéje a 17—18. században*. Budapest 1980.
- BárdosKassa = *Bárdos Kornél: Adatok a kassai „városi trombitások” történetéhez*. Zenetudományi dolgozatok 1982.
- BárdosKisváros I = *Bárdos Kornél: A szabad királyi városok zenei struktúrája a kisvárosokban (I.) Modor a 17. században*. Zenetudományi dolgozatok 1987.
- BárdosKisváros II = *Bárdos Kornél: A szabad királyi városok zenei struktúrája a kisvárosokban (II.) Modor a 18. században*. Zenetudományi dolgozatok 1989.
- BárdosPécs = *Bárdos Kornél: Pécs zenéje a 18. században*. Budapest 1976.
- BárdosSopron = *Bárdos Kornél: Sopron zenéje a 16—18. században*. Budapest 1984.
- BárdosStruktúra = *Bárdos Kornél: Szabad királyi és mezővárosaink zeneéletének struktúrája*. Zenetudományi dolgozatok 1985.
- BárdosSzékesfehérvár = *Bárdos Kornél: Székesfehérvár zenei struktúrája a 18—19. században*. Magyar Zene 1990.
- BárdosTata = *Bárdos Kornél: A tatái Esterházyak zenéje 1727—1846*. Budapest 1978.
- BárdosToronyzene = *Bárdos Kornél: Újabb szempontok a magyarországi toronyzenészek történetének kérdéséhez*. Zenetudományi dolgozatok 1983.
- BárdosZeneoktatás = *Bárdos Kornél: Hangszeres zeneoktatás a középiskolákban az Entwurf hatása a 19. század második felében*. In: Kétszáz éves Pécssett az állami zeneoktatás. Baranyai művelődés 1988/2.
- BónisTáncgyűjtemény = *Bónis Ferenc: Magyar táncgyűjtemény az 1820-as évekből*. Zenetudományi tanulmányok I. Budapest 1953.
- BorostyánReál = *Borostyán Sándor: A székesfehérvári reáliskola története 1854—1894*. Székesfehérvár 1896.
- Brockhaus—RiemannLex = *Brockhaus—Riemann Zenei Lexikon* (Magyar kiad. Szerk. Boronkay Antal) I—III. Budapest 1983—1985.
- CennerSzínészet = *Cenner Mihály: Magyar színészet Székesfehérvárott és Fejér megyében*. Székesfehérvár 1972.
- Demeter—GelencsérSzékes = *Demeter Zsófia—Gelencsér Ferenc: Székesfehérvár Anno... Pillanatképek egy város életéből*. Székesfehérvár 1990.
- DormuthLiszt = *Dormuth Árpád: Liszt Ferenc és Székesfehérvár*. Székesfehérvári Szemle 1937.
- DormuthSzékesfehérvár = *Dormuth Árpád: Székesfehérvár kulturális élete a XIX. században*. Székesfehérvári Szemle 1936.
- EngeZenei = *Enge János, Székesfehérvár zenei élete*. Kézirat. Székesfehérvár, István király Múzeum.
- FerschSzékesfehérvár = *Fersch Andrea, Székesfehérvár oratorikus irodalma a XIX. században*. Szakdolgozat kézirat. MTA Zenetudományi Intézet Magyar Zenetörténeti Osztály.

- FényiBazilika I. = *Fényi Ottó: A székesfehérvári királyi bazilika és a prépostsági residentia a XVII. században.* Székesfehérvár évszázadai 3. Székesfehérvár 1977.
- FényiBazilika II. = *Fényi Ottó: A székesfehérvári királyi bazilika és a kiváltságos prépostság utolsó száz éve (1688—1777—1800).* In: A Székesfehérvári egyházmegye jubileumi névtára. Székesfehérvár 1977.
- FényiMilassin = *Fényi Ottó: Milassin Miklós 1790—1811.* In: A székesfehérvári egyházmegye jubileumi névtára. Székesfehérvár 1977.
- FitzSzékesfehérvár = *Fitz Jenő: Székesfehérvár.* II. kiad. Budapest 1985.
- GöbelJanny = *Göbel János György: Janny József emlékezete 1814—1892.* A székesfehérvári városi államilag segélyezett Polgári leányiskola Értesítője 1892/93. tanévről. Székesfehérvár 1893.
- IsozMűv = *Isoz Kálmán: Buda és Pest zenei művelődése (1686—1873).* I. (A 18. század). Budapest 1926.
- KačićMissá = *Kačić, Ladislav: Missa Franciscana der Marianischen Provinz im 17. und 18. Jahrhundert.* Studia Musicologica 1991.
- Kállay Fehérvár = *Kállay István: Fehérvár regimentuma 1688—1849. A város mindennapjai.* Székesfehérvár 1988. (Fejér megyei történeti évkönyv 18.)
- KállayKormányzat = *Kállay István: Székesfehérvári városi kormányzat szervei és személyei (1688—1790).* Székesfehérvár 1972. (Fejér megyei történeti évkönyv 6.)
- KatonaAdatok = *Katona Irma Adelina: Adatok a székesfehérvári Ferenc József Nőnevelő történetéből.* Kézirat. 1971. Püspöki Könyvtár 1696. sz.
- KerényiSzínészet = *Kerényi Ferenc: Székesfehérvár magyar nyelvű színésze a XIX. század első felében.* Székesfehérvár évszázadai 4. Székesfehérvár 1979.
- KárolyFejér = *Károly János: Fejér vármegye története I—II.* Székesfehérvár 1896.
- KiliánSzínjátzsás = *Kilián István: Iskolai színjátzsás Székesfehérvárott a 18. században.* Székesfehérvár 1976. (Fejér megyei történeti évkönyv 10.)
- LakatosFögimn = *Lakatos Dénes: A székesfehérvári ciszterci rendi katolikus főgimnázium száz éves története.* Székesfehérvár 1914.
- LauschmannTört = *Lauschmann Gyula: Székesfehérvár története I—IV.* Kézirat. Fejér Megyei Levéltár.
- LegányLiszt = *Legány Dezső: Liszt Ferenc Magyarországon 1874—1886.* Budapest 1986.
- LukácsRác = *Lukács László: Rác templom, szerb búcsú, élő skanzen.* In: Palotavárosi írások (Szerk. Demeter Zsófia). Székesfehérvár 1982. (István király Múzeum közleményei B sorozat 34. sz.)
- MagySzinHtört = *Magyar Színháztörténet I. (1790—1873).* Szerk. Kerényi Ferenc. Budapest 1990.
- MagyZt II. = *Magyarország Zenetörténete II. 1541—1686.* (Szerk. Bárdos Kornél.) Budapest 1990.
- MilcsinszkyAdatok = *Milcsinszky Alajos: Adatok a székesfehérvári egyházi zene múltjából.* Kézirat 1970. Püspöki levéltár.
- MonaKiadók = *Mona Ilona: Magyar zeneműkiadók és tevékenységük 1774—1867.* (Műhelytanulmányok a magyar zenetörténethez 11.) Budapest 1989.
- NémethEgyház = *Németh László: A katolikus egyházi élet megújulása Fejér megyében a török hódoltság után 1688—1777.* In: A székesfehérvári egyházmegye jubileumi névtára. Székesfehérvár 1977.
- NémethSélyei = *Németh László: Sélyei Nagy Ignác 1777—1789.* In: A székesfehérvári egyházmegye jubileumi névtára. Székesfehérvár 1977.
- NémethSzékes = *Németh László: A székesfehérvári egyházmegye kialakulása (1688—1777) és első püspöke Sélyei Nagy Ignác (1777—1789).* Székesfehérvár évszázadai 4. Székesfehérvár 1979.
- PappQuellen = *Papp Géza: Die Quellen der „Verbunkos-Musik“. Ein bibliographischer Versuch. A. Gedruckte Werke I. 1784—1823.* Studia Musicologica 1979.
- PauerHist = *Pauer, Johannes: Historia Dioecesis Alba-Regalensis ab erecta sede episcopali 1777—1877.* Alba Regiae 1877.

- PáthyTört = *Páthy Antal: A székesfehérvári papnevelőintézet története. Kézirat. Püspöki levéltár.*
- RathnerMacht = *Rathner, Fritz: Die bewaffnete Macht Österreich-Ungarn 1618—1918 in ihren Märschen. 1983.*
- RennernéBuda II. = *Rennerné Várhidi Klára: Buda zenei élete a XVIII. században jezsuita források tükrében. (II.) Zenetudományi dolgozatok 1989.*
- SchematismusCist = *Schematismus Congregationis de Zirc S. Ordinis Cisterciensis ad annum scholare 1942/43. Budapest 1942.*
- SiposJátékszín = *Sipos István: Játékszíni zsebkönyv. Székesfehérvár 1845.*
- SomkutiHoffer = *Somkuti, Eva: Paul Hoffer Stadtmusicus und deutscher Schulmeister in Székesfehérvár (1733—1771). Studia Musicologica 1988.*
- StaudJezsuita III. = *Staud Géza: A magyarországi jezsuita iskolai színjátékok forrásai III. 1561—1773. Budapest 1988.*
- SzékesNévtár 1977 = *A székesfehérvári egyházmegye jubileumi névtára 1977-ben. Alapításának 200. esztendejében. Székesfehérvár 1977.*
- SzabolcsiLex = *Szabolcsi Bence—Tóth Aladár: Zenei lexikon (Főszerk. Bartha Dénes) I—III. Budapest 1965.*
- SzepesiMajor = *Szepesi Zsuzsanna: Major Ervin gyűjteményének kéziratai I. közlemény: Kottás kéziratok. Zenetudományi dolgozatok 1986.*
- SzigetiSzékesfehérvár = *Szigeti Kilián: Székesfehérvár újkori zenetörténete. Székesfehérvár évszázadai 4. Székesfehérvár 1979.*
- SzigetiSzombathelyi = *Szigeti Kilián: A szombathelyi egyházmegye egyházi zenéjének története. Különnyomat A 200 éves szombathelyi egyházmegye története című kiadványból. Szombathely 1977.*
- TakácsFerencsek = *Takács Ince: A székesfehérvári ferencesek és működésük. Kézirat. Püspöki levéltár.*
- WeiszFerencs = *Weisz János Mihály: A székesfehérvári ferences kolostor története 1232—1950. Várgesztes 1975. Kézirat. Püspöki levéltár.*
- WernerFögimn = *Werner Adolf: A székesfehérvári főgimnázium története. In: A ciszterci rend székesfehérvári főgimnáziumának Értesítője az 1894/95. iskolai évről. Székesfehérvár 1895.*
- WernerGimn = *Werner Adolf: A székesfehérvári gimnázium története. In: A magyarországi Ciszterci Rend milléniumi Emlékkönyve. (Szerk. Békefi Remig dr.) Budapest 1896.*
- WredeGeschichte = *Wrede, Alphons Freiherr von: Geschichte der k. und k. Wehrmacht I—V. Wien 1898—1908.*

Zusammenfassung

Musikleben in Székesfehérvár (Stuhlweißenburg) von 1688 bis 1892

Nach 150 Jahren Türkenherrschaft beginnt im Jahre 1688 das Musikleben der Stadt von neuem, das hier bis 1892 untersucht wird.

Im Laufe dieser zweihundert Jahre vertritt die Stadt jenen Typ der königlichen Freistädte in Ungarn, in welchen im Zentrum des Musiklebens die Stadtmusici stehen, die aber keine Thurner mehr sind. Der Stadtrat sorgt für den Unterhalt ihrer Mitglieder, die teils ausschließlich Instrumentalmusiker, teils die Meister und Hilfslehrer der ungarischen und der deutschen Schule sind.

Im 18. Jahrhundert wird die Stadtpfarrei Szent István (Sankt Stephan) von den Jesuiten geleitet. Sie betreuen die ungarischen Gläubigen, während die Deutschen in ihrer eigenen Kirche seelsorgerlich betreut werden. Die Stadtmusici musizieren an Sonn- und Feiertagen regelmäßig in beiden Kirchen, sie nehmen an Prozessionen, an den Votiv-Festen der Stadt, an den Festen des Jesuitengymnasiums und den Vorführungen von Schuldramen teil, sie werden aber auch von den Karmelitern und Franziskanern zu deren eigenen Festtagen eingeladen. Die Haustagebücher der Jesuiten berichten detailliert über die aktive Rolle der Stadtmusici.

Die Jesuiten leiten die Stadtpfarrei bis zu ihrer Auflösung 1773. Ihr Gymnasium und ihre in der Mitte des Jahrhunderts gebaute Kirche (Heiliger Johannes von Nepomuk) erhalten 1776 die Pauliner und nach deren Auflösung im Jahre 1813 die Zisterzienser.

Königin Maria Theresia gründet 1777 die Diözese Székesfehérvár. Die Szent-István-Kirche bleibt Stadtpfarrei, wird aber gleichzeitig auch die neue Kathedrale des Bischofs und des Kapitels. Im Jahre 1778 wird in der vorstädtischen Szent-Sebestyén- (Sankt-Sebastian-) Kirche auch die Pfarrei der Oberstadt gegründet. Patron beider Pfarreien und der zu ihnen gehörenden Schulen ist die königliche Freistadt.

Auch in der Zeitepoche des bischöflichen Kapitels, im 19. Jahrhundert, musizieren die Stadtmusici in der Kathedrale. Kapitel und Bischof bringen nur den Antrag zur Aufnahme der Musiker ein und tragen zu ihrer Bezahlung bei, aber der Stadtrat ernennt sie und sorgt auch weiterhin für ihre Bezahlung in Bargeld und Naturalien. Im 19. Jahrhundert finden wir im Orchester und Chor regelmäßig auch freiwillige Sänger und Instrumentalmusiker. Einige von ihnen nahmen in der Hoffnung auf eine spätere Ernennung, auf einen bezahlten Status an der Chorarbeit teil, andere aber musizierten Jahrzehnte hindurch ohne Bezahlung, aus Gefälligkeit und Freude.

Die Stadtmusici haben — ebenso wie in den anderen königlichen Freistädten Ungarns — auch in der Unterhaltungsmusik Privilegien genossen. Privat tätige Musiker durften nur mit ihrer Erlaubnis und nach Zahlung einer bestimmten Summe an sie auftreten. Der Stadtrat sichert seinen Musici dieses Recht im 18. Jahrhundert mit vielen Verordnungen und schützt im Falle von Meinungsverschiedenheiten immer seine Musici. Es wird genau festgelegt, wie sie die Auftritte und die damit verbundenen Geldsummen unter sich aufteilen sollen. Bei den Faschingsbällen und den Festen der Stadt durften ausschließlich die Stadtmusici auftreten. Ab 1820 beschäftigt sich der Stadtrat aber nur mehr gelegentlich mit dieser Frage: Die Stadtmusici bestehen nicht mehr auf diesem Nebenverdienst. Sie überlassen die Unterhaltungsmusik den in immer größerer Zahl hier lebenden Zigeunermusikanten, über deren seit der Mitte des Jahrhunderts Europa durchwandernde namhafte Ensembles in den Tageszeitungen häufig berichtet wird. Die Stadtmusici sind im Orchester des regelmäßig spielenden städtischen Theaters tätig, ihr Dirigent Makár Hanner versieht in den ersten Jahrzehnten des 19. Jahrhunderts auch das Amt des Theaterdirigenten. (Den Abschnitt Theatermusik hat Ágnes Gupcsó verfaßt.) Außer der Mitwirkung im Theater haben die Stadtmusici das musikalische Leben auch mit Solo- und Kammermusik bunter gestaltet. Wir weisen z. B. auf die niveauvollen Konzerte von Ferenc Purebl, Lipót Liedl, Lipót Brenreiter und Iván Greisinger hin, deren Namen auch heute bekannt ist.

Der andere Bereich, der die Aufmerksamkeit der Stadtmusici von der Unterhaltungsmusik ablenkt, ist ihre Nebenbeschäftigung in den sich vermehrenden Schulen als Musik- und Instrumentallehrer. Im 19. Jahrhundert gibt es nämlich neben dem Gymnasium auch eine Bürgerschule, eine Mädchenerziehungsanstalt, eine Oberrealschule und eine Handelsschule, über deren Musikleben ebenfalls berichtet wird. Besonders beachtenswert sind die Instrumentalmusikschulen des Zisterziensergymnasiums und der Oberrealschule, in welchen die Schüler bis zum Ende des 19. Jahrhunderts neben Violine und Klavier auch Unterricht in Blasinstrumenten erhalten konnten und ein qualitativvolles Orchester bildeten. Im Sinne der Reform des Schulwesens, des sog. Entwurfs vom Jahre 1849, konnten in den Städten, in welchen noch keine städtische Musikschule tätig war, Musikschulen für Instrumentalunterricht im Rahmen der Mittelschulen organisiert werden, in denen die Schüler quasi unentgeltlich unterrichtet wurden. Die Stadtmusici haben auch in dieser Hinsicht nützliche Arbeit in den Musikschulen geleistet. Obgleich das Priesterseminar nicht zu den typischen Musikschulen gehört, haben die Stadtmusici auch dort gregorianischen und mehrstimmigen Gesang sowie Instrumentalmusik für die Seminaristen unterrichtet. Über ihre Hausmusikabende berichten ihre Haustagebücher. Die Stadtmusici haben als Chorleiter und Klavierbegleiter auch in der Sängervereinsbewegung seit den 1860er Jahren eine Rolle gespielt. Wir berichten eingehend über Leben und Erfolge dieser freiwillig, ohne Entgelt singenden Chöre.

Außer den Stadtmusici haben im 18. und 19. Jahrhundert auch die hier stationierten Regimentsorchester die Feste und Ereignisse der Stadt musikalisch bereichert. Bei den im 19. Jahrhundert häufigen Oratoriumsabenden wurde das Ensemble der Stadtmusici auch von Militärmusikern ergänzt, es gibt aber auch eine Reihe von Angaben darüber, daß sie selbst Konzerte gaben und im Theaterorchester aushalfen.

Ein eigener Abschnitt berichtet aufgrund von zeitgenössischen Texten über die musikalischen Feste der Stadt und über das stets reger werdende Konzertleben. Musiker und Komponisten der Stadt, aber auch landes- und europaweit bekannte Solisten sind häufig Mitwirkende an den Konzerten: so sind Ede Reményi zu erwähnen, der sich oft in der Stadt aufhielt, und der Besuch von Franz Liszt, der 1883 ein Konzert in kleinerem Kreise gab.

In der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts macht sich der Einfluß der europäischen Cäcilianischen Bewegung im Musikleben der Stadt bemerkbar. Auf die Wirkung dieser Richtung hin, welche sich der Musik der Renaissance und der älteren Zeiten, vor allem den a-capella-Werken — Musik ohne Instrumental- oder Orchesterbegleitung — zuwendet, gründete sich der lokale Cäcilien-Verein, dessen freiwillige Sänger einen neuen Klang in die Musik der Kathedrale brachten. Das hatte die Zurückdrängung des seit zwei Jahrhunderten bestehenden instrumentalen Stils und die Auflösung des traditionellen Ensembles der Stadtmusici zur Folge und führte damit auch zum Untergang der alten musikalischen Struktur der königlichen Freistadt.

Eine chronologische Zusammenstellung der Komponisten und Musiker in Székesfehérvár vervollständigt die Arbeit.

Das reichhaltige Material des von Veronika Vavrincez zusammengestellten thematischen Verzeichnisses der erhalten gebliebenen 870 Noten befindet sich in Kapitel VIII.

Név- és tárgymutató

(A székesfehérvári muzsikuskok nevét dőlt betűkkel jelöljük.)

- Aba Lehel 256, 257
Abayné Nina (Ida?) 279
Abday-társulat 199
Abegg Antal, M. 139
Abl József 278
Abonyiné Kovács Ella 218, 277
Abt, Franz 288
Acker Adolf 215, 275
Ackermann József 272
Aczél László 77, 96, 472
Adam, Sigrist 288
Adler György 88, 288
Adony 129
Aggházy Károly 253
Ághy Sándor 280
Aiblinger, Kaspar 288—91
Aichenbrunn 30
Aitner Ilka 282
alapítványok 38, 67, 68, 72, 76, 85, 109, 113, 118,
119, 134, 140—42, 145, 157
Albor, Emma, d' 254
Albrecht Ferenc 291
Albrechtsberger, Johann Georg 87, 291, 466
Alcsút 117
Aldridge, Ira 203
Allaga Géza 248, 263
Allegri, Gregorio 120, 292
Almássy Júlia 282
Alscher, Josef 190, 271
Altenburger Severus 267
Amon István 15, 168, 267
Amon Jeromos 59, 63, 64, 70—73, 82, 84—87, 89,
90, 92, 93, 97, 98, 101—103, 160, 268
Amon Teréz 82, 84—86, 90, 91, 269
Anderle Vencel 57, 268
Angyal Géza 277
Angyal István 12, 266
Angyal Márton 271
Ankely József 22—24, 267
Szent Anna-kápolna 17, 41, 134
anonim művek 450—63
Antal Imre 262
Antonovics Péter 269
Ányos Pál 54, 140
Aranyossy József 280
Archamer Farkas 266
P. Ardanovics Hippolitus 266
Areyzaga városparancsnok 10
Arnstein Szidónia 250, 252
Arrendondo, Gennov Eugenio 258
Artmann Vitus 63, 129, 269
Ascher József 86, 270
Assmayr [Assmayer], Ignaz 292
asztali zene 38, 50, 62, 230, 233, 234, 236, 259, 261
Auer Emília 246
Auer Lipót 246
Aujedszky Adolf 148, 150, 153, 158, 188, 254, 259,
261, 272
Aujedszky Irén 282
Ausztia 64
Axmann Béla 262
Azary Ilona 280
Babach Ferenc 271
Bach, Johann Sebastian 121, 292
Bácskay Julcsa 225, 264, 282
Bácsné Liptay Laura 219, 222, 278
Badics István 276
Baja 146
Bajzáth György 292
Balás Béla 254
Balassa Károly 283
Balásy Ilka 274
Balázsné Bognár Vilma 205
Balla Béla 277
Balláné Szomolnoki Erzsébet 219
Balog Alajos társulata 204
Balogh Árpád 220, 278
Balogh Etel lásd Rónainé
Balogh Gusztáv 218, 219, 223, 253, 277
Balogh Ignác 273
Balogh István 195, 199
Balogh József 162
Balogh Lujza 280
Balogh Sándor 165, 272
Banalik Mihály 273
Bányai László 165, 472
Barát Mihály 275
Bárzsi Erzsé 283

- Bardon József, id.* 98, 100, 109—11, 113, 118, 119, 270
Bardon József, ifj. 98, 100, 108—11, 113, 118, 119, 149—51, 212, 251, 253, 254, 257, 263, 271
Bardon Sándor 186, 187, 280
Bárdos Kornél 7, 10, 27, 40, 51, 54, 134, 136, 145, 146, 148, 153, 154, 172, 472, 473
Bareither, Johann 190, 271
Barkóczy László báró 77, 78, 85, 88, 89, 93—96, 114, 128, 178
Barnaky Gyula 271
Báró Jenő 282
Bártfa 127
Bartha Dénes 474
Bartoni, Martin 193
Batka János 88
Batka, Johann Nepomuk 293
Batthyány Imre gróf 52
Bauer Gottfríd 27, 28, 30, 31, 52, 55—57, 59, 60, 268
Bayer Ferenc 154, 282
Bayer József 195, 196, 199
bayreuthi Wagner-zenekar 257
Bärmann, Joh. 293
Bécs 24, 88, 101, 102, 104, 127, 181, 211, 212, 219, 255
Becker, Johann Tobias 292
Beczkői József 284
Beer Antal 278
Beethoven, Ludwig van 61, 69, 74, 75, 77, 98, 105, 106, 150, 240, 292
Bella, Ján Levoslav 294
Beliczay Gyula 121, 262
belvárosi plébániatemplom lásd székesegyház
Bengráf József 88, 294
Benyák Bernát 141—44
Bényei István társulata 206
Bényeiné Harmath Emma 211, 223, 274
P. Beovics Rochus 268
Bera Paula 277
Bera Róza 277
Bercsényi Júlia 221, 279
Bereczky Irma 275
Bérczi Mari 281
Bérczy Ódön 215, 218, 275
Berényi Gyula 209, 273
Berényi Zsigmond 17, 27, 136
Berg Antal 76, 82, 84, 86, 88—93, 97—99, 269, 294—96
Berg N. 271
Berger Máté 124, 262, 282
Fr. Berlik Cecil 135, 270
Berndt Fülöp 193
Berner, Felix 192
Bernreiter Lipót 98, 99, 109—12, 115, 118, 119, 149, 150, 153, 212, 215, 249—51, 273, 475
ifj. Bernreiter Lipót 119, 154, 283
Bertalanfy Gyula 280
Bertali (Berthali) Antonio 296
- Beutner Henrik* 130
Bezerédy Miklós 200
Bierbauer Viktor 262
Bignio Teréz lásd *Serlyné*
Birkl Ida 283
Blaha Lujza (Soldosné) 214, 217, 221
Blahak, Joseph 296—98
Blau F. Gyula 265, 285
Bodajk 38, 44, 66, 129, 131, 133
Bodó Alajos 264
Bodrogi Károly 127
Boer Sarolta 274
Bogár Dénes 280
Bogáthy Elza 252
Bogdán János 273
Bogdani Wanda 218
Bogina Albert 271
Bogisich Mihály 121
Bokody Antal 207—12, 273
Bokor András 271
Bokor György 273
ifj. Bokor József 220, 279
Bokor Mihály 273
Bolesics János 267
Bombelles, Henri de 298
Bónis Ferenc 69, 472
Bónis Lajos 284
Boór Nina 283
Borbély Sándor 280
Borcherd Jenő 164
Boronkay Antal 472
Boronyai Mátyás 272
Boros Imre 82, 84
Borostyán Sándor 152, 153, 182, 472
Borsos János 267
Bozóky Mihály énekeskönyve 54
Bozsár Ferenc 272
Bozsár János 271
Böhm Ferenc 298
Böhm Károly 74, 75, 88, 107
Braun, Wenzel 190, 244, 246, 271
Bräuer Ferenc 298
Brestyánszky Karolin 263, 281
Breyer József 26, 28, 267
Breznay Géza 211, 225, 274
Brosig, Moritz 299
Bröer, Ernst 299
Brünn 104
Bucher Eduárd 284
Bucker Sándor 206
Buda 16, 40, 53, 64, 65, 72, 73, 77, 87, 88, 90, 93, 121, 127, 130, 131, 136, 196, 220
budapesti Nemzeti Színház vonósnygyese 255
Bula Teofil 152, 270
Bunkó Ferenc 204
Burchart Miklós 129, 269
Burmeister, Richard 255
Bühler, Franz 300
ifj. Büttl Károly 98, 102, 273

- Casati Lajos 254
 Cecília-egylet 123, 124, 126, 131, 186, 476
 ceciliánus mozgalom 9, 123, 126, 476
 céhek 27, 33, 35, 38, 43, 49, 107, 172, 173, 175, 229, 232
 Cenner Mihály 192, 194, 197, 472
 Cherubini, Luigi 74, 88, 93, 98, 105, 238, 300—304, 466
 Chován Sándor 275
 Christen (*Kriszten*) Antal János 25, 26, 28, 31, 52, 267
 cigányzenészek 9, 121, 132, 164, 171, 178—80, 204, 207, 208, 225, 242, 243, 245, 254, 475
 ciszterciek (zirciek) 9, 77, 89, 100, 104, 115, 123, 141, 145—52, 235, 244, 246, 253, 254, 256, 262, 264, 475, 476
 Clement, Franz 305
 Codex Albensis 7
 Conrad Marietta 280
 Costanzi, Giovanni Battista 120, 305
 Fr. Czerhak Otto 135, 270
 Czerny, Carl 305
 Czerny (*Ferenc?*) 274
 Czerny József 274
 Czerny Károly 212, 215, 274
 Czibulka Alajos 305
 Czibulka-társulat 193
 Czobor Pál 11, 266
 Czymbal, Joh. Ignatz 27
- Csabai Pál társulata 202, 204
 Csányi Károly 280
 Csapkovicz Jenő 277
 Csapó Dániel 276
 Csapó Ödön 165, 273, 276
 Csatar Győző 280
 Csehország 58, 64, 74, 225
 Csekey Lajos 276
 Csentesi Kálmán 277
 Cserei Ambrus 140
 Csercser Natália 203
 Cservári Ilka 221, 279
 Cservári Irma 284
 Csibrák 87
 Csizmadia László 280
 Csóka Sándor társulata 225, 226
 Csomafy Mariska 280
 Csonka Károly 278
 Csorna 111
- Dacsi Sándor 131
 dalegyletek (dalárdák) 9, 111, 116, 154, 165, 171, 181—89, 259, 261
 Dani Ferenc 273
 Dani Mihály 273
 Dániel Ida 274
 P. Dank Agapit 135
 Dankó István 16, 18, 22—24, 266
- Debrecen 193
 De Caux Mimi 201
 Demeter Zsófia 472
 Demjén Mari 273
 Depisch Bálint 306
 Derlik József 306, 307, 467
 Déryné Széppataki Róza 196—99
 Derzsényi Etel 281
 Detrich Zsigmond 276
 Deutsch, Willy 251, 252, 255
 Diabelli, Anton 115, 307—13
 Dietrich Ernestin 77, 86, 240, 270
 Dietrich Guido 134
 Divaldt, Franz 193
 Dobocsányi Gyula 279
 P. Dobroviczky Paschalis 266
 Dócsi Jancsi 179, 181, 276
 Dolmal (Dohnal) Péter 127
 Domasseti, Giovanni 314
 Dombay Artur 127
 Szent Donát-kápolna 42, 49, 66, 131
 Dormuth Árpád 8, 93, 98, 147, 178, 472
 Dorog 86
 Dosser Jakab 215, 217, 275
 Dömötör Izabella 282
 Dömötör László 282
 Drechsler, Joseph 314
 Drescher Raimund 258
 Dréta Antal 235
 Drobisch, Karl Ludwig 314, 315
 Drumauer (*Trumauer*) Máté 266
 Dubovaczký Olga 262, 281
 Dudás József 279
 Dudás Mihály 271
 Dulánszky Nándor 112, 114, 126
 Dunai Árpád 280
 Dutka János 112, 273
 Duwerski Antal Ferenc 266
- Effendi István 278
 Eger 7, 54, 88, 126, 145, 204
 Egri Stefánia 264, 283
 Egriné Kovács Ilka 281
 Ehmán Anna 283
 elemi iskolák 11—32, 37, 39, 52, 63, 70, 77, 80, 84, 85, 101, 137, 164
 Eltér Antal 105, 106, 241, 271, 315
 Eltér Józsefné Uffer Eliz 97, 98, 105, 248, 271
 Emmerth Antal 99
 Emmerth Henrik 98, 99, 108—11, 113, 116—22, 150, 156, 158, 181, 182, 188, 243, 245, 249, 251, 253, 256, 257, 259, 262, 265, 272, 315
 Emmerth Ilonka 99, 121, 265, 282
 Endersz Antal 102, 108, 248, 272
 énekiskola 68, 70, 83, 84, 104, 114, 130
 Enge János 8, 147, 179, 181, 472
 Engesszer Mátyás 316, 467

- Entwurf iskolatörvény 9, 145, 146, 148
Enyvári Sarolta 185, 218, 221, 276
 Eperjes 127
Erdélyi Emma 279
 Erdélyi Énekes Társaság 201, 202
 Erdélyi Henrietta 221, 226
Erdélyi Marietta 283
Erdélyi Márton 280
Erdélyi Otília 275
Erdélyiné Hajnalka 280
Erdödi Ilona 275
Erdőssy Hermin 279
 Erkel Elek 215
 Erkel Ferenc 121, 316
 Ermes, Michael 316
Eröss Antónia 279
 Eschner, Konstantin 316
 Esterházy Imre 17, 19, 20
 Estudiantina española lásd madridi zenekar
 Esztergom 10, 17, 25, 69, 88, 95, 180, 181
 Etyek 65
 evangélikus egyházi iskola 166
 Eybler, Joseph 287, 317—20
Fr. Eytelklauer Celesztin 266
- Fabó János* 28, 31, 53, 56, 58, 268
 Fakanovics János budai zenész 14
Fanta Mariska 282
Fr. Farbich Nepomucenus 268
 özv. *Farkas Antalné* 158, 282
Farkas Emma 282
 Farkas Ferenc 81, 82, 87, 96, 97, 157, 161, 190, 239
Farkas Ferenc 275
 Farkas Gábor 8
 Farkas Gusztáv 278
Farkas Gyula 153, 250, 273
Farkas Ilonka 257, 280
 Farkas Imre 85, 96, 97, 105, 106, 114, 157, 160, 161, 239, 247
 Farkas Josefa 203
Farkas Lina 282
Farkas Sándor 272
 Fátyol Károly 242
 Fazekas István 134, 161
Fehérváry Ottó 278
Fehérváry Ottóné 278
 Feigler, Victor 320
Fejér Ferenc 253, 262, 263, 277
Fekete Adolf 280
Fekete Ferenc 215, 218, 275
 Fekete Gábor 200
Feld Antal 82, 84, 86, 89—93, 97, 98, 100, 111, 135, 269
 felsővárosi plébánia lásd Szent Sebestyén-temp-
 lom
Fenczl N. (Rudolf?) 215, 275
- Fényi Ottó 10, 42, 159, 473
 I. Ferenc József császár 105, 190, 241
 ferencesek 14, 17, 19, 32, 35, 37—41, 44, 89, 132—35, 141
Ferenczy Ignác 271
 Fersch Andrea 69, 73, 91, 94, 472
 Festetics Leo gróf 246
Fidicen Pál 12, 266
Fila Ignác 272
Filipovitsné Mari 276
 Fitos Sándor 201
 Fitz Jenő 27, 106, 136, 473
Flatt Gaszton 188, 276
 Flórenczi négyestársulat 251, 252
Flögel Ede 271
Flögel Karolin Kupecz Elemérné 115, 118, 124, 125, 256, 279
Fodor Bernát 225, 282
Fodor Endre 278
Fodor József 276
 Folghon János 65
Forinyák Gyuláné 277
 Fornágyi Ferenc 57
Forster József 273
Földvári József 264, 284
 főreáliskola 9, 150, 152—54, 182, 249, 476
 Franek Gábor 127
 Frank Anna (Vogelné) 73
Frank Imre 57—60, 63, 73, 82, 84, 86, 89, 90, 92, 93, 97, 98, 101, 268
Frank Jakab 58—60, 268
Frank Vencel 28, 30, 31, 51—65, 69—73, 75, 76, 114, 129, 136, 160, 171, 268, 320
 Frankenhauser Károly 258
Freisinger Ede 164, 278
Fried Ede 164, 285
 Friedrich-társulat 192
 Fusz János 88, 320, 321
 Führer, Robert 321—32
Fülek Henrikné 277
 Füred 198—200, 212, 217
Fürst Hermína 278
- Gaál Katica* 281
Gáborhegyi Kálmán 276
 Gábrriel Keresztély 15, 16, 24, 168, 267
Gáda Károly 272
Gaiszler Ferenc 15, 266
P. Gaján Domonkos 266
Gál Gábor 15, 266
 Galavics Géza 8
Gálfalvy Gábor 279
Gálosi János 277
 Galván Károly 8, 190—92
Gamperling Mátyás 86, 89—93, 97, 98, 100, 269
 Gänzbacher, Johann 332—34
Gebauer Izidor 146—48, 150, 272

- Gebhard Antónia* 254, 262, 282
Gebhard Paulin 282
Gebhardt Károly 276
 Gelencsér Ferenc 472
 Georg, G. G. 335
Gerbovits György 86, 87, 270
 Gerlach Benjamin 148, 151
 Gerőfi Andor társulata 220
Gerőfiné Ilka 220, 278
Ghaksmann Gyula 284
 gimnázium 9—11, 30, 32, 33, 45, 46, 50, 77, 100,
 104, 137—52, 251, 253, 254, 256, 475, 476
 Gindl, Laurentius 194
Gireth Károly 283
Glasner Irén 265, 285
 Glatt Ignác 126
Gleser Hermina 275
Gleser Jozefa 275
 Gobbi Henrik 263
 Gócs Ede 202
Goriupp Vilma 158, 159
 Gosztonyi Béla 258
 Göbel János György 77, 117, 156, 473
Göbel Katica (Janny Rezsőné) 158, 272
Göbel Mariska (Schlammadiger Antalné) 281
Göbel Teréz (dr. Kuthy Józsefné) 272
 Góczy Rudolf (Rezső) 254, 264
 Gödöllő 162
Gödör Lajos 276
 Gönczi Soma 205
Gönczy Mari 281
 görögkeleti egyház és iskola 33, 39, 165
 Grác 7
Grammer János György 175, 268
Graspointner Antal 284
Graumann Mihály 278
 gregorián ének lásd zsolozsma
Greizinger Iván (János) 121—23, 125, 154, 163,
 184, 226, 253, 254, 256, 257, 263, 264, 277, 475
Greizinger Róza 273
 Grill János 335
 Grossaver, Ludwig 191
Grossinger Brigitta 283
Grossinger Kálmán 182, 272
 Grubanovits Zsigmond 52, 141
Grubiczy Marian 277
Grundböck Betti 282
Grundböck Nina 282
 Grünberger — 335
 Grünfeld Alfréd 252
P. Gstattner Piusz 135, 268
 Gsur, Tobias 335, 336
 Guglielmi — 336
 Gulyás Gizella 259
 Gupcsó Ágnes 8, 287, 475
Guttenberg Ignác 86, 104, 269
P. Guzmicz Tamás 266
Gvastsik Vencel 268
 Gyrowetz Adalbert 336, 337
- Gyöngyi Izidor* 277
 Gyöngyös 13
Gyöngyösi Emília 274
 Győr 7, 15, 26, 40, 88, 94, 101, 106, 172, 183, 192,
 194, 202
Győrffy Júlia 279
 Györsziget 14
 gyűjtőkötetek 463—66
- Haber Ferenc* 170, 268
 Habert, Johann Ev. 337
Habits János 184, 215, 217, 275
Haday Sándor 281
Hahn Adél 259, 280
 Hahn Bernhard 337, 338
Hahn Ilona 281
Hahnel Károly 187, 217, 276
 Hajós Zsigmond 254
Halász Albert 274
Halász Károly 277
Halmainé Mindszenty Cornelia 275
Hampl Ferdinánd 58, 268
Hanák László 269
 Hanecker Antónia 248
 hangszerleltár 29, 64, 74, 87, 88, 107, 154
 hangverseny 9, 36, 47, 61, 62, 68, 69, 74, 75, 77, 84,
 93, 95—98, 106, 150, 151, 156, 162, 163, 171,
 190, 196, 198, 204, 221—24, 234—37, 240—63
Hanner Makár 57, 58, 60—70, 73, 77, 88, 142,
 196, 206, 235, 236, 268, 338, 475
 Hara, Ferdinand 194
 Hasenhuth (balettmester) 201
Hatvani Károly 281
Hatvaniné Csillag Amália 224, 281
Hauptmann Anna 118, 125, 155, 156, 256, 278, 338
Havas Ilma 284
Havasi Béla 278
Havranek Emília 284
Havranek Ida 263, 282
Havranek Teréz 261, 263, 282
 Haydn, Joseph 61, 69, 75, 87, 98, 105, 113, 145,
 154, 196, 235, 237, 338—40
 Haydn, Michael 87, 124, 143, 341, 342, 467
 Händel, Georg Friedrich 342, 343
 Hédevár 22
Hegedüs Sándor 279
Hegedüsné Róza 275
Hegyési Lajos 255, 259, 280
 Hegyi Aranka 222, 225, 258
Hegyi Gyula 279
 Heidinger, Adam 343
 Heinisch József 198
Heinrich Aranka 249, 259, 274
 Heinrich Ede 106
Heinrich Etelka 105, 245, 246, 248, 272
Heinrich Lajos 276
 Heister tábornok 13
Heisz (táncmester) 176, 268

- Heiszler Adolf* 78, 80, 82, 84, 86, 90, 269
Hekele József 278
Helvei Irén 216, 275
Helvey Laura 222
Hemerka Ulrich 127
Heneberg, S. 343
Herder Alajos 131, 271, 343—45
Herder Henrik 86, 130, 251, 269
Hermann Ede 154, 155, 261—63, 282
Hermann, Hildegard 287
Hermann János 175
Hermann József 272
Heszmann Károly 345
Hetényi Jozefa 201
Hetényi József társulata 201, 202
Hevessyné 281
Hillebrandt, Franz Anton 52
Hillei Emma 203
Hoboken, Anthony van 287
Hochecker, Karl 345
Hódy Anna 279
Hofbauer Zsófia 244
Hoffer Imre 29—31, 56, 58—60, 268
Hoffer József 29, 54
Hoffer Mihály Rókus 29
Hoffer Pál 18—21, 23—30, 54, 267, 474
Hoffmeister Vilma 61, 236, 269
Höhenkrug 58
Hollósy Kornélia 244, 245
Holner József 86, 270
Holotay Erzsé 279
Hora János 345
Horak, Wenzel 115, 346—49
P. Horgas Makár 135, 267
Horna Antal 284
Horoski János 11, 266
Horváth Aranka 275
Horváth Arnold 226, 262, 283
Horváth Böske 245, 273
Horváth Dezső 241
Horváth György 272
Horváth Ilma 262, 282
Horváth Irén 284
Horváth István 195, 196
Horváth István 276
Horváth János 75, 95, 96, 114, 238, 239
Horváth János 278
Horváth József 198
Horváth József 272, 278
Horváth Lajos 276, 284
Z. Horváth Mariska 283
Horváth Sándor 271
Horváth Zoltán 283
Hőgyész 64
Hölzl Szeráf Ferenc 349
Hrimaly, Adalbert 350
Hubay Aranka 256
Hubay—Popper vonósnégyes 261
Huber Jenő 253
Huber Károly 242, 243
ifj. Huber Károly 251
Hubi Adolf 284
Hubner Johanna 86, 270
Hudacsek Antal (Gusztáv) 215, 275
Hummel, Johann Nepomuk 88, 98, 115, 350—51
Hunffy Imre 224, 281
Hurbán István 278
Hübel (Hiebl) Alajos 59, 268
Hübner János 215, 275

iskoladráma lásd színészet
Isoz Kálmán 16, 473
izraelita egyház és iskola 163, 164, 179
Izso Kálmán 277
Izsóné (karénekes) 277

P. Jager Celesztin 135, 268
Jakab Lajos társulata 221—24, 226
Jakabné 282
Jaksch Ede 127
Janny Anna 85, 86, 110
Janny Ferenc 117
Janny Gyula 104, 117, 271, 351
Janny Imre 110, 111, 117, 274
Janny János 63, 76, 77, 82, 86, 89, 97, 98, 269
Janny József 70, 76—118, 130, 146—48, 151, 153, 155, 160, 171, 182, 190, 240, 244, 245, 247, 248, 269, 286, 473
ifj. Janny József 98, 102, 117, 272
Janny László István 117
Janny Mari 110—12, 117, 274
Janny Rezső 117
Janny Rezsőné lásd *Göbel Katica*
Janny Rudolf 110, 274
Jansa, Leopold 351
Járóka József 274
Járóka Károly 278
P. Jassy Innocens 267
Jászai Mari 220, 222
Jäntschke Domonkos 16—21, 267
Jäntschke Ferenc Antal 20—25, 168, 267
Jekelfalussy Vince 104, 106, 107, 111, 112, 114
jezsuiták 9—50, 52, 63—65, 88, 131, 132, 135, 137—40, 145, 148, 474, 475
Jókainé Laborfalvy Róza 222
Jondl (Jaudl, Jandl), Ferdinand 191, 281
Jónás János 273
II. József császár és király 36, 47, 48, 65, 66, 133, 136, 140, 141, 144
Szent József-kápolna 10, 33, 35, 38, 40, 42, 48, 66, 138, 139
Szent József- (szemináriumi) templom, lásd papnevelő intézet
Juhász Sándor 224, 225, 261, 282

Juhászné Pajor Ágnes 224, 225, 277
juhászok ünnepe 132
Jungheim, F. F. 193
Junguits Lajos 170, 268
Juricskovics György 269

Kačić, Ladislav 133, 135, 473
Kacskovics Ödön 281
Kaczel József 130, 270
Kaderzawek, Wenzel 190, 271
Kaiser Ignác 57, 58, 268
Kaizer József 272
Káldy Gyula 210, 274
Káldyné (énekes színész) 274
Kállay István 8, 11, 13, 16, 32, 51, 132, 133, 157,
163, 165, 173, 175, 177, 178, 192—94, 473
Kalliwoda, (Wilhelm?) 351
Kálmán Károly 124, 128
Kálmán Lajos 276
Kalocsay Alán 123, 186, 284
Kalóczy József 127
Kálóz 127
kamarazene 9, 262, 263, 265
Kampf József 112, 150, 212, 214—17, 251, 274
Kanda József 160
kántálás 24, 26, 27, 34, 145
Kantay Teréz 209, 280
Kántorné (énekesnő) 197
Kápolnay János 211, 274
káptalani iskola 7
káptalan-püspökség 9, 31, 50—127
kapucinusok 40
Karlsbad 120, 157, 191
karmeliták 17, 19, 37—40, 43, 53, 135, 136,
159—61
Karner, Gabriel 193
Karnik Vilmos 278
Károly János 473
Károlyi Lajos társulata 207, 212, 214, 218—21
ifj. Károlyi Árpád 274
Károlyiné Emília 283
Kárpáthy Anna 280
Kassa 127, 199
kaszinói társaság 178
Katona Irma Adelina 157, 473
katonazenészek 9, 25, 57, 61, 77, 85, 93, 98, 99,
112, 115, 154, 178, 180, 189—92, 196, 197, 206,
222, 223, 225, 228—31, 234, 235, 239—41, 244,
248, 249, 254, 257—61, 476
Kecskemét 117
Keisler Mátyás 271
Kelemen Imre 281
Kelemen Ödön 278
P. Keller Teodor 136
Keménfy Júlia 241, 351
Kempster, Karl 352—55
Kendy Gusztáv 211, 274

Kenedics Kálmán 224, 261, 282
Kenessey Gyula 276
Kerekes Hermin 279
Kerekes Mihály 282
Kerényi Ferenc 192, 196, 205, 473
kereskedelmi iskola 152, 154, 155, 261, 262,
264
Keresztély Ágost 138
Kertész János 156, 280
Keszthely 69, 76
P. Kesztnér Tamás 267
Ketten Henrik 190, 243
Kézdi Juliska 284
Kienzl Vilmos 154
Kilényi Dávid 202
Kilián István 39, 44, 137—39, 473
Kirms, Ferdinand 355
Kirschlag Ádám Kristóf 12, 266
Kisfaludy Sándor 147
Kismarton 134
Kiss Andor 279
Kiss Béla 277
Kiss István 222, 280
Kiss János 262, 283
Kiss János András 271
Kiss József 270
Kiss Mihály 278
Kissné Honti Mari 222, 280
Kiss Sománé 277
Klafsky, Anton 287
Klagenfurt 114, 194
Klausen, Franz 65
Klein, Bernhard 356
Kletzer Teri 252
Kloss, Jos. Ferdinánd 356
Klosz Teréz 86, 270
Kluger, Johann 115, 357
Kneifel Béla 214, 275
Kneifel Ferenc 9, 127, 149
Kobrich, Johann Anton 358, 359
Kohut Sándor 164
Kokasd 85
Kocsis Irma 215, 217, 275
Koleszár Mihály 278
Koller Károly 146
Kollonich Lipót 10
Kolosváry Pál 195—97
Kolozsvár 123, 199, 212
Kolozsváry Kálmán 148
Kolozsváryné Berta 274
Komárom 191, 254
Komáromi Mariska 221
Komjáti Márton 65, 66
Komlóssy Ferenc 198—200
Komlóssy János társulata 224
Konczol Irma 275
Fr. Kondrovics Szilveszter 266
kongregációk 18, 35, 36, 41, 43, 138, 140

- Kopácsy József 68
Kopalek Rosina 70, 269
 Kopsiva János 215
Korhely (Kornell) György 67—74, 77, 82, 84, 86,
 90, 103, 104, 238, 269
 Kósa Jenő 133
P. Kossovics Anicetus 267
 Kossovits József 338
 kottaletár 29, 64, 74, 87, 107
Kovács Ármin Sándor 284
Kovács Béla 280
Kovács Ferenc 11, 266
 Kovács Gábor társulata 213
P. Kovács Ipoly 266
Kovács Ilka 277
Kovács János 270
Kovács Lajos 273
Kovács Mihály 271, 283
Kovács Sándor 165, 273
Kovács Kupi János 272
Kovacsics Kornélia 281
Kovatsik Antal 215, 275
Kozay Julianna 86, 270
 „kőműves banda” 179, 260
 Kőműves Imre társulata 206
 König, Herbert 206
 König Mór 117, 119, 120, 157, 162, 163
 Königspurger, Marianus 360
P. Körmendy Lázár 267
Körömi János 272
Körösiné Terka 275
Körössy Lajos 281
 Kőszeg 10, 127
Kövesdi Jenő 283
Kövesdi Mariska 283
Kövesdi Róza 283
Kövessy Gyula 274
Kövessy Gyuláné Mari 274
Kövessy N. 86, 270
 Kövi Pál 283
 Krach, Augustinus 194
Král József 191, 282
 Krall 360
Králik József 275
 Krancsevics Dragomir 251
Krantauf József 31, 268
P. Krauss, Gabriel 268
Krecsányi Sarolta 226, 262, 283
Krémer Jenő 283
Fr. Krepics Ottó 267
 Kreskay Imre 54
 Kretschmer János 34
 Kreutz Ferenc 151, 183, 360, 361
 Kreutzer, Conradin 362
Fr. Krieger Flórián 268
 Krizsány Ignác 80, 101
 Krommer, Franz 362
 Kronschnabl Károly 278
Kubányi Mici 281
Kubik (cigányprimás) 179, 273
Kuchta Mihály 76, 82, 86, 91, 269
Kulacs Gábor 277
Kulcsárné Udvarhelyi Róza 273
 Kulka, Eduard 362
 Kuliffay Izabella 264
 Kunerth 362
Kunkel György 129, 130, 268
Kunkel János 129, 269
Kunkel Károly 129, 269
Kunc Károly 284
 Kuncz László 112
Kuntz (Kunszt) Jakab 86, 91, 92, 130, 270
 Kuntz Kristóf 194
Kupez Irén 283
Kupferschein József 63, 69, 71, 73, 76, 129, 197,
 269
Kuthy József 153, 275
Kuthy Józsefné lásd Göbel Teréz
Kutasi Béla 275
Kutassi Janka 277
Kutassy Endre 281
Kuti József 281
 Kübler Ferdinánd 194
Kürschlag Ádám 266

 Laczkó Gergely társulata 206
 Ladler, Gustav 72
Lajtos Gézané 282
 Lakatos Dénes 142, 145, 147, 148, 473
Laki Eugénia 223, 281
Lakos Anna 284
Landesmann Dávid 150, 244, 246, 247, 249—51,
 253, 259, 272
Landesmann Lujza 275
 Langendorf 15
Langer János 271
Langh József 272
Langhmar Rózsi 284
 Láng Ádám 75, 161
 Láng Fülöp 220, 254
Láng Ödön 280
Lányi Ernő 122—26, 131, 151, 264, 284, 363
 Latabár Endre társulata 202, 203
Latabár Endréné 279
Latabár Rezső 218, 277
 Laube, Anton 363
 Lauda, Thomas Joseph 363
Lauer Béla 275
Lauschmann Gyula 8, 97, 143, 166, 177, 178, 180,
 190, 263, 283, 473
Lauschmann Lujza 150, 251, 253
Lázárfi István 274
Leeb Erzsébet 188, 257, 280
 id. Leeb György 88
Legány Dezső 8, 473

- Leibold, Karl* 191, 222, 257—60, 280
Leichky János 72
Leitolf, J. 88
Lendvai József 274
Lengyelfy Emilia 279
Lenkeyné Bagyola Emma 220
P. Leonhard 135, 271
Lessitz Ignác 174
Lezák Ferenc 217, 277
Lickl György 88, 130, 363—67
Libera Mária 203
Liedl Lipót 76—79, 82, 86, 89, 92—95, 97, 98, 114, 119, 240, 270, 367
Ligethiné I. 224, 281
Ligethy Béla 187, 224, 261, 277
Lilleg Lilla 253
Limmer, Franz 368
Linz 73
Linzbauer, Joseph 368, 369
Linzer György Anzelm 52
P. Lissi András 139
Liszt Ferenc 94, 115, 147, 240, 248, 255, 256, 369, 476
P. Longh, Franz 267
Locsarek György 220, 278
Locsarekné N. Gizella 220, 278
Loschdorfer, Karl 271
Lotti, Antonio 369
Lovászi Viktor 279
Louis, Jos. 193
Lövész (Lövöldöző) Társaság 177—79, 254, 257
Löcse 10, 36
Lubrinicz Júlia 278
Luigini táncmester 203
Lukács László 473
Lusztig Károly (Vigh Károly) 183, 214, 215, 274
Lutz Károly 284

Macskássy Róza 155, 282
Magda István 275
Madaras Elek 105, 153, 182, 183, 245, 248—50, 272
Madaras Lipót 282
madridi diákzenekar (Estudiantina española) 258
Magda János 275
Magó János 277
Magyar Sándor 276
Magyari János 278
Mahrburg 194
Majer József 107, 109, 162
Majláth János 276
Major Ervin 69, 73
Major J. Gyula 256
Maka János 271
Makainé — színházi karénekes 281
Makowetz, Friedrich 369

Maleczky Vilmosné 264
Malik Ferenc 13, 18, 266
Mándokyné Emma 215, 217, 218, 270
Mandola Ferenc 118, 119, 281
Mányai Mihály 276
Máramarossziget 123
Marász József 278
Marczell Géza 222, 278
Marczell Gézáné 280
Marhardt János 62, 63, 67, 68, 269
Mária Terézia királynő 31, 50—53, 140, 229
Markbreit Zsigmond 208, 273
Márkus Irén 282
Marosy Ferenc 278
Marossy Lajos 158, 179—81, 272
Marschner Henrik 196, 236, 237
Mártonfy János 274
Martonvásár 57
Masek, Albin 369, 370
Masek, Vincenz 370
Mataushek Ferenc 211, 214, 274
Matek, Wenzel 190, 271
Matisek Ferenc 144, 180, 268
Matkovics István 283
Mátray Ede 191, 263, 282
Mattheus — tanító 266
Matuska János 117
Mauermann, Anton 190, 241, 271
Maulbertsch, Franz Anton 136
Mazura Ferenc 58, 63, 268
Megyeri Dezső 279
Megyeri Emma 208, 273
Mehul, Etienne-Henri 370
Meisel Vilma 264, 284
Mellan, Gottfried 190
Meltzl Zsigmond 19—21, 50
Mendelssohn-Bartholdy, Felix 88, 93, 371
Menner Bernát 371
Mertz Ádám 74, 134
Mészáros Lajosné 277
Mészáros Lujza 281
Meszlényi Bence 253
Meszlényi Lajos 276
Metzger, Johann 198
Meyer Mihály 24, 267
Meyerbeer, Giacomo 371
Mezei Péter 219, 277
Mezey Mihály 221, 264, 279
Mezey Vilmos 277
Mihacsek Vilmos 127
Mihalik György 80
Mihalovits Pál 218, 277
Mihelicska Vazul 267
Mikilitis, Georg 269
Miklóssy Gyula társulata 205, 208, 223
Miksay Emil 279
Milassin Miklós 62, 142, 159, 161, 231—33
Milkovits Péter 269

- Milcsinszky Alajos 8, 93, 98, 136, 143, 473
Miller János 85, 86, 270
Miller József 121
Milosevits Dömötör 269
Mirth Rozina 285
Miskolc 223
Mittewald, Just 88
mezőváros 7
Moligue, Bernard 371
Molnár Fáni 279
Mona Ilona 73, 129, 473
Moóry Sándor 281
Moóryné Piroska 281
Morvaország 68, 90, 130
Mór 77, 93, 187, 190
Mosonyi Mihály 371
Mozart, Wolfgang Amadeus 61, 87, 93, 98, 236, 372—78
Munier Krizosztom 54, 55
Munkácsiné — énekes színész 279
Mussang János 64, 269
Müller — 378, 379
Müller Irma 263, 283
Müller Lipót 12, 137
- Nádasdy Ferenc gróf 48
ifj. Nádasdy Ferenc gróf 52, 140, 189
Nádor Béla 277
Nágocs 85
Nagy Boldizsár 67, 68, 72, 76
Nagy Erzsé 280
Nagy Ignác 273
Nagy Ilka 277
Nagy István 157, 162, 205, 270
Nagy Jakab 245
Nagy József 279
M. Nagy József 139
Nagy Julcsa 215, 216, 275
Nagy Lajos 207, 273
Nagy Gyula 281
Nagy Ödön 276
Nagykanizsa 208, 211, 213
Nagyláng 67
Nagyvárad 68, 218
Nakó József 273
Námesy Mariska 283
Nanoni Emanuel 268
Naszluhász Ödön 224, 281
Natzky Kálmán 278
Nedits János 271
Neichel Károly 142
Neichel Tamás 25, 26, 28—32, 51, 56—60, 142, 267
Nemsits Gyula 276
Németh János 209, 273
Németh József 270, 281
Németh László 10, 55, 132, 136, 473
- Németi György 203
nemzeti, normáliskola 53, 58, 59, 63, 76, 85, 91, 92, 101, 103, 136, 141
Nepomuki Szent János-szobor 38
Nepomuki Szent János-templom 22, 33—47, 141, 142, 145, 146
Neszmer György 268
Neubauer Adolf 163, 271
Neubauer, Johann 379
Neukomm, Sigismund 93, 380
Neumann (Anton?) 380
Neumann Ármín 150, 274
Neumann Bernátné 259, 263, 265, 280
Neunherz Antal 195
Ney Dávid 217, 253
Nevad József (János?) 215, 275
Nicolini, Giuseppe 381
Nikolits János 268
Nikó Lina 221, 279
Nivik Anna 86, 93, 270
Nivik Mátyás 59, 60, 68, 70—73, 82, 86, 89, 97, 98, 103, 240, 268
Noszlopy Jenő 280
Novák Ferenc 206
Novák (György) 381
Novák József 142
Novák Sándor 110, 111, 165, 180, 185, 274, 381—83
Novotni Ferenc 383
nőnevelő intézet (szatmári irgalmas nővérek) 9, 115, 120, 157—59
Nugent Elsa bárónő 253
Nugent Georgina bárónő 253
- Nyári István* 271
Nyilassy Mátyás 283
Nyirák Ignác 162
Nyirák N. 86, 270
Nyíregyháza 127
Nyíregyházy Vilmos 222, 280
Nyíryné Németh Anna 273
- P. Obalics Ferenc 138
Ocsipa László 278
Odor Antal 274
Ódry Lehel 252
Odzits Teodor 269
Oesterreicher Henrik 215, 276
Oláh Antal 271
Ollop Ernőné 259
olvasóegylet 178
Fr. Ondrejevics Christophorus 266
Ondříček, František 256
Ondód 101
Orbán Károly 276

- P. Orbán Félix* 266
 Orgeni Aglaja 254
 orgona, orgonaépítő 12, 13, 26, 41, 43, 45, 52, 64, 65, 74, 75, 88, 107, 111, 129, 131, 134, 136, 141, 146, 161, 164—66, 185
 „oroszlány quartett” (Röder nővérek) 265
 Orosháza 127
Orsy Gusztáv 274
Orsyné Borcsa 275
Osswald Ignác 19, 267
Osswald János György 14—16, 19, 266
 Ottendorf 75
- Pajor Emília* 224, 281
 Paks 85
Palla György 278
Pallér Kelemen 115, 123, 124, 148, 149, 284
 Palestrina, Pierluigi Giovanni da 87, 124, 383
 pálosok 9, 50, 66, 140—44
 Pály Elek 199
 Pálné Botos Karolin 199
 Pancsova 127
 Panny, Joseph 383
 Pálmai Ilka 222, 224
 Pápa 217
 Papp Géza 129, 473
 papnevelő intézet (kispapok) 62, 69, 74—76, 85, 88, 89, 93, 94, 96, 97, 105, 115, 145, 146, 157, 159—63, 190, 232
 Parad József 194
 Pári 70, 92, 102, 130, 286
Parragh Kálmán 279
 passióéneklés 37, 131, 160
 Páthy Antal 159, 474
Pataki Nina 283
 Pauer János 38, 106, 107, 113, 116, 121, 158, 162, 163, 180, 230, 256, 259, 262, 473
Pauer, Josef 271
 P. Pauker, Johann 267
 Pavlik Cirill 65, 75
 Pécs 7, 88, 114, 126—127, 141, 148, 164, 192, 196, 198, 213
Péczely Ferenc 278
Péczely György 278
 Peitzger, Joseph 384
Pekarek Károly 284
 Pelikán fogadó, Pelikán ház 177, 190, 193, 200
 pellengér, vesztőhely 172
 Pellét Ödön 120
 Pendl Ferenc 93, 96, 97
 Pentele 229
P. Perdess Maximilian 267
 Pest 13, 16, 58, 74, 77, 88, 93, 99, 100, 104, 106, 119, 122, 134, 161, 191, 192, 196, 198, 210, 212, 214, 240
 Pesti Magyar Theatrumi Társaság 194, 195
 pestis 14, 19, 22, 32, 34, 45, 48, 168
- Pete Dani* 276
Pete-Mittler Emma 281
 Peterson, Dory 255
Peuser Emma 283
Pfeifer Gábor 180, 396
Pfeiffer, Ignaz 194
Pibál Szaniszló 283
 Pichler, Karl 384
Pilhoffer Amália Büttlé 85, 86, 89, 90, 97—99, 102, 108, 111, 112, 270
Pilhoffer Anna Jannyné 77, 86, 104, 117, 240, 269
Pinczés János 267
 Pintér Jenő 54
Planckh (Planckl) András 15, 267
 plébániai zene lásd városi zenészek
 plébániatemplom (Szent István-templom) 9, 10, 26, 27, 39, 42—44, 47, 49, 50, 138
 ifj. Plotényi Nándor 244, 247, 248
Pock Julianna 86, 270
 Pokorny, Franz 384
Pokorniné — színházi karénekes 281
Pola Jenny (Zseni) 284
Polák József 271
Polgár Bertalan 278
Polgár Sándor 281
 polgári alakulatok zenekara lásd katonazenészek
 polgári leányiskola (városi) 9, 118, 155, 156
Poor Gusztáv 276
Popovits Dániel 269
Pospisil Károly 272
Pospischil Lőrinc 220, 221, 226, 279
Posztoczky Kálmán 276
 Potyondi Imre 157
 Pozsony 20, 51, 86, 88, 133, 134, 194, 213, 217—220
 Pötzt, J. 88
 Prandau, Karl 384, 385
 Preindl, Joseph 385—88
 prépostság 10, 17, 42, 43, 132
 Preyer, Gottfried 388
Pribék István 24, 26, 28, 31, 267
Prielle Cornelia 222
Priellné Köntzöl Lujza 278
 Prifach József 117, 135
Prinkhel Antal 22, 24, 267
 Probst, Leopold 193
 Proch, Heinrich 389
Prokopius Janka 284
Prokopius Karolin 284
P. Pudmericzky Benedek 268
 Purbach (Feketeváros) 20
Purebl Ferenc 72, 73, 82, 84, 86, 89, 97—99, 119, 203, 241, 269, 389, 475
 Purebl Győző 73
 Puretits Ignác 239
Purtzler József 24, 267
 Pusch, Alvis 240
Pusztai Béla 281

Pusztainé színházi karénekes 281
Putz József 285
püspökség lásd káptalan-püspökség
Pyrosin, Franz 65
Pyrker János 141

P. Quattemberg Bonaventura 266

Rábaközi Károly 272
Rábaközy Máttyás 273
Rácz Gyula 223, 225, 281
Ráday Lajos 121, 282
Rader Alajos 86, 114, 269
Rader Antal 114, 181, 182, 246, 270
Rader Cecília 157, 272
Rader Ernő 284
Rader Gizella 150, 250, 251, 274
Rader Jakab 114
Rader Jenő 284
Rader Malvin 150, 251, 274
Rader Sándor 86, 112—14, 124, 269
Radics Ádám 273
Radics Bernát 178, 179, 182, 191, 207, 208, 245, 254, 272
Radics Károly 179, 283
Radics Mihály 179, 282
Radicevich Eleonora 246
Radó Berta 281
Raimann Mária 243
Rainiss András 130, 270
Rainiss Ferenc 110, 182, 271
Rainiss Irén 283
Rainiss János 85, 86, 270
Rainiss Máttyás 104—106, 110, 181, 186, 243, 244, 271
Rajtry Vilmos 272
Rákász János 271
Rákász József 273
Rather, Fritz 190, 474
Rathgeber, Valentin 87, 390, 391
Ratio Educationis 53, 145
Rau György 261, 281
Rauch Antal 174, 175
Rauch János 174, 176
Rausch Károly 258
Rauscher Béla 281
reáliskola lásd főreáliskola
református egyház és iskola 10, 165, 185
Regensburg 126
P. Rehak (Rhesak) József 134, 267
Reilich, Alois 391
Reinecke, Karl 391
Reiner Antónia 218, 219, 223, 253, 277
Reinisch Ferenc 100
Reissiger, Karl Gottlieb 391

Reményi Ede 106, 243, 244, 246—48, 264, 476
Rennerné Várhidi Klára 16, 474
Réthiné Kovács Júlia 271
Reutter, Georg 392, 467
Reymann Ferenc 392
Richter Antal 88, 94, 95, 120, 130, 392—96
Richter Ignác 67
Richter János 64, 65
Richter Jozefa 241
Rieder, Ambros 397—400
Riepl, Caspar 192
P. Rimmel Bernát 267
Rigó Jancsi 272
Risztics Pál 269
Róma 18, 112
Romvári Rhuz Elek 273
Rónainé Balogh Etel 262
Rónaszéki Gusztáv 273
Rosenfeld Sarolta 263, 283
Roser Ferenc 400
Rossini, Gioacchino 88, 97, 106, 190, 248, 400
Rosznagl Anna 273
Roth — 115, 389
Rott Erzsébet 206
Rotter Ernő 98, 103, 108—11, 118, 215, 273
Rotter József 285
Rotter, Ludwig 401, 402
Rozgonyi Géza 283
Rozgonyi György 276
Rozovits Ferenc 31, 52, 56—60, 62, 129, 268
Rozsits Pál 269
Szent Rókus-kápolna lásd Szent Sebestyén-kápolna
Róth Amália 279
Róth Etel 220, 279
Róth Kálmán 262, 264
Róth Vilma 262
iff. Rózsa Ferenc 278
Röder, Georg Vinzenz 402, 403
Rutkay Miklós 11, 266
Ruzitska N. Ferenc 85, 86, 270
Ryba, Johann Jakob 403

Sághi Mari 273
Sahla Richárd 254
Salamon Károly 165, 279
Sajó Andor 280
Sándory Ignác 276
Santner, Karl 403
Santroch Alajos 127
Sárkeresztés 165
Sárközi József 270, 275
Sárközi Sándor 271
Sárközy Károly 272
Sartoris Imre 270
Satarella Francis balett-társulata 218

- Say Antónia* 86, 270
Say Béla 86, 270
Say Johanna 86, 270
Say Karolina 86, 270
 Scheill-Schaly Antal 88
Scheirich Antal 124, 284
 Scherzer, Franz 192
 Schiedermayr, Johann Baptist 403—409
Schildek János 175, 268
Fr. Schürmer Fortunatus 267
Schürmer János György 25, 267
Schlámädinger Alajos 272
Schlammadiger Antalné lásd Göbel Mariska
Schmetzer János 272
 Schmid, Franz Xaver 410
 Schmied, Anton 410
 Schmidegg Frigyes báró 17
 Schmidegg Tamás gróf 175—78
Schmidt Antal 153
 Schmidt, Hans 259
 Schmidt, Jos. 194
Schmidt Lőrinc 85, 86, 270
 Schmidt Péter 410
 Schnabel, Joseph 410—12
Schnukl (Schmikl) János 272
Schoss Lajos 282
Fr. Schön (Scheen) Nasarius 267
 Schönberger D. (táncmester) 206
 Schönberger Jenő 255
Schönherr Károly 161, 269
 Schreier, Joseph 412
 Schrott-társulat 192
 Schubert, Ferdinand 412
Schubert Ferenc 16, 266
 Schubert, Franz 88, 115, 414
Schuler Ferenc 270
 Schumann, Robert 414
Schwanfelder József 86, 162, 181, 247, 270
Schwartz Emma 218, 277
Schwartz Gyula 185, 217, 276
Schwarzbach (Schwarzenbach) Flóra 158, 159
Schweigharth Jakob 272
 Schweitzer János 88
Sebelik Mátyás (Thomas?) 215, 217, 276
 Szent Sebestyén-kápolna 19, 22, 34, 36, 40, 43, 47—49
 Szent Sebestyén-templom (felsővárosi plébánia-templom) 38, 43, 57, 62, 66, 71, 89, 128—32
 Sechter, Simon 415, 467—68
 Seegner, F. Gregor 415
 Seemann József 415, 416
 Seidl Antal 257
 Sélyei Nagy Ignác 50, 52—54, 128, 189, 229
 Sélyei Nagy Ignác énekeskönyve 54
Seregi Ádám 278
Serényi Ármin 221, 279
Serfözy Etel 226, 283
Serly Lajos 226, 262, 263, 283
Serlyné Bignio Teréz 262, 283
 Seydler, Ludwig Karl 416
 Seyfried, Ignaz 416—18
 Seyler József 69, 88, 95, 96, 112, 120, 130, 418—20
 Seyler Károly 95, 105, 112, 115, 121, 420—27
Siedelm Izidor 217, 276
Siegl Antal 226, 283
Siegvért Szidonia 241
Sigray Gyula 276
 Simor János 106, 121
P. Sindler József 133, 266
 Sipos István 474
 Skroup, Johann Nep. 427—29
P. Smeer Kamill 133, 268, 469
 Soldosné lásd Blaha Lujza
 Solymosi Ferenc 134
 Solymosy Elek 218, 223
Solymosy Elek 274
Solymosyné 274
Sólyom Lajos 187, 282
Somhegyi István 279
 Somkuti Éva 8, 29, 474
Somogyi Alajos 75
Somogyi Antal 279
Somogyi Hermin 276
Somogyi László 279
 Somogyi Pál 162
Somogyi Róza 276
Somolik Lőrinc 276
 Sopron 7, 40, 134, 135, 172, 223
Schöttner, Hermann 190, 271
Spacirer Lőrinc 55—57, 268
Spanbauer Olga 125, 284
 Spangler — 429
 Spetzkó Ferenc 74
Spohr, Karl 190, 271
 Spohr, Louis 429, 430
 Stadler Maximilian 430, 431
Standl József 28, 31, 55, 268
 Stankovits János 94
P. Stanner Emanuel 267
Stansits József 71—73, 76, 81, 82, 86, 89, 97, 98, 101, 131, 269, 431
 Starke, Friedrich 431, 432
Stasny (Stiasny), Karl 190, 271
Staubak János 217, 277
 Stauber N. 215
Stauber N. 276
Staud Antal 98, 101, 108, 110, 111, 270
 Staud Géza 474
 Stava Jakob 285
Steger Győző 272
 Steinacker Irma 219
 Steiner Fülöp 124, 186
 Steinherz Jakob 164
P. Steinsics, Anton 267
 Sterkel, Johann Franz Xaver 432

- P. Stokker Balázs* 267
 Storch, Anton 432
Stradl Félix 57, 64, 65, 129, 268, 433, 434, 468
Strasser Josefin 225, 283
 Strebinger, Matthäus 434
Stribay Ignác Sámuel 13, 14, 16, 266
 Stoger, Johann 200
 Strobel, Heinrich 191, 254
Sulinka Mariska 285
 Sulyok Ignác János 8
Sümeghy János 278
 Süßmayr, Franz Xaver 434
 Svéd női kvartett 252
 Swert Gyula 252
- szabad királyi város 7, 9, 10, 21, 37, 38, 51, 68—84, 100, 106, 108, 128, 167, 174, 180, 231
 Szabadka 127
Szabady Mariska 265, 285
Szabó Ágnes 282
Szabó Béla 277
Szabó Ilona 257, 280
 Szabó József 65, 67, 129
Szabó József 276
Szabó Károly 276
Szabó Klára 279
Szabó László 279
 Szabó-társulat 201
 Szabolcsi Bence 58, 99, 474
 Szakadát 64
P. Szalai Imre 133, 267
 P. Szalai Iván 139
Szalay Béni 273
Szalay István 31, 268
 Szalay Károly 107, 111, 134, 165, 166
Szalayné Lovassy Szerafin 273
Szamosy Albert 281
Szathmáry Károlyné 279
 Szauner Zsigmond 122
P. Szávay Tóbiás 267
 Széchenyi István gróf 243
 Széchenyi Pál 10, 38
 Széchenyi Zsigmond gróf 17, 46, 47
 Szegedy Pál 52, 63, 142
Szeib István 284
Szeizskál (Steizskál) Ferenc 98, 103, 108, 109, 111, 179, 215, 217, 273
Szeizskál (Steizskál) János 110, 179, 274
Székely Irén 284
Szekerák Vince 272
 székesegyház (belvárosi plébániatemplom) 9, 50, 52—127, 286
 székesegyházi zenekar és énekkar lásd városi zenészek
 Szekszárd 99
Szeib István 284
- Szelics József 215
Szelits József 276
Szelke Kristóf 86, 270
Szendefy Irén 282
Széni Arabella 283
 Szenning, Antal 200
Szentesy Vilma 284
 Szentgyörgyi Rajmund 134
 Szentháromság-kápolna 66
 Szentháromság-szobor 39, 66, 131
 Szent István-templom lásd plébániatemplom, székesegyház
 Szentmihályi Mihály énekeskönyve 54
 Szentpétery Zsigmond 199
Szeőiné Kovács Róza 273
Szeői-Szombatfalvi Albert 273
Szép Aladár 283
Szép János 221, 279
Szép Mariska 280
 Széplak 17, 46, 47
 Szepesi Imre 468
 Szepesi Zsuzsanna 69, 474
 Szerdahelyi József 199
Szervó János 273
Szigarth Ferenc 272
 Szigeti Gyula 127
 Szigeti Kilián 8, 58, 61, 63, 69, 73—75, 77, 81, 84, 85, 87, 93—95, 97, 98, 107, 130, 133, 135, 474
Szigeti Lujza 284
Szigeti Pepi 274
 Szigethi Imre társulata 204, 206
 Sziklai Emília 251
Sziklay Miklós (József?) 282
 Szikora Berta 261
Szilágyi Béla 118, 119, 282
Szilágyi Béla 211, 215—17, 274
 Szilágyi Pál 197, 199
Szilágyiné Gustig Róza 211, 274
Szilasi Irén 225, 282
Szinai Lajos 283
 színészet, színházi zene 7—9, 41, 42, 58, 62, 72, 73, 77, 88, 93, 112, 123, 125, 138, 139, 141, 144, 146, 147, 150, 158, 161, 171, 176, 183, 187, 188, 192—227, 235—37, 258, 260—64
Szketzl József 86, 270
Szkladányi József 123, 125, 135, 284
 Szluha Antal 175—77, 193, 194, 200
 Szombathely 133, 135, 227
Szombathelyi Béláné 281
Szombathy Vilmos 279
Szommer Endre 219, 279
Szomolányi Ferenc 13, 266
Szöllösi Etel 284
 Szöllösi Mihály társulata 203
Szöllössy Ilma 225, 282
 Szöllösy Piroska 203
 Szöllösy Rózsa 203
Szöllösi Szabó Lajos 180, 271

szórakoztató zene lásd tánc és szórakozás

Szuper Károly 200—206

Szupper Jenő 204

Szutsits Pál 74, 162, 237

Szűts Artúr 276

Takács Ince 132, 474

Takács Lina 280

Takáts Henrik 269

Tamási Gábor 274

tánc, szórakozás 9, 17, 19, 96, 132, 144, 158, 162, 164, 167—81, 184, 185, 187, 191, 232, 234, 247

Tarasovits Margit 220, 279

Tata 7

Tatai János 18, 267

Tatay Eugénia (Erzsi?) 219, 277

Tatár Mihály 278

Tattay Margit 284

Telusi (Tolupi) Ferenc 180

Temesváry Zoltán 280

Temesváry Zoltánné 280

Terstyanszki János 18

térzene 146

Terzi, Franciscus 193

K. Thalherr Mária 284

Thenleitner Károly 130, 131, 270

Thees János 272

P. Thess Marcell 133, 268

Thomicz Jámorné Lina 280

Thorday Károly 275

Tillmann Ferenc 63, 64, 269

Tillmann László 106, 434, 435

Tímárné Nagy Róza 208, 209, 273

Tischler, Wilhelm 191

Tisztai Károly 281

Tisztainé Ilka 281

tizedsedési jog 10, 51, 67, 80

Tollagi Adolf 282

Tolna 99

Tomášek, Václav Jan 435

Tombor Aladár 225, 261, 262, 282

Torday Mariska 284

toronyzene, toronyzenész 7, 10, 36, 37, 51, 167

Tost Ferenc 435—37

Tószegi Károly 274

Tóth Aladár 474

Tóth Béla társulata 223

Tóth Berta 279

Tóth István 276

Tóth János társulata 204

Tóth József 165, 271, 281

Tóth Margit 287

Tóth Sománé 275

Török István 203

Török Miklós 215, 275

Törökbálint 54, 55, 90

Trakhaus Ottó 285

Travers Ferenc 215, 218, 275

Trencsén 11

Tuczek, Vinzenz Ferrari 437, 438

Tundre Vencel 275

Turiák János 270

Turányi Károly 438

Turner Ilka 215, 275, 284

Turóc 11

P. Turóczi József 50

Tűzoltó Egyesület zenekara 111, 121, 180, 187

Udvardi János 276

Udvardy Betti 253

Udvardy Emerika 156, 253, 261—63, 277

Udvarhelyi Miklós 199

Ujházy Ede 222

Ujhelyi Mari 277

Ujvári Károly 277

Ulbrich, Max 439

Uny 180

Urbanovits Miksa 278

úrvacsora fillérezés (caliscation) 171

Ürményi Imre 142

Ürményi József 232, 233

Ürményi Vince 142

Vác 54

Vácsi Vilma 225, 279

Vagner Ferenc 129, 268

Vagovics Bertalan 269

Vailand Ferenc 11, 30

Vajnovics (Vojnovits Thomas?) 215, 275

Váli Béla 200

P. Valtz (Volez, Voltz) Antal 267

Vanhal, Johann Baptist 439

Váradí Gusztáv 275

Váradí Péter 272

Váradí Vilma 277

Varasd 64, 194

városi zenészek 7, 9—136, 139—42, 146, 149, 154,

155, 159, 160, 167—71, 175, 180, 181, 213,

230—32, 238, 475, 476

Várpalota 24, 166

Váry Janka 279

Vasbach, Franciscus 194

Vasques Molina-Italia grófnő 264

Vass Bertalan 115, 121, 123, 146, 150—52, 187,

254, 257, 262, 277

Vasvári Gyula 274

Vaszar 85, 130

Vaszilievics Olga 254

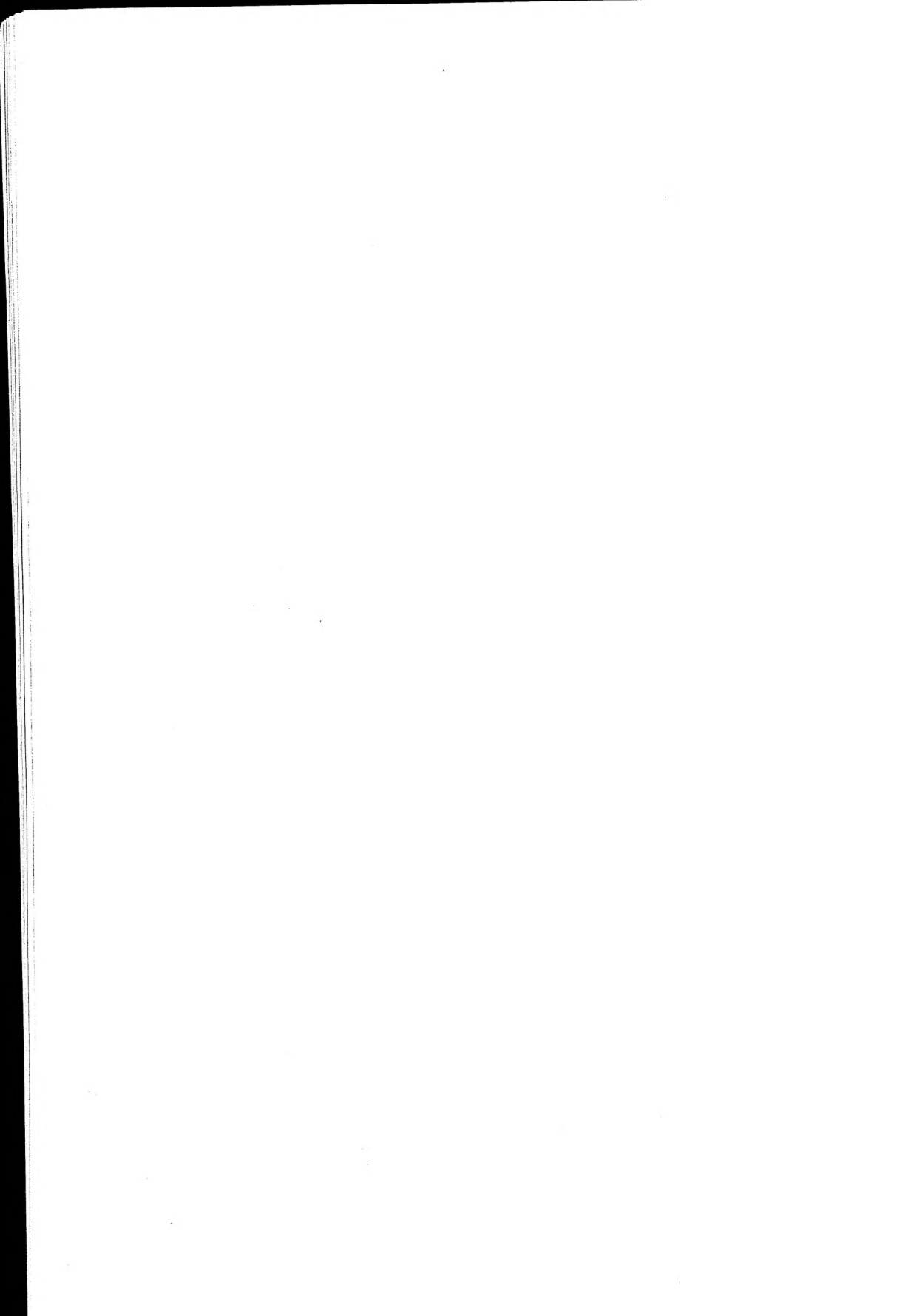
- Vay István* 165, 268
Vavrincez Mór 127
Vavrincez Veronika 8, 476
Véber Ferenc 75, 162
Vecseghy István 127
Végh Endre 253
Végh Gyula 278
Végh Ignác 58, 59
Végh István 280
Végh János 255, 256
Végh család 57, 58, 142
Vélis Kelemen 243
Venosz Imre 113, 160
 verbuválás, verbunkos 69, 173
Vereb 57, 59, 142
Veres Sándor 221, 224, 280
Veresné M. Erzsé 221, 280
Verleisz János 64, 269
Vértessy József 283
P. Vertics Flórián 135, 268
Veszely József 278
Veszprém 10, 14, 38, 52, 97, 129, 198, 217, 220
Veszprémi János 275
Vezér László 187, 283
Vezériné Popovics Mari 216, 217, 275
Vida Dezső 158, 160, 163, 164, 280
Vidor Pál 218
Villax Ferdinánd 146, 147, 235
 vincés apácák lásd nőnevelő intézet
Fr. Vindauer Hilarius 266
Vírág Benedek 54, 140, 141
Visky Mari 280
 vizitáció 17, 18, 25, 27, 62—66, 68, 74, 77, 85, 87, 88, 90, 106, 107, 129—31, 134, 136, 146, 160, 161
Vízkeleti Ferenc 15, 18, 23, 25, 42, 267
Vízkeleti Imre 267
Vízkeleti János 267
Vizváry Gyula 218, 222
Vojkovic, Johann 268
Vojtits Rozina 245
Vogel Alajos 101—103, 112, 113, 115, 118, 123, 125, 153, 186, 188, 272, 439
Vogel Irma 190, 241, 242, 245—47
Vogel János 89, 92, 93, 97—99, 101, 102, 269
Vogel Miklós 69—77, 80, 84, 85, 87, 90, 92, 93, 96, 238, 269, 440, 441
 Vogelné lásd Frank Anna
Vogl (Vogel) Anna 82, 84—86, 89, 97, 98, 108, 270
Vogl, Anton 441
Vogler, Georg Joseph 441
Volhoffner Károly 272
Volkert, Franz 441
Volkman Róbert 441, 442
Vomberger Máttyás 65
Völgyi Ödön 280
Völgyiné Júlia 279
- Vörös János* 275
Vöröscsáky Antal 272
Vörösmarty Mihály 147, 155, 204, 216
Vörösmarty-kör 178, 263
Vurum József 62, 66—68, 160, 161
- Wagner Anna* 250
Wagner Ferenc 284
Waigl Ferenc 86, 270
Waldmann Jolán 262
Walter Nina 283
P. Waltz Antal 133, 134
Weber Hermína 110, 112, 113, 115, 119, 245, 259, 274
Weber, Karl Maria von 98, 442
Weber Károly 127
Weiss, Laurenz 442
Weissenfeld János 284
Weisz Ferenc 212, 214, 274
Weisz Hugó 218, 283
Weisz János Mihály 132, 133, 474
Werner Adolf 123, 137, 145, 146, 148, 284, 474
P. Wester Flórián 134, 268
Wiener Károly 217, 277
Wieniawski, Henryk 252
Wildt Mária 262
Wilt Antal 442, 443
 özv. Windischné 158
Winkler Ferenc 270
Winkler József 63, 69, 86, 101, 130, 131, 162, 269
Winkler, Max Joseph 443
Winter, Peter 443, 444
Wirth Ferenc 13
Witt, Franz 444
Witt Frigyes 216, 275
Wittasek, Johann Nepomuk 444
P. Wolf Januarius 267
Wolf József 445, 446
Wozzika József 206
Wrattny, Wenzel 446
Wrede, Alphons Freiherr von 190, 474
Wurda József 446
Wurda Károly 94
Wünsch Ferenc 70, 77, 86, 240, 269
- Zádor (Balla) Zoltán* 208, 209, 273
Zangl, Joseph Gregor 446, 447
Zeffle Villibald 177
Zellestin — 447
 zenetanítás, zenciskola 9, 78, 79, 94, 96, 119, 130, 148—50, 153, 171, 179
Zichy Edmundné (Ödönné) grófnő 246
Zichy Imre gróf 228
Zichy János gróf 67, 236

Zichy Jánosné grófnő 192
Zichy Jenő gróf 186
Zichy Ödön gróf 178
Zimmermann Antal 88, 120, 130, 447
Zirc 29, 145, 235, 244, 246
Znojemszky Ferdinánd 222, 224, 280
Znojemszky Gyula 264, 284
P. Zolnics Adjutus 266
Zomba 129
Zombor 180
Zöllner, Carl 448

Zöllner József 180
Zuber Árpád 185, 277
Zuber Nándor (Sándor) 15, 18, 23, 26, 168, 267

Zsaskovszky Endre 448, 449, 468, 469
Zsaskovszky Ferenc 153, 160, 449, 468, 469
P. Zsillari Mattheus 267
zsolozsma 13, 33, 35, 37, 40, 45, 52, 53, 62, 63, 88,
93, 133, 134, 160
Zsömböry Ede 247

Melléklet

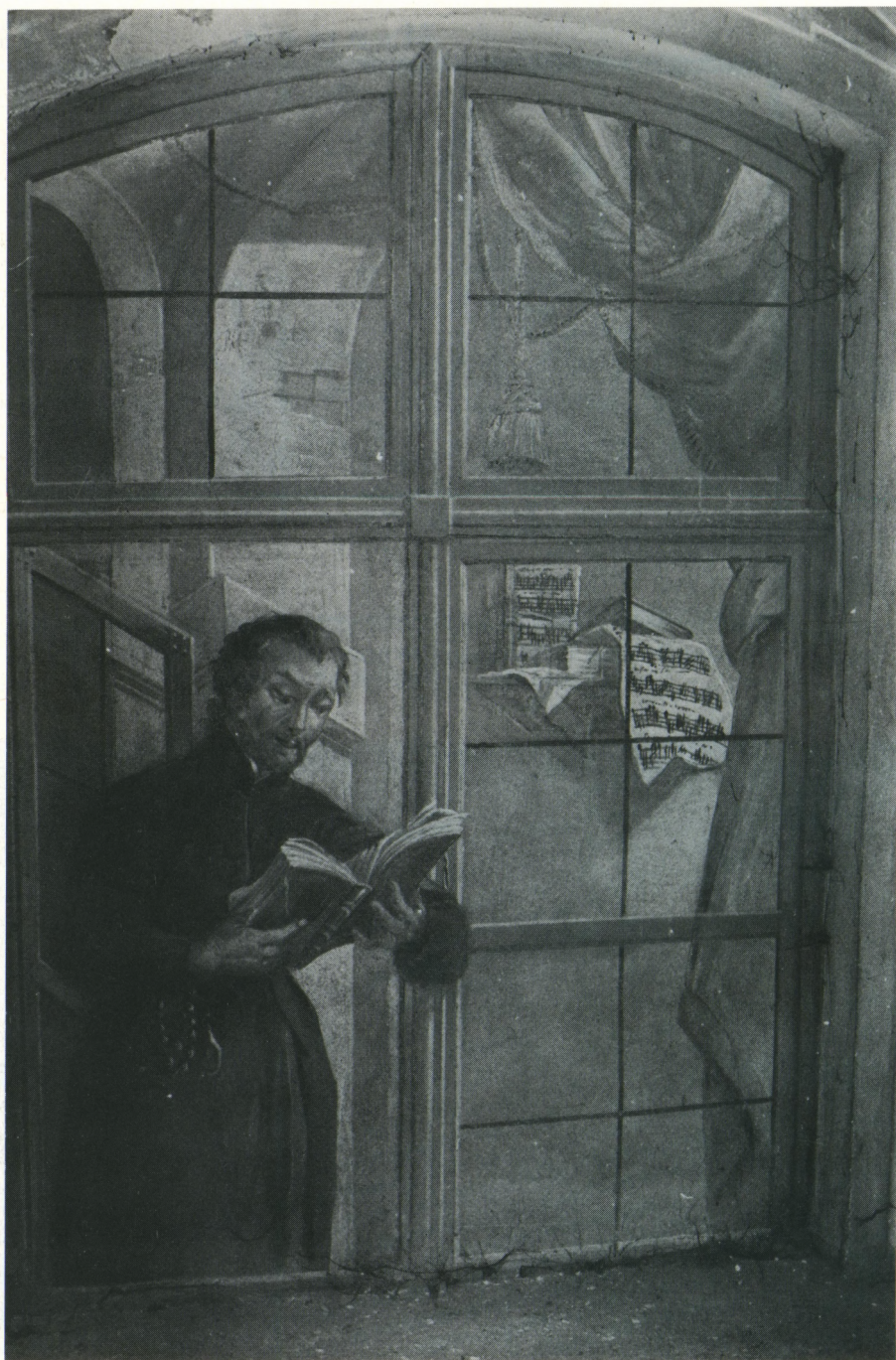
Az illusztrációk készítői:

Székesfehérvár, Szent István király Múzeum (Gelencsér Ferenc): 7—9., 11—15.,
18., 19., 21., 22.

Magyar Nemzeti Múzeum, Fotólaboratórium: 2., 17.

Somogyi Tamás: 3—6.

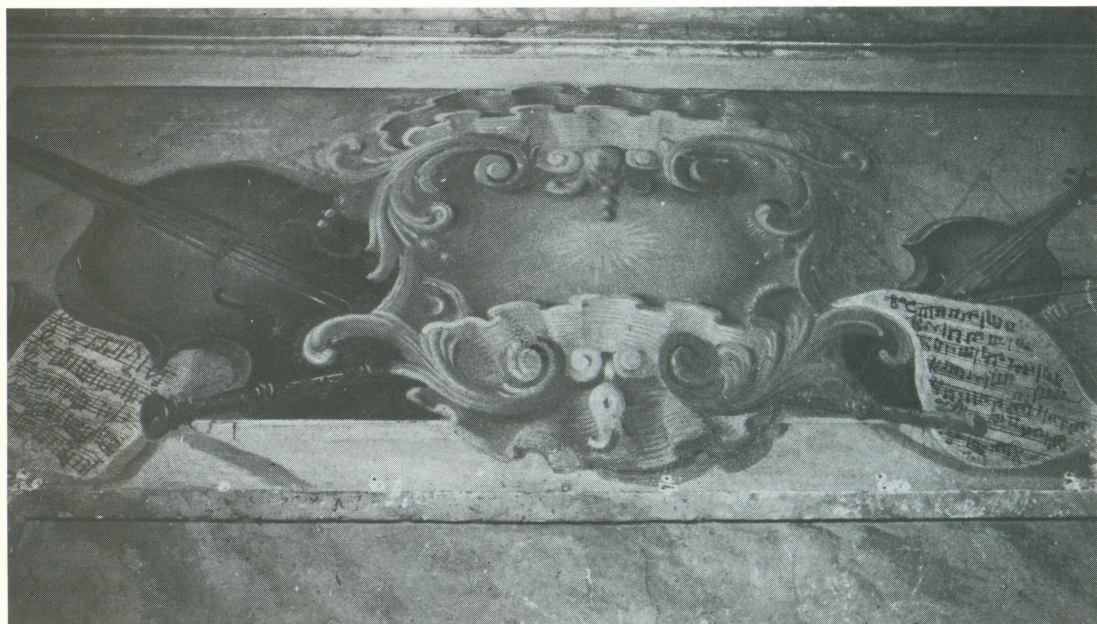
Tóth István: 10.

3. Stocker Ignác jezsuita házfőnök-plébános (1742—1761). Caspar Sambach falfestménye az egykori jezsuita templom orgonakarzatán, 1750 körül

4. Festett hangszerek. Caspar Sambach falképe a Nep. Szent János-, egykori jezsuita templom orgonakarzatán, 1750 körül

5. Hangszerek és kották. Caspar Sambach falképe az egykori jezsuita templom orgonakarzatán, 1750 körül

6. Hangszerek és kották. Caspar Sambach falképe az egykori jezsuita templom orgonakarzatán, 1750 körül

7. Ferences templom. Épült 1720—1745 között

8. Székesegyház belseje

9. Püspöki palota. Épült 1790—1801 között

10. Díszterem a püspöki palotában, 19. század első fele

Sz. Kir. Székes-Fejérvári Polgári Őrsereg első kiállása 1843 Évi

11. Polgári Őrsereg zenekara 1843-ban, litográfia (részlet). Szent István király Múzeum

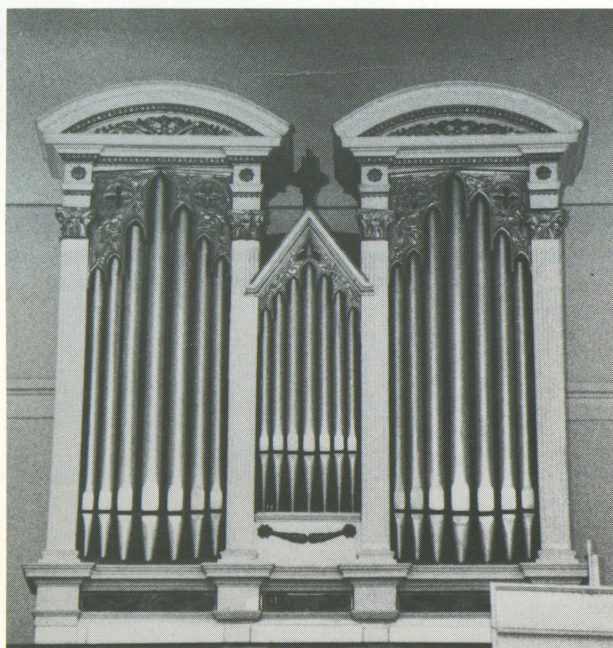
12. Megyeháza 1843-ban, litográfia (részlet). Szent István király Múzeum

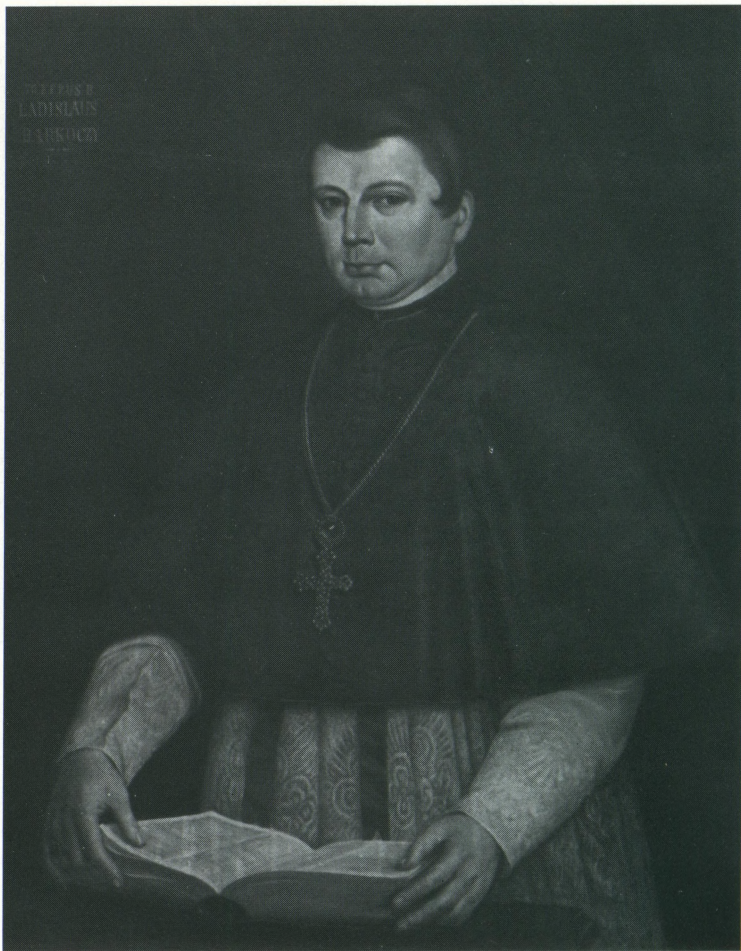
13. Orgona a karmeliták templomában, 1760-as évek

14. A ferences templom orgonája

15. A református templom orgonája. Építette Szalay Károly 1878-ban

16. Barkóczy László püspök (1837—1847) arcképe, olajfestmény. Székesfehérvár, Püspöki palota

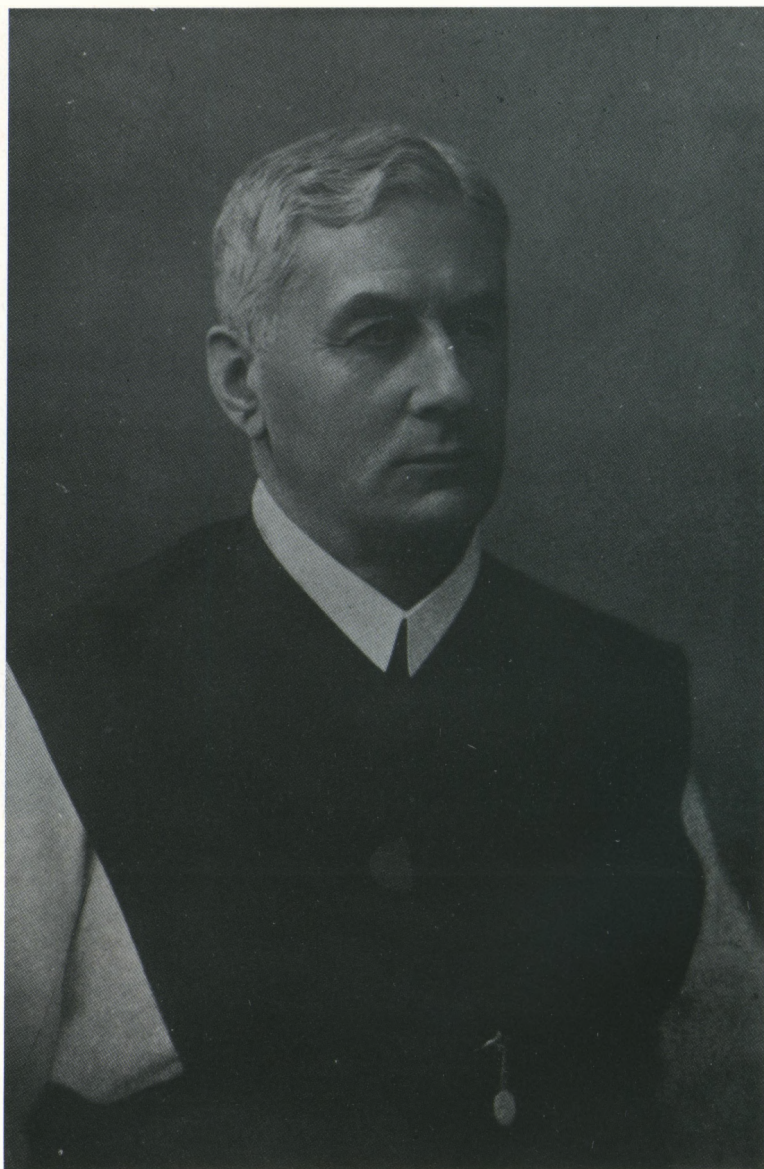
17. Pauer János püspök (1879—1889). Suhajdy György litográfiája.
Magyar Nemzeti Múzeum, Történelmi Képcsarnok

18. Városi színház 1878-ban, egykorú fotó. Székesfehérvár, Szent István király Múzeum

19. Az Eltér zenészcsalád 19. századi otthona (ún. Bierbauer-ház) a városház mellett (Klöckner Péter felv. egykorú fotó.)
Székesfehérvár, Szent István király Múzeum

20. Vass Bertalan dr. ciszterci zenetanár (1879—1900). A székesfehérvári ciszterci gimnázium 1934/35. évi értesítője nyomán

21. Díszterem a ciszterci gimnáziumban (1878). Demeter Zs.—Gelencsér F.: Székesfehérvár Anno...
(Székesfehérvár 1990) nyomán

22. Zenepavilon. Emelték 1879-ben az országos kiállítás alkalmával. Demeter Zs.—Gelencsér F.: Székesfehérvár Anno...
(Székesfehérvár 1990) nyomán

A kiadásért felelős az Akadémiai Kiadó és Nyomda Vállalat igazgatója
A nyomdai munkálatokat az Akadémiai Kiadó és Nyomda Vállalat végezte

Felelős vezető: Zöld Ferenc

Budapest 1993

Nyomdai táskaszám: 21724

Felelős szerkesztő: Nagy Tiborné — Műszaki szerkesztő: Merkly László

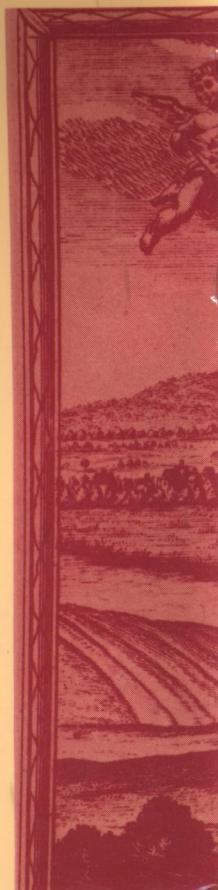
A borító- és a kötésterv Németh Zsuzsa munkája

Kiadványszám: I/114

Megjelent 44,33 (A/5) ív + 1,43 (A/5) ív melléklet terjedelemben

Ára: 820,- Ft 10% áfával

ISBN 963 05 6506 4